BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Fondator:

Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 142
SIBIU
1 ianuarie
Nr. 1—2
1995

LA MULŢI ANI - 1995!

La prăznuirea Sfântului Vasile cel Mare

Sfânta noastră Biserică a rânduit prăznuirea la 1 ianuarie a întreitei sărbători: începutul unui an nou (Anul bisericesc începe la 1 septembrie), ducerea Pruncului la 8 zile în Biserică şi tăierea Lui împrejur, precum şi sărbătorirea Sf. Vasile cel Mare, unul din luceferii Ortodoxiei.

Viaţa omenească se desfăşoară în timp. Însăşi zidirea făpturii şi a lumii a fost adusă la lumina fiinţării ei în timp. Bătăile inimii numără clipele trecătoarei noastre vieţi pământeşti iar soarele cu răsăritul şi apusul său ţine socoteală zilelor noastre. De aceea timpul, care măsoară trecerea noastră prin această lume, este un dar al Ziditorului, pus la îndemâna fiecăruia dintre noi spre a spori întru împlinirea poruncilor lui Dumnezeu, spre desăvârşirea fiinţei noastre în asemănare cu Cel ce ne-a creat şi spre slujirea semenilor noştri în duhul dragostei.

Pentru aceea orice început de an nou capătă pentru noi însemnătatea unui hotar în viaţa fiecăruia, a unui bilanţ al propriilor noastre osteneli cu dorinţa de noi împliniri.

La 8 zile după naştere Pruncul Sfânt a fost dus în templu unde i s-a pus numele Iisus, iar după aceea numele de Hristos, adică Unsul Domnului (Luca II, 21, 26; IX, 20), după împlinirea rânduielilor legii, adică după tăierea împrejur care prefigurează închipuie Botezul creştin. Numele Iisus înseamnă Mântuitor, arătându-se prin aceasta marele scop al întrupării Fiului lui Dumnezeu: mântuirea lumii din osânda păcatului şi a morţii.

Tot în această zi Sf. noastră Biserică înalţă imne şi rugăciuni întru cinstirea şi pomenirea Sf. Vasile, mare dascăl al lumii şi ierarh, care a dat strălucire cu 16 veacuri în urmă, scaunului arhiepiscopal al Cezareei Capadochiei, a cărui pildă de vieţuire s-a impus lumii creştine de totdeauna. Sf. Efrem Sirul vorbind despre Sf. Vasile spunea că l-a văzut într-o vedenie asemenea unui stâlp de foc ce se înălţa de la pământ spre bolţile cerului. Cât de luminoasă se reflectă imaginea unui sfânt în sufletul altui sfânt.

Sf. Vasile cel Mare s-a născut dintr-o familie creştină din Cezareea Capadochiei, la anul 330. Bunicul său după mamă a primit cununa muceniciei ca martir, iar bunica sa, Sf. Macrina cea Bătrână, a fost ucenica Sf. Grigorie Taumaturgul. În această familie — care a dat Bisericii 3 episcopi, pe Vasile şi pe fraţii săi: Grigorie, episcop al Nyssei, şi Petru, episcop al Sevastei, iar Cerului a dăruit 6 sfinţi: Macrina cea Bătrână, Emilia, mama Sf. Vasile, model de mamă creştină, Vasile, Petru şi Macrina, sora sa cea mare — Sf. Vasile a primit o educaţie pilduitoare, împodobită de virtuţi alese.

După cunoaşterea adevărurilor de credinţă în Biserică şi în familie, Sf. Vasile urmează cele mai înalte şcoli ale timpului: în Cezareea, unde întâlneşte pe Sf. Grigorie de Nazians, apoi în Constantinopol, unde audiază pe celebrul retor Libaniu, cu care va rămâne în legătură sufletească toată viaţa. De aici trece la şcolile anteniene, unde studiază retorica, filozofia, matematicile şi medicina. Aceşti ani de studii vor înrâuri adânc viaţa Sf. Vasile.

Uniţi într-o prietenie pentru toată viaţa Sf. Vasile şi Sf. Grigorie de Nazianz vor culege ca harnicile albine, nectarul culturii lor şi în acest mediu ei îşi vor spori virtuţile creştine. De aceea Sf. Grigorie de Nazianz va mărturisi mai târziu: „...

(Continuare în pag. a 2-a)

† *EMILIAN*
Episcop al Caransebeşului

AXIOLOGIA ORTODOXIEI

O ştiinţă a valorilor Ortodoxiei a lipsit teologilor şi credincioşilor, însetaţi de divinitate. Încercări timide de a preciza cel puţin „o teorie a valorilor religioase" nu s-a bucurat de interes, nici nu s-a extins şi amplificat (Prof. Petru Rezuş, *Teoria valorilor religioase*, 1944). În schimb, n-au lipsit exploratorii superficiali din afara „cetăţii eterne" sau „amatorii impenitenţi" ai fenomenului religios, vădit incompetenţi, lipsindu-le experienţa trăirii adevărate, eşuând în formalism aprioric. Unii pretinşi filozofi români, marcaţi de Nae Ionescu, alcătuitorul unei *Metafizici* sui-generis, au luat atitudini negative contestatoare şi dărâmătoare de idoli. Aşa s-au manifestat, iniţial, confuz, *Emil Cioran*, teoreticianul „culmilor disperării", iar apoi, aforistic şi nociv, cu „convorbirile, admiraţiile şi descompunerile sale", iar, la polul opus, benefic, *C. Noica*, decretat de discipoli „mare metafizician şi teoretician ontologic", care va oscila, după *Mathesis*, între o „apropiere spirituală de religie" şi „o renegare valorică a sa". Problematic şi contradictoriu, Noica şi-a făcut discipoli, dar nu şi apostoli (Vezi: *Jurnalul de la Păltiniş*), cu toată informaţia, mai mult de suprafaţă teologală, năzuind să facă o „şcoală filozofică", numită şi „revelaţie metafizică", înlocuind cultul lui A. Schopenhauer, W. Goethe şi mai apoi al traducerilor lui Platon, atrăgându-şi aprecieri superlative şi din partea lui Petre Ţuţea, încântat de: *Rostirea filozofică românească*, de „sufletul" şi de „*Sentimentul românesc al fiinţei*", lucrări fără prea mare consistenţă.

Aceşti filozofi minori mergeau, constient, pe urmele lui Lucian Blaga, admirabil creator al „spaţiului mioritic ortodox, apoi, după susţinerea unui „eon dogmatic", autor al cărţii *Religie şi Spirit*", în care pledează pentru personificarea mitului mesianic în Domnul Iisus Hristos, negându-i istoricitatea şi divinitatea. Valorile Ortodoxiei, în asemenea condiţii existenţiale, au rămas liminare şi ignorate şi la filozofii mai tineri, care jonglează cu ideile „păltinişene", preocupaţi de maeştrii genului, ca: Andrei Pleşu, Gabriel Liiceanu şi alţii. Dan Zamfirescu are o formaţie solidă teologică, de expresie mai mult teologico-istorică, nu filozofică (*Ortodoxie şi romano-catolicism*, 1992). Problema axiologică rămâne, aşadar, deschisă şi introducerea în cuprinsul ei este justificată.

Providenţial, Ortodoxia s-a păstrat în puritatea ei genuină, nefiind contaminată, doctrinar, de elementul uman constitutiv. Divinul autentic, revelat, este valoarea sa maximă şi primă. El n-a suferit intrusiunile raţiunii unui singur om, declarat infailibil, nici excesele raţionale pluraliste (multitudiniste). Raţiunea cea dominantă a Ortodoxiei este cea a Divinităţii treimice, fără a fi înlocuită cu raţiunea creată umană. În consecinţă, Ortodoxia este şi expresia pură a trăirii religioase în istorie, pe care o cuprinde, în totalitatea ei, Sfânta Tradiţie, care formează cu Sfânta Scriptură cele două izvoare ale Sfintei Revelaţii, în ele fiind cuprinse doctrina şi morala Ortodoxiei. Din Sfânta Tradiţie fac parte deci şi „cultul şi canoanele", alte valori de seamă ale religiei creştine.

Numai în al doilea rând, urmează şi valorile umane religioase: însuşirea subiectivă a mântuirii, virtuţile teologice (credinţa, speranţa şi dragostea), respectarea postului, împlinirea rugăciunilor şi a faptelor bune. Dar în acest proces valoric soteriologic, credinciosul are nevoie de harul divin şi lucrarea misteriologică a Sfintelor Taine, tot atâtea capitole de adâncit şi de meditaţie axiologică. În mare, acesta ar fi cuprinsul axiologiei ortodoxe, asupra căreia trebuie să se îndrepte atenţia teologilor şi a credincioşilor, pentru un spor de cunoaştere valorică a religiei creştine.

Pr. Prof. univ. Dr. Petru Rezuş

BOTEZUL DOMNULUI - EPIFANIA

Sărbătoarea Botezului Domnului se mai numeşte, cu un termen grecesc, şi Epifanie, adică „Arătarea Domnului".

Pe bună dreptate i s-a dat acest nume, pentru că acum Domnul se arată pentru prima dată în public, gata de a îndeplini misiunea pentru care a fost trimis de către Tatăl.

Văzându-L Ioan, cel care boteza, în Iordan, pe toţi cei ce veneau din Ierusalim şi din toată Iudeea, L-a vestit şi el şi L-a arătat lumii ca fiind „Mielul lui Dumnezeu, ce ridică păcatele lumii" (In. 1, 29).

Dar, la Bobotează, nu numai Fiul cel Unul născut s-a arătat, ci şi celelalte două Persoane treimice şi-au desvăluit în chip desluşit existenţa. „Deschiderea cerului" de care ne vorbeşte Sfânta Evanghelie (Mt. 3, 17) tocmai lucrul acesta ni-l sugerează, anume că taina cea mai presus de minte şi de cuvânt a Treimii devine acum cunoscută, bineînţeles atât cât este cu putinţă creaturii să o cunoască.

De la acest eveniment al Botezului începând, închinarea şi lauda aduse lui Dumnezeu vor fi de fapt aduse Tatălui, Fiului şi Sfântului Duh, Treimii celei de o fiinţă şi nedespărţite.

Iată deci că, într-adevăr, minunată arătare a lui Dumnezeu s-a petrecut la Iordan, când Domnul a primit Botezul!

Cât despre acest botez pe care îl practica Ioan se ştie că nu era identic cu Botezul pe care îl va institui Domnul după Învierea Sa din morţi. Chiar Sfântul Ioan va recunoaşte că între cele două Botezuri există o diferenţă fundamentală, spunând: „Eu unul vă botez cu apă, spre pocăinţă, dar Cel ce vine după mine... vă va boteza cu Duh Sfânt şi cu foc" (Mt. 3, 11).

Ca trimis al Tatălui, să pregătească şi să anunţe venirea Fiului în lume, Ioan îi îndemna pe oameni să se facă vrednici de această minunată arătare. Predica lui era pe cât de scurtă, pe atât de fermă şi de desluşită: „Pocăiţi-vă, că s-a apropiat împărăţia cerurilor" (Mt. 3, 2).

Botezul lui Ioan era unul pregătitor. Abia Botezul pe care-l va institui Hristos Domnul va fi Botez mântuitor. Ioan boteza în numele său şi din propria sa iniţiativă. Botezul creştin, Taina Sfântului Botez urma să fie administrată din poruncă, cu trimitere către toată lumea şi să fie făcut în numele Tatălui, al Fiului şi al Sfântului Duh. „În numele", vrea să însemne „cu puterea Tatălui, a Fiului şi a Sfântului Duh", deci cu putere dumnezeiască şi cu efecte pe măsură.

Ultimul testament pe care l-a lăsat Mântuitorul Apostolilor Săi, înainte de Înălţarea Sa la cer, tocmai acesta a fost: să meargă în toată lumea şi să împărtăşească acest Botez tuturor popoarelor, învăţându-le să păzească toate câte a poruncit El, adică toată Evanghelia (Mt. 28, 19).

Apostolii au primit ca pe un lăsământ dumnezeiesc această poruncă a Domnului şi începând de la Ierusalim au plecat în toată lumea, botezând neamurile şi făcând să crească şi să se întărească Biserica, al cărui Cap este Mântuitorul Hristos. Părăsind ei această lume, au încredinţat urmaşilor lor, episcopilor şi preoţilor, datoria de a săvârşi lucrul Domnului şi astfel veac după veac numărul creştinilor a sporit, credinţa s-a lăţit şi împărăţia lui Dumnezeu a câştigat teren.

Desigur că lucrul acesta n-a fost bineplăcut diavolului, care voia să instaureze pe pământ propria sa împărăţie. El de altfel a intervenit chiar de la început, pentru a împiedica împlinirea voii lui Dumnezeu. Când S-a născut Iisus, diavolul a inspirat lui Irod gânduri criminale, îmboldindu-l să-şi întindă mâna şi să ia viaţa Celui care a fost trimis să pună temelia împărăţiei lui Dumnezeu. Mai apoi, după ce Domnul S-a botezat şi s-a retras în pustie, diavolul caută să-L abată de la calea pe care tocmai pornea, ispitindu-L între altele cu chipul împărăţiei lumeşti, a bogăţiei şi strălucirii deşarte şi trecătoare.

După veacuri şi veacuri de istorie creştină, diavolul a pornit asaltul asupra creştinilor de astă dată. În chip cu totul perfid şi-a făcut planul de a lovi tocmai în temelia Bisericii. Scopul urmărit de el era să închidă uşa împărăţiei pe care Domnul a deschis-o prin instituirea Botezului. De aceea, i-a ispitit pe unii spunându-le că Botezul pe care l-a practicat dintru începuturi Biserica, nu este mântuitor. Adevăratul botez este în afara Bisericii, împărtăşit la o altă vârstă decât a copilăriei.

Din nefericire ispita diavolului a avut efecte. Unii creştini s-au lăsat rebotezaţi şi astfel au început sfâşierile şi rupturile în Biserică.

Pentru progresul împărăţiei lui Dumnezeu lucrul acesta a fost păgubitor. Mulţi dintre cei care ar fi putut să intre în ea au fost împiedicaţi. Creştinătatea a oferit lumii din afara Bisericii un spectacol care numai încrederea nu putea să o favorizeze.

Aşa se face că astăzi, realitatea creştină este departe de idealul scripturistic redat prin cuvintele: *„Un Domn, o credinţă, un Botez"*. Credinţele sunt mai multe şi din păcate şi Botezurile.

Tot în chip perfid se caută a se acredita ideea că diversitatea era inevitabilă, oamenii fiind diferiţi unii de alţii. Diversitatea este într-adevăr justificată şi firească, dar nu şi sfâşierea unităţii, distrugerea ei pe considerente cu totul străine de planul lui Dumnezeu de mântuire a lumii.

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. prof. Dumitru Abrudan

Definiţia şi misiunea patriarhului dintr-o Carte de legi bizantină*

Patriarhul este icoana însufleţită a lui Hristos ale cărui fapte şi cuvinte sunt pline de adevăr.

Dintre misiunile încredinţate lui de Dumnezeu, prima misiune a patriarhului este aceea de a-şi trăi viaţa în evlavie şi demnitate; apoi, de a-i aduce pe toţi ereticii la ortodoxie, la ascultare faţă de adevăr, pentru păstrarea unităţii Bisericii. Păgânilor trăitori după legi şi rânduieli străine de Biserică, să le adreseze chemarea intrării în creştinism, iar necredincioşilor — care prin fapte strălucitoare, distinse şi impresionante stârnesc admiraţie — să li se facă împlinitorul credinţei.

Ţelul patriarhului este mântuirea sufletelor încredinţate lui şi dobândirea vieţii în Hristos cel răstignit în lume.

Activitatea învăţătorească a patriarhului este una din principalele misiuni pe care trebuie să o îndrepte spre toţi oamenii, fie oameni simpli, fie demnitari, fără nici o deosebire. Cu credincioşii Bisericii patriarhul să fie blând, iar cu cei nestatornici să fie aspru. Despre adevăr, despre păstrarea dreptăţii şi a evlaviei, să vorbească deschis, chiar în faţa împăratului, fără a se teme.

Asemănător trupului omenesc, ţara este formată din mai multe părţi şi din diferiţi cetăţeni, iar cei mai însemnaţi şi mai necesari dintre toţi sunt împăratul şi patriarhul. De aceea o premisă a păcii şi fericirii sufleteşti şi trupeşti este buna înţelegere, acordul simfonic dintre stat şi Biserică.

Trad. de Pr. Asist. Irimie Marga

* Traducere din *Cartea de legi a împăraţilor Vasile, Constantin şi Leon* (sec. 9—10), titlul II, cap. 1, în „Patrologia Graeca", tom. 119, col. 909;

IISUS CRISTOS în româneşte

In *Ortografie pentru toţi*, Ed. Academiei Române, Mioara Avram afirmă că „Numele proprii *Isac, Isus* se scriu cu un singur *i* iniţial (nu Iisus)". În realitate, numele *Isac, Isaia, Israel, Isar* se scriu cu un singur *i*, dar *Isus* se scrie cu doi *i*, fiindcă *i* iniţial are valoare fonetică dublă. În *Noul Testament* din 1648, ca şi în *Biblia* de la 1688, numele este scris *Iisus*, atât *Iisus Hristos*, cât şi *Iisus Navi* şi *Iisus, fiul lui Sirah* (*Înţelepciunea lui Iisus, fiul lui Sirah*). În cărţile de ritual bisericeşti şi în publicaţiile bisericeşti numele are grafia *Iisus*, şi nu se poate accepta o dublă grafie. Se impune o singură grafie: *Iisus*, care are justificare etimologică. *Iisus*, numele propriu al Fiului lui Dumnezeu, este redarea greacă a ebraicului *Iehosus* (Luca 2, 21), care înseamnă „Dumnezeu este mântuirea" sau „Mântuitorul" (Isaia 61, 11; Matei 1, 20—21). În limba greacă, cuvântul *Iisus* derivă de la viitorul verbului „iaome, ieno" (= a vindeca), viitor care, în dialectul ionic, are forma iisome şi explică grafia Iisus, cu dublul *i* (ii). În latină, numele a fost transcris *Jesus*, fiindcă al doilea *i* este *eta*, redat în pronunţia erasmică cu *e* în latină, transcris apoi şi în limbile neo-latine din Apus: Jésus, Jesús. În slavă, grecescul Iisus a fost transcris Isus, grafie folosită şi în vechile traduceri româneşti din slava bisericească cu un singur *i*: *Isus*, de unde afirmaţia că *Isus* ne-a venit din slavă, ca şi *Hristos*[1], şi am fi cunoscut numele Fiului lui Dumnezeu de la slavi.

Creştinismul la români s-a predicat în limba latină, începând din sec. II, cu *Iesus*, în daco-română, care a dat, cu trecerea lui *e* accentuat în *i*, ca în *bene — bine; plenus — plin, sus*. De fapt, *e* şi *i* „aceste timbre vocalice fuseseră confundate în latina vorbită .

În *România liberă* din 26 aprilie, 1990, p. 1, în rubrica „Semnal", un cititor pune întrebarea: „Cum e corect să se scrie şi să se rostească: Hristos, Christos, Cristos... Care este grafia corectă? Aşteptăm răspunsuri şi argumente". De fapt întrebarea sa nu este singulară, şi ea impune precizarea cerută.

Numele propriu *Iisus* este însoţit în Sfânta Scriptură de un titlu care se referă la misiunea divină şi la slujirea Sa: *Hristos*, cuvânt de origine greacească: Hristos, care este echivalentul cuvântului ebraic *Messiah* (= Unsul lui Dumnezeu). Grecescul *h* (hi) este transcris în latină *ch*, iar în limba română *ch* latin este redat şi rostit *c*, după cum avem din latinul *charta* (=scrisoare, din gr. *hartis* = foaie de papirus), românescul *carte*. Astfel se explică grafia cuvântului din limba greacă, întâlnit în *Noul Testament* de 529 de ori, grafia Hristos, folosită şi în *Noul Testament* din 1648 şi în *Biblia* din 1688, în limba română, precum şi în cărţile de cult bisericeşti şi în publicaţiile bisericeşti-teologice. În latină, grecescul *Hristos* a fost transcris *Christus*, în limba română fiind rostit *Cristos*. În limba slavă a fost transcris *Hristosŭ*, formă folosită şi în vechile traduceri româneşti din slava bisericească. În limba română s-a impus în grafie forma greco-slavă: *Hristos*. Scrierea în limba română este însă fonetică şi cere să se folosească corect *Cristos*, aşa cum rostim.

De la latinul *Christus* avem *christianus* din *hristianos* care „s-a răspândit mai ales începând din veacul al II-lea, când mai stăruia încă pronunţarea *c*, nu *h*, şi a fost moştenit în limba română *creştin*".[2] După evoluţia fonetică normală, christianus ar fi trebuit să devină *creşin*, aşa cum avem *păşune* din *pastionem* sau *uşă* din *ustium*. Forma cu — *t* — „se explică printr-o apropiere conştientă de numele latin *Christus*".[3]

Păstrăm în limba română, începând din secolul al II-lea adică de la începutul epocii daco-romane, cele mai vechi cuvinte creştine: *Ie(i)sus Cristos*, împreună cu urarea: *Cristos a înviat!*, prima evanghelie creştină — *Christus invivit (invivere)* ca şi numele nostru de *creştin, creştini*, care dovedesc vechimea creştinismului românesc, începând din secolul al II-lea, adus odată cu trupele romane cuceritoare în Dacia.

Se cere să scriem, după cum rostim, de la început, româneşte: *Iisus Cristos*.

Pr. I. Ionescu

1 Al. Rosetti, *Istoria limbii române*, Bucureşti, 1986, p. 286—290.

2 H. Mihăescu, *Influenţa greacească asupra limbii române până în secolul al XV-lea*, Bucureşti, 1966, p. 57.

3 I. Fischer, *Latina dunăreană*, Bucureşti, 1985, p. 151.

Răspundere şi responsabilitate în asistenţa socială*

În condiţiile de astăzi, când societatea îşi pregăteşte profesionişti care să-i asigure autentica asistenţă socială se ridică o problemă foarte importantă. Este vorba despre formarea personalităţii profesionale a asistentului social. În cadrul acesteia un loc aparte îl ocupă sentimentul răspunderii şi al responsabilităţii, noţiuni ce deseori sunt confundabile nu numai în vorbirea curentă ci chiar în graiul specialiştilor. „În mod curent se folosesc, cel puţin în limba română, cu aceeaşi semnificaţie, sau cu semnificaţii foarte apropiate, dar niciodată îndeajuns de precise, doi termeni: răspundere şi responsabilitate... fiecare dintre ei acumulează sensuri diferite".[1]

Nici astăzi nu sunt stabilite limite foarte precise între cei doi termeni care constituie noţiuni fundamentale în pregătirea şi activitatea asistentului social.

Opinăm că, în ultimă instanţă, funcţia cea mai importantă a asistentului social nu este aceea de a rezolva problemele sociale ale persoanelor aflate în nevoi, ci de a-i ajuta pe oameni în situaţii sociale dificile să-şi găsească sprijin în ei înşişi, a-i ajuta ca ei înşişi să-şi rezolve propriile probleme. Aceasta în sensul optimismului pedagogic (de a găsi ce este bun în fiecare personalitate umană, de a te sprijini pe aspectele pozitive pentru a lupta pentru înlăturarea celor negative) în care asistentul social trebuie să treacă de la răspundere la responsabilitate în propria-i activitate.

După părerea noastră aceasta înseamnă că asistentul social nu se poate opri în activitatea sa la a-şi îndeplini obligaţiile ci trebuie să-şi asume o serie de atribuţii permise, dar neobligatorii. Aceasta o face la libera lui alegere şi la propria lui iniţiativă, în funcţie de competenţa lui profesională, psihopedagogică, morală şi socio-relaţională.

(Continuare în pag. a 2-a)

Prof. univ. dr. Vasile Marcu
Universitatea din Oradea

* Puncte de vedere în legătură cu menirea viitorilor asistenţi sociali, care se pregătesc, în prezent, în facultăţile de Teologie din ţară.

1 M. Florea — „Responsabilitatea acţiunii sociale" ESE, 1976.

Toaca

La Agapia Veche, unde odinioară s-au pristăvit şi sfinţi,
un călugăr, dintre Cuvioşii Părinţi
a făcut dintr-un capac rotund de brand — o toacă
şi-a pus împrejur o inscripţie prooroacă;
„Ieri am răspândit numai groază şi moarte pe câmpul de luptă;
Azi chem lumea la rugă şi la viaţă — cât mai multă!"

Pr. Lăudatu Vasilescu

51567

MARTORUL DOMNULUI

În cărţile sacre ale religiilor premergătoare creştinismului ni se relatează adeseori despre pogorârea zeilor între oameni, despre vieţuirea acestora printre ei, însă prezenţa lor era însoţită fie de fenomene supranaturale, fie întruchipată în apariţii spectaculare, menite tocmai să-i impresioneze şi să-i copleşească.

Religia creştină se diferenţiază de toate acestea, tocmai prin felul în care este receptată prezenţa Divinităţii, nu în acte suprafireşti, ci prin apariţii de mare discreţie, sau prin mijlocirea unor oameni deosebiţi, aleşi anume de Dumnezeu, pentru a-L face cunoscut în faţa lumii. Prin Noe, Avraam, Moise, Ilie şi prin toţi profeţii Vechiului Testament, Dumnezeu a menţinut mereu vie legătura cu lumea, prin poporul evreu.

Sf. Ioan Botezătorul va încheia şirul de oameni aleşi de Dumnezeu, prin care El şi-a făcut cunoscută voia Sa cu lumea şi cu oamenii: „În pustie gătiţi calea Domnului, drepte faceţi în loc neumblat cărările Dumnezeului nostru" (Is. 40, 3), dar nu spectacular şi zgomotos, ci cu adâncă smerenie şi discreţie, aşa cum s-au săvârşit dealtfel toate evenimentele mari din istoria spiritualităţii umane.

Sfinţii Evanghelii vorbesc cu parcimonie despre viaţa şi activitatea Sf. Ioan, însă chiar şi puţinele date câte le aflăm presărate în cele patru Evanghelii ne sunt suficiente pentru a ne face o părere destul de cuprinzătoare despre existenţa sa deosebită, el fiind numit pe drept cuvânt Martorul şi Înaintemergătorul Domnului.

Sf. Ioan se naşte din părinţi înaintaţi în vârstă, situaţie destul de frecventă la poporul evreu, Zaharia — preot la templul din Ierusalim, şi Elisabeta. Deosebit şi cu totul aparte este însă felul în care se va naşte pruncul Ioan, căci naşterea sa este un amestec de fapte pământeşti obişnuite cu multe elemente supranaturale: vestea naşterii de sus transmisă prin înger, mutenia tatălui ca pedeapsă pentru că a refuzat să creadă cele anunţate, felul în care pruncul a fost numit, prin toate acestea Dumnezeu nu urmărea decât să îndrepte atenţia generală asupra persoanei Sf. Ioan, pentru că într-o zi acesta va deveni cu adevărat o mărturie despre venirea lui Mesia între oameni: „Ce va fi oare acest copil? Căci într-adevăr mâna Domnului era cu el" (Lc. 1, 66).

Ascultând de glasul tainic care venea din adâncul fiinţei sale, Sf. Ioan se retrage în pustie aspră şi sălbatică încă din tinereţe, consumându-se într-o existenţă deosebit de severă, caracterizată printr-o simplitate şi o spiritualitate aparte. Hrana „lăcuste şi miere sălbatică" (Mat. 3, 4), mai mult simbolică decât reală, atâta câtă îi putea oferi sără ăcioasa pustie iudaică, precum şi postul aspru şi sever, dus la extrem, îi conferă o înfăţişare aproape îngerească şi o autoritate de adevărat om al lui Dumnezeu.

Toate cele patru Evanghelii sunt unanime în prezentarea Sf. Ioan drept martorul marii întâlniri dintre Fiul lui Dumnezeu cu lumea. Numai în capitolul 1 al Evangheliei după Ioan, de exemplu, întâlnim de şapte ori verbul a mărturisi (sau unul dintre derivatele sale) atunci când se vorbeşte sau se face referire la persoana sa, accentuându-i-se calitatea de garant şi martor al lui Iisus în faţa lumii. Sf. Ioan a fost ultimul martor-profet, din şirul de profeţi evrei ai Domnului, la fel de mare ca oricare dintre aceştia, sau poate cel mai mare dintre ei, fapt confirmat de toţi contemporanii săi, precum şi de însuşi Mântuitorul Hristos.

Dacă vechii profeţi şi-au consumat existenţa întru aşteptarea clipei solemne şi unice în care divinitatea se va aşeza în istorie, intuind-o şi abia întrezărind-o în depărtarea veacurilor, Sf. Ioan Botezătorul îi revine marea cinste să anunţe lumii sosirea acestui moment în toată concreteţea lui: „Iată Mielul lui Dumnezeu" (In. 1, 29). Trebuia ca martorul şi vestitorul marii taine să aibă o viaţă şi o reputaţie cu totul ieşite din comun, căci numai astfel ar fi putut convinge şi înfrânge necredinţa şi indiferenţa. Sensibilizat la maxim, receptiv la şoapta blândă a Duhului Sfânt, veghetor singuratic în noaptea adâncă a lumii de dinaintea întâlnirii cu „Lumina", el este mereu pregătit pentru marea întâlnire.

Zăvorât în bezna şi răcoarea ucigătoare a temniţei din Maherus, presimţindu-şi parcă sfârşitul tragic, umbra îndoielii şi a zădărniciei lucrului făcut — care ne ţintuiesc în limitele şi îngustimea noastră omenească, dar ne şi impulsionează în suişul nostru către Divinitate — se aşterne peste sufletul său tot mai grea, mărunându-i nu numai fiinţa plăpândă, dar şi siguranţa că şi-a împlinit destinul căruia i-a fost hărăzit şi pentru care s-a jertfit. „Om asemenea cu noi în slăbiciuni" (Iac. 5, 17), chinuit de eventualitatea neîmplinirii profeţiilor sale, trimite pe unul dintre ucenicii săi la Iisus să-L întrebe: „Tu eşti cel ce trebuie să vină, sau să aşteptăm pe altul?" (Mat. 11, 3), iar Iisus îi trimite un răspuns pe măsura înţelegerii unui adevărat profet: „Mergeţi şi spuneţi lui Ioan cele ce aţi văzut şi aţi auzit: orbii văd, şchiopii umblă, leproşii se curăţesc, surzii aud, morţii înviază, şi săracilor li se binevesteşte" (Lc. 7, 22). De acum înainte, suferinţa şi moartea năprasnică nu mai înseamnă nimic. Marea făgăduinţă a lui Dumnezeu, iată, s-a împlinit în Iisus! Dumnezeu este aici, printre oameni, le vindecă bolile, le alină durerile, le şterge lacrimile. Misiunea lui se încheie aici. „Această bucurie a mea s-a împlinit" (In. 3, 29).

Aşa a ştiut Sf. Ioan Botezătorul să privească rânduiala legii dumnezeieşti, definind cu modestie şi cu discreţie sufletească relaţia dintre sine ca martor al Domnului, şi Cel despre care a mărturisit: „Acela (Iisus) trebuie să crească, iar eu să mă micşorez" (In. 3, 30). Momentul solemn când Iisus îşi dezvăluie firea sa dumnezeiască a sosit. De acum lumina lui Mesia va spori tot mai mult pe cerul lumii, culminând cu strălucirea de pe Tabor, aşa cum soarele urcă spre crugul amiezii, iar el, Ioan, martorul lui Iisus în faţa lumii, vestitorul astrului dumnezeiesc, se va ascunde în bucuria copleşitoare a luminii divine. L-a cunoscut şi L-a făcut cunoscut pe Dumnezeu oamenilor: „Cel ce crede în Fiul are viaţă veşnică" (In. 3, 36), şi prin mărturia lui şi-a încheiat tragic marea lui misiune de martor şi înaintemergător al Domnului.

Pr. N. Stoia

Sfântul Serafim de Sarov

(2 ianuarie)

Trei sunt cele mai sfinte şi mai cuvioase figuri ale Ortodoxiei româneşti: Sf. Teodosie din Kiev, Sf. Serghie de Radonej şi Sf. Serafim de Sarov, trei stele luminoase de-a pururi pe cerul Bisericii Ortodoxe.

Sf. Serafim de Sarov, cel mai recent dintre aceştia, a trăit, a lucrat şi a strălucit între anii 1759—1833. S-a născut la 19 iulie 1759 în oraşul Kursk şi şi-a petrecut copilăria acolo până la vârsta de 18 ani.

Din tinereţe s-a dedicat întru totul lui Dumnezeu şi după un examen sever al conştiinţei şi-a îndreptat paşii spre mânăstirea Sarov.

A primit îngerescul chip al monahismului şi numele de Serafim în locul celui de Prohor cum se numea din botez. Un an mai târziu a fost hirotonit ierodiacon şi după 6 ani, la vârsta de 34 de ani, a primit dumnezeiescul dar al preoţiei.

Când slujea — ne spun contemporanii săi — era răpit de multe ori la cer şi s-a învrednicit să vadă chiar arătări ale sfinţilor îngeri.

Însetând să se apropie mai mult de Dumnezeu a dorit să se retragă pentru o vreme în pustie. Primind binecuvântarea stareţului a plecat în pustie şi vreme de cinci ani a trăit în linişte şi asceză practicând rugăciunea neîntreruptă.

Acolo în adâncimea pădurilor s-a străduit să urce zi de zi scara virtuţilor care conduc către cer. Aici a făcut mereu rugăciuni neîntrerupte. Împreună cu rugăciunea a citit neîntrerupt Sf. Scriptură.

„Trebuie să hrănim, zicea el, sufletul cu cuvântul lui Dumnezeu, pentru că acesta este pâinea vieţii. Trebuie hrănite cu acesta şi sufletele celor ce-l iubesc pe Dumnezeu".

Avea o evlavie fără margini faţă de Sf. Fecioară Maria. În faţa icoanei ei, a găsit negrăite bucurii duhovniceşti. Spunea mereu „Sf. Fecioară Maria este bucuria, cea mai mare bucurie dintre toate bucuriile".

Prin rugăciune şi studiu, prin post şi nevoinţă Sf. Serafim s-a făcut locaş al Sf. Duh, plin de har şi înţelepciune şi de putere duhovnicească.

A devenit chip al sfinţeniei şi bărbat luminat, astfel că lumea însetată alerga din toate părţile către el. La început a fugit de lumea care-l căuta, dar mai târziu prin anul 1815, în urma unei arătări a Maicii Domnului, a deschis tuturor uşa chiliei sale şi îi primea pe toţi. Acum a început lucrarea duhovnicească a „stareţului", a povăţuitorului şi îndrumătorului duhovnicesc.

Lucrarea lui ca stareţ a avut rezultate deosebite. Mii de oameni veneau către el zilnic. Nenumărate suflete veneau la el să-şi găsească liniştea, pacea şi bucuria. Cei ce nu puteau să ajungă până la el îi trimiteau scrisori. Cei ce-l căutau erau oameni de diferite stări sociale.

Se ruga pentru toţi, îi binecuvânta cu semnul Sf. Cruci, îi mâzuia pe frunte cu untdelemn sfinţit din candela Maicii Domnului şi le insufla tuturor tărie duhovnicească. Oricine se apropia de stareţul Serafim simţea că se apropie de o flacără dumnezeiască care ardea în el şi îi învăluia sufletul.

Tuturor le dădea pace, bucurie şi binecuvântări dumnezeieşti.

Spunea adesea referitor la pace: „Dobândeşte pacea sufletească şi atunci mii de suflete împrejurul tău îşi vor găsi izbăvirea."

Şi iarăşi spunea: „Scopul virtuţii duhovniceşti este dobândirea Sf. Duh".

Vorbea mult despre Învierea lui Hristos. Îi saluta pe toţi cei ce-l vizitau cu cuvintele: „Bucuria mea: Hristos a înviat", şi de fiecare dată când se împărtăşea cânta canonul Învierii: „Ziua Învierii să ne luminăm popoare..."

Cu o hii lui vedea până în adâncimea inimilor. Avea şi darul proorociei şi spunea astfel cele viitoare.

Răspundea de multe ori scrisorilor fără ca să le mai deschidă pentru că le cunoştea conţinutul.

Era şi făcător de minuni, vindecând bolnavi şi izgonind duhurile necurate. Faţa lui uneori strălucea ca soarele şi împrăştia peste tot o lumină cerească.

În pădure, când se nevoia retras, avea prieteni apropiaţi păsările şi animalele sălbatice mai ales urşi uriaşi care veneau zilnic la dânsul.

Viaţa cu adevărat paradisiacă!

Moartea lui a fost într-adevăr cuvioasă. A fost găsit trecut la cele veşnice la 2 ianuarie 1883, în chilia sa stând în genunchi cu ochii aţintiţi spre icoana Maicii Domnului, după ce cu o zi înainte s-a împărtăşit cu Prea Curatele Taine şi şi-a cerut iertare de la părinţii şi fraţii mânăstirii.

A fost trecut în rândul sfinţilor de Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Româneşti în anul 1903.

Este prăznuit la 2 ianuarie şi la 12 iulie în fiecare an.

Sfinţenia vieţii lui l-a făcut cunoscut în toată lumea creştină.

Fie ca prin rugăciunile lui să ne întărim şi noi în drumul vieţii noastre şi pilda vieţii lui să ne însufleţească spre dobândirea cereştilor bunătăţi în Hristos Domnul nostru.

„Foní ton patéron" vol. III
ATENA 1993

Trad. de arhid. Visarion Bălţat

La prăznuirea Sfântului Vasile cel Mare

(Urmare din pag. 1)

eram... un suflet în două trupuri şi nu cunoşteam decât două drumuri: Biserica şi Şcoala".

După ce s-a adăpat din toate izvoarele scrise şi culturile de atunci, cu toate protestele şi rugăminţile prietenului său Grigorie, Sf. Vasile revine în Cezareea unde s-a îndeletnicit cu predarea retoricii, iar în urma stăruinţelor sorei sale Macrina se dedică cu totul slujirii lui Dumnezeu.

La scurtă vreme episcopul Eusebie îl hirotoneşte preot şi zelul Sf. Vasile îl impune încă de pe acum în lumea bisericească. În acelaş timp se ocupă de asistenţa socială şi luptă împotriva arianismului, o erezie care tăgăduia Dumnezeirea Fiului.

Sf. Vasile cel Mare a făcut călătorii de studii în Egipt, Palestina, Siria şi Mesopotamia, prilej cu care a cunoscut îndeaproape viaţa monahală, viaţa trăită în sfinţenie, în oazele pustiei. Aceasta l-a determinat să se retragă pe malul râului Iris, în Pont, la Annesi, unde va fonda o mânăstire şi unde va elabora celebrele „Reguli monahale" a căror valabilitate e recunoscută şi azi şi tot acolo, împreună cu Sf. Grigorie de Nazians va alcătui florilegiul din opera lui Origen, cunoscut sub numele de „Filocalia".

Nu după mult timp, episcopul Eusebiu moare şi este ales, nu fără împotrivire din partea altor episcopi, Sf. Vasile ca arhiepiscop al Cezareei Capadochiei. Încă de la început noul ierarh a fost confruntat cu greutăţi pe care cu înţelepciunea, răbdarea, bunătatea şi mai presus de toate prin credinţa în Dumnezeu şi dragostea faţă de semeni le-a biruit.

Sf. Vasile cel Mare a întemeiat un aşezământ de caritate creştină care i-a înscris pentru totdeauna numele în istoria vieţii sociale, aşezământ în care a alinat suferinţele dezmoşteniţilor lumii de atunci. În această instituţie de caritate a clădit azile pentru cei în neputinţă, ospătării pentru călători şi pentru cei lipsiţi, case pentru îndreptarea tinerilor lipsiţi de educaţie, spitale şi leprozerii, ateliere şi în toate acestea se simţea duhul dragostei creştine că toate fiinţau sub îndrumarea Bisericii. Ierarhul Capadochiei a trăit în trupul său şubred şi bolnăvicios o continuă moarte şi înviere prin credinţa în Hristos. Acest mare monah, ierarh şi sfânt a făcut din învăţătura Bisericii un crez pentru sine şi pentru aproapele, purtând slăbiciunea sa trupească până la sfârşitul vieţii.

Viaţa Sf. Vasile cel Mare şi-a petrecut-o în rugăciuni şi posturi. Curăţenia sa sufletească l-a apropiat de Dumnezeu iar credinţa sa statornică şi vie a învins neputinţele trupeşti, încât pare de necrezut ca un om cu alcătuirea aşa de firavă să fi putut înfăptui lucruri atât de mari într-un timp atât de scurt, dacă n-ar fi coborât peste el lumina Harului divin. El a rămas şi va rămâne de-a pururi un model de sfinţenie, iar opera sa, în care a pus toată zestrea înţelepciunii timpului şi văpaia unei credinţe mari, a rămas o piatră preţioasă în tezaurul Bisericii, aureolând cel mai strălucit veac al patristicii creştine.

Sf. Vasile cel Mare a scris mult, iar lucrările sale, din care amintim pe cele mai importante: Despre Duhul Sfânt (cel mai cuprinzător tratat de pnevmatologie cunoscut până acum), Scrieri ascetice şi morale, Reguli monahale mici şi mari, Regulile morale, Filocalia, Omilii la Hexameron, Omilii la Psalmi, Comentar la Isaia, alte Omilii morale, dogmatice, pedagogice şi panigirice, Sf. Liturghie care-i poartă numele şi alte lucrări, toate opere de profundă gândire creştină teologică.

În perioada atât de scurtă a vieţii sale, întrucât a trăit numai 49 de ani, Sf. Vasile şi-a îmbogăţit permanent sufletul cu cele mai alese virtuţi, în pofida tuturor greutăţilor şi necazurilor avute din partea împăratului arian Valens.

Trăirea Sf. Vasile, viaţa sa cea sfântă şi scrierile sale, dârzenia împotriva arianismului, opera de caritate cunoscută sub numele de „Vasiliada" în care el a trudit până în ultima clipă a vieţii ca preot, arhiereu şi medic, îngrijind singur bolnavii, ca şi curăţia unei vieţi petrecută în rugăciuni, în postiri şi privegheri nesfârşite, l-au aşezat în calendarul Bisericii creştine, la început de An Nou pentru ca arhiereii, preoţii şi credincioşii să-l aibă ca pildă de viaţă împodobită cu virtuţi.

Sf. Vasile cel Mare a fost, aşa cum ne spune o scriere veche a Bisericii: „Tată al orfanilor şi ocrotitor al văduvelor; bogăţie pentru săraci şi toiag de bătrâneţe; învăţătură pentru tineri şi călugărilor dreptar al faptelor bune", fiind împodobit de Dumnezeu cu „blândeţea lui Moise, râvna lui Ilie, mărturisirea lui Petru şi teologia lui Ioan". Iată pentru ce Sf. Vasile cel Mare şi opera lui rămân peste veacuri. Iată pentru ce şi noi astăzi, în ziua pomenirii lui, îi cerem ajutorul să mijlocească la Dumnezeul îndurărilor pentru iertarea greşelilor noastre şi mântuirea sufletelor, pentru pacea şi bună-învoirea între oameni.

O îndatorire canonică valabilă

Înainte de anul 1944, toţi preoţii îşi îndeplineau îndatorirea canonică de a purta permanent costumul preoţesc, bucurându-se de cinstirea cuvenită. După acest an, datorită terorii comuniste, unii dintre ei au înlocuit acest costum tradiţional, cu cel civil, întrucât se aflau în situaţia de a fi insultaţi şi batjocoriţi în public. Astăzi, deşi aceste timpuri de tristă amintire au trecut, mai există încă preoţi care continuă să poarte acelaşi costum civil, fapt ce nemulţumeşte pe credincioşi. Aceştia văd în adoptarea ţinutei civile o laicizare a exteriorului preotului şi transformarea sa într-un anonim indiferent, faţă de cei ce-l întâlnesc. Fără haina canonică, preotul nu poate fi recunoscut ca o persoană purtătoare de har, cu misiune dumnezeiască, de a curăţi pe oameni de păcate. Fiind îmbrăcat civil, el îşi camuflează preoţia şi puterea harică de înrâurire spre bine a celor ce-l văd în public, devenind un deghizat.

Pentru edificare, îl citez pe vrednicul scriitor, preot, distins profesor universitar, teolog şi publicist — GALA GALACTION, care re-a lăsat în această privinţă, povăţuirile de mai jos: „Dacă voiţi să înţelegeţi de ce purtaţi o haină care vă deosebeşte de lume şi dacă voiţi să vă vindecaţi de nostalgia vestmintelor civile, învăţaţi mai întâi ai cui duh sunteţi" (Luca 9, 55) şi meditaţi în genunchi, cuvintele eterne: De-aţi fi din lume, lumea va iubi ce este al ei, dar pentru că nu sunteţi din lume, pentru aceea vă urăşte (Ioan 15, 19)".

Pentru a opri purtarea costumului civil de către preoţi, erudit teolog afirmă vehement în presa vremii: „Constatăm zilnic că un val imens de laicizare se ridică în jurul ostrovului ecleziastic. Este un flux poate de nebiruit, dar nu şi vrednic de aprobare. Înfăţişarea omului Bisericii nu trebuie să fie echivocă. Dacă au ieşit — nu ştiu de unde — legi care tind să camufleze pe preot şi să-l piardă printre civili, trebuie să susţinem cu toată tăria, că aceste legi sunt tendenţioase. Concepţia cea străveche şi cea sănătoasă este că preotul nu trebuie să se confunde cu cei ce nu sunt preoţi" (Revista B.O.R. nr. 3—4/1934, pag. 208 şi 214). Această povăţuire vibrantă lăsată ca testament al Ortodoxiei, tuturor preoţilor de către academicianul Gala Galaction, cu fermă convingere şi cu patos, răscoleşte şi convinge chiar şi pe cel cu inima împietrită, readucându-l la adevăr.

Pentru a elucida şi aspectul de drept al acestei îndatoriri preoţeşti, voi prezenta în continuare Sfintele Canoane şi Regulamentul bisericesc ce stabilesc concret obligativitatea purtării uniformei clericale: Astfel, găsim reguli de îmbrăcăminte încă din anul 343 la Sinodul de la Gangra, iar Sinodul VI ecumenic, prin Canonul 27, hotărăşte: „Nimeni din cei ce se numără în cler, să nu se îmbrace în haină nepotrivită, nici când petrece în cetate, nici în cale mergând, ci să îndrebuinţeze îmbrăcămintea ce este destinată pentru cei ce se numără în cler" (N. Milaş — Canoanele Bisericii Ortodoxe — vol. 1, pag. 391, an 1931). De asemeni şi Canonul 16, Sinod VII ecumenic, pag. 520—522, repetă aceeaşi dispoziţie, precizând în comentariu ca această îndatorire să fie în vigoare „în vecii vecilor". Precizez că aceeaşi îndatorire o găsim prevăzută şi în „Canoanele Bisericii Ortodoxe" —

(Continuare în pag. a 3-a)

Pr. Ic. St. Dumănescu Boris
Preşedintele Consistoriului Eparhial al Episcopiei Dunării de Jos, Galaţi

BOTEZUL DOMNULUI

(Urmare din pag. 1)

Referindu-ne la aceste situaţii nu vorbim de lucruri care aparţin trecutului sau care au fost numai pasagere în viaţa Bisericii. Ne confruntăm, din păcate, în fiecare zi cu ele. Pe stradă, în călătorie, în spitale, în universităţi, la locul de muncă suntem asaltaţi de inşi care în chip făţiş sau la ureche ne strecoară îndoiala că Botezul primit nu are valoare, şi că pentru mântuire trebuie primit un alt botez şi aderat la o altă credinţă. Aşa se despart şi se răzleţesc familii şi comunităţi de oameni.

Cunosc cazul unei femei vârstnice adusă de fiica ei, din meliul rural, la oraş. Încă pe când erau împreună în sat ele frecventau cu regularitate sfânta biserică. Aveau un motiv în plus s-o facă: le muriseră de timpuriu soţul şi părintele. Cercetarea bisericii le inspira curaj şi le alina durerea.

Regăsindu-se, după ani de despărţire, în casa fiicei, cele două şi-au reluat bunul obicei de a pleca împreună la biserică. Se reîntorceau acasă cu bucurie şi mângâiere în suflet.

Totul a fost bine până când de la o vreme, bătrâna căuta prilej să nu mai plece împreună cu fiica ei la biserică. Găsea diferite motive, fie pentru a pleca mai devreme, fie mai târziu. Mare i-a fost mirarea fiicei, când a constatat că mama ei, deşi pregătită să vină la biserică, n-a mai ajuns acolo... S-a lămurit în curând care este cauza. Mama ei fusese atrasă spre o altă credinţă. I s-a spus că este bătrână şi că nu e bine să rămână nebotezată. Adevăratul botez urma să-l primească abia acum şi de la noua comunitate.

Stăruinţele fiicei au fost zadarnice. Mama şi-a părăsit credinţa şi deşi venise la oraş, să-şi trăiască ultimii ani alături de fiica ei şi să fie ajutată de ea, s-au văzut dintr-o dată despărţite. Continuau să meargă la biserică, dar fiecare la biserica ei.

Desigur că părăsirea credinţei n-a fost un lucru uşor nici pentru bătrână. Se gândea la bărbatul ei cu care s-a cununat şi care acum se odihnea la umbra crucii din satul natal. Inevitabil se întreba: oare el să fi murit păgân? Ce s-a întâmplat cu el, murind fără să fi primit botezul pe care tocmai îl primise ea? Se gândea apoi la fiica ei şi la nepoţii ei pe care îi iubea. Oare lor să le fie închisă uşa mântuirii. Se mai gândea apoi, că viaţa ei aici pe pământ se va sfârşi şi că îşi pusese în gând să fie înmormântată lângă bărbatul ei. Ce va zice preotul din sat, care a spovedit-o şi a împărtăşit-o le atâtea ori, şi ce vor zice consătenii ei când vor afla că şi-a pierdut credinţa, că şi-a părăsit tradiţia de viaţă creştinească, moştenită de la bunii şi străbunii ei.

Toate aceste frământări au rodit gânduri bune în mintea bătrânei. Într-o zi i-a împărtăşit fiicei dorinţa de a se reîntoarce la credinţa ei, la Sfintele Taine ale Bisericii de care dorea să se împărtăşească. Şi astfel, împăcată cu Dumnezeu şi cu oamenii şi-a început călătoria în veşnicie.

Ingnstimea înţelegerii sectarilor consta tocmai în greşita înţelegere a Botezului. Ei fac din Botez unica şansă a mântuirii. Este de ajuns să te botezi şi te mântuieşti. Ori lucrurile nu stau aşa.

Fără Botez nu poate exista nădejde de mântuire. Această Sfântă Taină este poarta de intrare în Biserică, este fundamentul vieţii creştine. Dar pe acest fundament trebuie construit edificiul unei trăiri duhovniceşti, al credinţei şi lucrării în dragoste. Celelalte Sfinte Taine ajută la construirea acestui edificiu. Sectarii se limitează numai la Botez, ca şi cum ar fi de ajuns fundamentul unei case, ca să poţi crede că şi ai deja o casă.

Este bine de ştiut că poporul român este creştin dintru începuturile existenţei sale. Este un popor botezat, cu o tradiţie de viaţă creştină. Are şi sfinţi şi martiri creştini. Nu este cu dreptate să fie tulburat în credinţa lui şi ofensat în demnitatea lui, spunându-i-se că nu este botezat şi că nu poate avea astfel nădejde de mântuire. Că sunt şi scăderi şi multe păcate, este adevărat. Dar există pentru toate remedii. Reconvertirea popor lui român nu înseamnă trecerea lui la o altă credinţă, cum a afirmat recent, la o întrunire religioasă de la Oradea conducătorul cultului baptist, ci apropierea lui cu şi mai multă dragoste de tradiţiile creştine moştenite din vremea apostolilor, şi vieţuirea în acord cu aceste tradiţii.

Răspundere şi responsabilitate în asistenţa socială

(Urmare din pag. 1)

Suntem de părere că trebuie să avem tendinţa să trecem de la răspundere la responsabilitate în asistenţa socială. Răspunderea înseamnă a-ţi face doar obligaţiile, a îndeplini toate acţiunile care sunt considerate obligatorii (pentru care se primeşte retribuţia) şi a te feri să încalci acest pachet de acţiuni, să te fereşti să faci acţiuni interzise.

Responsabilitatea înseamnă a depăşi această realizare strict normativă a activităţii. Normele nu precizează ce este permis neobligatoriu, adică ce ţine de iniţiativa, creativitatea şi liberul consimţământ al fiecăruia. Pentru acţiunile posibile, permise, dar care nu sunt normate şi nu sunt obligatorii şi nici interzise, asistentul social nu este numai răspunzător, el devine responsabil. Spunem că el, în această situaţie, nu-şi realizează doar obligaţiile profesionale ci-şi face datoria. Asistentul social răspunde în faţa acţiunilor care-i sunt impuse realizându-şi obligaţiile, dar el are posibilitate şi este necesar să-şi facă datoria, să şi asume responsabilitatea. Responsabilitatea include şi răspunderea şi face inutile normele juridice ori politice. Un asistent social competent, care-şi asumă responsabilitatea în activitatea sa nu mai are nevoie de norme, de orare, de indicaţii.

El va lucra pentru a-şi face datoria. În acest sens se referea şi J. L. Faure — citat de R. Poenaru — susţinând valorile profesionale autentice, care trebuie „să ne ajute să ne ridicăm la înălţimea acestei profesiuni şi arte minunate. Să fim demni de ea, pentru ca astfel să fim demni de destinul nostru; şi deoarece nici nu se poate altfel, trebuie să depindem numai de conştiinţa noastră, să ascultăm vocea ei suverană, şi anume că ţinem în mâinile noastre responsabilitatea unui destin uman... Să coborâm în noi înşine şi să urmăm fără regrete şi fără slăbiciuni această voce interioară, această voce, în acelaşi timp puternică şi tăcută, care urcă din străfundurile noastre şi comandă datoria noastră."

Am adăuga la cele de mai sus că de fapt, prin conştiinţa noastră ne grăieşte şi ne interpelează însuşi Dumnezeu. Suveranitatea conştiinţei noastre este suveranitatea dumnezeiască. Lui Dumnezeu trebuie să-I dăm, în ultimă instanţă, seamă pentru destinul semenului nostru.

ICOANA LUI IISUS HRISTOS ÎN ŞCOALĂ

Predarea religiei în şcoală se face metodic, după principii moral-creştine şi pe baza unui material intuitiv, în cazul nostru sfintele icoane.

In procesul de învăţământ religios icoana lui Iisus Hristos trebuie să ocupe loc de frunte. Mă refer la icoana Lui cu copiii în braţe şi alături de El, care este cea mai indicată să fie folosită în şcoală.

Dacă până la Revoluţie, în sălile de clasă ale învăţământului românesc a stat în primul plan portretul unui conducător ateu, care a lipsit copiii şi tineretul de educaţie moral-religioasă şi hrană spirituală, acum a sosit timpul şi se impune cu stringenţă ca orice portret omenesc să fie înlocuit cu icoana lui Iisus Hristos. Este dorinţa firească şi legitimă a întregului popor român, născut şi crescut creştin şi ortodox.

Este ştiut şi dovedit că de-a lungul istoriei, în învăţământul românesc, iniţiat şi dezvoltat sub patronajul Bisericii, până în 1948 când s-a laicizat, icoana lui Iisus Hristos a fost prezentă în sălile de clasă ale învăţământului primar şi liceal. În fiecare zi, la începutul cursurilor şi la sfârşitul lor, în faţa icoanei Sale, copiii rosteau rugăciunile de intrare şi ieşire din clasă, adeverindu-se cuvintele: „Totdeauna lucrul tău să-l începi cu Dumnezeu".

Rezultă, aşadar, că icoana lui Iisus Hristos trebuie să fie reintrodusă în şcoală, El fiind cel mai mare învăţător al lumii, care, prin creşterea şi educaţia Lui, a enunţat principiile de bază a oricărei pedagogii creştine.

Educaţia moral-religioasă a copiilor începe în familie şi, în chip firesc, ea trebuie continuată în şcoală, metodic şi sistematic, pe principii moral-religioase de maximă eficienţă pedagogică. În acest proces educativ icoana lui Iisus Hristos are un rol benefic. Locul ei este nu numai în Biserică, ci oriunde se desfăşoară activitatea omenească (II Regi 6, 11; 7, 6), nu mai puţin în şcoală.

Prezenţa ei în această instituţie de instrucţie şi educaţie este de un real folos: pe de o parte prin ea se revarsă asupra copiilor puterea harului sfânt, care le luminează mintea, le ajută să sporească în dragostea de carte şi învăţătură, iar pe de altă parte Iisus primeşte şi împlineşte curatele lor rugăciuni, trimiţându-le din bogăţia cerească darurile Sale cele bogate de care ei au nevoie.

Pe lângă acest folos divin, privind la icoana Domnului, gândurile copiilor se mută spre cele cereşti (Coloseni 3, 1—3); devin mai stăruitori în rugăciune şi încrezători în ajutorul lui Dumnezeu; sunt ajutaţi să se desprindă de cotidian şi să evadeze sufleteşte spre zările albastre ale cerului, spre bunătăţile cereşti; sunt răscoliţi sufleteşte şi determinaţi la imitarea lui Hristos în toate manifestările lor (Romani 8, 29).

Icoana lui Iisus Hristos, descrisă mai sus, este de preferat din motive îndreptăţite. Ca nimeni altul Iisus a iubit copiii — tineretul, în general — şi i-a copleşit cu fapte de ajutorare divină. A înviat din morţi pe fiul văduvei din Nain (Luca 7, 15) şi pe fiica lui Iair (Marcu 9, 23). Copiii IL iubeau din suflet, veneau la El cu toată dragostea şi-L urmau cu iubire, iar El „îşi punea mâinile peste ei" (Matei 19, 15). Evanghelistul Ioan ne spune că un băiat prevăzător, urmând cu mulţimea pe Iisus în pustie, a luat cu dânsul cinci pâini şi doi peşti, pe care Mântuitorul le-a înmulţit pentru săturarea poporului, minune la care au fost şi mulţi copii (Matei 14, 21). La Intrarea în Ierusalim Iisus a fost întâmpinat şi de copii care strigau: „Osana, Fiul lui David" (Matei 21, 15), împlinindu-se spusele Psalmistului: „Din gura copiilor şi a celor ce sug ai săvârşit laudă" (Psalm 8, 2). Peste veacuri va răsuna glasul Domnului „Lăsaţi copiii să vină la Mine şi nu-i opriţi" (Marcu 10, 14).

Iisus Hristos a fost marele învăţător al lumii, supranumit „Pedagogul copiilor, care poartă grijă de ei ca un păstor de oile sale" (Clement Alexandrinul).

Acest pedagog cheamă copiii la Sine. Toţi au obligaţia să-l caute, să-l afle şi să se închine icoanei Lui.

Pentru copii Iisus rămâne „calea" pe care ei nu rătăcesc niciodată, „adevărul" care nu-i înşală şi „viaţa" în care ei să nălăjduiască.

Prot. Ieremia B. Ghiţa

TAŢIAN ASIRIANUL

Biografia sa o alcătuim din informaţiile ce le avem parte din operele sale, parte de la Sf. Irineu, Clement Alexandrinul, Eusebiu de Cezareea şi Sf. Epifanie al Ciprului. Din ele rezultă că Taţian s-a născut în Asiria pe la anul 120. Deşi născut între barbari, el primeşte o aleasă educaţie greacă, studiind istoria, retorica şi filozofia. Ceea ce trebuie să remarcăm la el este însemnata lui cultură literară şi filozofică.

Va deveni sofist, va merge din oraş în oraş, ţinând discursuri şi lecţii de morală. Cu acest prilej el are posibilitatea să studieze diferite filozofii şi să se iniţieze în misterele mai multor religii. Nici unul nu-l satisface. Cultul imoral şi absurd al păgânilor, ambiţia şi pofta de câştig ale filozofilor şi ereticilor îi născură chiar dezgust. Se întâmplase cu el ceea ce s-a întâmplat şi cu Sf. Iustin Martirul şi Filozoful mai înainte. Chiar Taţian ne mărturiseşte că: „Pe când meditam, că tând binele, am ajuns să dau peste nişte scrieri de proveniență barbară (din afară de literatura greco-romană) mai vechi decât învăţăturile grecilor, de inspiraţie prea evident divină pentru a putea fi comparate cu erorile acestora şi am ajuns să cred în ele din cauza simplităţii stilului lor, a naturaleţii povestirilor lor, a înţelegerii clare ce o dau despre crearea lumii, a prezicerii viitorului, a preceptelor excelente şi a supunerii tuturor lucrurilor unui singur monarh". (Cuvânt către greci, cap. 29). Scrierile „de inspiraţie prea evident divină" nu erau altceva decât Sfânta Scriptură constatând că numai în ea se află adevărul după care s fietul său însetase. Convertirea lui se face la Roma. Tot aici el studiază la şcoala Sf. Iustin, devenind astfel un elev al lui. Lui Iustin i-a păstrat o bună amintire, numindu-l „prea admirabil". În şcoala lui Iustin, el va primi şi adânci învăţătura creştină. După moartea dascălului său, va deschide şi el o şcoală. Aici va avea ca elevi, printre alţii, pe Rodon, venit din Asia Mică. Tot la Roma este şi el urmărit de către filozoful Crescens. Dar Taţian nu rămâne fidel învăţăturilor primite de la maestrul său şi în al doisprezecelea an al domniei lui Marc Aureliu (pe la 172—175) — după mărturia lui Eusebiu de Cezareea — cade în erezia encratiţilor (o sinteză a tuturor ereziilor). Se va înapoia în Orient, unde în Mesopotamia va înfiinţa o sectă gnostică, care propunea principii severe, interzicea vinul, carnea şi căsătoria şi înlocuia vinul din Sf. Euharistie cu apa (urmaşii lui primiră numele de taţianini, encratiţi sau idroparastaţi). Sf. Irineu ne mai spune că Taţian tăgăduia mântuirea lui Adam. El a murit în ţara în care se născuse. Timpul însă, când s-a petrecut acest fapt nu-l cunoaştem.

Taţian a fost un scriitor cu destul de multe opere, după mărturia unor istorici. A scris o lucrare, intitulată: „Despre animale sau despre fiinţele vii"; se pare o alta „Despre natura demonilor", apoi în lucrarea sa „Cuvânt către greci", aminteşte că avea intenţia să scrie „Împotriva acelora care au tratat despre lucrurile lui Dumnezeu". Rodhon, elevul lui, menţionează o lucrare în care el caută să lumineze şi să explice textele mai greu de înţeles din Sf. Scriptură; Clement Alexandrinul vorbeşte despre o carte a lui Taţian intitulată: „Despre mântuire după Mântuitorul". Dintre toate acestea până la noi nu au ajuns decât două. Acestea sunt: Cuvânt către greci şi Diatesaron.

Cartea Cuvânt către greci este scrisă după moartea Sf. Iustin Martirul şi Filozoful, probabil în Antiohia (cea din Asia Mică) şi înainte de căderea lui în erezie.

(Continuare în pag. a 4-a)

Arhid. Prof. Constantin Voicu

Un admirator şi prieten al Părintelui STĂNILOAE — Preotul ortodox francez OLIVIÉR CLÉMENT

Personalitatea de excepţie a părintelui Dumitru Stăniloae a atras de timpuriu mulţi ucenici, prieteni şi admiratori ai vieţii şi operei sale, nu numai din ţară ci şi de peste hotare. Unul dintre aceştia — el însuşi un distins teolog ortodox şi rector al Institutului teologic Sfântul Sergiu din Paris, *Olivier Clément* — se numără printre cei ce s-au apropiat mai mult de dânsul, făcând cunoscută în toată lumea opera teologică şi viaţa pilduitoare a Părintelui Stăniloae. În *Prefaţa* cărţii *Rugăciunea lui Iisus şi experienţa Sfântului Duh*, tradusă în franceză de Olivier Clément (Paris, Ed. Desclée de Brouwer, 1981), traducătorul declară că *„Părintele Stăniloae este fără îndoială cel mai mare teolog ortodox"*, şi că „pe măsură ce opera lui va fi tradusă în limbile occidentale, ea se va afirma ca una dintre creaţiile majore ale gândirii creştine din a doua jumătate a secolului nostru".

Admiraţia şi dragostea teologului ortodox francez transpiră cu putere din articolul comemorativ scris din prilejul morţii Părintelui Stăniloae, intitulat *In memoriam Dumitru Stăniloae (1903—1993)*, publicat în revista Ortodoxiei franceze, *CONTACTS* (Anul 45, Nr. 164, Trim. IV, pp. 293—301). Articolul este o sinteză metodică, pe aliniate, a operei sale, precedată de o scurtă prezentare a vieţii marelui dispărut.

„Român, Părintele Stăniloae aparţine unui popor care, fără încetare, a trebuit să realizeze un greu echilibru, între spaţiul său propriu, „mioritic", şi situaţia sa tragică şi fecundă, la răspântia între Orient şi Occidentul creştin, Ortodoxie şi latinitate, lumea greacă şi lumea slavă... Părintele Dumitru a pus bine în valoare, mai ales în ultimul volum al *Filocaliei* sale, minunata continuitate isihastă românească, această tradiţie care s-a înscris în frescele mănăstirilor moldovene, în politica lui Neagoe Basarab, în iniţierea primită de Paisie Velicicovschi, de la sihăstria Poiana Mărului, de unde avea să pornească renaşterea spirituală a României Ortodoxiei, la sfârşitul secolului al XVIII-lea. El însuşi n-a încetat să fie conştiinţa României spirituale; între cele două războaie, la Sibiu, unde a opus imanentismului lui Lucian Blaga, concepţia unei culturi divino-umane; chiar în inima celui de al doilea conflict mondial, când în cartea sa *Iisus Hristos şi restaurarea omului*, el a reamintit că noi nu ne putem găsi umanitatea noastră decât prin mijlocirea aceleia a lui Iisus Hristos; din 1945 până la 1948, când el a însufleţit reînnoirea monastică şi spirituală românâ publicând primele volume ale unei *Filocalii*, în care locul decisiv reveni sintezelor cristologice ale lui Maxim Mărturisitorul, singura viziune a omului care ar putea fi totală fără a fi reducătoare; după 1949, la Institutul teologic din Bucureşti, unde a luptat ca ierarhia să admită necesitatea unei expresii înrădăcinată în viaţă."

Încheind această scurtă trecere în revistă a etapelor vieţii Părintelui Stăniloae, autorul aminteşte de anii „în care şi-a purtat crucea în ocnele vechiului regim, în care totuşi, — după propria expresie — „şi-a putut ţine neîntreruptă *Rugăciunea lui Iisus*". „Eliberarea din temniţă — scrie mai departe autorul — a trezit într-însul o nebănuită explozie de forţe creatoare, rod al unei lungi asceze, personală şi, am putea spune, istorică; încheierea marii *Filocalii*, operă a spiritualităţii personale şi a spiritualităţii liturgice... În aceşti ani din urmă, slăbit de vârstă de a nu mai putea ieşi, îndurerat de moartea unei soţii foarte scumpe, el n-a încetat să primească nenumăraţi vizitatori, de toate vârstele şi condiţiile, dând fiecăruia un *cuvânt de viaţă*, ca un adevărat duhovnic".

Trecând apoi la înfăţişarea operei Părintelui Stăniloae, pe care o numeşte semnificativ, *românitate*, o numeşte „echilibru dintre contemplaţie şi lucrare, în sensul cosmic al creştinismului, într-o umanitate infinită".

Expunerea pe larg a temeiurilor acestei *românităţi* a Părintelui Stăniloae s-ar întinde peste prea multe pagini. Ele trebuiesc citite şi meditate, spre a putea înţelege semnificaţia acestei aprecieri. Ne mărginim a sublinia doar câteva din aceste temeiuri: 1. *Echilibrul dintre contemplare şi acţiune*, după tradiţia sfântului Calinic de la Cernica, ascet riguros, mistic, adânc, dar şi organizator al slujirii săracilor, numiţi de el „fraţiorii lui Hristos" (anticipând astfel, cuvânt de cuvânt, vocabularul lui Charles de Foucauld). 2. *O umanitate infinită*, căci îndumnezeirea este pentru el umanizare întreagă. Român şi universal... un om care nu se teme de Occident, nici de pretenţiile de umanism şi de raţionalitatea modernă, dar care îndrăzneşte, profetic, să antreneze totul într-un adevărat divino-umanism. Pentru a vorbi despre Dumnezeu, Părintele Dumitru vorbeşte despre iubire. Şi pentru a vorbi despre iubire, el vorbeşte despre asceză ca despre o deprindere minuţată şi despre rugăciune ca o adâncire în existenţă devenită relaţie personală. 3. *Semnificaţia spirituală a lumii*. Civilizaţia ştiinţifică de azi îşi descoperă responsabilitatea faţă de natură. Înţelegem că lumea este darul lui Dumnezeu, expresia iubirii sale. Ea ne este oferită ca un loc al unui imens dialog: dialog al oamenilor între ei şi cu Dumnezeu. „Părintele Stăniloae insistă asupra prezenţei cosmice a Logosului, prezenţă care a precedat şi a pregătit întruparea, precum şi azi, cu toate limitele aparente ale Bisericii, ea (Biserica) pregăteşte *Parusia*". 4. O altă afirmaţie reţinută din gândirea dogmatică a părintelui Stăniloae este aceea că *Biserica este laboratorul învierii*. El face sinteza elaborărilor ecclesiologice care caracterizează gândirea ortodoxă a veacului nostru: Biserica — comunitate euharistică; Trupul tainic al lui Hristos; locul unei cincizecimi perpetuii; dispensaţia iubirii treimice.

Este subliniată *Deschiderea către lumea întreagă*. „Biserica este laboratorul învierii, nu numai pentru ortodocşi, ci şi pentru toţi creştinii, pentru toţi oamenii, pentru universul întreg al cărui fundament spiritual este". Despre gândirea Părintelui Dumitru, spune mai departe autorul cu multă admiraţie, „aş zice că este catolică, în sensul deplin al acestui cuvânt: *Kata' holon*, după plenitudinea, după o totalitate înglobătoare ... o catolicitate deschisă în care toate confesiunile creştine trebuie să se simtă ca la ele acasă, cu diversitatea lor, cu elaborările lor pozitive, consumând limitările lor în băutura arzătoare a sfinţeniei .... Dumitru Stăniloae insistă în aceasta: *„sfântul este cel care cuprinde pe toţi oamenii în rugăciunea sa"*. În încheiere, este subliniată necesitatea *aprofundării spirituale*, prin asceză, care nu apare ca un moralism sec şi voluntarism Pelagian, pe care le defineşte ca „un ataşament infinit faţă de realităţile mărginite", mărturisesc în felul lor „capacitatea de infinit" a inimii omeneşti. Îndumnezeirea apare astfel ca desăvârşirea umanităţii noastre în aceea a lui Iisus.

Nu am putea încheia aceste sumare sublinieri din articolul omagial al Părintelui Olivier Clément, fără a reproduce ultimele aprecieri cu care Sf. Sa a încheiat *Prefaţa* traducerii franceze a cărţii Părintelui Stăniloae, *Rugăciunea lui Iisus şi experienţa Duhului Sfânt*. „Când îl întâlnesc pe Părintele Dumitru, nu mă pot împiedica să nu mă gândesc la Sfântul Ioan, la bătrâneţea lui adâncă, repetând că *Dumnezeu este iubire* şi că cel care iubeşte pe fratele său rămâne în lumină".

Sunt cuvinte întemeiate pe o cunoaştere personală, pe o admiraţie sinceră, dublată de o prietenie plină de iubire care onorează pe distinsul teolog ortodox francez, pentru care nenumăraţii prieteni şi ucenici ai Părintelui Stăniloae îi exprimă cea mai sinceră mulţumire şi recunoştinţă.

Pr. prof. dr. Gheorghe Liţiu

Statornicia, mijloc spre desăvârşire a monahului

Monahismul, prin specificul său de dăruire şi slujire totală lui Dumnezeu, are un rol deosebit de important, în viaţa duhovnicească a credincioşilor Bisericii noastre. Felul de vieţuire a monahului constituie cea mai puternică pildă.

Căci nu haina exterioară şi trecătoare, ci mahrama cea vie şi veşnică a simţurilor şi virtuţilor sfinte, care îmbracă pe omul cel nou, în întreaga sa viaţă, este ceea ce caracterizează chipul monahului îmbunătăţit.[1]

Agonisindu-şi comoara cea nestricată (Matei VI, 20) a virtuţilor, el devine un izvor nesecat al binelui şi prin aceasta este o adevărată binecuvântare pentru mânăstirea în care vieţuieşte şi a credincioşilor care cercetează acest locaş de rugăciune.

Deoarece, făgăduindu-se să trăiască toată viaţa în feciorie, neagoniseală şi ascultare desăvârşită, monahul în mod liber se face un dar lui Dumnezeu, primind prin aceasta un caracter sacru.

Râvnă către fapte bune şi sârguinţă au toţi, dar dacă nu-i statornică şi până la sfârşit, e ca focul de câlţi, care se aprinde puţin, apoi se stinge. Aşadar nevoinţele atunci să înceteze, când se va sfârşi trupul. Sfârşitul încununează viaţa omului şi acum se pecetluiesc faptele ostenitorilor.[2]

Preocupat în permanenţă, cum şi prin ce mijloace se poate ajunge la scopul ce şi-a propus, va trebui să înfăptuiască şi alte virtuţi, care împreună conduc spre fericire şi mântuire.

De aceea, va trebui să fie mereu conştient de cine s-a lepădat, cui s-a făgăduit şi de cine s-a apropiat, căci la înfricoşătoarea judecată a lui Iisus Hristos, nu va primi răsplată după cum a făgăduit şi a mărturisit, ci după cum va împlini cele ce a făgăduit.

Pentru a progresa în urcuşul duhovnicesc, monahul trebuie să înnoiască în fiecare clipă momentul eroic de la început. Odată ce a pus mâna pe coarnele plugului (Luca IX, 62) să privească numai înainte căci altfel, dacă se uită înapoi cu regret, se preface în stâlp de sare, ca soţia lui Lot (Facerea XIX, 26) şi nu-i vrednic de Cel Căruia s-a făgăduit.

Treptele urcuşului spre desăvârşire după Sfântul Maxim Mărturisitorul (580—662) sunt următoarele: credinţa, frica de Dumnezeu, înfrânarea, răbdarea şi îndelunga îngăduinţă, nădejdea, nepătimirea şi iubirea, schema cea mai uşoară şi mai corespunzătoare vieţii duhovniceşti.[3]

Credinţa întăreşte raţiunea, care are rolul de ocârmuitoare spre urcuşul duhovnicesc. Frica de Dumnezeu este o frână în calea păcatului şi mereu îndeamnă la un progres neîncetat pe calea binelui, care se capătă meditând tot timpul la Dumnezeu şi la judecata ce-i va urmă.

Voturile monahale sunt expresia legământului de a se înfrâna de la patimi şi orice păcat prin păzirea celor cinci simţuri. Un domeniu important care trebuie supus înfrânării este vorbirea (Matei XII, 36—37). Sfinţii Părinţi combat cu cele mai aspre cuvinte vorbirea deşartă, glumele şi râsul nestăpânit. Ci numai atunci să-şi deschidă gura sa, când îşi va da seama că, prin vorbirea sa, ar realiza un progres în bine, mai mare decât atunci când ar tăcea.[4]

Lucrurile cele bune cu osteneală se câştigă şi cu durere se îndeplinesc. În acest caz se va întrarma cu răbdare şi îngăduinţă. Făgăduinţele depuse presupun iniţiativă proprie. Deci, a renunţat la comoditate şi s-a angajat la un drum deosebit de dăruire şi jertfă, toată viaţa. Căci viaţa nu se preţuieşte după durata ei, ci mai ales după intensitatea cu care este trăită şi după roadele ei. (Deuteronom XXX, 16; Pilde III, 1—2).

Tăierea voii este „mucenicie continuă", prin statornicie, dăruire de sine şi luptă de o viaţă întreagă, căci tot ce este nobil, curat şi sfânt, nu izvorăşte decât de acolo de unde se cere dăruire şi jertfă.[5]

Pilda supremă de ascultare şi tăierea voii este însăşi lucrarea de mântuire a lui Iisus Hristos: „N-am venit să fac voia Mea, ci voia Celui ce M-a trimis", (Ioan VI, 38) şi „Nu precum voiesc Eu, ci precum voieşti Tu." (Matei XXIV, 39).

Ajuns la nepătimire şi înzestrat cu nădejdea, însuşindu-şi blândeţea se îmbracă apoi în mantia largă a smereniei. Prin blândeţea rămâne neafectat de tulburările ce i le produce aproapele. Căci nu este destul a fi răbdător cu alţii, ci trebuie a fi răbdător şi cu tine însuţi.[6]

Pe cel smerit nu-l interesează: ce este, ce a făcut şi cât a făcut; ci, ce trebuie să fie, ce trebuie să facă şi cât mai trebuie să facă. Nimic nu poate fi mai potrivit şi mai potrivnic celui ce a depus voturile monahale ca mândria şi nimic nu poate fi mai corespunzător şi firesc ca smerenia. Dealtfel, „mântuirea este o clădire, ce nu se ridică decât pe ruinele mândriei".[7]

Iubirea sau dragostea creştină (I Corinteni XIII, 1-13) este dăruire, reciprocitate, plinătate de viaţă, ce se cere vărsată şi împărtăşită semenilor. Dacă, prin forma exterioară, se pare că monahul fuge de lume, desconsiderând-o, prin dăruire şi slujirea lumii sub impulsul dragostei creştine, el îmbrăţişează lumea şi o slujeşte până la jertfă. El a renunţat la toate legăturile cu lumea, ca să se poată dărui total lumii, pe altarul căreia să se aducă ca o jertfă vie lui Dumnezeu; pentru ca să unească pământul cu cerul şi să coboare cerul pe pământ.

Morala creştină nu ţine seamă numai de scopul vieţii ci şi de felul şi mijloacele prin care el se realizează. Nu contează numai ce faci, ci contează şi — aceeaşi măsură — şi cum faci, căci, „chiar dacă se luptă cineva, nu se încununează, dacă nu se luptă după lege". (II Timotei II, 3).

Scopul urmărit, nevoinţele urcuşului duhovnicesc, se realizează prin colaborare permanentă a omului cu Harul Divin (Ioan XV, 5), prin Sfintele Taine, rugăciune şi muncă.

Rugăciunea este plugăria sufletului, o respiraţie continuă, care nu trebuie să înceteze niciodată. (I Tesaloniceni V, 17). Alături de rugăciune Sfinţii Părinţi pun totdeauna şi munca. Căci munca cultivă raţiunea, ţeleşte voinţa, înalţă sentimentele, zămisleşte răbdare, smerenie,

(Continuare în pag. a 4-a)

Ieroliacon Ciobâcă Teofilat
Mânăstirea Putna — Suceava

O îndatorire canonică valabilă

(Urmare din pag. a 2-a)

lucrare editată în 1991 de Arhid. Prof. Ioan N. Floca, la pag. 115. Că aceste sfinte Canoane sunt în vigoare şi astăzi, ne arată „Dreptul Bisericesc Oriental" la pag. 205 (N. Milaş, an 1915) obligând pe „toţi clericii să poarte îmbrăcămintea spirituală potrivit slujbei lor". Aceeaşi obligaţie o repetă şi noul „Drept Canonic Ortodox" scris de Arhid. Prof. Dr. Ioan Floca, în anul 1990 (pag. 291).

Pe lângă aceasta, Sfintele Canoane menţionate nu şi-au pierdut valabilitatea, întrucât au un conţinut doctrinar, în speţă fiind vorba de Sfânta Taină a Preoţiei, instituită de Domnul Iisus Hristos, Taină care este veşnică şi nu vremelnică.

De asemeni şi Regulamentul de Procedură Bisericească în art. 31 şi 32, prevede: „Preoţii şi diaconii sunt datori să se îmbrace tot timpul, atât în serviciu cât şi în afară de serviciu, în costumul preoţesc prevăzut de Sfintele Canoane şi Regulamentul Sf. Sinod. Dacă un preot sau diacon leapădă costumul preoţesc, pentru prima dată i se vor aplica pedepsele prevăzute de art. 4, par. A, lit. a şi b. În caz de recidivă, va fi oprit de la slujirea celor sfinte pe timp de o lună şi tot aşa va fi pedepsit până la îndreptare, sau se va depune". Pentru cazuri speciale, „Chiriarhul poate acorda dispensă".

Faţă de această învăţătură canonică, preoţii care poartă costumul civil, încalcă o obligaţie aflată în vigoare. Totodată, prin acest act de nesupunere, ei nesocotesc propriul jurământ dat la Hirotonie în faţa Sf. Altar şi a întreg lui popor, că îşi vor conforma viaţa cu învăţătura Sf. Evanghelii, a Sf. Apostoli, a Canoanelor şi a învăţăturii Sf. Părinţi ai Bisericii Ortodoxe şi că întru totul vor fi supuşi şi ascultători P. Sf. Episcop.

De asemeni şi caracterul indelebil al acestei Sfinte Taine obligă categoric pe fiecare preot să-şi îndeplinească toată viaţa această obligaţie permanentă, pentru care s-a pregătit şi pentru care şi-a asumat răspunderea.

Prin urmare, toate argumentele, atât cele canonice cât şi cele ale ilustrului teolog Gala Galaction, precum şi sentimentul profund religios al credincioşilor, concordă în scopul sublim de a-l vedea pe preot, într-o ţinută exterioară conformă cu misiunea harică pe care o are.

Biserica Ortodoxă Română, ca şi întreaga noastră societate, trece astăzi prin diferite încercări, la care — cu regret spun — contribuie într-o măsură oarecare şi lacunele canonice ale unora dintre cei cărora Domnul Iisus Hristos le zice: „Voi sunteţi sarea pământului ... şi lumina lumii" (Matei 5, 13—14).

Fără o convingere supremă, că învăţătura creştină ortodoxă nu este numai teoretică, ci în primul rând o realitate vie simţită şi trăită în inimă având prezenţa Euharistică a Domnului Iisus Hristos, care ne-a revelat-o, fără această convingere zic, noi — familia sacerdotală nu ne putem ridica la o astfel de desăvârşire, care să ne determine a purta permanent haina preoţească canonică.

Ne trebuie mai multă credinţă, mai mult devotament şi apostolat jertfitor. Atunci, vom simţi că haina preoţească este o podoabă ce reflectă în exterior, harul ce-l posedăm şi nu vom îndrăzni să ieşim în mijlocul poporului, fără ea. Ne va opri înăşi conştiinţa şi respectul faţă de preoţia ce o purtăm, despre care Sf. Ioan Gură de Aur zice că „se săvârşeşte pe pământ, dar are rânduiala cetelor cereşti". De aceea „preotul trebuie să fie arătat de curat, ca şi cum ar sta chiar în cer" (Despre preoţie, pag. 57, an. 1977).

Să fim convinşi că haina preoţească nu strică, ci foloseşte misiunii evanghelice. Ea este un semn văzut „că preotul se deosebeşte de ceilalţi oameni şi se fereşte a păcătui cât e".

De asemeni, haina preoţească acoperă întregul corp, „ca simbol de dăruire totală — trup şi suflet —, numai lui Dumnezeu."

Să ne reînnoim deci entuziasmul preoţiei şi să purtăm cu bucurie duhovnicească şi să hainа tradiţională, prin care, fără vorbe, predicăm pe Dumnezeu.

Credincioşii doresc înfocat ca preotul, deşi pământean, să fie imaculat în integritatea îndatoririlor sale sacerdotale.

---

1 Ierodiacon Irineu Crăciunaş, magistrand anul II, „Chipul călugărului îmbunătăţit după Sfinţii Părinţi", B.O.R. Anul LXXIII (1955), nr. 3—4, pag. 341.

2 „Cuvintele Sfântului Teodor Studitul", Alba Iulia, 1994, pag. 41.

3 Filocalia II, pag. 36—37.

4 Ierodiacon Irineu Crăciunaş, op. cit., pag. 346.

5 Idem, pag. 347.

6 „Urmarea lui Hristos", Bucureşti, 1990, pag. 389.

7 Idem, pag. 51.

Sfânta Liturghie — Marea Iubire (XI)

— TAINĂ ŞI COMUNIUNE —

După procesiunea marilor dureri, preotul slujitor, respectiv soborul, intrând cu Cinstitele Daruri prin uşile împărăteşti, rosteşte în taină: „Iosif cel cu bun chip de pe lemn luând preacurat Trupul Tău, cu giulgiu curat înfăşurându-l şi cu miresme, în mormânt nou îngropându-L L-a pus". Şi aşezând sfântul potir şi sfântul disc cu jertfa, pe sfânta Masă, rosteşte în continuare, încet: „În mormânt cu trupul, în iad cu sufletul, în rai cu tâlharul şi pe scaun împreună cu Tatăl şi cu Duhul Sfânt ai fost, Hristoase, toate umplându-le, Cel ce eşti necuprins" şi mai departe zicând: „Ca purtător de viaţă şi mai înfrumuseţat decât raiul cu adevărat şi decât toată cămara împărătească mai luminat s-a arătat, Hristoase, mormântul Tău, izvorul învierii noastre". Şi toate acestea, după ce se închid uşile împărăteşti şi perdeaua (dvera)lor, preotul, concomitent, luând acoperământele de pe sfântul disc şi de pe sfântul potir, ia Aerul de pe umeri şi tămâindu-l, acopere Cinstitele Daruri şi le tămâiază, zicând: „Fă bine, Doamne, întru bunăvoirea Ta, Sionului, şi să se zidească zidurile Ierusalimului. Atunci vei binevoi jertfa dreptăţii, prinosul şi arderile de tot, atunci vor pune pe altarul Tău viţei (Jertfă)". (Liturghier cit. p. 116—117).

Am prezentat mai sus, o suită de lucrări rituale, aparţinătoare, în exclusivitate, Sfintei Liturghii. Toate acestea nu sunt doar piese de repertoriu, ci-şi au glasul lor tainic prin care pătrunde în inimile noastre, reactualizată, Jertfa reală de pe Golgota, a Mântuitorului nostru, Iisus Hristos. De la această mântuitoare Jertfă, n-a lipsit nici Sfânta Fecioară Maria, Maica lui Hristos Dumnezeu, aşa cum relatează chiar ucenicul iubit că „stăteau, lângă crucea lui Iisus, **mama Lui** şi sora mamei Lui, Maria lui Cleopa şi Maria Magdalena. Deci Iisus, văzând pe mama Sa şi pe ucenicul pe care-l iubea stând alături, a zis mamei Sale: Femeie, iată fiul tău!" (In. 19, 25—26), apoi a încredinţat-o ucenicului iubit, respectiv Sfântului Ioan Evanghelistul.

Dacă Mântuitorul Însuşi a confirmat filiaţia Sa, după trup, nu cu atât mai mult se cuvine să cinstim pe aceea care este mijlocitoarea mântuirii neamului omenesc? Sfânta Maică, Fecioara Maria, este prezentă lângă Crucea Fiului său şi Dumnezeu, nu numai cu suspinul negrăit şi durerea ei de Maică, dar şi cu încredinţarea că Cel care se jertfeşte pentru noi oamenii şi pentru a noastră mântuire, nu este numai Om, ci şi „Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat". El Însuşi, Iisus Hristos, cum se exprimă străvechea şi tradiţionala imnografie bisericească, în Axionul din Sâmbăta Paştilor, încredinţând-o de mântuirea credincioşilor, îi zice: **„Nu te tângui Maică, văzându-Mă în groapă pe Mine, Fiul tău, pe care L-ai zămislit în pântece fără de sămânţă, că mă voi scula şi Mă voi preamări şi voi înălţa întru mărire, pe cei ce cu credinţă şi cu dragoste, pe tine, neîncetat te măresc".** (Vezi: Cântările bisericeşti, culese şi aranjate de Prof. Dumitru Cunţan, ed. III, Sibiu, 1932, p. 88—89).

Aşezarea Cinstitelor Daruri pe Sfânta Masă (Prestol), derulează în inima şi sufletul comunităţii liturgice, evenimentele Durerii celei Mari, despre care mai vechi şi însemnaţi liturghişti, ca şi cei mai noi, vorbesc cu multă evlavie, înterpretând semnificaţia lor, cu totul reală şi actuală. Astfel, „Purtătorii Cinstitelor Daruri, reprezintă pe Iosif Arimateianul şi pe Nicodim, care au coborât Trupul Domnului de pe cruce şi L-au pus în mormânt. **Altarul şi Sfânta Masă** pe care sunt aşezate Darurile, închipuiesc de acum grădina în care era săpat mormântul Domnului; **sfântul antimis** e mormântul însuşi, iar aşezarea Cinstitelor daruri pe el înseamnă punerea Domnului în mormânt, iar **Acoperământul discului** simbolizează mahrama pusă pe faţa Celui răstignit; **acoperământul mare** (Aerul), care se pune acum peste disc şi potir, închipuie placa prăvălită la intrarea mormântului. **Cădirea Darurilor** aminteşte aromatele cu care a fost uns Trupul Domnului, **steluţa**, care rămâne peste **sfântul disc**, închipuie pecetea pusă pe piatra mormântului. **Închiderea uşilor împărăteşti** simbolizează pogorârea Domnului în iad cu sufletul, iar **închiderea dverei**, întărirea mormântului cu **straja**, cerută de căpetenia iudeilor" (conf. Preot Prof. Dr. Ene Branişte: Liturgica Specială, cit. p. 321—322). Făcându-ne şi mai prezenţi la Marea Jertfă, un fost reputat profesor universitar, premiat pentru lucrări, de Academia Română şi sfârşind în închisoare, ca martir pentru credinţa strămoşească, spunea într-o cuvântare a lui, că: „Prestolul Bisericii, la fiecare Liturghie, este Golgota pe care se aduce Jertfa mântuirii" (Ilarion V. Felea: Duh şi Adevăr, Arad, 1942, p. 269). Iar Alex. Schmemann zice că „Prestolul este simbolul lui Hristos şi al Împărăţiei Lui. El este Cina la care Hristos ne adună pe noi". (Euharistia, op. cit., p. 65—66).

Ştiind acum, tainic, că Mântuitorul este în mormânt cu Trupul, să nu uităm că în acelaş timp este în iad cu sufletul, ca să sfarme încuietorile cele veşnice, scoţând la adevărata viaţă pe morţii cei din veac, care aşteptau cu nădejde profetică, mântuirea, iar în rai este cu tâlharul, împlinindu-Şi făgăduinţa „şi pe scaun împreună cu Tatăl şi cu Duhul Sfânt, toate umplându-le, Cel ce este necuprins". Acelaşi este şi împreună cu noi, cu Jertfa Sa şi cu Marea Sa Iubire de oameni.

De aceea, preotul slujitor îndeamnă, din nou, comunitatea credincioşilor: **„Să plinim rugăciunea noastră Domnului...**, pentru Cinstitele Daruri ce sunt puse înainte, pentru sfântă biserica aceasta, şi pentru cei ce cu credinţă, cu evlavie şi cu frică de Dumnezeu intră într-însa ... Pentru ca să fim izbăviţi noi de tot necazul, mânia, primejdia şi nevoia. Apără, mântuieşte şi ne păzeşte pe noi, Dumnezeule, cu harul Tău", iar credincioşii răspunzând la toate cu: „Doamne miluieşte".

Deodată cu aceste rugăciuni dialogate, care reunesc în acelaş cuget întreaga comunitate bisericească, preotul mai rosteşte, în taină, **Rugăciunea punerii înainte**, un adevărat buchet de sensibilităţi sufleteşti, exprimate pentru sine şi pentru întreaga comunitate liturgică: **„Doamne, Dumnezeule, Atotţiitorule, Cel ce eşti singur Sfânt, Care primeşti jertfa de laudă de la cei ce Te cheamă pe Tine cu toată inima, primeşte şi rugăciunea noastră a păcătoşilor şi o du la sfântul Tău jertfelnic; fă-ne vrednici a-Ţi aduce Ţie daruri şi jertfe duhovniceşti, pentru păcatele noastre şi pentru cele din neştiinţă ale poporului. Şi ne învredniceşte să aflăm har înaintea Ta, ca să fie bineprimită jertfa noastră şi să se sălăşluiască Duhul cel bun al harului Tău peste noi, peste aceste Daruri puse înainte şi peste tot poporul Tău".**

După terminarea acestei rugăciuni intime, preotul, cu glas tare, rosteşte cererile pentru „Ziua toată desăvârşită, sfântă, în pace şi fără de păcat, Înger de pace, credincios sufletelor şi trupurilor noastre, Milă şi iertare de păcatele şi greşelile noastre ... Cele bune şi de folos sufletelor noastre şi pace lumii ... Cealaltă vreme a vieţii noastre în pace şi întru pocăinţă a o săvârşi ... şi Sfârşit creştinesc vieţii noastre, fără durere, neînfruntat, în pace şi răspuns bun la înfricoşătoarea judecată a lui Hristos, să cerem" şi la toate aceste îndemnuri credincioşii răspund: „Dă, Doamne". Ectenia se încheie, din nou, cu pomenirea: „Pe Preasfânta, curata, preabinecuvântata, mărita Stăpâna noastră, de Dumnezeu Născătoare şi pururea Fecioara Maria, cu toţi sfinţii să o pomenim. Pe noi înşine şi unii pe alţii şi toată viaţa noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm". Şi la toate, credincioşii răspund: „Ţie Doamne", răspuns răsărit dintr-o solidaritate de simţăminte şi tot mai avansată pătrundere. Preotul rosteşte apoi ecfonisul: „Cu îndurările Unuia-Născut Fiului Tău, cu Care eşti binecuvântat, împreună cu Preasfântul şi Bunul şi de viaţă făcătorul Tău Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor, iar credincioşii primesc inchinarea cu „Amin".

Şi acum, se avansează sufleteşte, tot mai mult spre Marea Iubire, preotul dorind „Pace tuturor" şi credincioşii adresându-i: „Şi Duhului tău". Deacum simţindu-se toţi în aceeaşi Iubire, preotul mai stăruie cu îndemnul părintesc: **„Să ne iubim unii pe alţii, ca într-un gând să mărturisim".** Adunarea Bisericii, recunoscătoare Iubirii divine, răspunde cântând, cu o gură şi o inimă: „Pe Tatăl, pe Fiul şi pe Sfântul Duh, Treimea cea de o fiinţă şi nedespărţită". În vremea acestei cântări, preotul, închinându-se de trei ori, zice în taină de fiecare dată: **„Iubi-Te-voi, Doamne, vârtutea mea, Domnul este întărirea mea şi scăparea mea şi izbăvitorul meu".** Şi în această Taină a iubirii, preotul sau preoţii, dacă sunt în sobor, sărută Cinstitele Daruri, aşa cum sunt acoperite şi se sărută frăţeşte, zicând cel dintâi: **„Hristos în mijlocul nostru"**, iar celălalt răspunde: **„Este şi va fi"**, primul încheind: **„Totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin".**

Dacă **„Dumnezeu este iubire"** (I In. 4, 16), nu se poate concepe a sta învrăjbit în faţa lui Dumnezeu, Împăratul, Cel ce vine, din Marea Sa Iubire, să pătimească până la moartea pe Cruce, pentru fiecare din noi! Când pentru toţi credincioşii a zis Mântuitorul: „Dacă îţi vei aduce darul tău la altar, şi acolo îţi vei aduce aminte că fratele tău are ceva împotriva ta, lasă darul tău acolo, înaintea altarului, şi mergi întâi şi te împacă cu fratele tău şi apoi, venind, adu darul tău" (Mt. 5, 23—24). În cămaşa de ură, omul arde lângă focul Dumnezeirii, nu are ce căuta acolo şi cu atât mai puţin, un slujitor al Domnului.

Din Marea Sa Iubire, nu numai că a venit la noi şi stă cu noi, dar, cerşeşte voinţa noastră, ceea ce e de-a dreptul cutremurător când apelează la noi zicând: **„Rămâneţi în Mine şi Eu în voi ... căci fără Mine nu puteţi face nimic. Precum M-a iubit pe Mine Tatăl, aşa v-am iubit şi Eu pe voi; rămâneţi întru iubirea Mea ... Aceasta este porunca Mea: să vă iubiţi unul pe altul, precum v-am iubit Eu ... Voi sunteţi prietenii Mei, dacă faceţi ceea ce vă poruncesc ... Acestea vă poruncesc: să vă iubiţi unul pe altul"** (In. 15). Sub această poruncă a iubirii dumnezeieşti, în sfântul altar se sărută mitropoliţi, episcopi, preoţi şi diaconi, împreună, formând unitatea dragostei întru Hristos şi întru propăşirea Bisericii, în lume, ca un mesager al păcii şi iubirii între toţi oamenii.

La începutul creştinismului, acest sărut al iubirii şi păcii se practica şi între credincioşii bisericii. Mai târziu, când a slăbit credinţa, a rămas numai între slujitorii altarului, iar credincioşii o practică doar în zilele Învierii, la sărutatul icoanei, cu salutul: „Hristos a înviat!".

După ce credincioşii au terminat de cântat: „Pe Tatăl, pe Fiul şi pe Sfântul Duh ...", se trage la o parte dvera uşilor împărăteşti, iar preotul rosteşte cu glas mare: **„Uşile, uşile, cu înţelepciune să luăm aminte"**, şi ridicând Aerul deasupra Cinstitelor Daruri, îl clatină deasupra lor, singur sau cu soborul preoţilor unde sunt, rostind împreună cu credincioşii: SIMBOLUL CREDINŢEI sau CREZUL, iar la cuvintele **„a înviat a treia zi"**, încetează clătinatul, sărută Aerul, îl strânge şi îl aşează pe Sfânta Masă. Descoperirea Cinstitelor Daruri ne înfăţişează pe Hristos eliberat din condiţiile materiei şi apropiat şi mai mult de Tatăl, prin Jertfa Sa unică.

Rostirea cuvintelor: „Uşile, uşile ...", prezintă semnificaţii deosebite. Aşa, bunăoară, mai la început se atenţionau diaconii să închidă uşile bisericii ca să nu intre cei nebotezaţi, acum când Cinstitele Daruri sunt descoperite, iar după Sfântul Maxim Mărturisitorul e o atenţionare „la uşile care se vor închide celor ce vor fi scoşi prin Judecata din urmă, de la fericirea vieţuirii cu Hristos ... pentru că nu şi-au închis uşile simţurilor la poftele stârnite de lucrurile trecătoare" (Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae: Spiritualitate şi Comuniune ..., op. cit., p. 248). Sau pot avea şi înţelesul de-a deschide uşile minţii pentru a înţelege conţinutul mântuitor al Crezului (cf. idem. p. 253).

Fireşte că rugăciunea aceasta, regula de bază a Creştinismului, izvorâtă în primele două soboare ecumenice ale întregii Creştinătăţi, de la anii 325 şi 381, de unde şi denumirea de Simbolul Niceo-Constantinopolitan, este expresia directă a Creştinismului nefărămiţat, cum mai este astăzi, fiind împărţit în atâtea credinţe. De aceea, ne revine o minimă obligaţie de conştiinţă, tuturor credincioşilor ortodocşi de-a cunoaşte pe de rost conţinutul lui, ca un mijloc de-a ne apăra Ortodoxia de atâtea asalturi prozelitiste. Unde e Credeul, acolo este adevărul credinţei. „Crezul este dovada iubirii lui Dumnezeu faţă de noi şi mărturisirea Lui de către noi, este recunoaşterea acestei dovezi a iubirii Lui. Iar mărturisirea Lui în comun este manifestarea iubirii noastre întreolaltă, întemeiată pe iubirea Lui faţă de noi. E o manifestare a sobornicităţii Bisericii în dreapta credinţă, întemeiată pe mărturisirea comună a dragostei lui Dumnezeu faţă de noi şi a dragostei noastre faţă de El şi între noi, mai ales că e rostit de toate bisericile, conform hotărârii Patriarhului Timotei al Constantinopolului (512—518), ca semn de recunoaştere a creştinilor ortodocşi faţă de erezii", a spus-o unul din cei mai mari teologi ai Ortodoxiei — Părinteie Stăniloae (idem, p. 248).

Numai cei cu adevărat credincioşi şi care-şi mărturisesc credinţa, se pot apropia, prin prezenţa lor sufletească de momentul Jertfei celei mari a Celui care a venit „ca să adune laolaltă pe fiii lui Dumnezeu cei împrăştiaţi" (In. 11, 52).

Pr. Nichifor Todor

Statornicia, mijloc spre desăvârşire a monahului

(Urmare din pag. a 3-a)

spirit de sacrificiu, conştiinciozitate, bărbăţie, responsabilitate, stăpânire de sine, etc., prin care se pot procura cele necesare existenţei sale, formând pe lângă rugăciune al doilea plămân, prin care respiră viaţa duhovnicească.

În fine, va trebui să-şi plăsmuiască şi să-şi modeleze viaţa după realizările marilor figuri ale monahismului creştin din trecut. Conştient de voturile depuse, de starea şi demnitatea ce şi-a ales de bunăvoie, de obligaţiile şi răspunderea mare pe care o are faţă de Dumnezeu şi de oameni. Să fie un om născut din nou, corespunzător numelui nou primit (Isaia LXV, 15), păşind neîncetat pe drumul virtuţii plin de credinţă şi nădejde în Dumnezeu. Îmbrăcat în smerenie şi ascultare, ostenind statornic în rugăciune şi muncă. Cuprins şi încălzit de iubire faţă de Dumnezeu şi de oameni, din care să izvorască slujirea jertfelnică, pentru slava lui Dumnezeu şi binele duhovnicesc al tuturor semenilor săi.

Sfinţii Părinţi nu recomandă statornicia în mod special pentru monahi, dar o apreciază unanim, ca fiind un mijloc alături de altele, care înlesnesc calea spre desăvârşire, un teren propice pentru practicarea voturilor monahale, prin tăierea voii, răbdare şi smerenie.

În unele cazuri deosebite, au impus statornicia, ca leacul cel mai bun şi mai prielnic împotriva patimilor de tot felul, recomandând să stingem pricinile, din care izvorăsc aceste patimi, adică (să fugim cu toată puterea de orice prilej, care ne poate ademeni la păcat) şi să ne însuşim virtuţile contrare patimilor. Căci de vom dobândi aceste virtuţi — contrare patimilor — vom dobândi pe toate celelalte virtuţi. Pentru că aceste virtuţi sunt legate tot leauna una de alta şi cine îndeplineşte una, pe toate celelalte le-a apropiat de uşa inimii lui.[8]

Toate pricinile, care te izgonesc pe tine din mânăstire în altă mânăstire, pe toate acestea le vei afla şi în care te vei mai duce şi mai adaugă la cuvânt: „Dacă îţi vei asculta gândurile tale, nici toată lumea, nu-ţi va ajunge ţie ca să o umbli"[9], fără să te foloseşti

Sfântul Efrem Sirul (306—378) zice: „Să nu umblăm din loc în loc", ci, să-şi cerceteze fiecare mai întâi gândul, de ce vrea să plece de la locul lui, în care s-a făgăduit a petrece, ca nu cumva să fie de la diavolul şi să-l înlăturăm prin smerenie şi prin răbdare.[10]

„Să nu nădăjduiască în gândurile lui şi niciodată să facă voia lui", ne învaţă Sfântul Teodor Studitul (759—826). Supunerea şi ascultarea se încununează cu cununa muceniciei, căci a-şi tăia cineva voia sa şi a face voia proiestosului, are atâta preţ înaintea lui Dumnezeu, ca şi când şi-ar vărsa sângele pentru Hristos.[11]

„Cununile sunt ale celor ce biruiesc"[12], căci, „prin răbdarea voastră, veţi câştiga sufletele voastre". (Luca XXI, 19).

„Monahul ce se mută din mânăstire în mânăstire, se aseamănă cu animalul care aleargă de la o păşune la alta".[13]

A întrebat cineva pe Sfântul Antonie cel Mare (+356) zicând: „Ce păzind eu, voi plăcea lui Dumnezeu". Răspuns: ... „în orice loc vei şedea, să nu te mişti (muţi) degrab".[14]

A fost întrebat Ava Ammona: „Care este calea cea strâmtă şi îngustă"?. Răspuns: „... Să-şi taie cineva voile sale pentru Dumnezeu".[15]

Numai atât monahul se va putea apropia de Dumnezeu, cu cât se va depărta de el însuşi, prin lepădarea deplină a voii sale.[16]

Z's-a un bătrân: „Dacă în locul unde este cineva se va strădui să facă vreun bine şi nu-l va putea, să nu socotească că în alt loc, va putea să-l facă"[17].

Ziceau părinţii: „De ţi se va întâmpla ispită în locul în care locuieşti, să nu laşi locul în vremea ispitei. Iar de nu, oriunde vei merge vei afla înaintea ta lucrul de care fugi".[18]

Zis-a un bătrân: „Precum pomul răsădindu-se de mai multe ori, nu poate să aducă roadă, aşa şi monahul mutându-se din loc în loc, nu poate săvârşi vreo faptă bună".[19]

Numeroşi monahi au vieţuit în acelaşi loc, în mari lipsuri şi greutăţi de tot felul, nevoindu-se şi îndurând gerul iernii şi arşiţa verii, prin peşteri, schituri, mânăstiri, împotriva voinţei lor de a se muta de la locul lor, câte 60, 70, 76, 80 ani, o viaţă de om, după cum ne încredinţează „Lavsaiconul"[20] sau „Limonariu"[21].

În principiu, ştiut este că: „Locul pe nimeni nu mântuieşte"[22] ci numai eforturile noastre personale spre desăvârşire în colaborare cu Harul Divin. Deci, Harul Divin, credinţa şi faptele bune.[23]

Cât despre un monah, preocupat de mântuirea sa, statornic, răbdător şi smerit, sfinţii Părinţi îl dă de exemplu tuturor nevoitorilor, zicând: „Fericit este cel ce şi-a omorât până la capăt voia sa şi şi-a predat grija de sine învăţătorului său în Domnul"[24], acesta este ca „un pom răsădit lângă izvoarele apelor, care rodul său va da la vremea sa şi frunza lui va cădea". (Ps. I, 3).

8 Nicodim Aghioritul, „Războiul nevăzut", Chişinău, 1937, pag. 40, 41 şi 92.
9 Proloagele, Craiova, 1991, vol. I. pag. 514—515.
10 Idem, vol. II, pag. 810—811.
11 „Cuvintele Sfântului Teodor Studitul" cit., pag. 152; Proloagele vol. II., cit. pag. 689.
12 Cuvintele... cit. pag. 122.
13 Filocalia, XII., Bucureşti, 1991, pag. 32.
14 Patericul egiptean. Alba Iulia, 1990, pag. 8.
15 Idem, pag. 31.
16 Urmarea lui Hristos, cit. pag. 382.
17 Patericul egiptean, cit. pag. 406.
18 Idem, pag. 407.
19 Idem, pag. 408.
20 Paladie, „Lavsaicon", Bucureşti, 1993, pag. 7, 30, 35, 61 şi 98.
21 Ioan Moshu, „Limonariu", Alba Iulia, 1991, pag. 116.
22 Proloagele Vol. II., cit. pag. 682.
23 Arhim. Ilie Cleopa, „Călăuză în Credinţa Ortodoxă", Galaţi, 1991, pag. 125.
24 Filocalia IX, pag. 105.

TAŢIAN ASIRIANUL

(Urmare din pag. a 3-a)

Este scrisă în Antiohia şi nu la Roma, pentru motivul că se adresează şi grecilor de neam, nu numai celor care vorbesc limba. Este adresată grecilor, aici înţelegând că această apologie este destinată unui auditoriu mai mare, cu scopul de a arăta superioritatea creştinismului. Ea este mai mult decât o apologie, este o polemică severă împotriva culturii greceşti, pe care o critică. În introducere, Taţian roagă pe păgâni să nu mai persecute pe creştini (el îi numeşte pe creştini barbari): „Nu fiţi aşa de ostili barbarilor (creştinilor), grecilor şi nu fiţi invidioşi din cauza doctrinei lor. Într-adevăr se află vreuna din instituţiile voastre care să nu-şi datoreze originea barbarilor?". După aceasta urmează demonstrarea superiorităţii creştinismului din punct de vedere doctrinar şi aceasta o face prin expunerea principalelor învăţături creştine, despre Dumnezeu, despre Logos, despre creaţie şi providenţă, despre păcatul originar, despre mântuire, despre învierea morţilor, despre îngeri şi despre demoni, despre suflet, despre lume, etc., şi le compară cu învăţăturile religioase şi filozofice ale grecilor mai ales cu mitologia. După aceasta prezintă superioritatea creştinismului din punct de vedere cronologic. Nu numai valoarea doctrinară arată superioritatea creştinismului, dar şi faptul că el este mai vechi decât păgânismul. Moise este mai vechi cu 400 de ani decât războiul troian, cântat de Homer; este anterior chiar înţelepţilor care au precedat pe Homer. Lucrurile bune din păgânism sunt luate de la aceşti barbari. În ultimele capitole, Taţian face un catalog al statuilor păgâne, văzute de el la Roma, ca să arate imoralitatea artiştilor greco-romani.

Această apologie are o mare importanţă istorică. Mai întâi această apologie se deosebeşte de cea a lui Iustin prin aceea că nu are ca scop apărarea juridică a creştinilor, ci numai de a respinge păgânismul prin demonstrarea adevărului creştin în faţa unui public cult. Ceea ce mai trebuie remarcat la el, este susţinerea creştinismului cu argumentul vechimii. În acest scop el face legătura între Vechiul şi Noul Testament. El este primul care face o istorie religioasă universală a umanităţii, aducând în acelaş timp puterea argumentului cronologic. El disprefuieşte, din resentiment, toată creaţiunea omenească a păgânilor: filozofia este o ţesătură de contradicţii; medicina, o braşă a magiei; arta o glorificare a imoralităţii (Sf. Iustin a căutat dimpotrivă să găsească puncte de contact între păgânism şi creştinism). Vorbeşte despre Sf. Treime dar nu pronunţă acest termen; vorbeşte despre Dumnezeu Tatăl, de Cuvântul care este imanent Tatălui înainte de creaţie şi apoi devine persoană distinctă. El numeşte pe Hristos „Dumnezeu apărut în formă umană". Logosul este subordonat Tatălui. Sfântul Duh sălăşluieşte în inimile drepţilor, iar rolul său s-a văzut în inspirarea profeţilor.

Diatesaronul este o evanghelie unică, obţinută din adunarea textelor de la cele patru evanghelii. Era un fel de prezentare cronologică a vieţii Mântuitorului. Ea a fost compusă în Orient, după căderea lui Taţian în mrejele gnosticismului şi a fost folosită de către cei din Mesopotamia, mai cu seamă în Biserici în timpul Sfintei Liturghii. Limba în care a fost scrisă a fost cea siriacă, după unii cercetători, iar după alţii limba greacă. Această operă însă nu a ajuns până la noi. Despre ea însă amintesc mai mulţi şi astfel s-a putut reface în parte cuprinsul. În secolul al IV-lea, Afraat, persan de origine, pomeneşte de ea. Această evanghelie s-a bucurat de mare autoritate în Siria şi a fost comentată, într-o serie de lecţii, ţinute la şcoala din Edesa, de către Efrem Sirul. Ea a fost folosită chiar de ortodocşi în sec. V, ceea ce face pe Teodoret al Cirului să ardă 200 de exemplare. El ne mărturiseşte că mergând în inspecţie prin eparhie, a găsit o evanghelie în patru a lui Taţian, în care erau suprimate genealogia şi tot ceea ce arăta că Iisus s-a născut după trup. De ea mai amintesc Sf. Irineu şi Eusebiu de Cezareea.

Taţian a fost un bun cunoscător al literaturii şi filozofiei păgâne. A fost o fire violentă respingând din ură întreaga filozofie păgână. S-a deosebit foarte mult de maestrul său Iustin, asemănându-se cu Tertulian, fiind astfel numit „Tertulian al grecilor".

ANUNŢ

Arhiepiscopia Ortodoxă Română Sibiu anunţă că începând cu 1 ianuarie 1995, costul unui abonament la „Telegraful Român" este de 5 000 lei, iar la „Revista Teologică", de 8 000 lei.

Banii se vor expedia prin mandat poştal în contul nr. 45.10.4.09.2 — B.C.S.A. Sibiu.

ANUNŢ

Editarea unei importante scrieri

Mânăstirea Prislop primeşte înscrieri pentru tipărirea manuscrisului Părintelui Arsenie Boca: „Cărarea Împărăţiei" şi roagă totodată pe cei care înţeleg să-i respecte memoria să nu se lase înşelaţi de cei care încearcă să-i negustorească numele, prin lansarea unor variante incomplete sau deviate — şi care în cele din urmă vor suferi rigorile legii — exemplarul original al Părintelui avându-l numai Mânăstirea Prislop. Cei care vor să aibă un exemplar pot trimite suma de minimum 5 000 lei pe adresa Mânăstirii Prislop, Silvaşu de Sus — Haţeg, jud. Hunedoara.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Aurel Jivi** — redactor adjunct; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

ABONAMENTUL pe un an: 5000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A. Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Fondator:

Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 142
SIBIU
15 ianuarie
Nr. 3—4
1995

Inspiraţia Sfintei Scripturi

Sfânta Scriptură şi Sf. Tradiţiune cuprind descoperirea lui Dumnezeu, pe care se întemeiază religia noastră creştină. Ambele sunt considerate izvoare ale Revelaţiunii. Sfânta Scriptură sau Biblia este cartea Revelaţiunii supranaturale, insuflată de Dumnezeu proorocilor Vechiului Testament şi apostolilor, precum şi unor ucenici ai acestora în Noul Testament, prin Duhul său cel Sfânt.

Proorocii mărturisesc că au vorbit şi au scris ceea ce le-a descoperit Dumnezeu, începându-şi adesea scrisul cu cuvintele: „aşa zice Domnul". „Ci acum du-te — i-a zis Domnul lui Moise — şi Eu voi deschide gura ta şi te voi învăţa ce trebuie să vorbeşti" (Ieşire 4, 12 şi 7, 17).

Faptul, că V. T. este inspirat, ni-l dovedesc desele citate din el, făcute de Mântuitorul. În predica sa de pe munte, a spus Iisus: „Să nu socotiţi că am venit să stric legea şi proorocii; n-am venit să stric, ci să împlinesc" (Matei 5, 17). „Aţi auzit că s-a zis celor de demult" — adică în V. T. — o spune de multe ori Iisus (Matei 5). Cu referire la proorociile mesianice, prin rostul duhovnicesc al sf. ap. Pavel, a zis Iisus: „Iată viu! În sulul cărţii scris este pentru mine ca să fac voia ta, Dumnezeule" (Evrei 10, 7).

Numeroase sunt mărturiile despre inspiraţia scriitorilor sacri ai Noului Testament. Sfintele Evanghelii redau viaţa, faptele şi învăţătura Mântuitorului care este Dumnezeu şi om şi El însuşi nu avea nevoie să fie inspirat. Sf. apostoli care au propovăduit oral şi în scris cuvântul Evangheliei, s-au bucurat de darurile Sfântului Duh. „Iar când vă vor da pe voi în mâna lor (la domnitori şi la împăraţi) nu vă îngrijiţi cum sau ce veţi vorbi, căci se va da vouă în ora aceea ce să vorbiţi, fiindcă nu voi sunteţi care vorbiţi, ci duhul Tatălui vostru este care grăieşte întru voi" (Matei 10, 19—20). Şi iarăşi „Eu voi da vouă gură şi înţelepciune — le-a zis Iisus — căreia nu vor putea să stea împotrivă sau să răspundă toţi potrivnicii voştri" (Luca 21, 15). Acestea testează, că trimişii să predice Evanghelia au fost înzestraţi cu putere de sus. În cuvântarea sa de despărţire, Iisus le-a promis apostolilor că le va trimite pe Mângâietorul, „Duhul Adevărului, care de la Tatăl purcede. Acela vă va învăţa pe voi tot adevărul... şi cele viitoare vesti-va vouă" (Ioan 15, 26; 16, 13). Vorbind despre sfârşitul lumii, a grăit Iisus: „cerul şi pământul vor trece, dar cuvintele mele nu vor trece" (Matei 24, 35). Înainte de înălţarea sa la ceruri, Iisus i-a investit pe apostoli cu putere de sus şi poruncă le-a dat zicând: „mergând învăţaţi toate neamurile... învăţându-i să păzească toate câte v-am poruncit vouă" (Matei 28, 19—20).

Apostolul neamurilor s-a adresat în scris Galatenilor, numindu-se „Pavel apostol — nu de la oameni, nici prin om, ci prin Iisus Hristos. (Dumnezeu) m-a chemat prin darul său şi bine a voit să descopere pe Fiul său întru mine ca să-l propovăduiesc întru neamuri, fără să mă sfătuiesc cu nici un om". Cu convingere nestrămutată afirmă apoi: „Dacă noi înşine sau înger din cer ar vesti altă Evanghelie decât aceea pe care v-am vestit-o, să fie anatema! Evanghelia cea binevestită de mine nu este lucru omenesc, căci nici n-am luat-o, nici n-am învăţat-o de la oameni, ci prin descoperirea lui Iisus Hristos" (Galateni 1, 1—16).

Apostolul Petru, grăind despre cuvântul proorocesc al Scripturii ca de o făclie ce străluceşte în loc întunecos, totodată precizează „că niciodată proorocia nu s-a făcut din voia omului, ci oamenii cei sfinţi ai lui Dumnezeu au grăit purtaţi fiind de Duhul Sfânt" (II Petru 1, 19—21).

Credinţa în inspiraţia divină a Sfintei Scripturi a fost exprimată de Biserica ecumenică în Simbolul credinţei niceo-constantinopolitan, în art. VIII: „şi întru Duhul Sfânt... carele au grăit prin prooroci". Sf. Ioan Damaschin, arătând că toată Scriptura a fost lucrată spre mântuirea noastră, îl citează pe sf. ap. Pavel care spune că, „Dumnezeu odinioară a vorbit părinţilor noştri prin prooroci, iar în zilele din urmă ne-a grăit prin Fiul" (Evrei 1, 1) şi cu cuvintele din II Tim. 3, 16, afirmă că „Toată Scriptura este inspirată de Dumnezeu" (Dogmatica, Bucureşti, 1993, p. 180).

Aceste mărturii despre inspiraţia dumnezeiască a Bibliei, luate din Sf. Scriptură şi din Sf. Tradiţiune, îşi au deplină însemnătate pentru fiii Bisericii, cu credinţă în Dumnezeu „care vrea ca toţi oamenii să se mântuiască şi să vie la cunoştinţa adevărului" (I Tim. 2, 4).

Prin inspiraţia sfinţilor scriitori (viri divini) se înţelege o înrâurire lăuntrică exercitată de Sf. Duh asupra lor, care a constat într-o luminare a gândului lor şi o sporire a puterilor lor sufleteşti pentru primirea şi priceperea adevărurilor ce li s-au descoperit. Părinţii Bisericii i-au numit pe cei care ne-au lăsat cărţi în Sf. Scriptură, „organe ale lui Dumnezeu", îndrumaţi fiind de Duhul Sfânt pentru descoperirea lucrurilor dumnezeeşti (Andrutsos H., Dogmatica, Sibiu, 1930, p. 4).

Inspiraţiunea exercitată de Sf. Duh nu este a se înţelege ca o dictare literală a dumnezeeştilor adevăruri, care este dezisă de marele număr de traduceri ale Sfintei Scripturi. În cazul inspiraţiunii literale, fiecare traducere a Bibliei ar prezenta o multitudine de alterări ale cuvântului sfânt. Biserica a acordat o mare valoare traducerii Septuaginta a Vechiului Testament, care în uzul său a ajuns a fi considerată ca un produs al Providenţei. În orice caz, Biserica ortodoxă, cu spiritul său liber de totdeauna şi în absenţa tendinţei de dominaţie ierarhică, a permis traducerea Bibliei în limbile vorbite de popoarele ortodoxe. E de menţionat însă că lucrarea de traducere n-a fost socotită ca fiind făcută sub inspiraţia Sfântului Duh. Pe de altă parte, dacă istoria Bisericii cunoaşte dezaprobări aduse unor traduceri ale Bibliei, acestea s-au datorat calităţii lor inferioare sau pentru scandalul provocat din scopuri prozelitiste de autorii lor protestanţi sau neoprotestanţi.

Împotriva inspiraţiei Sfintei Scripturi s-au adus multe şi înverşunate atacuri, mai ales din partea raţionaliştilor.

Pentru o raţiune fără idei preconcepute şi capabilă să primească adevărul, se poate ajunge la concluzia despre

(Continuare în pag. a 3-a)

Prof. Petru Dumitreasă

TEOFIL AL ANTIOHIEI

După cum el însuşi ne mărturiseşte, s-a născut în Siria, patria lui fiind vecină cu Tigrul şi Eufratul, crescut între păgâni, născându-se dintre ei şi mai târziu a trecut la creştinism. Această convertire s-a făcut la o vârstă matură în urma gustării cu nesaţ a bunătăţilor alese din Sfânta Scriptură. Dând pilde alese de urmaş al lui Hristos, a fost ales episcop al Antiohiei pe la anul 169 (după Eusebiu de Cezareea şi după Fer. Ieronim, Teofil a fost al VI-lea episcop al Antiohiei; cei care aşează pe Sf. Ap. Petru ca prim episcop, îl socotesc al **VII-lea în scaunul episcopal** al Antiohiei). Moare pe la anul 182—183. (Eusebiu spune că a păstorit 8 ani; alţii 12 sau 13. Consemnat este faptul că a murit în timpul împăratului Comod). Teofil a primit o educaţie grecească. A citit mult şi s-a întărit în credinţa creştină, trăind cu adevărat creştineşte. A condus episcopatul cu înţelepciune şi a apărat pe credincioşi cu arma învăţăturii creştine. A cunoscut foarte bine literatura clasică păgână, însuşindu-şi o cultură aleasă. A scris mult şi a combătut pe cei care căutau să pericliteze situaţia Bisericii.

Opera lui Teofil a fost vastă. După cum ne spune el însuşi, scrisese o lucrare în cel puţin două cărţi asupra originii omului după Biblie şi mitologie. Eusebiu îi atribuie o scriere împotriva lui Hermogene, una împotri-

(Continuare în pag. a 4-a)

Arhid. Prof. Constantin Voicu

Mihail Kogălniceanu

Discurs cu privire la Unirea Principatelor*

Fraţilor,... nu mă pot opri de a arăta simţirile poporului, acel ce nu ştie... a spune decât ceea ce simţeşte. Să fim stăpâni în ţara noastră, zicea un onorabil deputat pontaş, să unim Moldova cu Muntenească, să tragem ca împrejurul unui loc sterp un gard mare şi zdravăn; locul numai să fie închis şi în curând, fără a fi chiar arat, fără chiar a fi semănat, vor veni vânturile, vor veni păsările cerului şi or aduce sământă şi de flori şi de copaci; în curând ici-colo va răsări câte o floare, ici-colo câte un copăcel; copacii vor creşte şi la umbră sub copaci vor mirosi florile şi vom avea o livadă mare şi frumoasă; în copaci vor cânta păsările şi la umbră se vor veseli oamenii, binecuvântând pe Dumnezeu... Iată, domnilor... cum sătenii, cum noi, cum populul, cum tot ce simte şi voieşte un viitoriu pentru copiii săi, pentru naţia sa, înţelege Unirea. Inima poporului nu înşeală niciodată. Să ascultăm fraţilor, inima populului nostru; să ascultăm glasul şi înţelesul naţiei noastre care ne strigă neîncetat: Unire şi Unire!

Să gândim că astăzi este ziua cea mai mare din veacul nostru, că astăzi nu numai că scriem, dar facem istoria ţării noastre".

* Extras din volumul: Mihail Kogălniceanu, Scrieri, p. 192.

Mihai Eminescu şi Ioan (Ioniţă) Scipione Bădescu

Poetul Mihai Eminescu a fost prieten cu Ioan (Ioniţă) Scipione Bădescu (1847—1904). Acesta s-a născut la Răstoliţ (jud. Sălaj) şi a învăţat la liceul din Beiuş (terminat în 1867). În această perioadă a colaborat la revistele *Familia* şi *Concordia*, iar în 1868, a publicat un volum de poezii. A încercat să studieze la Universitatea din Pesta, dar a trecut la Bucureşti (unde M. Eminescu, împreună cu el şi Vasile Dumitrescu-Păun, a scos, în aprilie 1869, foaia volantă ce cuprinde elegia eminesciană: *La moartea Principelui Ştirbey)* şi de aici la Iaşi, urmând cursurile Facultăţii de litere şi filozofie ale Universităţii ieşene.

Membru al *„Junimii"*, a colaborat la *Convorbiri literare*. Pentru scurt timp a fost redactor la *Curierul de Iaşi*, când în 1871, a colaborat cu M. Eminescu la două articole semnate *„Cei doi Grachi"* (= M. Eminescu şi Scipione Bădescu), din care în unul: O *pledoarie*, e vorba de condamnarea unor femei care au luptat alături de comunarzii din Paris. Se citează şi un apărător al lor la proces şi scuza pentru mizeria vieţii ce o duceau. Articolul a fost reprodus şi de un alt ziar, iar gândul ne duce la poemul *Împărat şi proletar*. Scipione Bădescu a fost apoi redactor la ziarul *Timpul* din Bucureşti, alături de M. Eminescu, I. Slavici şi I. L. Caragiale. A funcţionat şi ca revizor şcolar, iar în 1886, s-a stabilit definitiv la Botoşani, redactând ziarul *Curierul român* (1886—1904).

A cules, mai ales în tinereţe (începând din 1864), poezii populare din Maramureş, *„patria lui Dragoş"*, din care pe unele le-a publicat în volumul său de *Poezii* (1868). A continuat apoi culegerea folclorului, în vara anului 1869, când, ca membru al societăţii *„Orientul"*, afiliată revistei *Albina Pindului* din Bucureşti, a primit însărcinarea să culeagă folclor ardelenesc, împreună cu Miron Pompiliu şi N. Droc-Barcianu.

Alte texte folclorice a publicat în *Foaia Societăţii pentru literatura şi cultura română în Bucovina*, apoi în *Convorbiri literare, Noul curier român, Trompeta Carpaţilor, Globul* şi în *Curierul român*, ziarul botoşănean pe care l-a condus. Cele mai multe texte culese sunt din Maramureş (locurile natale): doine, unele de cătănie, precum şi câteva balade cu caracter familial. M. Eminescu a cunoscut piesele folclorice culese de prietenul său.

Relaţiile de prietenie cu M. Eminescu se disting în trei momente: în tinereţe (1868/72), de la ziarul *Timpul* (1877/78) şi anii de la Botoşani (1887/88).

Un episod din romanul *Geniu pustiu*, M. Eminescu l-a povestit după relatările lui I. Bădescu din 1863/69 de la Bucureşti. Într-o scrisoare de mai târziu, poetul îi scria lui I. Negruzzi că *„... romanul meu am început a-l scrie parte după impresiuni nemijlocite din 1868 pe când eram la Bucureşti, parte după un episod ce mi l-a povestit un student din Transilvania"*. Chiar eroul romanului, Toma Nour, reţine unele din trăsăturile temperamentale ale prietenului său.

Cu ocazia *„Serbării de la Putna"*, I. Bădescu a scris articolul *De la Putna*, publicat în *Curierul de Iaşi* (1871) al cărui redactor era, încheind cu cuvintele: *„Să deie cerul ca din acest eveniment mare naţional să nască un viitor falnic pentru întreg poporul român"*.

Momentul redacţional de la ziarul *Timpul* îl evoca I. L. Caragiale (într-o scrisoare din 1899): *„Ne-am fi întinerit unul pe altul cu aproape un sfert de veac prin reconstituirea acelor scumpe timpuri trecute de la «Timpul», când strălucea pe scena tineretului bucureştean celebrul trio Eminescu-Bădescu-Caragiale, când gândeam, speram şi râdeam, împreună, aşa de mult..."*

Cu ocazia morţii lui Cezar Bolliac, Scipione Bădescu i-a scris o schiţă biografică, în *Timpul* (1881), pe care M. Eminescu a însoţit-o de o notiţă introductivă:

„D. Scipione Bădescu, — scria poetul — *fost colaborator şi secretar intim al regretatului Cezar Bolliac până n ultimele momente ale activităţii acestuia, ne comunică următoarea schiţă biografică, după date culese de-a dreptul de la răposatul"*.

În 1882, când M. Eminescu era membru al societăţii *„Carpaţii"* şi era implicat în acţiunea de propagandă privind Ardealul, două întruniri secrete ale acestei societăţi dezbat propunerea poetului, redactor principal al ziarului *Timpul, „ca studenţii transilvăneni de naţionalitate română, care frecventează instituţiile de învăţământ din România pentru a se instrui, să fie puşi să acţioneze în timpul vacanţei la locurile lor natale pentru a orienta opinia publică în direcţia unei «Dacii Mari»* La această acţiune ia parte şi Scipione Bădescu, împărtăşind amândoi aceleaşi idealuri.

Ultimul moment, cel botoşănean, ni-l prezintă pe I. Bădescu în iniţiative pentru ajutorarea poetului bolnav, înfierând indiferenţa oficialităţii faţă de poet. Ion Păun-Pincio ni-i prezintă pe vechii prieteni astfel:

„Într-o zi frumoasă de primăvară [1887], pe când pomii prind să înflorească, se răspândise în Botoşani vestea că poetul Eminescu s-a întors de la mânăstirea Neamţului şi că e pe deplin sănătos.

Fiecare se grăbea să-l vadă. L-am văzut şi eu pentru întâia oară într-un colţ de stradă, strângând cu multă căldură mâna lui Scipione Bădescu".

În *Curierul român*, Scipione Bădescu a făcut o largă publicitate grelei situaţii în care se afla poetul la Botoşani (1887/88), criticând în termeni violenţi societatea: *„Poetul Eminescu, contrar ştirii dată de «Liberalul» din Iaşi, se află tot greu bolnav în Botoşani. Doar în privinţa inteligenţei pare-a fi revenit la o stare mai senină, mai conştientă (...) Şi nici un ajutor de nicăiri! — Ce timpuri, ce societate, ce barbarie!"*

Ziarul *Curierul român* a dat în anii aceia nenumărate ştiri despre M. Eminescu, datorate lui I. Bădescu. Tot el, după moartea poetului, a luat parte la ridicarea celor două busturi ale lui M. Eminescu, ţinând şi un *Discurs la inaugurarea statuii lui Eminescu* la Botoşani şi apoi la Dumbrăveni, relatând şi-n ziar despre aceste manifestări.

Curierul Român, prin I. Bădescu, elogiază geniul eminescian. M. Eminescu este *„marele cugetător al ţării, cea mai măreaţă figură a literaturii noastre moderne, cel mai original din toţi poeţii contemporani, care a dat un nou farmec limbii româneşti, întrupând în forme cu totul noi genialele sale gândiri şi simţiri"; „cu el s-a stins, înainte de timp, geniul celui mai puternic poet naţional, ieşit din adâncul firii româneşti"*. În *Curierul român* s-au reprodus şi poezii de M. Eminescu, articole şi amintiri despre poet. Despre prietenia cu autorul *Luceafărului*, I. Bădescu a scris următoarele: *„Am fost unul dintre cei mai vechi, mai nedespărţiţi şi mai intimi amici ai lui Eminescu. Aceasta o ştiu mai toţi câţi mă cunosc şi l-au cunoscut"*.

Grafian Jucan

PĂCATUL NERECUNOŞTINŢEI

Toate binefacerile lui Dumnezeu vărsate în lume trebuie răsplătite cu recunoştinţă. Între binefacere şi recunoştinţă există o legătură cauzală: binefacerea trebuie să aibă ca urmare firească, recunoştinţa. Credinciosul adevărat are datoria să fie recunoscător faţă de Dumnezeu şi de semenii săi.

Aşa ar trebui să fie. Dar, realitatea este alta. Legătura firească dintre binefacere şi recunoştinţă este alterată sau chiar distrusă. Sunt mulţi creştini din vremea noastră, nerecunoscători faţă de Dumnezeu şi faţă de semenii lor. Pentru aceştia „nerecunoştinţa este mormântul binefacerii" (A. de Musset).

Exemplu evident de nerecunoştinţă rămân cei „nouă iudei" din grupul celor 10 leproşi vindecaţi de Iisus Hristos, care „au uitat pe Dumnezeu care i-a izbăvit" (Psalm. 105, 7) şi „minunea pe care a făcut-o pentru ei" (Neemia 9, 16). Cazul lor confirmă afirmaţia: „Totdeauna cel care a fost salvat e nerecunoscător din fire" (Menandru). Pentru ei nerecunoştinţa a fost „urmarea cea mai sigură, deşi cea mai puţin firească, a binefacerii" (N. Iorga).

Nerecunoştinţa, ingratitudinea, este opusul, reversul, lipsa recunoştinţei; atitudinea de nemulţumire, indiferenţă, nepăsare, nesimţire a omului faţă de binefacerile primite de la Dumnezeu sau de la oameni.

În Sf. Scriptură nerecunoştinţa este socotită una din însuşirile omului păcătos (II Timotei 3, 2) şi constituie o nebunie urâcioasă (Romani 1, 21). Acest păcat se arată în uitarea de Dumnezeu (Osea 8, 14) şi a puterii Lui de izbăvire (Judecătorii 8, 24), în răzvrătirea împotriva Creatorului (Ioan 10, 32), în desconsiderarea binefacerilor (Neemia 9, 28) şi a darurilor (Iacob 1, 17) primite de la Dumnezeu, în nesocotirea jertfei lui Hristos (Evrei 10, 20) şi a mântuirii (II Timotei 2, 10), precum şi într-o totală „lipsă de iubire" (II Corinteni 12, 15).

Nerecunoştinţa se arată şi faţă de semenii binefăcători (Ecleziast 9, 15). „Sunt trei feluri de nerecunoscători: primul este acela care ocoleşte pe binefăcător; al doilea şi mai rău, care având prilejul să-şi recunoască obligaţia faţă de binefăcător, se sustrage şi nu o face şi al treilea este un monstru şi mai oribil, care răsplăteşte cu rău binele de care s-a învrednicit" (Oxenstierna).

Dureroasă şi condamnabilă este nerecunoştinţa copiilor faţă de părinţi. Dacă cei recunoscători îi cinstesc (Pilde 23, 32), pentru că le-au dat viaţă (Înţelepciunea lui Solomon 7, 29) şi s-au îngrijit de ei (I Timotei 5, 4), cei nerecunoscători nu-i ascultă (Romani 1, 30), îi dispreţuiesc (Pilde 15, 5), îi alungă (Pilde 19, 26) şi le pricinuiesc întristare (Pilde 10, 11). Despre aceştia Iov zice: „Casnicii mei au uitat de mine" (19, 14). Şi scriitorii profani sesizează acest fel de nerecunoştinţă: „Cea mai odioasă, dar cea mai comună şi cea mai veche este aceea a copiilor faţă de părinţi" (Vauvenarquel) sau: „nerecunoştinţa unui copil este mai rea decât un colţ de viperă" (Shakespeare).

Nerecunoştinţa a existat în toate timpurile. Astăzi într-o măsură mai mare. Şi-a întins aripile peste lume făcându-se stăpână pe multe suflete. A fost semănată în grădina virtuţilor ca să acopere cu umbra ei întunecată binefacerile primite de la Dumnezeu şi de la oameni. Pe bună dreptate a fost considerată „un viciu întâlnit la fiecare pas" (Gh. Bariţiu), o „monedă depreciată şi care are totuşi curs peste tot" (Friederic cel Mare).

Pentru cei ce le este proprie (II Timotei 3, 2—4), nerecunoştinţa este un păcat, un „semn de slăbiciune, pentru că nu am văzut niciodată oameni de valoare care să fie nerecunoscători" (Goethe). O legendă spune că slăbănogul vindecat la lacul Vitezda ar fi fost sluga aceea care L-ar fi pălmuit pe Iisus Hristos înaintea Arhiereului. De aceea Mântuitorul, prevestind şi recunoscând ce va urma, la vindecare i-a spus: De acum să nu mai greşeşti (Ioan 5, 14).

Sfinţii Părinţi condamnă păcatul nerecunoştinţei şi-l socotesc mai frecvent în viaţa oamenilor decât virtutea recunoştinţei. Sf. Vasile zice: „Cel ce are bogăţii, mulţumeşte lui Dumnezeu numai atunci când le are pe toate, iar când nu le are nu se încumetă să-i mulţumească".

Răsfoind paginile Sf. Scripturi găsim multe cazuri de nerecunoştinţă faţă de Dumnezeu (Deuteronom 32, 6) şi faţă de semenii noştri (Geneză 31, 38). Din aceste locuri reiese cu evidenţă că nerecunoştinţa cuprinde toate elementele unui păcat. Morala, într-adevăr, o consideră păcat. Ea se opune legii iubirii şi dreptăţii, care stau la baza recunoştinţei şi nu consideră pe Dumnezeu izvorul tuturor darurilor (Iacob 1, 17). În felul acesta nerecunoştinţa duce la mândrie (I Corinteni 4, 7), dovedindu-se a fi „fiica orgoliului" (Cervantes).

Ca orice păcat are urmări grave. Degradează şi coboară omul pe un nivel inferior animalelor, recunoscătoare şi ele (Leul lui Androcle). Nerecunoscătorul este lipsit de noblete spirituală şi de satisfacţie sufletească, pentru că inima lui este sălaş al nepăsării şi al uitării. Asemenea celor nouă iudei, el rămâne cu lepra sufletului şi cu osânda păcatului. Urmări negative are nerecunoştinţa şi în viaţa socială: se distrug relaţiile de înfrăţire, unitate, pace, bună înţelegere şi armonie socială, elemente absolut necesare progresului societăţii şi al binelui obştesc.

Pentru efectele lui negative, păcatul nerecunoştinţei este mustrat (Ioan 10, 39) şi pedepsit de Dumnezeu (Ieremia 18, 20) cu diferite nenorociri (Pilde 17, 13).

Biserica disprefuieşte pe nerecunoscători şi nu le acordă nici un credit moral; calitatea lor de păcătoşi nu-i îndreptăţeşte să primească certificat de creştini.

Nici societatea nu-i lipseşte de verdictul ei. Îi consideră elemente fără prestigiu, lipsite de demnitate şi apreciere, ba chiar îi desconsideră. Un învăţat indian zice: „Din toate câte poartă pământul, nimic nu este mai urâcios decât omul nerecunoscător".

Vindecarea celor 10 leproşi rămâne actuală. În ea ne găsim pe noi aşa cum suntem (II Timotei 3, 2—4) şi citim faptele noastre. Iată motivul pentru care creştinul adevărat are datoria să se ferească de nerecunoştinţă (Psalm 7, 4); să stârpească cu desăvârşire din suflet „cel mai urât cusur al inimii" (Napoleon) şi, în locul ei, să sădească în grădina sufletului său floarea rară şi nobilă a recunoştinţei în toate formele ei.

Să primim în noi divina lumină, divina frumuseţe, divina mângâiere a Recunoştinţei!

Prot. Ieremia B. Ghita

Problematica eshatologică a morţii

Motto:

„Domnul Iisus Hristos ne-a făgăduit suferinţa în viaţa de aici, deci ar urma o viaţă de dincolo cu suferinţe şi mai mari, o mizerie completă a existenţei umane. Sau viaţa aceasta este numai o pregătire a celei care va urma, când suferinţele vor înceta. Problematica vieţii viitoare nu are o rezolvare definitivă, fiindcă zidul morţii este inextricabil şi nu sunt precizări pozitive sau negative de dincolo de moarte".

De la început, se poate preciza că problematica morţii trebuie tratată dihotomic, în ceea ce priveşte existenţa antropologică, adică luând în considerare trupul (material) şi sufletul (spiritual). Parapsihologia, de invenţie mai nouă, susţine ipoteza trihotomică, după care omul ar fi alcătuit din trei elemente: sarx, pnevma şi psihe, dar acest domeniu este încă ipotetic şi neexplorat doctrinar, deşi are trecere în „ştiinţele spirite", ocupându-se cu ele şi la noi Fany Seculici (Bucura Dumbravă), autoarea romanelor: *Haiducul* (Iancu Jianu) şi *Pandurul* (Tudor Vladimirescu), precum şi savantul B. P. Haşdeu, care a scris broşura *Sic cogito*. Până la clarificarea ştiinţifică a acestor susţineri, rămânem la doctrina ortodoxă dualistă, după care omul a fost făcut de Dumnezeu din humă, de unde şi numele de om (homo), căruia i s-a dat suflare de viaţă, adică sufletul. Existenţial, omul se naşte şi cine se naşte trebuie să şi moară. Între naştere şi moarte este cuprinsă biografia istorică a fiecărui om, fiind legată de spaţiu şi timp, coordonatele ineluctabile ale istoriei.

Fiind trup, omul cuprinde toate elementele firii, care intră în componenţa sa corporală, aşa că el este identic cu existenţa universală, prin alcătuirea sa materială; materia fiind aceeaşi în întregul Univers. De aici a plecat şi dialectica filozofului Hegel, care pentru a împăca existenţa celor două contrarii: trupul (material) şi sufletul (spiritual) a ajuns la susţinerea Ideii Ideilor, care face sinteza prin realizarea sa umană, după el „supremă", fiindcă prin această sinteză triadică omul ar ajunge la conştiinţa de sine, deci aproape de Raţiunea Supremă, ceea ce este o ipoteză dialectică a idealismului obiectiv, deosebit de expresivă, dar rămâne o simplă ipo-

(Continuare în pag. a 2-a)

Prof. univ. Dr. Petru Rezuş

Sfânta Liturghie – Marea Iubire (XII)

— Taină şi Comuniune —

După mărturisirea Credinţei, apropiindu-ne sufleteşte de momentul culminant al Sfintei Liturghii — împlinirea Jertfei euharistice, preotul îndeamnă comunitatea liturgică a credincioşilor la mai multă atenţie, concentrare şi rugăciune, zicând: *„Să stăm bine, să stăm cu frică, să luăm aminte, Sfânta Jertfă, cu pace a o aduce"*. A sta *bine* înseamnă a sta în sfânta biserică nu numai cu trupul, ci mai ales cu sufletul, ca în Casa lui Dumnezeu, cu multă grijă, atenţie şi respect sporit. Şi dispunerea noastră spre ascultare şi participare trebuie să meargă până la *frică*, pentru a nu pătrunde în mintea şi sufletul nostru nici o îndoială şi nimic care să ne tulbure. Numai cu o asemenea concentrare şi lepădare de orice gând străin putem privi spre sfânta Jertfă, pentru a o aduce *în pace*, aducându-ne ca pe o jertfă vie, pe noi înşine, împreună cu semenii noştri şi cu Dumnezeu.

Credincioşii răspund la acest îndemn al preotului, cu cuvintele: *„Mila păcii, jertfa laudei"*. *Mila* este mărturia iubirii jertfelnice, pentru că din milă şi dragoste, S-a jertfit Fiul lui Dumnezeu, pentru noi oamenii. În măsura în care îl iubim pe Dumnezeu şi pe semenii noştri, avem milă de sufletul nostru şi milă de toţi oamenii şi mai cu deosebire când aducem jertfa şi participăm la Jertfă. Şi-o astfel de milă izvorăşte din Dumnezeu, de la care-I cerem, pe parcursul întregii Liturghii, ca să ne miluiască pe noi şi pe toţi cei care-i pomenim, vii şi adormiţi. Şi tocmai prin această unică şi supremă Jertfă, în care Dumnezeu se aduce pe Sine, pentru noi oamenii şi pentru a noastră mântuire, se întâlneşte jertfa noastră, a comunităţii Bisericii, pe care o aducem, cu milă şi cu pace, ca pe o *jertfă a laudei*, adusă Prea Milostivului Dumnezeu.

Credincioşii, simţind, în miezul Sfintei Liturghii, acest har al milei, al păcii şi al fricii fireşti, la apropierea prefacerii Cinstitelor Daruri, primesc un nou spor de putere duhovnicească. Preotul deschide uşile împărăteşti ca şi la marile momente liturgice premergătoare ca: Binecuvântarea pentru Sfânta Liturghie, vohodul mic — la ieşirea cu Sfânta Evanghelie, vohodul mare sau ieşirea şi intrarea cu Sfintele Daruri, şi acum binecuvântează adunarea Bisericii, cu Sfânta Cruce, rod al răstignirii Domnului şi rosteşte: *„Harul Domnului nostru Iisus Hristos şi dragostea lui Dumnezeu-Tatăl şi împărtăşirea Sfântului Duh, să fie cu voi cu toţi"*. Credincioşii primesc această binecuvântare a Sfintei Treimi, nu şezând, ci stând cu toţii în picioare, cu toată cucernicia.

Astfel, invocând Sfânta Treime, preotul împărtăşeşte credincioşilor *harul* Mântuitorului nostru Iisus şi *dragostea* lui Dumnezeu-Tatăl, care prin Jertfa Fiului Său ne recunoaşte ca ai Săi, cum zice Sfânta Scriptură: „Şi voi fi vouă Tată, şi veţi fi Mie fii şi fiice, zice Domnul Atotţiitorul" (II. Cor. 6, 18). Iar *împărtăşirea Sfântului Duh*, întregii adunări, va întipări în inimile tuturor, unitatea dragostei pentru Jertfa ce se aduce. Deci, pe măsura apropierii de centrul Sfintei Liturghii, se invocă întreaga asistenţă a Dumnezeirii, ca să ne susţină la înălţimea sacrului acestor momente. Iar credincioşii, primind cu inimile deschise, această binecuvântare treimică, o întorc cu dragoste şi Părintelui Liturghisitor, zicând: *„Şi cu duhul tău"*, comuniunea liturgică devenind tot mai puternică.

În această binecuvântată unitate, a întregii Biserici, preotul, continuă din uşile împărăteşti, ridicând Sfânta Cruce şi zicând: *„Sus să avem inimile"*. La înălţimea Jertfei, Celui care se coboară pentru noi, se cuvine să avem şi inima noastră, sus, întru smerenie, pentru că este Jertfă dumnezeiască. Iar credincioşii, în unanimitate, îl încredinţează cântând: *„Avem către Domnul"*. Şi atunci, preotul având această duhovnicească încredinţare, întorcându-se către icoana împărătească a Mântuitorului, se închină, îndemnând: *„Să mulţumim Domnului"*.

Avem noi, oare, cuvinte să mulţumim Domnului pentru toate câte ne-a dat nouă? Până şi Psalmistul se întreabă de lucrul acesta! Domnul ne-a adus pe noi din nefiinţă întru fiinţă, a pregătit întreaga creaţie ca pe o grădină a raiului, pentru asigurarea vieţii şi îngrijeşte de întreaga armonie cosmică, căutându-ne prin dessul păcatelor noastre. Ne ridică pe umerii Săi, se jertfeşte pentru noi, şi toate acestea, din nemărginita Sa Iubire. Primul şi singurul Om care aduce *mulţumiri*, cu adevărat, El este, Fiul Omului, Iisus Hristos, care la Cina de Taină — prima Euharistie, aduce mulţumiri pentru împlinirea operei de restaurare a omului, a creaturii Sale, restabilind întru Sine, natura omenească, cea dintru începutul creaţiei şi întoarcerea ei la Ziditorul a toate.

De aceea, comunitatea liturgică, recunoscătoare, răspunde cântând cu însufleţire: *„Cu vrednicie şi cu dreptate este a ne închina Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, Treimii celei de o fiinţă şi nedespărţite"*. In timpul acestei cântări de înălţare sufletească, preotul slujitor, aducând jertfa de mulţumire euharistică, se roagă în taină: *„Cu vrednicie şi cu dreptate este a-Ţi cânta Ţie, pe Tine a Te binecuvânta, pe Tine a Te lăuda, Ţie a-Ţi mulţumi, Ţie a ne închina, în tot locul stăpânirii Tale; căci Tu eşti Dumnezeu negrăit şi necuprins cu gândul, nevăzut, neajuns, pururea fiind şi Acelaş fiind: Tu şi Unul-Născut Fiul Tău şi Duhul Tău cel Sfânt. Tu din nefiinţă la fiinţă ne-ai adus pe noi, şi căzând noi, iarăşi ne-ai ridicat şi nu Te-ai depărtat, toate făcându-le, până ce ne-ai suit la cer şi ne-ai dăruit Impărăţia Ta ce va să fie. Pentru toate acestea mulţumim Ţie şi Unuia-Născut Fiului Tău şi Duhului Tău celui Sfânt, pentru toate care le ştim şi pe care nu le ştim; pentru binefacerile Tale cele arătate şi cele nearătate, ce ni s-au făcut nouă. Mulţumim Ţie şi pentru Liturghia aceasta, pe care ai binevoit a o primi din mâinile noastre, deşi stau înaintea Ta mii de arhangheli şi zeci de mii de îngeri, heruvimii cei cu ochi mulţi şi serafimii cei cu câte şase aripi, care se înalţă zburând"*.

Cu această rugăciune, în care preotul arată cele făcute de Dumnezeu, din Marea Sa Iubire pentru noi oamenii, îi mulţumim pentru că luând trup omenesc, cu care se va jertfi pentru noi, deschide calea ca şi trupurile noastre să se unească cu Tatăl, „prin Jertfa trupului Fiului Său unit cu trupurile noastre ridicate prin aceasta şi ele, la starea de jertfă. De aceea se numeşte jertfa aceasta a noastră *„Euharistie"*, adică *mulţumire*, care e una cu jertfa noastră cea mai înaltă, cu jertfa trupului Său, luat din noi şi adusă de noi înşine prin preot" (vezi Pr. Prof. D. Stăniloae: Spiritualitate... op. cit., p. 261—262). Cu alte cuvinte, Hristos, prin luarea naturii omeneşti, a ridicat omenitatea, prin Jertfa Sa, până sus în ceruri, la tronul Dumnezeirii.

După această mulţumire, preotul liturghisitor, luând sfânta steluţă de pe sfântul disc, atinge în patru părţi cruciş, sfântul disc, rostind ecfonisul: *„Cântare de biruinţă, cântând, strigând, glas înălţând şi grăind"*, lovirea arătând că biruinţa Mântuitorului, asupra morţii, este vestită în laturile lumii. Şi apoi sărutând-o, o aşază deasupra pe sfântul antimis.

Adunarea Bisericii, însufleţită de această biruinţă a Vieţii asupra morţii, prin Jertfa Mântuitorului, se uneşte cu cetele îngereşti, care necontenit cântă Mielului, care acum este înjunghiat (jertfit pe Cruce) şi prefigurat în Agneţul prescurii, descoperit, adică tot mai apropiat vederii noastre sufleteşti. Şi nu cântare omenească, ci îngerească, „precum în cer aşa şi pe pământ", îngerii şi oamenii adună împreună cântare de biruinţă, grăind: *„Sfânt, Sfânt, Sfânt, Domnul Savaot, plin este cerul şi pământul de mărirea Ta.* (Aceasta fiind cântarea cerească a îngerilor, din viziunea Proorocului Isaia 6, 1—3 şi viziunea mai amănunţită a Sfântului evanghelist Ioan Apc. 4, 1.11): *„Sfânt, Sfânt, Sfânt, Domnul Dumnezeu Atotţiitorul. Cel ce era şi Cel ce este şi Cel ce vine..."*. Şi apoi, a doua parte a cântării de biruinţă, luată din cântarea cetelor mulţimii, la Intrarea în Ierusalim a Mântuitorului: *„Osana (Fiul lui David) întru cei de sus. Binecuvântat este Cel ce vine întru numele Domnului! Osana întru cei de sus"*. Prin Jertfa de pe Cruce, coboară pe pământ şi îngerii, şi împreună cu oamenii cutremuraţi de măreţia momentului, cântă împreună mărirea lui Dumnezeu. De aceea se şi spune în pravila de rugăciune: „În Biserica măririi Tale stând, în cer a sta ni se pare..."

Preotul, conştient de această împreună slujire cu cetele îngereşti, exprimă într-o rugăciune tainică, toată recunoştinţa Bisericii slujitoare, zicând, în comunicare lui Dumnezeu: *„Cu aceste fericite Puteri şi noi, Iubitorule de oameni, Stăpâne, strigăm şi grăim: Sfânt eşti şi Preasfânt, Tu şi Unul-Născut Fiul Tău şi Duhul Tău cel Sfânt; Sfânt eşti şi Preasfânt şi slava Ta este plină de măreţie. Căci tu ai iubit lumea Ta atât de mult, încât pe Unul-Născut Fiul Tău L-ai dat, ca tot cel ce crede într-Însul să nu piară, ci să aibă viaţă veşnică. Şi Acesta venind şi toată rânduiala cea pentru noi plinind, în noaptea în care a fost vândut şi mai vârtos Insuşi pe Sine S-a dat pentru viaţa lumii, luând pâinea cu sfintele şi preacuratele şi fără prihană mâinile Sale, mulţumind şi binecuvântând, sfinţind şi frângând, a dat Sfinţilor Săi Ucenici şi Apostoli zicând"*: (preotul, arătând cu dreapta Sfântul Agneţ, zice cu glas tare ecfonisul: „LUAŢI, MÂNCAŢI, ACESTA ESTE TRUPUL MEU CARE SE FRÂNGE PENTRU VOI SPRE IERTAREA PĂCATELOR". Credincioşii răspund: „Amin", iar preotul, în taină: „Asemenea şi paharul după cină zicând"... şi arătând cu dreapta spre sfântul potir, zice tare: „BEŢI DINTRU ACESTA TOŢI, ACESTA ESTE SÂNGELE MEU, AL LEGII CELEI NOI, CARE PENTRU VOI ŞI PENTRU MULŢI SE VARSĂ SPRE IERTAREA PĂCATELOR", credincioşii cântând: „Amin".

E Cina cea de Taină! Este pregătit „Ospăţul" cel Mare. Cel care oferă şi se oferă, Se dăruieşte, este Mielul lui Dumnezeu, Este Însuşi Iisus Hristos. Preotul Cel veşnic, Cel care slujeşte omul, de la „spălarea picioarelor" şi până a Se dărui pe Sine, în Împărăţia păcii şi a Iubirii. El s-a jertfit pe Sine o singură dată şi pentru toată lumea, pe Crucea răstignirii. Este taina Marii Iubiri! Iubire care a mers până la Jertfă şi merge în continuare până la dăruire veşnică, dăruindu-se pe Sine şi Împărăţia Sa. Împărăţia cea veşnică, tuturor celor care cred, care se aduc şi aduc jertfă curată „întru pomenirea" Domnului.

Apostolii aduc pâinea şi vinul, iar Iisus, „Mielul lui Dumnezeu, Cel care ridică păcatul lumii" (In. 1, 29), „luând pâinea cu sfintele şi preacuratele Sale mâini, mulţumind şi binecuvântând, sfinţind şi frângând, a dat Sfinţilor Săi Ucenici şi Apostoli, zicând: *Luaţi, mâncaţi, acesta este Trupul Meu...* şi paharul după cină zicând: *Beţi dintru acesta toţi, acesta este sângele Meu...* Cel care este deasupra timpului şi a spaţiului, anticipând Jertfa de pe cruce, le dă Apostolilor, sub forma naturală a pâinii şi a vinului, Insuşi Preacurat Trupul Său şi Scump Sângele Său, penetrate de Dumnezeirea Sa. E cutremurător misterul liturgic şi mintea omului se povărneşte în faţa Tainei, care le depăşeşte pe toate tainele creaţiei şi-ale marelui Cosmos.

Nepătrunsă este Taina Prefacerii! Numai iubind dumnezeieşte se poate avansa întru tainica înţelegere. „Iisus îşi trăia moartea înainte de-a se fi săvârşit în mod văzut şi în hotărârea de-a muri din iubire pentru alţii, trece din Sine în cei ce se deschid Iubirii Lui, iubirii treimice nesfârşite, sub chipul pâinii... El este în faţa ucenicilor *şi* sub chipul pâinii" (Pr. Prof. D. Stăniloae: Spiritualitate... op. cit. p. 274—275). El a unit pâinea şi vinul cu Dumnezeirea, lăsându-le sub forma materiei, pentru a le face accesibile mâncării şi băuturii, în timpul şi spaţiul vieţii noastre. Iubirea nemărginită a lui Dumnezeu, pentru creatura sa, aduce în planul existenţei încă o smerenie şi o umilinţă a Celui Necuprins, care S-a jertfit pentru noi.

Liturgic, în aceste momente, ne aflăm la „Ospăţul" Cinei de Taină. Preotul liturghisitor, aducându-şi aminte de porunca Mântuitorului, dată Apostolilor Săi, la Cina cea de Taină: „Aceasta s-o faceţi întru pomenirea Mea" (Lc. 22, 19), el însuşi citeşte în taină, în timpul cântării lui „Amin" prelungit: „Aducându-ne aminte, aşadar, de această poruncă mântuitoare, şi de toate cele ce s-au făcut pentru noi: de cruce, de groapă, de învierea cea de a treia zi, de suirea la ceruri, de şederea cea de-a dreapta şi cea de-a doua şi slăvita iarăşi venire". Apoi aşezându-şi mâinile cruciş, dreapta peste cea stângă, cu palmele în sus, apucă sfântul disc cu mâna dreaptă, iar sfântul potir cu cea stângă, înălţându-le puţin şi însemnând cu ele în forma crucii peste antimis, zice tare: *„Ale Tale dintru ale Tale, Ţie Ţi-aducem de toate şi pentru toate"*.

Pâinea şi vinul fiind elementele naturale cele mai legate de existenţa omenească, noi le dăruim, dăruindu-ne lui Dumnezeu, fiindcă tot de la El le avem. „Îi dăm pâinea pământească ca să ni se dea El Însuşi ca pâine cerească, în care a prefăcut pâinea dată Lui de noi" (idem, p. 290). Pronia divină iată că susţine nu numai roadele pământului, pentru asigurarea vieţii noastre vremelnice, ci ne deschide cale şi la ceruri, prin Marea Sa Iubire! În taina acestei Iubiri, preotul vorbeşte nu numai în numele său, ci al întregii comunităţi liturgice. „Rugat, Hristos cere Tatălui împreună cu preotul şi cu comunitatea, să le prefacă prin Duhul Sfânt, în Trupul şi Sângele Lui — prin aceasta El însuşi contribuie la prefacerea lor, pentru a le preda ca jertfă a Sa şi ca dar al comunităţii, Tatălui, dar şi pentru a le întoarce la ei" (Idem, p. 293).

În această stare de supremă trăire duhovnicească, când Duhul lui Dumnezeu nu „Se poartă pe deasupra apelor..." (Fac. 1, 2), ci deasupra pâinii şi vinului, prezentate ca jertfa comunităţii, se trag clopotele bisericii pentru a vesti minunea cea mare, comunitatea credincioşilor cântă în genunchi, cu toată vibraţia sufletească: *„Pe Tine Te lăudăm, pe Tine Te binecuvântăm, Ţie Îţi mulţumim, Doamne, şi ne rugăm Ţie, Dumnezeului nostru"*. În timpul acestei cântări, preotul se închină de trei ori înaintea sfintei mese zicând încet: „Dumnezeule, curăţeşte-mă pe mine păcătosul şi mă miluieşte", apoi se roagă încet, cu mâinile ridicate: „Doamne, Cel ce ai trimis pe Preasfântul Tău Duh, în ceasul al treilea, Apostolilor Tăi, pe Acela, Bunule, nu-L lua de la noi, ci ni-L înnoieşte nouă, celor ce ne rugăm Ţie". Şi zice tot încet: „Inimă curată zideşte întru mine, Dumnezeule, şi duh drept înnoieşte întru cele dinlăuntru ale mele". Închinându-se iarăşi cu mâinile în sus, repetă rugăciunea: „Doamne, Cel ce ai trimis..." şi intercalează: „Nu mă lepăda de la faţa Ta şi Duhul Tău cel Sfânt nu-l lua de la mine". După ce rosteşte a treia oară: „Doamne, Cel ce ai trimis pe Preasfântul Tău Duh...", preotul se roagă în taină: „Încă aducem Ţie această slujbă duhovnicească şi fără de sânge, şi Te chemăm, Te rugăm şi cu umilinţă la Tine cădem: *Trimite Duhul Tău cel Sfânt peste noi şi peste aceste Daruri, ce sunt puse înainte"* şi binecuvântând sfânta pâine, zice în şoaptă: *„Şi fă, adică, pâinea aceasta, Cinstit Trupul Hristosului Tău. Amin"*. Şi binecuvântând sfântul potir, zice în şoaptă: *„Iar ce este în potirul acesta, Cinstit Sângele Hristosului Tău. Amin.* Şi binecuvântând amândouă Sfintele, zice: *„Preafăcându-le cu Duhul Tău cel Sfânt. Amin, Amin, Amin"*. Aşezându-se în genunchi, preotul se roagă în taină: „Pentru ca să fie celor ce se vor împărtăşi, spre trezire a sufletului, spre iertarea păcatelor, spre împărtăşirea cu Sfântul Tău Duh, spre plinirea Împărăţiei cerurilor, spre îndrăznirea cea către Tine, iar nu spre judecată sau spre osândă.

Încă aducem Ţie această slujbă duhovnicească pentru cei adormiţi întru credinţă: strămoşi, părinţi, patriarhi, prooroci, apostoli, propovăduitori, evanghelişti, mucenici, mărturisitori, pustnici şi pentru tot sufletul cel drept, care s-a săvârşit întru credinţă".

Cât de cutremurătoare trebuie să fie momentele pe care le trăieşte preotul liturghisitor, acum! El, robul, atinge cu mâinile sale nevrednice, pe Stăpânul cerului şi al pământului. Şi iată că nu-i singur lângă tronul Dumnezeirii, căci Prestolul este acum tron al Impăratului ceresc, care a călcat cu moartea pe moarte, bucurându-se cetele îngereşti împreună cu noi nevrednicii, de biruinţa Stăpânului. Spune Sfântul Ioan Gură de Aur, că „îngerii înconjoară pe preot şi tot corul puterilor cereşti umplu tot locul din preajma sfântului altar întru mărirea Celui ce stă aici spre jertfire. Eu însă am auzit — zice sfântul — că un bătrân, un minunat bărbat, care era obişnuit să vadă şi descoperiri cereşti, spunea c-a fost învrednicit de o astfel de vedere şi anume pe cât i-a fost cu putinţă, el a văzut deodată în timpul sfintei slujbe o mulţime de îngeri înveliţi în veşminte strălucitoare, aşezându-se în cerc împrejurul altarului, şi plecându-şi capul în jos, cum se văd soldaţii când apare Împăratul. Şi eu cred aceasta. Şi un altul mi-a povestit... ceea ce s-a învrednicit el însuşi să audă şi să vadă, că acei preoţi ce sunt pe punctul de-a pleca din lumea aceasta, dacă au săvârşit în cuget curat sfintele taine, când sunt gata să-şi dea ultima suflare, îngerii, la plecarea lor din lumea aceasta, le formează gardă princiară de jur împrejur, din respect pentru taina ce-au purtat-o într-însele sufletele lor". (Despre Preoţie, Trad. de Pr. Icon. Aristide N. Geamănu, Craiova, 1941, p. 154,.

Minunate sunt lucrurile Tale, Doamne!

Pr. Nichifor Todor

Problematica eshatologică a morţii

(Urmare din pag. 1)

teză, contestabilă. Această ipoteză nu este ortodoxă, fiindcă identifică omul cu realizarea Ideii Ideilor, desfiinţându-i existenţa individuală, identitatea cu sine însuşi şi responsabilitatea faptelor sale. Omul nu e o realizare a unei idei, ci o individualitate de sine stătătoare sau o personalitate, capabilă de a fi ea însăşi şi de a crea istorie. Idealismul absolut nu explică, astfel, existenţa umană şi problematica morţii.

Moartea, după concepţia ortodoxă, este despărţirea sufletului de trup. Dualitatea este spartă ca o oglindă de moarte şi elementele componente ale omului se desprind, urmându-şi calea lor. Trupul se întoarce în pământ, în elementele sale componente, pe care medicina le reduce la c. 80% apă, calciu, diferite săruri etc. Prin moarte, omul se dezleagă de aceste elemente, pe care le primeşte de la naştere prin mijlocirea părinţilor. Aşa se explică şi organica legătură de locurile naşterii şi ale copilăriei, fiindcă toate elementele materiale, chiar şi cele psihice sunt determinante ale naşterii şi dezvoltării oamenilor, de aceea li-s scumpe locurile natale, fiindcă din ele s-au format în ei curgând apele izvoarelor, dulcele şi amarul fructelor, adierea zefirului şi gerul iernilor. Tot de aceea biografiile oamenilor sunt intim legate de pământ, din care se nasc şi cu care se contopesc.

Problematica eshatologică a morţii se complică, atunci când vine în discuţie sufletul. Mai întâi materia anorganică a trupului, ajungând la conştiinţa de sine, se pune întrebarea dacă aceea ce constituie o realitate spirituală poate să dispară odată cu trupul. În timpul vieţii, omul ajunge să fie o individualitate, atât prin trup sau înfăţişarea sa fizică, trupească, dar şi o individualitate spirituală, fiecare om având raţiune, sentimente, acte de voinţă, memorie şi mai ales conştiinţă. Or, aceste realităţi individuale, la fiecare om, sunt specifice, nu pot fi reduse la materie, deci nici nu pot să dispară. Pe temeiul acestor realităţi spirituale este clădită nemurirea ortodoxă. Trupul piere şi se întoarce în elementele componente, dar sufletul continuă a exista şi după despărţirea de trup.

Teologia dogmatică nu a dezvoltat pe deplin dogma eshatologică, precum este dogma hristologică, de exemplu, totuşi putem preciza starea sufletului, după moartea trupului. El este supus judecăţii particulare, lipsindu-i trupul, cu care a fost unit organic, şi primeşte răsplata sau pedeapsa faptelor sale din timpul istoric al vieţii. Acest fel de tribunal postum există şi la alte religii. Sufletele răsplătite intră în rai, numit figurat de Domnul Iisus „sânul lui Avraam" ,cele nefericite în iad; locuri sau stări vremelnice până la Judecata de Apoi (universală), când fiinţele umane, reunite trupeşte şi sufleteşte, îşi vor primi răsplata sau pedeapsa definitive. Judecata este universală, fiindcă cuprinde toate urmările faptelor, care se răsfrâng şi în alte existenţe umane, precum şi asupra firii. Cu această Judecată universală se pune capăt existenţelor istorice, cât şi consecinţelor păcatelor, sfârşindu-se acţiunea lor şi boldul morţii, supunându-se, în cele din urmă, şi diavolul, urmând sfârşitul lumii, căruia îi vor urma un cer nou şi un pământ nou, în care dreptatea domneşte ,după cuvintele Scripturii.

Problematica eshatologică a morţii, totuşi, nu se rezolvă definitiv. Tocmai în această privinţă s-au iscat păreri şi învăţături religioase diferite. Origen a contestat eternizarea pedepselor (sin. V) şi a susţinut o restaurare a tuturor (apocatastasis ton panton), dar Biserica s-a opus egalizării binelui cu răul şi a condamnat părerea origenistă a apocatastasei, din care a odrăslit şi inovaţia doctrinară a purgatoriului romano-catolic.

Alte păreri au acordat alte înfăţişări sufletelor, după moartea trupului. Astfel filozoful Platon a susţinut o preexistenţă a sufletelor, independente de trupuri, dar zeii au încarcerat sufletele în trupuri din cauza unor greşeli neprecizate în gravitatea lor. Încarcerarea aceasta durează, fiind un fel de purgare, curăţire, până ce, după buddhism, se sfârşeşte peregrinarea sau samsara şi atman se întoarce în brahman. Acest drum lung de avataruri este nu numai prin trupuri de oameni, stabilite după legile lui Manu, ci şi prin trupuri de animale, păsări şi chiar prin plante, care ar avea şi ele simţuri ca omul, dar rudimentare ,nedezvoltate. Sunt şi păreri mai vechi buddhiste, care cred în nimicirea sau desfiinţarea sufletelor, sau în contopirea lor cu marele Tot sau intrarea în karma hindusă sau în nirvana budhistă.

În orice caz, între sufletele celor morţi şi cei vii în trupuri nu există comunicare (parabola bogatului şi a săracului Lazăr este edificatoare), nici nu există o circulaţie avatarică sau metempsihotică (Liviu Rebreanu, romanul *Adam şi Eva*) ci este prăpastie între cei răposaţi şi cei vii sau mai clar, cum zice Domnul Iisus: „Viii cu viii, morţii cu morţii!". Mai rămân multe probleme eshatologice nedezvoltate, cuprinse implicit în alte învăţături, dar starea sufletelor printr-o apropiere sau depărtare de Dumnezeu, reminiscenţe paradisiace, legătura între suflete, rugăciunile pentru ele ale Bisericii luptătoare, influenţa acestor rugăciuni benefice rămân toate pe seama hotărârilor viitorului Sinod Ecumenic. Mai ales că nu se poate preciza pentru care suflete trebuie să ne rugăm, neştiind în ce stare se află. La început, Biserica se ruga pentru toţi cei răposaţi, până ce a intervenit o deosebire între muritorii de rând şi pentru sufletele sfinţilor, martirilor şi mucenicilor.

În sfârşit, nu ignorăm nici negarea existenţei sufletului de anumite ideologii filozofice şi ipoteze cvasiştiinţifice, deci negarea inclusivă şi a nemuririi. Aceste ideraţii filozofice sau pseudo-ştiinţifice exclud, totodată, o lume a sufletelor, precum şi realităţile pragmatice verificabile ale memoriei şi amintirilor, cum şi însăşi realitatea conştiinţei, deci şi a realizărilor spirituale ale personalităţilor umane, care nu pot să dispară, luându-le locul neantul sau nimicul, după ce s-au încrustat în istorie. Manifestările sufletelor după desprinderea de trupuri există şi influenţează acţiunile celor vii; ele sunt însă discrete şi imperceptibile, producându-se în anumite ipostaze ale gnozei extazului sau ale unor împrejurări specifice. Asupra fenomenelor postume ale sufletelor nu sunt posibilităţi verificabile, pe cale obişnuită, dar ele, totuşi, există şi o cercetare atentă ar atesta ignoranţa şi netemeinicia celor care susţin evoluţia materială a materiei, singura existenţă sau realizarea Ideii Ideilor până la realizarea conştiinţei de sine. Rugăciunile Bisericii luptătoare dovedesc că există legături între sufletele celor răposaţi şi cei vii, altcum Biserica nu s-ar mai ruga pentru ele, lăsându-le în părăsire. Calitatea rugăciunilor şi faptelor de milostenie nu depind, în orice caz, de cantitate, precum depindeau de jertfele Testamentului Vechi, ci de sinceritatea noastră şi de puterea harică a credinţei şi faptelor bune. Aceasta este realitatea eshatologică ortodoxă. Mai sunt multe lucruri de lămurit, dar nu ne putem întemeia numai pe păreri teologice (teologumene), până la clarificarea definitivă doctrinară a tuturor problemelor eshatologice.

2. *Sinteză ESHATOLOGICĂ**. Tanatologia cuprinde adevărata conştiinţă fizică, SUPREMĂ, pe deplin sedimentată, EXPERIMENTALĂ, simţuală. Finalitatea ei se confundă cu deznodământul existenţial uman. Din această stare nu se mai poate realiza artă decât de sfinţii care stăpânesc moartea; oamenii de rând sunt reduşi, de obicei, numai la conştiinţa trecerii într-o altă viaţă, concepută, în felul ei, de fiecare, dacă nu mai are credinţă în nemurire.

Desprins şi eliberat de trup, sufletul nu mai are funcţiunile biologice ale fizicului, nu mai este supus contingenţelor umane, legate de existenţa telurică; este esenţă spirituală pură, deci asupra lui nu mai acţionează suferinţele, durerile şi bolile, care au fost legate de trup. El îşi păstrează personalitatea, legată de conştiinţă, memorie, amintiri, sentimente şi acte de voinţă. Bineînţeles că el nu mai are chipul fizic, iar înfăţişarea lui existenţială, în afara istoriei, depinde de configuraţia sa spirituală, dobândită în decursul vieţii. „Bine este a fi fraţi împreună!" are valabilitate şi în viaţa viitoare, deci este imperativ ca sufletele să aibă LEGĂTURI şi după moarte, odată ce au o personalitate precisă, determinată de funcţiile conştiinţei, memoriei şi cunoaşterii. Renunţând la aceste realităţi, existenţa dincolo de moartea fizică înseamnă a eşua în bancurile de nisip ale neantului şi nonexistenţei. De aceea existenţa sufletelor, după moartea fizică, trebuie susţinută, aşa cum rezultă din întreaga doctrină eshatologică, în special acea parte care se ocupă cu tanatologia. Precizările doctrinare, care se pot face, sunt marcate de imprecizie şi de ipotetic, ca şi legăturile sufletelor celor adormiţi cu cei vii, cu totae eforturile spiritismului, teozofiei, antropozofiei şi a dezvăluirilor mediumale, dotate cu clarviziune. Cuvintele Domnului Iisus Hristos rămân pline de adâncimea sensului lor: „Iar dacă Hristos n-a înviat, spune Apostolul Pavel, zadarnică este propovăduirea noastră, zadarnică şi credinţa voastră", culminând în porunca: „Vino după Mine şi lasă morţii să-şi îngroape morţii lor!". Nici bogatul pilduitor, după moartea sa, care se ruga de săracul Lazăr, n-a reuşit să treacă peste prăpastia despărţitoare, nici fratele Mariei şi Martei, înviat din morţi, n-a tălmăcit experienţa sa tanatică, deci preciziuni doctrinare nu sunt, ci numai învăţătura clară despre afirmaţia post-mortem a nemuririi. Lumea sufletelor este, deocamdată, inaccesibilă celor vii; numai nemurirea se impune existenţial cu necesitate, altfel n-ar avea sens nici existenţa lui Dumnezeu, nici existenţa religiei, după cum a precizat Apostolul Pavel.

Originea sufletelor (acea „suflare de viaţă" originară) rămâne încă neprecizată. Soluţia superficială ar fi că ele se primesc de la părinţi, odată cu trupurile, deci în momentul Conceperii fizice s-ar întâmpla şi conceperea psihică. Se exclude, *de plano*, dezvoltarea evolutivă din materia organică a sufletelor, fiindcă alcătuirea lor iniţială este identică, intervenind mai târziu mutaţiile individuale. Totuşi, o diferenţiere psihică există, după cum sunt şi diferenţierile fizice. Oamenii nu sunt identici, ci fiecare este un unicat universal, nerepetabil, nu atât din punct de vedere fizic, cât psihic. Omul este zămislitor de istorie, în timpul vieţii, şi se sedimentează, după moarte, tot în istorie. A reduce deci originea sufletelor la Părinţi nu soluţionează problema, fiindcă şi sufletele părinţilor se deosebesc, calitativ, de ale copiilor, iar, cantitativ, ar însemna ca părinţii cu mai mulţi copii să fie mai săraci spiritual decât cei cu copii puţini sau fără copii. Părinţii dau copiilor trupurile, cu toate caracteristicile lor atavice, chiar cu deficienţele genetice: epilepsia, schizofrenia, Paranoia, Somnambulismul, unele malformaţii etc. Sufletele ar fi originar imaculate, ne chimbate prin unirea cu trupurile. Rămâne, astfel, o singură soluţie cu privire la originea sufletelor: ele sunt create de Dumnezeu, în momentul conceperii unui om. Ar însemna că activitatea divină antropologică n-a încetat, ci ea continuă, ca întreaga activitate diversificată pronietoare, fiind mai ales paracletică prin Duhul Sfânt. Fără a încheia brusc discuţia, ca dogmatistul Hristu Andrutsos: „Verum, sed mysterium Dei", originea sufletelor menţine deschisă problematica doctrinară antropologică. Starea sufletelor, după moartea trupurilor, depinde deci de calităţile sale pozitive sau de lipsurile sale negative, nicidecum de *o samsara*, ipotetică şi iluzorică, buddhistă.

Se chinuie mult sufletul până la moarte, după cum spun cântările liturgice. Realitatea este evidentă, când se are în vedere legătura organică a sa cu trupul, fiind unit cu toate intimităţile sale. Trupul cuprinde istoria verificabilă a unei biografii umane. Sufletul se desparte greu de trup, fiindcă îi va lipsi instrumentul de exprimare. Despărţit de trup, sufletul îşi încetează existenţa sa istorică, începând altă viaţă.

* Prof. Petru Rezuş, *Dogmatica*. Vol. VI, p. 534—536 (în manuscris).

Duşmănie şi iertare: SAUL şi DAVID

(LECŢIE DE RELIGIE)

1. Organizarea clasei pentru lecţie (rugăciunea de intrare în clasă, verificarea temei, pregătirea materialului didactic).

2. Verificarea cunoştinţelor predate în lecţia trecută.

3. *Legătura cu lecţia precedentă, sau cu cunoştinţele anterioare.*

Am văzut din lecţia trecută că David l-a biruit pe Goliat, în vremea în care poporul evreu era condus de Saul. Cu această ocazie Saul îl cunoaşte pe David, fiul lui Iesei. Oare se mai întâlnesc aceste două personaje, pe parcursul vieţilor lor?

4. *Comunicarea subiectului lecţiei noi şi a obiectivelor urmărite.*

Vom vedea în lecţia de azi în ce împrejurări, referindu-ne la: „Duşmănie şi iertare: Saul şi David".

5. *Dirijarea învăţării. Comunicarea noilor cunoştinţe.*

Ne amintim din lecţia trecută, că David a ieşit învingător împotriva filistenilor. Deci, mergând el alături de Saul, lumea îl întâmpina cu urale, strigând: „Saul a biruit mii, iar David, zeci de mii!" Trebuie să recunoaştem că acesta nu a fost tocmai pe placul lui Saul. Se temea ca nu cumva, David să câştige mai multă popularitate şi faimă, şi într-o bună zi să fie numit rege în locul său. În felul acesta apare în sufletul lui Saul invidia. De fapt Saul nu ştia că mai demult, cu câţiva ani în urmă, Samuel l-a uns rege pe David cu untdelemn sfinţit...

Să vedem însă cum s-a întâmplat: Domnul îi spusese lui Saul să poarte război cu Amalec şi cu Ierim, să distrugă tot şi să nu cruţe nimic. Saul nu s-a supus; el l-a lăsat în viaţă pe Agag, regele lui Amalec şi a luat pradă de război din tot ce fusese mai bun. Datorită neascultării şi nesupunerii lui Saul, Dumnezeu i-a poruncit lui Samuel să-l ungă rege pe David, fiul lui Iesei din Betleem, din seminţia căruia se va naşte Mântuitorul lumii.

Vă spuneam însă mai înainte că Saul a devenit invidios pe gloria lui David. La o altă răfuială cu filistenii, prin sprijinul lui David, poporul evreu a ieşit din nou victorios. Laudele desigur că erau şi acum adresate lui David. Trebuie să mai spunem că Duhul Domnului nu a mai fost asupra lui Saul, datorită neascultării sale, ci Dumnezeu îi trimite un duh rău. Pentru stările când acest duh îl tulbură, Saul l-a luat pe David să-i cânte la harpă şi să-l liniştească. După victoria despre care am amintit, în timp ce David cânta, Saul a aruncat spre el o suliţă, dar nu a reuşit să-l ucidă, deoarece se ferise.

La scurt timp, împrejurarea aceasta s-a repetat, iar David a scăpat din nou. Invidia şi duşmănia lui Saul faţă de David, deja nu mai erau ascunse. Era evident că-i dorea moartea, pentru a-şi păstra tronul. Constatând toate acestea, David s-a ascuns undeva departe în Munţii Enghedi. Saul însă l-a urmărit, împreună cu un mare număr de soldaţi. David era chiar în peştera în care se adăpostise Saul pe timpul nopţii, dar nu a ştiut că cel urmărit era chiar aşa de aproape. Dimineaţa însă a văzut că o parte din haina sa era ruptă şi se afla în mâna lui David. Atunci a înţeles că de fapt ar fi putut fi omorât de David, dar a fost cruţat. David era un om credincios şi temător de Dumnezeu. El ştia că nu are voie să ucidă. De aceea l-a iertat pe Saul, arătându-i doar că s-ar fi putut răzbuna pe el, însă nu şi-a arătat nici un fel de ură sau de răzbunare. Lui Saul i-a părut deodată rău de intenţia sa, dar se pare că aceasta nu a durat mult timp. Astfel, aflând că David s-a refugiat în pustiul Zif, a plecat din nou să-l caute şi să-i ia viaţa. Inima sa era plină de duşmănie şi de gânduri rele şi urâte. Chiar departe fiind David, Saul nu-şi putea afla liniştea până ce nu-l ştia mort. Uitase el oare de bătălia cu Goliat? Cât era de simplu îmbrăcat şi neînarmat David? Şi totuşi a izbutit. Saul probabil nu a înţeles că mâna lui Dumnezeu a fost cea care a adus victoria. Contrastul dintre înfăţişarea simplă a lui David, şi cea a uriaşului Goliat, a fost mare. Dar contrastul între Goliat şi Dumnezeul lui David era hotărâtor. Oare Saul nu a înţeles că atâta vreme cât Dumnezeu este alături de David, nimeni nu-l poate învinge oricât ar dori acest lucru?

Înainte de a-l găsi pe David, Saul şi-a întins corturile, pregătindu-se pentru înnoptare. Planificase pentru ziua următoare căutarea zonelor în care David trebuia găsit şi răpus. Liniştea nopţii plutea deasupra taberei lui Saul. Toţi dormeau obosiţi după drumul lung şi anevoios străbătut în timpul zilei. Iată că cineva s-a furişat printre corturi şi încetîncet s-a strecurat în cel al lui Saul, luând de acolo numai suliţa şi vasul cu apă al regelui. Toate s-au petrecut în mare linişte şi cu grijă deosebită, încât nimeni nu a observat vreo mişcare. Dimineaţa, când toţi ostaşii se trezeau şi ieşeau din corturi pentru a se pregăti din nou de drum, un glas cunoscut ce venea dinspre culme, a spintecat aerul. Vocea se adresa generalului lui Saul, Abner: „De ce nu păzeşti pe rege, stăpânul tău?" Atunci, abia a înţeles şi Saul prin ce mare primejdie trecuse, a înţeles că David a fost din nou atât de aproape de el încât l-ar fi putut ucide din nou cu cea mai mare uşurinţă. Şi totuşi nu a făcut-o. L-a iertat. Duşmăniei i-a răspuns cu iertare. I-a arătat numai ce s-ar fi putut întâmpla cu el, să-l înfricoşeze, să-şi vină în fire şi să se liniştească.

Lungul şir al războaielor cu filistenii nu a luat sfârşit. David însă nu a mai luptat. Poporul evreu era condus de Saul şi a fost înfrânt. Mai mult decât atât, au murit şi cei trei fii ai săi: Ionatan, Aminabad şi Melchişua. Rămânând singur şi cu onoarea pătată de această înfrângere, Saul a preferat să-şi ia viaţa singur. S-a aruncat în propria-i sabie. Acesta a fost sfârşitul trist al celui ce din duşmănie a încercat să omoare un uns al lui Dumnezeu. David însă i-a răspuns totdeauna prin iertare. Şi iertarea a ieşit biruitoare. Vom vedea în lecţia următoare ce viitor măreţ i-a pregătit Domnul.

Intuiţia se va face arătându-se scene oglindind duşmănia lui Saul faţă de David şi iertarea acestuia.

6. *Fixarea cunoştinţelor*

Cum s-a comportat David faţă de poporul său? (Cu dărnicie şi cu mult curaj s-a angajat în lupta contra lui Goliat şi contra filistenilor). Dar faţă de regele Saul? (Cu supunere şi cinstire). Dar Saul faţă de David? (Cu invidie şi duşmănie). Până unde a mers ura lui Saul faţă de David? (Până la tentativa de a-l ucide şi la neîntrerupta urmărire de a-i curma zilele vieţii). Cum a răspuns David la duşmănia lui Saul? (Prin iertare şi cinstire. De două ori putea să-l omoare, dar nu s-a răzbunat, ci l-a iertat, căutând să-i acorde în continuare cinstirea cuvenită). Ce ne arată David prin atitudinea lui iertătoare? (Că Dumnezeu nu iubeşte răzbunarea, şi că vom fi pe placul lui Dumnezeu dacă vom răsplăti răul cu binele, ura cu iubire, duşmănia cu iertarea).

7. *Temă pentru acasă*

Se vor citi capitolele 23 şi 24 din cartea I Regi, unde este relatată prigonirea lui David de către Saul.

Rugăciunea la ieşirea din clasă.

Preot prof. Sorin Cosma

La universităţile din Aiud cu părintele Anania

I.P.S. Sa Bartolomeu Anania al Clujului, fiind întrebat de ce nu şi-a scris memoriile din puşcărie, a răspuns:

„— Numai cerşetorii îşi expun rănile spre a inspira mila trecătorilor!"

Este adevărat. Răspunsul este însă prea înalt pentru viaţa noastră de toate zilele. Poate, uneori, trebuie să răspundem în numele istoriei, pentru că sunt unii care o deformează, confecţionând adevăruri ad hoc şi vor să monopolizeze toată detenţia şi suferinţa din era comunistă.

Altădată, păr. Anania zice:

„— ... Dar pe cei care au murit în închisori, trebuie să-i ştim pe toţi şi de ei va trebui să ne aducem aminte!"

Parcă acum priveşte lucrurile la nivelul istoric al neamului nostru şi al Bisericii noastre strămoşeşti.

Chiar acest aspect al lucrurilor am vrea să-l arătăm, vorbind despre „universităţile" din Aiud, unde păr. Anania a avut un rol deosebit în limpezirea adevărurilor. Cam în felul acesta s-au „inaugurat" aceste universităţi şi care erau patronate de o ţară ale cărei hotare erau marcate de rezistenţa naţională din temniţe, din munţi şi codri. Aceste „universităţi" erau renumite pentru că în ele erau ferecate toate elitele acestei ţări.

Când venea câte un lot de noi deţinuţi în Aiud, îl primea chiar şeful, colonelul Crăciun, care îi interoga:

— Aţi venit la „universităţile" din Aiud. Cu iz de ironie!

La care oamenii răspundeau fiecare în felul lui. Unul mai hotărât şi mai spontan a răspuns

— Cu voia şi fără voia dvs. dle colonel, aceste universităţi merg înainte!

La care colonelul n-a mai întins vorba, pentru că intuia oamenii şi lucrurile că toate câte se întâmplau în Aiud, erau fără voia lor. Dacă te surprindea că ai notat ceva pe o etichetă de flacon de medicamente, îţi „ardea" 7 zile de izolare. Toate erau cu risc.

Menţionez în mod deosebit că după 5—6 ani de universităţi din Aiud, mulţi tineri s-ar fi putut licenţia, dacă li s-ar fi admis, în teologie, filozofie şi alţii în filologie. O cameră sau o celulă în care era un profesor de specialitate, era transformată într-o adevărată academie. Lecţiile se dădeau şi la perete şi calorifer cu morse şi vocal.

În aceste universităţi părintele Anania avea „o confirmare şi un definitivat special: „magistru-profesor" de teologie şi literatură, titlu pe care i l-am conferit noi „studenţii din Aiud", în număr de 5 000 şi de la alte „universităţi": Gherla, Piteşti şi toate colonîile morţii.

Pentru noi deţinuţii şi pentru foştii studenţi, arhiepiscopul Clujului de azi, Bartolomeu Anania, a rămas tot părintele Anania, este mai intim şi ca într-o adevărată familie spirituală. Dar după protocoalele bolşevice era un „declasat" şi însemnat cu stigmatul de „contrarevoluţionar" şi nu mai avea dreptul la viaţă ca toţi cei din vârful detenţiei şi numai Dumnezeu îi mai putea salva.

După 1960, în Aiud erau peste 5000 de prizonieri politici, între care 400—450 de preoţi ortodocşi şi în jur 100 de alte confesiuni. Între anii 1962—1964, eram izolaţi în Zarcă şi pe alte secţii 300 de oameni, între care 30 de preoţi, împreună cu păr. Stăniloae, păr. Anania, arhimandritul Haralambie Vasilichi, protosinghelul Gherasim Iţcu, ieroschimonahul Daniil Tudor şi alţii, pentru refuzul de a ne lepăda de misiunea şi credinţa noastră strămoşească.

Prin închisorile pe unde a trecut păr. Anania, a întâlnit mulţi colegi şi ucenici de prin toate centrele universitare, mai ales de la Cluj, dintre care unii şi-au mai schimbat poziţiile şi baricadele de pe care au luptat şi au luat altele adverse. Unora le-a mai schimbat poziţiile iar alţii au rămas cu ale lor. Aşa a fost cazul lui Tertulian Langa cu care am stat şi la Aiud. Disimula şi nu deschidea discuţii confesionale pentru că în camere eram majoritari ortodocşii, şi preoţi şi credincioşi, dar când îşi găsea coreligionari, tăinuiau toată ziua ca nişte „carbonari" în solda Vaticanului.

La instalarea păr. Anania ca arhiepiscop al Clujului, T. Langa îi făcea o curte asiduă, văzând o „colaborare frăţească" dar n-a fost să fie şi a luat o atitudine refractară faţă de ortodoxie cum nu s-a mai văzut. Pentru T. Langa, fraţi adevăraţi cu noi la 1700, au fost: cardinalul Kollonich, iezuitul Pál Laslo Bárányi şi mai vârtos generalul Bukow, care de atâta dragoste ne topea cu ghiulele lui. Şi toate acestea le spune cu toată dezinvoltura, de pe poziţia oficială de vicar ad-tiv unit. Mai rar atâta obtuzitate.

Părintele Anania a rămas inflexibil ca şi în detenţie de pe poziţia lui nouă, de ierarh dreptcredincios, aşa cum am stat de veacuri în bătaia uraganelor din Răsărit şi mai vârtos în faţa uneltirilor din Apus.

In puşcărie, păr. Anania a fost duhovnic, scriitor şi învăţător. Era asaltat şi răspundea cu lecţii de teologie şi beletristică la nivel de academician. Şi în el ardeau vâlvătăile de rug aprins pentru Evanghelie din care dădea şi semenilor săi mai slabi şi îngânduraţi zicând:

„— Măi frate, sus inima, că acel „mâine" este aproape de noi şi ţara de la noi aşteaptă izbăvirea!"

Şi nici el nu ştie pe câţi i-a fortificat şi i-a ridicat în temniţele prin care a trecut. Aceasta a fost „samarineanul" din el.

Spun unii şi spun şi azi, că într-o eră de libertate, păr. Anania putea să fie un scriitor cu profil de epocă.

Dumnezeu să-i ajute întru toate şi întru mulţi ani!!

Preot Ioan Bărdaş

— fost deţinut politic —

PAISIE MONAHUL – AGHIORITUL*

Cuvinte duhovniceşti

*

Cea mai mare şi mai importantă datorie a omului este să-L iubească pe Dumnezeu din toate puterile sale şi apoi pe aproapele său, fiecare pe aproapele lui şi mai ales pe duşmanul lui.

Acestea sunt cele mai importante porunci. Dacă îl iubim pe Dumnezeu, aşa cum trebuie, vom ţine şi toate celelalte porunci ale Lui, însă noi nu-l iubim nici pe Dumnezeu aşa cum se cuvine şi nici pe cei de aproape ai noştri.

Cine se mai interesează astăzi pentru celălalt. Nimeni. Totul numai pentru noi înşine, iar pentru altul nimic; dar pentru acest lucru vom da însă seamă. Pentru că Dumnezeu care este întru totul iubire, nu ne va ierta indiferenţa noastră faţă de aproapele nostru.

*

„Prea bunul Dumnezeu, Părintele nostru iubitor, ne dă cu bogăţie darurile Sale, ca să le împărţim şi acelora care au nevoie, dar noi le păstrăm numai pentru noi înşine. Aceasta nu ne-o va ierta Dumnezeu. Vom da seamă pentru nesăbuinţa şi împietrirea inimii noastre".

*

De multe ori cerem de la Dumnezeu, una sau alta, şi Acela nu ne răspunde la cererea noastră. Pentru ca să ne răspundă Dumnezeu la cererea noastră şi ca să ne dea ceea ce cerem, trebuie mai întâi de toate să avem smerenia pe care, din păcate, noi n-o avem. Toţi: mici sau mari, avem mult egoism şi nu primim niciodată un vreun sfat sau vreo observaţie. Când ne cuprinde egoismul pentru un lucru mic facem zarvă mare. Deschidem poarta Satanei, să intre în familia noastră şi să o destrame. Faceţi puţină smerenie, puţină rugăciune şi când se linişteşte celălalt, ce v-a sparat, va fi înţelegere. Pescarul nu pleacă la pescuit pe furtună ci aşteaptă să se liniştească marea. Mare smerenie este simplitatea".

*

„Dumnezeu trimite peste om diferite încercări, boli, pagube şi altele, iar de la oamenii dimprejurul nostru, suferim clevetiri, insulte, nedreptăţi şi noi trebuie să le primim cu răbdare, fără să ne pierdem firea, să le primim ca şi o binecuvântare.

Când cineva ne nedreptăţeşte trebuie să ne bucurăm şi să vedem în acesta care ne nedreptăţeşte, mare facere de bine, pentru că devine pricina arvunei noastre pentru cealaltă viaţă.

Cu încercările pe care ni le trimite Dumnezeu, ne face să ne pregătim pentru Împărăţia lui cea cerească, având paşaportul încercărilor în mână.

Dumnezeu ne dăruieşte multe ocazii ca să câştigăm Raiul, însă noi nu le primim pe toate ci le respingem. Pentru aceasta să primim toate încercările cu răbdare şi smerenie, mulţumindu-i şi preamărindu-l pe Dumnezeu. Să ne străduim să fim mereu aproape de Dumnezeu şi să nu ne depărtăm de la El, pentru că în îndepărtarea de Dumnezeu nu există mântuire".

„Să ne luptăm cu toate puterile noastre pentru ca să câştigăm Raiul. Pentru că fără luptă, nimeni nu poate intra în el. Este foarte îngustă poarta, şi nu-i ascultaţi pe aceia care vă spun că toţi se vor mântui. Aceasta este înşelăciunea Satanei pentru ca să nu ne luptăm. Lui îi convine aceasta. Acela care se luptă mult timp şi nu vede un progres duhovnicesc, are trufie şi egoism. Progres duhovnicesc există acolo unde există şi multă smerenie. Aceasta le împlineşte pe toate. Să ne luptăm cu străduinţă şi zel; simţirea stării jalnice în care ne aflăm şi nălejdea sunt oxigenul duhovnicesc.

Acesta ne dă nouă siguranţa călătoriei spre cer.

*

Să ne luptăm continuu, corect, cu râvnă şi zel pentru ca să nu supărăm şi să întristăm pe îngerul nostru păzitor, care zi şi noapte se luptă cu greu pentru ca să poată preda în mâna Domnului sufletul nostru curat. Să nu-l lăsăm să plece la Dumnezeu cu mâna goală. Nu daţi inima voastră deşertăciunilor şi vremelnicilor acestei lumi şi nu risipiţi în nedreptăţi vremea voastră pentru că vom da răspuns în ziua aceea.

Timpul ne este dat nouă de Dumnezeu, ca să-l facem util ca nişte luptători continuu pentru mântuirea sufletelor noastre. Daţi întreagă inima voastră lui Dumnezeu şi nu lumii. Dumnezeu nu cere de la noi nimic altceva decât inima noastră curată. Acela care a dat inima sa lumii este Duşmanul lui Dumnezeu.

*

Străduiţi-vă să tăiaţi patimile şi metehnele voastre de care este plină inima voastră. Toate fiarele lumii sunt înăuntru ei. Să ne străduim în fiecare zi să ne curăţim inima noastre de ele. Când tăiem patimile noastre mari, uşor vom face să dispară şi pe cele mici. Să trăiţi cu o continuă doxologie şi mulţumire către Dumnezeu, pentru că mare păcat este nemulţumirea şi mare păcătos este cel nemulţumitor.

*

Pune cea mai mare greutate a luptei tale în rugăciune, pentru că aceasta ne pune în contact cu Dumnezeu şi contactul acesta trebuie să fie continuu. Rugăciunea este oxigenul sufletului, este nevoia sufletului şi nu trebuie să o privim ca pe o corvoadă.

Rugăciunea, pentru ca să fie ascultată de Dumnezeu, trebuie să fie cu smerenie, cu recunoaşterea stării păcătoşeniei noastre şi să fie făcută din inimă.

Dacă nu este din inimă nu foloseşte. Dumnezeu ascultă mereu rugăciunea omului care este în urcuşul duhovnicesc. Studiul Sf. Scripturi ajută mult rugăciunea. Încăl-

(Continuare în pag. a 4-a)

Trad. de Ierod. Dumitru Bălţat

* La 12 iulie 1994, la vârsta de 70 de ani, a trecut la Domnu, cel ce a fost monahul Paisie, Eznepidis, unul dintre cei mai mari duhovnici pe care i-a avut vreodată Muntele Athos.

Numele lui era cunoscut în toată lumea Ortodoxă, fiind vizitat de numeroşi ierarhi în frunte cu Patriarhul Ecumenic, Bartholomeos I, de studenţi, călugări şi credincioşi din întreaga lume — toţi luând de la el alese cuvinte de învăţătură şi povaţă duhovnicească.

Cu puţin timp înainte de trecerea sa la cele veşnice, printrurea pomenitul monah Paisie Aghioritul a adresat credincioşilor ultimele sale cuvinte, ce se constituie într-un adevărat testament duhovnicesc al său.

Prezentăm în traducere în limba română aceste cuvinte duhovniceşti, ce poartă data de 5 iulie 1994, şi care au circulat în filadă în Biserica Ortodoxă Greacă.

Toiagul minunilor*

de V. Voiculescu

Prin anii '50, când comunismul era în plină glorie, la un concurs de creaţie literară pentru debut, juriul prezidat de însuşi G. Călinescu, a reţinut în mod deosebit o nuvelă a unui „oarecare" V. Voiculescu, intitulată Lostriţa, şi care era de o cu totul altă factură decât ceea ce se scria în acele vremuri. Când s-a aflat că de fapt autorul nu era altul decât V. Voiculescu, poet consacrat în literatura română, Călinescu, lăsând la o parte orice etichetă, a alergat în sală, îmbrăţişându-l zgomotos pe autor.

Era momentul exploziei nuvelistice a lui V. Voiculescu care se va concretiza în două volume: „IUBIRE MAGICĂ" şi „CAPUL DE ZIMBRU", şi care avea să surprindă lumea literară românească. Când se credea că Voiculescu şi-a epuizat toate valenţele creatoare, avea să urmeze o altă mare surpriză, cea a *„Sonetelor imaginare..."* care indicau că autorul era un foarte bun cunoscător al fenomenului isihast (vezi eseul dedicat de I.P.S. B. V. Anania lui Voiculescu în *„Rotonda plopilor aprinşi"*, Buc., 1983).

Amintesc aceste câteva amănunte, pentru că, iată, un destin insolit a planat asupra vieţii şi operei voiculesciene. La aproape 30 de ani de la prima editare în volum a nuvelelor sale, Voiculescu mai poate încă să-şi surprindă cititorii, dar şi critica de specialitate. Pentru că orice s-ar spune, acest volum intitulat „TOIAGUL MINUNILOR" surprinde, chiar dacă câteva dintre piesele sale au apărut sporadic prin presa vremii, iar printre proiectele editoriale ale autorului, el figura încă de prin anii '32, dar din diferite motive n-a putut apare decât abia acum.

Ce aduce nou în contextul creaţiei voiculesciene, şi chiar în contextul mai larg al literaturii române acest volum. Mai întâi autorul ni se relevă ca un foarte bun cunoscător al Cărţii Sfinte, încumetându-se să abordeze câteva din temele biblice majore, dar dintr-o perspectivă reflexivă, imprimându-le o anumită tentă filozofică.

TOIAGUL MINUNILOR, care dă şi titlul volumului, este o meditaţie inspirată de legiuitorul Moise, devenit aici simbol al omului care poate transfigura materia prin puterea cuvântului. *Bunavestire* capătă dimensiunile unei noi geneze cosmogonice, echivalând aproape cu o reântemeiere a lumii.

Demoniacul din Gadara, în care este descrisă furtuna de pe Marea Tiberiadei, este pledoarie pentru puterea credinţei, prin care omul „poate stăpâni natura cu puterile minţii sale, atunci când îşi învinge mai întâi îndoielile, adică furtuna din „interior" (p. 8). *Copacul lui Iuda* — este o subtilă dezbatere pe tema păcatului şi a iertării creştine. *Revolta dobitoacelor*, poem în proză închinat omului, care poate îmblânzi natura prin forţa raţiunii. Piesa de rezistenţă a volumului rămâne, *Ciorbă de bolovan*, parabolă despre puterea iubirii şi a solidarităţii umane. *Schitul de ceară* reia tema graalului, a potirului sfânt într-o variantă autohtonă, iar *Perna de puf* rămâne un îndemn la ieşirea din îngustele delimitări confesionale care nu folosesc nimănui, şi recunoaşterea singurei religii — cea a iubirii.

Cu regretul că n-am făcut-o mai repede recomandăm acest volum celor care sunt familiarizaţi cu poezia şi proza voiculesciană.

Preot N. Stoia

* V. Voiculescu — Toiagul minunilor, Ed. Jurnal Literar, Bucureşti, 1991.

Inspiraţia Sfintei Scripturi

(Urmare din pag. 1)

originea dumnezeiască a Sfintei Scripturi prin compararea ei cu celelalte cărţi ale minţii omeneşti, din domeniile filozofiei şi al religiilor naturale. În mod neîndoielnic se evidenţiază însuşirile interioare ale Sfintei Scripturi. Minunata ei unitate a conţinutului şi armonia părţilor componente, adunate în decursul unei perioade de 15 veacuri, în locuri şi timpuri diferite, de persoane diferite, nu se observă la alte opere ale minţii omeneşti. Sf. Scriptură este o carte universală şi eternă, şi nu există în lume carte ce şi-ar exercita autoritatea timp atât de îndelungat asupra oamenilor ca ea. Dacă scrierile cele mai frumoase şi mai înţelepte care se bizuiesc pe durabilitatea lor, se învechesc, trec şi fac loc altora, Sf. Scriptură rămâne statornic aceeaşi. După înrâurirea ei de mii de ani asupra omului, nimic nu ne atestă că s-ar fi învechit, că ar fi încetat de a-l satisface pe om sau s-ar fi împuţinat puterea sa.

Când mulţi din cei ce erau cu Iisus s-au dat înapoi, i-a întrebat Iisus pe cei doisprezece: „Nu vreţi şi voi să vă duceţi?" Este concludent răspunsul dat prin ap. Petru: „Doamne, la cine ne vom duce? Tu ai cuvintele vieţii veşnice" (Ioan 6, 68). Biblia, scrisă sub inspiraţia Sfântului Duh, este Cartea cărţilor. În ea este puterea lui Dumnezeu care o ţine; în ea sălăşluieşte puterea mântuitoare a lui Dumnezeu.

Această cale de comparaţie este accesibilă unui număr restrâns de minţi omeneşti şi anume celor care au ajuns să cerceteze înţelepciunea omenească şi au cunoscut astfel limitele raţiunii omeneşti, în comparaţie cu cuvântul lui Dumnezeu din Biblie.

Dintr-un alt punct de vedere, prin ea însăşi, Biblia face ca spiritul omenesc să cunoască în mod direct originea ei divină, prin influenţa ce o poate exercita asupra omului. Aceasta ne-o vădeşte cu claritate ap. Pavel zicând: „Cuvântul lui Dumnezeu este viu şi lucrător, şi mai ascuţit decât orice sabie cu două tăişuri, pătrunzând până unde se uneşte sufletul cu duhul... şi judecă cugetul şi simţirile inimii" (Evrei 4, 12). Această cale este accesibilă pentru toţi; Biblia exercită o influenţă puternică şi nestrămutată asupra omului, cucerindu-l dintr-o dată şi pe deplin. Sunt multe astfel de cazuri de renaştere şi convertire ale celor care au căutat adevărul şi au auzit pe Dumnezeu vestind în Sf. Scriptură (Svetlov P., Învăţătura creştină, vol. I, Chişinău, 1995, p. 47—49). Prin minunata şi multipla ei binecuvântare, Sf. Scriptură a odrăslit şi odrăsleşte pururea, ca toiagul lui Aaron, spre a-şi împlini rodnica ei menire. Ca o reţea de apă vie, Sf. Scriptură, Cartea vieţii, e menită să potolească pururea setea sufletelor tuturor celor ce se silesc să-şi dobândească mântuirea, nu doar în acest veac nestatornic, ci mai ales în cel ce va să vină.

În comparaţie cu cele mai superioare opere ale minţii omeneşti, raţiunea poate să ajungă la concluzia că Sf. Scriptură este de origine divină, pe care spiritul omenesc o recunoaşte ca atare, prin influenţa deosebită ce o exercită asupra lui.

Raţiunea clasică a lumii antice se socotea pe sine ca fiind independentă de orice lumină cerească. De fapt însă ea nu lumina cu de la sine putere, ci cu lumina împrumutată din izvoru luminii. După învăţătura Evangheliei, Logosul — Cuvântul — era lumina care lumina în întunericul păgânismului, nefiind cuprins de acest întuneric (Ioan 1, 5). Aşa se motivează existenţa marii pleiade de gânditori, cum au fost: Socrate, Platon, Seneca şi alţii. În învăţătura lor despre Logos, sfinţii părinţi ai Bisericii atribuie tot ce e mai bun în gândirea lumii antice acţiunii Logos-ului. Sf. Iustin Filozoful şi Martirul afirmă, că Logosul, Fiul lui Dumnezeu, era în lume şi până la întruparea sa, dar a trăit în lume doar parţial, împrăştiind în lume razele sale de umină. Tot ce s-a spus cândva frumos şi bun (kaloskagatia) sau au descoperit filozofii, Platon şi stoicii sau scriitorii şi poeţii, toate acestea le-au făcut în măsura în care Cuvântul sălăşluia într-înşii. Cu ajutorul sămânţei Cuvântului să lită în ei, puteau să vadă adevărul, dar numai în formă întunecată (Svetlov, op. cit., p. 37—38).

Unii raţionalişti din veacul trecut au înţeles inspiraţiunea de la Duhul Sfânt ca o înălţare a sufletului omenesc şi luminarea lui spre a percepe cele dumnezeieşti, adică transmiterea spiritului omenesc din domeniul mărginit în domeniul infinit, în nemijlocita apropiere şi „atingere de alte lumi". De aci, s-a făcut apoi comparaţia cu inspiraţia analoagă în ştiinţă, artă, poezie, la fel considerate ca fiind revelaţiune a lui Dumnezeu în spiritul omenesc (Svetlov, op. cit., p. 61).

Este de remarcat aici, că Luceafărul poeziei noastre, de la a cărui naştere se împlinesc 145 ani, în geniala-i viziune, l-a considerat pe A. Mureşanu a fi „preot deşteptării noastre, semnelor vremii profet" (Epigonii).

Pe temeiul succeselor obţinute, raţiunea europeană se crede pe sine a fi întru totul independentă. Istoria însă ne învaţă că razele revelaţiunii divine, oricât de slabe ar fi ele, răzbat şi în afara ogradei Bisericii. E firesc să ne întrebăm: Ce ar fi astăzi cultura ce s-ar conduce exclusiv după raţiune dacă n-ar fi ajuns până la ea razele măcar oricât de slabe ale adevăratei Lumini? Şi atunci, când se ridică împotriva creştinismului prin filozofie, ştiinţă şi viaţă; raţiunea omenească nu se poate dezbăra şi păstrează în sine urmele şi influenţele principiilor morale ale creştinismului, desprinse din Revelaţiunea supranaturală, dată prin inspiraţiune divină.

Zece greci aleşi Papi în primele opt secole ale creştinătăţii

UN CAPITOL MAI PUŢIN CUNOSCUT DIN ISTORIA BISERICII UNIVERSALE

Puţini creştini ortodocşi ştiu că limba liturgică a Bisericii Romei, în primele trei secole ale Creştinătăţii, a fost greaca. După cum, cu siguranţă, şi mai puţini creştini ortodocşi ştiu că pe Scaunul Sfântului Petru de la Roma s-au aflat zece greci în primele opt secole ale Bisericii. Iar, şapte, din cei zece papi greci, aveau să şi fie canonizaţi de către Biserica Romei.

Primul papă grec a fost Sfântul Telesfor, din prima jumătate a secolului al doilea după Hristos. Era al optulea succesor al Sfântului Apostol Petru.

Potrivit „Cărţii Papilor" („Liber Pontificalis"), Papa Telesfor a fost cel care a rânduit ţinerea Postului de şapte săptămâni de dinaintea Sfintelor Paşti. Dar, după aproape nouă secole, Biserica Romei n-avea să mai ţină Postul rânduit de Papa Telesfor. Şi, potrivit aceleiaşi surse, Papa Telesfor a fost şi cel care a rânduit săvârşirea Sfintei Liturghii de la Naşterea Domnului la miezul nopţii respectivului Praznic, precum şi cântarea imnului ‚Gloria in Excelsis' (‚Slavă întru Cei de Sus') doar în timpul oficierii acesteia.

Papa Telesfor a avut parte de moarte martirică în anul 138 şi a fost îngropat lângă Sfântul Petru, la Vatican. Este venerat ca sfânt şi sărbătorit la 5 ianuarie.

Al doilea papă grec a fost Sfântul Hyginus, care a succedat chiar Papii Telesfor. Deci, şi-a început pontificatul în anul 138. S-a remarcat, îndeosebi, prin activitatea sa dusă contra Gnosticismului şi reprezentanţilor acestei erezii. A trecut la cele veşnice în anul 140 şi a fost înmormântat lângă Sfântul Petru, la Vatican.

Al treilea papă grec a fost Sfântul Eleuterie, care a urcat pe Scaunul Romei în anul 175. Papa Eleuterie a avut cel mai lung pontificat dintre toţi papii greci, şi anume, din anul 175 şi până la 189. S-a evidenţiat, mai ales, prin activităţile sale contra ereziei Montanismului. A fost înmormântat lângă Sfântul Petru, la Vatican. Este venerat ca sfânt şi sărbătorit în ziua de 6 mai.

Al patrulea papă grec a fost Sfântul Anterus, al cărui pontificat s-a întâmplat să fie unul dintre cele mai scurte din istoria papalităţii, din cauza morţii sale martirice. Şi-a început pontificatul la 21 noiembrie a anului 235 şi l-a sfârşit la 3 ianuarie 236.

Din „Cartea Papilor" aflăm că, Sfântul Anterus a fost martirizat la 3 ianuarie 236 din ordinul Împăratului Maximian. Acesta, adică Împăratul roman, Maximian, care era şi ‚Pontifex maximus', îi lua viaţa Papii întrucât Anterus dispusese ca biografia martirilor Bisericii să fie consemnată, pentru a putea fi astfel păstrată intactă memoria acestora. Dar, după cum se ştie, pe atunci, creştinii erau consideraţi de autorităţile Imperiului Roman drept duşmani ai acestuia şi ai Religiei sale.

Sfântul Anterus a fost înmormântat în catacomba Sfântului Calist din Via Apia. Iar, chipul Sfântului Anterus a fost pictat pe pereţii Capelei Sixtine, unde se aflau de altfel şi portretele Sfinţilor Papi Telesfor, Hyginus şi Eleuterie.

Al cincilea papă grec a fost Sfântul Eusebiu, al cărui pontificat a durat cinci luni, mai exact, de la începutul lui aprilie şi până la sfârşitul lui august a anului 309.

În timpul pontificatului său, Papa Eusebiu a fost confruntat cu problema reprimirii în Biserică a creştinilor apostaţi, — numiţi şi lapşi —, în perioada cumplitei prigoane a Împăratului Diocleţian. Papa Eusebiu, asemenea predecesorului său, reprimea în Biserică doar pe creştinii apostaţi care manifestaseră o sinceră şi reală penitenţă. Totuşi, atitudinea riguroasă a Papei Eusebiu, în privinţa reprimirii apostaţilor în Biserică, n-a fost acceptată de mulţi dintre credincioşii săi, care au ales un alt papă, în persoana lui Heraclie. Alegerea unui nou papă, însă, a dat posibilitatea Împăratului Maxenţiu să intervină în viaţa Bisericii şi să exileze atât pe Papa Eusebiu cât şi pe anti-Papa Heraclie. Papa Eusebiu a fost exilat în Sicilia, unde a şi murit, după o lună, la 26 septembrie. Este cinstit ca sfânt şi serbat în ziua morţii sale. Rămăşiţele pământeşti ale Papii Eusebiu au fost aduse, mai târziu, în catacomba Sfântului Calist din Roma.

Al şaselea papă grec a fost Sfântul Zosima, urcat pe Scaunul Romei la 18 martie 417. Pontificatul Papii Zosima a fost de douăzeci şi una de luni. A trecut la cele veşnice la 26 decembrie 418 şi a fost înmormântat lângă Sfântul Martir Laurenţiu, pe Via Tiburtina.

Al şaptelea papă grec a fost Teodor I. Fiu de episcop, — pe atunci, şi episcopii erau căsătoriţi —, Teodor a fost ales papă la 14 noiembrie 649. Pontificatul său a durat şapte ani. A condamnat erezia Monotelismului.

Al optulea papă grec, Ioan al VI-lea, şi-a început pontificatul la 30 octombrie 701. S-a mutat la cele cereşti la 11 ianuarie 705, fiind înmormântat lângă Sfântul Petru, la Vatican.

Al nouălea papă grec a fost Ioan al VII-lea. Fiu al şefului Curţii imperiale, el a fost ales papă la 30 octombrie 705. Pontificatul său a luat sfârşit la 18 octombrie 707, când a adormit în Domnul. Din iniţiativa sa au fost restaurate şi înfrumuseţate mai multe biserici din Roma. Totodată, de semnalat că Ioan al VII-lea a fost primul papă care a manifestat o cinstire deosebită Maicii Domnului, considerându-se, — potrivit unor inscripţii din timpul său —, „slujitorul Maicii lui Dumnezeu" sau „slujitorul Sfintei Marii".

Al zecelea papă grec a fost Sfântul Zaharia, sfinţit episcop al Romei la 3 decembrie 741. În timpul pontificatului său au luat fiinţă vestitele mânăstiri binedictine: Fulda, în Germania, şi Monte Casino, în Italia. A fost sprijinitorul dinastiei Carolingiene. Papa Zaharia a tradus, în limba greacă, „Dialogurile" Papei Grigorie cel Mare. S-a mutat la Domnul la 14 martie 752 şi a fost îngropat în Biserica Sfântul Petru. Mult mai târziu, Biserica Romei l-a canonizat, fiind serbat la 15 martie.

În fine, ar mai fi de adăugat că, Istoria Bisericii Catolice a cunoscut şi un anti-papă grec, în persoana lui Alexandru al V-lea. Numele său, după lume, era Petru Filarghes, şi s-a născut în anul 1340, în insula Creta.

Biserica Catolică era confruntată în acel timp cu aşa numita ‚Schismă apuseană', având doi papi, şi anume, pe Grigorie al XII-lea, la Roma, şi pe Benedict al XIII-lea, la Avignon, în Franţa. Între timp, ajuns cardinal la Milan, Petru, împreună cu alţi cardinali şi-au propus să pună capăt schismei existente în Biserica Catolică. Şi, în acest scop, un număr de 24 de cardinali au ţinut un Concil la Pisa, în Italia, în anul 1409, care, în ziua de douăzeci şi patru iunie, a depus pe cei doi papi rivali şi a ales un nou papă, în chiar persoana cardinalului Petru Filarghes. Noul papă a fost intronizat în catedrala din Pisa, cu numele de Alexandru al V-lea. Grigorie al XII-lea şi Benedict al XIII-lea aveau să ignore însă hotărârile Conciliului de la Pisa, aşa încât Alexandru al V-lea a trebuit să-şi aibă reşedinţa, timp de un an, în oraşul în care fusese cardinal, apoi să se mute la Bologhia. Acolo, în Bologhia, Alexandru al V-lea se şi muta la cele veşnice la 4 mai 1410.

Cât despre Conciliul de la Pisa, din anul 1409, acesta nefiind convocat de un papă, avea să fie considerat drept necanonic de către Biserica Catolică.

Pr. Dr. Ioan Dură

Bibliografie folosită: 1) Liber Pontificalis. Edited by J. J. Francis Firth. Pontifical Institute of Medieval Studies. Toronto, 1971; 2) Father Dennis Michelis, Ten Greek Popes, Mineapolis, U.S.A., 1957.

Paisie Monahul — Aghioritul

(Urmare din pag. a 3-a)

zeşte sufletul şi-l transpune pe cel care se roagă într-un loc duhovnicesc.

*

Evitaţi marele duşman, flecăreala oamenilor. Precum norul întunecă soarele, aşa întunecă şi flecăreala sufletul. Rugăciunea trebuie să fie smerenie şi mulţumire, nu numai tipic, să nu fie uscată şi silnică. Rugăciunea înseamnă odihnă. Sufletul nu se oboseşte în rugăciune ci se odihneşte, când vorbeşte cu Dumnezeu. Să începem întotdeauna cu studiul Sf. Scripturi, al Părinţilor şi al asceţilor pentru că studiul îndulceşte mintea şi încălzeşte inima. Cu studiul se încălzeşte sufletul şi se transpune în lumea duhovnicească. Scopul este ca să se îndulcească mintea şi inima, ca să devină rugăciune a inimii. Numai rugăciunea inimii, am zice, este rugăciune, pentru că are străduania ei şi aduce rezultate.

*

Când staţi cu rugăciunea înaintea lui Dumnezeu, trebuie să staţi cu smerenia şi simplitatea copilului mic, pentru ca să fiţi vrednici grijii părinteşti, mărturisind neputinţa şi nimicnicia voastră pentru ca să vă cerceteze mila lui Dumnezeu. Şi atunci, precum umbra urmează trupul aşa şi simplităţii şi smereniei îi va urma mila lui Dumnezeu.

Cel care simte păcătoşenia sa şi suspină din adâncul sufletului său este mai presus decât acela care poate să învieze un mort sau să se folosească toată lumea de învăţătura lui. Cel care ajunge la acest stadiu de a-şi cunoaşte slăbiciunea sufletului său, acela a ajuns deja la smerenia desăvârşită.

*

Inima se curăţeşte cu lacrimi, şi cu suspine. Un suspin din suflet vaporează cât două găleţi de lacrimi. Să plângem pentru păcatele noastre, nădăjduind mereu în iubirea lui Dumnezeu. Să aruncăm sufletul în baia lacrimilor. Nu reduceţi rugăciunea numai la cuvinte, faceţi-vă întreaga viaţă o rugăciune către Dumnezeu.

*

„Ascultarea este cheia Raiului. Nu însă cu clevetire, o ascultare de silă şi o rugăciune cu grabă.

Nimeni nu poate să se vindece singur, şi nimeni nu poate să se mântuiască fără ascultare. Ascultarea şi nevinovăţia din fire vin deodată cu sfinţenia. Unui om simplu, care îngrijea de un bolnav sărac, acesta i-a cerut într-o zi să-i aducă un peştişor. Însă şi acesta, sărac, n-a avut unde să găsească peşte. A coborât la ţărm unde era o biserică, a intrat înăuntru şi-a ridicat mâinile spre cer şi s-a rugat simplu: „Hristoase al meu, dă-mi te rog un peştişor pentru acest om". Şi o minune: îndată s-a găsit cu un peşte în mâna lui şi mulţumind lui Dumnezeu a plecat spre cel bolnav. Să umblăm cu simplitate pe drumul vieţii noastre".

*

Când omul crede că într-adevăr este cel mai păcătos dintre toţi, atunci un „Doamne miluieşte" care îl zice pentru lume, este egal cu o mie de „Doamne miluieşte" al altuia. Rugăciunea trebuie să devină trebuincioasă pentru toţi ai noştri. Să ne rugăm pentru acei care au trebuinţă şi pentru toată lumea. Să împărţim rugăciunea noastră în trei părţi. Una pentru noi înşine, alta pentru cei vii şi a treia pentru cei adormiţi, şi so dăm adesea numele noastre să fie pomenite la Sf. Proscomidie. Să nu avem încredere numai în noi înşine. A toîncredera este marea piedică pentru dumnezeiescul har. Să avem încredere numai în Dumnezeu. Când noi ne punem încrederea toată în El, Dumnezeu se obligă să ne ajute".

*

„Progresul nostru duhovnicesc depinde de noi, la fel şi mântuirea noastră. Nimeni altul nu poate să ne mântuiască cu de-a sila. Niciodată să nu judecăm. Când vedem pe cineva că a căzut în păcat, să plângem şi să-L rugăm pe Dumnezeu să-l ierte. Când judecăm greşelile altuia, atunci vederea noastră sufletească nu este curată. Acela care îl ajută pe aproapele său primeşte ajutor de la Dumnezeu... Acela care acuză pe aproapele său cu răutate şi invidie îi acuză pe Dumnezeu. Pe nimeni să nu învinuim. Pe toţi să-i vedem sfinţi şi numai pe noi înşine păcătoşi. Dojana să nu fie numai cu cuvântul ci şi cu mintea şi cu rânduiala lăuntrică a inimii. Rânduiala dinăuntru dă glas la ceea ce gândim sau exprimăm. E mai de folos pentru noi să fim mai reţinuţi în judecăţi pentru ca să nu cădem în osândă.

*

„Satana nu încetează să arunce până la ultima suflare a noastră, în mintea noastră gânduri urâte şi necurate. Să nu le dăm importanţă. Să le lăsăm să zboare cum zboară păsările în văzduh. Să ne pregătim un săleş pentru gândurile bune. Să le aruncăm (pe cele rele) şi să le primim pe acestea. Dacă aruncăm fier, fier vom primi, aur dacă aruncăm aur vom primi. Tot ceea ce vedem rău să transformăm mereu în bine. Toate să le vedem cu simplitate. Un monah simplu cu inima, a văzut pus deasupra unui tranzistor japonez semnul Crucii. Şi se gândea ce să facă? Nu va judeca pe japonezi că au pus semnul crucii pe tranzistor, ci a zis: Slavă lui Dumnezeu că şi japonezii sunt creştini!

„Când rugăciunea slăbeşte, e un semn de uscăciune duhovnicească şi răceală, împotriva acestora să folosim rugăciunile scurte şi mai ales rugăciunea lui Iisus, studiul Sf. Scripturi şi al cărţilor duhovniceşti

De asemenea ne vor ajuta gândurile la moarte, la Judecată, la Rai şi la Pedeapsă şi la binefacerile lui Dumnezeu. Rugăciunea este barometrul duhovniciei noastre. Să avem în continuu, aducerea aminte de Dumnezeu şi frica de Dumnezeu care ne vor păzi de păcat.

Să ne cercetăm în continuu pe noi înşine, să ne pocăim pentru cele de până acum, să ne temem de nedreptăţile noastre făcute şi:

Să nu ne pierdem niciodată nădejdea mântuirii noastre".

TEOFIL AL ANTIOHIEI

(Urmare din pag. 1)

va lui Marcion şi altele destinate instruirii şi întăririi credincioşilor în credinţă. Fericitul Ieronim îi atribuie comentarii asupra proverbelor lui Solomon şi la Evanghelii. Din toate aceste opere nu ni-au rămas decât câteva fragmente din comentariile amintite de Fer. Ieronim. Ceea ce ne-a rămas însă complet este o operă în trei cărţi intitulată: „Către Autolic". Aceste trei cărţi au fost scrise în trei reprize şi de aceea n-au o legătură organică între ele. După cum constatăm din titlu, ea a fost adresată unei singure persoane, numită Autolicus. Această lucrare formează un alt tip de apologie, fiind adresate unei singure persoane. Acest om era un păgân cult şi prieten cu Teofil. Dorinţa lui pentru studiu şi pentru cercetarea adevărului mergea până la pasiune; jertfea nopţi întregi pentru citit. Ocupa, după cât se pare, funcţia de magistrat. Pe lângă acestea era şi un apărător al idolatriei; cinstea până de zel pe zeii păgâni. Merge şi mai departe şi începe să-şi bată joc de religia însăşi, de Dumnezeul nevăzut al creştinilor, de înviere şi de numele de creştin. Acestea alcătuiesc motivul esenţial al scrierii acestei opere. Ea este un răspuns apologetic pentru respingerea învinuirilor. În prima parte (14 cap.), Teofil răspunde lui Autolic care ceruse: 1. Să i se arate Dumnezeul creştinilor; 2. Să laude zeii şi 3. Ce înseamnă a fi creştin? (Teofil apără pe Dumnezeul nevăzut, combate politeismul şi explică însemnătatea numelui de creştin).

1. Teofil îi spune că Dumnezeu este invizibil pentru ochii trupeşti. Îl poţi vedea în parte numai cu mintea; Îl cunoşti din operele Sale asupra lumii; adevărata vedere este însă cu inima curată şi Teofil îi spune: „Arată-mi pe adevăratul om din tine şi eu îţi voi arăta pe Dumnezeul meu. Arată-mi, adică tu, că ochii sufletului tău văd şi că urechile inimii tale aud". Pentru a putea vedea pe Dumnezeu trebuie să ai deschişi ochii sufletului, dacă orbii nu văd soarele, nu înseamnă că el nu există.

Ideea aceasta din primul discurs către Autolic al Sf. Teofil al Antiohiei o exprimă Vasile Militaru într-o poezie:

„Orbule, te-ntreb pe tine şi răspuns gândit îţi cer
Dacă soarele tu nu-l vezi nu e soarele pe cer?
Ca şi soarele din slavă, Dumnezeu cuprinde firea
Cei ce cred îl văd în toate, orbii nu-L văd nicăirea!"

Apelează la Autolic, să aibă credinţă, fiindcă tot ceea ce face omul este bazat pe credinţă. Îi arată apoi că după învierea din morţi, Îl vom vedea faţă către faţă. Dar cum păgânii nu credeau în restabilirea formei trupeşti, distrusă, după moarte, Teofil îi cere lui Autolic mai întâi credinţă în Dumnezeu, care, după cum poate să scoată un corp din nimic, tot aşa este în stare să adune şi părţile risipite ca să le dea în formă de trup.

2. Combate apoi pe zeii păgâni, care sunt nume de oameni vicioşi sau numai închipuiri din lemn sau din piatră. De asemenea împăratul, căruia trebuie să-i dăm onoarea cuvenită, nu este Dumnezeu.

3. Numele de creştin este un nume de onoare. „Creştin, tu nu ştii ce zici, mai întâi pentru că ceea ce este uns este dulce şi util şi nu de batjocură".

În cartea a doua (38 Cap.) reia pentru mai multă lămurire desfăşurarea ideilor din prima. Mai întâi arată insuficienţa şi copilăria învăţăturilor păgâne; cultul idolilor e o nebunie şi chiar unii dintre filozofi tăgăduiesc divinitatea zeilor; după aceea opune acestor învăţături păgâne, haotice şi ridicole pe cele din Sfânta Scriptură cu privire la crearea lumii, la cult şi la morala creştină, expunând pe scurt concepţiile păgâne, apoi pe larg cele biblice. Proorocii sunt opuşi poeţilor şi filozofilor. Aici apare pentru prima dată termenul de Treime şi distincţia persoanelor în Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh, pe care Teofil îi numeşte: Dumnezeu, Logos şi Înţelepciune.

În cartea a treia respinge acuzaţiile de: antropofagie şi imoralitate şi răspunde lui Autolic la obiecţiunea că religia creştină este nouă, dovedind vechimea creştinismului pe baza argumentului cronologic. Creştinii învaţă că nu există decât un singur Dumnezeu creator al universului; ei ştiu că El singur conduce totul prin providenţă. Ei au primit de asemenea o lege al cărei autor este adevăratul Dumnezeu care a învăţat să se practice dreptatea, pietatea şi binefacerea. Arată că Moise este mai vechi cu 900—1000 de ani decât războiul troian. De la începutul lumii şi până la moartea lui Marc Aureliu el numără 5695 de ani.

Timpul în care a fost scrisă această operă l-am putea deduce după faptul că el pune sfârşitul calculului său la moartea lui Marc Aureliu, deci între anii 178—182.

Teofil al Antiohiei este un valoros martor al tradiţiei vechi bisericeşti, nu numai din cauza poziţiei lui însemnate în Biserică ci şi pentru expunerea clară a dogmelor al căror martor clar şi hotărât este. Pentru cunoaşterea lui Dumnezeu el aduce argumentul cosmologic: opera acestui univers ne duce la Dumnezeu. Cere totuşi, şi aici este punctul lui principal, credinţă şi curăţenie în inimă. Ceea ce trebuie scos în evidenţă este faptul că este primul dintre creştini care întrebuinţează cuvântul Treime pentru cele trei persoane ale Sfintei Treimi: Tatăl, Fiul şi Înţelepciunea (aşa numeşte el pe Sf. Duh). Numele de creştin vine de la cuvântul grecesc a unge, fiindcă suntem unşi cu untdelemnul lui Dumnezeu. Lumea a fost creată din nimic. El afirmă existenţa liberului arbitru. Sufletul omului nu e nici muritor nici nemuritor, ci capabil să ajungă muritor sau nemuritor după hotărârea lui. Biserica este comparată cu o insulă de salvare în mijlocul mării. În general vorbind, Teofil îşi sprijină apologia sa mai mult pe argumentul raţional cosmologic şi pe cel istoric. Nu intră mult şi adânc în doctrina creştină. Faptul este explicabil; avea o discuţie cu un om literat păgân, care avea mai mult nevoie de fapte reale şi raţionale decât de cele transcendente şi pur dogmatice.

Teofil al Antiohiei rămâne unul din apologeţii moralişti ai literaturii creştine primare.

DESPRE HOMOSEXUALITATE

În mod natural, vieţuitoarele sunt diferenţiate în femele şi masculi prin caracteristici morfologice şi fiziologice determinante, care duc la cele două sexe, având ca formă de înmulţire, deci de perpetuare a speciei, relaţia sexuală dintre indivizi de sex diferit, cu care ocazie se face şi un schimb sau completare de material genetic, nu numai binevenit ci necesar chiar pentru sănătatea speciei.

Sub acest aspect homosexualitatea loveşte într-o întocmire naturală şi periclitează perpetuarea speciei, fiind o aberaţie de la normal, o perversiune sexuală, adică o abatere de la firescul, de la normalul relaţiei sexuale, de la funcţionalitatea unui organ, ceea ce constituie un rău.

Se invocă de cei interesaţi drepturile omului pentru justificarea şi legiferarea admiterii homosexualităţii. Aceste mult trâmbiţate drepturi ale omului, — mai ales când este vorba de-a le aplica altora şi nu propriilor realităţi sociale, — nu-şi au aplicare şi motivare în acest caz, din următoarele considerente.

Un fapt, o acţiune nenaturală din sfera socialului este prin însăşi aceasta şi imorală încât nu poate constitui obiect de legiferare, deoarece în mod normal dreptul, normele juridice sunt doar norme morale sancţionabile la nevoie prin forţa statală, datorită importanţei lor ptr. viaţa socială. Homosexualitatea fiind o imoralitate nu poate fi consfinţită juridic şi nu pot fi invocate norme juridice generale pentru susţinerea ei, mai ales că ea nu este de nici un folos societăţii.

Chiar mai mult, homosexualitatea este dăunătoare societăţii, iar admiterea ei în mod legal este o greşeală, căci din punct de vedere social, acest fapt constituie un exemplu negativ dezastruos mai ales pentru tineri, arată o incapacitate a legiuitorului de a discerne ce-i bun pentru societate şi totodată deschide o poartă pentru pretenţia la legiferare a unor alte monstruozităţi, cum ar fi consumul de droguri (de ce n-ar intra şi acesta în drepturile omului?!), lupta de clasă (justificată de unii prin inegalitatea socială nedreaptă), ca să nu mai vorbim de eventuala pretenţie de-a fi admisă legal cleptomania, că doar şi aceasta-i o pornire naturală (la unii!) cu o mare atracţie... pentru lucrurile altuia. În plus, pentru sine şi pentru societate, homosexualul are toate şansele să fie un purtător şi răspânditor al virusului SIDA.

Unei asemenea murdării patologice de care ar trebui să se ruşineze în primul rând practicanţii homosexuali şi s-o treacă sub tăcere ca pe o deviaţie de la normal, ca pe o boală, să-i dăm astăzi aprobarea legală, ca eventual mâine să-i ridicăm altare?! Cui foloseşte? Este inconştienţă, interes sau slugărnicie în faţa unor pretenţii străine, care-şi vor binele lor, nu binele nostru, dacă nu cumva promotorii vor să fim şi noi ca ei!

Să analizăm succint chestiunea homosexualităţii şi din punct de vedere religios creştin. În primul rând, în învăţătura Bisericii există nişte întocmiri şi norme generale, — dealtfel în concordanţă cu cele naturale cu abstragerea punctului de vedere religios, pe care homosexualii le încalcă prin practica lor. .

Textele scripturistice din Geneză ne arată că Dumnezeu a creat omenirea sub formă diferenţiată, ca bărbat şi femeie, având la începutul ei pe Adam şi Eva şi că lor doi le-a dat poruncă şi binecuvântarea: creşteţi, înmulţiţi-vă şi stăpâniţi pământul. („Şi a făcut Dumnezeu pe om...; a făcut bărbat şi femeie" — Gen. 1, 27; „Şi Dumnezeu i-a binecuvântat zicând: „creşteţi şi vă înmulţiţi şi umpleţi pământul şi-l supuneţi" (Gen. 1, 28). Aşadar înmulţirea neamului omenesc este o poruncă divină şi ea se adresează unui bărbat şi unei femei ca protopărinţi. Nici una din aceste cerinţe nu poate fi satisfăcută de către homosexuali căci ei nu pot fi în acelaşi timp şi-n cadrul aceluiaşi sex şi bărbat şi femeie, iar pe de altă parte, în cadrul relaţiilor homosexuale nu se poate realiza înmulţirea neamului omenesc. Deci ei nesocotesc componenţa şi starea naturală a neamului omenesc rezultată din creaţie şi contravin poruncii de înmulţire a oamenilor. Nesocotirea voii lui Dumnezeu constituie un păcat, deci din punct de vedere religios homosexualii comit un păcat, iar ceea ce fac este o practică păcătoasă.

Homosexualii nu încalcă numai nişte norme generale cuprinse în Scriptură şi susţinute de Biserică, ci ei contravin şi unor porunci categorice din Scriptură, pe care le reproducem întocmai: „Să nu te culci cu bărbat ca şi cu femeie; aceasta este spurcăciune" (Lev. 18, 2); „De se va culca cineva cu bărbat ca şi cu femeie, amândoi au făcut nelegiuire şi să se omoare, că sângele lor asupra lor este" (Lev. 20, 13).

În ce priveşte legislaţia veche a Bisericii, chiar dacă s-a ocupat numai marginal şi nesistematic de această problemă, în canoanele Sf. Părinţi, „stricătorii de parte bărbătească" cum îi numeşte Sf. Vasile cel Mare (can. 8) sau cei ce fac „necuviinţă cu bărbaţii", cum le zice Sf. Ioan Postnicul (can. 10) sunt supuşi unor pedepse grele, ca excluderea de la împărtăşire pe 18 sau 15 ani (can. 4 Grigore de Nisa, can. 62 Vasile cel Mare), plus post cu ajunare şi mătănii (can. 10 Ion Postnicul).

În Pravila lui Vasile Lupu din 1646 („Carte românească de învăţătură... Iaşi 1646, în ed. Academiei R.S.R., 1961) se revine la pedepsele capitale din V. Testament, prescriindu-se că cei ce fac „lucru prespre fire", sodomie, adică „când se împreună neştine cu fiece obraz parte bărbătească" (glv. 39 zac. 1), unii ca aceştia, „sodomleanii nu se ceartă numai cu moartea, ce şi după moarte trupurile lor le bagă în foc de le ard" (glv. 39, zac. 2). Tot cu moarte se pedepsesc pentru împreunare „într-alt chip, iară nu cumu-i obiceiul muierilor", ca şi pentru lesbianism dacă plăcerea le-a fost deplină („aruncă sămânţa una la alta" (glv. 39 zac. 12).

Aşadar Biserica, niciodată, nici tacit, n-a aprobat şi nu poate aproba o practică care se abate de la morală, care contravine unor texte scripturistice şi care încalcă prescripţii din legiuirile ei. Biserica nu numai că nu poate aproba homosexualitatea, ci, în conformitate cu învăţătura sa nu poate decât s-o condamne.

Şi nu-i numai treaba ei, nu-i numai o chestiune bisericească, este şi-o problemă a statului, căci stat de drept nu poate exista fără a avea o bază morală, iar într-un stat creştin, Biserica creştină este aceea care-i dă temelia morală. Dacă respectivul stat are o temelie morală!? Nu trebuie uitat că dreptul nu numai reflectă anumite stări sociale, ci le şi dirijează pentru viitor, ori această dirijare trebuie să slujească majorităţii, nu unei minorităţi. Altcum se ajunge să se acorde un drept în plus unei minorităţi; în plus pentru că se ştie de la început că nu-l va folosi majoritatea societăţii, că nu răspunde unei necesităţi majoritare, ci doar unui grup restrâns, care pretinde legiferarea unei practici nenaturale şi imorale.

Iar cei ce ne poartă nouă grija respectării drepturilor omului, fără a le impune la ei mai întâi şi rămân pasivi la purificări etnice, genocide, la extinderea crimei organizate, la flagelul drogării tinerilor, ca şi la multe alte inechităţi sociale, aceştia, dacă vor să ne ajute, au câmp deschis în privinţa bolnavilor, a copiilor străzii, a copiilor cu SIDA, a handicapaţilor şi bătrânilor şi-a altor nevoi reale ale noastre, lăsând la o parte grija ca homosexualii să se poată împreuna în voie şi la vedere, sub acoperirea ocrotitoare a legii.

Numai aceasta ne lipsea!...

Sever Buzan

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Aurel Jivi** — redactor adjunct; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

ABONAMENTUL pe un an: 5000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A. Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

SIBIU

Fondator:
Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 142
SIBIU
1 februarie
Nr. 5—6
1995

Sf. Chiril al Ierusalimului „La Întâmpinarea Domnului"

(2 februarie)

„Prunc văd că vine din Betleem în Ierusalim, Acela care se află în ceruri.

Prunc văd că se aduce după lege jertfă în templul pământesc, Acela căruia I se închină îngerii şi oamenii.

Prunc văd în braţele lui Simeon, Acela care ca şi Dumnezeu se află pe tronul Său cel străjuit de heruvimi.

Prunc văd pe Domnul Iisus care se aduce în Biserică, Acela care sfinţeşte toate.

Acela care ţine tot pământul cu palma, se ţine în braţele bătrâne ale lui Simion. Se ţine de către bătrân Acela care cu cuvântul său ţine făptura.

Şi noi care simţim în sufletul nostru credinţa şi dragostea acestui dumnezeiesc Prunc, care este Domnul şi Dumnezeul nostru, întru această zi a Întâmpinării, cu bucurie şi suflet curat să-L preîntâmpinăm şi să-L sărbătorim nu cu mâncări şi cu băuturi ci cu bucurie duhovnicească şi credinţă fierbinte.

Ca nişte fii ai lui Dumnezeu, Care este lumina cea veşnică, să facem să lumineze sufletele noastre ca nişte candele şi ca focul să luăm lumină din lumina veşnică şi ca zăpada să ne curăţim de păcate şi ca safirul, piatră de mult preţ, să strălucim şi ca porumbeii nevinovaţi şi curaţi să ne înălţăm cu mintea ca să-L întâmpinăm pe Domnul.

Toţi să luăm parte astăzi la sărbătoarea aceasta şi cu îngerii împreună să prăznuim şi, precum Iosif a adus ca jertfă două turturele aşa cum prevedea Legea, noi să-I aducem Domnului sufletul şi trupul nostru.

Precum Simion aşa să-L luăm şi noi în braţe şi precum Ana proorociţa să ne exprimăm credinţa noastră şi dragostea noastră ca să devenim şi noi împreună cu ei părtaşi ai bunătăţilor celor veşnice prin harul şi iubirea de oameni a Domnului şi Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos căruia să-I fie slava şi puterea împreună cu Tatăl şi cu Sfântul Duh în vecii vecilor AMIN!

Trad. Arhid. Visarion Bălţat

Sfântul Grigorie Palama

Despre Sfintele şi Înfricoşătoarele lui Hristos Taine

(fragment din omilia a 56-a)

Cuvântul cel folositor mântuirii sufletelor noastre este ca şi o sămânţă; căci, precum cei ce lucrează pământul, mai întâi îl pregătesc şi îl ară cu plugul şi numai după aceea pun seminţele în el, tot aşa şi noi trebuie să ne pregătim pe noi înşine spre primirea seminţei celei cereşti, adică a cuvântului învăţăturii celei duhovniceşti. Dar noi nu suntem un pământ neînsufleţit şi fără de simţire, încât să primim de la alţii şi lucrarea şi seminţele, ci suntem pământ viu şi însufleţit şi raţional şi deci trebuie să ne pregătim pe noi înşine prin pocăinţă. Mărturisirea păcatelor este deci începutul acestei lucrări, adică al pocăinţei şi al pregătirii ca să putem primi înlăuntru sămânţa cea mântuitoare, cuvântul lui Dumnezeu, care poate să mântuiască sufletele. De aceea s-a luat motiv de la cei care lucrează pământul şi de felul cum aceştia îl pregătesc prin arătură, cum scot din brazdele lui rădăcinile cele sălbatice şi fac apoi brazdele primitoare de seminţele şi de plantele cele puse de noi. Acelaşi lucru îl face şi pocăinţa, prin mărturisirea păcatelor, în ogorul cel raţional al inimii; scoate şi dă la o parte patimile cele rele şi ascunse, pregătind-o spre primirea seminţelor celor sfinte şi făcând-o potrivită spre lucrarea şi rodirea virtuţilor. Precum pământul, după neascultarea lui Adam, a produs spini, buruieni şi alte plante nefolositoare, tot aşa şi inima omului poate să nască patimi şi cugete rele şi necuviincioase, cu toate păcatele care decurg din acestea.

De aceea fraţilor, este necesar ca fiecare să aibă părintele său duhovnicesc, la care să alerge cu credinţă şi cu smerenie, să-şi mărturisească pătimirile cele rele ale inimii şi, luând vindecare, să scoată din rădăcini spinii şi buruienile păcatului, pe care fiecare din noi le-am hrănit în sufletul nostru prin viaţa cea iubitoare de plăceri. Şi aşa, să ne îndreptăm auzirea spre învăţătura Duhului, să credem spre folosul nostru în cele ce ni se vestesc şi ni se spun, să ne împăcăm — prin iertarea şi binecuvântarea noastră — cu Acela care din nemărginită iubire de oameni a plecat cerurile şi S-a coborât şi a pus în inimile celor ce-L ascultă cuvintele vieţii, seminţele cele mântuitoare. Se cuvine deci, să

(Continuare în pag. a 4-a)

Traducere diac. Eugen Moraru

Prin darul lui Dumnezeu, Preafericitul Părinte Patriarh Teoctist octogenar

Haina şi demnitatea preoţească

Despre esenţa şi misiunea dumnezeiască a preoţiei s-au scris pagini nemuritoare. Sf. Ioan Gură de Aur o consideră „slujbă cerească care se săvârşeşte pe pământ". Din această definiţie rezultă că, pe plan haric, preoţia este cea mai înaltă demnitate cu care Mântuitorul a investit fiinţa umană.

Preoţia are şi un rol sublim: „ca forţă dinamică a Cerului converteşte pământul să devină cer" (Mitropolit Nicolae Mladin). Primitorul ei, preotul, la rândul lui, are menirea să devină factor direct şi necesar în procesul de îndumnezeire a omului şi în marele proces de îndumnezeire a lumii.

Conştient de acest scop transfigurator al preoţiei, cade-se ca preotul să fie vrednic de darul ce l-a primit, devenind exemplu şi predică vie de aleasă demnitate preoţească. Lipsa acestei demnităţi are urmări grave. Sf. Grigorie de Nazianz consideră că „Iulian Apostatul a făcut Bisericii mai puţin rău, decât mulţi dintre clericii nedemni în misiunea lor". Sf. Grigorie Dialogul completează: „sunt unii preoţi care ceea ce propovăduiesc prin cuvânt dezmint prin deprinderile şi ţinuta lor". La această ţinută putem adăuga şi pe cea vestimentară — haina preoţească.

Din cele mai vechi timpuri, preoţia a avut semnele ei distincte. În Vechiul Testament citim: „îmbrăcămintea omului... arată ce este el" (Sirah 19, 27). Preoţia are haină proprie care distinge pe preot de ceilalţi semeni cu diferite uniforme omeneşti. Este uniforma unei înalte misiuni dumnezeieşti şi nu a unor slujbe sau profesiuni obişnuite ale vieţii,

Preotul rămâne preot nu numai în faţa sf. altar, ci în fiecare clipă a vieţii sale. Dacă s-a sfinţit cu haină preoţească şi cu ea serveşte la altar, este firesc să o poarte şi în viaţa obişnuită (can. 16 al Sinod. VII ec.). În caz contrar, nu numai că nu va zidi, ci va sminti pe credincioşii care, apreciind slujirea preoţească, pretind preotului să-şi trăiască viaţa la cei mai înalţi parametrii morali şi să fie la înălţimea misiunii sale şi prin ţinuta canonică.

Protestanţii şi sectele, în general, au ridicat obiecţiunea că preoţii n-ar trebui să poarte îmbrăcăminte specială: „Nu există în Noul Testament o preoţie care are ungere exterioară, veşminte sfinte şi celelalte ceremonii, care, fiind tip al lui Hristos, au fost suprimate de El, după ce le-a împlinit pe toate" (H. Andrutsos, **Simbolica**, trad. Iustin Moisescu, Craiova, 1955, pg. 92). În sprijinul afirmaţiei lor se referă la obiceiul fariseilor şi a cărturarilor de a purta din mândrie o îmbrăcăminte specifică, precum şi la faptul că Mântuitorul i-a osândit pentru acest fapt (Matei 23, 5). (Arhim. Cleopa Ilie, Despre credinţa Ortodoxă, Bucureşti, 1981, pg. 157—158; Prof. D. Stamatoiu, Taina preoţiei în lumina învăţăturii ortodoxe, în „Îndrumătorul bisericesc, misionar şi patriotic, Craiova, 1985, pg. 78—80).

Răspundem că Iisus n-a osândit îmbrăcămintea fariseilor şi cărturarilor, pentru că aceasta a fost rânduită în Vechiul Testament (Numerii 15, 38; Deuteronom 22, 12), ci a osândit mândria acestora, deoarece nu purtau cele prescrise dintr-un sentiment de evlavie, ci numai din orgoliu. Pe de altă parte, netemeinicia afirmaţiei protestante stă şi în faptul că pe atunci încă nu existau preoţi neotestamentari şi, deci, mustrarea adresată de Mântuitorul fariseilor şi cărturarilor nu poate fi considerată ca adresată preoţilor Noului Testament.

În consecinţă, putem afirma că îmbrăcămintea preoţilor este proprie, specifică şi caracteristică misiunii lor sacerdotale. În sprijinul acestei afirmaţii sunt argumente şi dovezi evidente: haina preoţească este un semn distinctiv şi simbolic, semnul pietăţii şi al respectului faţă de cele sfinte, care ne aminteşte de haina lungă a Mântuitorului numită „hiton" (Ioan 19, 23; Ieşire 28, 4; 39, 1; Sirah 50, 12). Cade-se, deci, ca preoţii să respecte îmbrăcămintea pe care a folosit-o Iisus Hristos — modelul şi prototipul ideal al slujitorilor lui Dumnezeu din toate timpurile.

Cunoscând aceste considerente, ne revine obligaţia de a purta haina preoţească cu vrednicie şi demnitate, din convingere şi îndemnul conştiinţei, nu din oportunitate, calcule fătarnice şi falsă preoţie. Costumul preoţesc, purtat după aceste reguli, este adevăratul criteriu de a recunoaşte preoţia harică a lui Hristos, spre deosebire de preoţia universală a neoprotestanţilor.

Îmbrăcămintea specială a preotului îl înalţă tot mai sus pe scara demnităţii preoţeşti şi umane; îi asigură o poziţie deosebită în faţa credincioşilor săi şi un prestigiu chiar în rândul preoţilor; îi sporeşte autoritatea sacerdotală şi-l îndreptăţeşte la un nume bun în viaţa parohiei (Sirah 41, 15—16).

Pe lângă aceste considerente de ordin personal, ţinuta canonică a preotului — în mare măsură — sporeşte şi prestigiul ortodoxiei româneşti, la ora actuală în luptă aprigă cu mulţi factori dizolvanţi ai unităţii ei şi a neamului românesc.

Prot. Ieremia B. Ghita

Patriarhul tuturor românilor

Dumnezeu l-a învrednicit pe Prea Fericitul Părinte Patriarh **Teoctist** să ajungă la vârsta patriarhilor din Vechiul Testament: 80 de ani de viaţă şi 60 de ani de slujire a Bisericii, din care 45 de ani de arhierie. Puţini ierarhi din trecutul Bisericii noastre strămoşeşti au atins un număr de ani atât de impresionant. Dumnezeu a fost însă alături de Prea Fericirea Sa în toată această îndelungată perioadă de timp, călăuzindu-i paşii vieţii şi întreita-i slujire de arhiereu, învăţător şi cârmuitor duhovnicesc, spre binele Bisericii şi al credincioşilor ce i s-au încredinţat spre păstorire. S-a născut cu 80 de ani în urmă, la 7 februarie 1915 în Tocilenii Botoşanilor, într-o familie de ţărani harnici şi cu frică de Dumnezeu.

Tânărul Teodor a intrat în viaţa monahală: la 14 ani era frate în Mânăstirea Vorona, trecut apoi în vatra monahismului românesc de la Neamţ, după care va primi „îngerescul chip al călugăriei, sub numele de **Teoctist**, în ctitoria lui Alexandru cel Bun de la Bistriţa, în 1935. Între anii 1932 şi 1940 a fost elev al Seminarului monahal din mânăstirea Cernica, o

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu

Prea Fericitul Părinte Teoctist, Patriarhul României, omagiat de către suflarea românească ortodoxă din Transilvania

Întreaga suflare românească din Transilvania e în sărbătoare. Aniversarea celor 80 de ani de viaţă a Prea Fericitului Părinte **Teoctist**, Patriarhul României, este un vrednic şi binecuvântat prilej de prăznuire a unei patriarhiceşti ocrotiri ce-şi întinde aripile peste o ţară întreagă. În mod simbolic, dar profund real, cetatea de munţi ai Transilvaniei îşi află şi ea, împreună cu alte ţinuturi româneşti, întruchiparea în personalitatea întâistătătorului Bisericii strămoşeşti, una şi aceeaşi în toate vremurile şi în toate ţinuturile.

Participarea Ortodoxiei transilvănene la cinstirea Prea Fericitului Părinte Patriarh **Teoctist** este profund semnificativă şi are conotaţii proprii. Ea se revarsă din trei izvoare şi ne dezvăluie adâncurile de taină din care acestea purced: fiinţa istorică,

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. prof. Ilie Moldovan

Poate lumea să fie în Biserică?

... Mântuitorul Hristos vorbeşte despre lume, despre lumea în care trăim noi, în care a trăit El însuşi, într-un mod care ne stârneşte mirarea, într-un mod negativ care ni se pare nepotrivit ca venind din partea Domnului Iisus. Mântuitorul afirmă: „Eu nu pentru lume mă rog"! (Ioan 17, 9). Ne întrebăm, în mod firesc, cum se poate ca Cel care a venit pentru a mântui lumea, să spună acest lucru grav: „Eu nu mă rog pentru lume"? Şi continuă cu astfel de consideraţii despre lume, mai mult în negativ, atunci când zice: „Eu nu sunt din lume" (Ioan 17, 14) sau când zice despre Sf. Apostoli că ei sunt în lume dar nu sunt din lume (Ioan 17, 11 şi 14). În acelaşi sens, într-o altă împrejurare, se afirmă: „în lume a venit şi lumea nu L-a cunoscut" (Ioan 1, 10). Tot în sens negativ este prezentată lumea şi atunci când îi avertizează pe Sfinţii Apostoli despre felul cum îi va trata lumea când vor ieşi ei la propovăduire. Ar reieşi de aici că Mântuitorul are ceva cu lumea, împotriva ei, fapt pentru care ar ignora-o, ar condamna-o, s-ar îndepărta de ea deşi pentru ea a venit.

Ori, din Sf. Evanghelii desprindem o atitudine binevoitoare a Mântuitorului faţă de lume. Ştim mai întâi că lumea este opera lui Dumnezeu, că Dumnezeu a creat-o foarte bună, că o iubeşte şi nu aşa la modul general, ci în special, căci auziţi cum spune: „Atât de mult a iubit Dumnezeu lumea [subliniez cuvintele **atât de mult** căci ele arată intensitatea sentimentului, tăria lui] încât pe unicul Său Fiu L-a dat ca tot cel ce crede în El să nu moară, ci să aibă viaţă veşnică" (Ioan 3, 16); şi apoi, Dumnezeu a trimis pe Fiul Său în lume ca să ridice păcatele lumii! „Iată mielul lui Dumnezeu care ridică păcatele lumii" (Ioan 1, 29), aşa l-a prezentat în public Sf. Ioan Botezătorul pe Iisus din Nazaret.

Mântuitorul avea să precizeze că n-a venit să judece lumea ci să se mântuiască lumea prin El (Ioan 3, 17), că a venit „ca lumea să aibă viaţă şi încă din belşug" (Ioan 10, 10). Pentru că iubea lumea, pentru aceea Sf. Apostoli le-a dat această poruncă: „Mergeţi în **toată lumea** şi propovăduiţi Evanghelia la toată zidirea" (Marcu 16, 15).

Deci iată că lumea este inclusă în planul lui Dumnezeu, în intenţia Lui de restaurare; lumea ne apare ca un teren de cucerit, de schimbat, de transfigurat, fapt ce se poate dovedi şi din multe alte texte scripturistice.

Avem deci de a face aici cu două atitudini faţă de lume, ale Mântuitorului, aparent contrare, subliniez aparent, căci în realitate atitudinea e una. Lumea — operă a lui Dumnezeu — e bună şi se bucură de pronia sau purtarea de grijă din partea lui Dumnezeu. Mântuitorul Însuşi S-a întrupat în această lume şi voieşte să o mântuiască. Există însă şi lumea păcatului, adică răul din lume, pe care îl seamănă, îl cultivă şi îl sporeşte satana. Împotriva acestei lumi se pronunţa Mântuitorul şi se detaşează de ea, precum voieşte ca şi Apostolii şi toţi credincioşii să o evite şi să o condamne.

Pr. dr. Theodor Damian

Monahismul în viziunea şi grija pastorală a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist

Intrat în mânăstire de la vârsta de 14 ani, Prea Fericitul Părinte Patriarh **Teoctist**, aparţine ca structură sufletească şi mentalitate acestui mod de vieţuire creştină, care s-a plămădit de secole în mânăstirile noastre.

Nu ne surprinde astfel să-l auzim vorbind despre „despersonalizarea" celui care ia asupra sa, de bunăvoie, jugul nu uşor de purtat al împlinirii, peste poruncile dumnezeieşti obligatorii pentru orice credincios, şi a sfaturilor evanghelice recomandate doar unora. Sensul acestei „despersonalizări" este cel al dezbrăcării de egoism, al asumării nevoinţei mai aspre şi al luptei simultane pe două fronturi: a) pe frontul lăuntric, al sufletului; unde gândurile, închipuirile şi pasiunile se învolburează năpraznic şi b) pe frontul dinafară, al trupului; unde ispitele şi plăcerile lumii te năpădesc şi te atrag să-ţi calci peste fire şi să te laşi pradă lor.

Depunând votul monahal, arată Prea Fericirea Sa, călugărul se depărtează de lume şi de toată deşertăciunea ei, adică de acele rele care se săvârşesc în ea şi care nu sunt de la Dumnezeu: pofta trupului (cupiditas carnis), pofta ochilor (libido oculorum) şi trufia

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. prof. Dumitru Abrudan

Patriarhul tuturor românilor

(Urmare din pag. 1)

şcoală de prestigiu la vremea respectivă, care a pregătit mulţi ierarhi şi stareţi de mânăstiri, ca apoi între anii 1940—1944 să-şi continue studiile la Facultatea de Teologie din Bucureşti, care-i va conferi titlul de licenţiat, o vreme student la Facultatea de Litere a Universităţii din Iaşi. A fost hirotonit ierodiacon încă din 1937, apoi ieromonah la 25 martie 1945, an în care va începe adevăratul Său urcuş „pe treptele slujirii creştine". A fost, rând pe rând, preot slujitor şi mare eclesiarh la catedrala mitropolitană din Iaşi (1945), exarh al mânăstirilor din Arhiepiscopia Iaşilor (1946), vicar al acestei Arhiepiscopii (1948). În martie 1950, la recomandarea patriarhului **Iustinian**, Sf. Sinod l-a ales „episcop vicar patriarhal", cu titlul „Botoşăneanu", fiind hirotonit la Praznicul Bunelvestiri.

Timp de 12 ani a fost un colaborator devotat al patriarhului de fericită pomenire, sub îndrumarea căruia s-a format pentru noile slujiri care-l aşteptau. La 28 iulie 1962 era ales episcop al Aradului, Ienopolei şi Hălmagiului, fiind primul ierarh „de peste munţi" chemat să cârmuiască acest străvechi scaun vlădicesc, în fruntea căruia erau rânduiţi mai mult ardeleni şi bihoreni. În dec. 1969 — dec. 1970 i s-a încredinţat pentru păstorire şi eparhia învecinată a Oradiei. După mai bine de zece ani de rodnică activitate în părţile de vest ale ţării, la 28 ianuarie 1973 era ales şi apoi înscăunat ca arhiepiscop al Craiovei şi mitropolit al Olteniei. Aici a rămas doar patru ani, căci la 25 septembrie 1977 era chemat să preia cârma străvechiului scaun mitropolitan al Moldovei, la Iaşi, luând locul mitropolitului **Iustin Moisescu**, ales, cu patru luni în urmă, patriarhul întregii Biserici Ortodoxe româneşti. „Întru ale Sale a venit, adică în Moldova părinţilor, în Moldova călugăriei, în Moldova începuturilor slujirii preoţeşti.

A fost perioada celor mai mari realizări, cu restaurarea unor **monumente de artă** bisericească (Putna, Bistriţa, Slatina, Râşca, Gorovei, Vorona, Mitropolia veche, Biserica Bărboi — Iaşi ş.a.), cu realizări de ordin editorial, cu numeroase vizite făcute altor Biserici, cu participări la felurite întruniri ecumenice peste hotare. În aceeaşi calitate, între anii 1980—1981, a îndrumat şi viaţa bisericească a Ardealului, în calitate de locţiitor de arhiepiscop al Sibiului şi mitropolit al Ardealului. Încărcat de atâtea vrednicii, după moartea patriarhului **Iustin Moisescu**, la 9 noiembrie 1986 a fost chemat să-i ia locul, iar la 16 noiembrie 1986, întronizat ca arhiepiscop al Bucureştilor, mitropolit al Munteniei şi Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române.

În această supremă slujire, cel de al cincilea patriarh al Bisericii noastre, este cu adevărat un patriarh **al tuturor românilor.**

Simpla creionare a vieţii şi activităţii Sale ne arată acest lucru. Moldovean fiind, prin naştere şi călugărie, a învăţat la Cernica şi Bucureşti; hirotonit ca episcop-vicar patriarhal, s-a ocupat de probleme ale întregii patriarhii; a fost apoi episcop la Arad, locţiitor la Oradea, mitropolit al Olteniei, apoi mitropolit al Moldovei, locţiitor al Ardealului, apoi mitropolit al Ungrovlahiei, deci păstorirea Sa a cuprins eparhii din toate „ţările" româneşti, şase la număr cum n-a avut nici un ierarh din tot trecutul Bisericii noastre.

Ca patriarh a îndrumat îndeaproape şi lucrarea „diasporei" româneşti din cuprinsul Arhiepiscopiei misionare din Statele Unite şi Canada (Detroit), din Arhiepiscopia misionară pentru Europa occidentală (Paris), şi din recent reactivata Mitropolie a Basarabiei (Chişinău). Pretutindeni, Patriarhul **Teoctist**, reprezintă cu cinste Biserica noastră fie în ţară, fie peste hotare, găseşte soluţiile cele mai potrivite pentru bunul mers al vieţii bisericeşti, participă la instalări de ierarhi, vizitează mânăstiri şi biserici de mir sau şcoli teologice, slujeşte şi rosteşte cuvânt de învăţătură, stă de vorbă cu preoţi, călugări, dar şi cu simpli credincioşi, ştiind să se facă ascultat, preţuit şi mai ales iubit. Este astfel părintele sufletesc al întregului neam românesc, al credincioşilor Săi din ţară, dar şi al celor care datorită vitregiei vremurilor, şi-au părăsit vetrele părinteşti şi au ajuns pe alte meleaguri ale lumii, cele două Americi, Australia, Europa occidentală şi chiar în Africa şi Asia — precum şi al celor ce după cel de al doilea război mondial au ajuns sub o stăpânire străină.

Patriarhul **Teoctist** rămâne astfel în istoria noastră ca un patriarh al românilor de pretutindeni, ca un simbol al unităţii spirituale româneşti. De aceea, la împlinirea venerabilei vârste de 80 de ani, preoţii şi credincioşii Săi — ori de unde ar fi — îi aduc prinosul lor de cinstire şi de preţuire, rugând pe Dumnezeu să-I dăruiască încă ani mulţi de viaţă cu noi şi frumoase realizări.

Prea Fericitul Părinte Teoctist, Patriarhul României, omagiat...

(Urmare din pag. 1)

chipul poleit de har a pământului şi duhul Bisericii. Vremurile din urmă le-a descoperit pe acestea trei, mai ales în cuprinsul Transilvaniei străbune, într-o nouă înfăţişare. Şi tot ele ne-au descoperit felul în care ne regăsim astăzi, mai mult decât altădată, în imaginea de lumină a Prea Fericirii Sale. După cei 45 de ani de captivitate babilonică ateistă, în zorii noului veac în care am intrat, constatăm cu îndreptăţită bucurie că ne aflăm, deşi valurile existenţei sunt învolburate, sub pavăza ocrotitoare a celui ce conduce nava Bisericii strămoşeşti din capitala ţării.

Omagiul aniversării la care ne referim îl aduce, în primul rând, fiinţa noastră istorică. Prin el se exprimă adevărul dăinuirii poporului român din Transilvania, unde s-au aruncat zarurile destinului acestui neam, prin Ortodoxie, în Legea românească, lege a românilor de pretutindeni, de-a lungul aproape a două milenii. Cinstirea Patriarhului Ţării este un act simbolic şi priveşte ataşarea credincioşilor transilvăneni de aceeaşi lege strămoşească şi românească din întreg spaţiul carpato-dunărean.

Pentru românii din Transilvania credinţa ortodoxă a fost identică totdeauna cu fiinţa neamului. Pierderea celei dintâi, cunoscută cu denumirea de **Lege**, echivala cu ieşirea din comunitatea naţională românească, cu pierderea calităţii de român autentic. Românii ardeleni au preferat înrobirea materială, statutul de iobagi, aprivilegiaţi, celui lipsit de identitate naţională. Ce a însemnat pentru Transilvania anul 1701 se ştie; el nu priveşte pierderi numai în rândul credincioşilor, ci pierderi în rândul generaţiilor de români. Izbăvirea se apropie. Numărul credincioşilor care au părăsit Biserica strămoşească se cifrează astăzi potrivit ultimului recensământ, în jurul cifrei numai de două sute de mii. Omagiul Transilvaniei are drept reazim de suprem prestigiu aceste cuvinte: „Suntem ca atare ortodocşi, pentru că suntem români şi suntem români pentru că suntem ortodocşi".

Acelaşi omagiu îl aduce Prea Fericirii Sale pământul Transilvaniei. E în primul rând acel pământ al ţării Behariei, în care Prea Fericirea Sa a fost odinioară arhipăstor. Predestinat să formeze o individualitate geografică, pământul întregului spaţiu românesc se constituie într-o unitate de viaţă fermă, care intră de-a dreptul pe linia de plăsmuire a neamului şi a afirmării sale în istorie. Într-un perfect sistem de cercuri concentrice, întocmai ca elementele ce încadrează o cetate, podişul central al Transilvaniei — leagănul cunoscut al etnogenezei — este păzit, rând pe rând de lanţul munţilor, al colinelor şi al câmpiilor ce se pierd, parcă estompându-se, în linia lucioasă şi neîntreruptă formată de Dunăre şi afluenţii ei. Toate apele acestui pământ îşi aduc prin murmurul lor prinosul pentru „Patriarhul României" în numele întregului pământ strămoşesc.

În fine, Transilvania Ortodoxiei româneşti îşi transmite omagiul prin duhul care animă viaţa ei religios-morală. Vorbind despre tradiţia bisericească transilvăneană, pe care a întâlnit-o în această parte de ţară, înainte de Unire, N. Iorga se exprimă astfel: „E un copac rămas singur într-o pădure tăiată. Toate forţele pământului, care trebuiau să se răspândească în arborii tăiaţi, se adunau într-însul şi atunci este o splendoare de desăvârşire în ramurile lui, o putere de viaţă în fiecare frunză, ce nu se întâlneşte la nici unul dintre cei mai zdraveni în împrejurările obişnuite". Iată imaginea care ne descoperă etosul transilvănean, duhul imprimat în popor de Biserica lui, imagine care ne arată apărarea credinţei drept un bun suprem, întrucât în ea a fost absorbită fiinţa unui neam.

La aniversarea celor 80 de ani în viaţă, omagiul nostru pentru Prea Fericitul Patriarh e mai mult decât un gând, e un act de recunoştinţă, precum şi un act de solicitare, pe mai departe, a unei patriarhiceşti purtări de grijă. Sufletul format la adăpostul Ortodoxiei străbune e în primejdie. El solicită, în primul rând, părinteasca ocrotire. Din adâncul pământului se aud glasuri ce se înteţesc tot mai mult: „Ne piere neamul... dispare natura... se pierde credinţa cea adevărată"!!! E uşor de înţeles că se astupă izvoarele etosului românesc. Neamul ne piere prin industria avortului şi a tuturor tehnicilor anticoncepţionale. Natura dispare prin dezrădăcinarea din glie şi părăsirea paradisului etnic, iar credinţa se pierde prin înstrăinare şi ieşire din Biserica măririi lui Dumnezeu şi a părinţilor noştri.

Popasul la această aniversare ne face să înţelegem că cinstirea Prea Fericirii Sale e un eveniment ce se reflectă cu vibraţii puternice în adâncul conştiinţei noastre etnice.

Monahismul în viziunea şi grija pastorală a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist

(Urmare din pag. 1)

vieţii (fastus vitae). Împotriva acestora călugărul luptă cu arma fecioriei, a sărăciei şi a ascultării necondiţionate de legile morale ale Evangheliei şi cele rânduite de soboare. Sfinţii Părinţi şi stareţul său (Vezi: Monahismul românesc în slujba obştei, în „Pe treptele slujirii creştine", vol. III, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1989, p. 394).

Evident că felul în care Prea Fericitul Părinte Patriarh **Teoctist** înţelege rostul şi menirea vieţii mânăstireşti este întru totul specific tradiţiei Ortodoxiei româneşti, plămădită în condiţii istorice diferite de ale altor popoare. „Călugării noştri — arată Prea Fericirea Sa, n-au putut rămâne doar cântători ai imnelor sfinte, nici numai pururea rugători pentru alţii sau numai pilduitori ai vieţii morale" ci, într-o mai mare măsură ei au trebuit să fie „apărători ai vistieriei credinţei şi jertfelnici pentru alinarea suferinţelor atâtor necăjiţi şi năpăstuiţi".

Că li s-au cerut să fie apărători ai credinţei şi au făcut lucrul acesta cu prisosinţă, se vede de acolo că în Transilvania, de pildă, unde habsburgii au vrut să-i catolicizeze pe români, ei tocmai aşezămintele mânăstireşti le-au vizat, distrugându-le cu tunul, cu scopul de a-i risipi şi intimida pe călugări, care încurajau poporul să nu-şi părăsească dreapta credinţă.

Referitor la celălalt aspect, al slujirii umanitare, al purtării de grijă de cei suferinzi şi neputincioşi, Prea Fericitul Părinte Patriarh **Teoctist** atrage luarea aminte spunând: „Priviţi la începuturile aşezărilor spitaliceşti din ţara noastră şi veţi găsi generozitatea călugărească drept temelie la toate aceste aşezăminte" (Idem, p. 396).

Şi pe planul învăţământului, al artei, culturii şi mai ales al vieţii duhovniceşti s-a făcut simţită contribuţia mai mult decât pilduitoare a monahilor români. „În mânăstirile şi schiturile noastre — scrie P. F. Sa, călugării copiau şi multiplicau cărţi de ritual, tipăriri de zidire sufletească şi de povăţuire duhovnicească a credincioşilor. Aici înfloreau caligrafia, miniaturistica şi alte ramuri de artă bisericească. Biserica Ortodoxă Română în ţara noastră, a avut în monahismul românesc o puternică pârghie de luminare a poporului, de afirmare a valorilor naţionale, de iubire de patrie şi dragoste de oameni".

În calitate de ierarh, care a păstorit în mai multe eparhii din cuprinsul Patriarhiei Române, fie ca titular, fie ca locţiitor, Prea Fericitul Părinte Patriarh **Teoctist** a acordat atenţia cuvenită aşezămintelor mânăstireşti, sprijinind menţinerea lor pe linia tradiţiei de îmbinare a muncii cu rugăciunea. Principiul călăuzitor de care s-a lăsat inspirat a fost să sădească în conştiinţa monahilor convingerea că fac parte din Biserică şi că au menirea de a o sluji prin rugăciunile lor, prin pilda vieţii, şi prin ospitalitate creştină. Credincioşii români au alergat întotdeauna la sfintele noastre mânăstiri ca la nişte aşezăminte de ocrotire ajutorare şi mângâiere. Spre cinstea celor care îşi împlinesc ascultarea în aceste aşezăminte, aşteptările credincioşilor n-au fost niciodată înşelate. Aşa se explică fluxul neîntrerupt al închinătorilor la aceste oaze duhovniceşti.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist şi problemele misionar-pastorale actuale

Misiunea pe care o are de împlinit **păstorul de suflete**, după Modelul Hristos, este de a conduce turma credincioşilor la păşune, **de a o hrăni** din darurile pe care Sfânta Biserică le-a primit de la Fiul lui Dumnezeu, Întemeietorul şi Capul ei. Importanţa acestei lucrări este covârşitoare, de ea fiind legată mântuirea credincioşilor încredinţaţi spre păstorire. Această misiune o împlineşte Biserica lui Hristos prin slujitorii ei, episcopi şi preoţi, care aparţin ierarhiei de drept divin. Cele trei slujiri ale Mântuitorului, de Învăţător, Arhiereu şi Conducător, sunt continuate de păstorul de suflete prin lucrarea învăţătorească de explicare a Cuvântului lui Dumnezeu, prin cea sfinţitoare — de iconom al Tainelor lui Dumnezeu şi prin cea conducătoare, ca răspunzător de sufletele credincioşilor.

Înlăturarea, prin vrerea lui Dumnezeu, a îngrădirilor care împiedicau Biserica de a-şi îndeplini întru totul misiunea sa a deschis noi perspective lucrării pastorale, angajând întreaga comunitate a credincioşilor, împreună cu slujitorii şi conducătorii ei. Metodele pastorale tradiţionale, care au menţinut şi până acum pe credincioşi în Casa Domnului, şi care ţin de misiunea internă a Bisericii, cum sunt cultul divin, predica, cateheza ş.a., sunt intensificate, diversificate şi extinse. La acestea s-au adăugat altele adecvate nevoilor şi vremurilor actuale. De toate aceste probleme se preocupă astăzi fiecare păstor de suflete în parte, dar mai cu seamă cei care răspund de destinele Bisericii şi conduc Biserica, ierarhii noştri, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în frunte cu Prea Fericitul Părinte Patriarh **Teoctist.**

La acest moment aniversar vom încerca să schiţăm doar câteva din multiplele preocupări ale Prea Fericirii Sale, ca păstor de suflete şi întâistătător al Bisericii.

1. Prea Fericirea Sa s-a preocupat mai întâi de **misiunea internă a Bisericii** de a îndeplini nevoile spirituale ale credicioşilor, rugându-se pentru ei la Sfânta Liturghie, în duminici, la praznice şi sărbători, instituind prin Sf. Taină a Hirotoniei pe cei chemaţi şi aleşi, episcopi, preoţi şi diaconi. Locaşurile de închinare, nou construite sau renovate şi împodobite cu alese picturi au fost binecuvântate şi sfinţite, prin rugăciunile Prea Fericirii Sale, spre a deveni locuri unde Cerul coboară pe pământ şi pământul se uneşte cu cerul, prin Sf. Euharistie. Străduniile celor care astăzi, în ciuda imenselor greutăţi materiale, au început zidirea de noi locaşuri de închinare, au fost binecuvântate prin prima lucrare de consacrare, punerea pietrei de temelie.

2. Asistenţa religioasă a pătruns astăzi în toate locurile unde se simte nevoia alinării suferinţelor, în spitale, a îndreptării celor căzuţi, în penitenciare şi tinde să ajungă şi în locaşurile cazarmelor militare. Prea Fercirea Sa s-a preocupat de asistenţa în aceste locuri de suferinţă, spitale şi închisori, rânduind slujitori cu această misiune şi organizând consfătuiri cu aceştia pentru a cunoaşte îndeaproape greutăţile şi nevoile acestei misiuni. După semnarea protocolului între Patriarhie şi Ministerul Justiţiei, pentru asistenţă religioasă în penitenciare, în oct. 1993, Prea Fericirea Sa a târnosit în iunie 1994, paraclisul Sf. Ioan Botezătorul din penitenciarul Jilava. Tinerilor care sunt sub arme, Părintele Patriarh li s-a adresat adeseori, prin publicaţiile armatei, cu ocazia marilor praznice ale Bisericii. Biserica se află astăzi aproape de momentul reînfiinţării clerului militar.

3. Biserica a adus şi aduce mereu prinosul ei de **cinstire martirilor neamului.** Întâistătătorul Bisericii noastre, prin rugăciuni de pomenire şi cuvântări la ocaziile comemorative a exprimat preţuirea tuturor credincioşilor faţă de cei ce şi-au dat viaţa pentru credinţă şi neam, pentru libertate şi dreptate. Nu au fost uitaţi nici eroii căzuţi în părţile rupte din trupul ţării, Basarabia şi Bucovina de Nord.

4. Între lucrările deosebite, legate direct de Sf. Sinod şi de Patriarhul Bisericii sunt **sfinţirea Sfântului şi Marelui Mir şi canonizarea de sfinţi.**

Sfântul şi Marele Mir, folosit la Taina Mirungerii, se sfinţeşte în Biserica noastră din şapte în şapte ani, de către întreg Sf. Sinod, condus de Patriarh. Această lucrare, săvârşită în aprilie 1993, îndeplineşte nevoile întregii Biserici, exprimând în acelaşi timp autocefalia Bisericii Ortodoxe Române.

Biserica, prin lucrările ei sfinţitoare, este „un laborator de sfinţenie". O Biserică vie dă sfinţi. Biserica Ortodoxă Română deţinea o listă mare de martiri ai credinţei şi de „atleţi ai lui Hristos", care aşteptau canonizarea, ca act de recunoaştere a sfinţeniei lor din partea Bisericii. Această lucrare împlinită recent a adus mare bucurie credincioşilor şi nădejdea mântuirii, completând calendarul sfinţilor români.

5. Pentru cunoaşterea vieţii duhovniceşti a eparhiei şi a întregii Biserici, Prea Fericirea Sa a făcut multe **vizite canonice**, care au cuprins în itinerarul lor cu prioritate aşezămintele monahale, acele oaze ale spiritualităţii ortodoxe.

6. Legătura directă cu toţi credincioşii eparhiei se realizează prin **scrisoriile pastorale** cu ocazia praznicelor Naşterii şi Învierii Domnului. Transmise parohiilor şi tipărite în revistele bisericeşti, aceste scrisori devin îndrumătoare ale vieţii spirituale.

7. Pentru Biserică **tineretul** constituie viitorul de mâine. De aceea, prima reuşită în favoarea tinerilor a fost **reintroducerea religiei în şcolile primare.** Grija Bisericii şi a Întâistătătorului ei a fost de a se îngriji de acest proces educativ, prin editarea programului de învăţământ, a manualelor şi pregătirea cadrelor didactice în secţiile noi filologice ale Facultăţilor de Teologie. Lupta nu este încheiată, dar nici rezultatele nu întârzie să se arate.

Prea Fericirea Sa, pentru stimularea acestei lucrări instructiv-educative, a participat la diferite manifestări ale elevilor şi a apreciat munca de vocaţie a unor cadre didactice, prin distincţii patriarhale pentru laici.

Ca îndrumător direct al Facultăţii de Teologie din Universitatea din Bucureşti, Prea Fericitul s-a aflat adesea în mijlocul studenţilor teologi, la zile festive şi cu alte ocazii. În iunie 1994 s-a pus piatra de temelie a paraclisului Sf. Grigorie Palama, care se va construi pentru Universitatea Politehnică.

8. Tot ca o lucrare pastoral-misionară deosebită poate fi considerată şi **luarea de atitudini**, în numele Bisericii, când situaţia o cerea, pentru apărarea dreptăţii şi păcii, pentru înlăturarea opresiunilor de orice fel, cum a fost cazul cu românii închişi în Tiraspol. Biserica, prin conducerea ei, a luat atitudine şi faţă de anumite legi care lezează credinţa şi demnitatea creştină, cum a fost cazul cu legea liberalizării avortului sau a pruncuciderii, şi cea privitoare la perversiuni şi lucruri în afara firii.

9. Biserica are şi o **misiune externă**, ea făcând parte din lumea ortodoxă, cu care păstrează o strânsă comuniune. Vizita Sanctităţii Sale Bartolomeos I, Patriarhul ecumenic, ca oaspete al Bisericii Ortodoxe Române, în august 1993, este o elocventă mărturie.

În această privinţă, grija Bisericii Mame şi a Întâistătătorului ei se îndreaptă spre toate comunităţile româneşti din diaspora. Legătura cu aceste Biserici româneşti se păstrează prin instituiri de preoţi şi organizarea de structuri eclesiale adecvate, cum a fost înfiinţarea recentă a Mitropoliei Europei Centrale şi de Nord cu sediul în Germania.

Vizitele în România a grupurilor de credincioşi, a preoţilor şi Ierarhilor din Bisericile româneşti din diaspora au sporit apropierea de Biserica-Mamă. Din acestea amintim vizita P. S. Nathaniel de la Vatra Românească din America.

— Primirea la Prea Fericitul Patriarh a călugărilor atoniţi de la Schiturile româneşti exprimă grija Bisericii faţă de aceste locuri sfinte, ca o continuare a tradiţiei străbunilor noştri.

În octombrie 1994, Părintele Patriarh a făcut o vizită canonică la comunităţile româneşti din Ungaria, pentru cunoaşterea nevoilor spirituale ale acestora.

Grija Bisericii noastre şi a Întâistătătorului ei se îndreaptă permanent spre fraţii români din Moldova de peste Prut şi spre Biserica acestora.

10. Trebuie menţionate, de asemenea, şi **relaţiile ecumenice** pe care Biserica Ort. Română le întreţine cu alte Biserici şi Organizaţii bisericeşti neortodoxe. Ca reprezentant al Bisericii, Prea Fericirea Sa a făcut parte din multe comisii de dialog dintre Biserici, primind mereu pe toţi exponenţii Bisericilor care doresc apropiere şi relaţii frăţeşti cu Biserica Ortodoxă Română. Ortodoxia românească a reuşit să fie cunoscută în întreaga lume.

În concluzie, trebuie să menţionăm că o activitate atât de diversificată, atât de bogată şi încărcată de atâta responsabilitate, cum este a Prea Fericirii Sale, nu poate fi redată în câteva cuvinte. Aceasta o aducem Întâistătătorului nostru ca recunoştinţă, rugând pe Bunul Dumnezeu să-l ţină „sănătos, îndelungat în zile, drept învăţând cuvântul adevărului Său".

Pr. prof. Liviu Streza

Exemplul personal în pastoraţia preotului

Biserica Ortodoxă Română şi slujitorii ei au fost de-a lungul milenarei sale istorii alături de acest popor, având un rol deosebit în întărirea conştiinţei de unitate a poporului român, apărând cu demnitate ori de câte ori a fost nevoie atât fiinţa acestui neam, cât şi credinţa cea adevărată.

Întotdeauna preotul ortodox român, ca păstor de suflete, a fost chemat să fie de folos semenilor săi şi mai vârtos acelora pe care-i păstoreşte bineştiind că la dreapta judecată va da seama nu numai de sufletul său, ci şi de cele ale păstoriţilor săi potrivit cuvintelor Sf. Scripturi: „Luaţi seama de voi înşivă şi de toată turma, întru care Duhul Sfânt v-a pus pe voi episcopi, ca să păstoriţi Biserica lui Dumnezeu, pe care a câştigat-o cu însuşi sângele Său". (F.A. 20, 28).

Mereu se vorbeşte de teologia slujirii şi de aceea preotul trebuie să ştie că el este slujitorul prin excelenţă al lui Dumnezeu şi al oamenilor, precum arată textul de mai sus, care spune că Duhul Sfânt este Cel care ne-a pus să păstorim Biserica lui Dumnezeu. În această misiune de păstor de suflete preotul are ca model desăvârşit pe Păstorul Iisus care zice: „Eu sunt păstorul cel bun. Păstorul cel bun îşi pune sufletul pentru oile sale". (In. 10, 11). Pornind de la aceste cuvinte ale Mântuitorului, vrednicul vlădică Antim Ivireanul a zis: „În seama mea v-a dat stăpânul Hristos, să vă pasc sufleteşte ca pe nişte oi cuvântătoare şi de gâtul meu spânzură sufletele voastre şi de la mine va să vă ceară pe toţi...".

Dintre multele căi ce duc la un deplin succes pastoral, o importanţă deosebită are **exemplul personal** al preotului şi al familiei sale. Ca persoană morală, printr-o aleasă trăire în calea binelui, slujitorul altarului trebuie să-şi dobândească stimă şi demnitate. Necesitatea acestui lucru ni-l arată Sf. Scriptură, prin recomandarea Mântuitorului: „Voi sunteţi sarea pământului... Voi sunteţi lumina lumii... Aşa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încât să vadă faptele voastre cele bune şi să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri" (Mt. 5, 13—16). Ca urmare a acestor cuvinte se cuvine să luăm seama că cei ce dau tonul în lucrarea de formare morală a credincioşilor suntem noi, păstorii lor. **Exemplul** sau **pilda** personală a stat şi în atenţia marelui Apostol Pavel care a zis: „Deci, vă rog, să-mi fiţi mie următori, precum şi eu lui Hristos" (I Cor. 4, 16), sau „Nimeni să nu dispreţuiască tinereţile tale, ci fă-te pildă credincioşilor cu cuvântul, cu purtarea, cu dragostea, cu duhul, cu credinţa, cu curăţia" (I Tim. 4. 12). Exemplul personal stă în strânsă legătură cu vocaţia preotului pentru misiunea sa sfântă, oferindu-i păstorului de suflete acea **credibilitate** în faţa credincioşilor, aşa cum scrie I. P. S. Mitropolit **Antonie Plămădeală:** „... **exemplul** dă măsura autenticităţii preotului. Exemplul convinge mai mult decât cuvântul. Exemplul negativ contrazice cuvântul pozitiv. Preotul trebuie să fie pozitiv, entuziast, să dea speranţă, să vadă omul într-însul cu adevărat lumină!" (Vocaţie şi misiune creştină în vremea noastră, Sibiu, 1984, p. 174).

Trebuie să ne aducem aminte mereu de cuvintele psalmistului David, care zice: „Râvna casei Tale m-a mâncat pe mine" (Ps. 68, 11). Textul acesta are o negrăită actualitate, fiindcă ne cheamă să ardem în slujbele noastre, în predicile noastre şi la tot pasul. Această râvnă ne cere să ardem şi de dragostea de Ţară, de plaiurile acestea mioritice în care am deschis ochii şi în sânurile cărora se odihnesc moşii şi strămoşii noştri adormiţi în-

(Continuare în pag. a 3-a)

Preot Dumitru Mihali

EPISTOLA CĂTRE DIOGNET

Această epistolă, în antichitatea creştină, nu este amintită. În anul 1592, datorită lui Enric Stephanus, este publicată pentru prima dată această epistolă. El a găsit-o într-un manscris de prin veacul al XIII-lea sau al XIV-lea care s-a păstrat în biblioteca din Strassburg până la anul 1870, când a pierit în flăcări, cu ocazia războiului franco-german. S-au păstrat însă două copii după acest manuscris: la Tübingen şi Leiden, după care epistola s-a tipărit de numeroase ori. După tipărirea ei de către Enric Stephanus a format obiectul unei vii discuţii între teologi cu privire la autor, la persoana căreia este adresată şi la timpul în care s-a compus. Autorul este cu desăvârşire necunoscut. Ea s-a găsit între scrierile Sf. Iustin Martirul. Seamănă cu apologia lui Aristide, de aceea s-a crezut că a scris-o Aristide, iar adresantul s-a crezut că este filozoful stoic Diognet, dascălul lui Marc Aureliu. Dar această părere se loveşte de obiecţiunea că însuşirea de „prea puternic" sau „distins" se dădea numai împăraţilor, guvernatorilor şi senatorilor. Alţii susţin că Epistola ar fi fost adresată împăratului Adrian care obişnuia să se intituleze „născut de Zeus". Siguri nu putem fi de nici o ipoteză. Sigur este că epistola a fost scrisă de un creştin cult şi talentat, în limba greacă. În privinţa timpului în care s-a scris nu se poate afirma nimic sigur, unii cercetători se mulţumesc cu rezultatul că e vorba de un autor de la sfârşitul sec. II sau începutul sec. III. Nu este exclus ca el să fie un elev al Sf. Iustin Martirul şi Filozoful. S-a mai zis că autorul ar putea fi şi Ipolit deoarece ar fi format sfârşitul scrierii sale, Philosofumena.

Motivul care l-a determinat să întocmească această operă ni-l dă el în cap. I al ei: „Văd, distinsule Diognet, că ai mare râvnă să cunoşti religia creştină şi să cercetezi despre ea cu luare aminte şi pe faţă: În ce Dumnezeu cred creştinii şi cum Îl cinstesc? Pentru ce preţuiesc atât de puţin lumea şi disprefuiesc moartea? Pentru ce nu socotesc de zei pe cei adoraţi de păgâni, nici nu primesc credinţa deşartă a iudeilor? Ce dragoste e aceea pe care o au între ei? Şi pentru ce acest nou soi de oameni sau această religie s-a arătat abia acum, iar nu mai înainte? Drept aceea şi împlinesc această dorinţă şi rog pe Dumnezeu — cel ce ne dă putinţa de a vorbi şi de a asculta — ca mie să-mi dea darul de a vorbi în aşa fel, ca tu ascultându-mă, să te faci mai bun, iar ţie să-ţi dea darul de a asculta astfel, ca cel ce vorbeşte să nu fie întristat". Întrebările I şi III pe de o parte, II şi IV pe de alta sunt în strânsă legătură, aşa încât cele trei întrebări puse de Diognet, la care răspunde autorul se pot reduce la trei: 1. Ce Dumnezeu adoră creştinii şi pentru ce ei nu se închină la zeii păgâni, sau Dumnezeului iudeilor? 2. În ce constă mult lăudata lor iubire? şi 3. Dacă această religie este cea adevărată, pentru ce s-a ivit aşa de târziu în lume? Şi autorul dă răspunsul, cu foarte multă claritate şi precizie, la aceste trei întrebări, rugându-l pe Diognet să „lapede toate prejudecăţile" şi „să privească nu numai cu ochii, ci şi cu mintea".

Capitolele II, III şi IV sunt consacrate de către autor întrebării lui Diognet, că de ce nu primesc creştinii nici zeii păgâni, nici cultul divin al iudeilor. Problemei zeilor păgâni îi dedică un capitol, iar problemei cultului divin al iudeilor, două. Despre zeii păgâni spune că sunt făcuţi de meşteri, din piatră, metal, pământ, lemn, etc. ca şi vasele şi alte lucruri de care se foloseşte omul, supuşi putreziciunii, ruginii, stricăciunii sau furtului şi lipsiţi de simţire. Încheie capitolul cu o formulă retorică de mare isteţime şi efect: „Aş avea încă multe de zis la întrebarea: pentru ce n-au slujit creştinii acestor zei, dar celui ce i se va părea că cele spuse nu sunt de ajuns, e de prisos, să-i spun mai multe". Cultului iudaic îi reproşează inutilitatea jertfelor, grija ridicolă în privinţa mâncărurilor, serbarea superstiţioasă şi chiar nelegiuită a sâmbetei, când opresc şi facerea de bine, apoi îngâmfarea cu tăierea împrejur, felul cum ţin posturile şi întâia zi a lunei, etc. toate fapte de râs şi nedemne de a fi spuse". Expunând partea negativă a problemei despre cultul divin, în loc să răspundă acum la întrebarea pozitivă, pe ce Dumnezeu cinstesc dar creştinii şi cum, autorul declară că acesta e secret şi îi spune: „Cred că ai înţeles acum de ajuns, pentru ce nu primesc creştinii nici cultul divin păgân, nici cel iudeu... Iar taina religiei lor nu nădăjdui să o poţi afla de la vreun om". Expune, apoi, într-un mod neîntrecut, genial, viaţa morală a creştinilor din primele veacuri din timpul persecuţiilor. Creştinii nu se deosebesc de ceilalţi oameni nici prin patrie, nici prin limbă, nici prin obiceiuri, deşi trăiesc după aceste forme comune, ei se deosebesc prin „minunata şi uimitoarea rânduială a vieţii lor publice". „Şi creştini locuiesc în patrie, dar se socotesc străini. Se căsătoresc dar nu aruncă copii. Au masă obştească, dar nu comună. Sunt în trup, dar nu trăiesc după trup; sunt pe pământ, dar trăiesc în ceruri. Iubesc pe toţi oamenii şi de toţi sunt prigoniţi. Sunt săraci şi îmbogăţesc pe mulţi. Fac bine şi sunt pedepsiţi ca făcători de rele". Prin toate aceste contraste, autorul dă un real tablou al frumuseţii vieţii creştinilor: „creştinii sunt în lume ceea ce este sufletul pentru trup". Cum trupul urăşte sufletul, deşi nu-i face nici un rău, la fel şi lumea urăşte pe creştini, deşi nu fac decât bine. (Cap. VI).

Creştinilor li s-a sădit în suflet „adevărul şi cuvântul sfânt şi nepătruns". De la Dumnezeu au acest model de viaţă. La ei pe pământ a venit Dumnezeu, prin Fiul Său şi cheamă la Sine pe toţi oamenii, îi iubeşte, nu-i prigoneşte, nu-i judecă. De El nu se leapădă creştinii, nici atunci când sunt aruncaţi la fiare. (Cap. VII). Tot la sfârşitul acestui capitol avem amintită învăţătura despre parusie.

În cap. VIII—XII, răspunde la a treia întrebare. Spune că Dumnezeu ţi se face cunoscut numai atunci când ai credinţă. Ori dacă păgânii nu au această credinţă în El, nu-l pot cunoaşte şi nici vedea. Dumnezeu este din veci cu Fiul, este iubitor de oameni şi îndelung răbdător. Explică de ce creştinismul a venit aşa de târziu în lume, arătând că: „Deşi din veci, Fiul a venit aşa de târziu ca să ne dovedească mai întâi neputinţa noastră de a intra prin noi înşine în împărăţia lui Dumnezeu". Dumnezeu „până de curând ne-a lăsat să fim mânaţi — după dorinţa noastră — de îmboldiri neînfrânate şi purtaţi de plăceri şi pofte". Dându-ne toată libertatea, ne-a lăsat să simţim toată neputinţa şi toată stricăciunea. „Nu din bucurie, a încuviinţat acele forme de nedreptăţi, ci să dovedească nevrednicia noastră din trecut şi vrednicia de acum de a primi bunătatea lui Dumnezeu". El este împreună cu Fiul şi pe Fiul Său, — plăsmuitorul şi făcătorul a toate —, L-a trimis să ne mântuiască. (Cap. IX). Autorul îi vorbeşte despre Dumnezeu-Tatăl, care a făcut lumea după chipul Său, despre Fiul, Cel unul născut, spunându-i: „Dintru început este Cel ce s-a arătat acum de curând (cu alte cuvinte creştinismul este vechi) şi a luat început şi se naşte întotdeauna în inimile credincioşilor" (Cap. X şi XI). Dumnezeul creştin se caracterizează prin putere, stăpânire, bunătate şi blândeţe.

În cap. XII, avem un îndemn dat lui Diognet de a păstra cele auzite, de a pune această cunoştinţă în inimă şi cuvântul adevărat în viaţă. „Cine dobândeşte cunoştinţa cu teamă, şi caută viaţa, acela sădeşte în nădejde şi aşteaptă rod".

Din punct de vedere doctrinar, această epistolă este bogată în învăţături creştine. În aceeaşi categorie cu celelalte scrieri ale Părinţilor Apostolici, autorul epistolei către Diognet, numindu-se singur „urmaş al Apostolilor" prezintă o operă edificatoare. Epistola este un tezaur dogmatic creştin. Aici avem mărturisirea că omul nu posedă prin el însuşi cunoştinţa perfectă a lui Dumnezeu (el are nevoie de har); divinitatea lui Iisus Hristos care este Fiul unic şi propriu al lui Dumnezeu; întruparea lui Iisus Hristos; dualitatea naturii omeneşti şi nemurirea sufletului. Tot aici, creştinismul este prezentat ca un nou mod de viaţă. Este modul bucuriei eterne sub lucrarea harului, este modul entuziasmului pentru găsirea adevărului, este modul iubirii transformatoare a lumii.

Pe lângă importanţa doctrinară vine şi cea apologetică. Această epistolă e prima mostră minunată de apologetică creştină. Toate punctele de credinţă sunt puse în evidenţă cu scopul de a apăra creştinismul şi a-i arăta superioritatea faţă de păgânism şi iudaism. Epistola este un adevărat mărgăritar de credinţă creştină şi formează puntea de trecere de la literatura părinţilor apostolici la cea apologetică. Această cărticică anonimă — spune un patrolog renumit — este o perlă a literaturii vechi creştine.

Arhid. Prof. Constantin Voicu

Greşeala şi pocăinţa: Regele David, Psalmii

(LECŢIE DE RELIGIE)

1. Organizarea clasei pentru lecţie (Rugăciunea de intrare în clasă, pregătirea materialului didactic).

2. Verificarea temei şi a cunoştinţelor predate în lecţia trecută.

3. **Legătura cu lecţia precedentă, sau cu cunoştinţele anterioare.**

Am văzut în lecţiile trecute că David, uns rege de către Samuel, a avut o serie de confruntări cu Saul. După moartea acestuia, i-a urmat pe tron, fiind numit rege de bătrânii lui Iuda. Dar abia după 7 ani şi şase luni, prin îndelungate lupte a reuşit să-i aducă pe toţi evreii sub aceeaşi cârmuire la Ierusalim.

4. **Comunicarea subiectului lecţiei noi şi a obiectivelor.**

În lecţia de azi vom face cunoştinţă cu regele David, ca rege evlavios, cu greşeala şi pocăinţa lui, ca şi cu nemuritoarea sa operă cunoscută sub numele de Psalmii.

5. **Dirijarea învăţării. Comunicarea noilor cunoştinţe.**

Dacă în vremea lui Saul, poporul evreu a avut parte de numeroase războaie, regele David va instaura pacea şi liniştea în poporul pe care-l conduce, înfrângându-i definitiv pe filisteni. Dar David nu a fost numai un bun strateg şi conducător militar, ci şi un rege evlavios, slujitor Domnului care l-a ales şi uns rege peste Israel. Astfel prima sa acţiune după ce s-a urcat pe tron a fost mutarea Chivotului Legii de la Kiriat-Iarim (o localitate undeva la nord-vest de Ierusalim) în muntele Sionului, într-un locaş nou. Aşadar, cu un alai de şaizeci mii de oameni au luat chivotul din casa lui Aminadab, transportându-l în sunete de trâmbiţe, dansând şi veselindu-se. La cârma carului cu boi în care duceau chivotul, erau Uza şi Aleio, fiii lui Aminadab. Dar boii se speriară şi chivotul se clătină aproape să cadă. Atunci Uza îl sprijini şi chiar în clipa când s-a atins de chivotul sfânt, muri fulgerător, datorită mâniei lui Dumnezeu. Ca urmare David nu a mai dus chivotul în cetatea sa, ci l-a lăsat timp de trei luni în casa lui Obed-Edom din Gat, iar binecuvântările lui Dumnezeu s-au revărsat asupra acestuia şi întregii sale familii. Mai apoi, chivotul a fost dus pe Muntele Sionului, de către preoţi, în strigătele de bucurie ale poporului.

Dar totuşi, David ştia că acest chivot nu este aşezat decât într-un cort. Încă nu exista nici o casă a Domnului. Alături de David era mereu proorocul Natan, căruia îi împărtăşeşte dorinţa sa de a zidi o casă pentru Domnul. Transmiţând voia lui Dumnezeu, Natan spune regelui că dacă-şi va pune în aplicare planurile, binecuvântarea Sa va fi cu el, tot neamul său va ajunge vestit în lumea largă aşa cum nu a mai fost până acum, deoarece din el se va naşte Mântuitorul lumii, Domnul Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu. Desigur că aceasta era o mare cinste, chiar cea mai mare, pe care un uns, un ales la Domnul ar putea-o avea.

Următoarea acţiune a regelui David a fost organizarea poporului. Astfel, au fost numiţi câte un om care să supravegheze oştirea, dregători, scriitori. A numit preoţi pe care i-a împărţit în 24 de cete, stabilind ca fiecare parte să facă pe rând slujbă timp de o săptămână. Leviţii au fost şi ei împărţiţi în 24 de cete. O parte din ei cântând vocal şi instrumental, cântările sfinte. Organizând poporul, David a reuşit să impună credinţa monoteistă, adică într-un singur Dumnezeu drept, bun, atotputernic şi adevărat.

Am spus de la început că David era ca om, şi el supus greşelii. Astfel, pe când armata sa condusă de căpetenii era în război, a văzut pe acoperişul casei o femeie foarte frumoasă scăldându-se. A chemat-o la el aflând despre ea că se numeşte Bat-Seba, este fiica lui Eliam şi nevasta lui Urie Heteul, un luptător de elită în armata sa. Pentru ca el să nu afle că Bat-Seba intrase în casa sa, David scrie generalului Ioab să-l pună pe Urie în lupta cea mai grea şi să fie lăsat singur pentru a fi omorât. Dar dacă Urie, care murise nevinovat, nu a ştiut niciodată că David a păcătuit cu nevasta sa, Domnul a văzut păcatul regelui şi prin intermediul proorocului Natan, David a fost mustrat pentru fapta sa.

Să citim din Sfânta Scriptură modul foarte sugestiv în care Natan mustră pe David: „Atunci a trimis Domnul pe Natan proorocul la David şi a venit acela la el şi i-a zis: „Erau într-o cetate doi oameni: unul bogat şi altul sărac. Cel bogat avea foarte multe vite mari şi mărunte, iar cel sărac n-avea decât o singură oiţă, pe care el o cumpărase de mică şi o hrănise şi ea crescuse cu copiii lui. Din pâinea lui mâncase şi ea şi se adăpase din ulcica lui, la sânul lui dormise şi era pentru el ca o fiică. Dar iată că a venit la bogat un călător, şi gazda nu s-a îndurat să ia din oile sale sau din vitele sale, ca să gătească cină pentru călătorul care venise la el, ci a luat oiţa săracului şi a gătit-o pe aceea pentru omul care venise la el. Atunci s-a mâniat David cumplit asupra acelui om şi a zis către Natan: „Precum este adevărat că Domnul este viu, tot aşa este de adevărat că omul care a făcut aceasta este vrednic de moarte; pentru oaie el trebuie să întoarcă înapoi împătrit, pentru că a făcut una ca aceasta şi pentru că nu a avut milă! Atunci Natan a zis către David: „Tu eşti omul care a făcut aceasta! Aşa zice Domnul Dumnezeul lui Israel. Eu te-am uns rege pentru Israel şi Eu te-am izbăvit din mâna lui Saul, ţi-am dat casa domnului tău şi femeile domnului tău la sânul tău, ţi-am dat ţie casa lui Israel şi a lui Iuda... pentru ce însă ai nesocotit tu cuvântul Domnului, făcând rău înaintea ochilor Lui? Pe Urie Heteul tu l-ai lovit cu sabia, pe femeia lui ţi-ai luat-o de soţie, iar pe el l-ai ucis cu sabia amoniţilor. Deci nu se va depărta sabia de deasupra casei tale în veci, pentru că tu m-ai nesocotit pe mine şi ai luat femeia lui Urie Heteul ca să-ţi fie nevastă..." (II Regi 12, 1—10). El a înţeles marea greşeală pe care o făcuse înaintea Domnului, vărsând lacrimi de pocăinţă, spre a-şi spăla vinovăţia. Compunând Psalmul 50: „Miluieşte-mă Dumnezeule, după mare mila Ta şi după mulţimea îndurărilor Tale, şterge fărădelegea mea. Mai vârtos mă spală de fărădelegea mea şi de păcatul meu mă curăţeşte, că fărădelegea mea eu o cunosc şi păcatul meu este pururea înaintea mea. Ţie unuia am greşit şi rău înaintea Ta am făcut, aşa încât drept eşti Tu întru cuvintele Tale şi biruitor când vei judeca Tu...". Dumnezeu l-a iertat, din dragoste pentru el. Dreptatea lui Dumnezeu impune ca greşeala să fie totuşi pedepsită. Astfel, nu David va fi acela care va zidi Domnului o casă, ci fiul său, Solomon. Greşeala lui David a fost pedepsită de Dumnezeu şi prin aceea că primul său fiu cu Bat-Seba va muri. Solomon este cel de-al doilea fiu al lui Bat-Seba, pe care David l-a încredinţat proorocului Natan pentru a-l creşte în ascultare şi supunere faţă de poruncile lui Dumnezeu.

Dar David înainte de Solomon a mai avut din altă căsătorie un fiu cu numele Abesalom. Crescând mare el era un tânăr frumos cu un păr bogat şi buclat. Ştia că fiind primul băiat al lui David, ar fi trebuit să-i urmeze la domnie. Abesalom era însă foarte nerăbdător. Atâta vreme cât David încă trăia, el nu putea ajunge rege. Dar nerăbdarea lui l-a dus chiar la plănuirea morţii tatălui său. Adunându-şi toţi supuşii credincioşi, Abesalom a pornit o luptă împotriva lui David. Acesta s-a retras într-un loc mai îndepărtat. Abesalom găsind Ierusalimul părăsit, s-a proclamat rege şi dorea să-l aibă prizonier chiar pe tatăl său. Ce inimă falsă şi haină se ascundea în dosul frumuseţii fizice a lui Abesalom... Conducându-şi armata sa Abesalom a plecat pe urmele lui David. Dumnezeu avea însă grijă de regele poporului evreu. Astfel înfruntându-se cu soldaţii trimişi de David, Abesalom a fost învins, căutându-şi scăparea în fuga prin pădure. Copacii erau deşi şi cu crengile lăsate mult în jos. Abesalom călare alerga cu pletele fluturând în bătaia vântului. Se agăţară însă într-o creangă şi rămase acolo atârnând, pradă soldaţilor regelui care-l ucid. David îşi iubea fiul şi nu ar fi dorit ca Abesalom să fie omorât. De aceea plânge moartea lui, dar a înţeles că aceasta a fost pedeapsa cea dreaptă a lui Dumnezeu. „Cel ce a dorit să ucidă, a fost el omorât".

Deci Abesalom nu mai putea fi urmaş la domnie. Ştiţi pe cine a ales Domnul? Pe Solomon, cel pe care El Însuşi l-a pregătit şi l-a format prin intermediul proorocului Său, Natan.

David a fost rege, dar ca orice om viaţa sa a fost o succesiune de clipe fericite, de clipe de bucurie, cu cele de tulburare şi întristare. Toate cele ce i-au bucurat sau apăsat inima, le face cunoscute urmaşilor prin nepieritoarea sa operă cunoscută sub numele de „Psalmii". Există un număr de 150 de Psalmi, dintre care cei mai mulţi sunt ai lui David. Prin Psalmi, David şi-a deschis inima şi întreaga fiinţă spre Dumnezeu, aşa cum se deschid zorile zilei; pentru că primind lumină din lumina lui Dumnezeu şi dragoste din dragostea Lui şi dreptate din dreptatea Lui să le poată comunica cu o simţire şi fascinaţie unică. Se deosebesc astfel, Psalmi de laudă, de mulţumire, de rugăciune şi cerere, de căinţă, de nestrămurită încredere; unii cu caracter istoric, alţii didactic, iar alţii mesianic. Ei sunt o oglindă a ceea ce este sufletul omului cu toate stările prin care trece, cu toate întrebările şi răspunsurile sale... De aceea Psalmii au intrat în cultul Bisericii Ortodoxe.

Regele şi profetul David moare după o domnie de 40 de ani (1013—973), lăsând în locul lui pe Solomon. A fost înmormântat în Sion.

6. **Fixarea cunoştinţelor.**

David a fost un bun conducător militar şi în acelaşi timp şi un rege evlavios şi profet. Ca rege evlavios el organizează cultul divin public în Sion şi scrie mai mulţi psalmi dintre care unii sunt mesianici, referindu-se la venirea lui Mesia şi la jertfa Sa care ne-a izbăvit din păcat. Ca orice muritor el are greşeli, dar odată mustrat şi pedepsit de Dumnezeu şi-a îndreptat viaţa. De aici vedem limpede că nu e suficient să ne căim, să regretăm păcatul; ci trebuie să luăm şi hotărârea fermă de-a nu-l mai săvârşi.

7. **Aplicarea**

Pentru conţinutul lor plin de înălţare duhovnicească psalmii au intrat mai mult ca oricare altă carte din Vechiul Testament, în cultul Bisericii Ortodoxe, fiind citiţi atât la slujbele de dimineaţă cât şi la cele de seară.

8. **Temă pentru acasă**

Se va citi cartea Psalmilor. Se va memoriza Psalmul 50.

— Rugăciunea la ieşirea din clasă.

Preot prof. Sorin Cosma

Exemplul personal în pastoraţia preotului

(Urmare din pag. a 2-a)

tru nemurire. Tot această râvnă ne cere să fim preoţi ai vremii de azi.

„Preotul este Evanghelia care trece pe cale" — spunea cineva — de aceea se cuvine păstorului de suflete să fie un exemplu mai ales prin trăire căci „Gura vorbeşte, mâna scrie, dar fapta le covârşeşte pe toate", spune Sf. Ioan Gură de Aur, iar cei antici spuneau: „Cuvintele zboară, exemplul atrage". Se cuvine ca preotul să fie chip al lui Hristos, în numele căruia slujeşte, să ardă el întâi ca apoi să poată aprinde şi pe alţii, cumpătat după cum zice Pavel Apostolul: „Toate îmi sunt îngăduite, dar nu toate îmi sunt de folos" (I Cor. 6, 12), jertfindu-se Bisericii şi turmei, sau **cheltuindu-se** pe sine pentru binele comun, cum spune acelaşi Apostol: „Deci eu foarte bucuros voi cheltui şi mă voi cheltui pentru sufletele voastre..." (II Cor. 12, 15).

Preotul ortodox are familie, soţie, copii, deci el cunoaşte direct viaţa, iubirea conjugală, iubirea paternă, viaţa socială. El trebuie să fie deci „bun chivernisitor al casei sale, având copii ascultători... căci dacă nu ştie cineva să-şi rânduiască a sa casă, cum va purta grijă de biserica lui Dumnezeu?" (I Tim. 3, 4—5). Soţia preotului — preoteasa — este prima colaboratoare care îl poate ajuta în misiunea sa de pastoraţie, fie prin deasa participare la sfânta biserică, prin cântarea în biserică, prin împrumutarea cărţilor folositoare şi ziditoare de suflet din biblioteca parohială sau personală, cât şi prin întreţinerea curăţeniei şi împodobirea locaşului sfânt, precum şi prin vizitele pe care le poate face cu preotul împreună în mijlocul credincioşilor, cunoscând astfel la faţa locului problemele sufleteşti cu care se confruntă fiecare.

Pe lângă exemplul personal, un rol deosebit îl are colaborarea preotului cu organele parohiale, Consiliul parohial, Comitetul parohial, colaborare care are un rol deosebit în realizarea unui climat moral în parohie.

Trebuie să fim aşadar conştienţi că **exemplul** personal are un rol deosebit în realizarea succesului pastoral şi lucrul acesta este dovedit atât de Sf. Scriptură care este presărată cu atâtea chipuri pilduitoare, culminând cu Mântuitorul Iisus Hristos, Învăţătorul nostru, cât şi de întreaga istorie a Bisericii Ortodoxe Române care ne înfăţişează chipuri vrednice de urmat, de la arhierei până la smeriţi şi umili credincioşi, adesea anonimi, chipuri care ne îndeamnă şi azi să ne iubim Biserica Ortodoxă strămoşească.

Aniversare de prestigiu

Liceul „Aurel Vlaicu" din Orăştie a împlinit 75 de ani de existenţă. De numele acestui liceu se leagă activitatea celor 204 de cadre didactice, care cu răbdare şi pasiune au îndrumat paşii celor 4754 de absolvenţi. O parte dintre aceştia au ajuns personalităţi, care au onorat credinţa, cultura şi ştiinţa românească.

Apreciind aceasta, oameni reprezentativi au trimis mesaje omagiale, alţii amintiri şi caracterizări. Vrednicul director al liceului dl. prof. Avram Lolean, a strâns acestea într-un impunător volum oficial intitulat: Pagini omagiale: Liceul „Aurel Vlaicu" — Orăştie, 75 de ani, 1919—1994, Orăştie 1994, cu următorul cuprins:

Cuvânt înainte: prof.-director Avram Lolean, Mesaj din partea Senatului României, semnează preşedintele dl. prof. univ. Dr. Oliviu Gherman, Mesaj din partea Camerei Deputaţilor, semnează preşedintele dl. Adrian Năstase, Mesaj din partea Patriarhiei, semnează P. F. **Teoctist,** Mesaj din partea Ministerului Învăţământului, semnează dl. Liviu Maior, ministrul Învăţământului, Mesaj din partea Episcopiei Aradului, semnează P. S. Episcop Timotei, Mesaj din partea inspectoratului judeţean al învăţământului, semnează dl. prof. Cândea Gheorghe. Urmează articolele: Amintiri din liceu, de Acad. I. Baciu, In memoriam Aurel Vlaicu, patronul liceului, de preot prof. Nicolae Neaga, Reîntoarcerea la Alma Mater, de dl. prof. Nicolae Gheorghe, Liceul Aurel Vlaicu-Orăştie, de dl. prof. Petru Baciu, Aurel Vlaicu, un simbol de d-na prof. Aurelia Baciu, Un apostol al timpului nostru — profesorul-director Aron Demian, de d-na prof. Valeria Ivaşcu, Per aspera ad astra, de dl. prof. Gabriel Petric. Împiedicat de multele probleme ale Bisericii P. F. Patriarh n-a putut fi de faţă la bucuria liceului, dar a trimis îndemnul: „Duceţi mai departe tradiţia şi învăţătura acestui liceu şi nu vă depărtaţi nici de Biserică şi de credinţa în Dumnezeu, căci acestea au constituit, împreună cu şcoala, de-a lungul aproape a două milenii, cele mai importante şi mai trainice instituţii de creştere a sufletului românesc".

Pr. prof. N. Neaga

Interferenţa Papii şi a Vaticanului în criza actuală iugoslavă, aşa cum este prezentată într-o lucrare recent apărută la Paris

La editura Albin Michel din Paris, în anul 1993, a fost publicată cartea „Adevărurile iugoslave nu sunt bune toate de spus" („Les vérités yougoslaves ne sont pas toutes bonnes à dire"). Autorul cărţii, ziaristul Jacques Merlino, era, în timpul redactării acesteia, redactor şef adjunct al canalului 'France 2' al Televiziunii naţionale franceze. Prefaţa cărţii de mai sus este semnată de generalul francez M. Gallois.

Din ancheta întreprinsă de Jacques Merlino până la 6 august 1993, inclusiv, şi ale cărei rezultate au fost consemnate în cartea sa, se poate constata, printre altele, şi interferenţa Papii şi a Vaticanului în criza actuală iugoslavă. De la bun început, însă, ţinem să precizăm că nu intră în preocupările noastre de-a ne exprima sau de-a comenta cu privire la interferenţa Papii şi a Vaticanului în criza iugoslavă, ci, ceea ce dorim este doar a aduce la cunoştinţa cititorilor români cele inserate de Merlino în cartea sa despre aceasta. Şi, iată ce scrie Jacques Merlino:

„Banca Vaticanului varsă 1 988 300 dolari prin intermediul Institutului pentru răspândirea Religiei, pentru cumpărarea de arme din Beirut şi oferirea acestora Croaţiei" (pag. 84).

„... o întâlnire de două ore între Genscher (1) şi Papa Ioan Paul al II-lea în noiembrie 1991 despre care el (2) mă lasă să înţeleg scopul, o dezvoltare a legăturilor între Vatican şi foştii nazişti, o lecţie de geopolitică: Serbia este grila de intrare a Rusiei, este o zonă experimentală şi ceea ce se petrece în aceasta va atinge în curând Moscova" (pag. 95).

„Roma, 10 iunie 1993.

'Dumnezeul meu, ce-am făcut?'. Aşa începe scrisoarea adresată lui Butros Butros Ghali şi poartă data de 6 martie 1993. Este semnată de Papa Ioan Paul al II-lea. ... Dacă acceptăm ideea că drama iugoslavă s-a născut în mare măsură datorită recunoaşterii prea grăbite a independenţei Sloveniei şi Croaţiei, atunci Vaticanul se află în rangul întâi al vinovaţilor, pentru că această putere a efectuat respectiva recunoaştere la 13 ianuarie 1992, numai ea singură şi cu Germania şi împotriva părerii celorlalte ţări europene" (pag. 159).

„Celor cinci episcopi croaţi veniţi să-l întâmpine în timpul escalei sale ungureşti de la Peci, la 17 august 1991, Papa Ioan Paul al II-lea le declara: 'Vă asigur că împărtăşesc aspiraţiile voastre, voi veni să vă văd în Croaţia'.

Din 1980, Biserica Romano-Catolică s-a implicat considerabil în aspiraţiile naţionaliste şi independentiste slovene şi croate. Duminica, în predicile lor, preoţii le ataţau. Presa catolică vehicula mesajul. Ioan Paul al II-lea primea pe Tudjman şi îl încuraja. Până în acea zi în care, înspăimântat de consecinţele politicii sale, Papa scrie secretarului general al O.N.U.: 'Dumnezeul meu, ce-am făcut?'" (pag. 175).

„Citirea atentă a editorialului lui Jean Daniel din Le Nouvel Observateur (3), după întâlnirea la vârf de la Copenhaga în cursul căreia Europa celor doisprezece a acceptat ideea împărţirii Bosniei şi a respins ridicarea embargo-ului asupra armelor. 'Fiecare acuza vecinul. Toţi se năpustesc asupra noilor ţapi ispăşitori: Germania şi Vaticanul'" (pag. 181).

„Roland Dumas (4) îşi aminteşte foarte bine de-a fi primit din partea omologilor săi german şi austriac informaţia următoare: în numele Papii, nunţiul apostolic în Germania, Monseniorul Lajos Kada, a intervenit pe lângă cancelarii Germaniei şi Austriei pentru ca aceştia să recunoască Slovenia şi Croaţia, promiţându-le de a-i urma într-o acţiune în care Vaticanul regreta de-a nu fi precedat" (pag. 183).

„În numărul său din 21 iunie 1993, Liberation (5) scrie: '... Prin presiunile lor în favoarea independenţei Croaţiei şi Bosniei, responsabilităţile Germaniei şi Vaticanului în accelerarea crizei sunt, în mod evident, zdrobitoare.'". (pag. 182).

„... Germania, cu sprijinul Vaticanului a recunoscut deci Slovenia şi Croaţia ..." (p. 185).

„În iunie (6), întreprinzând ancheta la Roma, m-am convins de rolul determinant al Vaticanului. ... Apărea atunci o chestie pe care nu mi-o pusesem niciodată: exista o alianţă Germania — Vatican în jocul forţelor europene?

Paris, iunie 1993.

Această ipoteză despre o alianţă între Germania şi Vatican, sau de o strânsă legătură consolidată printr-o convergenţă de interese, mă perturbă" (pag. 187).

„Istoria acestui conflict este, pentru Occident, istoria unei serii de eşecuri:

Eşec politic: Germania şi Vaticanul, pentru interesele lor proprii, au făcut să explodeze Iugoslavia. Franţa, Marea Britanie şi Statele Unite n-au ştiut să le controleze" (pag. 200).

Firească, şi alte multe lucruri extrem de interesante privitoare la apariţia şi evoluţia conflictului din fosta Iugoslavie până în august 1993, precum şi despre modul manipulării prezentării acestuia în mass mediile occidentale, se pot cunoaşte din cartea lui Jacques Merlino, motiv pentru care, de altfel, pledăm pentru o traducere românească a acesteia şi publicarea ei.

Prezentare şi traducere
de **Pr. Dr. Ioan Dură**

---

1) Genscher era ministrul de Externe, de atunci, al Germaniei.

2) Adică, Miodrag Parisic, ministrul Informaţiei al Iugoslaviei. Convorbirea dintre Jacques Merlino şi Miodrag Parisic a avut loc la Belgrad la 2 martie 1993. (A se vedea pagina 92 şi următoarele).

3) Le Nouvel Observateur din 24-30 iunie, 1993 (hebdomadar francez).

4) Roland Dumas, ministru de Externe al Franţei de atunci, adică, în anul 1991.

5) Libération, cotidian parizian.

6) Adică, iunie 1993.

Hramul Facultăţii de Teologie din Sibiu

Potrivit unei tradiţii de aproape şase decenii, şcolile teologice ortodoxe din toată lumea îşi serbează, în fiecare an, la 30 ianuarie, pe marii lor ocrotitori, Sfinţii Vasile cel Mare, Grigorie Teologul şi Ioan Gură de Aur. Facultatea de Teologie din Sibiu a serbat această sfântă zi prin săvârşirea Sfintei Liturghii în catedrala mitropolitană de către un mare sobor de preoţi, mai cu seamă dascăli de teologie. Predica zilei a fost rostită de Pr. Lector Mircea Ielciu. La ora 12, în aula Facultăţii a avut loc festivitatea tradiţională în prezenţa Înalt Prea Sfinţitului Arhiepiscop şi Mitropolit **Antonie**, a rectorului Universităţii din Sibiu, **Prof. Dr. Dumitru Ciocoi-Pop**, a unor decani şi profesori ai Universităţii din Sibiu, a studenţilor teologi şi a unor credincioşi. După cuvântul de deschidere al **P.C. Decan Mircea Păcurariu, Păr. Asist. Mihai Iosu** a rostit conferinţa festivă, cu titlul „Probleme liturgice în opera Sfinţilor Trei Ierarhi", urmată de trei lecturi din opera marilor ierarhi sărbătoriţi, şi de piese corale executate de corul studenţilor. Au rostit scurte alocuţiuni — cu îndemnuri adresate studenţilor teologi — **D-l Prof. Dr. Hermann Pitters**, din partea Institutului Teologic Protestant din Sibiu şi **D-l Rector Dr. Dumitru Ciocoi-Pop**, din partea Universităţii sibiene.

Festivitatea s-a încheiat cu un instructiv şi bogat cuvânt de învăţătură rostit de **Înalt Prea Sfinţitul** nostru **Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală**, adresat, în primul rând, studenţilor teologi, preoţii de mâine ai Bisericii noastre. A urmat o scurtă recepţie la Decanatul Facultăţii.

Participant

Episcopul Ilarion Gheorghiadis al Argeşului

(20 nov. 1820 — 1 febr. 1823 şi 1828 — 8 ian. 1845)

Între ierarhii Bisericii Ortodoxe Române, care şi-au slujit prin cultură Biserica şi neamul, se numără şi episcopul Ilarion Gheorghiadis al Argeşului.

După moartea primului episcop de Argeş, Iosif, la 27 oct. 1820, în scaunul rămas vacant a fost ales arhimandritul Ilarion, stareţ al mânăstirii Sf. Ioan cel Mare din Bucureşti.

Episcopul Ilarion s-a născut la Bucureşti, în 1777, dintr-o familie modestă de mici negustori. La Botez a primit numele Ilie. Mama sa, pe nume Vasilachi, era grecoaică, originară din Ianina, iar tatăl său, pe nume Gheorghe Băcanul, era bulgar.

Tânărul Ilie a rămas orfan de la vârsta de nouă ani şi a găsit azil la orfanotrofia (orfelinatul) existentă pe lângă biserica „Domniţa Bălaşa" din Bucureşti. Pe lângă aceeaşi biserică exista şi o şcoală greacă, unde viitorul ierarh a învăţat carte, avându-l, printre profesorii săi, pe unul dintre cei mai renumiţi dascăli ai vremii: Lambru Fotiadis. La şcoală s-a dovedit a fi un elev foarte dotat, distingându-se prin dragoste de învăţătură. Această aplecare a sa către studiu, ca şi perseverenţa sa, au atras atenţia profesorilor săi şi a mitropolitului Dositei Filitti care, se pare, îi era şi rudă.

Mitropolitul Dositei l-a ajutat să-şi continue studiile şi l-a îndemnat să înveţe mai multe limbi. Astfel, tânărul Ilie Gheorghiadis a ajuns să poată vorbi greaca, germana, franceza şi rusa şi să dobândească o bogată cultură.

Tot mitropolitul Dositei l-a călugărit sub numele de Ilarion, l-a hirotonit diacon, iar în 1808 preot, înălţându-l apoi la rangul de arhimandrit şi stareţ al mânăstirii Dealu. Deşi nu a dovedit deloc înclinaţii sau pricepere în administraţie, în 1819, mitropolitul Dositei l-a mutat ca stareţ al mânăstirii Sf. Ioan cel Mare din Bucureşti, unde o dovedit aceeaşi lipsă de înclinaţie în cele gospodăreşti.

Însă calea spre episcopat i-a fost deschisă de firea sa nobilă, agreabilă şi deschisă, precum şi de dragostea constantă pe care a avut-o către studiu şi de bogata şi variata sa cultură, teologică şi profană.

După moartea episcopului Iosif al Argeşului, (27 oct. 1820) la câteva zile, pe data de 30 oct., domnitorul Alexandru Şuţu a cerut Divanului alegerea unui nou episcop în scaunul vacant. Divanul, care avea această sarcină, a ales, la 1 nov. 1820, pe arhimandritul Ilarion Gheorghiadis, pentru că era „împodobit cu învăţătură, cuvios, cu smerenie şi destoinic". Deşi mitropolitul Dionisie Lupu, episcopul Galaction de la Râmnic şi Gherasim Rătescu de la Buzău s-au opus alegerii lui Ilarion, majoritatea boierilor l-au vrut episcop pe Ilarion, care, se pare, că a avut şi sprijinul consulului rus Pini. Alegerea Divanului a fost întărită de domn, pe 5 nov., iar pe 20 nov., cu încuviinţarea Patriarhiei Ecumenice, i s-a făcut alegerea canonică în catedrala mitropolitană din Bucureşti, urmând ca a doua zi să fie hirotonit ca arhiereu.

Fiind unul dintre luptătorii împotriva asupririi turco-fanariote între vlădica Ilarion şi domnul Tudor din Vladimiri s-a închegat o frumoasă prietenie, care, din păcate, n-a putut da roade bogate, din cauza cumplitei morţi a căpitanului de panduri.

În timpul revoluţiei din 1821, vlădica Ilarion a îndeplinit un rol foarte important. Se pare că a fost secretarul şi sfetnicul de taină al lui Tudor, iar la intrarea acestuia în Bucureşti (martie 1821) vlădica Ilarion a fost eliberat de la Belvedere, unde se afla închis împreună cu mitropolitul Dionisie Lupu şi o parte din boieri. În calitate de sfetnic al lui Tudor, vlădica Ilarion l-a ajutat la redactarea diferitelor documente şi a îndeplinit unele misiuni politice, făcând parte dintre „propagenţii" revoluţiei.

După moartea lui Tudor, Ilarion s-a refugiat la Braşov, de frica turcilor, unde, mai de mult, se afla şi binefăcătorul său, poimitropolitul Dositei Filitti.

În 1822, pe scaunul Ţării Româneşti este numit domnitorul Grigorie Ghica, cunoscut ca turcofil. Ilarion e invitat să se întoarcă. Fiindu-i teamă, refuză. Însă, trimite o scrisoare la 7 septembrie, destul de îndrăzneaţă, în care, pe lângă felicitările de rigoare adresate domnului, îi dă şi o serie de sfaturi, într-un limbaj izvorât, parcă, din vechile cazanii româneşti. În locul lui Ilarion, a fost ales episcopul Grigorie Râmniceanu (13 febr. 1823 — 20 iul. 1828). Abia în 1827, episcopul Ilarion se întoarce în ţară şi după moartea episcopului Grigorie, (20 iul. 1828) el adresează o cerere generalului rus Teodor Pahlin, la 25 iul. 1828 în care arată că doreşte să-şi reia scaunul episcopal, vacant prin moartea episcopului Grigorie. Cererea vlădicii Ilarion e trimisă Divanului ţării, care a răspuns afirmativ, iar în toamna anului 1828 Ilarion e reaşezat episcop la Argeş.

Dar, odată cu reaşezarea sa ca episcop la Argeş, locuieşte mai mult în Bucureşti. Eparhia sa era condusă prin intermediul protosinghelului Vlasie, vicarul său. Grija faţă de bunul mers al eparhiei reiese din instrucţiunile în „17 ponturi" pe care le dă protosinghelului Vlasie prin care i se poruncea să inspecteze fiecare biserică din eparhie „cu mare scumpătate".

Deşi nu s-a ocupat prea mult cu administraţia, episcopul Ilarion a dovedit o bună cunoaştere a canoanelor şi organizării bisericeşti. Această afirmaţie e dovedită de o lungă circulară în „37 ponturi", care era adresată protopopilor din eparhie şi care constituia un adevărat îndreptar al activităţii lor.

Deşi a fost un om de o vastă şi variată cultură, vlădica Ilarion nu a scris decât cuvântări care au apărut, parţial, în periodicele vremii. Dar, deşi nu a scris lucrări teologice, a lucrat, în schimb, la propăşirea culturii româneşti pe altă cale: a purtat de grijă şi a susţinut material şi spiritual un număr de tineri dotaţi intelectual şi iubitori de studiu, dar fără posibilităţi materiale, (aşa cum fusese şi el) pentru a-şi putea continua studiile şi a deveni oameni de nădejde, bine pregătiţi, pentru slujirea Bisericii şi neamului lor. Între aceştia, cel mai strălucit a fost Dionisie Romano, ajuns episcop de Buzău, şi arhiereul Ioanichie Evantias.

Vlădica Ilarion a avut o fire independentă, fiind un caracter vertical, dar şi un om de spirit, agreabil şi plăcut. Firea sa de „volterian frondeur", aşa cum îl caracteriza Nicolae Iorga, l-a determinat să ia o atitudine categorică şi foarte curajoasă, faţă de mai marii vremii de atunci şi de păcatele lor. El demasca public, prin arzătoare cuvântări, abuzurile şi ilegalităţile săvârşite de dregători corupţi sau de diferiţi slujbaşi ai statului. Curajul său, caustic prin cuvânt, l-au determinat pe domnitorul Alexandru Ghica să intervină la mitropolitul Neofit, la 12 martie 1841, arătându-i că episcopul de Argeş, Ilarion ca şi episcopul de Buzău au o atitudine „eşită cu totul din calea cuvenită sfinţiei lor", deoarece cu orice prilej, „prefac cuvântul lui Dumnezeu ... în cuvinte politiceşti şi de atingere ...". Însă intervenţia domnitorului nu a schimbat cu nimic atitudinea episcopului. Dimpotrivă. La 21 mai 1843, într-o cuvântare ţinută în catedrala din Bucureşti, de faţă fiind domnul şi reprezentanţii diplomatici acreditaţi la Bucureşti, a dat în vileag pe funcţionarii corupţi ca şi feluritele lor abuzuri. După moartea mitropolitului Grigorie Dascălul (iunie 1834) şi până la alegerea unui nou mitropolit al Ţării Româneşti, în 1840, vlădica Ilarion a făcut parte din locotenenţa celor trei episcopi care a condus Mitropolia Ungrovlahiei în tot acest timp.

La 24 iunie 1834 s-a săvârşit în catedrala mitropolitană din Bucureşti, slujba îngropării mitropolitului cărturar Grigorie Dascălul. Cu acest prilej, episcopul Ilarion a rostit o frumoasă predică în care elogia calităţile marelui mitropolit, străduinţele sale cărturăreşti, smerenia şi nevoinţele sale duhovniceşti. Tot vlădica Ilarion a rostit cuvântul festiv la ungerea ca domn a lui Gheorghe Bibescu la 1 ian. 1842. Şi acest discurs este o luminoasă pagină de oratorie bisericească, din care reies talentul şi elocvenţa acestui ierarh, alături de o foarte bună cunoaştere a Sfintei Scripturi.

Dintre cuvântările episcopului Ilarion, s-au păstrat doar şaptesprezece. Restul a ars, probabil după moartea sa, împreună cu vasta-i bibliotecă. Dar, deşi puţine, prin frumuseţea redactării, bogăţia şi valoarea ideilor cuprinse, prin supleţea stilului, cuvântările şi predicile păstrate de la vlădica Ilarion au o mare valoare omiletică şi astăzi, fiind o minunată pildă de artă oratorică bisericească.

Pentru marele său dar oratoric, vlădica Ilarion a fost foarte mult apreciat. Publicaţiile timpului îl numeau fie „predicatorul nostru" fie „prea sfinţitul nostru predicator" sau, cu ocazia deschiderii Seminarului din Bucureşti, „Curierul Românesc" consemna că episcopul Ilarion, „a zis un cuvânt plin de elocvenţă şi potrivit cu circumstanţa".

După aproape şaptesprezece ani de episcopat, în cea de-a doua păstorire vlădica Ilarion a păşit spre viaţa veşnică în dimineaţa de luni, 8 ian., 1845, „pă la trei şi un sfert ceasuri evropineşti" după ce distrusese zapisurile de datorii pe care le aveau la el diferite persoane şi care erau în valoare de două mii de galbeni.

A fost înmormântat la biserica Antim, în partea dreaptă de faţă fiind şi domnul. Cu acest prilej, unul dintre discipolii săi, Dionisie Romano, a rostit o frumoasă predică, prin care a elogiat viaţa episcopului Ilarion, dragostea lui mereu constantă faţă de studiu şi grija de a ajuta tineri capabili care să-şi continue sau să-şi desăvârşească studiile.

Toate acestea ne îndreptăţesc să-l considerăm pe episcopul Ilarion de Argeş ca unul dintre marii ierarhi cărturari ai Bisericii noastre strămoşeşti, fiind un model pentru orice slujitor al Bisericii Ortodoxe de azi, de a da o deosebită atenţie formării sale intelectuale pe lângă cea duhovnicească, ambele fiind atât de necesare în lumea de azi.

Prof. drd. Radu Tascovici

Sfântul Grigorie Palama...

(Urmare din pag. 1)

nu fie nimeni departe de acest început al pocăinţei, deoarece, dacă nu a atins nici începutul virtuţilor, cum va putea înainta spre celelalte şi cum va progresa în bine? ...

Pentru aceasta, să ne curăţim mai dinainte fraţilor, la trup, la ceea ce spunem cu gura la cugetare, şi numai aşa, cu bună şi curată conştiinţă să ne apropiem. Într-adevăr, dacă făurarii şi aurarii care topesc în jurul aramei aur sau argint, sau alt metal, urmând a da prin baia de metal frumuseţea deosebită a culorii, mai întâi de toate curăţă şi răzuiesc orice pată, cu atât mai mult noi, care într-un fel mai desăvârşit vom fi auriţi, sau mai bine spus îndumnezeiţi, trebuie să ne curăţim mai dinainte de orice întinare trupească şi sufletească. Şi nu strălucim doar la suprafaţă, ca şi arama cea aurită pe deasupra, ci în toate cele dinlăuntru. Aşa ne vom apropia şi de mântuire, de vreme ce venim spălaţi până în cele mai adânci unghere ale sufletului.

Iar dacă venim cu conştiinţă vicleană, fără să fi luat prin mărturisire iertarea de la cel ce are puterea să lege şi să dezlege, fără să ne întoarcem spre Dumnezeu şi fără să ne îndreptăm mai dinainte după regula cea sfântă a credinţei spre propria noastră osândă ne apropiem şi spre chin căci îndepărtăm de la noi milele cele dumnezeieşti şi răbdarea Lui către noi. Zice dar: „pe Fiul lui Dumnezeu ai călcat, socotind de nimic sângele Testamentului şi ai ocărât harul Duhului". Cel care a rupt veşmântul împărătesc şi l-a aruncat în mocirlă, va suferi aceeaşi osândă cu cel ce a aruncat bună mireasmă în noroi sau a pus-o într-un vas necurăţit. Nu păţeşte nimic darul cel dumnezeiesc, căci este nepătimitor, dar se duce de la noi în chip nevăzut, precum şi zice: „nu se pune în vasul stricat mirul"; căci dacă ar păţi ceva prin nesocotinţa ta, atunci ar fi pătimitor şi va face nevrednic pe Cel care l-a oferit (Evrei 10, 29; Matei 9, 17 — parafrazat textul).

Vrednici să ne facem pe noi înşine prin pocăinţă, sau, mai bine, să ne dăruim pe noi înşine prin faptele pocăinţei Celui care ne poate face vrednici din nevrednici, şi aşa să ne apropiem cu nădejde neînfruntată şi cu credinţă, gândindu-ne nu la ce vedem, ci la cele nevăzute, căci pâinea este ca si catapeteasma care ascunde dincolo de ea dumnezeirea. Aceasta zice şi Pavel: „ne-a înnoit nouă cale nouă şi vie prin catapeteasmă, care este Trupul Său" şi prin care neamul nostru se ridică la cer (pentru că acolo este acum Pâinea aceasta) şi intrăm cu adevărat în Sfânta Sfintelor prin aducerea Trupului Său întru curăţie. „Să ne apropiem deci, fraţilor, cu inima curată întru deplinătatea credinţei" (Evrei 10, 20—22) ...

Într-adevăr, dacă chipul acesta al trupului a făcut drept pe Avraam, dacă chipul acesta al sângelui a făcut vii în Egipt pe cei întâi născuţi ai lui Israel, dacă chipul acesta al sângelui a consfinţit cortul cel vechi al lui Dumnezeu, dacă acest sânge a consfinţit şi a curăţit până şi Sfânta Sfintelor şi a arătat locuinţa lui Dumnezeu pe pământ şi a arătat pe arhierei şi pe cei unşi ai Domnului, dacă deci toate acestea le-a făcut tipul, umbra, mai încape oare îndoială de ceea ce poate să lucreze adevărul, realitatea, împlinirea? Dacă fără această umbră (a celor ce urmau să vină) Aaron nu intra în Sfânta Sfintelor, nici noi nu putem înainta spre cele cereşti fără să participăm la această realitate; nici locaş în ceruri nu putem dobândi, nici sălaş al Dumnezeului cerului nu putem deveni, nici jertfe vii, sfinţite şi bineplăcute Lui, pentru că numai prin El putem dobândi această înfăţişare. Căci zice împăratul şi proorocul David: „ce folos ai de sângele meu, dacă mă cobor în stricăciune?" (Ps. 29, 9).

De aceea, sângele nostru trebuie să-l facem una cu cel al lui Hristos prin împărtăşire, ca să dispară orice stricăciune, căci întru El avem folos mult şi nespus; şi din vremelnici ne face veşnici, din vechi ne face noi, ne face nemuritori, ne face pomi înverziţi şi sădiţi lângă curgerea apelor Duhului Sfânt şi din care se culege rod spre viaţa cea veşnică. Cu adevărat, izvor ieşea din paradis şi uda cu râuri firesti faţa pământului; iar de la masa cea sfântă, pe care cum zice psalmistul „a gătit-o Domnul în faţa celor care ne necăjesc pe noi" (Ps. 22, 5) în faţa diavolilor şi patimilor, curge izvor care lasă râuri înţelegătoare, udând sufletele şi ridicându-le la cer. Şi chiar pe îngeri, întorcându-şi ochii spre frumuseţea aceasta în care se face văzută înţelepciunea lui Dumnezeu, îi îndeamnă să-şi ridice privirile spre cele dăruite nouă prin Sângele Său. Venind deci spre Sfintele Taine, cu adevărat porfiră împărătească ne facem, sau mai bine spus, sânge şi trup împărătesc, şi o, ce minune! ne prefacem şi noi spre înfierea cea dumnezeiască, precum strălucirea cea dumnezeiască care este peste noi şi ne cuprinde ne face unşi (hristoşi) ai Duhului şi ne dă putere — după a lui făgăduinţă — să strălucim şi noi ca soarele întru arătarea Părintelui nostru, atâta vreme ce în sufletul celui ce vine spre Taine nu se găseşte nici o pată care ar putea umbri strălucirea Lui.

De aceea, mai întâi să ne curăţim şi să ne apropiem, dar nu numai atât, ci şi după ce luăm acest dar dumnezeiesc să fim cu luare aminte la noi înşine, aşa încât să rămânem deasupra patimilor şi să arătăm virtuţile Celui ce a binevoit să-şi găsească sălaş în noi, prin arătarea asemănării cu El, din virtuţi. Să ne gândim cu cine ne-am unit şi de ce daruri ne-am învrednicit şi, cutremuraţi de măreţia cea covârşitoare a darului şi a iubirii Sale pentru noi, să ne potrivim lucrarea, cuvântul şi gândirea spre voia lui Dumnezeu, spre ceea ce este bun, plăcut şi desăvârşit.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Aurel Jivi** — redactor adjunct; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

ABONAMENTUL pe un an: 5000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A. Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

SIBIU

Fondator:

Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 142
SIBIU
15 februarie
Nr. 7—8
1995

110 ani de autocefalie şi 70 de ani de Patriarhie românească

Sunt două momente aniversare din istoria contemporană a Bisericii noastre, împreunate şi cu împlinirea a 80 de ani de viaţă a celui ce conduce azi destinele Bisericii noastre, Prea Fericitul Părinte Patriarh **Teoctist.** Pentru cititorii noştri, socotim că trebuie să definim în prealabil însăşi noţiunea de „autocefalie". Prin acest cuvânt — de origine grecească — trebuie să înţelegem o conducere de sine a unei Biserici Ortodoxe naţionale, o independenţă administrativ-jurisdicţională faţă de alte unităţi bisericeşti, egale în drepturi, dar cu care rămâne în interdependenţă sub raport dogmatic, canonic şi cultic. În primele veacuri, fiecare Biserică locală se considera, într-un fel, ca autocefală, dar cu timpul, pe măsură ce creştinismul începe să se răspândească în afara marilor cetăţi şi metropole, organizarea bisericească se modifică, în sensul că noile Biserici încep să se orienteze — în ce priveşte organizarea lor administrativ-teritorială — după organizarea de stat romană, începută de împăraţii Diocleţian şi Constantin cel Mare. În felul acesta, pe lângă episcopii, au mai apărut mitropoliile, exarhatele şi patriarhatele, cele din urmă fiind recunoscute în mod oficial la Sinodul IV ecumenic de la Calcedon (451). În astfel de împrejurări istorice, autocefalia începe să fie limitată numai la anumite Biserici, îndeosebi la cele cu o individualitate proprie, dezvoltată în anumite condiţii istorice şi anumite zone geografice, cu credincioşi de acelaşi neam şi vorbind a-

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. Prof. Mircea Păcurariu

Sfânta Liturghie — Marea Iubire

TAINĂ ŞI COMUNIUNE
XIII.

Dacă orice lucrare omenească, în demersul ei, începe şi sfârşeşte odată, şi se poate descifra în analiza ei de amănunt, nu tot aşa este Taina Marii Iubiri a lui Dumnezeu, care nu are nici început şi nici un sfârşit. Ea copleşeşte şi firea şi gândirea, rămânând mereu insondabilă.

Ori, Taina Marelui Ospăţ de la Cina de Taină este însăşi prezenţa Marii Iubiri a lui Dumnezeu, Care „iubind pe ai Săi din lume, până la sfârşit i-a iubit" (In. 13, 1) şi acest „sfârşit" este doar o categorie a timpului nostru, iar nu a Tainei lui Dumnezeu. „Desigur, prefacerea pâinii şi-a vinului în trupul şi sângele lui Hristos, la Cina cea de Taină şi, pe baza ei în orice Sfântă Liturghie, e un mister de nepătruns în înţelesul şi modul înfăptuirii lui. Căci mister este nu numai felul de-a fi al lui Dumnezeu, ci şi orice lucrare a Lui asupra creaţiei" (Pr. prof. Dr. Dumitru Stăniloae: Spiritualitate..., op. cit., p. 272). În faţa tainelor dumnezeieşti, omul credincios nu poate rămâne în postura de simplu spectator, ci trebuie să devină un receptacul al măreţiei divine care se realizează din Marea Iubire a Ziditorului, pentru creatura Sa, a Părintelui ceresc pentru fiii Săi pământeni.

De aceea, adevăraţii credincioşi nu se pot lipsi de prezenţa activă, la Sfânta Liturghie, slujba comuniunii, a iubirii întreolaltă a fiilor lui Dumnezeu şi a tuturor împreună faţă de Dumnezeu. Astfel de credincioşi desprinşi de toată grija cea lumească, „participă la misterul liturgic şi primesc în el demnitatea de martori oculari ai evenimentelor care ies din paginile Bibliei. Harul liturgic îi plasează în timpul sfânt care ne face contemporani ai faptelor Sale şi aceasta nu e o reproducere sau o repetare a lor în timp" (Paul Evdokimov: Rugul aprins, trad. de diacon prof. Teodor V. Damşa, Timişoara, 1994, p. 64), ci o reactualizare a Jertfei celei mari. „Liturghia reproduce Întruparea în propria Sa dimensiune: Cuvântul s-a făcut trup, El se dă ca hrană şi îi transpune pe credincioşi în substanţa Împăratului. Aceasta este drumul şi amploarea iconomiei mântuirii pe care Liturghia le pune în plină lumină: administrarea acestui mister ţinut ascuns din veci de Dumnezeu, pentru ca Domniile şi Puterile cereşti să aibă acum cunoştinţă, prin mijlocirea Bisericii, de înţelepciunea lui Dumnezeu" (Ef. 3, 9.12, idem p. 86). Nu întâmplător, ci în mod profetic, anticipa Psalmistul că „În Tine îşi pun nădejdea cei ce cunosc numele Tău, fiindcă Tu nu-i părăseşti pe cei ce Te caută pe Tine, Doamne!" (Ps. 9, 10) şi „Umplene-vom de bunătăţile Casei Tale, (că) sfânt este locaşul Tău" (Ps. 64, 5).

Din orice unghi ai privi Iubirea lui Dumnezeu, ea nu poate fi delimitată, ci este asemenea unei revărsări de lumină, care te inundă fără să o poţi contura, te încălzeşte fără să te ardă, te transpune fără să te dislocheze, te angajează într-o evadare din sine, umplându-te în acelaş timp de El, savurând momentul acestei supraabundenţe, fără saturaţie.

Raportându-se la **Cina cea de Taină**, gânditorul Al. Schmemann apreciază că ea „este sfârşitul, adică culminarea, încoronarea, împlinirea Iubirii lui Hristos... El se dă pe Sine Însuşi, ca Unul care este însăşi Iubirea" (Euharistia, op. cit., p. 206). Dar cine ar putea mărturisi că aici s-a încheiat şi s-a sfârşit totul?!. Pe deasupra programului ritualistic care se derulează şi spaţial şi cronometric, Taina Iubirii nu se poate opri la parametrii naturii umane. Ea rămâne un mare mister sacru. Ea „are identitate invulnerabilă şi nu poate fi circumscrisă. Iubirea depăşeşte cadrul oricăror definiţii şi terminologii. Vesmântul verbal e mai degrabă o metaforă. Iubirea în plenitudinea ei troneză dincolo de categoriile uzuale. Tot ce formulăm terminologic este antinomic vis-à-vis de ceea ce este Iubire. Ea este magnifică. Nu se epuizează, ci Se dăruieşte mereu, fără sfârşit şi umple preponderent întregul univers. Puritatea şi dinamismul ei antrenează făptura şi totul odrăsleşte

(Continuare în pag a 2-a)

Pr. Nichifor Todor

Sfântul Gherasim de la Iordan

— 1520 de ani de la moarte —

A împleti cununi de laudă bărbaţilor celor îmbunătăţiţi, a preamări vrednicia lor pe cât ne este cu putinţă, a împărtăşi şi altora experienţa lor, este un lucru bun şi pricinuitor de mare sporire, în cele duhovniceşti.

Căci cunoaşterea vieţii celor ce s-au străduit să trăiască după plăcerea lui Dumnezeu şi în fapte bune au strălucit, mare folos sufletesc aduce creştinului.

Toţi sunt chemaţi să devină sfinţi (Efeseni I, 4). Toţi sunt chemaţi la mântuire, dar nu toţi ajung pe această culme, ci numai cei ce duc lupta cea bună, adică o viaţă vrednică de această stare de sfinţenie.

Pe căile sfinţeniei păşesc numai acei credincioşi, fie clerici, fie monahi sau mireni, care se străduiesc zi de zi, ca în tot ce fac, să devină din ce în ce mai buni, mai plini de iubire; din ce în ce mai mult înzestraţi cu fapte bune, acoperite cu mantia smereniei. Modelul perfect de viaţă, creştinul îl are pe Iisus Hristos, căci sfinţenia Sa ne întâmpină în mod real sub chipul unui „OM", care este asemenea nouă (Filipeni II, 7), dar că nu există în El, nici umbră de păcat, ci o sfinţenie, care îi aparţine din veşnicie.

În dorinţa de mântuire, Sfântul Apostol Pavel ne îndeamnă părinteşte la „imitarea sfinţilor", zicând: „Vă rog, să-mi fiţi mie următori, precum şi eu lui Hristos" (I Cor. IV, 16; XI, 1 şi Filip. III, 17). Sfinţii au ajuns la fericirea vieţii veşnice, ca ucenici şi imitatori ai lui Iisus Hristos, în care sfinţenia Sa străluceşte cu putere. Creştinii au datoria de a urma exemplul sfinţilor, căci în primul rând, imitarea acestora este implicit imitarea lui Iisus Hristos, care viază în sfinţi. De la ei putem învăţa care este calea adevăratei sfinţenii; creşterea, progresul şi meşteşugul luptei pentru mântuire, căci ei ne sunt călăuze sigure pe căile sfinţeniei, pe care le-au parcurs înaintea noastră. Nu trebuie să ne mărginim numai admirându-i şi minunându-ne de viaţa lor, ci să călcăm cu încredere pe urmele lor, conformându-ne viaţa după experienţa lor.

Imediat după Înălţarea Mântuitorului la ceruri şi până sub domnia lui Diocleţian (284—305), persecuţiile sângeroase împotriva celor ce mărturiseau pe Iisus Hristos, au făcut nenumăraţi mucenici, care s-au dovedit a fi „sământa creştinismului". Odată cu încetarea persecuţiilor sub domnia lui Constantin cel Mare (306—337), sarcina atât de grea, dar şi atât de sublimă a revenit asceţilor, care au pus temelia peste veacuri, monahismului creştin.

De acum martirul acestor timpuri devine, „cel ce s-a retras departe de zvonurile lumii în singurătăţile pustiului", luptând împotriva „deşertăciunilor lumii pentru dezrobirea sufletului de patimile trupului şi a ispitelor amăgitoare, întinse de duhul întunericului", în nădejdea că Harul divin îl va ajuta să ajungă la nepătimire prin focul suferinţelor, al lipsurilor şi al eforturilor personale, asumate de bunăvoia sa. Astfel se trece de la moartea martirică violentă a mucenicului-atlet, la mucenicul-monah, îmbrăcând peste armura atletică, mantia călugărească.[1] Martir-monah, nu că ar îndura diferite cazne ale trupului, într-un timp record scurt, ci pentru că toată viaţa luptă cu râvnă, să se menţină pe calea evanghelică; martir zi şi noapte, martir în cuvânt, martir în comportare, martir în trăire.[2]

Au trecut 1520 ani, de când şi-a încheiat alergarea (II Tim. II, 4—5) nevoitorul lui Hristos, Cuviosul Gherasim de la Iordan, chemat fiind de Cel de Sus, să-şi primească plata ostenelilor sale de bărbat îmbunătăţit, încununându-l cu diadema sfinţeniei (Apoc. XXII, 12).

Cuviosul Gherasim, numit şi „slava pustnicilor", era de neam din părţile Lichiei şi din tinereţe s-a făcut monah, nevoindu-se mai întâi în cea mai adâncă pustie a Tebaidei din Egipt, patria monahismului creştin. De aici, s-a aşezat apoi în pustiul Iordanului, întemeind o mănăstire cu viaţa de obşte, aproape de Ierihon, în timpul domniei lui Marcian (450—457), când are loc şi Sinodul IV ecumenic din Calcedon (451).

Vieţuitorii acestei mănăstiri se osteneau după îndrumările Cuviosului Gherasim, primele 5 zile din săptămână într-o chilie din pustie,

(Continuare în pag. a 2-a)

Ierodiac. Ciobâcă Teofilact
Mănăstirea Putna

1 Protos. Ioanichie Bălan, „Convorbiri duhovniceşti", Bucureşti, 1988, pag. 222.
2 Clement Alexandrinul, „Stromatele", Bucureşti, 1982, pag. 165.

STATORNICIA ÎN CREDINŢĂ

Credinţa este un dar oferit de Dumnezeu sufletului omenesc prin care îl putem cunoaşte pe Dumnezeu şi putem intra în comuniune cu El ca şi un copil cu părintele său bun şi iubitor. Prin credinţă avem siguranţa că Dumnezeu este Cel ce ne-a adus de la nefiinţă la fiinţă; că El grijeşte de viaţa noastră, că El ne-a adus mântuirea prin jertfa Fiului Său. Credinţa este asemenea busolei care ne conduce pe marea vieţii, în luptă cu valurile ei de multe ori furioase şi înspumate, şi poate prea puţin liniştite şi însorite. Credinţa ne arată totdeauna Steaua Polară, care este Hristos-Domnul şi nu ne lasă să ne rătăcim în drumul nostru spre veşnicie. Ne ţine permanent legaţi de El. Ne arată calea, adevărul şi viaţa... Credinţa ne este în acelaşi timp putere şi energie sufletească în lupta vieţii, de aceea pe bună dreptate spunea poetul Alexandru Vlahuţă: „Nebiruit e omul ce luptă prin credinţă! / El ştie că pe lume nimic zadarnic nu-i; / Că, dincolo de truda şi jertfa clipei lui, / În taină vremea ţese la sfânta biruinţă...".

Dar credinţa poate fi mai statornică sau mai puţin statornică, în funcţie de puterea sau slăbiciunea ei. Depinde de sufletul fiecăruia şi de felul cum o cultivă fiecare din noi. Cei ce au credinţa mai slabă şi mai şovăielnică cad mai uşor. Se împotmolesc la fiecare pas. Se smintesc de orice greutate pe care o întâmpină... Sunt însă alţii, cu credinţă tare; cu moralul mereu ridicat. Unii ca aceştia întâmpină cu optimism viaţa şi nu cad prăbuşiţi de ispite şi insuccese. Pot oricând s-o ia de la început fără murmur şi fără văicăreală. Aceştia au întotdeauna o credinţă statornică. Ei văd totdeauna pe valurile vieţii pe Salvatorul lor şi nu o nălucă de care să se sperie şi să cadă pradă furiei ameninţătoare a valurilor dezlănţuite...

Vedem adesea în jurul nostru credincioşi care pretind că împlinesc poruncile lui Dumenzeu, fiind nelipsiţi de la biserică, ţin posturile, se roagă cu regularitate, dar când se află la ispită sau încercare, credinţa li se clatină şi dacă nu pot răzbate prin hăţişurile vieţii, îşi pierd orice încredere în Dumnezeu şi cad pradă necazului care-i copleşeşte. Sunt învinşi!... Credinţa nu-i mai ajută la nimic...

Sunt însă şi o altă categorie de creştini neinstruiţi în cunoaşterea, mărturisirea şi practicarea credinţei. Când unora ca acestora li se întâmplă un necaz sau nu li se împlineşte o dorinţă, în descumpănirea credinţei lor, se adresează la tot felul de prezicători ai viitorului, fără ca ei să participe prin credinţă vie şi rugăciune stăruitoare către Părintele Ceresc cu încredinţarea fermă, hotărâtă, nesovăielnică că El ne-a făgăduit că nu ne va lăsa şi nu ne va părăsi. Unora ca acestora dacă li se împlineşte cererea, rămân pe mai departe în credinţa lor superficială, iar dacă Cerul nu le dă nici un răspuns, cad în deznădejde, pierzându-şi chiar şi această brumă de credinţă derutantă.

În sfârşit, cea de-a treia categorie de credincioşi sunt cei care cultivă în sufletul lor o credinţă vie şi statornică. Nici ei nu sunt scutiţi de ispite şi necazuri. Şi ei îl văd de multe ori pe Dumnezeu printre lacrimi. Dar prin credinţa lor statornică „viaţa lor este ascunsă cu Hristos în Dumnezeu...". Ei au siguranţa că Dumnezeu nu-i va lăsa şi nu-i va părăsi niciodată.

De aceea, a nu-ţi pierde niciodată credinţa, ci a fi statornic în credinţă, orice ţi s-ar întâmpla, este marea taină a vieţii, care-ţi dă sporite puteri să fii mereu biruitor după cum spune poetul: „Nu eşti învins cât timp credinţa / Nu ţi-ai schimbat şi nu ţi-ai stins: / Credinţa iarăşi te ridică / Poţi fi căzut, dar nu învins! /."

Am citit undeva că pe pereţii unei celule din închisoare erau scrise două fraze contradictorii de doi condamnaţi diferiţi. Pe un perete era scris: „Aici mi-am pierdut credinţa". Pe un alt perete era scris de altcineva: „Aici mi-am aflat credinţa". Iată ce poate face ispita şi necazul cu un om zis credincios, dar nestăruitor în credinţă: se clatină, îşi pierde încrederea în Dumnezeu şi până la urmă ajunge necredincios. Iată însă şi celălalt caz, când necazul şi ispita te face să-L vezi pe Dumnezeu mai bine printre lacrimi, şi nimeni şi nimic să nu te mai poată despărţi de El. După ce i-ai simţit bunătatea şi iubirea Lui să-I rămâi statornic credincios; şi totdeauna stăruind în rugăciune să accepţi ca în viaţa ta să se împlinească necontenit voia Lui, şi chiar dacă întârzie minunea, să te rogi mai cu ardoare, mai stăruitor, mai încrezător, având siguranţa că „toate se lucrează spre binele celor ce-L iubesc pe Dumnezeu".

Creştinii înduhovniciţi, care şi-au dăruit viaţa lor lui Dumnezeu, au reuşit ca să aducă mulţumire lui Dumnezeu — aşa cum spune Apostolul — „întru toate". Adică şi în necazuri, ca şi în succese să se bucure la fel, ştiind că Părintele ceresc veghează la viaţa lor, şi că tot ce li se întâmplă în viaţă este prin voia şi atotştiinţa lui Dumnezeu. De fapt, lucrurile vieţii sunt atât de schimbătoare şi nesigure, încât nu poţi şti şi mai ales nu poţi prevedea dacă ceea ce consideri azi fericire sau realizare, nu poartă reversul unei realităţi cu finalitate dezastruoasă... Sau invers, ispitele şi necazurile care ţi se par la un moment dat asemenea unui munte pe care nu-l poţi trece, şi care de multe ori te depăşesc cu apăsarea lor, pot avea în dosul lor tocmai bucuria sau satisfacţia unei împliniri. Dumnezeu nu ne-a dat cunoştinţa viitorului, tocmai pentru a ne ţine printr-o credinţă stăruitoare totdeauna alături de El şi astfel să ne întărească comuniunea de iubire cu El. Credinţa stăruitoare te ajută, îţi aduce sporite energii duhovniceşti ca dincolo de norii apăsători şi întunecaţi, care îţi tulbură de multe ori viaţa, să vezi raza luminoasă a soarelui, care străluceşte cu putere şi căldură, deschizându-ţi perspectiva unui cer senin.

Spre a ne îmbărbăta în necazuri şi ispite, Sfântul Apostol Pavel ne arată că „ispită pe voi nu v-a cuprins decât omenească; dar cre-

(Continuare în pag. a 3-a)

Pr. Prof. Sorin Cosma

„Biserica Ortodoxă Greacă"

(în trecut şi prezent)

Între Bisericile Ortodoxe cu rang de Arhiepiscopie, Biserica Ortodoxă Greacă este cea mai mare şi cea mai bine organizată.

Istoriceşte, Biserica Ortodoxă Greacă îşi are începuturile ei la anul 50 d.Hr., când Sf. Ap. Pavel, „apostolul neamurilor" a înfiinţat prima comunitate creştină din Europa, la Filippi, în nordul Greciei (F. Ap. cap. 16).

Având deci o istorie aproape bimilenară, străbătută de multe încercări, necazuri şi suferinţe, presărată cu numeroşi martiri aproape până în zilele noastre, Biserica Ortodoxă Greacă se prezintă astăzi ca una dintre cele mai puternice şi mai active Biserici ale ecumenicităţii Ortodoxe.

Istoria modernă a Greciei începe cu anul 1822 când la 1/13 ian. aceasta şi-a proclamat independenţa la Epidaur, independenţă ce-i va fi recunoscută pe plan internaţional abia în septembrie 1829 prin pacea de la Adrianopol.

În anul 1850 prin Tomosul Patriarhal acordat de patriarhul Antim IV (1840—1845; 1848—1852) Bisericii Greciei i s-a recunoscut autocefalia, iar doi ani mai târziu, deci în 1852 a avut loc elaborarea unor legi de Statut ale Bisericii Greceşti.

În anul 1910 a avut loc votarea primei legi enoriale a Bisericii Ortodoxe Greceşti.

Războiul greco-turc din 1919—1922, câştigat de Turcia, a produs grele pierderi teritoriale Greciei şi a cauzat multe suferinţe şi prigoane Bisericii Ortodoxe. O serie de ierarhi în frunte cu mitropolitul Hrisostom al Smirnei au fost martirizaţi şi peste un milion şi jumătate de greci au fost masacraţi sau expulzaţi de către statul turc.

Între 1922—1938, Biserica Greciei a fost condusă de către eruditul arhiepiscop Hrisostom Papadopulos, unul dintre cei mai mari istorici eclesiastici ai Greciei contemporane.

În anul 1924 Biserica Greciei, la fel ca şi alte Biserici Ortodoxe, a acceptat noul calendar, dar cu toate acestea, există încă până astăzi, o puternică fracţiune care n-a acceptat noul calendar socotindu-l ca o deviere de la dreapta credinţă şi un compromis cu Biserica Romei.

În anul 1928 a avut loc elaborarea Actului patriarhal şi Sinodal privind administrarea bisericească a teritoriilor greceşti din nordul Greciei (Néon Horón) în care se recunoaşte onorific un oarecare primat asupra acestor teritorii al Patriarhiei Ecumenice de Constantinopol. Aşa se face că Patriarhul Ecumenic este pomenit la sf. slujbe înaintea Arhiepiscopului Atenei şi al întregii Elade.

Ierarhii acestor teritorii din nordul Greciei sunt membri deplini ai Sf. Sinod al Bisericii Greceşti fără nici o întâietate ce

(Continuare în pag a 2-a)

Arhid. Drd. Visarion Bălţat

110 ani de autocefalie...

(Urmare din pag. 1)

ceeaşi limbă. De regulă autocefalia se cerea de la Patriarhia ecumenică din Constantinopol — capitala imperiului roman şi apoi bizantin între anii 330 şi 1453. Aşa au apărut Arhiepiscopia autocefală din Cipru (431), Arhiepiscopia Justiniana Prima (535, dispărută), Patriarhia Georgiei (sec. VIII, existentă şi azi), Arhiepiscopiile de Durostorum-Dârstor (sec. X), de Ohrida (1019—1020), de Târnovo, (1235), de Ipek (1219—1222), toate cu o existenţă efemeră. Mai târziu au fost recunoscute Mitropolia autocefală a Moscovei (1448, devenită Patriarhie în 1579), Arhiepiscopia Muntelui Sinai (autocefală din 1575), Biserica autocefală a Greciei (1850), Biserica Ortodoxă Sârbă în 1879, Biserica Ortodoxă Română (1885), Biserica Ortodoxă a Bulgariei (recunoscută ca autocefală abia în 1945).

Cunoscând aceste lucruri din istorie, trebuie să răspundem la întrebarea: de ce Biserica noastră a fost recunoscută ca autocefală abia din 1885, din moment ce are o istorie bimilenară şi s-a impus mereu în trecut în faţa tuturor celorlalte Biserici nu numai prin numarul credincioşilor, ci mai cu seamă prin cultura şi arta ei bisericească specifice Ortodoxiei româneşti şi în acelaşi timp prin ajutorul multilateral şi dezinteresat pe care l-a acordat — timp de o jumătate de mileniu — multor Biserici Ortodoxe căzute sub dominaţie otomană.

Se ştie că cele trei Mitropolii **româneşti** există încă din secolul al XIV-lea, în Ţara Românească, Moldova şi Transilvania, când s-au cristalizat şi organizat canonic, odată cu statele medievale româneşti, mai ales cele de la sud şi răsărit de Carpaţi. La începuturile lor, **Mitropoliile din Ţara Românească şi Moldova au cerut să fie** recunoscute canonic de către Patriarhia ecumenică, **ceea ce s-a şi** realizat prin cunoscutele „Tomosuri" patriarhale din anii 1359, respectiv 1401. În felul acesta, ele au fost considerate ca fiind sub oblăduirea Patriarhiei ecumenice, neavând o recunoaştere oficială din partea acesteia ca „Biserici autocefale". Cu toate acestea, dacă cercetăm drepturile unei Biserici autocefale, aşa cum sunt stabilite de canoane, se poate constata cu uşurinţă că ele s-au bucurat de astfel de drepturi în tot decursul istoriei.

A. **Cu privire la exercitarea puterii învăţătoreşti:** au dovedit permanentă statornicie în dreapta credinţă şi în păstrarea unităţii dogmatice, canonice şi de cult cu celelalte Biserici Ortodoxe; au alcătuit singure cărţi cu conţinut doctrinar (catehisme, mărturisiri de credinţă, pastorale), fie în limba română, fie în slavoneşte şi greceşte, pe care le-au răspândit printre credincioşii ei, dar şi printre cei de alte limbi; au avut propriile lor şcoli teologice, pentru pregătirea viitorilor slujtori ai altarelor; au angajat discuţii dogmatice cu reprezentanţii altor Biserici (ca în cazul Sinodului de la Iaşi din 1642).

B. **Cu privire la exercitarea puterii sfinţitoare:** Bisericile româneşti au hirotonit singure arhierei, preoţi şi diaconi, asigurându-se astfel succesiunea neîntreruptă a preoţiei, moştenită de la Sf. Apostol Andrei; au canonizat sfinţi (Sf. Nicodim de la Tismana, Sf. Ioan cel Nou de la Suceava, Sf. Nifon, patriarhul Constantinopolului) şi au instituit sărbători pentru pomenirea lor; au adoptat limba liturgică pe care au socotit-o corespunzătoare etapei istorice prin care treceau (latina populară, slavona, apoi româna); au introdus elemente specifice, naţionale, în arhitectură, pictură, arte decorative şi muzică; în anumite situaţii, s-a sfinţit la noi şi Sfântul Mir (la Iaşi în 1643, de patriarhul Teofan al Ierusalimului).

C. **Cu privire la exercitarea puterii de conducere sau jurisdicţionale:** în fiecare ţară românească existau câte 3—4 ierarhi, care puteau constitui un „sinod local" şi care hirotoneau singuri alţi ierarhi, în caz de vacantare a vreunui scaun; şi-au ales singure ierarhi, din propriul lor neam, atribut **esenţial** al autocefaliei; şi-au stabilit singure legi de organizare şi de conducere, fără ca ele să fie aprobate de vreo Biserică din afară; au păstrat singure, fără mijlocirea vreunei alte Biserici, relaţii cu alte Biserici ortodoxe surori; şi-au judecat singure ierarhii, în caz de abateri; şi-au exercitat singure jurisdicţia peste credincioşii de neam român din „diaspora" (Lvov, în sec. XVI—XVII, Europa occidentală în sec. XIX).

Pe de altă parte, trebuie să menţionăm faptul că mitropoliţii români n-au făcut parte niciodată din „Sinodul patriarhal" de la Constantinopol şi nici n-au primit dispoziţii din partea acestuia. Starea de autocefalie a Bisericilor româneşti rezultă şi din cercetarea istoriei unei eparhii, cu o existenţă de câteva secole, cea a Brăilei sau a Proilaviei, creată după transformarea Brăilei şi a zonei înconjurătoare în „raia" turcească. Această eparhie, scoasă de sub autoritatea domnilor Ţării Româneşti, a fost cârmuită numai de ierarhi greci, trimişi direct de la Patriarhia ecumenică. Ori, în restul pământului românesc, situaţia era cu totul alta, ierarhii noştri fiind aleşi de o adunare de clerici şi mireni, în ţară şi recunoscuţi de domnii ţării respective.

Cu toate acestea, Bisericile din Ţara Românească şi Moldova — şi cu atât mai puţin cea din Transilvania — nu au solicitat Patriarhiei să fie recunoscute ca autocefale, desigur din cauza divizării teritoriale româneşti, în trei state diferite. Situaţia s-a schimbat îndată după realizarea unificării noastre de stat într-o primă fază, în 1859. Dar până la recunoaşterea pur formală a autocefaliei româneşti care exista de veacuri, a mai trecut un sfert de veac. Încă Divanul Ad-Hoc al Moldovei, în 1857, ceruse deplina „independenţă" a Bisericii româneşti. Prin aşa-numitul „Decret organic pentru înfiinţarea unei autorităţi sinodale centrale", din 3 decembrie 1864 se prevedea că „Biserica Ortodoxă Română este şi rămâne independentă de orice autoritate bisericească străină întru tot ce priveşte organizarea şi disciplina". Aceasta a fost prima legiferare oficială a autocefaliei sau a independenţei Bisericii Ortodoxe Române. Articolul 2 prevedea constituirea unui „Sinod general al Bisericii române". Protestele Patriarhiei ecumenice faţă de această hotărâre au rămas fără rezultat. Autocefalia Bisericii noastre a fost prevăzută şi în Constituţia din 1/13 iulie 1866, ca şi în Legea organică pentru alegerea mitropoliţilor şi a episcopilor eparhioţi, precum şi a constituirii Sfântului Sinod al Bisericii Autocefale Ortodoxe Române" din 1872. În mai multe articole ale Legii, Biserica noastră era prezentată ca „autocefală". Între timp, la 9 mai 1877, s-a proclamat „independenţa" de stat a României, act recunoscut şi de Congresul de pace de la Berlin din 1878. În această conjunctură, se cerea imperios şi recunoaşterea autocefaliei. Lucrurile s-au mai amânat câţiva ani, mai cu seamă că la 25 martie 1882 s-a sfinţit pentru prima oară Sf. Mir la noi, în România modernă, fapt care a provocat reacţii dure din partea Patriarhiei ecumenice. Abia la 25 aprilie 1885, în urma unor noi intervenţii — pe plan bisericesc şi chiar diplomatic — patriarhul Ioachim IV a dat obişnuitul „Tomos" de **recunoaştere** a autocefaliei, semnat de 10 membri ai Sinodului patriarhal. Cu aceeaşi dată, patriarhul a adresat o enciclică tuturor celorlalte Biserici Ortodoxe autocefale, prin care le înştiinţa că a fost recunoscută autocefalia Bisericii româneşti. Mitropolitul primat de atunci Calinic Miclescu a făcut acelaşi lucru. S-au primit scrisori de răspuns, cu urări frăţeşti de felicitare. Cu alte cuvinte calea spre autocefalie a cunoscut trei etape: **proclamarea** ei în ţară, în 1865, în timpul lui Alexandru Cuza, apoi în 1866 şi 1872; **recunoaşterea** de către Patriarhia ecumenică în 1885 şi **acceptarea** din partea celorlalte Biserici autocefale surori.

După 40 de ani, în 1925, s-a petrecut un alt fapt de seamă în istoria Bisericii noastre: ridicarea ei la demnitatea de Patriarhie. Acest lucru se impunea mai mult ca oricând, atunci, după realizarea statului naţional român unitar. Se impunea şi pentru că două Biserici din vecinătatea noastră îşi restabiliseră Patriarhiile nu de mult: cea rusă în 1917 şi cea sârbă în 1920. Biserica noastră avea pe atunci 14 milioane de credincioşi, două Facultăţi de Teologie şi cinci Academii teologice, cu profesori de mare prestigiu, un număr însemnat de seminarii. Se aduceau şi argumente de ordin „istoric": masivele ajutoare materiale pe care ţările noastre le oferiseră cu generozitate atâtor Biserici ortodoxe în perioada turcocraţiei.

Încă din 1919 s-au făcut propuneri de înfiinţare a Patriarhiei, de Congresele preoţeşti din Sibiu şi Chişinău, de istorici şi teologi, chiar de oameni politici. Paralel, se desfăşurau lucrările pentru unificarea bisericească în România întregită, încheiate tot în 1925, când s-a votat Legea şi Statutul de Organizare a Bisericii Ortodoxe Române. La 4 februarie 1925, mitropolitul Nectarie Cotlarciuc al Bucovinei a propus, în Sf. Sinod, ridicarea Bisericii noastre la demnitatea de Patriarhie. În aceeaşi şedinţă s-a citit şi aprobat „Actul de înfiinţare a Patriarhiei". Organele legislative ale ţării şi-au dat acordul în cursul aceleiaşi luni. Potrivit vechiului obicei, s-a cerut Tomosul de recunoaştere a noii Patriarhii din partea patriarhului ecumenic Vasile II. La 1 noiembrie 1925 a avut loc la Bucureşti ceremonia investirii şi înscăunării primului patriarh al Bisericii Ortodoxe **Miron Cristea,** până atunci mitropolit-primat al ţării. Primul patriarh era ardelean, fost mulţi ani în slujba Arhiepiscopiei Sibiului, apoi episcop al Caransebeşului şi unul din militanţii pentru reîntregirea ţării. Ca patriarh a fost preocupat de unificarea bisericească, de tipărirea Bibliei sinodale şi a multor lucrări teologice, de promovarea ecumenismului creştin. După moartea sa (1939), a urmat patriarhul **Nicodim Munteanu,** fost mitropolit al Moldovei, un distins cărturar, traducător al Bibliei şi al unor lucrări teologice ruseşti, care a păstorit în anii grei ai războiului şi în cei imediat următori. Al treilea patriarh, **Justinian Marina** (1948—1977), a avut o păstorire lungă, în care a ştiut să cârmuiască Biserica cu multă pricepere chiar în anii grei ai regimului comunist. Sub el s-au reluat legăturile cu alte Biserici creştine, s-au tipărit reviste şi cărţi teologice, s-au refăcut monumente istorice. Sub patriarhul **Iustin Moisescu** (1977—1986), s-a continuat activitatea editorială şi ecumenică, dar s-a început şi acţiunea nefericită a demolării unor biserici bucureştene. Al cincilea patriarh, **Prea Fericitul Teoctist Arăpaşu** (din noiembrie 1986), păstoreşte cu vrednicie, la cei 80 de ani ai Săi, străduindu-se să continuie frumoasele tradiţii ale marilor Săi înaintaşi. Este prezent în mişcarea ecumenică, în activităţi editoriale, în construcţia şi restaurarea unor biserici, în refacerea monahismului. Mulţumitori lui Dumnezeu pentru tot ce a dăruit Bisericii şi neamului românesc, slujitorii Ei de astăzi vor lucra cu aceeaşi însufleţire şi de acum înainte, astfel ca prestigiul Bisericii noastre să sporească mereu.

„Biserica Ortodoxă Greacă"

(Urmare din pag. 1)

ar rezulta din faptul că pomenesc mai întâi la slujbe pe Patriarhul ecumenic.

La fel, Muntele Athos este sub jurisdicţia exclusivă a Patriarhiei Ecumenice.

În anul 1930 a avut loc votarea legilor pentru **Administrarea averilor bisericeşti** şi a **Casei de Asigurari pentru preoţi.** Aceasta din urmă, în 1992, a fost asimilată în **„Caseria de asigurari"** de stat pentru toţi funcţionarii publici de stat.

În anul 1933 s-a înfiinţat organizaţia **„Apostoliki Diakonia"** — organism auxiliar al Sf. Sinod, axat în special pe probleme de misiune ortodoxă, administraţie, editură bisericească, activitate filantropică, asistenţă socială, mass-media etc.

De un deosebit succes se bucură în Biserica Greciei şi mişcările misionare ortodoxe cu o mare influenţă în popor, ca de exemplu mişcarea „Zoi" condusă vreme îndelungată de regretatul prof. P. Trembelas, asociaţia „Artos Zois" condusă de prof. dr. Savva Agourides, asociaţia „Apostolul Varnava", „Sotir" şi altele.

Datorită activităţii neobosite a Bisericii şi în special a acestor organizaţii misionare, sectele religioase cu toate sforţările lor, sunt aproape inexistente în Grecia.

Astăzi Biserica Ortodoxă Greacă numără peste 10 milioane de credincioşi, având un număr de 80 de episcopi şi mitropoliţi şi aproximativ 11 000 de preoţi. Actualmente Biserica Greciei are în frunte pe **P.F. Serafim** cu titulatura de „Arhiepiscop al Atenei şi al întregii Elade". P.F. Sa a fost ales ca arhiepiscop la 12 ian. 1974, fiind până atunci mitropolit de Ioanina. De remarcat faptul că în Biserica Greacă, titlul de arhiepiscop este superior celui de mitropolit.

Sf. Sinod se compune din toţi ierarhii în funcţiune şi este în acelaşi timp şi Corpul Superior Legislativ şi Electoral al Bisericii Greciei.

Spre deosebire de alte Biserici între care şi Biserica Ortodoxă Română, în Biserica Greciei laicii nu participă la alegerea ierarhilor, ci numai Corpul legislativ al ierarhiei.

Sinodul permanent al Bisericii Greciei este format din Arhiepiscopul Atenei ca preşedinte şi din 12 mitropoliţi, aleşi în fiecare an, şi care sunt de obicei şi preşedinţii comisiilor sinodale pe probleme: cult, educaţie, asistenţă socială, viaţă monahală, lupta contra ereziilor etc.

La nivel central Biserica Greciei editează 13 periodice pe diverse teme şi care apar lunar, unele chiar săptămânal. Amintim doar câteva: „Teologia", „Ekklisit" „Glasul Domnului", (apare săptămânal), „Adevărul bisericesc", „Parohul", „Probleme ale tineretului" etc. În plus fiecare Eparhie editează 1—3 publicaţii lunare pe teme teologice sau pastorale.

În privinţa învăţământului religios, acesta este obligatoriu atât în şcoala generală cât şi în gimnazii şi licee. Patronii spirituali ai învăţământului religios şi de stat sunt Sf. Trei Ierarni (30 ian.), zi în care nu se fac cursuri iar după Sf. Liturghie, la care participă toţi elevii, au loc serbări dedicate Sf. Trei Ierarhi. Pe lângă Ministerul de Externe al Greciei funcţionează „Direcţia de probleme bisericeşti", iar pe lângă Ministerul Cultelor un „Secretariat General al Cultelor". Pe lângă Ministerul Culturii funcţionează „Direcţia de reconstrucţie, arheologie şi artă veche" ce se ocupă cu probleme de restaurare a vechilor monumente istorice eclezlastice.

De asemenea pe lângă Ministerul Apărării Naţionale funcţionează „Corpul preoţesc militar" ce acordă asistenţă religioasă militarilor, acest corp preoţesc fiind în dependenţă spirituală şi canonică de Sf. Sinod.

Afiliat Corpului de Poliţie, subordonat Ministerului Ordinii Publice, funcţionează de asemenea un „Serviciu de asistenţă religioasă". Chiar şi Corpul General al Pompierilor are un Serviciu special religios cu preoţi şi paraclise la dispoziţie pentru serviciile divine.

În Grecia există două Facultăţi de Teologie încorporate în Universitate, cea de la Atena înfiinţată în 1937, beneficiind de o modernă construcţie în Complexul Universitar, şi cea de la Tesalonic.

Există de asemenea 28 de Seminarii teologice. Întreg personalul clerical şi auxiliar al fiecărei parohii (cântăreţ, îngrijitor) este salarizat în întregime de Stat.

În Atena există astăzi aproximativ un număr de 325 de biserici şi paraclise iar în întreaga Grecie aproximativ 12 000.

Există numeroase mănăstiri de călugări şi de călugăriţe în care se practică viaţa de obşte dar şi cea idioritmică (de Sine).

În majoritatea bisericilor din Atena, dar şi din provincie, se slujeşte zilnic: Utrenia, Sf. Liturghie şi Vecernia, iar Duminica din cauza afluxului mare de credincioşi se slujesc în multe biserici din Atena câte două Sfinte Liturghii. Bineînţeles că nu de către acelaşi preot, fiecare biserică având doi sau mai mulţi preoţi slujitori.

În Grecia există un număr restrâns de credincioşi romano-catolici, constituiţi într-o Arhiepiscopie, de asemenea există credincioşi, relativ puţini, aparţinând Bisericilor protestante.

Patronul spiritual al oraşului Atena este Sf. Dionisie Areopagitul iar al oraşului Tesalonic, al doilea oraş ca mărime al ţării, este Sf. Dumitru izvorâtorul de mir. Între Biserica Ortodoxă Română şi Biserica Greciei au existat de-a lungul istoriei strânse relaţii bisericeşti şi culturale, relaţii ce se continuă fructuos până în zilele noastre.

Sfântul Gherasim de la Iordan

(Urmare din pag. 1)

singur în tăcere, rugăciune şi lucru de mână. Hrana era pâine uscată, apă şi curmale. A gusta fiertură nu le era slobod, nici a face focul în chilie şi nici cugetul să nu dorească ceva în aceste zile. Sâmbăta şi Duminica veneau la mânăstire, la Sfânta Liturghie, la care se împărtăşeau cu Sfintele Taine. După aceea intrau în trapeză, unde mâncau fiertură şi beau puţin vin. Predau la stăreţie lucrul de mână, ce au făcut în cele cinci zile în pustie şi Duminică după amiază plecau din nou în pustie, pentru alte 5 zile. Cuviosul Gherasim, în Postul Mare, se retrăgea în pustiul Ruva, unde petrecea în ajunare desăvârşită până la Duminica Floriilor, când se întorcea la mânăstire. A devenit bărbat îmbunătăţit, plin de roadele vieţii duhovniceşti, pe care s-a străduit cu osârdie să le dobândească prin nevoinţele pustniciei.

Iar roadele vieţii duhovniceşti, ni le arată Sfântul Apostol Pavel: „dragostea, bucuria, pacea, îndelunga răbdare, bunătatea, facerea de bine, credinţa, blândeţea, înfrânarea, curăţia" (Galateni V, 22—23) precizând că: „cei ce sunt ai lui Hristos şi-au răstignit trupul împreună cu patimile şi cu poftele" (Galateni V, 24).

Acestuia i-a slujit un leu, „ca un om cu pricepere" până la moartea Sfântului din 4 martie 475. Prin aceasta vrând să ne arate nouă, câtă ascultare şi supunere aveau fiarele către Adam, în starea primordială din Eden, înainte de căderea sa în neascultare.

De aici se vede, cât de plăcut lui Dumnezeu era acest Cuvios pustnic, care din tinereţe şi până la adânci bătrâneţe, a slujit lui Dumnezeu zi şi noapte, în curăţie îngerească, post îndelungat, rugăciune necontenită, lacrimi şi smerită cugetare.

Sfânta Liturghie — Marea Iubire

(Urmare din pag. 1)

şi creşte în statura echilibrului şi a demnităţii... Ea este respiraţia şi odihna vieţii. E însăşi viaţa în amploarea şi multitudinea ei, fără contopire. E chemare la negrăitul Ospăţ Cosmic, în care omul se realizează ca un rege al făpturilor şi e îndatorat şi el să participe la acest har inepuizabil, devenind locaş al Iubirii şi radiind căldura şi savoarea ei, pe toate meridianele" (Vezi: Prot. Nichifor Todor, art. IUBIRE, în Gazeta de Sibiu, 1994, an. I, nr. 1, p. 9).

În Taina Liturghiei totul este Iubire şi totul este dăruire; totul este „Ospăţ"! „În Liturghia noastră, care se săvârşeşte pe pământ, **dar se săvârşeşte** totodată şi în cer. În ea se descoperă şi ni se dăruieşte taina mântuirii lumii de către Hristos, în întreaga ei plinătate, iar în multiplele ei părţi se împlineşte Biserica şi în ea triumfă o altă viaţă, un început veşnic... Întreaga Liturghie — de la început până la sfârşit — este **epicleză,** este chemare a Sfântului Duh, Care transformă tot ce se săvârşeşte în ea... Dar şi această prefacere rămâne nevăzută, căci se săvârşeşte de Duhul Sfânt... şi se adevereşte numai prin **credinţă.** Astfel se săvârşeşte în chip nevăzut prefacerea pâinii şi a vinului în Sfântul Trup şi Sânge ale lui Hristos. **Nu se produce** nici o schimbare sesizabilă prin simţuri, pâinea rămâne pâine şi vinul rămâne vin. Ceeace dacă s-ar produce **aceasta** în mod „sesizabil", atunci creştinismul ar fi un cult magic, iar nu religia credinţei, a nădejdii, a iubirii". (Al. Schmemann: Euharistia, op. cit., p. 226). Părintele Stăniloae zice: că „Puterea dumnezeiască lucrătoare a Duhului Sfânt din trupul Lui este atât de mare, că trupul lui Hristos nu are nevoie să asimileze ca hrană pâinea şi vinul ca să le prefacă, ci le încorporează dintr-o dată în trupul şi sângele Lui, sau face ca trupul şi sângele Lui să se extindă în ele, să nu mai rămână din ele, distincte de El, decât chipurile lor". (Spiritualitate..., op. cit., p. 320).

Sfânta Scriptură ne stă mărturie că Hristos, „printr-o singură jertfă adusă, a adus la veşnica desăvârşire pe cei ce se sfinţesc" (Evr. X, 14). Este o jertfă unică şi cu valoare veşnică, mereu roditoare. „Hirstos înviat din morţi nu mai moare, moartea nu mai are stăpânire asupra Lui, căci ce a murit, a murit păcatului odată pentru totdeauna, iar ce trăieşte, trăieşte lui Dumnezeu" (Ro. VI, 9—10). Jertfindu-se pentru noi oamenii şi pentru a noastră mântuire, aşa cum anticipa, cu peste opt sute de ani înainte de venirea Mântuitorului, marele prooroc Isaia anunţa printr-o clarviziune profetică, marea Jertfă a Fiului lui Dumnezeu, care „a fost pedepsit pentru păcatele noastre şi prin rănile Lui noi toţi ne-am vindecat" (vezi: Is. 53, 3—11).

Deci „jertfa (liturgică) constă nu din junghierea Mielului în clipa sfinţirii darurilor, ci în prefacerea pâinii în Mielul cel junghiat" (Nic. Cabasila: Tâlcuirea dumnezeieştii Liturghii, op. cit., p. 82) şi junghiat pe cruce, odată pentru totdeauna. Miracolul, taina este că Acelaşi Hristos, jertfit pe cruce, preface în fiecare Sfântă Liturghie, prin invocarea Duhului Sfânt, **pâinea** de jertfă (prescura) şi vinul, în Sfântul Trup şi Sânge, El, Domnul, Cel Care **„se împarte şi nu se desparte"**, dându-ni-se spre mântuire şi viaţă veşnică şi realizându-se astfel, marea Taină a comuniunii oamenilor cu Dumnezeu.

Veacul de aur al Creştinismului, când Biserica era confruntată încă destul de des cu reminiscenţele păgânismului, Dumnezeu a ridicat oameni de o înaltă competenţă, nu numai prin cultura teologică, ci şi prin sfinţenia vieţii, care au aşezat în tipare nesterse, învăţătura adevărată a Bisericii. Aşa, „Sfântul Ioan Gură de Aur, după ce a reamintit că jertfele păgânilor se repetau pentru că erau ineficiente, arată că Jertfa lui Hristos este eficace, şi, de aceea, unică: „Dar nu aducem noi zilnic jertfă? O aducem dar făcând amintirea (anamneza) morţii Lui". (Aceasta s-o faceţi spre pomenirea Mea" (Lc. 22, 19 n.n.). Şi aceasta este unică nu multiplă. El s-a adus o singură dată, precum a intrat o singură dată în Sfânta Sfinţilor. E aceeaşi jertfă cea pe care o aducem, nu una azi, alta mâine. Un singur Hristos pretutindeni, un singur trup. Precum e pretutindeni un trup, pretutindeni e o jertfă. E aceeaşi jertfă pe care o aducem şi acum. Aceasta e sensul anamnezei (al amintirii): noi îndeplinim anamneza jertfei". (P.G. 53, 130) — vezi Pr. D. Stăniloae: Spiritualitate..., op. cit., p. 298). „Hristos retrăind prin Duhul iubirii Sale faţă de noi jertfa Sa pentru noi. Şi-o face prezentă la cererea ce I-o adresăm prin Duhul pe care I-l cerem şi Căruia ne deschidem, sub chipul pâinii şi vinului pe care I le oferim pentru a asimila darurile noastre cu jertfa Lui, sau pentru a le uni" (idem).

Miracol este şi faptul că relaţia între om şi Dumnezeu, între comunitatea liturgică împreună cu preotul ei slujitor, care aduc jertfa pâinii şi a vinului liturgic, aducându-se concomitent şi pe ei înşişi ca jertfă a iubirii între olaltă şi între Dumnezeul Iubirii, Care, El Însuşi se jertfeşte pentru noi şi a noastră mântuire, nu este numai o relaţie de cerere şi răspuns, ci este o împreună slujire a celor cereşti cu cei pământeşti, a îngerilor cu oamenii, în prezenţa reală şi nevăzută a lui Hristos, care ne dă pacea Sa, Iubirea Sa, până la jertfa de Sine: „Luaţi, mâncaţi, acesta este trupul Meu..." şi „Beţi dintru acesta toţi, acesta este sângele Meu, al Legii celei noi, care pentru mulţi se varsă spre iertarea păcatelor" (Mt. 20, 26—27). Hristos nu transmite acest mesaj de la distanţă, ci El este între noi şi cu noi, la „Ospăţul" de Taină al mântuirii noastre.

De la Sfinţii Părinţi, care s-au aplecat cu cutremurul sfinţeniei asupra acestei mari Taine liturgice şi până la cei mai noi gânditori şi teologi de prestigiu patristic, Misterul Marii Iubiri divine a antrenat şi cumpănit gândirea teologică, în a expune determinant, participarea omului la Taina comuniunii, în urcuşul lui spre Dumnezeul Iubirii, care-I întâmpină coborându-Se la noi. „Dacă s-a întrupat Cuvântul pentru a ne sluji ca mijlocitor, El a voit să prelungească această prezenţă sensibilă în mijlocul nostru, prin Euharistie" (A. Farges: Les Phenomenes Mystiques, ed. II. Tom. I. Paris, 1923, p. 152).

Şi, într-adevăr, participând în comuniunea liturgică, încerci o îndepărtare de egoismul atât de dăunător oricăror fel de relaţii, simţindu-te uşurat sufleteşte şi dispus spre o mai deplină bunăvoinţă şi largheţă faţă de oameni, sau cum constată un convertit la Ortodoxie: „În Sfânta Euharistie se realizează Taina Bisericii... (a Adunării credincioşilor). În Euharistie umanitatea întreagă, răscumpărată de Dumnezeu, se unifică şi devine o icoană. Şi această icoană exprimă două aspecte: iubirea şi credinţa în Dumnezeu. De aceea, înainte de-a începe **Canonul euharistic** (anaforá-ansamblu de rugăciuni **de mulţumire,** de consacrare şi de invocare — diaconul — (respectiv preotul) spune: „Să ne iubim unii pe alţii...." (celălalt Noica: Mărturisiri ale monahului Rafail Noica, însoţite de câteva cuvinte de folos ale Părintelui Symeon — Edit. Anastasia, Bucureşti, 1994. Partea a doua: Părintele Symeon, p. 137).

Fără iubire, această taină primordială care a generat marea Creaţie, nimic nu se poate face şi nici preface. Prin Iubire, se înduhovniceşte omul, adică îşi umple sinea de Duhul Domnului şi de aici încălzirea inimii proprii pentru alte inimi. Numai prin Iubirea cea mare, „lucrarea sfinţitoare a Duhului, dintr-un botezat, el face un mădular al lui Hristos, iar din vin şi pâine, sângele şi trupul Domnului; dumnezeiesc iconograf, el face icoana, „cea nefăcută de mână omenească"... Teologia Sfinţilor Părinţi arată importanţa **epiclezei** (a chemării Sfântului Duh) care depăşeşte planul liturgic al euharistiei (al mulţumirii), şi se universalizează şi face posibilă vederea în Duh a puterii divine a revelaţiei şi a manifestării nevăzutului" (Paul Evdochimov: Arta Icoanei — o teologie a frumuseţii. Trad. de Grigore şi Petru Moga. Edit. Meridiane, Bucureşti, 1993, p. 178—179).

Meditând asupra acestei întâlniri a Dumnezeirii cu creatura Sa — omul, în Taina euharistică niciodată nu se poate cataloga şi epuiza în formule raţionale, imensitatea Darului, rezervat celui care-L mărturiseşte şi-L primeşte: omul, el însuşi o fiinţă atât de complexă şi de nepătrunsă. (vezi: Alexis Carrel: Omul fiinţă necunoscută, trad. de Lia Busuioceanu ed. II, Bucureşti, 1942). Şi totuşi, printr-un: **Da, Doamne!,** acea sfântă ascultare, omul e recunoscut ca **fiu,** de Tatăl nostru care este în ceruri. Cu alte cuvinte, tot numai prin **i u b i r e,** se dezleagă şi taina cunoaşterii lui Dumnezeu şi implicit a omului. Da, Doamne!

„PE PREOŢII CEI DINTRE VOI..."

Ori de câte ori s-a impus de-a lungul timpului, necesitatea traducerii şi tipăririi unei noi ediţii a Sf. Scripturi în limba română, Biserica Ortodoxă şi-a asumat acest act cu toată responsabilitatea, alegându-şi oameni anume pregătiţi în acest sens, înzestraţi cu o temeinică cultură teologică şi umanistă, capabili să redea cât mai exact sensul genuin al cuvântului sfânt, căci aşa cum avertiza încă dintru început Sf. Apostol Petru, „în Scriptură sunt unele lucruri cu anevoie de înţeles, pe care cei neştiutori şi neîntăriţi le răstălmăcesc — ca şi pe celelalte Scripturi — spre a lor pierzare" (2 Petru 3, 16).*

„Noul Testament de la Bălgrad" al mitr. Simion Ştefan, „Biblia de la Bucureşti", „Biblia lui Şaguna", „Biblia lui Galaction", sau mai recent „Noul Testament comentat" al Î. P. S. Bartolomeu V. Anania, sunt câteva exemple doar, care vin să ilustreze cu prisosinţă cele afirmate mai sus, toate aceste ediţii constituindu-se în adevărate monumente de cultură teologică şi limbă românească.

Iată, însă, că acest sfârşit de sec. XX ne pune în faţa unui fenomen insolit, cu implicaţii uşor de bănuit atât pentru integritatea Bisericii cât şi pentru puritatea învăţăturii creştine. Pe căi obscure şi prin mijloace insidioase, societatea românească contemporană este invadată de ediţii dintre cele mai diverse ale Bibliei (iertată să-mi fie impietatea, dar aş îndrăzni să le numesc ediţii-pirat, pentru iresponsabilitatea cu care reuşesc să stâlcească cuvântul sacru), întrecându-se parcă între ele, care să răstălmăcească şi să siluiască mai tare cuvântul şi mesajul Scripturii.

Ba mai mult, indivizi dubioşi te acostează pe stradă, dispuşi să-ţi ofere, în localuri publice sau în cele mai neaşteptate şi mai inadecvate locuri, gratuit sau contra cost, Biblia, oferindu-se să te lămurească, să-ţi tălmăcească, să te „iniţieze" în tainele Scripturii, potopindu-té cu citate, lansându-se în interminabile discuţii, fără logică şi fără sens, neştiind nici ei prea bine ce vor de fapt să demonstreze, semănând deruta în sufletele unora, „având râvnă pentru Dumnezeu, dar nu potrivit cunoaşterii" (Rm. 10, 2), „vrând ei să fie învăţători, nu înţeleg nici ceea ce spun, nici cele pe care le susţin cu atâta tărie" (1 Tim. 1, 7).

Pentru a ilustra cele afirmate mai sus, mă voi rezuma doar la un singur exemplu, din care se va vedea cum este răstălmăcit cu bună ştiinţă sensul cuvântului revelat, iar atunci când interesul o impune, însăşi logica discursului biblic. Mă refer în speţă la acele locuri din Noul Testament, unde, ori de câte ori este întâlnit cuvântul **presviter**, aceste ediţii nu uită să-l traducă prin **bătrân**, cu intenţia clară de a lăsa impresia că niciunde în paginile Noului Testament nu se face referire la instituţia Preoţiei, şi deci implicit la persoanele prin care această instituţie este reprezentată, respectiv: episcopii, preoţii şi diaconii, ignorând cu bună ştiinţă faptul că toţi autorii noutestamentari indicau prin acest termen tocmai pe acei bărbaţi cu funcţii şi atribuţii foarte bine determinate în cadrul Bisericii creştine.

Traducătorii şi exegeţii autorizaţi ai Noului Testament sunt unanimi în a recunoaşte că termenul **presviter** avea un sens generic, cel puţin în anumite situaţii şi în perioada de început a Creştinismului, perioadă în care Biserica se alcătuia ca şi comunitate de sine stătătoare, fixându-şi treptat propriile ei rânduieli de organizare internă, când prin acest termen erau desemnaţi de multe ori toţi slujitorii Bisericii, indiferent de treapta lor ierarhică, spre a nu aminti decât câteva astfel de locuri. La F. A. 20, 17 se spune: „Pavel... trimiţând din Milet la Efes, i-a adunat la el pe **preoţii Bisericii**" sau tot la F.A. 21, 18 „Iar a doua zi Pavel a mers cu noi la Iacob; şi au venit acolo **toţi preoţii**"; chiar şi numai din aceste două texte putem deduce că prin termenul respectiv erau desemnaţi, deopotrivă, toţi slujitorii Bisericii, adică: episcopii, preoţii şi diaconii.

Două lucruri se desprind cu osebire din cele de mai sus:

1. Termenul **presviter** avea de multe ori în N. T. o valoare generică, desemnând în egală măsură, aşa cum s-a văzut mai sus, pe **toţi slujitorii Bisericii**;

2. Chiar dacă era un termen generic, aceasta nu înseamnă că treptele ierarhiei bisericeşti se confundau, sau că atribuţiile fiecăruia nu erau foarte clar conturate, căci niciunde în paginile N.T. nu se fac astfel de confuzii de atribuţii între cei care aparţineau diferitelor trepte ale ierarhiei bisericeşti.

Să ne întoarcem însă la ediţiile neoprotestante ale Bibliei care, aşa cum spuneam mai sus, ori de câte ori sunt puse în situaţia de a traduce cuvântul **presviter, nu ezită să o facă, prin bătrân.**

Motivele care stau la baza acestui fapt, precum şi implicaţiile ce decurg de aici, ne sunt în parte cunoscute. Aş propune însă să intrăm în felul lor de a aborda lucrurile, şi să acceptăm că pur şi simplu acest termen — presviter —, avea doar înţelesul de bătrân. Numai că, privind lucrurile în acest fel, trebuie să recunoaştem că suntem puşi într-o mare dilemă: lui Timotei, rânduit episcop în cetatea Efesului de însuşi Sf. Ap. Pavel (1 Tim. 1, 3), făcea deci şi el parte dintre presviterii Bisericii, cu alte cuvinte era un „bătrân" (dacă ar fi să respectăm modul neoprotestant de a înţelege lucrurile), ilustrul său magistru îi adresează două epistole. Or, după felul în care i se adresează mentorul său spiritual, deducem îndubitabil că destinatarul nu era în nici un caz un om vârstnic, un „bătrân", ci dimpotrivă un om tânăr, căci altfel ar fi un non-sens şi o imensă absurditate să i se spună **„nimeni să nu-ţi dispreţuiască tinereţea"** (1 Tim. 4, 12), sau în a doua epistolă, unde i se reiterează aceleaşi lucruri **„fugi de poftele tinereţii"** (2 Tim. 2, 22). Este doar **un exemplu** prin care însăşi logica discursului biblic este sacrificată de dragul unui interes meschin şi străin de mesajul evanghelic.

Că presviterii nu erau nişte „simpli bătrâni", aşa cum se străduiesc să ne convingă ediţiile neoprotestante ale Bibliei, ci slujitori ai Bisericii, deci preoţi, precum şi faptul că nu era strict necesar ca aceştia să fie bătrâni, o deducem şi din alte texte. Astfel, ucenicului său Timotei, episcop în cetatea Efes, Sf. Ap. Pavel îi aduce aminte câteva dintre calităţile pe care trebuie să le aibă: „să fie fără prihană, treaz, cuminte, cuviincios, primitor de străini, destoinic să înveţe pe alţii..." (1 Tim. 3, 2—5), dar în nici un caz nu ne lasă să înţelegem măcar că i s-ar impune acestuia să fie bătrân.

În toate locurile din N.T. unde sunt amintiţi presviterii, deci preoţii Bisericii, se face referire în mod special şi la atribuţiile care le reveneau acestora în cadrul Bisericii, din toate aceste locuri rezultând cu claritate că nu era vorba pur şi simplu de „nişte bătrâni", ci de bărbaţi cu îndatoriri foarte bine determinate în cadrul Bisericii.

Astfel din 1 Tim. 5, 17—20 „Preoţii care **cârmuiesc** bine să se învrednicească de îndoită cinste, mai ales cei ce **se ostenesc cu cuvântul şi cu învăţătura**" rezultă îndatorirea acestora de a propovădui cuvântul sfânt al lui Dumnezeu, deci **funcţia învăţătorească şi conducătoare.** Aceloraşi persoane le revine şi îndatorirea de a se ruga şi de a sfinţi pe ceilalţi, după cum deducem dintr-un alt text: „Este cineva între voi bolnav?: să-i cheme pe preoţii Bisericii, şi ei să **se roage** pentru el, **ungându-l** cu untdelemn în numele Domnului" (Iacob 5, 14).

Din 1 Petru 5, 1—5 rezultă că, dintru începutul creştinismului se făcea o netă distincţie între preoţi şi poporul de rând, între păstori şi păstoriţi. „Pe cei dintre voi care sunt preoţi, îi îndemn eu, cel împreună-preot şi martor al patimilor lui Hristos... **Păstoriţi turma lui Dumnezeu** ce vi s-a dat în seamă, veghind asupra ei nu de nevoie, ci de bunăvoie, după Dumnezeu... făcându-vă pilde ale turmei... De asemenea voi, fiilor duhovniceşti, **supuneţi-vă preoţilor"** precum şi faptul că acestora le revenea îndatorirea de a-i conduce pe cei încredinţaţi lor spre mântuire.

Taină a Bisericii prin excelenţă, neputând fi concepută în afara ei, Preoţia a fost instituită de însuşi Domnul Iisus Hristos şi încredinţată urmaşilor Săi direcţi — apostolii, care au fost anume aleşi şi instruiţi în acest scop: „Nu voi M-aţi ales pe Mine, ci Eu v-am ales pe voi şi v-am rânduit să mergeţi şi roadă să aduceţi şi roada voastră să rămână" (In. 15, 16), acestora încredinţându-le puterea de a propovădui, de a sfinţi şi de a conduce (Mt. 28, 19—20), iar aceştia la rândul lor transmiţând-o, prin hirotonie, urmaşilor lor nemijlociţi: episcopii, preoţii şi diaconii.

Preot Stoia Nicolae

* Toate citatele din Sf. Scriptură precum şi felul prescurtărilor sunt făcute după „Noul Testament comentat" al Î. P. S. Bartolomeu V. Anania, Ed. Inst. Biblic şi de Misiune Ortodoxă, Bucureşti, 1993.

Ierusalimul, în Evanghelia după Luca şi în Apocalipsă

În gândirea noutestamentară, Ierusalimul ocupă un loc privilegiat în istoria mântuirii. Dacă în Vechiul Testament faptul acesta era doar prefigurat — prin semnificaţia numelui („Oraşul Păcii") — sau anunţat profetic, prin construirea Templului pe Sion, de unde Dumnezeu va lucra „mântuirea tuturor popoarelor", în Noul Testament centralitatea Ierusalimului este evidentă.

Menţionarea Ierusalimului este mai frecventă în opera lucanică, ce organizează, pe parcursul unui drum spre Ierusalim, două treimi din activitatea Mântuitorului, de la începutul misiunii Sale şi până la patimi.

Evanghelia după Luca începe şi se sfârşeşte (Lc. 24, 52—53) la Ierusalim, mai precis în Templu. Aici, vestea naşterii Sf. Ioan Botezătorul e salutată de cântarea lui Zaharia (I, 68—79), cu care se deschide Evanghelia. Doar în Evanghelia după Luca e menţionată aducerea Pruncului la Templu (2, 22—39), când Iisus numeşte Templul „(casă) a Tatălui Meu" (2, 49).

Punctul final al urcării lui Iisus este totdeauna Ierusalimul, căruia îi adresează şi cuvinte aspre (Lc. 13, 34—35), dar care e şi locul de manifestare a lui Hristos cel înviat, precum şi al Înălţării la cer, redată în dublă variantă (Lc. 24, 51 şi F. Ap. I, 9).

În concepţia lucanică, misterul Ierusalimului e condensat în însuşi viziunea autorului despre istoria mântuirii, care este anunţată, descoperită şi săvârşită: „Iată, ne suim la Ierusalim şi toate cele scrise despre Fiul Omului se vor împlini" (Lc. 18, 31).

Viziunea continuităţii între Israel şi Biserică, înţeleasă ca relaţie între făgăduinţă şi primirea harului — ca împlinire, face din Ierusalim centrul mântuirii lui Israel, dar şi punctul de plecare a mesajului Evangheliei în lume: începând de la Ierusalim (F. Ap. I, 8), mântuirea va fi vestită la toate neamurile (Lc. 24, 47).

Însă cartea care relevă rolul Ierusalimului în istoria mântuirii, folosind în mod creativ elemente din Vechiul Testament, la care adaugă şi influenţa exercitată de Cetatea Sfântă asupra comunităţii creştine primare, e fără îndoială Apocalipsa.

În Apocalipsă, Ierusalimul e amintit în mod explicit doar de trei ori. Dar de fiecare dată e folosit un limbaj bogat în imagini, astfel încât simplele aluzii la Ierusalim să fie înţelese surprinzător de uşor.

Astfel, în Apoc. 3, 12, e numit „cetatea Dumnezeului meu", cetatea cea „nouă", „care se coboară din cer". Această terminologie tipică va fi completată de expresiile: „cetatea sfântă", „logodnica", „mireasa", „femeia Mielului" (Apoc. 21, 3, 9—10).

Termenul „nouă", în concepţia veterotestamentară, priveşte noutatea eshatologică, opusă situaţiilor prezente şi, aici, raportată la Hristos. Dimensiunea eshatologică e subliniată de însăşi transcendenţa ei: „cetatea lui Dumnezeu", „care se coboară din cer" şi instalându-se pe pământ, şi el înnoit.

Dar Noul Ierusalim, „gătit ca o mireasă, împodobită pentru mirele ei" (Apoc. 21, 2) şi nunta Mielului (Apoc. 19, 7 şi 9) sunt prezentate ca punctul final al întregii istorii a mântuirii.

Cetatea, cuprinsă de slava lui Dumnezeu, asemeni unei pietre de mare preţ (Apoc. 21, II), e descrisă ca o adevărată cetate: cu ziduri, temelii, porţi: fiecare din porţi poartă numele unuia din cele douăsprezece seminţii ale lui Israel (21, 12) şi fiecare piatră de temelie poartă numele unuia din cei doisprezece Apostoli (21, 14). Prin această descriere, Ierusalimul devine simbol al comunităţii eclesiale, al Bisericii lui Hristos, participând ca Mireasă la nunta Mielului.

Prin măsurarea zidurilor se descoperă forma ei cubică şi prin armonia dimensiunilor ea oglindeşte culmea perfecţiunii.

Prezenţa lui Dumnezeu face din cetate un templu, exercitând aceeaşi atracţie ca şi Templul din Ierusalimul pământesc. Realitatea veterotestamentară e proiectată într-o lumină eshatologică: „Neamurile vor umbla în lumina ei, iar împăraţii pământului vor aduce la ea mărirea lor. Porţile cetăţii nu se vor mai închide ziua, căci noapte nu va mai fi. Şi vor aduce în ea slava şi cinstea neamurilor. Şi nu va intra în ea nimic necurat" (Apoc. 21, 24—27).

Experienţa Ierusalimului istoric, purtător al acelor valori, care, proiectate în viitor, au făcut din el făgăduinţă şi profeţie deja în Vechiul Testament, e începutul unui drum ce va culmina în Ierusalimul cel „Nou": Cetatea lui Dumnezeu, a lui Hristos şi a oamenilor.

ROMA, 1995

Ieromonah Iuvenalie Ionaşcu

Băncile şi sprijinul acordat Bisericii

Trecătorul care-şi poartă paşii prin Cetatea Sibiului, ajuns pe una din străzile centrale, va întâlni trei aşezăminte care au făcut şi mai fac mândria oraşului: catedrala mitropolitană, ctitorită pe timpul Î. P. S. Mitropolit Ion Meţianu, faţă în faţă cu masiva clădire a Facultăţii de teologie „Andrei Şaguna" cunoscută şi sub denumirea de „Academia Andreiană" şi doar la câţiva paşi, clădirea în care a funcţionat timp de 76 de ani Banca ALBINA „cea mai importantă întreprindere financiară din Transilvania", cum a caracterizat-o Victor Slăvescu. Primele două lăcaşuri sunt bine cunoscute, puţini mai ştiu însă că în actualul local al Băncii Naţionale, a funcţionat prima bancă românească din Transilvania.

Apropierea acestei instituţii de un lăcaş de cult, nu este deloc întâmplătoare, cum nu a fost întâmplătoare şi strânsa legătură ce a existat între biserică şi băncile româneşti ce au funcţionat pe tot cuprinsul Transilvaniei şi Banatului. Înainte de a arăta în ce a constat această legătură devenită organică, se cuvine să spun câteva cuvinte despre Institutele de credit şi economii care şi-au început activitatea încă în urmă cu peste 120 de ani.

În anul 1872, Visarion Roman, care a fost contabil la Tipografia Arhidiecezană şi redactor la Telegraful Român, pune bazele Băncii Albina. Într-o perioadă scurtă, în numeroase localităţi din Transilvania şi Banat s-au înfiinţat o serie de bănci, în anul 1918 numărul acestora ajungând la 147. Printre iniţiatorii înfiinţării acestor institute, în primele rânduri au fost preoţii şi alţi intelectuali: învăţători, notari, avocaţi, medici etc. numeroşi preoţi fiind şi în conducerea acestora. Iată doar câteva personalităţi care au făcut parte din Consiliile de administraţie ale băncilor româneşti. Profesorul, istoricul, membrul Academiei Române, dar şi preotul care a slujit în bisericile din Săliştе, Ioan Lupaş, la Banca Albina. Tot din conducerea acestei bănci au mai făcut parte Vasile Goldiş, Dr. George Popovici, preot din Lugoj şi Dr. Eusebiu Roşca, arhimandrit-director seminarial în Sibiu. Memorandistul Vasile Lucaciu preot din Sişeşti a fost director al băncii Aurora din Baia Mare, Dr. Ilie Dăianu protopop în Cluj, în conducerea băncii Economul din Cluj, Romul Furdui protopop a fost preşedintele băncii Auraria din Abrud şi mulţi alţii. Acest lucru nu a scăpat administraţiei maghiare care nu vedea cu ochi buni emanciparea economică a românilor. Iată ce scria în 1908 ziarul MAGYAR SZÓ „aproape toţi protopopii şi preoţii, ba chiar şi călugării, români de ambele confesiuni, sunt înrolaţi sub steagul băncilor române, ca directori, cenzori, menţinând astfel legătura dintre bănci şi poporul român".

O altă mare personalitate, Parteniu Cosma, ce a funcţionat timp de 30 de ani ca director al băncii ALBINA, a avut strânse legături cu mitropolia Sibiului, pe lângă activitatea economică depunând şi o fructuoasă activitate pe tărâm bisericesc. În anul 1908 la primul Congres Naţional Bisericesc, a fost însărcinat cu redactarea Statutului organic, cu acest prilej el primind din mâna Mitropolitului Andrei Şaguna, un preţios inel din aur. Numele lui Parteniu Cosma este încrustat în marmură, pe partea dreaptă la intrarea în catedrală ca membru în Consistoriul Arhidiecezan, în sinodul epitropesc, consfinţindu-se astfel şi contribuţia băncii Albina la construirea catedralei.

Iată pe scurt şi contribuţia câtorva bănci pentru sprijinirea bisericilor şi a şcolilor de pe lângă biserici. Pentru construirea catedralei, Albina a contribuit cu 10 000 Koroane în anii 1902—1904, iar pentru zidirea Seminarului arhidiecezan în anul 1911, se aprobă de către Consiliul de administraţie suma de 50 000 K în rate anuale timp de 10 ani, iar pentru sprijinirea şcolilor, a elevilor săraci şi a studenţilor între 1901—1910, banca a contribuit cu 31 000 K. În aceeaşi perioadă ASTRA a primit 21 000 K. Banca Crişana din Brad a contribuit cu 50 000 K pentru zidirea Gimnaziului greco-ortodox din Brad, precum şi cu importante sume la construirea seminarelor din Sibiu şi Caransebeş. Banca Mielul din Poiana a dat 1 200 K pentru construirea bisericii din localitate. Băncile Economul din Cluj şi Sebeşana din Caransebeş au contribuit cu bani pentru sprijinirea bisericii gr. ort. din Budapesta. Alte bănci din Câmpeni, Zărneşti, Făgăraş, Voila, Zlatna, Sebeş, Şercaia, Bistriţa, Orăştie etc. şi-au adus importante contribuţii băneşti pentru sprijinirea materială a bisericilor şi a şcolilor de pe lângă biserici.

Când băncile româneşti din Transilvania şi Banat, au primit prin aplicarea Legii conversiei datoriei agricole din anul 1934, o grea lovitură, capii Bisericii şi-au ridicat glasul în apărarea acestora, cerând cu fermitate guvernanţilor să le facă dreptate. Patriarhul Miron Cristea, referindu-se la situaţia grea a băncilor, în august 1935 scria: „este o datorie naţională faţă de românii din Ardeal, salvarea instituţiilor de credit de dincolo de munţi". Când în 1935 s-a luat iniţiativa convocării la Cluj a unui Congres Economic al Ardealului pentru salvarea creditului românesc, primul care a semnat Chemarea a fost mitropolitul Nicolae Bălan. Lucrările congresului au fost deschise de către Mitropolitul Nicolae Bălan care a rostit o scurtă alocuţiune, cântându-se apoi Împărate ceresc şi Deşteaptă-te române. Din păcate, guvernanţii de atunci nu au dat ajutorul cuvenit băncilor.

Privind în urmă putem spune fără a greşi cu nimic şi fără a exagera, că băncile româneşti din Transilvania şi Banat prin sprijinul acordat bisericilor, şcolilor, asociaţiilor culturale şi-au adus o contribuţie de seamă la susţinerea conştiinţei naţionale şi prin aceasta la realizarea măreţului act de la 1 Decembrie 1918.

Trecătorule, care-ţi porţi paşii pe strada Mitropoliei, după ce-ţi faci o cruce în faţa catedralei, mergi mai departe şi aruncă o privire şi pe clădirea de la nr. 16 (lipsită de o placă memorială) unde timp de 76 de ani a funcţionat Banca ALBINA, instituţie legată organic de celelalte două lăcaşuri aflate în preajmă: catedrala şi Academia Andreiană. Ctitorii acestei bănci merită recunoştinţa noastră.

Nicolae Dădârlat

IOAN NECULCE (1672—1745)

— 250 de ani de la moarte —

Între reprezentanţii de seamă ai epocii de înflorire din istoria literaturii române şi a istoriografiei moldovene, loc de frunte ocupă Ioan Neculce, de la moartea căruia se împlinesc 250 de ani.

Cronica sa, intitulată „Letopiseţul Ţării Moldovei de la Dabija-Vodă până la a doua domnie a lui C. Mavrocordat" (1661—1743). scrisă spre bătrâneţe, este precedată de 42 de legende istorice adunate sub titlul „O samă de cuvinte".

La redactarea Cronicii sale nu s-a folosit de izvoare străine, ci de „diferite izvoade scrise, de spusele celor bătrâni", păstrate în tradiţie şi „de cele scrise în inima sa".

Acest fapt acordă cronicii sale caracter de operă originală, bazată pe fapte trăite direct, văzute cu ochi de artist şi înfăţişate cu mijloace literare, fapt care-i dă o deosebită valoare artistică.

Mai mult decât aceea a lui Miron Costin, cronica lui Neculce are caracterul unor memorii, în sensul că istoria Moldovei este prezentată strâns legată de personalitatea cronicarului cu evenimentele la care el a participat. Neculce este socotit cel dintâi memorialist în literatura română.

Cronica lui are o concepţie teologică mai accentuată ca la predecesorii săi. Toate se întâmplă numai cu voia lui Dumnezeu, căruia nimeni nu i se împotriveşte.

Însemnată este şi valoarea etică a cronicii sale, ca mijloc de învăţătură morală pentru cei chemaţi la conducerea ţării. Accentuează valabilitatea principiilor morale, care trebuiesc întronate în viaţa popoarelor şi a indivizilor.

Deosebită, însă, este valoarea ei literară, exprimată prin lirismul de care este străbătută, cât şi prin forma ei, plină de imagini şi culoare. El este cel mai talentat cronicar, iar Letopiseţul său cel mai important din punct de vedere literar.

În opera sa, geniul neamului nostru şi-a găsit o strălucită expresie prin neîntrecutul dar de povestitor al cronicarului, prin arta lui de a ne înfăţişa simplu şi sugestiv caracterele şi prin intensitatea coloritului. Expunerea lui ne transpune cu două secole îndărăt şi însuşi viaţa trecutului se desfăşoară în faţa ochilor noştri uimiţi. M. Sadoveanu îl numeşte „cel dintâi povestitor artistic al nostru."

Valoarea povestirii creşte şi prin calitatea lui de întemeietor al artei descriptive şi portretisticii româneşti. Prin arta de a individualiza, multe din personajele sale istorice apar ca eroi epici, cum se poate deduce din portretele cunoscute ale lui Dosoftei, N. Milescu sau Petru cel Mare.

Neculce pune şi începutul naraţiunii noastre epice, al artei narative, scriind cele mai frumoase pagini de proză artistică în literatura noastră.

Cronica lui Neculce are şi o valoare naţională, determinată de faptul că este străbătută de sentimentul dragostei de ţară, precum şi de ura faţă de tirania turcească şi fanarioţă, care-i ameninţa independenţa naţională.

Valoarea artistică a cronicii sale constă în faptul că în „imaginile limbii simple şi înţelepte a adunat comori de frumuseţi artistice" (M. Sadoveanu) şi a făcut trecerea de la literatura istorică la cea artistică. Neculce este şi astăzi un izvor de inspiraţie pentru mulţi scriitori.

Stilul său este popular, sobru şi concis. Îşi însuşeşte mijloacele artistice ale povestitorului popular anonim şi foloseşte expresii, zicători şi proverbe, epitete şi comparaţii, pilde şi sentinţe morale, împrumutate din vorbirea populară. A creat stilul artistic, rămas model pentru mulţi scriitori moldoveni.

Neculce a fost un artist al limbii vorbite. Scrie în limba bătrânească a timpului său, purificată şi desfăcută de influenţa cărturărească, uşor influenţată de cea cronicărească, dar cu rădăcini adânci în limba populară. Acestei limbi neaoş româneşti, el îi dă firescul, sinceritatea expresiei, savoare şi pitoresc.

Cunoscând toate acestea, putem spune că moartea lui Neculce încheie o epocă înfloritoare din istoria literaturii române şi a istoriografiei moldovene care-l aşează, nu „între oameni care au fost" (N. Iorga), ci între cei ce trăiesc în eternitate.

Prot. Ieremia B. Ghita

Statornicia în credinţă

(Urmare din pag. 1)

dincios este Dumnezeu, care nu vă va lăsa ispitiţi peste puterile voastre, ci odată cu ispita vă aduce şi scăparea din ea; ca să o puteţi răbda" (I Cor. 10, 13). Spre a putea birui ispita, Dumnezeu ne oferă harul Său. Dar la aceasta trebuie să adăugăm şi credinţa noastră stăruitoare, având încredinţarea că „nu-s mai tari ispitele ca harul ce l-ai primit ca să le poţi răbda / Că nu se cere-ntâi să urci calvarul / Întâi primeşti puterea de-a-l urca / Credinţă, se cere, credinţă / Şi orice ispită-ai să-nvingi, credinţă atâta credinţă / Puterea ispitei s-o stingi!/.

Se întâmplă însă ca mulţi dintre noi să trecem adesea şi prin ceea ce Sfinţii Părinţi numesc „secetă duhovnicească", când duhul ţi se pare stins şi fără putere, când ispitele şi necazurile te copleşesc, încât parcă nu le mai poţi face faţă. Şi tocmai atunci trebuie să lupţi mai mult cu tine însuţi; nu trebuie să te laşi, nici să descurajezi, ci mai mult să stărui în credinţă: „E uneori grea calea, sunt uneori vrăjmaşi? / Credinţa-nvinge totul, nicicând să nu te laşi /".

Iar când simţi că ţi se clatină chiar şi credinţa, să nu încetezi să o ceri cu stăruinţă lui Dumnezeu, zicând întru smerenie şi răbdare: „Ajută, Doamne, puţinei mele credinţe să fie totdeauna statornică în Tine."

ŞTIRI - INFORMAŢII

— Joi, 12 ianuarie 1995 — **Î. P. S. Mitropolit Antonie** a revenit în ţară după o lungă călătorie în S.U.A.

La Spitalul din Cleveland, Ohio, Î. P. S. Sale i s-a făcut o operaţie pe inimă. Atât înainte, cât şi după operaţie, la invitaţia P.S. Nathaniel a susţinut conferinţe şi a avut contacte cu preoţi şi credincioşi la Mânăstirea **„Adormirea Maicii Domnului"** de lângă oraşul Jackson, la Vatra Românească, la Cleveland, Detroit, Troy şi Chicago. S-a întâlnit cu clerul şi credincioşii din cele două Eparhii româneşti din S.U.A., conduse de P. S. Nathaniel şi Î. P. S. Victorin. P. S. Nathaniel s-a ocupat îndeosebi cu aranjamentele pentru efectuarea operaţiei de la Clinica din Cleveland. I se aduc frăţeşti mulţumiri P. S. Sale şi colaboratorilor, în special D-nei şi D-lui Crugă, Maicii Stareţe Gabriela şi Părintelui Arhim. Roman Bragă de la mai sus-numita mânăstire.

— Marţi, 17 ianuarie a.c., ziua Sf. Antonie cel Mare, Î. P. S. Sa a asistat la Te-Deumul săvârşit în Catedrala mitropolitană din Sibiu.

A urmat apoi o recepţie la Reşedinţa mitropolitană oferită de Î. P. S. Sa la care au luat parte profesori ai Facultăţii „Andrei Şaguna" Sibiu, angajaţii Centrului Eparhial, preoţi ai Catedralei mitropolitane şi de la alte biserici din Sibiu, prilej cu care Î. P. S. Sa a povestit despre cele petrecute în S.U.A.

— Vineri, 20 ianuarie 1995 — Î. P. S. Sa a primit pe Pr. Covaci Ioan, secretarul Asociaţiei creştine umanitare „CHRISTIANA", care a mulţumit Î. P. S. Sale pentru ajutorul dat şi a prezentat raportul de activitate al Asociaţiei pe anul 1994, societate ajutată moral şi material de Arhiepiscopia noastră.

— Sâmbătă, 21 ianuarie 1995, la Reşedinţa mitropolitană, Î. P. S. Mitropolit a prezidat lucrările şedinţei Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

— Duminică, 22 ianuarie 1995, Î. P. S. Sa a prezidat lucrările Adunării Eparhiale care a analizat activitatea Eparhiei pe anul 1994. Lucrările s-au deschis şi s-au încheiat prin cuvântări ale Î. P. S. Sale. A urmat obişnuita agapă frăţească.

— Duminică, 29 ianuarie 1995, Î. P. S. Sa a participat la slujba Sf. Liturghii în catedrala mitropolitană, prilej cu care a citit mesajul **Prea Fericitului Părinte Teoctist,** Patriarhul României, cu prilejul Săptămânii de rugăciune pentru unitatea creştină.

La încheierea Sf. Liturghii, Î. P. S. Sa a ţinut un cuvânt de învăţătură.

— Luni, 30 ianuarie a.c., Î. P. S. Sa a luat parte cu ocazia sărbătorii „Sf. Trei Ierarhi" la sărbătorirea hramului Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu. Cu această ocazie a rostit cuvânt de învăţătură despre activitatea Sfinţilor Trei Ierarhi, modele pentru viitorii slujitori ai altarelor. A participat apoi la recepţia organizată de Decanatul Facultăţii de Teologie.

— În zilele de marţi, miercuri, joi din cursul săptămânii următoare Î. P. S. Sa a primit în audienţă un număr de peste treizeci de persoane, precum şi consilieri şi profesori de teologie, având de rezolvat diverse probleme legate de activitatea bisericească.

Pr. Valentin Sicoe

Simpozion „Roman Ciorogariu" la Oradea

La 14.XII.'94, a avut loc un simpozion la Biblioteca judeţeană sub patronajul: Universităţii Oradea, Fundaţiei culturale „Cele trei Crişuri", Bibliotecii judeţene „Gh. Şincai" şi a S.C. Librarul Oradea, pentru lansarea cărţii lui Roman Ciorogariu „Zile trăite", partea I şi a II-a, sub îngrijirea prof. univ. Viorel Faur. A prezidat prof. univ. ing. Teodor Maghiar, rectorul Universităţii Oradea. Am luat cuvântul mai mulţi.

*

Noi cei de la graniţa de vest am trăit o filă de istorie mai neagră poate decât alţii, de aceea vajnicul ierarh şi luptător naţional Roman Ciorogariu îşi revarsă aleanul şi amarul în „Zile trăite", nici nu putea găsi un titlu mai expresiv. „Zile trăite", şi toată viaţa lui Roman Ciorogariu este un capitol pentru Biserica noastră şi pentru istoria poporului nostru. El face parte dintre ierarhii Bisericii noastre cu blazon de luptător pentru cei oropsiţi de stăpâniri vitrege. El nu s-a târguit cu moartea, dovadă este condamnarea lui la moarte în 1919, de aşa-zisul tribunal al trupelor secuieşti din Oradea. Numai el ştie prin ce minune a scăpat de sub aripa morţii.

Despre soarta şi izbăvirea fiilor de iobagi de ieri, el scrie cu un adevărat cult faţă de istorie, iar pe cei care i-au înrobit îi pune la stâlpul infamiei.

Aspectul trivalent al activităţii lui Roman Ciorogariu l-am putea defini astfel: A fost un ierarh după toate canoanele ortodoxiei, a fost un pedagog după toate legile pedagogiei de la Aristotel până la Wundt, a fost un condeer care prindea lucrurile din vârful condeiului cu expresia cea mai plastică. Un exemplu este revista diecezană a Oradiei. Este titlul cel mai expresiv dintre toate revistele diecezane.

De multe ori noi studenţii îi apostrofam pe studenţii „uniţi" cu cuvintele:

— Înapoi la „Legea Românească" de unde v-aţi rupt!

Erau surprinşi şi nu aveau nici un răspuns.

Înaltul destin pe care l-a avut Roman Ciorogariu, i l-a dat poate şi descendenţa lui din moţi, de la Ociu, de lângă Hălmaj. Strămoşeasca rezonanţă a poruncilor lui Horea şi Avram Iancu, îl chemau şi pe el la luptă pentru „dreptăţile" poporului celui amărât şi obidit.

Lui Roman Ciorogariu nu-i plăceau flatările şi ostentaţia. Totdeauna spunea lucrurilor pe nume, chiar cu sinceritate dură. „Fraţilor" apuseni le făcea adevărate rechizitorii pentru orgoliul şi triumfalismul lor. „Înapoi la smerenia strămoşească!".

Ce bine ne simţeam noi studenţii, în parcul din curtea Academiei Teologice, în orele libere. Cei 100 de studenţi eram ca într-o familie. Toţi eram feciori de ţărani, în prima generaţie, şi aduceam cu noi zestrea cea mai de preţ: cinstea şi omenia din bătrâni. Roman Ciorogariu le spunea studenţilor:

— „Dragii mei, de această zestre — cinste şi omenie — avem nevoie pentru mâine când veţi merge în mijlocul poporului, această zestre nu se învaţă în şcoli, din cărţi, aceasta se moşteneşte!".

Mi-aduc aminte, era prin anii 1933—34, eram elevi la liceu şi frecventam Biserica cu Lună. Reţin şi acum momentele liturgice când arhiereul nostru Roman Ciorogariu, din tronul arhieresc, la cei 82 de ani, binecuvânta lumea cu mâna lui cea frântă. Era o linişte de mormânt, toată lumea savura cucernic cuvintele lui venite ca dintr-o altă lume. Toată lumea se întorcea satisfăcută pentru că a ascultat binecuvântările arhiereului-martir.

De acolo, de sus, din lumea dreptilor, arhiereul Roman ne veghează şi ne obláduieşte şi azi ca un adevărat părinte.

Veşnică să-i fie pomenirea!

Preot Ioan Bărdaş

Atenţie mărită la făcătorii de minuni

Minunile sunt de două feluri: minuni adevărate, care se fac cu ajutorul lui Dumnezeu şi minuni false, care se fac cu ajutorul satanei. Despre cele din urmă va fi vorba în rândurile de faţă.

Făcătorii de minuni false proorocesc în numele lui Hristos, scot demonii în numele lui Hristos şi fac minuni în numele lui Hristos. Toată activitatea acestor făcători de minuni se întemeiază pe înşelătorie, ducând în eroare pe credincioşii naivi, care în necazurile lor, în loc să alerge la Dumnezeu, apelează la făcătorii de minuni false.

La Judecata de Apoi, făcătorii de minuni false, văzând că fac parte din ceata celor de-a stânga lui Hristos, vor zice: „Doamne, Doamne, au nu în numele Tău am proorocit şi nu în numele Tău am scos demoni şi nu în numele Tău minuni multe am făcut? Şi atunci voi mărturisi lor: Niciodată nu v-am cunoscut pe voi. Depărtaţi-vă de la Mine cei ce lucraţi fărădelegea" (Matei 7, 22).

Iată răsplata făcătorilor de minuni false! Hristos respinge aceste minuni pe care le consideră o lucrare a fărădelegii.

Sfânta Scriptură spune: „Eu sunt Domnul Dumnezeul tău. Să nu ai alţi dumnezei afară de Mine!" (Ieşirea 20, 2—3).

„Împotriva acestei porunci păcătuieşte (şi) cine e stăpânit de credinţe deşarte (superstiţii) şi aleargă la tot felul de descântece, vrăjitorii, chemarea spiritelor celor morţi şi alte lucruri de acestea". (Învăţătura de credinţă creştină ortodoxă, Bucureşti, 1952, p. 390).

Practicarea minunilor false, a superstiţiilor, a descântecelor, a vrăjitoriei şi chemarea spiritelor celor morţi pericliteză mântuirea sufletului.

Adevăratul creştin nu aleargă la făcătorii de minuni false. El ştie că are Biserica Ortodoxă, care îl ajută la tot ce are nevoie.

Prin urmare, se impune atenţie mărită la făcătorii de minuni: să credem în cele adevărate şi să ne ferim de cele false.

Protos. Ipolit Ciubotaru

O INTERPRETARE EXEGETICĂ

Vasile Gheorghiu comentând versetul 24 din cap. 19, Ev. Matei, paralel cu Marcu 10, 25 şi Luca 18, 25, afirmă că traducerea corectă este: „Şi iarăşi vă spun: mai uşor este ca funia corăbiei să treacă prin urechea acului, decât bogatul să intre în împărăţia lui Dumnezeu".[1]

După ediţia Sfintei Scripturi a Sfântului Sinod din 1914, textul respectiv este „...mai bine este a trece cămila prin urechile acului, decât bogatul a intra întru împărăţia lui Dumnezeu". Prin termenul „cămila" este înţeles termenul „funia corăbiei". În textul Noului Testament din 1648 de la Alba Iulia (Bălgrad), ca şi în textul Bibliei din 1688 a lui Şerban Cantacuzino, precum şi în ediţiile curente ale Sfintei Scripturi tipărite în Tipografia Cărţilor bisericeşti, termenul folosit este „cămilă" şi nu „funia corăbiei", sau „càmila".

Întrucât ne găsim în faţa unui text scripturistic tradus în limba română cu aprobarea Sfântului Sinod diferit, se impune o precizare exegetică a traducerii corecte, conform originalului din limba greacă.

Care sunt argumentele exegetice aduse de Vasile Gheorghiu pentru justificarea traducerii propuse?

Icoana unei funii de corăbii (odgon), care să treacă prin urechea unui ac, afirmă Vasile Gheorghiu, ilustrează marea greutate cu care cei bogaţi vor putea să intre în împărăţia cerurilor. Funia unei corăbii ar trebui să piardă din grosimea (volumul) ei şi să se subţieze atât de mult, încât să fie cât un fir de aţă şi atunci va intra şi ea prin urechea acului. Tot aşa şi bogatul va trebui să renunţe la toate plăcerile şi desfătările pe care i le oferă bogăţia sa, şi să se simtă în sufletul său tot atât de sărman, ca şi cel mai sărman om din lume. Şi atunci va putea intra şi el în împărăţia cerurilor. Or, cei mai puţin bogaţi se pot hotărî să facă acest lucru.

În completare adaugă: — Notez că, în loc de camilos[2] (cu iota) (funia corăbiei), unii comentatori scriu camilos (cu eta), care înseamnă cămilă. Acest schimb s-a făcut din cauză că la dictat nu se putea deosebi bine pe vremurile de atunci vocala **n** de **i**. Şi una şi alta se rosteau cu **i**. A fost, deci, de ajuns, ca un copiator să scrie din eroare camilos (cu eta) în loc de camilos (cu iota), pentru ca mulţi alţii să-l urmeze în mod mecanic. Şi aşa s-a făcut, consideră Vasile Gheorghiu, că în multe texte a intrat camilos (= cămila). La icoana unei cămile, care ar putea să treacă cândva prin urechea acului, noi (adică V. Gheorghiu, n.n.) nu ne putem gândi, pentru că nici fantezia cea mai vioaie a orientalilor n-a putut crea o astfel de icoană. Dacă unii exegeţi au zis că urechea acului ar trebui înţeleasă despre porţile joase şi înguste ale cetăţii Ierusalimului, prin care numai cu greu şi înaintând în genunchi ar fi putut să se strecoare cămilele, atunci trebuie să răspundem, că cei care cunosc Ierusalimul cel vechi şi au văzut şi ruinele altor cetăţi vechi nu vor putea susţine niciodată că porţile acestora ar fi fost atât de joase, încât să nu poată trece prin ele nici chiar cămila. În consecinţă, afirmă V. Gheorghiu, noi refuzăm a citi camilos (= cămilă) în loc de camilos (= funia corăbiei).

Sentinţa categorică a marelui exeget comportă şi ea însă comentarii.

Confuzia care s-ar fi făcut între camilos (cu eta) şi camilos (cu iota), din cauza fonemelor **n (eta)** şi **i (iota)** de către copiatori, nu se justifică, fiindcă în textul Vulgatei avem acelaşi termen: camilon — **camelum: Facilius est camelum per foramen acus transi-ire..., eta (n)** fiind transcris în latină **-e-** (erasmic).

Vom apela şi la un alt cunoscut exeget, Cl. Fillion[3], care menţionează că, în Ierusalim, era o poartă foarte joasă şi foarte strâmtă, destinată numai pietonilor, şi care era numită din această cauză figurativ „urechea acului". Aceasta este poarta, spune Cl. Fillion, la care Mântuitorul face aluzie. Poate lângă această poartă din Ierusalim a avut loc convorbirea cu tânărul bogat care a venit să-L întrebe ce să facă pentru a moşteni viaţa veşnică (Mat. 19, 16). Cl. Fillion menţionează şi citează exemplul că şi arabii au în proverbele lor aceeaşi figură a cămilei, ca în Evanghelie, şi se întâlneşte în Coran, ca şi în Talmud. Cămila era pentru asiaticii occidentali ceea ce era elefantul pentru asiaticii orientali în proverbele lor. Mântuitorul foloseşte în parabole un limbaj intuitiv, cu exemple din mediul înconjurător, **ca şi din limbajul comun, pentru a fi înţeles de toţi ascultătorii Săi.** În acest caz, foloseşte hiperbola unui proverb cunoscut de auditoriu, prilejuit de intuiţia însăşi a obiectului de faţă, pe care îl dă de exemplu, poarta numită figurativ „urechea acului".

Termenul corect tradus din textul Noului Testament comentat rămâne **cămila (o camilos, -ou; camelus,-i).**

Pr. Ioan Mircea, în **Dicţionarul Noului Testament. A-Z.** (Bucureşti, 1984, p. 77), comentând termenul **cămilă** (camilos), „cel mai mare animal între cele cunoscute în Palestina", afirmă că „unele traduceri şi unii comentatori traduc în loc de „cămilă" „funia corăbiei" sau „otgonul" (camilos), folosind adică termenul funie. Orice explicaţie s-ar da nu pare a justifica înlocuirea cuvintelor pentru că aşa cum nu poate **cămila,** tot aşa de bine nu trece nici funia corăbiei prin urechile acului". Confuzia autorului provine de la considerarea aceleiaşi grafii: camilos (cu eta) şi pentru cămilă şi pentru „funia corăbiei", care are însă grafia cu **iota** (i), şi deci cei doi termeni nu se pot folosi şi nici înţelege „tot aşa de bine", fiindcă sunt două noţiuni diferite.

Pr. I. Ionescu

1 Dr. Vasile Gheorghiu, **Sf. Evanghelie după Matei cu comentar,** Cernăuţi, 1925, p. 572.

2 În text transcris greşit: cailos, greşeală de tipar.

3 Cl. Fillion, **Evangile selon S. Matthieu,** Paris, 1925, p. 381. Menţionăm că, în acelaşi comentariu, p. 133, se precizează corect traducerea textului cererii din Tatăl nostru:

— Et ne nos inducas in tentationem = Ne nous laissez pas succomber à la tentation = **Nu ne lăsa să cădem în ispită.**

„Spovedanie pentru învinşi"

Acesta este titlul cărţii lui Panait Istrati, reeditată la Bucureşti în 1991. Scrierea constituie o descriere a vizitei scriitorului militant pentru libertate şi dreptate socială în U.R.S.S. Cu sacrificiu de sine, Istrati a dezvăluit printre primii, opiniei publice mondiale, cangrena care rodea o parte a omenirii şi care era dictatura comunistă, pusă în slujba unei caste: nomenclatura, ce trăia în opulenţă, în timp ce poporul era asuprit, înfometat şi exploatat (p. 6).

Cartea conţine constatarea scriitorului Panait Istrati faţă de cele văzute în Uniunea Sovietică. Spre a se convinge, Istrati a străbătut sate, stepe şi mări, munţi şi fluvii din U.R.S.S., timp de doi ani, parcurgând vreo douăzeci de mii de kilometri, cu trenul, vaporul, automobilul, călare, cu căruţa şi pe jos. A mâncat, băut, cântat, dansat şi adesea a dormit cu cei pe care i-a vizitat.

Itinerarul călătoriei în U.R.S.S. indică localităţile: Moscova, Kiev, Murmansk, Alexandrovsk, Becovo, Nijni-Novgorod, Kazan, Erevan, Saratov, Pokrovsk, Astrahan, Tiflis, Bacu, Batum, Azerbaidjan, Sukum, Rostov şi Republica Moldova. Ceea ce a scris Panait Istrati este o realitate pentru că el dă pe faţă adevărul. Semnificativă este conversaţia cu o ţărancă basarabeancă. Aceasta i-a mărturisit adânca ei îngrijorare despre educaţia pe care comuniştii o dădeau copiilor şi tinerilor: „Sunt o mamă care vrea să-şi crească copiii cât mai cinstit posibil. Nu suntem adversarii regimului şi totuşi suntem lipsiţi de orice posibilităţi de a ne câştiga existenţa, pentru că le spunem copiilor noştri că nu trebuie să se înscrie la tineretul comunist, căci aceşti comsomoli trec cântând şi scuipă în ferestrele casei părinteşti, insultă bătrânii, asta înseamnă a fi comunist?".

Mergând în R.S.S.A.M., adică „Republica Socialistă Sovietică Autonomă Moldova", „titulatura puţin cam lungă", ca tot ceea ce este sovietic" (zice Istrati), când eşti de mamă şi limbă română, cum sunt eu (Istrati), merită să faci o călătorie ca să se vadă Moldova comunistă la lucru. Comuniştii moldoveni nu sunt decât cu numele. Nimic nu este comun aici, decât intenţia omului superior, care vrea să dea omului ceva mai bun. Dar din cauza doctrinei vin toate nenorocirile" (p. 81).

Samara e un „centru al foametei teribile". Nu avea nimic ca să atragă, decât un muzeu în care se găsesc documentele privitoare la flagelul care a costat viaţa a şase milioane de fiinţe omeneşti".

La Pokrovsk, din Republica germanilor de pe Volga, am găsit oameni ca şi în Moldova sovietică ca şi în România, colonişti germani, sobri, buni gospodari, ordonaţi, prosperi, în mijlocul unei „barbarii sărăcăcioase". Astrahan: „oraş rău mirositor, copleşit de ţânţari, ciumă, malarie, holeră...". Tiflis: „cel mai frumos oraş din regiune, unde se stă la coadă cel mai mult ca să iei o pâine. Acele cozi încep la orele trei dimineaţa".

Erevan: nu-i decât o ruină înfiorătoare, care te face să înţelegi ce a devenit Armenia în mâinile mărşave ale comunismului. „Acest comunism nu mai este în ochii mei decât un cârpaci de vieţi. În faţa lui, noi nu suntem, vai decât carne de tun, ca şi în capitalism (din raţiuni diferite), ceea ce nu ţine de cald muncitorului...".

„Omul care nu aderă la nimic" cum se numeşte pe sine Panait Istrati, prezintă totuşi o strategie a luptătorilor pentru desăvârşirea societăţii omeneşti: „Acela este luptător în ochii mei, scrie el, care îşi subordonează interesele individuale intereselor unei omeniri mai bune, care trebuie să vină".

Dar Panait Istrati înseamnă şi romane precum Chira Chiralina şi Moş Anghel, axate pe teme majore.

Autorul lor este un scriitor ilustru, ce se bucură de o recunoaştere internaţională. El a tras semnalul de alarmă, cu o oră mai devreme, despre ceea ce putea să ne aducă, şi până la urmă, din nefericire, chiar ne-a adus comunismul: sărăcie, înapoiere, înstrăinare de tradiţia si rânduielile sănătoase ale neamului.

Nicolae Neaga

Episcopul armatei
Dr. IOAN STROIA (1865—1937)

— 130 de ani de la naştere —

Mărginean, stâlp al Bisericii ortodoxe strămoşeşti, cu rol important în viaţa naţională şi socială a românilor ardeleni atât înainte de Marea Unire cât şi mai târziu, Dr. Ioan Stroia se naşte în Cacova (Fântânele) jud. Sibiu, la data de 20 ianuarie 1865 din părinţi ţărani. Studiază la Sibiu, Braşov, Jena şi Budapesta — unde-şi ia doctoratul în filosofie.*

În intervalul 1894—1900, funcţionează ca profesor la Seminarul Andreian din Sibiu, iar între 1901—1908 ocupă postul — cu onoare şi vrednicie — de protopop la Săliştе.[1]

De la 1 iulie 1908 este numit protopop al Sibiului.

A scris şi a publicat, între altele: Momente etice din cuvântarea lui Hristos de pe munte; Idealurile morale; Istoria Bisericească (curs, 1900—1901, în două părţi — 535 p. + 186 p., pentru istoria Bisericii universale şi, respectiv, pentru istoria Bisericii româneşti) etc. A colaborat la „Foaia pedagogică" din Sibiu şi la cărţile de citire „lucrate" de învăţătorii Dumitru Lăpădat şi Iuliu Crişan (Abecedar; Carte de cetire..., utilizate de la 1906 până la 1926 în toate şcolile confesionale ortodoxe din Ardeal).*

Într-un interesant „P. T.", datat I/14 sept. 1906, prezentând Abecedarul autorii subliniază: „Scopul nostru a fost ca Abecedarul să nu fie numai de mărturie ci şi un ajutor însemnat pentru învăţător şi elevi... În această prelucrare am fost cu deosebită grije la cultivarea inimei şi mintei elevului în mod armonic, convinşi că în această armonie zace baza adevăratului caracter religios-moral, la care încă în anul prim trebuiesc cimentate fundamentele. Dacă aceasta a noastră încercare va contribui la uşurarea învăţământului nostru elementar ne va servi de satisfacere şi încuragiare...".[2]

În vremea protopopiatului său la Săliştе s-a ridicat Casa protopopească şi noul edificiu şcolar (1903), existente şi astăzi.

Dr. Ioan Stroia a activat în cadrul ASTREI, fiind — din 1900 în temeiul „organizării Asociaţiunii noastre ca şi corporaţiune ştiinţifică-literară" — membru marcant al secţiunii şcolare. La Săliştе a direcţionat, o vreme, activitatea fructuoasă a Despărţământului local (V Săliştе) al Astrei, ajutat de N. Calefariu, D. Lăpădat, Iuliu Crişan etc.

După ce România a declarat război Austro-Ungariei, iar trupele române au intrat în Transilvania, autorităţile au dat dispoziţii ca ambele Consistorii, din Sibiu şi Blaj, să fie mutate la Oradea. Începutul s-a făcut cu Consistoriul din Blaj, dus la Oradea cu pază militară de 35 de soldaţi şi o serie de agenţi secreţi în primele zile ale lunii sept. 1916. În 4/17 sept. acelaşi an este „dus" şi Consistoriul din Sibiu, într-un vagon de vite. Între cei duşi la Oradea se număra şi Dr. Ioan Stroia, protopopul Sibiului.

„...În Oradea Mare — îşi amintea Dr. Romulus Cândea — am trăit într-un fel de surghiun. Eram liberi, dar nu puteam călători decât spre apus! Şi după ce se dădu voie persoanelor singulare să se întoarcă cu permis special, pe câteva zile în oraşele din Transilvania, doi profesori, Pavel Roşca şi autorul acestor rânduri, n-au avut nici această îngăduire. În schimb, eram cu o deosebită solicitudine păziţi cu toţii de un agent secret. Iar în 1918, în Sibiu, noi doi aveam un agent special, care ne însoţea şi „păzea" pretutindenea."[3] În anul 1918, pentru Duminica Tomii, s-a convocat Sinodul arhidiecezan la Sibiu. 36 de deputaţi au avut curajul şi demnitatea românească de a vota împotriva etatizării şcolilor confesionale româneşti, deşi în sala de şedinţe se aflau comisarul ministerial cu 12 agenţi secreţi înarmaţi cu revolvere, iar în anticameră un grup de jandarmi şi poliţişti. Între ei — Nicolae Bălan, P. Roşca, R. Cândea, Victor Păcală, A. Bârseanu, I. Lapedatu, Nicolae Ivan (mai apoi Episcop de Cluj şi rudă cu Dr. Ioan Stroia) etc. — se număra şi Dr. Ioan Stroia.

În anul 1925, datorită meritelor sale, Dr. Ioan Stroia a fost aşezat în scaunul de Episcop al armatei (Alba Iulia), unde a păstorit tot timpul cu deosebită vrednicie.

„Omul foarte cult şi simpatizat de săteni", precum remarca Dr. Onisifor Ghibu, a fost în relaţii bune cu marele învăţat N. Iorga, pe care l-a găzduit într-unul din popasurile acestuia din călătoria prin Transilvania.[4]

A fost ales preşedinte de onoare al Ligii Antirevizioniste Române, secţia Ardeal.

Episcopul vrednic, mărgineanul destoinic şi patriot, Dr. Ioan STROIA trece în nefiinţă la 18 aprilie 1937, Mânăstirea „Sf. Ioan Botezătorul" întemeiată de el în apropiere de Alba Iulia, servindu-i ca loc de veşnică odihnă.[5]

Dumitru Peligrad

* Teza de doctorat are titlul: Theodor Waitz's System der Erziehung.

1 Cartea de aur..., Săliştе, 1911 şi urm., p. 11.

* Cartea de cetire pentru al doilea an de şcoală, apărută la 1907, Sibiu, a avut cinci ediţii până în 1914, iar cea pentru al treilea an de şcoală, apărută la 1908, a avut patru ediţii până la izbucnirea primei conflagraţii mondiale (v. Onisifor Ghibu, Din istoria literaturii didactice româneşti, Buc., 1975, p. 232 şi urm.).

2 „P. T.", Săliştе în I/14 septembrie 1906. Semnat: Dr. Ioan Stroia, Dumitru Lăpădat, Iuliu Crişan.

3 Apud Pr. Dr. Mircea Păcurariu, Politica statului ungar faţă de Biserica românească din Transilvania în perioada dualismului (1867—1918), Sibiu, 1986, p. 202.

4 Onisifor Ghibu, Pe baricadele vieţii. Anii mei de învăţătură, Cluj-Napoca, 1981, p. 360.

5 Calendar pe anul 1938 (L.A.R.), Bucureşti, p. 64.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Aurel Jivi** — redactor adjunct; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

ABONAMENTUL pe un an: 5000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A. Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

SIBIU

Fondator:

Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 142
SIBIU
15 martie
Nr. 11—12
1995

BUNAVESTIRE

— MINUNE, TAINĂ ŞI JERTFĂ —

Intrând într-o biserică şi privind spre Sfântul Altar, remarcăm fără prea mare greutate pe uşile împărăteşti icoana Sfintei Fecioare adumbrită de razele luminoase ale Duhului Sfânt în chip de porumbel, iar alăturea imaginea unui înger în veşminte albe, adresându-i-se cu un crin în mână, ca semn al curăţiei şi nevinovăţiei. Aceasta reprezintă icoana Buneivestiri.

Vom vedea în cele ce urmează ce ne spune Sfânta Evanghelie despre Bunavestire şi care este înţelesul acestui eveniment în opera de mântuire a neamului omenesc.

„...În luna a şasea a fost trimis îngerul Gavriil de la Domnul în cetatea Galileii, al cărui nume era Nazaret, la o Fecioară logodită cu un bărbat, al cărui nume era Iosif, din casa lui David. Iar numele Fecioarei era Maria. Şi intrând îngerul la ea, a zis: „Bucură-te cea plină de dar, Domnul este cu tine, binecuvântată eşti tu între femei". Iar ea văzând s-a spăimântat de cuvântul lui şi cugeta ce va fi însemnând urarea aceasta. Şi a zis îngerul: Nu te teme, Maria, căci ai aflat har de la Dumnezeu. Şi iată vei lua în pântece şi vei naşte fiu şi vei chema numele lui Iisus. Acesta va fi mare şi Fiul Celui Prea Înalt se va chema, şi-I va da Lui Domnul Dumnezeu tronul lui David, tatăl său, şi va împărăţi peste casa lui Iacob în veci şi împărăţia Lui nu va avea sfârşit. Şi a zis Maria către înger: Cum va fi mie aceasta de vreme ce eu nu ştiu de bărbat? Şi răspunzând îngerul i-a zis: Duhul Sfânt se va coborî peste tine şi puterea Celui Prea Înalt te va umbri; pentru aceasta şi Sfântul care se va naşte din tine, se va chema Fiul lui Dumnezeu. Şi iată Elisabeta, rudenia ta, şi ea a zămislit un fiu la bătrâneţele ei, şi aceasta este a şasea lună pentru ea, care se chema stearpă. Că la Dumnezeu nici un lucru nu este cu neputinţă. Şi a zis Maria: „Iată roaba Domnului, fie mie după cuvântul tău". Şi s-a dus îngerul de la ea" (Luca 1, 26—38).

După cum vedem, Bunavestire înseamnă vestea bună pe care îngerul Gavriil o transmite unei Fecioare aleasă de Dumnezeu să nască pe Mesia cel proorocit şi aşteptat. Îngerii sunt fiinţe spirituale, care petrec în jurul tronului lui Dumnezeu. Numele lor înseamnă „vestitor". Ei sunt trimişi de Dumnezeu ca să vestească oamenilor voia şi hotărârile Sale. Pentru a putea intra în legătură cu oamenii, ei se prezintă în chip omenesc şi vorbesc limba înţeleasă de cei cărora li se adresează. Fecioara se numea Maria. Locuia în Nazaretul Galileii, „un sătuleţ lângă Muntele Tabor", fiind logodită cu Iosif. La evrei logodna se făcea cu aprobarea părinţilor şi a fratelui mai mare. Ea dura un an. Era o perioadă de verificare. Fecioara logodită locuia în casa părinţilor ei. În această situaţie apare îngerul Gavriil spre a-i comunica Fecioarei voia lui Dumnezeu, spunându-i: „Bucură-te cea plină de har, Domnul este cu tine, binecuvântată eşti tu între femei". De aici vedem că nu e vorba de o fecioară oarecare, ci de „una plină de har", care avea un destin fericit, şi anume de a fi binecuvântată între femei, de a i se atribui peste veacuri cinstire din partea oamenilor, fiindcă va împlini cea mai înaltă misiune încredinţată de Dumnezeu vreodată unui om.

De aceea, copleşită de mesajul îngerului, Fecioara

(Continuare în pag. a 2-a)

Preot Prof. Sorin Cosma

O carte pentru istorie

„Armata română în revoluţia din decembrie 1989"

(Bucureşti, 1994)

Am asistat recent la ceea ce se numeşte o *Lansare de carte*. Am avut însă sentimentul că a fost mai mult decât atâta. Era o întoarcere la ceea ce toţi am trăit, la cea mai înaltă tensiune, acum cinci ani. Documente incontestabile ne readuc în memorie şi, mai mult decât atâta, ne dezvăluie şi ne explică ceea ce s-a petrecut atunci, ceea ce am văzut şi ceea ce n-am văzut toţi.

Revoluţia din decembrie 1989 a fost un fenomen de masă căruia nu i s-a mai putut rezista. Încercările individuale sau de grupuri mici de rezistenţă au fost de-a lungul a aproape cincizeci de ani înăbuşite. S-au umplut temniţele şi cimitirele de conştiinţe româneşti care au încercat să salveze Patria. N-au lipsit nici militarii, nici preoţii în număr foarte mare.

Solidaritatea tuturor a eliberat în oameni curajul revoltei.

Căci n-a fost vorba de ieşirea doar dintr-o criză economică. De altfel aceasta nici n-a putut fi vindecată peste noapte. Criza creată de regimul comunist era de proporţii mai largi şi mai profunde. Era una de pierdere a identităţii umane, de dezumanizare prin răsturnarea tuturor valorilor, de degradare prin frică, de falsificare a sufletelor şi a cuvintelor, de dispariţia oricăror norme morale adevărate, în relaţia om-om, ca şi în relaţia om-stat-societate.

E uimitor faptul că, la momentul potrivit, în ciuda tuturor încercărilor de a se zdrobi fiinţa liberă şi conştiinţa libertăţii, poporul român a găsit în el însuşi forţa de eliberare.

Cartea care ni s-a prezentat recent evidenţiază rolul armatei. Mie mi se pare că teza cărţii — rolul armatei în revoluţia din 1989 — ar putea fi uşor demonstrată prin răspunsul la o întrebare răsturnată: ce s-ar fi putut întâmpla dacă armata n-ar fi fost alături de revoluţie? Dar să nu ne mai provocăm coşmaruri.

Armata a fost acolo unde trebuia să fie în mod firesc, eliberându-se ea însăşi din ceea ce o încătuşase până atunci. E ceea ce demonstrează această carte şi îi felicităm din inimă pe autorii ei. E o carte pentru istorie.

Alături de tinerii îndrăzneţi şi curajoşi care au ieşit pe baricade, şi-au dat viaţa şi numeroşi militari cărora cartea de faţă le înveşniceşte numele. Din rugăciunile Bisericii nu lipsesc niciodată cele pentru *„eroii căzuţi în luptă pentru libertatea şi demnitatea neamului"*. Căci revoluţia din 1989 a fost în acelaşi timp o restaurare a *libertăţii*, dar şi o afirmare a *demnităţii* româneşti care n-a putut suporta cătuşele totalitarismului ateu. Formula pomenirii eroilor în Biserică s-a generalizat îndată după revoluţie pe tot cuprinsul Patriarhiei Române, iar rolul armatei în redobândirea, păstrarea şi apărarea libertăţii şi a credinţei, a fost marcat printr-o altă formulă de rugăciune, stabilită de Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române: *„Încă ne rugăm pentru binecredinciosul popor român de pretutindeni şi pentru armata Ţării"*. Aşa a rămas până astăzi.

† *Dr. Antonie Plămădeală*
Mitropolitul Ardealului

Falsa şi adevărata libertate

Un observator atent al societăţii contemporane va constata că omenirea din zilele noastre este bolnavă. Simptomele acestei maladii se văd la tot pasul. Neliniştea din sufletele oamenilor, ura dintre indivizi şi popoare, violenţa şi cruzimea războaielor între diferite grupuri etnice, apoi, pe de altă parte goana după plăceri trupeşti, corupţia, destrămarea şi decăderea vieţii de familie, divorţurile şi avorturile, pornografia şi etalarea desfrâului prin filme, reviste şi cărţi — iată atâtea dovezi că „ceva este putred în Danemarca", că omenirea a apucat căi greşite, care o duc la pieire.

De vom cerceta cauza acestei boli, vom constata că ea rezidă în slăbirea credinţei în Dumnezeu şi într-o falsă concepţie despre libertatea omului, în confuzia dintre libertate şi libertinaj.

În zilele noastre se observă dorinţa multora de a trăi după voinţa lor proprie, fără nici o restricţie de ordin moral, fără opreliştiri sau opreliştiri din afară. Este o încredere egoistă a omului în raţiunea şi în capacitatea sa de a gusta fericirea. Suntem în faţa unei forme noi de păgânism, de idolatrie, care, dacă s-ar generaliza, pământul ar deveni un iad.

În calitate de creştini, adică ucenici ai lui Hristos, trebuie să luptăm cu toată hotărârea împotriva acestor aberaţii moderne, păgâneşti. Noi afirmăm, pe temeiul descoperirii de sus, că, atât binele individual, cât şi cel social, se realizează nu prin libertinaj, ci prin disciplinarea voinţei noastre, prin supunere totală faţă de preceptele divine.

Ceea ce este legea gravităţii pentru armonia şi frumuseţea corpurilor cereşti, aceea formează valoarea preceptelor morale pe care Ziditorul lumii le-a aşezat ca reguli pentru conduita omenească.

Adevărul acesta se vădeşte clar din primele pagini ale Bibliei. Zis-a Domnul către Adam, cel dintâi zidit: *„Poţi mânca din orice pom din grădina raiului. Dar din pomul cunoştinţei binelui şi a răului să nu mănânci, căci în ziua când vei mânca din el, vei muri"*. (Facerea 2, 16—17).

Avea oare ceva otrăvitor fructul pomului aceluia? Nicidecum! Ci porunca lui Dumnezeu avea menirea să testeze voinţa omului liber, să pună la probă supunerea lui faţă de Cel ce l-a creat, ca să fie fericit.

Precum ştim, strămoşii neamului omenesc n-au ascultat de glasul Ziditorului, au dat crezare amăgirii diavolului care i-a minţit că dacă vor gusta, *„vor fi ca Dumnezeu"* (Facerea 3, 5). Consecinţele neascultării aceleia le cunoaştem: izgonirea din rai, suferinţe de tot felul şi moartea pentru toţi descendenţii lui Adam.

Călăuzirea morală a omenirii a fost şi este o lucrare permanentă a lui Dumnezeu. Ea s-a realizat prin patriarhi, prin proroci. La urmă Părintele ceresc ne-a vorbit prin Fiul Său Iisus Hristos, prin care şi veacurile s-au

(Continuare în pag a 2-a)

Preot Dr. Şt. Slevoacă

POSTUL — între nevoinţă şi dreaptă socoteală

Aşa cum este propovăduită de către Biserica Ortodoxă, ca eliberare din materialitate şi moarte, mântuirea se constituie în scopul suprem al vieţuirii creştine, fără a fi însă un act oferit în mod gratuit omului de Dumnezeu, şi nici nu se obţine în pofida voinţei noastre, ci ea este în esenţa ei un proces complex care presupune pe de o parte harul divin, înţeles ca o chemare adresată nouă din partea lui Dumnezeu la împreună-lucrare cu El, iar pe de altă parte, răspunsul conştient şi liber, pe care noi îl dăm acestei chemări, răspuns care se concretizează prin credinţă, fapte bune, post, stăruirea în virtute şi sporirea continuă în acestea.

Unul din mijloacele sau căile prin care putem accede la mântuire — fără a fi însă singurul —, este postul sau asceza, care în spiritul cugetării creştine ortodoxe a fost înţeles dintotdeauna ca un act conştient şi liber, jertfă de sine adusă lui Dumnezeu, omorârea patimilor şi a tot răul din fiinţa noastră, disciplinare a biologicului din noi. „Jertfa de sine e supremul act de depăşire de sine, de libertate şi de iubire faţă de Dumnezeu, act implicând perpetuarea acestei dăruiri pentru vecie" (Pr. D. Stăniloae, Chipul nemuritor al lui Dumnezeu, pag. 369).

Sf. Părinţi şi toţi nevoitorii pustiei, care au fost buni cunoscători şi practicanţi experimentaţi ai postului, au surprins într-o formulă lapidară tocmai ceea ce are mai specific postul în sine: *„uciderea a ceea ce ne ucide"*. Într-adevăr, aceasta este în esenţa lui postul: lupta de emancipare din păcat, efortul de a te smulge din materialitate, arta stăpânirii de sine şi a înfrânării continue, fără a ceda în faţa multelor tentaţii şi ispite care te asaltează.

„Trupul este o bună slugă dar un rău stăpân", spuneau Părinţii Bisericii, lăsându-ne să înţelegem prin aceasta că atâta timp cât ştim să ne stăpânim afectele şi patimile, trupul poate deveni el însuşi un bun sprijinitor în urcuşul către Dumnezeu. „Tot cel ce caută pe Dumnezeu îl află dacă biruie pofta întru toate şi nu scade cu rugăciunea" (Sf. Antonie cel Mare, Filocalia, vol. 1, pag. 22). Fără a-l desconsidera sau împinge dincolo de limita suportabilităţii, trupul trebuie purificat neîncetat, ca în acest fel să poată deveni demn şi capabil de a primi harul sfinţitor al lui Dumnezeu. *„Dacă vrei să te mântuieşti, fă-te mort!"*. Să omori, cu alte cuvinte, tot ceea ce ţine de domeniul răului, al patimii şi păcatului, să înlături bezna neştiinţei pentru a putea ajunge la adevărata cunoaştere. „Toată nevoinţa care nu are iubire e străină de Dumnezeu" (Sf. Maxim Mărturisitorul, Filocalia, vol. 2, pag. 48).

Socotesc că vom înţelege mult mai bine importanţa şi rostul postului, dacă vom insista puţin asupra cuvântului însuşi, precum şi asupra sensurilor sale. Limba română are pentru post şi sinonimele *asceză* şi *nevoinţă*. Asceză vine din grecescul askesis, care înseamnă exerciţiu, prin care cineva îşi exersează puterile pentru a ajunge la un ideal. Askesis face şi sportivul şi, în genere, oricine se antrenează într-un fel sau altul, în nu importă care domeniu. Asceză este mai puţin folosit în limba română, şi într-o anumită măsură aş spune că este chiar impropriu, tocmai pentru faptul că nu reuşeşte să redea în totalitate bogăţia de sensuri pe care le comportă acest act atât de complex care este postul creştin. Limba română are un cuvânt mult mai adecvat pentru a reda ceea ce are mai specific în sine postul, şi acest cuvânt este *nevoinţă*, care înseamnă „a face un lucru pe care nu vrei să-l faci, în acest caz însă, nu exprimă o situaţie negativă, ci ceva pozitiv. Acest *ne-* adăugat la voinţă s-ar părea că dă o negaţie, în schimb exprimă ceva pozitiv: toată această activitate a vieţii duhovniceşti pe care omul o susţine nu cu voia proprie, ci cu voia altuia, adică *tăindu-şi voia proprie*" (Părintele P. Tănase, în Vestitorul Ortodoxiei, Nr. 105/1993). Să te dezbraci de tine însuţi, să te detaşezi şi să-ţi depăşeşti continuu propria-ţi condiţie, pentru a te lăsa locuit de Hristos până la contopire, până la identificarea deplină cu El („M-am răstignit împreună cu Hristos; şi nu eu sunt cel ce mai trăieşte, ci Hristos este Cel Ce trăieşte în mine" (Gal. 2, 20) iată nevoinţa postului. În acest sens, şi nu altfel, trebuie înţelese toate acele aparent paradoxale apoftegme ale Părinţilor, atunci când vorbeau despre post: „Trupul — mă omoară, îl omor" (Avva Dorotei, Istoria lausiacă, pag. 18); „chinuiesc pe cel ce mă chinuieşte" (Macarie Alexandrinul op. cit., pag. 46), sau acel atât de straniu „îmi omor trupul pentru că altfel mă ucide el" aparţinând de data aceasta unuia dintre cei mai cunoscuţi scriitori englezi contemporani, A. Huxley, cu preocupări serioase şi în domeniul bio-chimiei, dar care era în egală măsură şi un foarte bun cunoscător, şi mai ales un bun practicant al credinţei creştine, mai ales în ultima parte a vieţii.

Există şi riscuri la care se expun cei care se îndeletnicesc cu postul, şi unul dintre cele mai pernicioase este tocmai acela de a considera postul un scop în sine, pentru că postul nu se justifică decât în măsura în care se raportează la un scop bine determinat, el neputându-şi fi sieşi scop, ci adevăratul scop al postului este îmbunătăţirea, spiritualizarea fiinţei noastre în întreaga ei alcătuire, altfel riscă să devină o cale care nu va duce nicăieri. „Postul nu este nicidecum un ideal în sine, ci reprezintă doar punctul culminant al curăţirii" (P. Evdochimov, op. cit. pag. 101), el justificându-se doar în măsura în care se leagă de ţinta vizată. „Să raportăm mereu accesoriul — postul, veghea, rugăciunea — la scopul principal: curăţia inimii şi dragostea" (Avva Moise). „Rugăciunea, postul şi orice alte practici nu sunt decât mijloace pentru a ajunge la dobândirea Sf. Duh" (Sf. Serafim de Sarov).

Postul este şi rămâne în esenţa lui un mijloc — e drept că indispensabil —, însă un mijloc, un accesoriu, şi nu mai mult, prin care putem să ne câştigăm desăvârşirea, fără a se confunda însă cu aceasta, sau să i se substituie în vreun fel. „Posturile, privegherile şi lepădarea de toată lumea nu sunt desăvârşirea însăşi, ci, precum s-a zis, uneltele desăvârşirii. Căci nu într-acestea stă desăvârşirea însăşi, ci cu acestea se câştigă" (Ioan Casian, Filocalia, vol. 1, pag. 165). Faptul că postim nu se justifică decât în măsura în care ne ajută să accedem la idealul vizat. „Sărăcia,

(Continuare în pag a 2-a)

Pr. N. Stoia

PROTOPOPUL VASILE DAMIAN

„un vajnic luptător din Ţara Zarandului"

S-au împlinit în ianuarie anul acesta, nouăzeci de ani de când, în Ţara Zarandului, pe meleagurile acestea care păstrează amintirea unor mari zbuciumări şi jertfe, precum şi ale unor necurmate străduinţi pentru emancipare naţională şi eliberare socială, a avut loc, în zilele de 26—27 ianuarie 1905, alegerea de deputat în dieta de la Budapesta a protopopului Vasile Damian.

Faptul are o însemnătate care nu poate fi trecută cu vederea: el marchează ieşirea din pasivitate a ramurii transilvănene a Partidului Naţional Român.

Luând fiinţă în anul 1869, Partidul Naţional Român avea două fracţiuni: cea bănăţeană, a cărei şedinţă de constituire a avut loc în 26 ianuarie/7 februarie la Timişoara, desemnându-şi conducătorul în persoana lui Al. Mocsony şi imprimându-şi de la început un caracter militant şi cea transilvană, constituită în conferinţa de la Miercurea din 23—24 februarie/7 martie, sub conducerea lui Ilie Măcelaru, având un caracter pasiv.

Partidul Naţional Român a izvorât din necesităţile impuse de condiţiile în care trăia poporul român din Transilvania în timpul dualismului austro-ungar.

După o perioadă relativ liberală între 1860—1867, încep să fie luate măsuri aspre împotriva românilor, dar şi a celorlalte naţionalităţi înglobate în imperiu.

Prin legea învăţământului — legea 33 —, prin legea naţionalităţilor — legea 44 —, prin desfiinţarea comitatelor cu administraţie romnească, — printre care şi Zarandul în 1876 — se tindea spre deznaţionalizare. Urmau să fie recunoscute o singură naţiune — cea maghiară — şi o singură limbă oficială — limba maghiară.

Era firesc şi era îndreptăţită reacţia împotriva acestei realităţi, care se afirma din zi în zi tot mai puternică.

Încurajaţi de unele evenimente ce se petreceau în vechea Ţară — războiul pentru independenţă din 1877 —, stimulaţi de apariţia unor reviste care propagau mişcarea de emancipare de sub jug străin, cum era bunăoară „Tribuna" de la Sibiu, de sub conducerea lui Slavici şi Coşbuc, luând cunoştinţă de Memorandul înaintat Curţii din Viena, document în care se afirmă hotărârea românilor de a se opune deznaţionalizării, transilvănenii pornesc la lupta care avea să ducă, în final, la înfăptuirea marelui act de la Alba Iulia din 1 decembrie 1918: unitatea naţională, într-un singur stat naţional unitar român.

Zărăndenii se încadrează cu entuziasm în această luptă.

Fruntaşii români întruniţi la Sibiu în 10 ianuarie 1905, sunt de părere să fie ales în dieta ţării, vrednicul protopop de la Brad, vajnicul şi bine cunoscutul Vasile Damian.

Alegătorii zărăndeni şi-au primit candidatul „cu braţele deschise şi cu inima caldă".

De altfel, fiind în fruntea tuturor mişcărilor culturale, bisericeşti, şcolare, economice şi sociale, iar acum definindu-şi şi un crez politic, el întruchipa aspiraţiile poporului său care se zbătea să-şi făurească un viitor mai bun şi demn.

Integritatea lui morală şi prestanţa ţinutei sale cucereau pe cei ce l-au cunoscut.

Socotindu-l figură reprezentativă, prof. Ştefan German, într-un articol publicat în cotidianul „Zarandul" nr. 16 din anul 1939, îl înfăţişează astfel: „statură înaltă, fizic plăcut şi binelegat, mers bărbătesc, ţinută majestoasă, iată ce-l făcea impozant".

Era un luptător cu un crez cinstit, sincer, de care nu s-a lepădat nici în cele mai grele clipe ale vieţii lui, fiind oricând gata de luptă şi jertfă.

De aceea a fost stimat şi venerat.

O broşură intitulată „Alegerea protopopului Vasile Damian de deputat dietal la Baia de Criş în 26 şi 27 ianuarie 1905" tipărită fără nume de autor în „Tipografia Nouă" din Orăştie în 1905, descrie tot mersul acestei alegeri ieşite din comun prin dârzenia, hotărârea, demnitatea alegătorilor veniţi din toate satele circumscripţiei electorale. Oricât au fost de grele condiţiile în care i-au ţinut oamenii stăpânirii — în frig şi interzicându-le să-şi facă foc —, oricât de mari momelile cu arginţi şi oricât de aspre răstelile preşedinţilor, românii în frunte cu preoţii şi cu bătrânii satelor, declarau bărbăteşte că votează cu Vasile Damian.

Rămâne în urmă, cu voturi mult mai puţine, contracandidatul maghiar Hollaki.

Când s-a anunţat rezultatul, noul ales a vorbit mulţimii scurt, sobru, promiţând că va stărui să se facă în dietă legi în virtutea cărora toţi cetăţenii, indiferent de neam, să fie mulţumiţi.

Primirea ce i s-a făcut la întoarcerea sa în Brad echivala cu o apoteoză.

La alte alegeri care au urmat „nici n-a mai cutezat cineva să păşească faţă de Domnia Sa" ni se

(Continuare în pag. a 2-a)

Barbu Rovenţa

BUNAVESTIRE

(Urmare din pag. 1)

s-a spăimântat şi a rămas nedumerită, motiv pentru care îngerul o linişteşte, explicându-i că „a aflat har de la Dumnezeu şi va lua în pântece şi va naşte fiu şi va chema numele Lui Iisus. Acesta va fi mare şi Fiul Celui Preaînalt se va chema..." Nedumerirea ei creşte şi mai mult, aflând că „va lua în pântece". Şi era justificată „de vreme ce nu ştia de bărbat". Se simţea fără prihană. Avea conştiinţa clară că nu a trădat actul logodnei. Explicaţia îngerului însă o va linişti, aflând că e vorba de „umbrirea Duhului Sfânt", care este „de viaţă făcătorul" şi care încă de la creaţie aduce ordinea ce dă curs normal vieţii. Iar Sfântul care se va naşte din ea este Fiul lui Dumnezeu, care va împăca cerul cu pământul, aducând sau restabilind armonia şi ordinea de la începutul creaţiei. Vedem de aici că actul întrupării Fiului lui Dumnezeu se face prin participarea Sfintei Treimi. „Puterea Celui Preaînalt" indică prezenţa Tatălui, iar „umbrirea" Sfintei Fecioare este opera Duhului Sfânt. Şi Sfântul care se zămisleşte este Fiul lui Dumnezeu (sau Dumnezeu-Fiul). Taina întrupării Fiului lui Dumnezeu, a fecioriei Mariei şi naşterii ce va urma, fecioară rămânând şi pe mai departe, este mai presus de orice înţelegere omenească. Ea depăşeşte naturalul şi firescul. Este o mare minune! E vorba de prezenţa Sfintei Treimi, de lucrarea şi de planul lui Dumnezeu, la care toate sunt cu putinţă. Pentru a ne da totuşi seama de posibilitatea acestei zămisliri mai presus de fire, de această minune şi taină, s-a oferit imaginea razelor de lumină ale soarelui, care pătrund prin geamul unei ferestre, fără a-i aduce acesteia vreo vătămare...

Aflând că e vorba de o împlinire a voii lui Dumnezeu, Fecioara primeşte minunea şi taina printr-un cuvânt de totală dăruire: „fie mie după cuvântul tău!" Şi dialogul Sfintei Fecioare cu îngerul se încheie aici. Taina şi minunea au fost primite în viaţa ei. De acum începe jertfa. Ea va apare însărcinată în faţa oamenilor, trezind suspiciunea lor. Nu putea să dea explicaţii nimănui. Mai mult decât atât, Legea era foarte aspră în astfel de situaţii. Ea prevedea că „dacă pe vreo fată tânără logodită cu un bărbat cineva o va întâlni în cetate şi se va culca cu dânsa, să fie aduşi amândoi la poarta cetăţii aceleia şi să fie ucişi cu pietre" (Deuteronom 22, 23—24). Cunoscând această prescripţie a Legii, dar fiind un suflet generos, fără prihană, drept în faţa lui Dumnezeu şi a oamenilor, şi nevrând să-şi descopere sau să-şi insulte logodnica, Iosif se hotărî „să o lase pe ascuns" (Matei 1, 19). Alţi bărbaţi s-ar fi simţit lezaţi în amorul propriu şi ar fi reacţionat cu răzbunare şi duritate, chiar dacă nu aveau toate argumentele... Ar fi judecat după aparenţe... Şi în cazul Sfintei Fecioare, acestea deveneau din ce în ce mai evidente... Dar Iosif nu a ales soluţia durităţii. El vroia să-şi păstreze până la capăt iubirea faţă de logodnica sa... Dar când se părea că Sfânta Fecioară este mai mult părăsită de oameni, atunci intervine Dumnezeu. El nu-şi lasă părăsiţi aleşii Săi, şi nici planul Lui nu poate fi nimicit sau dat la o parte... De aceea, când Iosif cugeta să-şi părăsească logodnica, „iată, îngerul Domnului i s-a arătat în vis, zicând: Iosife, fiul lui David, nu te teme a lua pe Maria, femeia ta, că ce s-a zămislit în ea este de la Duhul Sfânt. Şi ea va naşte fiu şi tu îi vei da numele Iisus, că El va mântui pe poporul Său de păcatele lui" (Matei 1, 20—21). Şi astfel Iosif primeşte din partea lui Dumnezeu mesajul şi calitatea de a fi protectorul Sfintei Fecioare şi a Pruncului, care se va naşte la timpul potrivit.

Dar Bunavestire nu rămâne numai o realitate istorică, demnă de comemorat de creştini, ca una din cele mai însemnate sărbători, ca un prim Crăciun. Actul istoric al Buneivestiri prin taina şi jertfa pe care le conţine, se continuă şi în viaţa duhovnicească a fiecărui credincios. Odată ce Hristos „ia chip", se zămisleşte spiritual în sufletul şi viaţa creştinilor, iar odată ce această taină este înţeleasă şi primită, se continuă asemenea Buneivestiri — prin jertfă. E vorba de jertfa lepădării de sine, pentru ca Hristos să se dezvolte tot mai mult şi să se „maturizeze" în viaţa duhovnicească. E vorba apoi de jertfa urmării lui Hristos prin luarea crucii tale alături de crucea Lui, de continuare până la sfârşitul veacurilor a tainei şi jertfei lui Hristos, cu bucurie şi dăruire sfântă, pentru statornicia pe pământ a împărăţiei lui Dumnezeu.

În semn de preţuire a evenimentului care deschide opera de mântuire, Biserica cinsteşte Bunavestire printr-un imn de laudă adus Sfintei Fecioare, imortalizat în „Acatistul Buneivestiri", care poartă amprenta unei mari înălţări duhovniceşti: „Îngerul cel mai întâi stătător din cer a fost trimis să zică Născătoarei de Dumnezeu: „Bucură-te!" Şi împreună cu glasul netrupesc văzându-Te, Doamne, întrupat, s-a spăimântat şi a stătut strigând către dânsa unele ca acestea: Bucură-te prin care răsare bucuria; Bucură-te prin care piere blestemul... Bucură-te pântecele dumnezeieştii întrupări; Bucură-te prin care se înnoieşte făptura; Bucură-te prin care Prunc se face Făcătorul;- Bucură-te mireasă, pururea Fecioară...".

TERTULIAN — viaţa

Quintus Septimius Florens Tertullianus este primul şi cel mai mare apologet creştin apusean, care a scris în limba latină. S-a născut în Cartagina, pe la anul 160. Tatăl său era centurion (sutaş — căpitan) în armata proconsulară (Africa de Nord era împărţită de romani în patru provincii. Între acestea se afla şi Africa proconsulară, cu capitala la Cartagina. În garda proconsulului era şi tatăl lui Tertulian). Fiind un tânăr inteligent şi iubitor de studiu, tatăl său a căutat să-i dea o educaţie aleasă. Şi mediul era destul de potrivit pentru îndeplinirea acestei dorinţe. Cartagina era în acea vreme renumită prin şcolile pe care le avea. Tertulian studiază mai întâi gramatica, literatura, filozofia şi medicina. După aceste studii se dedică celor de drept. Îşi va forma o cultură aleasă şi bogată. Vorbea cu aceeaşi uşurinţă limbile greacă şi latină. A avut o tinereţe dezordonată, aşa cum o aveau toţi tinerii păgâni. A vizitat teatrele, circurile şi amfiteatrul, a comis chiar adulter. Se pare că după terminarea studiilor, Tertulian a profesat câtva timp avocatura şi oratoria. Fire aleasă şi simţitoare pentru ceea ce era bun şi adevărat, Tertulian nu a putut totuşi îmbrăca toga cetăţeanului roman şi se va converti la creştinism, îmbrăcând paliumul creştinilor. Timpul când a trecut la religia creştină îl putem uşor identifica. Pe Tertulian l-au mişcat suferinţele senine şi momentele măreţe trăite de creştini în timpul persecuţiilor „grele şi brutale" — cum spune el —. Aceste suferinţe i-au trezit curiozitatea cunoaşterii creştinismului şi dorinţa trăirii în sfinţenia vieţii creştinilor şi curăţenia morală lor. Trecut la creştinism pe la anul 195, el va lua imediat apărarea creştinilor nedreptăţiţi. Din acest moment începe să scrie în apărarea creştinilor şi astfel apar cele mai minunate apologii. Deşi căsătorit din timpul când era păgân, pe la anul 200, Tertulian este hirotonit preot (această afirmare este bazată pe cele spuse de Fer. Ieronim — presbyter ecclesiae —, deşi unii critici moderni pun preoţia lui la îndoială, fără să aibă dreptate însă. În capitolul consacrat lui Tertulian — De viris illustribus 53 —, Fer. Ieronim îl aminteşte de două ori ca preot). Odată intrat în creştinism, Tertulian, după ce adânci ca puţini alţii, învăţătura cea mântuitoare, îşi făcu o datorie de conştiinţă şi onoare apărând religia sa cea nouă în faţa tuturor adversarilor: păgâni, iudei şi eretici şi luptând cu o vigoare şi cu o consecvenţă puţin comune pentru tot ce cuprinde creştinismul: doctrină, viaţă, atitudine, Sf. Taine. O dialectică rară, o logică de fier, o pătrundere desăvârşită a problemelor, o ţinută verticală şi neînfrântă în faţa oamenilor, un temperament de luptător focos, un sarcasm amar la adresa adversarilor, un rigorism din ce în ce mai accentuat, iată armele activităţii sale teologice şi misionare. După vreo zece ani de astfel de activitate, datorită rigorismului său, va trece la montanism (pe la 206). Ceea ce îl determină la această trecere este identitatea până la un punct dintre tendinţele sale morale excesive şi rigorismul montaniştilor. Tertulian rămâne însă deocamdată în Biserică. Numai pe la anul 213 rupe definitiv cu Biserica. Ceea ce îl hotărăşte la acest act este condamnarea absolută a montanismului de către papa Romei de atunci, în anul 210. Pe lângă această cauză formală, Tertulian nu se împăca deloc cu hotărârea luată, de către Biserica creştină din Cartagina şi Roma, asupra unor probleme foarte importante; el admitea extazul (vorbirea în extaz a profeţilor), nu admitea fuga în timpul persecuţiei, nu admitea căsătoria a doua şi îi considera excluşi din Biserică pe marii păcătoşi: ucigaşii, adulterii, desfrânaţii şi cei căzuţi (lapşii). Scrierile lui Tertulian sunt influenţate de montanism încă din anul 206. Din perioada montanistă ni s-au păstrat mai puţine lucrări de la el, fie că nu le-a păstrat Biserica, fiind îndreptate împotriva ei, fie că i-a slăbit lui Tertulian zelul şi puterea de a mai scrie, în urma conflictului cu Biserica. N-a rămas însă nici în mijlocul montaniştilor, ci s-a despărţit de ei, înfiinţând o mică sectă a tertulianiştilor, schismă asemănătoare cu cea a lui Ipolit. Această nouă grupare sectară va fi readusă în Biserică de către Fericitul Augustin. Se mai vorbeşte şi de o călătorie a lui la Roma. A murit la adânci bătrâneţe, între anii 240—250. Unii dintre istorici susţin că, înainte de moarte, ar fi revenit în sânul Bisericii. Însă cei mai mulţi îl socotesc mort în greşeală, de aceea Fericitul Ieronim, spune: „În Tertulian admirăm capacitatea, dar condamnăm greşeala".

Arhid. prof. dr. Constantin Voicu

Un martir sub lespezile Aiudului — Părintele Daniil

Eram student în 1935—36, şi urmăream activitatea ziaristului Sandu Tudor din Bucureşti. De la ziaristul Sandu Tudor şi până la ierosch.monahul Daniil, starеţul mânăstirii Durău, din munţii Bucovinei, s-a făcut o metamorfoză interesantă şi originală. Cu gîrul lui „Credinţa" promova în capitală o atmosferă quasi-religioasă. La ora aceea toate cotidienele aveau pagini religioase iar „Credinţa" lui S. Tudor manifesta după aceea în întregime o atitudine religioasă. Poate aceştia erau talanţii lui încă nevalorificaţi.

Încă din 1944—45, de la instaurarea tiraniei roşii, s-a ridicat flamura rezistenţei religioase. Asta s-a văzut mai întâi la mân. Antim, cu „Rugul aprins", cu

(Continuare în pag. a 4-a)

Preot Ioan Bârdaş
— fost deţinut politic —

POSTUL — între nevoinţă şi dreapta socoteală

(Urmare din pag. 1)

postul, privegherea sunt numai mijloace prin care putem dobândi desăvârşirea, nu sunt scop în sine. Trupul se mortifică nu pentru mortificare, ci pentru a-l face unealtă ascultătoare a duhului" (idem. op. cit., pag. 130), altfel riscă să rămână simplă zădărnicie. „Desăvârşirea nu vine odată cu postul şi lepădarea de lucruri, ci după dobândirea dragostei" (idem, pag. 164). Odată înstrăinat de adevăratul său scop, postul îşi pierde însăşi raţiunea de a fi, devenind un non-sens.

Postul se adresează omului în integritatea lui, ca fiinţă alcătuită din trup şi suflet, vizând în egală măsură şi trupul şi sufletul, neseparându-le sau privindule în mod unilateral, socotind spre exemplu trupul ca fiind inferior şi nedemn pentru îndumnezeire, şi ca atare expunându-l unor cazne şi practici obscurantiste şi aberante, cum din păcate se mai întâmplă. „Postul înseamnă frână şi disciplinare a biologicului, nu luptă de exterminare. Ba mai mult, înseamnă sublimarea acestui fond inferior, nu abolirea lui. Creştinismul nu mântuie omul de o anumită parte a fiinţei sale, ci îl mântuie în întregime. Puterea manifestată în afecte este atrasă şi ea ca să slujească omul în urcuşul lui spre Dumnezeu" (Pr. D. Stăniloae, Ascetică şi mistică creştină, Cluj, 1993, pag. 72).

Numai în armonie şi unire a sufletului cu trupul, putem pretinde cu adevărat că luptăm pentru a ajunge la desăvârşire. „Asceza în creştinism este progresul sufletului unit cu trupul, creat odată cu trupul, şi acest neîncetat progres se desfăşoară în infinitul iubirii divine în dialog, în comuniune personală" (Pr. C. Galeriu, Dialoguri de seară, pag. 24), şi se va păstra pe această direcţie numai atâta timp cât este orientat spre Dumnezeu, prin transfigurarea biologicului, căci, în finalitatea lui, postul nu este decât un alt mod de a-L descoperi pe Dumnezeu. „Numai prin detaşare trupească transfigurez lumea, introducând în ea prin cunoaştere şi dăruire, dragostea faţă de alţii, şi prin aceasta văzând pe Dumnezeu" (Pr. D. Stăniloae, Chipul nemuritor al lui Dumnezeu, pag. 42). Chiar şi atunci când ne nevoim trupul, ţinându-l în înfrânare, de fapt lucrăm asupra sufletului, căci în acest fel îi uşurăm urcuşul spre Dumnezeu. „Cel care posteşte, mai înainte de toate să-şi înfrâneze mânia, să fie bun, să aibă inima zdrobită. Să nu gândim fără rost ca foarte mulţi, care mărginesc postul la atâta numai că stau nemâncaţi până seara, ci împreună cu oprirea de la mâncăruri să ne oprim şi de la faptele care ne vatămă. Cel care posteşte trebuie să fie smerit, liniştit, blând, disprepuitor al slavei deşarte" (Sf. Ioan Gură de Aur, Omilii la Facere, în PSB, Nr. 21, pag. 104).

Toată străduinţa celui ce se îndeletniceşte cu postul este aceea de a salva sufletul, de a nu-l lăsa să cadă în materialitate, în biologic. „Când sufletul ajunge să trăiască viaţa trupului, atunci el nu se mai află în adevărul lui" (Sf. Isaac Sirul), aceasta fiind în esenţă idealul nevoinţei creştine „de a păstra neatinsă neprihana sufletului" (Teoclit Dionisiatul, Dialoguri la Athos, vol. 1, pag. 190).

Trebuie multă chibzuinţă şi înţelepciune celor care se îndeletnicesc cu postul, pentru că există o serie întreagă de riscuri la care se expun unii ca aceştia. Echilibrul după care tânjim, trebuie însoţit de clarviziune asupra propriei noastre realităţi, precum şi o justă apreciere şi cunoaştere de sine însuşi. De aceea, toţi Părinţii Bisericii, ca unii care au experimentat îndelung această luptă, îndemnau mereu la păstrarea echilibrului, a măsurii, căci *„măsura le face frumoase pe toate"* (Sf. Isaac Sirul). Buni cunoscători ai firii omeneşti, ai slăbiciunilor şi ai limitelor sale, ei recomandau constant păstrarea măsurii, totul făcându-se cu dreaptă socoteală şi cu respect de sine însuşi. „Primirea hranei cu măsură şi cu socoteală dă trupului sănătatea şi nu îi ia sfinţenia" (Ioan Casian, op. cit., pag. 133). În schimb, excesele, trecerile peste măsură, nu vor duce, în nici un caz la ceva bun. „Ajunările excesive fac acelaşi rău pe care-l face lăcomia pântecelui" (idem, pag. 134), iar atunci când se iese de sub controlul raţiunii, când aceste limite ale firescului sunt încălcate, se poate ajunge la o adevărată tragedie, ale cărei consecinţe pot fi funeste, cu impact asupra întregii fiinţe, dereglându-i chiar unitatea interioară. „Trupul neputincios de-l vei sili peste măsură, aduce sufletului tulburare peste tulburare" (Sf. Isaac Sirul). Un alt dintre Părinţi recomanda: „sunt la fel de vătămătoare atât întinderea peste măsură a postului, cât şi săturarea pântecelui; atât privegherea peste măsură cât şi săturarea de somn, şi la fel toate trecerile peste măsură" (Ioan Casian, op. cit., pag. 181). Mai grav este că prin aceste exagerări poţi pierde chiar harul, îţi poţi pierde mântuirea, te poţi îndepărta de scopul urmărit, tocmai pentru faptul că ai căzut în exces. „Nu întoarce spre patimă înlăturarea patimilor, ca să nu mânii şi mai mult pe Cel care ţi-a dat harul" (Evagrie Ponticul, Cuvinte despre rugăciune, Filocalia, vol. 1, pag. 105).

Dar cel mai grav dintre toate este atunci când aparent fapta ta este bună, când aparent toată nevoinţa ta spre mântuire pare că este pe făgaşul cel bun, pentru ca în final să te dovedeşti cu atât mai înstrăinat şi mai îndepărtat de scopul vizat. Despre acest pericol avertiza Mântuitorul atunci când îi certa pe farisei: „Iar când postiţi, nu fiţi posomorâţi ca făţarnicii, că ei îşi mânjesc feţele ca să le arate oamenilor că postesc; adevăr vă grăiesc, îşi iau plata lor" (Mt. 6, 16). Este aşa-numita „formă fără fond", în care totul se reduce doar la exterior, doar la aparenţe. „Postul lipsit de dragoste nu ne apropie de Dumnezeu" pentru că la Dumnezeu se poate ajunge şi altfel, şi pe altă cale, cu mult deasupra celei a nevoinţei. „Calea cunoştinţei este bunătatea" (Sf. Antonie cel Mare, Filoc., vol. 1, pag. 22). Ruptă de fondul ei adevărat, toată nevoinţa, toată străduinţa noastră se va dovedi zadarnică. „Toată străduinţa care nu are iubire e străină de Dumnezeu" (Sf. Maxim Mărturisitorul, Filoc., vol. 2, pag. 48). Este aşa-numita „cădere în sus", sau căderea prin virtute, asupra căreia avertizau toţi Sf. Părinţi, şi care înseamnă că deşi te afli în virtute, poţi cădea tocmai pentru faptul că i-ai pervertit intenţionalitatea şi finalitatea. „Postul şi privegherea, rugăciunea şi cântarea de psalmi, milostenia şi primirea de străini sunt fapte bune prin fire. Dar când se fac pentru slavă deşartă, nu sunt bune" (Sf. Maxim Mărturisitorul, op. cit., pag. 87). Cu alte cuvinte, trebuie să avem capacitatea de a discerne dacă faptele noastre au sau nu o orientare bună. „Dumnezeu caută la scopul tuturor celor săvârşite de noi, ca să vadă de le facem pentru El, sau pentru altă pricină" (idem, pag. 89).

Numai în măsura în care se păstrează în limitele firescului, putem numi postul o virtute cu adevărat creştinească, căci „excesul este la fel de rău ca şi lipsa" (Teoclit Dionisiatul, Dialoguri la Athos, vol. 1, pag. 216). De aceea totul trebuie făcut cu multă chibzuinţă, cu dreaptă socoteală, singura care ne poate feri de pierzanie. „Sunt unii care şi-au topit trupurile lor cu nevoinţa, dar pentru că nu au avut dreapta socoteală, departe de Dumnezeu s-au făcut" (Avva Antonie, Pateric, pag. 10). Deci nici afundarea în patimi nu foloseşte, dar nici siluirea trupului peste măsură nu este recomandată, ci totul făcut în limitele respectului de sine, ale măsurii, binecunoscând slăbiciunile şi marginile firii noastre.

PROTOPOPUL VASILE DAMIAN

(Urmare din pag. 1)

spune în „Foaia Interesantă" din Oradea (an I, nr. 35, pag. 137).

La alegeri în 1910, găsim transpus în versuri entuziasmul pentru deputatul îndrăgit

„Căci candidatul chemat în lume
Ca un apostol al neamului
E Dămianul cu falnic nume
Vechi deputatul Zarandului".
(Ecouri şi legenda fericirii de Petru Irhaş, Concordia Arad 1914).

În viaţa parlamentară, luând contact cu deputaţii celorlalte naţionalităţi, s-a angajat în lupta de desfiinţare a imperiului. Toate eforturile se făceau acum pentru apărarea naţiunii, a limbii şi credinţei strămoşeşti şi se extindeau apoi în perspectiva viitorului, la ideea unirii tuturor românilor.

Pornind de la ideea că un neam nu poate fi luminat decât pintr-o cultură naţională în limba maternă, protopopul Vasile Damian luptă împotriva tendinţei de deznaţionalizare promovată de stăpânirea maghiară reacţionară.

Problema aceasta a perpetuării şi dăinuirii noastre prin limbă — precum odinioară prin credinţă, a fost expusă pe larg într-o cuvântare rostită la Haţeg în 1914, publicată în „Biblioteca poporală a Partidului Naţional din Transilvania şi Ungaria" şi reluată tot într-o cuvântare la Buteni, unde se ridică şi împotriva statului intermaghiar preconizat de contele Tisza.

Trecând la revendicările noastre naţionale înşiră nelegiuirile ce ni se fac mereu în şcoală, la judecătorie, pe teren economic şi cultural.

El are mare încredere în capacitatea de jertfă a românilor, în voinţa lor de neînfrânt, în tăria şi unirea lor de luptă.

Pentru a uşura ridicarea prin cultură îndeamnă pe intelectualii români să înveţe poporul, să-l îndrumeze spre îmbrăţişarea de meşteşuguri, să înfiinţeze reuniuni şi corporaţii sătesti şi să-i dea conştiinţa drepturilor sale legitime.

Iar în 1914, când prin legea şcolară se urmăreşte desfiinţarea naţionalităţilor, cărora li se nimicesc şcolile şi li se scoate limba naţională din instrucţie, Vasile Damian afirmă categoric că ni s-a luat prea mult până acum. A venit vremea să nu mai renunţăm la nici un drept ce ni se cuvine. Deci sub nici o formă nu putem renunţa la limba şi fiinţa noastră naţională. „Nu ne-am născut noi pentru acest servilism ruşinos, astfel de slăbiciuni păcătoase nu are poporul român."

Această atitudine de curaj şi de mare demnitate a luat-o în cuvântul rostit în dietă în şedinţa din 19 martie 1914 privind „Chestia Română". Tot atunci a respins şi acuzaţia de şovinism ce se aducea românilor pentru a-i priva de anumite libertăţi acordate prin lege, arătând cu exemple adânc grăitoare că dimpotrivă, claselor conducătoare li s-ar putea aduce asemenea învinuiri.

Aşa după cum a promis în 1905, Vasile Damian a luptat cu răbdare şi consecvenţă pentru drepturile obiditului său popor, pentru moţii lui, din mijlocul cărora s-a ridicat, a luptat ani în şir, până în 1918, când românii din Ardeal au trăit bucuria Unirii cu vechea Românie, bucurie la care a participat şi el, reprezentând Zarandul în Marea Adunare Naţională de la Alba Iulia.

Într-una din fotografiile de epocă ce imotralizau clipa, chipul lui atrage imediat atenţia prin ţinuta-i falnică şi privirea pătrunzătoare.

Plămădit din străbuni luptători, mlădiţă a tribunului de la 1848 George Damian din Zlatna, a dus mai departe mesajul luminos al acestora, mesaj de jertfă pentru libertate şi dreptate, pentru Neam şi Ţară.

E mult de atunci...

De aceea orice evocare şi orice povestire legată de lupta românilor transilvăneni, deci şi a lui, ar putea începe cu „A fost odată...".

Falsa şi adevărata libertate

(Urmare din pag. 1)

făcut, iar acum prin Sfânta Sa Biserică. *„Iată, Eu astăzi ţi-am pus înainte viaţa şi moartea, binele şi răul, binecuvântare şi blestem. Alege viaţa!* (Deuteronom 30, 15. 19).

Aceasta este voia lui Dumnezeu pentru om: ascultarea de poruncile sfinte: *„De vrei să intri în viaţă, păzeşte poruncile"* (Matei 19, 17).

Libertatea este o calitate a sufletului omenesc, o însuşire morală, o lege a desăvârşirii, care ne obligă să ne supunem normelor binelui şi ale adevărului. *„Fraţilor,* scrie Sfântul Apostol Pavel Galatenilor, *aţi fost chemaţi la libertate; dar să nu folosiţia libertatea ca prilej de a sluji trupului, ci slujiţi unul altuia prin iubire".* (Galateni, 5. 13).

Este impresionant faptul că încă înţelepţii lumii au ajuns la convingerea adevărului că fără religie nu se poate exercita nobila calitate a oamenilor. Astfel *Seneca* a declarat că „a fi cu adevărat liber, înseamnă a asculta de Dumnezeu". Iar *Goethe,* marele gânditor german scrie că: „nu ne face liberi faptul că nu recunoaştem pe nimeni peste noi, ci să cinstim pe acela care este peste noi". Cu alte cuvinte, atât binele individual cât şi cel social, reclamă o înfrânare de la tot ce contrazice poruncile divine. Libertatea n-o putem realiza decât prin adevărurile impuse de Ziditorul tuturor, în special de învăţătura lui Hristos.

Prin urmare este cu totul greşită definiţia pe care o dă Dicţionarul român de neologisme în problema de care ne preocupăm. Scrie acolo că un om se numeşte liber când voinţa sa nu este supusă nici unei restricţii, când „acţionează după propria sa dorinţă".

Însă dorinţele omului îşi au originea în firea lui coruptă de păcat, de pofte nelimitate. Morala creştină, în schimb, se bazează pe smerită ascultare de poruncile sfinte, sau, cum scrie inspirat Apostolul Pavel: *„Unde este duhul lui Hristos, acolo e libertatea"* (II Corinteni 3, 17). Sau în altă parte: *„Toate îmi sunt permise, dar nu toate îmi folosesc. Toate îmi sunt îngăduite, însă nu mă voi lăsa biruit de ceva"* (I Cor. 6, 12).

Aşadar, nu este liber cel ce face ceea ce vrea, ci acela ce poate voi ceea ce *trebuie* să facă. Când unei viţe de vie îi înfigem alături un arac, o facem spre binele ei, în scopul de a o opri să zacă la pământ. Agăţată pe arac, via se bucură de lumină şi aduce rod. Aceeaşi menire o are legea morală pentru om: este un sprijin pentru firea omului ceea aplecată spre păcat, este o chemare spre bine şi desăvârşire.

Adevărata libertate, zice Fericitul Augustin, constă în bucuria de a „face binele, în slujirea plăcută lui Dumnezeu".

(va urma)

Crucea, lemnul cel de viaţă purtător

Psalmistul grăieşte că Dumnezeu „nu după păcatele noastre a făcut nouă, nici după fărădelegile noastre a răsplătit nouă“ (Ps. 102, 10). Şi, într-adevăr, Dumnezeu „aşa a iubit lumea încât pe Fiul Său Cel Unul Născut L-a dat, ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viaţă veşnică“ (Ioan, 3, 16). Căci, din multa sa milostivire, Dumnezeu nu s-a îndurat să vadă neamul omenesc sub tirania diavolului, ci a trimis pe Fiul Său în lume, care „s-a făcut trup şi s-a sălăşluit întru noi“ (Ioan 1, 14), adică, s-a făcut om, fără să înceteze să fie Dumnezeu. În legătură cu aceasta, Sfântul Apostol Pavel mărturiseşte că Fiul, „Dumnezeu fiind“, nu s-a temut ca nu cumva să piardă şi să înceteze să mai fie egal cu Dumnezeu atunci când „s-a deşertat pe Sine şi a luat chip de rob şi s-a făcut asemenea oamenilor“ (Filipeni, 2, 6—7), şi „s-a smerit pe sine“, „ascultător făcându-se până la moarte şi încă moarte pe cruce“ (Filipeni 2, 6—8). Aşadar, a doua persoană a Sfintei Treimi, Fiul, cel de o fiinţă, de aceeaşi mărire, cinstire şi putere cu Tatăl şi cu Duhul Sfânt, s-a făcut om, din ascultare faţă de voinţa preabunului Său Părinte, pentru noi oamenii şi pentru a noastră mântuire.

Iisus Hristos s-a adus pe Sine jertfă lui Dumnezeu, îndurând Pătimirile pe Cruce, în locul nostru, ca să ne dezlege din legăturile păcatelor de care eram ţinuţi, ca să vindece patimile noastre cele greu de purtat, şi ca să ne scutească de osânda morţii celei veşnice ce-o meritam. Şi astfel, prin răscumpărarea cea în Hristos Iisus, Dumnezeu ne-a dat Harul Său cel de viaţă dătător şi mântuitor. Prin jertfa de ispăşire a lui Hristos pe Cruce, adică, prin sângele Lui vărsat pentru noi spre iertarea păcatelor noastre, a devenit posibilă dobândirea mântuirii (Romani 3, 24—25).

Hristos, ca cel care jertfeşte şi este jertfit, totodată, a săvârşit pe Cruce, la Golgota, o „taină ascunsă în Sion“; s-a jertfit ca să înfăptuiască un legământ permanent de pocăinţă şi de întoarcere a oamenilor la Dumnezeu, care, atunci când îl accepta, au îndatorirea sfântă să vieţuiască morţi pentru păcat şi vii doar pentru Dumnezeu.

Sfânta Cruce a fost altarul pe care Hristos s-a jertfit pentru oamenii din toate timpurile. Iată de ce, imnograful ortodox zice, după cum urmează: „Veniţi toate neamurile să ne închinăm binecuvântatului lemn, prin care s-a făcut veşnică dreptate. Căci cel ce a amăgit pe strămoşul Adam prin lemn, prin Cruce se amăgeşte; ... Cu sângele cel dumnezeiesc, veninul şarpelui se spală; şi blestemul s-a dezlegat de osândirea cea pe dreptate,...; căci cu lemnul se cădea să fie vindecat lemnul, şi cu Patima Celui fără patimă să fie dezlegate patimile, cele prin lemn, ale celui osândit“. (Slava de la Vecernia Mare a Înălţării Cinstitei şi de viaţă făcătoarei Cruci).

Crucea, pe care a pătimit Hristos, este, după Sfântul Apostol Pavel, scandal pentru Evrei, nebunie pentru înţelepţii elini, iar pentru cei mântuiţi „puterea lui Dumnezeu şi înţelepciunea lui Dumnezeu“ (I Corinteni, 1, 24). Pentru poporul Vechiului Legământ, Crucea era scandal deoarece Legea grăia că: blestemat de Dumnezeu tot cel spânzurat pe lemn (Deuteronom, 21, 23), adică, cel spânzurat pe lemn nu purta doar pedeapsa şi mânia oamenilor, ci şi blestemul lui Dumnezeu. Pentru înţelepţii elini, Crucea era nebunie, întrucât ei nu puteau concepe ca Iisus Hristos, cel răstignit pe Aceasta, să poată mântui pe alţii. Firește, înţelepţii elini posedau doar „înţelepciunea lumii“, sau „înţelepciunea din afară“, aşa cum spunea Patriarhul ecumenic Chiril Lukaris, într-o cuvântare, în secolul al XVII-lea, în timp ce noi, credincioşii ortodocşi, potrivit aceluiaşi ierarh, avem „cu Harul lui Dumnezeu înţelepciunea din înăuntru, cea duhovnicească, adică înţelepciunea Crucii, care împodobeşte credinţa noastră ortodoxă“. Şi, conchidea Patriarhul amintit: „înţelepciunea lumii nu o vreau faţă de crucea lui Hristos; nu-i mai puţin adevărat că este bine ca cineva să le aibă pe amândouă“, adică, şi înţelepciunea lumii şi înţelepciunea Crucii, „dar prefer, din cele două, crucea lui Hristos“.

Crucea, semnul puterii şi biruinţei lui Hristos (I Cor., 1, 18; Col. 2, 15), căci prin aceasta El a biruit şi prădat iadul, Crucea, semnul mântuirii cu adevărat, este urâtă de Satana, care îndeamnă pe toţi cei rătăciţi de la învăţătura adevărată a Bisericii să hulească şi să vrăjmăşească Crucea lui Hristos. Diavolul nu uită că prin Cruce a fost învins, încât, aşa cum scrie Sfântul Chiril al Ierusalimului, „după cum câinele fuge de bâtul cu care a fost lovit, tot aşa şi diavolul fuge de Crucea care îi aminteşte că prin ea a fost bătut“. Iată de ce, imnograful ortodox aminteşte de Cruce şi ca fiind „demonilor rană“ (Luminânda de la Utrenia Înălţării Cinstitei şi de viaţă făcătoarei Cruci).

Pentru creştinul ortodox, Sfânta Cruce este lemnul cel de viaţă purtător şi acoperământul său cel tare şi căreia îi aduce cuvenita cinstire, rugându-se Celui ce a sfinţit-o prin jertfa Sa, împreună cu imnograful, care zice: „Hristoase Dumnezeul nostru, Cel ce ai primit răstignire de bună voie, spre învierea cea de obşte a neamului omenesc, şi prin trestia Crucii sângerându-Ţi degetele cu vopsele roşii, Te-ai milostivit a iscăli pentru noi, ca un împărat, cele ce sunt de iertare; nu ne trece cu vederea pe noi cei ce suntem ameninţaţi iarăşi cu depărtarea de la Tine. Ci Te milosteşte Unule Îndelung-răbdătorule, spre poporul Tău cel ce este în nevoi, şi Te scoală şi biruieşte pe cei ce se luptă împotriva noastră, ca un atotputernic“. (Mărire de la Vecernia Mare din Duminica a treia din Post, a Sfintei Cruci).

Pr. Dr. Ioan Bură

Sfânta Liturghie — Marea Iubire (XV)

— TAINĂ ŞI COMUNIUNE —

Comunitatea liturgică după ce îndrăzneşte în unitatea credinţei să se apropie sufleteşte tot mai intim de Ziditorul a toate, şi-a predat viaţa lui Hristos Dumnezeu. Şi acum, prin mijlocirea preotului slujitor, se roagă zicând: **Şi ne învredniceşte pe noi, Stăpâne, cu îndraznire, fără de osândă, să cutezăm a Te chema pe Tine, Dumnezeul cel ceresc, TATĂ, şi a zice:** Şi îndată cântăreţul cu toţi credincioşii rostesc sau cântă împreună, rugăciunea TATĂL NOSTRU.

În contextul Sfintei Liturghii, rugăciunea **„Tatăl nostru“** se înscrie ca un moment suprem de audienţă la Dumnezeu-Tatăl nostru, a întregii adunări a Bisericii. Lui ne prosternăm şi-I mărturisim cu recunoştinţă, apartenenţa noastră filială, solicitând tot ceea ce ne înlesneşte intrarea în Împărăţie, **„întoarcerea acasă“**, bucurându-ne apoi de participarea la „Ospăţul Stăpânului şi masa cea de Taină“.

Această scurtă rugăciune şi densă în conţinutul ei, este de origine divină. Însuşi Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, mai la începutul lucrării Sale în lume, învăţând ucenicii şi mulţimile cum să se roage, le-a dat un model de rugăciune zicând: „Ştie Tatăl vostru, de cele ce aveţi trebuinţă mai înainte ca să cereţi voi de la El. Deci, voi aşa să vă rugaţi: „TATĂL NOSTRU, CARE EŞTI ÎN CERURI, SFINŢEASCĂ-SE NUMELE TĂU; VIE ÎMPĂRĂŢIA TA; FACĂ-SE VOIA TA; PRECUM ÎN CER ŞI PE PĂMÂNT. PÂINEA NOASTRĂ CEA SPRE FIINŢĂ DĂ-NE-O NOUĂ ASTĂZI; ŞI NE IARTĂ NOUĂ GREŞELILE NOASTRE, PRECUM ŞI NOI IERTĂM GREŞIŢILOR NOŞTRI;

ŞI NU NE DUCE PE NOI ÎN ISPITĂ, CI NE IZBĂVEŞTE DE CEL RĂU. **Că a Ta este împărăţia şi puterea şi mărirea (slava) în veci; Amin!“**[1]

Câtă credinţă, câtă frumuseţe, câtă nădejde şi câtă dragoste, sunt concentrate în această **rugăciune domnească**, aşa numindu-se, pentru că ne-a învăţat Domnul Iisus Hristos, şi nu oprind altfel de rugăciuni, ci oferindu-ne-o ca un model dumnezeiesc de rugăciune, în toate împrejurările vieţii. Fiind cea mai scurtă şi mai cuprinzătoare dintre toate, a devenit de timpuriu rugăciunea creştinilor, cea de toate zilele!

Şi, rugăciunea este comunicare a unei persoane, a omului cu o altă persoană. De astă dată o comuniune între persoane. Omul rugător pe de-o parte, respectiv comunitatea liturgică şi preotul ei, cu Persoana centrală a Sfintei Treimi-TATĂL-Creatorul, un Dumnezeu Treimic în Persoane, care, aşa cum ne-a încredinţat Fiul Său, „ştie Tatăl vostru de ceea ce aveţi trebuinţă, mai înainte ca să cereţi voi de la El“.

Şi, de ce ne rugăm? Pentru că „rugăciunea e taina unirii omului cu Dumnezeu... Când cineva face efortul de-a se ruga, Dumnezeu îi vine în întâmpinare, întărindu-i acest efort şi atrăgându-l în adâncimile vieţii şi puterii Sale, din care capătă noi puteri“.[2] Cu alte cuvinte, ori de câte ori ne rugăm cu insistenţă şi cu credinţă, Dumnezeu este cu noi, mai mult decât vedem noi în ordinea obişnuită, când tata întinde mâinile sale salvatoare, copilului care-i cere ajutorul!

Analizând schematic această rugăciune domnească, ne dăm seama că se poate compartimenta după conţinutul ei tematic, în două părţi: Astfel, prima e o adresare către Dumnezeu-Tatăl, care este în ceruri[3], urmată de reverenţa noastră faţă de numele Lui, cu dorinţa exprimată de-a-L avea cu noi, cu Împărăţia Sa, cu voia Sa şi totul să fie între noi, noi şi Dumnezeu, „precum în cer, aşa şi pe pământ“. A doua parte a rugăciunii, cu patru cereri, ne priveşte direct pe noi — fiii Săi —, cu trebuinţele noastre trupeşti şi sufleteşti, pe care le cerem de la Tatăl, ca nişte copii înfometaţi şi conştienţi de greşelile şi neputinţele lor. Lui Îi cerem să ne ierte, să nu ne lase în ispită şi să ne izbăvească de cel viclean.

„Tatăl nostru care eşti în ceruri, sfinţească-se numele Tău“. Legătura noastră cu **Tatăl** e un raport între persoane, care se defineşte acum ca o relaţie între Tată şi fiu. Dacă fiecare persoană umană are un tată pământesc, pe care este dator să-l cinstească,[4] în unitatea creaţiei, toate persoanele omeneşti au Unul şi acelaş Tată. Avem acelaş Dumnezeu, izvor al vieţii noastre, care ne aşează în categoria de fii ai Săi, după har şi fraţi cu Fiul Său Cel unul născut, mai înainte de toţi vecii. De aceea, „celor câţi L-au primit, care cred în numele Lui, le-a dat puterea ca să se facă **fii ai lui Dumnezeu“**.[5] Suntem copiii lui Dumnezeu, care ne cuprinde în marea Sa Iubire părintească şi care, din această iubire a trimis pe Fiul Său în lume, pentru noi şi a noastră mântuire. În această misiune supremă, de răscumpărare, Iisus ne ajută: „Eu Mă sfinţesc pe Mine Însumi (zice Fiul lui Dumnezeu, ca Om adevărat şi Dumnezeu adevărat), ca şi ei să fie sfinţiţi întru adevăr“.[6] Şi aceasta „pentru că şi Cel ce sfinţeşte şi cei ce se sfinţesc, dintr-Unul sunt toţi; de aceea nu se ruşinează să-i numească pe ei fraţi“.[7] Şi despre aceasta, apostolul Pavel, raportându-se cu toată certitudinea, la Fiul lui Dumnezeu.

Un motiv deosebit de reflecţie: Toţi oamenii suntem făcuţi din pământ „după chipul şi asemănarea Sa“,[8] dar ne-a dat Dumnezeu şi sufletul nemuritor.[9] Deci, toţi oamenii avem aceeaşi obârşie sfântă. Mereu să ne aducem aminte ai cui suntem şi pe măsură, ce fel de responsabilităţi avem fiecare. Nu ne este îngăduit nici un fel de compromis cu noi înşine, sau cu semenii noştri. Ei ne sunt fraţi; sunt fiii Aceluiaş Tată şi zice Psalmistul: „Iată acum ce este bun şi ce este frumos decât numai a locui fraţii împreună“.[10] A se înţelege, a se comporta ca fraţii, a face bucurie Tatălui! Şi, dacă unii faţă de ceilalţi avem datoria iubirii, atunci toţi oamenii trebuie să-L iubim pe Dumnezeu. El este Tatăl nostru care este în ceruri. Când a fost întrebat Mântuitorul, care este cea mai mare poruncă din Lege, Iisus i-a răspuns: „Să iubeşti pe Domnul Dumnezeul tău, din toată inima ta, din tot sufletul tău, din tot cugetul tău şi din toată puterea ta“. Aceasta este cea dintâi poruncă. Iar a doua e aceasta: „Să iubeşti pe aproapele tău ca pe tine însuţi“. Mai mare decât acestea nu este altă poruncă“.[11]

Suntem noi vrednici cu adevărat să-L numim pe Dumnezeu. **Tatăl nostru?** Cutremurătoare întrebare! Un Sfânt Părinte din epoca de aur a Creştinismului, născut în jurul anului 335 d.Hr., în Cezareea Capadochiei, pătruns de-o rară exigenţă cu referire la familiarizarea ce-o avem în a-L numi pe Dumnezeu: **Tatăl nostru,** zice: „Dacă privind cineva spre sine se vede având încă nevoie de curăţire şi cunoaşte reaua lui conştiinţă plină de pete şi de arsuri urâte, şi fără să se curăţească de aceste rele, se socoteşte pe sine înrudit cu Dumnezeu, şi zice: **Tată,** el cel nedrept Celui drept, el cel necurat, Celui curat, cuvântul lui e o înjurătură şi o batjocură, odată ce numeşte pe Dumnezeu, Tată al ticăloşiei sale... Să adeverim **prin viaţă** înrudirea cu El“.[12]

Şi, într-adevăr, numai după ce ne-am căit de păcatele săvârşite, să îndrăznim a-L numi pe Dumnezeu: **Tatal nostru!** Dacă toţi, apoi, Îi zicem lui Dumnezeu: „Tatăl nostru“ şi nu-I zicem: **„Tatal meu“**, faptul acesta ne obligă să reflectăm la înţelesul acestui: **„nostru“**. Dumnezeu nu este numai Tatăl meu sau al tău, ci este „Tatăl nostru“, al tuturor, de unde şi datoria de-a ne iubi unul pe altul, neuitând că „Dumnezeu este iubire“.[13]

„Sfinţeasca-se numele Tău“. Heruvimii şi Serafimii neîncetat cântă în ceruri: „Sfânt, Sfânt, Sfânt“, preamărind sfinţenia lui Dumnezeu, iar noi, cerând pe pământ să se sfinţească numele Domnului Dumnezeu, ne facem atenţi ca să ne curăţim pe noi mai întâi, de toată întinăciunea trupului şi a duhului, ca să sfinţim numele dumnezeiesc. Iar aceasta o facem stingând pofta.[14] Nu cu înjurături şi glume, nu cu abuz de pomenire oricum a numelui lui Dumnezeu, ci cu smerenie şi fior, cu dragoste şi cucernicie, se cade nouă, sfinţindu-ne propria viaţă, să reflectăm din ea strălucirea şi sfinţirea numelui lui Dumnezeu. Aşa se atrag lângă noi şi ceilalţi semeni, sfinţind numele Domnului, antrenaţi de mila noastră, de iubirea ce le-o purtăm şi sub nici o formă judecându-i sau clevetindu-i!

Fecioara Maria rămâne pentru toată omenirea, model de recunoştinţă şi cinstire a numelui lui Dumnezeu, mărind pe Domnul în casa Elisavetei, rudenia sa, atunci când a răspuns printr-un imn de bucurie, zicând: „Măreşte suflete al meu pe Domnul... că mi-a făcut mie mărire **Cel Puternic şi Sfânt este numele Lui“.**[15] Mereu este necesar să nu uităm recunoştinţa noastră faţă de Tatăl ceresc, pentru toate câte ne-a dat nouă şi să fie aceasta un stimulent neîntrerupt de-a ne îmbunătăţi propria noastră viaţă, ca unii ce suntem fii ai Tatălui celui Sfânt, sau cum zice Marele apostol Pavel: „Să ne curăţim pe noi de toată întinarea trupului şi a duhului, desăvârşind **sfinţenia,** în frica lui Dumnezeu“.[16] Şi aceasta, ca obligativitate de obârşie, pentru că „El ne-a ales, înainte de întemeierea lumii, ca **să fim sfinţi** şi fără de prihană înaintea Lui (şi) Mai înainte rânduindu-ne, **în a Sa iubire,** spre înfierea întru El, prin Iisus Hristos, după buna socotinţă a voii Sale“.[17] Şi ca unii ce suntem fiii aceluiaşi Tată ceresc şi sfânt, avem îndatorirea să „căutăm pacea cu **toţii şi sfinţenia,** fără de care nimeni nu va vedea pe Domnul“.[18] Sfântul apostol Petru, ca unul care omeneşte a trecut prin stări de îndoială şi lepădare, care-l încearcă pe om în momentele cruciale, îndeamnă zicând: „Ca fii ai ascultării, nu vă potriviţi poftelor de mai înainte, din vremea neştiinţei voastre, ci după **Sfântul** care v-a chemat pe voi, fiţi şi voi înşivă **sfinţi** în toată petrecerea vieţii voastre“.[19]

Deci sfinţenia vieţii noastre trebuie să fie o permanentă grijă în urcuşul duhovnicesc, ca să putem rosti: **„Sfinţească-se numele Tău“.** Acest efort se aliniază pe coordonatele firești ale naturii umane, de-a urca mereu, de-a se depăşi, dar nu oricum. Dacă „în sfera inteligenţei omul se pleacă înaintea geniului, în domeniul energiei şi a voinţei, venerează pe eroi, omul pe care creştinul îl aşează la capătul stimării şi admiraţiei sale, este acela care, în slujba lui Dumnezeu, voieşte să trăiască o viaţă superioară. **Sfântul** este eroul în ordine morală şi religioasă; este creştinul desăvârşit“.[20] Şi acesta nu este un privilegiu sau un destin, o predestinaţie, inadmisibilă de altfel, în credinţa şi tradiţia Bisericii Ortodoxe. Dumnezeu nu este nedrept, favorizând pe unul sau altul. Toţi suntem fiii lui iubiţi. Desăvârşirea spirituală este o creştere duhovnicească, cu trudă continuă, întru smerenie şi modestie, sub ploaia harului Sfântului Duh. Cine vrea să recepteze şi să conlucreze are cu ce, pentru că Dumnezeu „face să răsară soarele peste cei răi şi peste cei buni şi trimite ploaie peste cei drepţi şi peste cei nedrepţi“.[21]

E dureros să vezi pe cineva că-şi necinsteşte părinţii, dar este de-a dreptul cutremurător să auzi, cu câtă dezinvoltură sau chiar cruditate, blasfemiază şi înjură unul sau altul, numit „creştin“, numele cel sfânt al lui Dumnezeu-Tatăl nostru! Şi, el ştie că este **creştin,** adică **al lui Hristos,** dar... Adevăraţii cinstitori de Dumnezeu au luat atitudine fermă faţă de cei care necinstesc numele lui Dumnezeu. Aşa bună oară, „într-o zi fericitul IERONIM fiind întrebat, pentru ce înfruntă cu atâta asprime pe un hulitor de Dumnezeu, a răspuns: „Câinele latră să-şi apere stăpânul, atunci eu pot tăcea când Dumnezeul meu este suduit? Omoară-mă, dar de tăcut nu voi tăcea“. Când s-a cerut sfântului POLICARP, episcopul Smirnei (+ 167), să tăgăduiască pe Hristos, el a răspuns: „Iată, se împlinesc optzeci şi şase de ani de când Îl slujesc, fără ca El să-mi fi făcut vreodată vreun rău. Deci, cum aş putea

(Continuare în pag. a 4-a)

Pr. Nichifor Todor

1 Mt. 6, 8—13.

2 Dumitru Stăniloae: Trăirea lui Dumnezeu în Ortodoxie. Antologie, studii şi note de Sandu Frunză, Edit. Dacia, Cluj-Napoca, 1993, p. 128.

3 Prof. Dr. Vasile Gheorghiu: Sf. Evanghelie după Mateiu, cu comentar, vol. I. Cernăuţi, 1925, p. 142: „Concepţia celor vechi despre mai multe ceruri, cf. şi II Cor. 12, 2. Vezi şi: Pr. Dr. Ioan Mircea: Dicţionar al Noului Testament, Bucureşti, 1984: „La început a făcut Dumnezeu **cerul** şi pământul“ (Fac. 1, 1). Cerul şi pământul alcătuiesc universul, **cosmosul.** Cerul material este spaţiul în care apare şi există pământul, şi în care, deasupra văzduhului, pe bolta cerească, există **astrele cereşti,** planetele, soarele cu sistemul său şi stelele cu galaxiile.

În sens spiritual, cerul necreat este „locul“ unde este tronul lui Dumnezeu şi este locuit de îngeri şi de sfinţi. Din acest cer a coborât **Cuvântul**-Fiul lui Dumnezeu, când S-a întrupat din Sfânta Fecioară Maria şi de la Duhul Sfânt şi apoi după Învierea Sa (Ef. 4, 10) şi s-a aşezat în cer de-a dreapta Tatălui“ p. 80—81.

4 Deuter. 5, 16.
5 In. 1, 12.
6 In. 17, 19.
7 Evr. 2, 11.
8 Fac. 1, 26—27.
9 Fac. 2, 7.
10 Ps. 132, 1.
11 Mc. 12, 30—31.

12 Sfântul Grigorie de Nyssa: Scrieri, partea I. Trad. de Pr. Prof. Dumitru Stăniloae şi Pr. Ioan Buga, Bucureşti, 1982. Cap. Despre Rugăciunea Domnească, p. 403—452.

13 I. In. 4, 16.

14 Sfântul Maxim Mărturisitorul: Scurtă tâlcuire a rugăciunii Tatăl nostru, în FILOCALIA vol. II. Trad. de Prot. stavrofor Dr. Dumitru Stăniloae, Sibiu, 1947, p. 253—285.

15 Lc. 1, 46—49.
16 II Cor. 7, 1.
17 Ef. 1, 4—5.
18 Evr. 12, 14.
19 I Petru 1, 14—15.

20 Hippolyte Delehaye: Sanctus-Essai sur le culte des saints dans l'antiquité-Subsidia Hagiographica 17 Bollandiste. Bruxelles, 1927, p. 235.

21 Mt. 5, 45.

Ascultarea, prima virtute a monahului

Ascultarea este o însuşire minunată şi sfântă pentru orice creştin, cu atât mai mult pentru monah, care şi-a asumat-o în mod solemn prin făgăduinţă. Această virtute a fost rânduită de Dumnezeu, odată cu creaţia omului (Fac. II, 16—17).

Sfântul Ioan Scăraru (523—602), în cunoscuta sa lucrare „Scara“, caracterizează astfel pe călugărul adevărat: „Monah este cel ce, în trup material fiind, petrece în treapta, rânduiala şi starea fiinţelor netrupeşti“ şi mai adaugă: „Monah este cel ce se ţine numai în hotarele şi cuvintele lui Dumnezeu, în toată vremea, în tot locul şi lucrul“. În fine concide: „Monahul este un adânc fără fund al smereniei, în care s-a afundat şi s-a înecat întreg duhul său“.[1]

Însă, la starea aceasta, se ajunge după îndelungată osteneală folosind ca ajutor şi alte virtuţi, printre care şi ascultarea, pentru că această minunată însuşire îl apără pe monah de: „slava deşartă şi de mândrie“, două „gânduri ale răutăţii“, care îi pierd toată osteneala.[2]

Ascultarea nu trebuie privită ca o înfrângere sau o subjugare, deoarece „cel ce se supune ia el însuşi această hotărâre în privinţa sa“.[3] Ascultarea nu-i diminuează demnitatea. Monahul vrea să-şi dovedească ascultarea sa de Dumnezeu, prin ascultarea de un duhovnic sau stareţ. Ascultarea stă la baza vieţii monastice şi din ea se naşte smerenia, temelia tuturor virtuţilor. Este de neconceput viaţa monahală fără ascultare şi smerenie. Monahul ascultă, pentru că vrea să asculte, să se lepede de egoism. În fiecare clipă, el se face disponibil pentru ascultare, deoarece, „desprinderea de lume şi lepădarea voii proprii (înstrăinarea şi ascultarea) urcă pe monah ca şi cu două aripi, la cerul nepătimirii.[4]

Cel ce a renunţat cu desăvârşire la toate cele ce i se par bune, a ajuns deja la capătul drumului duhovnicesc, pe care a început să umble, căci ascultarea este neîncrederea în toate lucrurile, chiar şi în cele bune, până la sfârşitul vieţii.[5]

În continuare voi încerca să enumăr doar câteva din minunatele urmări ale acestei însuşiri, care ne apropie şi ne uneşte cu Dumnezeu.

Dar, mai înainte de a trece la redarea unor aspecte pozitive ale fericitei ascultări, mă văd silit să-i aduc un cuvânt de laudă, al Avei Ruf din Pateric:

„O! ascultare, mângâiere a sfinţilor Strămoşi, îmbunătăţire a Patriarhilor şi jertfire a proorocilor. O! ascultare prea minunată a Mântuitorului de Tatăl Ceresc în toate, până la moarte pe Cruce. O! ascultare, înaripare Sfinţilor Apostoli. O! ascultare, mântuirea credincioşilor. O! ascultare, născătoarea şi dezvoltarea tuturor faptelor bune. O! ascultare, care deschizi cerurile şi sui pe oameni, de pe pământ în ele. O! Ascultare, hrănitoarea tuturor sfinţilor, din care au supt ei lapte şi prin care s-au făcut desăvârşiţi (I Petru II, 2—3). O! ascultare, care eşti locuitoare cu îngerii. O! ascultare, ce mult binefăcătoare eşti tuturor celor ce te află şi se ostenesc, cu bună chibzuială în strălucita ta folosire.“[6]

Ascultarea a păzit pe îngerii cei buni de la cădere. Iar protopărinţii noştri Adam şi Eva s-au bucurat de o minunată fericire în grădina Edenului. Marele Creator îi cerceta adesea şi vorbea cu ei, ca părinţii duioşi cu copiii lor iubiţi, dar călcând porunca ascultării s-au prăbuşit în nefericire (Fac. III, 23—24).

Avel, fiul lui Adam, educat în familie şi deprins cu ascultarea, aduce jertfă lui Dumnezeu din ce avea mai bun în turmele sale, spre care privind cu plăcere Cel de Sus, a devenit alesul Domnului (Fac. IV, 4).

Pentru credinţa şi ascultarea sa, Enoh nu a văzut moartea, ci a fost luat de pe pământ la cer, căci a bineplăcut lui Dumnezeu, prin aceste două mari însuşiri (Evrei XI, 5).

Noe, prin ascultare, a aflat har înaintea lui Dumnezeu (Fac. VI, 8—9) şi a scăpat de la înec, cu toată suflarea din corabie — oameni şi animale. Printr-o ascultare exemplară, Patriarhul Avraam părăseşte neamul şi patria, nemernicind în ţări străine (Fac. XII, 1). Se supune fără cârtire, să aducă jertfă pe unicul său fiu legitim Isaac pe muntele Moria (Fac. XXII, 12), umplându-se de binecuvântare şi devenind „părinte“ a multor neamuri. (Fac. XXII, 16—17).

De asemeni, Lot, nepotul lui Avraam, prin ascultare, scapă cu familia în Sigor, izbăvindu-se de la nimicirea prin ploaia cu piatră pucioasă şi foc din cer, prin care s-au distrus cu desăvârşire acele înfloritoare cetăţi păcătoase (Fac. XIX, 24—25). Din nefericire soţia lui Lot, nesocotind cuvântul de ascultare dat de îngerii Domnului, „să nu privească înapoi“ uitându-se spre Sodoma şi Gomora, să vadă prăpădul şi ţipetele ce se ridicau din ele, s-a prefăcut în stâlp de sare (Fac. XIX, 26).

Marele prooroc Moise, dând frâu larg ascultării, se leapădă de toate plăcerile, bucuriile şi slava Egiptului şi primeşte să conducă poporul evreu 40 de ani spre Pământul Făgăduinţei, devenind prooroc, legislator şi om iubit de Dumnezeu (Pentateuh).

Isus Navi duce mai departe poporul evreu, după moartea lui Moise pe muntele Nebo, trece Iordanul, cucereşte Pământul Făgăduinţei şi-l împarte la cele 12 seminţii ale lui Israel (Cartea lui Iosua).

Prin ascultare, Samuel este închinat Domnului trup şi suflet, prin care Dumnezeu vorbeşte poporu-

(Continuare în pag. a 4-a)

Ierodiacon Ciobâcă Teofilact
Mânăstirea Putna

1 Filocalia IX, Bucureşti, 1980, pag. 283.

2 Antonie Plămădeală, „Tradiţie şi libertate în spiritualitatea ortodoxă“, Sibiu, 1983, pag. 122.

3 Filocalia IX. pag. 82.

4 Idem, pag. 77.

5 Idem, pag. 80—81.

6 Patericul, Alba Iulia, 1990, pag. 205—206.

AGENDA I.P.S. ANTONIE

FEBRUARIE 1995

1 februarie 1995 — I. P. S. Mitropolit **Dr. Antonie Plămădeală**, Arhiepiscop al Sibiului şi Mitropolit al Ardealului, Crişanei şi Maramureşului, a primit pe Dl. Dorin Teodorescu, reporter la ziarul „Rondul", cotidian local, acordându-i un interviu pe tema: „Viaţa bisericească în America".

3—6 februarie 1995 — a participat la Patriarhia din Bucureşti, la lucrările Sf. Sinod, ale Consiliului Naţional bisericesc şi a Adunării Naţionale bisericeşti.

7 februarie 1995 — a participat la festivitatea prilejuită de aniversarea zilei de naştere a **P. F. Patriarh Teoctist.**

14 februarie 1995 — a participat la Cercul Militar Sibiu la lansarea cărţii intitulată: **„Armata română în Revoluţia din decembrie 1989"**, prilej cu care a rostit şi un cuvânt, arătând legătura între armată şi Biserică.

15 februarie 1995 — a acordat un interviu postului de Televiziune „Cinemar" din Sibiu, vorbind despre rolul actual al Bisericii în viaţa credincioşilor din Ardeal.

17 februarie 1995 — a participat în salonul alb al Hotelului restaurant Împăratul Romanilor la aniversarea a 2 ani de la apariţia ziarului „Rondul". În cuvântul său a făcut urări de bine tuturor celor prezenţi, dorind şi ziarului o apariţie lungă, asemenea Telegrafului român care apare neîntrerupt din anul 1853.

19 februarie 1995 — a participat în Catedrala mitropolitană la slujba Sfintei Liturghii.

23 februarie 1995 — a acordat un interviu D-lui Ioan Onuc Nemeş, de la Ziarul „Tribuna Sibiului" având ca temă **„Viaţa religioasă a românilor din America".**

25 februarie 1995 — a participat, în calitate de preşedinte de onoare al juriului, la lucrările şedinţei de apreciere a proiectelor viitoarei catedrale din Braşov, desfăşurate la Mânăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus.

După masă, în cadrul altei şedinţe au fost discutate planurile Catedralei ce se va construi în oraşul Făgăraş.

În zilele de marţi, miercuri şi joi ale fiecărei săptămâni, a primit în audienţă un număr mare de persoane, la acestea adăugându-se consilierii Arhiepiscopiei, audienţe în care a rezolvat probleme curente ale vieţii bisericeşti din Eparhie.

Secretar eparhial,
Pr. Valentin Sicoe

Sărbătoare românească la Offenbach am Main

Duminică, 26 februarie a.c., într-o atmosferă pregnant sărbătorească, care înveşmântează evenimentul unei sfinţiri de biserică, s-a desfăşurat la Offenbach am Main binecuvântarea *Capelei Ortodoxe Române „Sf. Nicolae"* de către **Înalt Prea Sfinţitul Mitropolit Dr. SERAFIM JOANTĂ** în prezenţa unui număr impresionant de credincioşi români din localitate şi împrejurimi. Au fost de faţă personalităţi ecleziastice, fruntaşi ai vieţii publice, credincioşi ai altor confesiuni creştine. Pecetea românească a imprimat-o participarea numeroşilor credincioşi români, mânaţi de dorul şi setea sufletească după o sfinţire **„ca acasă"**, după o slujbă arhierească în limba şi tradiţia în care s-au născut şi au crescut.

Capela a fost amenajată într-o sală boltită adecvată unui locaş de închinăciune în incinta castelului Isenburg în 1975 prin zelul misionar-pastoral al părintelui **Alexandru Tudor**, care înfiripează şi comunitatea românească de aici.

Din anul 1984 îi urmează întru slujire părintele **Corneliu D. Jacotă.**

Incendiul din toamna anului 1993, izbucnit după Sf. Liturghie, a prejudiciat mari daune capelei, necesitând nu numai restaurarea capitală dar şi reînzestrarea cu cele necesare deservirii cultului divin.

În 1994, la scurtă vreme după instalare, **Î. P. S. Mitropolit** în vizita făcută comunităţii ortodoxe, conjugată cu o întrunire ecumenică, a intervenit împreună cu preotul paroh la autorităţile bisericeşti şi cu sprijinul acestora, la cele competente (având peste 3000 de semnături) şi s-a reuşit deblocarea fondurilor băneşti pentru restaurare şi redarea destinaţiei avute înainte de incendiu. Acestui sprijin material s-a mai adăugat jertfelnica contribuţie a bunilor credincioşi, animaţi de harnicul lor păstor sufletesc, sprijinit şi încurajat de membrii Consiliului parohial şi nu în ultimul rând valoroasa ofrandă a **Patriarhiei Române**, materializată în restaurarea Iconostasului, lucrat în atelierele patriarhale de la Mânăstirea Plumbuita, vase liturgice, veşminte şi cărţi de cult. Înfrumuseţată în haina luminoasă şi împodobită cu chipul credincioşilor, care iubesc podoaba casei lui Dumnezeu, Capela „Sf. Nicolae" s-a dovedit neîncăpătoare la acest popas duhovnicesc, cu toate că ea poate adăposti câteva sute de persoane.

Slujba vecerniei cu Litie, săvârşită sâmbătă seara s-a încheiat cu un ziditor cuvânt sufletesc, împărtăşit credincioşilor de către **Î. P. S. Serafim.**

Duminică dimineaţa la ora 9,30 a început slujba propriu-zisă de sfinţire a bisericii. În hrisovul citit la vremea cuvenită, Ierarhul a apreciat vrednicia bunilor credincioşi, hărnicia şi osteneala preotului şi a membrilor Consiliului parohial, al căror aport a fost hotărâtor întru realizarea acestei lucrări, precum şi preţioasa implicare a doamnei preotese **Maria Jacotă**, pentru care comunitatea a însemnat familia sa, dovedindu-şi vocaţia de împreunăapostolat. De asemenea a fost elogiat sprijinul Bisericii evanghelice din localitate.

Sfânta Liturghie a urmat într-o notă de adâncă evlavie şi respiraţie ortodoxă. Alături de **Î. P. S. Mitropolit Dr. Serafim** au slujit: **P. C. Preot Alexandru Câmpeanu**, consilier economic mitropolitan, **P. C. Preot Corneliu D. Jacotă**, parohul locului, şi **Arhidiacon Dumitru Dura.** Răspunsurile liturgice au fost date de către întreaga biserică având în mijloc un nucleu de bune credincioase sub îndrumarea doamnei preotese. La momentul potrivit s-au împărtăşit mulţi credincioşi şi toţi copiii prezenţi.

Tâlcuind evanghelia zilei **Î. P. S. Sa** a stăruit asupra expresiei „întrucât nu aţi făcut unora din aceştia mai mici ai mei, Mie nu m-aţi făcut", reliefând valoarea slujirii aproapelui în contextul contemporan şi osândind păcatul indiferentismului. **Î. P. S. Sa** arătând, printre altele, că „trăim într-o lume atât de îndestulată material dar atât de săracă moral-spiritual", aduce în sprijinul echilibrului ca o contrabalansare duhului lumesc, de înstrăinare de Dumnezeu, nevoia stringentă a rugăciunii, a sfinţeniei, a interiorizării, a trăirii creştine şi a cultivării valorilor spirituale. Hristos s-a dat pe sine Model, dar ne-a dat şi mijloacele harice sfinţitoare prin Biserică. Ea să militeze pentru a-şi găsi locul central în mijlocul lumii. Hristocentrismul se cere astăzi, mai mult ca oricând, a fi axa de susţinere a lumii, pentru ca ea să nu alunece spre o catastrofă. Biserica ortodoxă fiind o Biserică a Tradiţiei are menirea redescoperirii într-o lume secularizată a valorilor spirituale, a căutării frumuseţii celei dintâi, a restaurării omului.

După otpust Părintele Paroh în succintul cuvânt a înmânunchiat mulţumirea enoriaşilor săi către reprezentanţii Bisericii evanghelice din localitate, către Patriarhia Română pentru sprijinul material şi moral constant şi către consilierii parohiali.

Solemnitatea înmânării înaltei distincţii **CRUCEA PATRIARHALĂ PENTRU CLERICI: Eminenţei sale Joachim Vobbe — Episcop vechi-catolic, Preotul vechi-catolic Alto Schwelger.**

şi **CRUCEA PATRIARHALĂ PENTRU LAICI,** atribuită Domnilor: **Josef Schwartz, Adrian Popescu** şi **Mircea Schlotter,** consilieri parohiali, a pecetluit festivitatea din biserică.

După trecerea prin Sf. altar a tuturor celor prezenţi — bărbaţi, femei şi copii — şi sărutarea Sfintei mese, **Î. P. S. Sa** a miruit credincioşii.

Agapa comună a făcut să se prelungească „extra muros Ecclesiae" atmosfera de căldură românească, înmiresmată de tămâie şi busuioc, ecoul cântării liturgice şi a rugăciunii întregită cu ofrandele specific bucătăriei româneşti. În alocuţiunea ţinută la masă, **Î. P. S. Mitropolit** a prezentat auditorului problemele cu care se confruntă Mitropolia, a înfăţişat succint din activitatea misionar-pastorală, ecumenică, administrativă şi culturală de la instalarea **Î. P. S. Sale,** din iunie anul trecut. „Mitropolia există prin credincioşii ei şi pentru credincioşii ei, prin urmare ca să-şi poată îndeplini rolul polivalent e nevoie de ajutorul şi susţinerea dumneavoastră a tuturor". A apelat la zăcământul sufletesc al neamului, să se păstreze ceea ce este bun, ceea ce ne uneşte şi să se elimine păcatul defăimării şi al judecării aproapelui, care distanţează şi dezbină. Sub zodia optimismului s-a întreţinut cu enoriaşii, binecuvântându-i la despărţire. Toate copleşindu-ne de bucurie, ne îndreptăţesc a exclama **„aceasta este ziua pe care a făcut-o Domnul să ne bucurăm şi să ne veselim întrânsa".** Nu vom uita că în cronica comunităţii din Offenbach la popasul sfinţirii Capelei a fost cu adevărat o **Sărbătoare** a sărbătorilor.

Preot Alexandru Câmpeanu

Un martir sub lespezile Aiudului

(Urmare din pag. a 2-a)

stareţul ei Vasile Vasilichi şi fratele lui Haralambie. „Şedinţele literare de joi seara" şi cu cei 40 de călugări-studenţi şi cu participarea oamenilor de litere, artişti, profesori universitari, ofiţeri şi teologi. Realizatorul duhovnicesc era Daniil Tudor.

Mulţi dintre aceştia au fost arestaţi şi au alcătuit „Ceata preoţilor de la Periprava-Canal" şi condamnaţi la ani grei. Părintelui Daniil i-au dat 25 de ani muncă silnică.

Menţionăm că tot în mân. Antim veneau şi cei din „Cercul ieşenilor", elita intelectualităţii ieşene. A fost o răbufnire religioasă-culturală, netolerată de comunism. Un alt magistru al „Rugului aprins" a fost păr. Stăniloae, condamnat şi el.

Părintele Daniil urca spre vârful piramidei. Scânteia Rugului a pornit din mânăstire, focul trebuia dus înainte tot prin mânăstiri şi în inima poporului. Aşa îl întâlnim pe păr. Tudor stareţ al schitului Durău, din munţii Bucovinei. Se pare că şi în Aiud, ieroschimonahul Daniil a preschimbat temniţa în mânăstire. De aci s-au tras toate pătimirile.

În păr. Daniil, stăpânirea vedea un vârf al rezistenţei naţionale şi mai ales a celei religioase. Inchiziţia roşie l-a planificat pentru exterminare. El era inepuizabil. De la un capăt la altul, în celularul din Aiud, circulau prin morse, indicaţiile şi expunerile teologice ale lui. Era numai inimă şi convingere, cu care te ducea la porţile Raiului. Te cucerea de la început ori erai tânăr ori bătrân. Tinerii, mai ales, au asimilat tot ce se putea exterioriza prin cuvinte şi gesturi. Toată cultura, idei pericope biblice şi acatistul lui, circulau pe aceeaşi bandă nescrisă a minţii în tot gulagul românesc. În câte conştiinţe a adus el lumina Evangheliei şi pe câţi i-a fortificat împotriva stăpânirii fără Dumnezeu şi imorală, numai el ştie, poate nici el.

Am ascultat de la un student, în celulă, acatistul Sf. Ap. şi Evang. Ioan Bogoslovul (Teologul) al păr. Daniil şi zicea:

— Nu uit figura păr. Daniil şi dacă voi ieşii mă fac preot ori mă duc la mânăstire!

Şi o spunea din toată fiinţa lui.

Dacă s-ar fi eliberat, păr. Daniil, aşa cum a promis, ar fi umplut schiturile şi mânăstirile Moldovei cu tineri dornici de un nou capitol de viaţă, de ascezăreeditată după efigiile marilor asceţi: Avva Antonie, Avva Macarie, Avva Eftimie şi ale Sf-lor Maxim Mărturisitorul şi Grigore Palama, adevăraţi atleţi ai Ortodoxiei. Chiar de aceea stăpânirea l-a izolat complet, supunându-l la constrângeri infernale, neştiind că pe ieroschimonahul Daniil, nu-l speria nici moartea.

Toată comportarea şi atitudinea păr. Daniil îi covârşea pe cei care au fost în contact cu el, îndeosebi pe tineri. Aşa se explică setea şi afluenţa spre tainele Ortodoxiei, pe care nu le-a putut contrabalansa nici infernul Piteştilor şi al Canalului. Tot acest zel spre misterele teologiei, umplea un gol din sufletul omului şi îl fortificau împotriva privaţiunilor şi suferinţelor din temniţă. Afară era, poate, copleşit de valurile vieţii.

În toate era meritul păr. Daniil, căruia şi în Aiud i se putea da titlul de „egumen" de toţi cei care l-au cunoscut şi s-au adăpat din izvoarele lui duhovniceşti.

Într-o zi, în celula lui, sub lespezile Aiudului, s-a stins cel care a fost ieroschimonahul Daniil şi zace până într-o zi când Providenţa îl va scoate la lumină şi se va spune: Iată un nume în calendarul nostru dreptmăritor şi românesc, căzut pentru credinţă, libertate şi dreptate — mucenicul Daniil!

Cei care l-am cunoscut pe părintele Daniil, putem să-i atârnăm medalionul lui într-un colţ al inimii cu justificată satisfacţie duhovnicească.

Fie ca flamura rezistenţei şi a jertfei lui să lumineze cărările viitorului nostru şi mai vârtos să limpezească zările tineretului nostru după o jumătate de veac de rătăcire prin marele întuneric al stăpânirii fără Dumnezeu!

Sfânta Liturghie — Marea Iubire

(Urmare din pag. a 3-a)

huli pe Dumnezeul şi Mântuitorul meu?".[22] Şi numai cu o astfel de fermitate morală ne putem revendica demnitatea de „creştini" şi de fii ai Tatălui.

„Vie împărăţia Ta". Despre Împărăţia lui Dumnezeu,[23] au fost preocupaţi şi inspiraţii Vechiului Testament, iar cel care trece spre Noul Testament, Sfântul Ioan Botezătorul, „propovăduia în pustia Iudeii, spunând: „Pocăiţi-vă că s-a apropiat Împărăţia cerurilor".[24] Acest îndemn inspirat a fost preluat de Însuşi Fiul lui Dumnezeu, la începutul activităţii Sale mesianice, în Capernaum-ul acelei Galilei a neamurilor,[25] simbol al întregii arii geografice a continentelor lumii. Peste tot trona o „împărăţie" a destrămării — prin păcate — a unităţii genuine a neamului omenesc, dirijată de Stăpânitorul acestei lumi",[26] şi el, diavolul umblă răcnind ca un leu, căutând pe cine să înghită".[27] El nu doarme... De aceea, Mântuitorul, îndemna zicând: „Privegheaţi şi vă rugaţi, ca să nu intraţi în ispită. Căci duhul este osârduitor, dar trupul neputincios".[28]

Rugându-ne să vie Împărăţia lui Dumnezeu, ne angajăm într-o bătălie spirituală, cu toată puterea credinţei, îndepărtându-ne de tot ceea ce este: „adulter, desfrânare, necurăţie, certuri, zavistii, mânii, gâlcevi, dezbinări, eresuri, pismuiri, ucideri, beţii, chefuri şi cele asemenea acestora, (pentru) că cei ce fac unele ca acestea nu vor moşteni Împărăţia lui Dumnezeu".[29] Şi până când vor fi asemenea concesii păcătoase între oameni, cu toată stăruinţa în rugăciune, dar fără acoperire şi cu faptele, Împărăţia lui Dumnezeu va întârzia. Ea se va activa pe pământ când toţi oamenii ne vom da toată silinţa, ca noi să împlinim cât mai exact voia preasfântă a lui Dumnezeu.[30] De aceea, Sfântul Grigorie de Nyssa zice: „să se surpe tabăra vrăjmaşă... să înceteze războiul trupului împotriva duhului..."[31] şi abia atunci îşi vor face loc, cum scria Apostolul Pavel: „roada Duhului (care) este dragostea, bucuria, pacea, îndelungărăbdarea, bunătatea, facerea de bine, credinţa, înfrânarea (şi) curăţia".[32] Numai sfinţindu-ne propria viaţă, sfinţim numele lui Dumnezeu şi contribuim astfel la venirea Împărăţiei Sale, între noi şi prelungirea ei în viaţa de dincolo de mormânt.

O a treia cerere din **Tatăl nostru** este: **„Facă-se voia Ta, precum în cer şi pe pământ".** În relaţia noastră cu Tatăl ceresc, trebuie să luăm ca model de comportare, pe Însuşi Fiul Său, venit în lume şi care a zis: „M-am coborât din cer, nu ca să fac voia Mea, ci voia Celui ce M-a trimis pe Mine".[33] Dacă Iisus Hristos face o asemenea ascultare, până la moarte: „Părinte, de voieşti, treacă de la Mine acest pahar, dar **nu voia Mea,** ci **voia Ta să se facă".**[34] Cu cât mai mult suntem îndatoraţi noi, cei care-I spunem lui Dumnezeu: **Tatăl nostru,** să luăm aminte la mandatul ce ni s-a încredinţat, pentru că n-am venit în lume de capul nostru, ci avem şi noi o misiune, care trebuie conştientizată şi dusă la îndeplinire. Fiecărui om i-a dat Dumnezeu anumite daruri, deodată cu chemarea lui din nefiinţă întru fiinţă şi tot omul este îndatorat să lucreze cu darurile vieţii sale, întru preamărirea lui Dumnezeu.

Abuzul de libertate şi impunerea dictatorială a voii proprii nu pot sfârşi decât într-un lanţ de conflicte familiale şi sociale, un adevărat dezechilibru inter-uman, cu toate consecinţele lui dramatice. Acolo, unde copiii ignorează voia părintească, se declanşează abuzul şi destrămarea. Iar când oamenii se înghesuie în a-şi impune fiecare voia proprie, în detrimentul voii lui Dumnezeu-Tatăl nostru, firească că încleştarea devine inevitabilă. Drept aceea, întreabă-te, omule, când vrei să faci ceva, **„Ce-ar face Iisus dacă ar fi în locul meu?!"** Şi, sigur, conştiinţa omului, oricât de îmbrâncită şi de ascunsă ar fi, ea ar aprinde o rază de lumină, ajutând pe fiecare să se echilibreze, ancorat în Cel care este armonia supremă — **Tatăl nostru.**

Psalmistul se şi întreabă cu mirare, zicând: „Doamne, Dumnezeul nostru ... ce este omul că-Ţi aminteşti de el? Micşoratu-l-ai pe dânsul cu puţin faţă de îngeri, cu mărire şi cu cinste l-ai încununat pe el. Pusu-l-ai pe dânsul peste lucrul mâinilor Tale, toate le-ai supus sub picioarele lui..."[35]. Şi iată că îngerii pururea fac voia Tatălui şi stau sub ascultare, cum zice tot Psalmsitul: „Cel ce faci pe îngerii Tăi duhuri şi slugile Tale pară de foc",[36] ei, deşi sunt cu ceva superiori omului, ascultă de Ziditorul a toate şi-I fac voia Lui, participând la armonia cerească şi chiar mai mult, primesc să stea, din voia lui Dumnezeu şi în slujba oamenilor. cum zice Apostolul Pavel: „Îngerii oare nu sunt toţi duhuri slujitoare, trimise ca să slujească pentru cei ce vor fi moştenitorii mântuirii?".[37] O, dacă şi noi oamenii, cei pe care ne slujesc îngerii lui Dumnezeu, am lua pilda ascultării lor, atunci, împlinind fiecare, voia lui Dumnezeu, va fi precum în cer, aşa şi pe pământ: pace, armonie, bucurie şi iubire!

Să fie, Doamne!

22 Învăţătura de Credinţă Creştină Ortodoxă, Bucureşti, Edit. Institutului Biblic şi de Misiune Ortodoxă, Bucureşti, 1952. Cap. Rugăciunea Domnească, p. 223—241.

23 Detalii despre Împărăţia cerurilor, vezi: Cap. III din acest studiu, în Telegraful Român, Nr. 21—24 din 1994, p. 5.

24 Mt. 3, 1—2.
25 Mt. 4, 13—17.
26 Mt. 4, 8—9.
27 I Petr. 5, 8.
28 Mc. 14, 38.
29 Gal. 5, 19.21.
30 Prof. Dr. Vasile Gheorghiu: Op. cit., p. 250—262.
31 Sfântul Grigorie de Nyssa: Op. cit., p. 429.
32 Gal. 5, 22—23.
33 In. 6, 38.
34 Lc. 22, 42.
35 Ps. 8. 1—6.
36 Ps. 103, 5.
37 Evr. 1, 14.

Ascultarea, prima virtute a monahului

(Urmare din pag. a 3-a)

lui evreu şi înfruntă pe regele Saul, căzut în neascultare, consfinţind ascultarea mai presus decât jertfa, rostind: „Ascultarea este mai bună decât jertfa şi supunerea, mai bună decât grăsimea berbecilor (I Regi XV, 22). Căci atunci când omul jertfeşte ceva lui Dumnezeu, îşi aduce numai o parte din osteneala sa, pe când dacă ascultă se aduce pe sine întreg jertfă lui Dumnezeu.

Plecându-se ascultării, David este luat de la turmele de oi şi pus să conducă poporul lui Israel, cu frică de Dumnezeu 40 de ani (II Regi IV, 4—5). Inspirat de Dumnezeu scrie „Cartea Psalmilor", ce înfrumuseţează cele 7 laude şi ierurgiile din tipicul Bisericii noastre.

Proorocul Ilie Tesviteanul a bineplăcut lui Dumnezeu prin ascultare, care l-a ocrotit toată viaţa lui şi a fost ridicat în car cu cai de foc de pe pământ la cer (IV Regi II, 11). De asemenea, Proorocul Daniel este salvat de dinţii leilor, ajungând într-o stare fericită în regatul lui Darius Medul şi Cirus regele perşilor (Daniel VI, 28—29).

Prin ascultare Sfânta Fecioară Maria s-a învrednicit de cea mai mare cinste hărăzită vreodată de Dumnezeu vreunei femei de pe pământ, deosebită şi aleasă din toate neamurile şi limbile pământului, prin Sfatul şi Voinţa Celui mai înainte de veci. Sfânta Fecioară Maria a dat un răspuns simplu, dar căptuşit cu smerenie şi mult tâlc: „Iată roaba Domnului. Fie mie după cuvântul Tău" (Luca I, 38). Însuşi octogenarul Iosif, moşul Sfintei Fecioare Maria, cu toată vârsta sa înaintată se supune celor spuse de înger şi devine protectorul gingăşiei Ei şi păzitorul fecioriei acestei fiice dumnezeieşti, care prin curăţia Ei a întrecut pe îngeri şi a devenit mai cinstită decât Heruvimii şi mai slăvită fără de asemănare decât Serafimii, aşa cum cântă Sfânta noastră Biserică în fiecare zi, împlinind proorocia însăşi a Sfintei Fecioare Maria, când a spus în casa lui Zaharia: „Iată de acum mă vor ferici toate neamurile" (Luca I, 48).

De asemenea însoţeşte pe Pruncul Iisus şi Mama Lui în Egipt, fugind de furia lui Irod (Matei II, 13 şi 23).

Sfântul Ioan Botezătorul, supunându-se dreptăţii lui Dumnezeu, s-a învrednicit să-L boteze pe Mântuitorul lumii (Matei III, 15), devenind „cel mai mare prooroc născut din femeie" (Matei XI, 11).

Modelul perfect al ascultării este Mântuitorul nostru Iisus Hristos, printr-o supunere desăvârşită lui Dumnezeu-Tatăl (Ioan VI, 38) şi Sfintei Fecioare Maria (Luca II, 51). Arătându-Se ca Om, S-a smerit pe Sine, ascultător făcându-Se până la moarte şi încă moarte de Cruce (Filipeni II, 8). Ascultare exemplară, desăvârşită, absolut demnă de urmat fără şovăire de toţi cei care doresc mântuirea.

De asemenea, Sfinţii Apostoli, lăsând totul la chemarea lui Iisus Hristos, au devenit din simpli pescari, „vânători" de oameni (Marcu I, 17), încât „în tot pământul a ieşit vestirea lor şi la marginile lumii cuvintele lor" (Ps. XVIII, 4).

Vădit lucru că, vârfurile monahismului creştin, marii asceţi, părinţii patericului şi filocaliei, cunoscând urmările virtuţilor din fericita lor experienţă de o viaţă, au hotărât ca: cântarea psalmilor să ne fie ca o armă; rugăciunea neîncetată ca un zid şi lacrimile ca o baie fără prihană; iar ascultarea au socotit-o absolut trebuincioasă, celor care împătimiţi fiind, ar voi să vadă pe Hristos.[7] Aşadar, prima virtute a monahului care cheamă şi pe celelalte este ascultarea, ca treaptă sigură, care duce la desăvârşirea mult dorită.

Un fapt real că ascultarea are urmări minunate şi neaşteptate, chiar dacă la început pare de necrezut (absurd), iată un exemplu din multe altele citat din pateric: „Ava Ioan Colov, intrând în mânăstire, a primit ca ascultare, să ude zilnic un lemn uscat, cărând apă cale de 10 ceasuri şi după trei ani de osteneală, lemnul a înverzit, a înfrunzit, a înflorit şi a făcut roade".[8]

În vremea noastră, smeritul arhimandrit Cleopa Ilie, vieţuitor în Mânăstirea Sihăstria judeţul Neamţ, la intrarea sa în mânăstire a primit ca ascultare, să bată cu un băţ un trunchi de copac uscat de la poartă 3 zile, apoi întrodus în rândul fraţilor. Întrebat de părintele Stareţ: „Ce a zis lemnul?". Novivele a răspuns: „N-a zis nimic". Vezi, l-a povăţuit părintele Stareţ: „Aşa să fi şi tu". Apoi l-a trimis cioban la oile mânăstirii pe munte 15 ani. De la oi, a trecut direct la Stăreţie fără voia lui. Astăzi, cu toată vârsta sa înaintată, continuă să fie un neîntrecut mânuitor al cuvântului, un mare povăţuitor al credincioşilor şi cel mai iscusit duhovnic din mânăstirile noastre.[9]

În fine, Sfântul Ioan Scăraru, lasă să se înţeleagă de la sine, destul de clar aspectele pozitive şi negative ale ascultăţii, atenţionându-ne: „Cel ce odată ascultă, iar altă dată nu ascultă, este asemenea celui ce îşi pune pe ochii săi bolnavi, odată medicamente binefăcătoare, iar alteori cărbuni aprinşi".[10]

Însuşirea de mare valoare duhovnicească este monahului ascultrea de bună voie. „Cel ce a câştigat-o, va fi ascultat de Dumnezeu şi cu îndrăzneală va sta înaintea Lui".[11]

7 Filocalia IX, pag. 82.
8 Patericul, pag. 97.
9 Antonie Plămădeală, op. cit., pag. 39—41.
10 Filocalia IX, pag. 110.
11 Patericul, pag. 233.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Aurel Jivi** — redactor adjunct; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

ABONAMENTUL pe un an: 5000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Fondator:
Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 142
SIBIU
1 aprilie
Nr. 13—14
1995

BISERICA ŞI ARMATA*

Caravana cu veşti bune plecată de la Bucureşti de la Patriarhie şi de la Ministerul Armatei, după opriri prin multe oraşe ale ţării, a ajuns şi la Sibiu. Vestea cea bună la care mă refer capătă contur după mai mult de cinci ani de la elaborarea ei — după revoluţie — de către Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române. Chiar dacă în momentul de faţă ea nu mai este aceeaşi cu cea de la început, este foarte apropiată şi urmează să realizeze acelaşi scop. E vorba de reinstituirea clerului militar în România, aşa cum a existat până la începutul dominaţiei comuniste şi cum a existat şi există şi azi în multe ţări ale lumii.

Caravana pornită de la Bucureşti, alcătuită din militari şi clerici distinşi, ne va familiariza cu principiile care stau la baza restaurării instituţiei clerului militar, şi, probabil, şi cu modalităţile de exprimare în practică a acestor principii.

E vorba, aşadar, de o restaurare aşa precum multe se restaurează astăzi în Ţara noastră. Nu este căderea mea şi nu voi încerca să fac o incursiune istorică în problemă, fiind convins că ea se va face aici de către alţi vorbitori. Poate că n-ar fi, totuşi, lipsit de importanţă să vă spun că l-am cunoscut bine pe ultimul episcop al armatei, cu gradul de general, Partenie Ciopron care îşi făcuse ucenicia monahală în aceeaşi mânăstire în care mi-am făcut şi eu, Slatina lui Alexandru Lăpuşneanu din Nordul Moldovei, nu departe de Voroneţ. Pe vremea când eram tânăr monah la mânăstirea Slatina, prin anii cincizeci, retras la Mânăstirea Sf. Ioan cel Nou de la Suceava, episcopul în retragere Partenie Ciopron venea să pontifice hramul de la Mânăstirea Slatina la ziua Schimbării la Faţă, în mijlocul verii la 6 august. Îi plăcea să vină la Slatina, pe de o parte pentru că îşi petrecuse tinereţea acolo, pe de altă parte pentru că acolo fusese hirotonit diacon. Cum şi eu eram diacon, în ziua vizitei lui, Marele eclesiarh, părintele Emilian, scotea dintr-o ladă anume un veşmânt ţesut cu fir aurit pe care mi-l da să-l îmbrac la ceremonia de primire a episcopului, spunându-mi: *„Să fii mândru. Acest veşmânt nu-l scoatem niciodată la purtat. E o amintire deosebită: l-a purtat vlădica Partenie când era diacon la Slatina. O să-i facă plăcere să te vadă îmbrăcat cu dânsul"*! Părintele stareţ Cleopa, fiindcă eu eram teolog — pe atunci erau puţini teologi în monahism — îmi dădea mie ascultarea (însărcinarea) să-i ţin vlădicului în numele stareţului şi al obştii, cuvântul de întâmpinare. Îmi aminteam cu mândrie că eram îmbrăcat în veşmântul său, iar lui îi plăcea şi, în cuvântul său de răspuns, îmi făcea urări să merg pe urmele lui ceea ce, bine înţeles, nici eu şi nici alţii nu credeam că ar fi posibil. Era vremea în care comunismul se instala brutal în România şi, neştiut de nimeni, eu ascundeam în tainiţele sufletului, cu frică permanentă, o condamnare în lipsă, din vremea studenţiei. Mai apoi m-au şi prins, dar aceasta e o altă istorie care a totalizat 17 ani de, cum se zicea, altfel de universitate.

La Mânăstirea Slatina, din părţile Fălticenilor şi Humorului — o spun spre a nu se confunda cu Slatina sudcarpatică — am putut sta ascuns până în 1954. În 1953, la 6 august, vlădica Partenie Ciopron m-a hirotonit preot. Mai târziu, după mulţi ani, când el va reintra în Sfântul Sinod ca episcop de Roman, iar eu, după primăvara de la Praga voi lua un doctorat la Oxford, ne vom întâlni în calitate de episcopi, membri ai Sfântului Sinod, la alegerea mea dându-şi şi el votul (1970).

Cer iertare pentru această incursiune într-o istorie personală dar vă rog s-o legaţi nu de persoana mea, ci de istoria ultimului episcop al armatei, Partenie Ciopron, episcop şi general. Era de mult reintegrat ca episcop de Roman, dar în Sfântul Sinod şi îndeosebi în convorbirile cu noi ceilalţi când vorbeam de salariu el vorbea de *„soldă"* şi când plecam de la Sinod spre eparhiile noastre, el pleca în *„garnizoană"*. Atât de mult se identificase sufletul lui cu realităţile şi limbajul militar.

Nu am de gând să mai stăruiesc asupra unor personalităţi din clerul militar dintre cele două războaie mondiale, şi din timpul celui de al doilea război mondial când, preoţii militari, pe lângă asistenţa dată militarilor pe front, răniţilor şi muribunzilor, făceau şi misiune printre civili în teritoriile ateizate din Est, botezând, cununând, încreştinând în urma frontului, pe când frontul înainta.

Mă voi întoarce însă mult mai adânc în istorie ca să readuc în memoria noastră pe marii preoţi

(Continuare în pag. a 4-a)

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Transilvaniei, Crişanei şi Maramureşului

* Cuvânt rostit la Cercul Militar, Sibiu, la 16.III.1995.

Rugăciunea din Grădina Ghetsimani şi prinderea lui Iisus

(Lecţie de religie pentru clasa a VI-a)

1. Organizarea clasei pentru lecţie.
2. Verificarea temei şi a cunoştinţelor predate în lecţia trecută.
3. **Legătura cu lecţia precedentă sau cu cunoştinţele anterioare.**

În mai multe rânduri Domnul a prevestit Sfinţilor Apostoli patimile, moartea şi învierea pe care le va aduce pentru izbăvirea de păcat a neamului omenesc. A sosit momentul Cinei celei de Taină, când Domnul a anticipat sărbătorirea Paştilor şi când îşi oferă sub forma pâinii şi vinului Trupul şi Sângele Său ca preţ de răscumpărare din păcat.

După Cina cea de Taină au urmat Sfintele Patimi ale Domnului.

4. **Anunţarea subiectului lecţiei noi.**

Începutul l-a făcut rugăciunea din grădina Ghetsimani şi prinderea Domnului Iisus Hristos. Ne vom referi în cele ce urmează la aceste două aspecte ale începutului Sfintelor Patimi ale Domnului.

5. **Dirijarea învăţării. Comunicarea noilor cunoştinţe.**

a) Textul privind rugăciunea din grădina Ghetsimani şi prinderea lui Iisus, redat de Sfintele Evanghelii:

Matei 26, 36—46; Marcu 14, 32—42; Luca 22, 39—47; Ioan 18, 1.

După Cina cea de Taină, „a ieşit Iisus împreună cu ucenicii Săi dincolo de pârâul Cedrilor, unde era o grădină" (Ioan 18, 1) „al cărei nume era Ghetsimani şi a zis ucenicilor Săi: şedeţi aici până mă voi ruga. Şi a luat cu Sine pe Petru şi pe Iacob şi pe Ioan şi a început să se înspăimânte şi să se tulbure" (Marcu 14, 32—33). „Atunci le-a zis: întristat este sufletul Meu până la moarte. Rămâneţi aici şi privegheaţi împreună cu Mine. Şi mergând puţin mai înainte, **a căzut cu faţa la pământ, rugându-se** şi zicând: Părintele Meu, de este cu putinţă să treacă de la Mine paharul acesta, dar nu precum voiesc Eu, ci precum voieşti Tu" (Matei 26, 39). „Şi i s-a arătat înger din cer întărindu-L. Şi fiind în zbucium mai cu stăruinţă se ruga. Şi i se făcuse sudoarea ca picăturile de sânge ce pică pe pământ. Şi sculându-se de la rugăciune, venind către ucenici, i-a aflat **dormind de întristare"** (Luca 22, 43—44). „Şi a zis lui Petru: aşa, n-aţi putut veghea un ceas cu Mine! Privegheaţi şi vă rugaţi ca să nu intraţi în ispită, căci duhul este osârduitor, iar trupul este neputincios. Iarăşi, a doua oară ducându-se, s-a rugat zicând: Părintele meu, de nu poate trece acest pahar de la mine, ca să nu-l beau, fie voia Ta. Şi venind,

(Continuare în pag. a 3-a)

Pr. Prof. Sorin Cosma

Sfânta Liturghie — Marea Iubire (XVI)

— TAINĂ ŞI COMUNIUNE —

Partea a doua din rugăciunea TATAL NOSTRU cuprinde patru cereri, care ne privesc pe noi oamenii, în complexitatea problemelor cu care se confruntă trupul şi sufletul nostru.

Prima dintre ele, respectiv a patra în ordinea succesiunii în care ne rugăm, zice: *„Pâinea noastră cea spre fiinţă, dă-ne-o nouă astăzi"*. Pâinea este elementul natural, hrana substanţială, care asigură prin excelenţă, temeiul existenţei umane — v i a ţ a! Şi dacă „toate către Tine aşteaptă ca să le dai lor hrană la bună vreme"[1], nici omul, coroana creaturilor, nu este în afara dependenţei de Creatorul a toate. În calitatea lui de suveran între creaturi, şi el, omul, este un umil „cerşetor". Şi el cere! Nu se poate realiza pe un domeniu aparte, numai prin forţe proprii şi în izolare. Şi el are lipsă de comuniune şi în primul rând de comuniune cu TATAL.

Laolaltă cu ceilalţi oameni, ridică ochii spre *Tatăl*, „El dând tuturor viaţă şi suflare şi toate. Şi a făcut dintr-un sânge tot neamul omenesc. ... In El trăim şi ne mişcăm, şi suntem ... căci ai Lui neam suntem"[2]. Nu suntem nişte străini, ai nimănui, pripăşiţi pe coclaurile pământului. Dimpotrivă! Apartenenţa noastră e împărătească, fără altă echivalenţă în ordinea naturală. Şi când am spus *„Tatăl nostru"*, formăm de la o margine la alta a lumii, o imensă şi incomparabilă comunitate de suflete, de persoane care privesc în sus, pe verticala vieţii. Suntem toţi copiii înfometaţi, aprinşi de dorul şi dragostea existenţei. În toţi clocote ca într-o efervescenţă cosmică, aceeaşi „foame", pe care n-o poate potoli decât *Tatăl* ceresc. Suntem, cu toţii, fiii Lui şi în virtutea acestei dependenţe, cutezăm să-I cerem *pâinea noastră cea de toate zilele*, adică necesarul existenţei noastre ca *hrană* pentru „azi".

Şi într-adevăr, e atâta complexitate în această cerere de *„hrană"*, încât ea nu poate fi delimitată în exclusivitate la o *pâine* propriu-zisă. Dincolo de materializarea acestei cereri, într-o bucată de pâine, toţi dorim să se aştearnă peste lume, ca o cupolă ocrotitoare, iubirea părintească a *Tatălui*, în care se cuprinde totul! Ca la pieptul unei mame, unde ai ocrotirea, căldura şi hrana, aşa şi mai mult, cei care zic *Tatăl nostru*, cei care cer *„pâinea noastră"*, trebuie să se simtă ocrotiţi şi hrăniţi în familia lui Dumnezeu, care numai El poate să îndestuleze cererea noastră, sub toate diversificările, care se includ în *„pâinea cea de toate zilele"*.

Mai întâi de toate este marea purtare de grijă a lui Dumnezeu, pronia cerească, înalta şi permanenta providenţă divină, care ocroteşte întreaga creaţie şi o susţine nu la parametrii în care fiecare îşi poartă de grijă casei sale, ci deasupra oricăror termeni de comparaţie. „Cine este Dumnezeu mare ca Dumnezeul nostru? Tu eşti Dumnezeu care faci minuni!"[3]. Cel mai mărunt obiect dacă-l abandonezi şi-l dispui „la voia întâmplării", se deteriorează. Ori, Universul, Cosmosul, frumuseţea de ansamblu

(Continuare în pag. a 2-a)

Prot. Nichifor Todor

1 Ps. 103, 28.
2 F. Ap. 17, 25—26.
3 Ps. 76, 13.

A celui dintre Sfinţii Părinţi — Vasile cel Mare

— CUVÂNTARE DESPRE POST —

Este vremea postului şi a pocăinţii, vremea abţinerii nu numai de la mâncări, ci şi a păzirii de păcate. Depărtându-ne de orice păcat, să postim cu drag, ştiind că postul a restatornicit porunca lui Dumnezeu. De aceea, legea bisericească mai înainte vesteşte postul prin prea răsunătorul grai al corului profeţilor şi apostolilor. Cheamă (la postire) nu numai pe bărbaţi sau pe cei înaintaţi în vârstă, ci şi pe femei ca şi pe copii: acelora, reînnoindu-le tinereţea, iar acestora, preschimbându-le firea întru starea cea de virtute. „Căci în Hristos Iisus nu este parte bărbătească, nici parte femeiască" (Gal. 3, 28). Celor străduitori, Domnul le hărăzeşte răsplătiri: împărăţia cerurilor, cununa pururi înflorită, viaţa veşnică, dacă, însă, vor posti cu sfinţenie, potrivit îndemnului fericitului profet Ioil, care zice: „Sfinţiţi post, vestiţi vindecare, adunaţi poporul, sfinţiţi adunare, alegeţi bătrâni, adunaţi pruncii cari sug la sân, să iasă mirele din aşternutul său şi mireasa din cămara sa. Între tindă şi între altar, să plângă preoţii" (Ioil 2, 15—16). Căci sfânt este ţelul postului, îndreptat fiind el, cu sfinţenie, de către cei virtuoşi, spre sfântul Dumnezeu. La această nevoire suntem chemaţi cu toţii. Însă, între cei ce se nevoiesc există multă deosebire, atât după viaţă, cât şi după vârsta lor. Cu toate acestea, lupta, „nu este împotriva sângelui şi a trupului, ci împotriva domniilor, împotriva stăpânirilor..., împotriva duhurilor răutăţii" (Ef. 6, 12). Fără îndoială, că cel care are duşmani văzuţi şi este cu adevărat plin de putere va păşi la războire; dacă însă este neputincios, dosindu-se, îşi va păzi pielea. Dar acela care are duşmani nevăzuţi, ce va face, de nu va chema într-ajutor pe Dumnezeu? Căci, dacă el va dormi, aceia vor veghea, dacă el se va păstra în ascunziş, aceia lupta-vor într-însul. Primejdios este vrăjmaşul: se apropie cu multe viclenii de tine, în lupta ce o duci împotriva zgârceniei, a desfrânării, a beţiei, a mândriei sau a măririi deşarte. Te atacă chiar în somn aflându-te; el nu respectă nici legile somnului. Ce vei face deci împotriva prea marelui număr de acest fel de duşmani ai tăi? Săpa-vei un şanţ de apărare? O groapă? Dar, peste acestea se poate trece. Cum trebuie dar dusă lupta? În ce chip trebuie să ne păzim de atâtea curse? Căci nici nu ne este dat să vedem şi să recunoaştem pe atacatorii noştri. S-a găsit însă mijlocul cel mai bun: postul şi rugăciunea, prin care sunt înfrânţi aceia din vrăjmaşii noştri nevăzuţi, care sunt mai primejdioşi decât vrăjmaşii cei văzuţi, şi anume: demonii (dracii cei răi), aşa precum Domnul învaţă pe ucenici cu privire la fiul cel lunatic zicând: „acest soi de demoni nu iese afară decât cu rugăciune şi post" (Matei, 17, 21). Aşadar, o mare binefacere este oamenilor postul, deoarece cu-adevărat el a restatornicit porunca lui Dumnezeu. S-a vestit în Ninive nimicirea acestei cetăţi după scurgerea a trei zile; dar întoarcerea la Dumnezeu a înlăturat nimicirea. Ameninţarea cu prăpădul a fost ridicată, datorită întoarcerii aceleia. Revenindu-şi întru ale lor, ninivitenii cei păcătoşi, la auzul vestirii lui Iona a prăpădului, prin mijlocirea postului, au îmblânzit ameninţarea şi, prin leacul mărturisirii (păcatelor lor) şi al rugăciunii, şi-au aflat mântuirea. Prin post Moise a coborât din cer legea; prin post a domolit el mânia lui Dumnezeu împotriva acelora care îşi clădiseră viţel de aur. Prin post Ilie a fost răpit până-n cer, el, care a purtat armă a castităţii: postul, înfrânarea de la mâncări şi păzirea de la păcate. Căci dacă gura-ţi va posti, însă mâinile-ţi se vor întinde spre lucruri străine, auzi-vei graiul: „Nu un astfel de post am ales Eu, zice Domnul" (Isaia 58, 6). Dacă te vei abţine de la mâncări, iar pe fratele tău îl vei defăima, vei auzi: „Nu ceea ce intră în gură spurcă pe om, ci ceea ce iese din gură, aceea spurcă pe om" (Matei 15, 11). Din care pricină, curat să fie pântecele de mâncări, cât şi sufletul de păcate. Cele din lăuntru, bine să se înţeleagă cu cele din afară. Nici trupul să nu se îngreuieze de mâncări, nici sufletul să nu se prihănească de vicii, aşa ca Dumnezeul a toate să ne învrednicească de împărăţia cerurilor, întru Hristos Iisus, Domnul nostru, căruia: mărirea şi stăpânirea în vecii vecilor. Amin.

Din greceşte de: *Pr. Ioan Suciu*
— Vinţu

FEMEIA PĂCĂTOASĂ

În sfânta Evanghelie de la Luca este cuprinsă şi o istorisire despre o femeie păcătoasă (Luca 7, 36—50). Despre acea femeie se spune că era cunoscută ca păcătoasă. Ca „păcătoasă" o prezintă Evanghelistul însuşi, când scrie despre ea că „o femeie, care era în oraş, păcătoasă" (7, 37), a intrat în casa unui fariseu, pe nume Simon, unde se găsea Iisus şi stătea la masă. Acea femeie s-a aşezat la picioarele lui Iisus şi plângând, uda cu lacrimi picioarele Mântuitorului, le-a şters cu părul capului ei, le-a uns cu mir şi le-a sărutat (7, 37—38). Aceasta văzând-o fariseul, gazdă a lui Iisus, „a vorbit în gândul lui şi a zis: Acesta (adică Iisus), de-ar fi prooroc, ar şti cine este şi ce fel este femeia care se atinge de El, că este păcătoasă" (7, 39). A spus şi însuşi Mântuitorul despre femeia aceea că este păcătoasă, când a zis: „Iertate sunt păcatele ei cele multe" (7, 47) şi când a zis chiar către femeie: „Iertate îţi sunt păcatele" (7, 48).

La acestea fiindu-ne luarea-aminte, nu-i de mirare că pomenind noi însine de „femeia păcătoasă" sau auzind pe alţii pomenind de ea, totdeauna ne gândim la o anume femeie păcătoasă, la una şi aceeaşi, la cea despre care relatează sfântul Evanghelist Luca şi către care a zis Domnul Hristos: „credinţa ta te-a mântuit; mergi în pace" (7, 50).

Fariseul Simon, cel ce Îl chemase pe Iisus în casa sa, se îndoia de calitatea de prooroc a Celui pe care Îl primise. Domnul Hristos, însă, cunoscător fiind al gândurilor lui Simon, a luat în considerare îndoiala lui, neexprimată în cuvânt, şi punându-l faţă în faţă cu femeia păcătoasă, a dovedit că el, fariseul cel falnic, este mai prejos decât femeia pe care o judeca şi o condamna: „Vezi pe femeia aceasta? a zis Domnul. Am intrat la tine în casă: apă (de spălat) pe picioare nu mi-ai dat; ea, însă, cu lacrimi mi-a udat picioarele şi le-a şters cu părul ei. Sărutare nu mi-ai dat; ea, însă, de când am intrat, n-a contenit să-mi să-

(Continuare în pag a 2-a)

Arhimandritul Teofil Părăian

Formarea duhovnicească şi misionară*

I. *Formarea duhovnicească ca disciplină de învăţământ teologic*

Introducere

Între disciplinele teologice, studiul *Formării duhovniceşti şi misionare* ocupă un loc aparte şi am putea spune, un loc de frunte. Toate disciplinele ce se predau în teologie urmăresc înzestrarea tinerilor studenţi teologi cu cunoştinţele profesionale necesare viitorilor slujitori ai altarelor Bisericii noastre. Formarea duhovnicească şi misionară vine să încununeze pregătirea profesională cu efortul de a trăi personal, de a împropria comara studiilor teoretice, realizând idealul vieţii creştine, în ceea ce numim un *om duhovnicesc*. „În Ortodoxie — scrie părintele Stăniloae — învăţăturile de credinţă nu se pot separa de trăirea lor duhovnicească" pentru că „mistica nu este un pur sentimentalism, iar învăţăturile de credinţă o exclusivă teologie teoretică de definiţii abstracte".

Preotul, ca om duhovnicesc şi ca săvârşitor al celor sfinte, trebuie să se distingă faţă de restul credincioşilor săi nu numai printr-o viaţă morală ireproşabilă, ci şi prin ceva în plus: o intensă trăire lăuntrică, duhovnicească. Este vorba de *cultivarea spiritului*, a acelei părţi superioare din fiinţa noastră, care constituie „chipul lui Dumnezeu" în om. După învăţătura marilor teologi ai Bisericii creştine, duhul sau spiritul, adică esenţa cea mai lăuntrică a fiinţei noastre este sediul sau altarul Harului divin. Prin Harul Duhului Sfânt, atât cel primit în Taina Sfântului Botez (comun pentru toţi creştinii botezaţi) cât şi prin harul special al Preoţiei, devenim „biserici" ale lui Dumnezeu (1 Cor. III, 16), temple ale Duhului Sfânt (2 Cor. VI, 19). Este „împărăţia lui Dumnezeu dinlăuntrul nostru" — de care vorbeşte Mântuitorul (Luca XVII, 21). Sfântul Apostol Pavel vorbeşte despre „omul cel dinlăuntru" spre care trebuia să ne îndreptăm atenţia (Efeseni III, 16—18). De aceea „nu pierdem curajul, ci chiar dacă omul cel din afară se strică, cel dinlăuntru însă se înnoieşte din zi în zi" (2 Cor. IV, 16).

Studiul nostru de *Formare duhovnicească şi misionară* urmăreşte iniţierea creştinului şi îndeosebi a viitorului preot, în atingerea ţintei spiritualităţii creştine ortodoxe care este unirea omului cu Dumnezeu în Hristos. Ea este nu numai o ţintă ci şi un progres nesfârşit. Sfântul Grigorie de Nissa, în cartea intitulată *Viaţa lui Moise* sau *Tratatul despre desăvârşire în virtute* spune că „sufletul fiind atras de Dumnezeu este într-o continuă mişcare ascendentă către treptele superioare ale plenitudinii Harului. Simbolul acestei înaintări este Moise şi presupune o continuă eliberare de patimi, o creştere spirituală spre vârsta „bărbatului desăvârşit care este Hristos" (Efeseni IV, 13). Epectaza înseamnă progres în virtute şi acţiune, deoarece creştinul nu trebuie să renunţe niciodată la ceea ce a dobândit, ci trebuie să

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. prof. Dr. Gheorghe Liţiu

* În planul de învăţământ al Facultăţii de Teologie s-a introdus o disciplină nouă: *„Formarea duhovnicească şi misionară"*. Scopul urmărit prin această disciplină este indicat chiar în denumirea ei. Sarcina predării noii discipline ar reveni, în primul rând, duhovnicilor Facultăţilor de Teologie.

Neexistând la ora actuală un curs redactat, care să poată fi luat ca bază în activitatea didactică a celor care predau această disciplină, vom fi bucuroşi să găzduim, în paginile „Telegrafului Român" puncte de vedere privind cuprinsul programei analitice şi chiar teme redactate din această programă. Începem cu o contribuţie din partea Facultăţii de Teologie din Oradea.

Sfânta Liturghie — Marea Iubire

(Urmare din pag. 1)

a Creației, cu toate componentele ei, angrenate în marea armonie a viabilității, cum s-ar menține dacă nu prin purtarea de grijă a lui Dumnezeu. Numai dacă medităm asupra acestui proces cosmic, al derulării vieții, ca un imens mecanism de ceasornic, ne copleșește atotputernicia și atotprezența Tatălui, despre care Fiul mărturisește: „Tatăl Meu până acuma lucrează; și Eu lucrez"[4]. Dumnezeu este într-o neîntreruptă activitate și ori de câte ori ne rugăm, credem în providența divină și ne întâlnim cu purtarea de grijă a Ziditorului a toate. De aceea, Sfântul apostol Petru zice: „Lăsați-I Lui toată grija voastră, căci El are grijă de voi"[5].

Firește, dacă și Fiul lucrează precum lucrează Tatăl, atunci, în calitatea noastră de fii ai Tatălui și frați prin har ai Fiului, suntem chemați la o activitate productivă, la o împreună lucrare pentru cele de trebuință vieții noastre trupești și sufletești. „Noi împreună-lucrători cu Dumnezeu suntem" zice Sfântul apostol Pavel. Cu ajutorul lui Dumnezeu, desăvârșim lucrarea noastră, așa cum a spus Mântuitorul: „Fără Mine nu puteți face nimic"[6]. Omul este chemat la o împreună lucrare sau conlucrare cu Dumnezeu! „În înaintarea istoriei are un mare rol, după învățătura creștină, providența dumnezeiască prin aceste trepte noi ce le deschide Dumnezeu creaturii conștiente și prin conducerea creațiunii spre ele și prin ridicarea ei pe ele. Desigur, nici în acțiunea aceasta Dumnezeu nu lucrează singur, ci în colaborare cu acțiunea umană. Dar inițiativa și rolul lui Dumnezeu sunt puse prin revelația supranaturală într-o evidență mai presus de orice echivoc.

Această acțiune pune în relief mai ales faptul că Dumnezeu nu este un Dumnezeu pur conservator al lumii, în anumite forme esențial ciclice, ci un Dumnezeu al unei lumi chemate la perfecțiunea vieții în unirea cu El. El nu e Dumnezeul eternizării lumii în forma existentă, ci al unei lumi pe care o conduce prin mișcare la ținta desăvârșirii în El însuși. Dumnezeu a lucrat în acte trecute, dar în acte care au dus lumea înainte. De aceea trebuie să credem că El lucrează și acum în moduri adecvate timpului nostru și va lucra și în viitor, descoperindu-Se tot mai adecvat în viitor ca să Se descopere deplin în viitorul eshatologic"[7], respectiv vremea din urmă, când Fiul va preda Împărăția Tatălui, adică „și Fiul însuși se va supune Celui ce I-a supus Lui toate, ca Dumnezeu să fie toate în toți"[8]. Noi însine am fost rânduiți să mergem și roadă să aducem și roada noastră să rămână, ca Tatăl să ne dea orice-I vom cere"[9] în numele lui Iisus. Vai de copiii care așteaptă totul „de-a gata", sau de cei care nu vor să știe că au TATA!

Deci, *pâinea cea spre ființă*, pe care o cerem cu atâta insistență de la Tatăl, se obține și prin contribuția, conștiința cu care ne implicăm în obligativitatea vieții de toate zilele, nu ca spectatori și beneficiari fără trudă, ci ca împreună lucrători cu Dumnezeu. „Orice ați face, lucrați din toată inima, ca pentru Domnul și nu ca pentru oameni"[10]. Munca este o binecuvântare!! și ea îi conferă omului o deosebită noblețe — capacitatea propriei sale contribuții care-l susține și-l propulsează spre noi și alte productive investigații. Domnul Dumnezeu i-a spus omului: „În sudoarea fetei tale îți vei mânca pâinea ta, până ce te vei întoarce în pământul din care ești luat"[12]. De aceea, sfântul apostol Pavel aplica un verdict categoric celor delăsători și leneși, în orice sector al vieții s-ar afla: *„Dacă cineva nu vrea să lucreze, acela nici să nu mănânce"*[13].

„Pâinea cea spre ființă"..., nu este a se înțelege în mod global necesarul pentru o viață întreagă! Sfântul Maxim Mărturisitorul zice: „Să cerem prin rugăciune... doar pâinea trebuincioasă zilei (astăzi). Și ...să ne mulțumim numai cu cele ce susțin, dar nu și cu cele ce îndulcesc viața noastră de aici... Să ne arătăm mâncând pentru a trăi, nu trăind pentru a mânca"[14]. Lăcomia, împreună cu alte păcate similare, se pedepsește de Tatăl ceresc. Astfel că „nici furii, nici lăcomii, nici bețivii, nici batjocoritorii, nici răpitorii, nu vor moșteni Împărăția lui Dumnezeu"[15]. Iar pâinea însușită pe nedrept e luată de la gura „fratelui". Și așa cum se spune în Pildele lui Solomon: „Bună e la gust pâinea agonisită cu înșelăciune, dar după aceea gura se umple de pietricele"[16]. Pentru unii ca aceștia, care nesocotesc cinstea, „pântecele este dumnezeul lor"[17]. Un proverb românesc și spune că „lăcomia mănâncă omenia"! Și, de ce să te lași robit de patimi, când „noi n-am adus nimic în lume, tot așa cum nici nu putem să scoatem ceva din ea afară. Ci, având hrană și îmbrăcăminte, cu acestea vom fi îndestulați"[18]. Mântuitorul a spus cu toată claritatea: „Vedeți, și păziți-vă de lăcomie"[19].

Dacă mâine nu mai ființezi, „cele ce ai pregătit ale cui vor fi?"[20]. De aceea, datoria fiecărui om este de-a presta o muncă cinstită și de-a avea încredere în ajutorul nelimitat și permanent al lui Dumnezeu. El însuși ne-a încredințat de asistența Sa divină, zicând: „Toate câte veți cere, *rugându-vă cu credință*, veți primi"[21]. Cu această încredere, să se îndepărteze de la noi orice îndoială, când știm că *Tatăl* nostru este pururea viu și prezent „în cer și pe pământ". Mântuitorul ne și atenționează zicând: „Nu vă îngrijiți pentru sufletul vostru ce veți mânca, nici pentru trupul vostru cu ce vă veți îmbrăca..."[22]. Sufletul având-și astfel prioritatea lui întotdeauna.

Pâinea cea spre ființă nu e numai o hrană materială a trupului, ci este a se înțelege și hrana spirituală a sufletului. Și pentru ca omul să nu ajungă un rob al pântecelui, în preocupările lui, Sfânta Scriptură atenționează ca „grija de trup să nu o faceți spre pofte"[23].

De aceea, pe lângă pâinea propriu-zisă, necesară echilibrului vieții noastre, prima hrană, pâinea cea spre ființă, pâinea necesară statorniciei noastre întru vârtute, este CUVÂNTUL lui DUMNEZEU. Mântuitorul, când a mustrat pe vicleanul diavol în pustie, a zis: „Scris este: „Nu numai cu pâine va trăi omul, ci și cu CUVÂNTUL care iese din gura lui Dumnezeu"[24]. Și acesta este *„Cuvântul vieții"*[25], nu al unei vieți trecătoare cum trecătoare sunt și bucatele, ci este „Viața de veci"[26]. Sfântul Ioan Evanghelistul ÎL identifica pe Acesta cu Iisus Hristos, când scria: „Trei sunt care mărturisesc în cer: Tatăl, Cuvântul și Sfântul Duh, și Aceștia trei Una sunt"[27]. Și mai cu amănunt face descrierea că Acesta „este îmbrăcat în veșmânt stropit cu sânge și numele Lui se cheamă: CUVÂNTUL lui Dumnezeu"[28].

Cuvântul ieșit din gura lui Iisus-Dumnezeu este hrană pentru suflet! Dacă despre cuvintele unui om bun care-i vorbește frumos altuia, se spune în popor: „mi-a spus niște cuvinte de m-au uns; parcă s-au dus la inimă!" —, atunci cu cât mai mult *„ne unge"*, ne hrănește sufletește, *Cuvântul lui Dumnezeu*, pe care-L asculți cu toată credința! Credincioșii pătrunși de evlavie, ascultând Cuvântul lui Dumnezeu din Sfânta Evanghelie, stau în genunchi și se simt hrăniți cu El. De aici și dorul de-a asculta și de-a citi Cuvântul lui Dumnezeu. Iar citirea din Sfânta Scriptură sau Biblie o face cu evlavie și sfială ca pe o rugăciune, nu ca pe orice carte. El simte că stă atunci și ascultă pe Dumnezeu, vorbindu-i și oricât L-ar auzi, i se pare mereu nou și mereu viu. De aceea, Sf. apostol Pavel zice: „Cuvântul lui Dumnezeu e viu și lucrător și mai ascuțit decât orice sabie cu două tăișuri, și pătrunde până la despărțitura sufletului și a duhului, dintre încheieturi și măduvă și destoinic este să judece simțurile și cugetările inimii"[29].

Cuvântul lui Dumnezeu convertește sufletul omenesc și-l ajută să intuiască Împărăția cerurilor. Încă de la începutul activității Sale, Iisus „propovăduind Evanghelia Împărăției lui Dumnezeu... zice: „s-a apropiat Împărăția lui Dumnezeu. Pocăiți-vă și credeți în Evanghelie"[30]. Cuvintele omenești, oricât ar fi de măiestrite, de la o vreme își pierd din prospețimea lor, pe când Cuvântul lui Dumnezeu are farmecul unei actualități permanente. Mântuitorul ne-a încredințat că „Cerul și pământul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece"[31], pentru că Dumnezeu se identifică cu Cuvântul, „Iisus Hristos, ieri și azi și în veci, este același"[32]. Fericitul Augustin, ca un convertit deosebit la calea adevărului, concluziona: „Cuvântul Tău... (Dumnezeule) este izvorul vieții celei veșnice și nu trece"[33]. Mereu ne putem hrăni sufletul cu acest Izvor inepuizabil și dătător de putere spirituală.

O altă și cea mai importantă hrană a vieții noastre, o *altă pâine* pe care o desprindem din înțelesul pâinii celei spre ființă, este pâinea cea sfântă. „Pâinea aceasta obișnuită, zice Sfântul Chiril al Ierusalimului, nu este spre ființă. Dar pâinea aceasta sfântă este spre ființă. Cuvântul „spre ființă" înseamnă: ceea ce este rânduit spre ființarea sufletului"[34]. Despre această pâine sfântă a vorbit Iisus, mulțimilor, aducându-le treptat să înțeleagă care este adevărata și nepieritoarea hrană a vieții: *„Mă căutați nu pentru că ați văzut minuni, ci pentru că ați mâncat din pâini și v-ați săturat. Lucrați nu pentru mâncarea cea pieritoare, ci pentru mâncarea ce rămâne spre viață veșnică și pe care o va da vouă Fiul Omului, căci pe El L-a pecetluit Dumnezeu-Tatăl. ... Tatăl Meu vă dă din cer pâinea cea adevărată. Căci pâinea lui Dumnezeu este cea care se coboară din cer și care dă viață lumii... Eu sunt pâinea vieții; cel ce vine la Mine nu va flămânzi și cel ce crede în Mine, nu va înseta niciodată... Eu sunt pâinea ce s-a coborât din cer. ...Eu sunt pâinea vieții... Pâinea care se coboară din cer este aceea din care, dacă mănâncă cineva, nu moare. Eu sunt pâinea cea vie care s-a pogorât din cer. Cine mănâncă din pâinea aceasta viu va fi în veci. Iar pâinea pe care Eu o voi da pentru viața lumii este trupul Meu... Cel ce mănâncă trupul Meu și bea sângele Meu are viață veșnică, și Eu îl voi învia în ziua cea de apoi. Trupul Meu este adevărată mâncare și sângele Meu, adevărată băutură. Cel ce mănâncă trupul Meu și bea sângele Meu rămâne întru Mine și Eu întru el... și cel ce Mă mănâncă pe Mine va trăi ptin Mine"*[35].

Este minunea minunilor! Numai singur Iubitorul de oameni Dumnezeu, care l-a făcut pe om, din marea Sa Iubire îl poate face nemuritor, îl poate îndumnezei. Din acea nemitarnică și dumnezeiască Iubire, Se dă pe Sine, spre hrană nestricăcioasă și dătătoare de viață veșnică. *„Cel ce mănâncă această pâine va trăi în veac"*[36]. Dar ca să poți gusta dintr-o asemenea pâine, trebuie să fii într-adevăr *„flămând"* și când ceri *„Pâinea cea spre ființă"*, să fii sufletește la înălțimea acestei mese de taină. Sfântul apostol Pavel zice: „Vă îndemn, deci, fraților, pentru îndurările lui Dumnezeu, să înfățișați trupurile voastre ca pe o jertfă vie, sfântă și bine plăcută lui Dumnezeu"[37]. Să devenim oameni noi, „la starea bărbatului desăvârșit, la măsura vârstei deplinătății lui Hristos"[38]. Fericitul Augustin, frământat de cereasca chemare, redă, ca și când ar fi auzit glas de sus: „Sunt hrana celor mari, *crește* și Mă vei mânca. Nu tu Mă vei schimba în tine așa cum schimbi hrana trupului, ci tu te vei schimba în Mine"[39].

Pentru cei mai puțin întăriți în credință, Sfântul Chiril al Ierusalimului atenționează în Catehezele sale, zicând: „Nu te uita deci la pâine și la vin ca la pâine și vin obișnuit. Ele, potrivit hotărârii Stăpânului, sunt trup și sânge ale lui Hristos... Să nu judeci taina după gustare, ci încredințează-te prin credință că ai fost învrednicit de trupul și sângele lui Hristos"[40]. Și aceasta este pâinea cea spre ființă, spre viață nemuritoare, la care suntem chemați prin rugăciunea *Tatăl nostru*, cugetând cu sfințenie la momentul liturgic euharistic ce se apropie. Și precum odinioară, Mântuitorul a chemat mulțimile la o altă *„pâine"* decât cea pe care au mâncat-o și „s-au săturat", aceeași chemare ne-o adresează prin rugăciunea *„Tatăl nostru"*. El, Domnul, ne-a învățat să alegem cele veșnice în locul celor vremelnice și să nu ne oprim la o „mâncare pieritoare" care poate distanța oamenii și chiar învrăjbi, rupându-i de comuniune, ci să căutăm mai cu osebire „pâinea vieții", care solidarizează făptura umană și o dispune spre mai multă iubire. De aici, și *importanța deosebită a înfrânării, a postului.*

Mântuitorul descoperă taina adevăratei vieți, a vieții veșnice, la care nu poate avea acces decât cel care se hrănește cu trupul și sângele Domnului în sfânta taină liturgică a Euharistiei. In ea culminează cererea din „Tatăl nostru" pentru „pâinea cea spre ființă". *„Trupul Meu este adevărata mâncare și sângele Meu, adevărata băutură"*. De aceea, până la momentul consacrat în Sfânta Liturghie pentru împărtășirea cu Trupul și Sângele Domnului, rugăciunea *Tatăl nostru*, cu cererea: *„pâinea noastră cea spre ființă"*, rămâne un moment sacru, de reflecție, de profundă meditație și de pregătire sufletească.

---

4 In. 5, 17.
5 I Petru, 5, 7.
6 In. 15, 5.
7 Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae: Teologia Dogmatică Ortodoxă, vol. I, București, 1978, p. 491.
8 I Cor. 3, 9.
9 In. 15, 16.
10 Col. 3, 23.
11 Fac. 1, 28.
12 Fac. 4, 19.
13 Lc. 12, 20.
14 Sf. Maxim Mărturisitorul, în Filocalia vol. II, op. cit., p. 277.
15 I. Cor. 6, 10.
16 Pilde, 20, 17.
17 Filip. 3, 19.
18 I Tim. 6, 7—8.
19 Lc. 12, 15.
20 Lc. 12, 20.
21 Mt. 21, 22.
22 Mt. 6, 25.
23 Ro. 13, 14.
24 Mt. 4, 4 și Deut. 8, 3.
25 I. In. 1, 1.
26 I. In. 1, 2.
27 I. In. 5, 7.
28 Apc. 19, 13.
29 Evr. 4, 12.
30 Mc. 1, 14—15.
31 Mt. 24, 35.
32 Gal. 13, 8.
33 Fer. Augustin: Scrieri alese, Partea întâia: Confessiones-Mărturisiri. Trad. de prof. Dr. Docent Nicolae Barbu. Edit. Instit. Biblic și de Misiune al Bis. Ort. Rom. București, 1985, p. 304.
34 Sf. Chiril al Ierusalimului: Catehezele, partea II. Trad. de Pr. D. Fecioru, Izvoarele Ortodoxiei, Nr. 7, București, 1943, p. 573.
35 In. 6, 26, 32, 33, 35, 41, 48, 50—51, 54—56—57.
36 In. 6, 58.
37 Ro. 12, 1.
38 Ef. 4, 13.
39 Fer. Augustin, op. cit., p. 160.
40 Sf. Chiril al Ierusalimului, op. cit., p. 563.

TERTULIAN — opera

Tertulian a fost un scriitor de seamă și a fost considerat un Origen al Bisericii latine, aceasta fiindcă a scris foarte mult și ceea ce a scris a fost în limba latină. De la el ne rămân 31 de scrieri autentice: 14 compuse în timpul când se afla și trăia în sânul Bisericii, de la 197—206; 12 compuse în perioada semimontanistă de la 206—213 și 5 compuse în perioada montanistă, de la 213—222. De la această dată unii socotesc moartea lui. Dar Tertulian nu a mai scris deoarece era prea bătrân.

Scrierile lui Tertulian le putem împărți după cuprinsul lor în patru grupuri: 1. Scrieri apologetice, care au ca obiect apărarea creștinismului; 2. Scrieri polemice (de controversă), care au ca scop lupta împotriva ereziilor; 3. Scrieri dogmatice, care au ca obiect expunerea credinței creștine; 4. Scrieri morale și disciplinare, care au ca scop arătarea modului de punere în practică a învățăturii creștine.

1. *Scrierile apologetice*. Tertulian întocmește aceste scrieri în timpul când sufletul său ardea de dorul credinței și când vedea autoritatea romană pedepsind pe nedrept și în mod sălbatic pe creștinii curați. Ne găsim într-o vreme aspră, când persecuția păgână își întindea aripa zdrobirii barbare peste trupurile sfințite ale creștinilor. Toate acestea l-au impresionat profund pe proaspătul, dar temeinicul creștin, care era Tertulian. In această categorie enumerăm următoarele scrieri, ale căror titluri le redăm în original (în limba latină).

Ad nationes este o scriere adresată păgânilor și este în două cărți. În prima se ocupă de moravurile păgânilor iar în a doua de doctrina politeistă și le amintește păgânilor că înainte de a critica pe creștini, trebuie să-și vadă greșelile lor. Combate pe păgâni cu acuzațiile pe care le aduceau creștinilor. Este scrisă pe la anul 197.

Apologeticum este scrisă în 50 de capitole și este cea mai importantă din acest grupaj de scrieri. Am putea spune că este o capodoperă apologetică și este adresată guvernatorilor de provincii, îndeosebi celui al Africei, care persecuta pe creștini. Scopul acestei scrieri a fost să dovedească nelegitimitatea persecutării creștinilor, din punct de vedere juridic. Creștinii se aflau închiși, erau insultați și li se interzicea pur și simplu existența. Spre deosebire de celelalte apologii din vechime, aceasta combate mai mult și aproape exclusiv numai învinuirile de ordin politic aduse creștinilor: disprețuirea zeilor statului și crima împotriva împăratului, trecând apologetica de pe terenul filozofic pe cel juridic. Scrierea mai are și un interes de a demonstra moralitatea creștinilor. Ea este întocmită în anul 197. La începutul apologiei critică procedura întrebuințată în procesele împotriva creștinilor. „Stranie Jurisprudență" — scrie el despre directivele date de Traian lui Pliniu cu privire la creștini, arătând că acestea sunt inconsecvente și se contrazic singure. „Creștinii nu trebuiesc căutați" spune Traian — deci recunoștea că nu sunt vinovați, dar totuși în continuare dispune că dacă sunt aduși în fața tribunalului și dovediți a fi creștini să fie pedepsiți. Pentru ce vină? Pentru numele lor numai. Numele de creștin e tot ce pot imputa păgânii creștinilor, dat fiind că infamiile secrete, crimele de ateism și crima împotriva împăratului, sunt pure invenții și calomnii. Dar nici nu li se dă voie creștinilor să se apere de aceste învinuiri, ci li se interzicea apărarea, forțându-se procedura, care dă voie tuturor acuzaților să se apere, ci magistrații pedepseau numai spre a satisface gustul poporului superstițios și necunoscător al creștinilor, care s-a învățat de pe vremea lui Nero să atribuie creștinilor toate relele ce se abat peste imperiu: „Dacă Tibrul se revarsă peste maluri, dacă Nilul inundă ogoarele, dacă cerul nu trimite ploaie, dacă pământul se cutremură, dacă e foamete, dacă e iveste vreo molimă, îndată se strigă: „La leu cu creștinii!". Altă abatere de la procedura dreaptă e că pe când altor acuzați li se smulge mărturisirea, creștinilor li se aplică spre a le stoarce negarea creștinismului. Cap. 39 este un

(Continuare în pag. a 3-a)

Arhid. prof. dr. Constantin Voicu

Femeia păcătoasă

(Urmare din pag. 1)

rute picioarele. Cu untdelemn capul Meu nu l-ai uns; ea, însă, cu mir Mi-a uns picioarele" (7, 44—46). Cu alte cuvinte: tu judeci pe cea care este mai presus de tine. Cinstirea ei față de Mine este mai presus de cinstirea pe care Mi-o dai tu.

Din cele scrise de sfântul Evanghelist Luca, înțelegem că femeia păcătoasă, fiind cinstitoare a Mântuitorului, și-a revărsat inima ei cinstitoare în lacrimile cu care a udat picioarele Domnului Hristos, în sărutările cu care I-a acoperit picioarele, precum și în mirul cu care I le-a uns... Cinstirea pe care I-o aducea ea Mântuitorului ei, precum și al lumii întregi era unită cu iubirea, pe care Fiul lui Dumnezeu a avut-o în vedere, când a zis: „Iertate sunt păcatele ei cele multe, căci mult M-a iubit" (7, 47).

Pentru credința ei în Mântuitorul, precum și pentru iubirea ei cinstitoare către Cel ce a ridicat păcatele lumii, femeia păcătoasă a primit iertarea păcatelor și pacea sufletului, de vreme ce a auzit de la Fiul lui Dumnezeu, nu numai „iertate îți sunt păcatele", ci și „credința ta te-a mântuit; mergi în pace".

Sfânta noastră Biserică, luând în seamă pe femeia păcătoasă, ca exemplu de pocăință, în rânduielile ei de slujbă, ne dă prilejul să ne asemănăm și noi cu ea, ca să înțelegem că n-am ajuns la măsura pocăinței pe care a vădit-o ea, și să cerem de la Domnul și Mântuitorul nostru, să ne dea El ceea ce ne lipsește, căci zicem în una din alcătuirile de la sfânta slujbă: „Lacrimi dă-mi mie, Dumnezeule, ca oarecând femeii celei păcătoase, și mă învrednicește să ud preacuratele Tale picioare, care pe mine din calea rătăcirii m-au izbăvit; și mir de bună mireasmă să aduc Ție, viață curată, întru pocăință mie agonisită, ca să aud și eu glasul Tău cel dorit: credința ta **te-a mântuit; mergi în pace**.

Miercuri, în săptămâna sfintelor patimi, sfânta noastră Biserică face pomenire de femeia care a uns cu mir pe Domnul Hristos, înainte de sfânta Sa pătimire, și cu acest prilej, amintește și de femeia cea păcătoasă, — căci femei care au uns cu mir pe Domnul Hristos au fost mai multe. La femeia păcătoasă fiindu-ne luarea aminte, în miercurea cea mare, ne împodobim sufletul, la sfintele slujbe rânduite pentru acea zi, cu gânduri ca acestea: „Cea defăimată pentru viață și cunoscută pentru întoarcere țiind mireasme, s-a apropiat către Tine, zicând: să nu mă lepezi pe mine, păcătoasa, Cel ce Te-ai născut din fecioară. Să nu treci lacrimile mele, Cel ce ești bucuria îngerilor. Ci mă primește pe mine, ceea ce mă pocăiesc, pe care nu m-ai lepădat, când păcătuiam, Doamne, pentru mare mila Ta." Și iarăși: „Doamne, femeia ceea ce căzuse în păcate multe, simțind dumnezeirea Ta, luând rânduială de mironosiță și tânguindu-se, a adus Ție mir, mai înainte de îngropare, zicând: „Vai mie, că noapte îmi este mie înfierbântarea desfrânării și întunecată și fără de lună, pofta păcatului. Primește izvoarele lacrimilor mele, Cela ce scoți cu norii apă din mare. Pleacă-Te spre suspinurile inimii mele, Cel ce ai plecat cerurile cu nespusa plecăciune, ca să sărut preacuratele Tale picioare și să le șterg pe ele iarăși cu părul capului meu, al cărora sunet auzindu-l cu urechile Eva în rai, de frică s-a ascuns. Cine va cerca mulțimea păcatelor mele și adâncurile judecăților Tale, de suflete Mântuitorule, Izbăvitorul meu? Să nu mă treci cu vederea pe mine, roaba Ta, Cel ce ai nemăsurată milă."

Sfârșesc gândurile acestea în legătură cu femeia păcătoasă, cu o rugăciune, scrisă de Maica Teodosia (Zorica) Lațcu, rugăciune în care este pomenită și femeia la care ne este acum luarea aminte.

Rugăciune

Doamne, încă să nu-mi dai
Frumusețile din rai
Și încă nu-mi dărui
Ale slavei bucurii.
Nu mă-ndemn încă să-Ți cer
Fericirile din cer.

Până când prin lume-Ți duci,
Tu, povara sfintei cruci,
Până când însângerat
Și lovit și înspinat,
Treci pe calea cu dureri,
Fericire, cum să-Ți cer?

Dă-mi, stăpâne, crucea Ta
Și mă-nvață a o purta
Și în inimă, cu jale,
Dă-mi durerea Maicii Tale
Și în piept, cu frângere,
Dă-mi a Maicii plângere.

Dă-mi, Stăpâne, să-Ți sărut
Urma pașilor în lut
Și mai dă-mi cu sârg s-alerg
Tălpile să Ți le șterg,
Cu iubirea mea duioasă,
Ca femeia păcătoasă.

Întemeiați pe credința în Mântuitorul nostru, cinstitori și iubitori față de El fiind, să avem încredințarea că ne va primi și pe noi, cum a primit pe femeia păcătoasă, și ne va zice și fiecăruia dintre noi: „Iertate sunt păcatele tale" și „credința ta te-a mântuit, mergi în pace".

Formarea duhovnicească și misionară

(Urmare din pag. 1)

continue ceea ce a început. Toți părinții răsăriteni spun, de aceea că *desăvârșirea nu are hotar*. „Râvniți deci darurile (harismele) cele mari..." ne îndeamnă Sf. Ap. Pavel (1 Cor. XII, 31).

Pe urcușul acesta al formării duhovnicești, tradiția spiritualității ortodoxe distinge două mari etape: una a înaintării spre desăvârșire prin eforturi de purificare de patimi și de dobândire de virtuți; și o alta de viață mereu mai înaintată în unirea cu Dumnezeu, în care lucrarea omului este înlocuită cu lucrarea lui Dumnezeu, omul dând din partea sa mai mult receptivitatea sau deschiderea pentru umplerea lui de tot mai multă viață dumnezeiască.

Pentru caracterizarea acestei uniri, în Răsărit se mai folosește termenul îndrăznet de *îndumnezeire* sau de *participare la dumnezeire*, care reprezintă ultima treaptă a desăvârșirii omului. La această stare de desăvârșire și de unire tainică cu Dumnezeu se ajunge numai prin îndelungate eforturi, un șir întreg de străduințe până la dobândirea ei. Apostolul Pavel compară aceste străduințe cu exercițiile trupești la care se supuneau atleții pentru a deveni biruitori în lupte. „Cine se luptă la jocuri, nu este încununat dacă nu s-a luptat după legile jocului" (2 Timotei II, 5). Legile luptei pentru curățirea de patimi sunt cuprinse în Tradiția Sfinților Părinți ai Bisericii, a marilor trăitori de viață duhovnicească. Ele sunt cuprinse sub termenul de *ascеză*. In cursul ascezei se suprimă prin stăruință îndelungată, deprinderile vicioase și se sădesc în fire deprinderi virtuoase.

Viața duhovnicească lăuntrică nu rămâne ascunsă în inima preotului. Calitatea manifestărilor din afară, în exercițiul funcțiunii preoțești, izvorăște din această viață lăuntrică duhovnicească, dar efectele ei se văd în *lucrarea misionară*. Ce trebuie să înțelegem prin lucrarea misionară, ca efect și produs al vieții duhovnicești? Nicidecum un prozelitism religios, care nici nu este în firea Bisericii noastre. E vorba de un *misionarism intern*, de o dinamizare a sentimentului religios, de creștere pe făgașul tradiției autentice ortodoxe, a preotului mai întâi și prin el, a credincioșilor săi. Puterile sufletești ale preotului trebuiesc alimentate mereu prin *luminarea minții și întărirea credinței*, prin *înnobilarea inimii* și *înmulțirea dragostei*, prin *întărirea voinței* și a *nădejdii* ațintite mereu spre cer. Rugăciunea deasă și fierbinte, mărturisirea deasă și cu vrednicie, reculegerea prin meditație și examenul de conștiință frecvent și o *înaltă trăire duhovnicească*, iată mijloacele clasice ale formării duhovnicești și ale întăririi și perfecționării zelului misionar.

Pastorația noastră misionară are drept obiectiv preocuparea de a ne întări credincioșii în credința cea dreaptă, în trăirea acestor adevăruri de credință, păstrând astfel „unitatea credinței" și prin aceasta „împărtășirea Sfântului Duh" în Biserica strămoșească, factor de seamă al unității întregului popor, piatra de temelie a existenței lui prin veacuri și dăinuirea lui în viitor.

Taina Sfintei Mărturisiri

Singur Dumnezeu își este suficient Sieși, și egal cu Sine, izvor și sursă primordială a toate, necondiționat de nimic din afară de Sine. Omul, creatura lui Dumnezeu, este prin vocație și structură destinat comunicării, el neputându-se împlini decât în măsura în care se va deschide în chip egal cu o parte a sufletului spre ceilalți, iar cu cealaltă spre Dumnezeu.

Faptul că Mântuitorul Hristos a rânduit între cele șapte Taine ale Bisericii Sale și Taina Mărturisirii nu face decât să confirme această realitate a firii omenești. Nimic nu tulbură mai grav liniștea sufletului omenesc decât păcatul. Păcatul strică armonia firii, zdruncină echilibrul interior, naște neliniște și spaimă, tulbură tihna, arde și mistuiește orice umbră de pace sufletească. El este o povară care apasă asupra sufletului, și dacă încercăm să fim într-adevăr sinceri cu noi înșine va trebui să recunoaștem că măcar o dată în viață am simțit nevoia de a ne apropia de un prieten sau de cineva care ne este apropiat și căruia să i ne confesăm, iar prin aceasta am simțit că parcă ne-am ușurat sufletește. Această nevoie a sufletului omenesc de a se elibera de povara păcatului prin mărturisire este veche ca însuși omul, și o întâlnim încă din primele faze de manifestare ale religiosului, din momentul în care omul a devenit conștient de sine și de dependența lui de divinitate, ea fiind o permanență a oricărei religii, indiferent de nuanța ei.

Întrucât mozaismul, religia Vechiului Testament, ne este mai familiar și mai apropiat nouă, vom ilustra această realitate prin câteva exemple care îi aparțin și care vor demonstra cu prisosință acest fapt. Prin Moise, cel mai mare conducător spiritual al poporului evreu, Dumnezeu a rânduit obligația mărturisirii personale a fiecărui om în fața preotului, ca mijloc curativ al conștiinței, și unica modalitate de reconciliere a celui păcătos cu El: „Dacă omul a căzut în păcat prin vreunul din aceste chipuri, atunci să-și mărturisească păcatul săvârșit" (Lev. 5, 5). Specificul legii mozaice era însă condiționarea absolvirii de păcat prin aducerea unei jertfe animaliere la templu, ca semn al împăcării cu Dumnezeu. Certificarea faptului că iertarea era făcută se lega de o mărturisire prealabilă în fața preotului: „Preotul să-l curățească de păcatul pe care l-a săvârșit... și păcatul i se va ierta" (Lev. 5, 13). Există multe alte cazuri în Vechiul Testament din care rezultă clar că mărturisirea se făcea personal în fața preotului: regele Saul își mărturisește păcatul înaintea lui Samuel (I Regi 13, 11—14); David se destăinuie în fața proorocului Natan. Sf. Ioan Botezătorul, Înaintemergătorul lui Iisus, condiționa dobândirea mântuirii prin pocăința care se naște din mărturisirea personală a păcatelor, așa cum a și practicat-o de altfel: „toți cei din Ierusalim se botezau de către el, mărturisindu-și păcatele" (Marcu 1, 5).

Departe de a fi legiferată ca taină în legea mozaică, fiind mai degrabă o prefigurare, ea va căpăta acest statut abia în cadrul Bisericii creștine, prin faptul că însuși Mântuitorul o instituie, atunci când le conferă apostolilor săi puterea de a ierta păcatele: „Precum M-a trimis pe Mine Tatăl, vă trimit și Eu pe voi. Și suflând asupra lor le-a zis: Luați Duh Sfânt, cărora veți ierta păcatele le vor fi iertate și cărora le veți ține, vor fi ținute" (Ioan 20, 21—23) și prin apostolii săi urmașilor acestora: episcopii și preoții.

Proces sufletesc complex, implicând o prefacere totală a celui credincios, Mărturisirea ca Taină presupune anumite etape pe care trebuie să le parcurgă cel care experimentează aceasta.

O primă etapă este mărturisirea propriu-zisă, prin care înțelegem actul comunicării sincere dintre penitent și slujitorul bisericesc, comunicare bazată pe deschiderea sufletului în fața acestuia, lăsând deoparte orice fel de resentiment, el trebuie să aibă convingerea că își mărturisește păcatele lui Dumnezeu, preotul nefiind decât un mijlocitor, un martor ce-i va garanta actul iertării.

Mărturisirea păcatelor nu poate izvorî decât dintr-o sinceră căință pentru păcatele săvârșite și din dorința de a se îndrepta cu adevărat, aceasta fiind o a doua etapă.

Pentru a întări în sufletul penitentului faptul că a fost iertat într-adevăr, se dă un anumit canon, (post, rugăciuni, fapte de caritate, lecturi biblice, etc.), care va avea și un rol profilactic, anume de a-l ajuta ca pe viitor să se ferească de la săvârșirea acelorași păcate, precum și de a-l obliga să mediteze cu seriozitate asupra păcatelor săvârșite, din care va scoate învățăminte.

Dezlegarea, pe care preotul o face în numele lui Hristos, este cea prin care se conferă penitentului harul iertării păcatelor.

Taina Spovedaniei nu poate fi săvârșită decât de persoane anume chemate, și acestea sunt episcopii și preoții ca urmași direcți ai Sf. Apostoli, așa cum ne încredințează însuși Mântuitorul Hristos. Oricâte veți lega pe pământ, vor fi legate și în cer, și oricâte veți dezlega pe pământ, vor fi dezlegate și în cer" (Matei, 18, 18).

Preot N. Stoia

O formație corală bisericească la 42 de ani de activitate

În parohia Vișlea de Sus există un cor, care în acest început de an împlinește patruzeci și doi de ani cu o activitate neîntreruptă.

În iarna anului 1947/1948, învățătorul apoi profesorul Ioan I. Șerban, fiul satului, a pregătit un cor pe patru voci bine pus la punct, dar regimul comunist-ateu i-a interzis să mai frecventeze biserica. Lucrurile au rămas baltă, până când în parohia noastră s-a așezat un basarabean refugiat cu numele Zaharia Țurcan, cântăreț priceput și cunoscător al muzicii bisericești. Acesta a pregătit din nou corul după D. Cunțan pe patru voci, în iarna anului 1952/53. Bine pregătit, în luna februarie 1953 a început să cânte la Sfânta Liturghie. Pentru praznicul „Nașterii Domnului" totdeauna s-a pregătit un concert de colinde. La fel la praznicul „Învierii Domnului" s-au pregătit cântări adecvate bucuriei praznicului. Corul a mai cântat la cununiile religioase și la înmormântări. În mai multe rânduri a cântat și la hramul Mânăstirii Sâmbăta de Sus, lucru menționat în Telegraful Român din 1981.

Corul a mai făcut câteva ieșiri în parohiile din jur și a fost un ajutor prețios în lucrarea duhovnicească a preotului paroh. Toată strădania unui preot este mântuirea credincioșilor. Preotul se mântuiește sau se pierde împreună cu credincioșii lui după cum învață „părinții bisericii".

Corul a fost condus de cântărețul Zaharia Țurcan până în anul 1965, când a plecat la o fiică a lui în părțile Orăștiei. Din acel an corul a fost condus de preoteasa Eugenia Bălescu, cu multă râvnă și dragoste pentru lucrul Domnului.

Din anul 1987, corul a fost condus de o bună credincioasă a parohiei, pricepută în muzică, Livia A. Stoica.

În prezent este condus de Elena Stoica căsătorită Meterna.

Preotul ca păstor de suflete, slujitor lui Dumnezeu și credincioșilor e dator să se străduiască ca prin orice mijloace să-i apropie de Dumnezeu și între ei. Un cor bun, cântăreți buni la strană sunt un ajutor prețios preotului la oficierea cu demnitate a sfintei Liturghii și a celorlalte servicii relgioase.

Să ne gândim că sectarii câștigă adepți și prin cântare. Sfântul Apostol Pavel ne dă următorul îndemn: „Vorbiți între voi în psalmi și în laude și în cântări duhovnicești, lăudând și cântând Domnului în inimile voastre." (Ef. 5, 19).

Pr. Nichita Bălescu
Vișlea de Sus

Rugăciunea din Grădina Ghetsimani...

(Urmare din pag. 1)

i-a aflat iarăși dormind, **căci erau ochii lor îngreunați**" (Matei 26, 40—43) „și nu știau ce să-i răspundă" (Marcu 14, 40). „Și lăsându-i, s-a dus iarași și s-a rugat a treia oară, același cuvânt zicând. Atunci a venit la ucenicii Săi și le-a zis: dormiți acum și vă odihniți. Iată, s-a apropiat ceasul și Fiul Omului se va da în mâinile păcătoșilor" (Matei 26, 46). „Sculați-vă să mergem! Iată s-a apropiat (vânzătorul)! Și încă pe când vorbea, iată, Iuda, unul din cei doisprezece, a venit și cu dânsul mulțime multă cu săbii și cu ciomege de la arhierei și de la bătrânii poporului. Iar vânzătorul le-a dat semn, zicând: „Pe care îl voi săruta, acela este" (Matei 26, 47—49) „Prindeți-I și duceți-l sub pază" (Marcu 14, 44). „Și îndată venind la Iisus i-a zis: bucură-Te, rabbi!" Și L-a sărutat. Dar Iisus i-a zis: prietene, pentru ce ai venit?" (Matei 26, 50). Și a adăugat apoi: „Iuda, cu sărutare vinzi pe Fiul Omului" (Luca 22, 48). „Deci Iuda, luând oaste și slujitori de la mai marii preoților și de la farisei, a venit acolo cu felinare și cu făclii și cu arme. Iar Iisus știind toate cele ce erau să vină asupra Sa, ieșind, le-a zis: pe cine căutați? Răspuns-au lui: pe Iisus Nazarineanul. Zis-a lor Iisus: Eu sunt. Și sta împreună cu ei și Iuda cel ce-L vânduse. Deci după ce le-a zis: Eu sunt, s-au întors înapoi și au căzut la pământ. Și iarăși i-a întrebat: pe cine căutați? Iar ei au zis: Pe Iisus Nazarineanul. A răspuns Iisus și a zis: v-am spus că Eu sunt. Deci de Mă căutați pe Mine, lăsați-i pe aceștia să se ducă. Pentru ca să se împlinească cuvântul spus de El: din cei pe care mi i-ai dat n-am pierdut nici unul. Și văzând cei ce erau pe lângă El ce avea să fie, i-au zis: Doamne, să lovim cu sabia?" (Luca 22, 53). „Iar Simon Petru având sabie a scos-o și a lovit pe sluga mai marelui preot și i-a tăiat urechea dreaptă. Și era numele slugii Malhus", (Ioan 18, 9). „Iar Iisus răspunzând a zis: lăsați, până aici. Și atingându-i urechea l-a vindecat" (Luca 22, 51). „Și-a zis Iisus lui Petru: bagă sabia ta în teacă (la locul ei) că toți cei ce ridică sabia, de sabie vor pieri" (Matei 26, 52). „Paharul pe care mi l-a dat Tatăl oare nu-l voi bea?" (Ioan 18, 11). „Sau gândești că nu pot să rog pe Tatăl meu și să-mi pună la îndemână chiar acum, mai mult de 12 legiuni de îngeri? Cum, deci, se vor împlini scripturile? Că așa trebuie să fie!... (Matei 26, 53—54). „În același timp Iisus a zis mulțimilor, mai marilor preoților și căpeteniilor templului și bătrânilor: ca la un tâlhar (hoț) ați ieșit cu săbii și cu ciomege. În toate zilele fiind cu voi în templu n-ați întins mâinile asupra mea; dar acesta este ceasul vostru și stăpânirea întunericului" (Luca 22, 52—53). „Deci oastea și căpetenia cea peste o mie și slujitorii ideilor l-au prins pe Iisus și l-au legat" (Ioan 18, 12). „Dar toate acestea s-au făcut, ca să se împlinească Scripturile profeților. Atunci, toți învățăceii l-au lăsat și au fugit" (Matei 26, 56).

b) **Explicarea textului.**

După cum am văzut că ne spune textul Sfintelor Evanghelii, Mântuitorul împreună cu cei 11 Apostoli se îndreaptă spre grădina Ghetsimani. Înainte au trecut podul peste râul Chidron la poalele muntelui Măslinilor, tălmăcindu-se înseamnă „pârâul negru", fiindcă are apa murdară și tulbure. Cam la 100 m se află grădina Ghetsimani, însemnând „teasc de măsline", pentru că avea un teasc pentru stoarcerea untdelemnului din numeroșii măslini aflați aici. Era un loc liniștit, cu cerul senin, unde astrul nopții își revărsa mângâietor razele sale strălucitoare printre crengile măslinilor îmbătrâniți de vreme. De multe ori și-a regăsit Iisus aici liniștea după câte o zi petrecută în zbuciumul și tumultul ei amețitor... Opt din cei 11 Apostoli rămân la intrare, iar cu trei dintre ei: Petru, Iacob și Ioan, Iisus merge mai departe să se roage Părintelui ceresc. Acum îl vedem pe Mântuitorul în înfățișarea Sa omenească. Dacă la schimbarea la față sau la învierea fiicei lui Iair, aceiași trei Apostoli au avut privilegiul să fie uimiți de strălucirea Dumnezeirii Sale, acum ei îl priveau pe Iisus Învățătorul doar ca pe unul dintre ei... Domnul însă știa totul ce avea să se întâmple. El „s-a făcut pentru noi păcat" (II Cor. 5, 21), iar „răsplata păcatului este moartea" (Rom. 6, 23). Știm aceasta din chiar primele cuvinte ale Sfintei Scripturi, când primii oameni au păcătuit și s-au împovărat cu moartea. Și firea împovărată cu păcatul strămoșesc s-a transmis tuturor oamenilor. Aceasta a luat-o asupra Sa și Fiul lui Dumnezeu la întrupare. A luat-o tocmai pentru a o izbăvi de păcat. Și putea s-o facă, fiindcă era singurul care nu avea păcat, fiind Dumnezeu. Dar odată ce a luat firea omenească, a făcut acest lucru pentru a o izbăvi, a o salva, a o elibera, a o mântui de păcat. Și astfel Fiul lui Dumnezeu devine Mântuitorul nostru. Iar aceasta prin Jertfa Sa de ispășire. Și tocmai acum se apropia momentul acestei Jertfe supreme de împăcare a omului cu Dumnezeu. Iisus știa aceasta, cunoștea, vedea înainte toate batjocurile ce se vor năpusti asupra Lui. Vedea toată ura înverșunată asupra Lui; vedea singurătatea copleșitoare; vedea chinurile și suferințele care îi vor măcina trupul în cele mai cumplite dureri; vedea moartea ca preț de răscumpărare ce urma să o aducă; vedea mormântul rece și umed săpat în stâncă... Știa totul, absolut tot, fiindcă era Dumnezeu. Dar firea împovărată cu păcatele tuturor oamenilor, cu toate fărădelegile lumii, îl apăsa tot mai mult și mai greu. Dar cui avea să spună toate acestea? Desigur Apostolilor, dar ei nu pot înțelege această taină a mântuirii noastre. Mama Sa L-ar fi înțeles, dar nu-L putea ajuta cu nimic. Acum a sosit momentul împlinirii profeției dreptului Simion, că „prin inima ei va trece sabie". E sabia durerii care-i va spinteca inima de suferință, văzându-și Fiul adus ca Jertfă. Toate aveau să se împlinească după planul lui Dumnezeu Tatăl; de aceea Iisus se adresează Lui. Se adresează nu ca Dumnezeu Fiul, ci ca „Mielul ce se va aduce spre junghiere", ca Om care își așteaptă suferința în cea mai crâncenă expresie a ei. De aceea, El spune celor trei Apostoli: „Întristat este sufletul Meu până la moarte!" Și lăsându-i „să privegheze", adică să fie treji; eventual să-L însoțească în rugăciunea către Tatăl, se depărtează de la ei ca să se roage. La început rugăciunea este expresia totalei umilințe față de Tatăl, manifestată prin prosternerea cu fața la pământ; apoi se ridică în genunchi și cu ochii înălțați spre cer se adresează Părintelui ceresc: „Tatăl Meu, dacă este cu putință, treacă de la Mine paharul acesta! Totuși nu precum voiesc eu, ci precum voiești Tu". Rugăciunea e simplă și sinceră, pornită din simțăminte firești umane. Paharul simboliza otrava morții, fiindcă în pahar băutura poate fi ușor amestecată cu otravă. Și nu puține au fost victimele acestui pahar... Dacă suntem atenți putem observa că Domnul nu-și impune cererea. El spune: „Dacă este cu putință!" Vedem de aici totala supunere față de voia lui Dumnezeu, așa cum se cuvine și noi să ne rugăm: nu impunând lui Dumnezeu cererea noastră, ci acordându-I Lui încrederea de a interveni în viața noastră și a face cum crede El mai bine, știind că „toate se lucrează spre binele celor ce-L iubesc pe Dumnezeu" (Romani 8, 29). Și Sf. Evanghelie ne spune că Dumnezeu Tatăl îi trimite Fiului Său aflat în postura de Miel spre junghiere, un înger ca să-l mângâie. Zbuciumul rugăciunii primește însă o înfățișare dramatică, devenind de o așa de mare intensitate, încât sudoarea s-a prefăcut în picături de sânge. După cum vedem, rugăciunea lui Iisus din grădina Ghetsimani e rugăciunea marii singurătăți a Celui ce s-a împovărat de păcate. Nu mai e rugăciunea liniștirii de altă dată a Fiului Omului în comuniune cu Tatăl... E suspinul păcatului omenirii și lacrimilor durerii, e zbuciumul, emoția, agitația, părăsirea... Sunt stropii de sânge în viziunea paharului plin până la revărsare cu otrava morții. E batjocura, bătăile, sângele, piroanele, cununa de spini. E rugăciunea de iertare către Tatăl, plătită cu sângele nevinovat al răscumpărării. Și sculându-se merse la Apostoli. Aceștia însă dormeau. Evanghelia ne spune că „dormeau de întristare...". Simțeau și ei întristarea Învățătorului, dar trupul le era prea neputincios ca să participe la ea, să privegheze alături de El. Au preferat să se refugieze în liniștea odihnitoare a somnului ca să poată uita clipele grele prin care trece Învățătorul. De aceea Domnul îi mustră. Și retrăgându-se din nou, Domnul s-a rugat Tatălui, zicând: „Părinte meu, de nu poate trece acest pahar de la mine, ca să nu-l beau, fie voia Ta". Iisus acum se mângâie... Acum va împlini ceea ce le-a spus mai înainte Apostolilor și mulțimilor, „căci m-am coborât din cer, nu ca să fac voia mea, ci voia Celui ce m-a trimis" (Ioan 6, 38). De fapt așa ne-a învățat și pe noi să ne rugăm Părintelui ceresc: „facă-se voia Ta...". Venind a doua oară la Apostoli i-a aflat din nou dormind, „căci erau ochii lor îngreunați". Lăsându-i s-a rugat a treia oară, cerând împlinirea voii Tatălui. Și din nou găsindu-i pe Apostoli dormind, le spune că s-a apropiat ceasul când Fiul Omului va fi dat în mâinile păcătoșilor... Și într-adevăr apare vânzătorul. Era cu oaste romană și cu slujitori de la mai marii preoților și de la farisei. Erau înarmați cu făclii și cu arme. Oastea romană o aveau de la procuratorul Ponțiu Pilat, care își avea reședința la Cezareea Palestinei, dar de Paști venea totdeauna la Ierusalim cu armată. Paștile (Pesahul) era cea mai mare sărbătoare a iudeilor. Era ziua eliberării din cea mai lungă și tiranică robie. Era sărbătoarea „trecerii" spre Țara Făgăduinței prin Moise, alesul, profetul lui Dumnezeu și eliberatorul lor național. Acum ei se vor afirma în bine ca popor liber... Dar în perioada în care ne aflăm nu mai era un popor liber. Ocupația romană era dură și dușmănoasă iudeilor. De aceea, la Paști se adunau israeliți din toată lumea să retrăiască ziua eliberării de altă dată, plângând gloria străbună în pământul natal, la zidurile refăcute (de către Irod cel Mare) ale templului lui Solomon... Și nu de puține ori venirea lor de paști se transforma în revoltă. Iar pentru ca acestea să fie înăbușite în fașă, Pilat era prezent aici cu oastea înarmată. Își avea locul în cetățuia „Antonia" (după numele lui Marc Antoniu) la nord-vest de dealul unde era construit templul. Avea cu el o garnizoană romană de ostași. Se bucură de faptul că iudeii își caută și își găsesc adversarii, certându-se între ei... („Divide et impera!"). Le pune de moment la dispoziție o ceată de ostași, adică o treime dintr-o cohortă, ceea ce înseamnă 200 soldați înarmați. Toți pornesc să-l prindă pe Iisus și pe cei 11 Apostoli ai săi. În fruntea lor se afla Iuda. Nu voia să se autodemaște ca trădător. Se rușina și el de ceea ce a făcut și acum trebuia să împlinească. Acționează mascat, sărutându-și Învățătorul și întâmpinându-L cu cuvintele: „bucură-TE!" ca și cum ar dori să-I comunice o veste bună... Ce tiranică ipocrizie: sărutul e gestul celei mai delicate și gingașe afecțiuni. Și Iuda și-a găsit tocmai această falsitate!... Iisus care cunoștea și simțea totul, răspunse plin de blândețe: „Prietene, pentru ce-ai venit!" Îl socotește încă prieten și îl compătimește parcă de soarta pe care și-a ales-o și de sfârșitul misiunii sale falimentare și tragice. De aceea, îl și mustră: „Iuda, cu o sărutare vinzi pe Fiul Omului?". La aceasta Iuda nu mai răspunde nimic. Nu a crezut că Iisus este Mesia. Dar Domnul vrea să i se descopere pentru ultima dată că El este Fiul Omului, și că împărăția Lui nu este din această lume... Conștiința lui Iuda era însă adormită, iar Domnul bătea la porțile unei inimi ferecate... Nu peste mult timp se va trezi, dar atunci va fi prea târziu...

Apoi Iisus se adresează mulțimii înarmate care-L căuta, întrebându-i: „pe cine căutați?" Ei răspund: „pe Iisus Nazarineanul". Domnul le răspunde: „Eu sunt". Nu le vine să creadă. S-ar fi așteptat să întâlnească un om plin de mânie gata de luptă. Iisus era blând și smerit, cu inima deschisă, plină de iubire și demnitate, complet nevinovat ca să fugă din fața lor, și lipsit de orice dorință de dominație lumească, ca să-și încrucișeze săbiile cu ei... Neputând crede, cad în fața Lui, îmbulzindu-se ca să nu-L scape. De aceea Iisus întreabă a doua oară cu aceeași conștiință a nevinovăției Sale: „pe cine căutați?...". Apoi se predă liniștit în mâinile lor, cerându-le doar ca pe Apostoli să-i lase în pace. Apostolii cred însă că acum a sosit momentul bătăliei pentru întronizarea împărăției mesianice pe pământ. Petru mai violent atacă chiar pe sluga mai marelui preot. Iisus le interzice Apostolilor pe un ton sentențios orice acțiune potrivnică, iar mulțimii îi adresează reprosul că deși le-a vorbit totdeauna pe față, în locurile cele mai populate, vin să-L prindă ca pe un hoț, sau tâlhar. Puteau de fapt oricând să-L prindă în oricare din împrejurări ,fiindcă a vorbit totdeauna pe față, gata oricând să dea socoteală de cuvintele Lui, dar — spune Evanghelia — că de fapt mult înainte „căutau să-L prindă și nimeni nu și-a pus mâinile pe El, că încă nu venise ceasul Lui" (Ioan 7, 30). Nimic în lumea aceasta nu se petrece în afara voinței lui Dumnezeu. Cine nu știe aceasta, nu crede și nu-L socotește pe Dumnezeu ca pe un Părinte bun și iubitor care necontenit veghează la viața sa; și nici nu se consideră fiul sau copilul lui Dumnezeu.

Dar Iisus este prins tocmai acuma, fiindcă „aceasta este ceasul vostru — spune El — și stăpânirea întunericului" (Luca 22, 53). Acum a sosit momentul ca să se „împlinească Scripturile profeților" (Matei 26, 56).

Și Evanghelia încheie acest episod, arătând că „toți ucenicii L-au lăsat și au fugit". Ca și mai înainte când le-a prevestit Patimile, în drum spre Ierusalim, și acum „n-au înțeles nimic (Apostolii) din aceasta" (Luca 18, 34). Vor înțelege ei însă mai târziu această mare taină a mântuirii și vor jertfi pentru ea chiar propria lor viață...

6. **Fixarea cunoștințelor**

Cu cine s-a dus Iisus în grădina Ghetsimani ca să se roage? (Cu Sfinții Apostoli: opt dintre ei au rămas la intrare, iar cu trei: Petru, Iacob și Ioan a intrat în grădină. Despărțindu-se de ei s-a rugat Părintelui ceresc, în zbucium cumplit, încât sudoarea s-a prefăcut în picături de sânge. A cerut Părintelui ceresc ca, dacă este cu putință, să treacă paharul amar al suferinței. Mergând la Apostoli îi află „dormind de întristare". Un înger trimis de Tatăl îl mângâie, încât a doua oară cere Părintelui ceresc împlinirea voii Sale. Venind din nou la Apostoli, îi găsește dormind, „căci erau ochii lor îngreunați". Se roagă pentru a treia oară cu aceleași cuvinte. Și de data aceasta Apostolii sunt copleșiți de somn. Urmează prinderea Domnului în grădina Ghetsimani de ceata de ostași romani alături de reprezentanții sinedriului și mulțime multă, conduși de Iuda, care îl dă în mâinile lor printr-un sărut). Cum au venit potrivnicii lui Iisus să-L prindă? (Înarmați cu ciomege și săbii). De ce? (Fiindcă se așteptau la o luptă crâncenă). Cum a reacționat Iisus? (În mod pașnic, blând și demn cu conștiința nevinovăției Sale). Cum au reacționat adversarii? Rămânând surprinși de atitudinea lui Iisus, învălmășindu-se au căzut înaintea Lui). Ce a făcut Domnul? (Li s-a predat cu aceeași conștiință a nevinovăției Sale). Cum au reacționat Apostolii? (S-au arătat gata de luptă și au chiar început să lovească). Ce atitudine la Domnul față de acțiunea lor? (Le interzice cu desăvârșire să ridice sabia spunându-le că „toți cei ce ridică sabia de sabie vor pieri"). După ce Mântuitorul s-a dat în mâna vrăjmașilor, ce au făcut Apostolii? (Au fugit cu toții, lăsându-L pe Iisus singur).

7. **Temă pentru acasă.**

Se va lectura textul rugăciunii Domnului din grădina Ghetsimani și a prinderii Lui: Matei 26, 36—46.

— Rugăciunea la ieșirea din clasă.

TERTULIAN — opera

(Urmare din pag. a 2-a)

admirabil tablou al vieții creștine. „Acum am să vă dau eu, însumi pe față îndeletnicirile religiei creștine, pentru ca, după ce voi dovedi că nu au nimic rău în ele, să arăt ce au bun, descoperind astfel adevărul. Suntem un sigur corp prin sentimentul comun al credinței, prin unitatea disciplinei și prin legătura aceleiași speranțe. Mergem strânși în grup și adunați ca la luptă ca să asaltăm pe Dumnezeu cu rugăciuni. Acest atac este totuși plăcut lui Dumnezeu. Ne rugăm pentru împărați, pentru miniștri și pentru împuterniciții lor, pentru starea de față a secolului, pentru liniștea așezărilor și pentru întârzierea sfârșitului". Atât că doctrina creștină este cea adevărată, că purtarea creștinilor este ireproșabilă. Orice persecutare nu face nimic altceva decât să încurajeze pe creștini: „Semen est sanguis christianorum" (Sângele — vărsat de creștini — este sămânța creștinilor). Atrage deci atenția păgânilor că persecuțiile luate ca metodă de nimicire a creștinismului sunt arme ineficace, mijloace greșite, căci ele în loc de a împuțina pe creștini, le sporesc numărul.

Creștinismul este o filozofie, curată și teoretic și practic, susținerea unei filozofii nu este o crimă. Pe filozofii păgâni nu-i deranjează nimeni pentru concepțiile lor, nici chiar pe cei ce vorbesc de rău zeii nu-i silesc să aducă jertfă, atunci de ce pe creștini? Creștinii sufăr nedreptele persecuții numai fiindcă sunt buni și pașnici, dar dacă ar fi în principiile lor să răspundă la rău cu rău, ar putea, că deși sunt numai de ieri, au umplut imperiul, de n-au lăsat păgânilor numai templele, ba s-au răspândit și în afară de imperiu la neamuri încă barbare, ca germanii, dacii, etc.

De testimonio animae (Despre mărturia sufletului). Această scriere a fost compusă imediat după Apologeticum. Ea cuprinde 6 capitole și demonstrează psihologic adevărul creștin. Explică mai pe larg exclamația din Apologeticum, XVII, 6: „O, mărturie a sufletului prin natura lui creștină", arătând că și păgânii admit în frica lor pe Dumnezeu, deci că felul de gândire este monoteist chiar și la oamenii care aparțin religiilor politeiste, căci și la aceștia întâlnești expresii ca Dumnezeu vede (nu zeii văd) sau altele care dovedesc credința în nemurire, ca „odihnească în pace".

Adversus iudaeos. Din titlu reiese că această scriere a fost adresată iudeilor, care încă mai așteptau venirea unui Mesia dezrobitor și țineau legea mozaică. Ocazia i-a pricinuit-o discuția, fără nici un rezultat cu privire la visul vechi al iudeilor de stăpânire universală, care ar fi avut loc între un creștin și un prozelit iudeu. Este aceeași temă ca și în Dialogul cu iudeul Trifon. Pe vremea lui Tertulian sinagogile încă erau izvorul persecuțiilor. El le dovedește în această scriere că legea lui Moise nu a avut decât un caracter temporal și că a fost înlocuită prin venirea lui Hristos, iar darul acordat iudeilor se întoarce acum către creștini. Este scrisă între 200—206.

Ad Scapulam. Este adresată unui guvernator din Africa numit Scapulam care persecuta pe creștini cu o rară cruzime și îl amenință cu pedeapsa divină care-i va fi dată în lume și chiar în cea de pe pământ. Tertulian îi arată că a persecuta pe creștini înseamnă a lupta cu Dumnezeu. Este scrisă în anul 200.

AGENDA I.P.S. ANTONIE

vineri, 3 martie — a primit pe Domnul Grigore Vieru, poet basarabean, aflat într-o vizită la Sibiu unde a ținut o serie de conferințe.

duminică, 12 martie — Duminica Ortodoxiei. A participat la Catedrala mitropolitană la slujba Sf. Liturghii.

marți, 14 martie — a participat la Casa de Cultură cu ocazia lansării *Pașaportului European contra rasismului*, fiind invitat de organizația „Sibienii Pacifiști". Președinte de onoare al acestei Conferințe a fost Doamna Danielle Miterandd, soția președintelui Franței.

Cu această ocazie I.P.S. Mitropolit a ținut o cuvântare.

joi, 16 martie — a participat la Cercul Militar Sibiu la Conferința intitulată *„Biserica și Armata"*,

În cadrul acestei Conferințe s-au discutat probleme legate de reinstituirea clerului militar. Cu această ocazie I.P.S. Mitropolit a rostit un cuvânt, arătând legătura dintre Armată și Biserică.

marți, 21 martie — a acordat un interviu D-lui Buruiană, pentru emisiunea „Universitatea Radio", despre „Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie".

duminică, 26 martie — a slujit Sf. Liturghie în Catedrala mitropolitană Sibiu. La momentul potrivit a hirotonit pe diaconul Marga Ioan întru preot pe seama Parohiei Copșa-Mică, prot. Mediaș și pe monahul Modest Savin întru ierodiacon pe seama Mânăstirii Bucium, prot. Făgăraș.

La sfârșitul Sf. Liturghii a predicat despre răspunderea de duhovnic a preotului.

Tot cu acest prilej a deschis *Serbările Ortodoxiei* organizate de Liga Tineretului Ortodox din Sibiu și care se vor desfășura la Catedrala din Sibiu și în Aula Facultății de Teologie începând cu 26 martie 1995.

În după-masa aceleiași zile a primit pe P.S. Ioan Mihălțan, episcopul Oradiei, care a vorbit în Catedrala mitropolitană în cadrul Vecerniei cu prilejul Sărbătorilor Ortodoxiei.

luni, 27 martie — a primit la Reședința mitropolitană un grup de aproximativ o sută de persoane din Basarabia aflați într-o excursie de documentare în România. Cu acest prilej I.P.S. Mitropolit a vorbit despre Istoria Basarabiei și despre unele personalități marcante pe care le-a cunoscut.

În aceeași zi după-masă a primit pe P.S. Andrei Andreicuț, episcopul Alba Iuliei, care a vorbit în catedrală în cadrul festivităților organizate de Liga Tineretului Ortodox din Sibiu.

marți, 28 martie — a primit pe P.S. Arhiereu Vicar al Episcopiei Râmnicului, Irineu Slătineanul care a vorbit în Catedrala mitropolitană, la vecernie, cu prilejul Serbărilor Ortodoxiei.

miercuri, 29 martie — a acordat un interviu doamnei Mihaela Sersun de la Televiziunea Română pentru emisiunea „Viața spirituală".

joi, 30 martie — în după masa zilei a primit pe P.S. Calinic, episcopul Argeșului, care a vorbit în Catedrala mitropolitană la slujba Vecerniei, cu prilejul Serbărilor Ortodoxiei, despre Sf. și Marele Post.

vineri, 31 martie — a primit pe P.C. Ierom. Ioan Iovan de la Mânăstirea Recea, jud. Mureș care a venit la Sibiu invitat de Liga studenților ortodocși pentru Serbările Ortodoxiei.

În zilele de marți, miercuri și joi ale fiecărei săptămâni a primit audiențe, consilierii Arhiepiscopiei și alți solicitanți din Eparhie. A rezolvat probleme curente ale vieții bisericești.

Pr. Valentin Sicoe

ȘTIRI DIN LUMEA ORTODOXĂ

— Pentru prima dată în istoria Patriarhiei Ecumenice de Constantinopol, S.S. Bartholomeus I, patriarhul ecumenic a vizitat între 11—21 ianuarie a.c. Biserica Etiopiei. S. Sa s-a întâlnit cu patriarhul Paulos al Etiopiei, cu ceilalți membri ai Sinodului patriarhal etiopian și cu membri ai comunităților grecești din Etiopia. Biserica Etiopiei numără astăzi aproximativ 40 de milioane de credincioși, și are 30 000 de biserici și mânăstiri cu un număr impresionant de 400 000 de clerici și monahi.

* * *

— Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Grecești întrunit în ședință plenară între 25—28 ianuarie a.c. a ales noi ierarhi în scaunele mitropolitane rămase vacante.

Astfel au fost aleși noii mitropoliți de Xantis, Niceea, Konitsa, Mandinia și Naupact.

În aceeași ședință Sf. Sinod al Bisericii Grecești a ales și cinci noi episcopi auxiliari (vicari) și a rezolvat o serie de probleme economice, dogmatice și canonice ce privesc Biserica Greacă.

* * *

— Universitatea din Atena, Facultatea de Teologie din Atena, dimpreună cu Grupul teologilor de la Halki, au organizat luni 13 febr. a.c. în Aula magna a Universității din Atena un Simpozion închinat împlinirii a 150 de ani de la fondarea Școlii Teologice din Insula Halki.

Precum se știe, această școală teologică, aflată sub patronajul Patriarhiei Ecumenice, și care pregătea clerici pentru Patriarhia de Constantinopol, a fost închisă de autoritățile turcești în anul 1971.

De atunci până astăzi s-au făcut numeroase intervenții pentru deschiderea ei, ultima în toamna anului trecut când S.S. Bartholomeus I, patriarhul Ecumenic s-a întâlnit cu primul ministru al Turciei d-na Tansu Cyler, dar toate au rămas fără rezultat.

* * *

— A trecut fulgerător la cele veșnice în data de 4 martie a.c., în urma unui atac de cord, prof. dr. Basilis Sakkona, decanul Facultății de Teologie din Atena.

Slujba de înmormântare a avut loc luni, 6 martie în Catedrala Arhiepiscopală din Atena în prezența S.S. Arhiepiscop Serafim al Atenei și al întregii Elade și a unui mare număr de ierarhi, clerici, profesori, studenți și credincioși.

* * *

— Sub egida Asociației „Prietenii Muntelui Athos" a fost organizată luni, 13 martie a.c. în Atena, o evocare a personalității și a operei celui ce a fost titanul teologiei românești, pr. prof. acad. dr. Dumitru Stăniloae.

Evocarea a fost făcută cu multă competență și acrivie științifică de către P.C. pr. prof. dr. Constantin Coman de la Facultatea de Teologie din București și s-a bucurat de o numeroasă și selectă asistență. Au fost prezentate apoi două noi traduceri în lb. greacă din opera părintelui Dumitru Stăniloae.

* * *

— Numărul 2/1994 al revistei teologice „ANAPLASIS", ce apare la Atena din anul 1887, fără întrerupere, este închinat în întregime personalității de excepție a teologului român Dumitru Stăniloae.

Pe lângă articolele omagiale semnate de nume de prestigiu ale teologiei grecești, revista publică în traducere fragmente din câteva din cele mai selective opere ale părintelui Stăniloae.

* * *

— „PANTAINE" — revista oficială a Patriarhiei Alexandriei publică în numărul ei ultim pe anul trecut un bogat rezumat al vizitei S.S. Patriarhul Parthenie al Alexandriei și al întregii Africi în România, vizită ce a avut loc în septembrie anul trecut.

MESAJ

cu prilejul împlinirii a 3 ani de la înființarea Asociației „Andrei Șaguna" din orașul Sfântul Gheorghe

După mai mult de 120 de ani de la trecerea sa în veșnicie, prezența Mitropolitului Andrei Șaguna în viața Transilvaniei este tot atât de vie ca și în timpul vieții lui. El a știut să fie al vremii sale, dar a rămas și al tuturor timpurilor pentru că a fost redeșteptătorul și creatorul unor instituții fundamentale și durabile în Transilvania. Vom pomeni pe cele mai importante din cele foarte multe întemeiate de el. A reîntemeiat *Mitropolia*, desființată în 1700, a alcătuit *Statutul* Bisericii Ortodoxe și a organizat *Congresul* bisericesc în care intrau două părți mireni și o parte clerici, din care făcea parte și Avram Iancu. Congresul trebuia să fie cu adevărat reprezentativ și eficient în îndrumarea românilor pe calea păstrării credinței și a ființei naționale. De altfel modelul șagunian în organizarea Bisericii a fost preluat și se folosește până astăzi în întreaga Patriarhie Română de după Marea Unire.

Mitropolitul Andrei Șaguna a păstorit peste întreaga Transilvanie, răspândind peste tot crezul iubirii de Neam și de Biserică. El a pregătit sufletul românesc pentru ziua cea mare care avea să vină la 1 decembrie 1918.

Asociația care în chip fericit și inspirat îi poartă numele și îi continuă opera în zona Sfântul Gheorghe, este și trebuie să fie Testamentul său permanent, lăsat spre împlinire întru apărarea unității românești și a credinței ortodoxe a românilor.

Fie ca spiritul șagunian să inspire și astăzi iubire pentru glia străbună, pentru păstrarea valorilor trecutului nostru și să însuflețească permanent strădania de apărare și transmitere către viitorime a acestor adevăruri.

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului, Crișanei și Maramureșului

Biserica și Armata

(Urmare din pag. 1)

ai strămoșilor noștri daci, Zalmoxis și Deceneu care erau sfetnici religioși ai străluciților comandanți militari Burebista și Decebal. Ne-ar fi greu și ar dura mult pomenirea și a altor personalități religioase care, în istorie, au fost alături de comandanții militari și de domnitorii noștri. N-aș putea însă trece mai departe înainte de a mai aminti de cel puțin doi dintre cei mai cunoscuți: Daniil Sihastrul, trecut în rândul sfinților, sfetnic al lui Ștefan cel Mare și Sfânt, amândoi intrați în legendă, și unul mai încoace în istorie, episcopul Ilarion al Argeșului, sfetnicul Domnului Tudor Vladimirescu. Și fiindcă suntem la Sibiu, de ce să nu amintim și de alt sfetnic al Vladimirescului, arhidiaconul Gheorghe Lazăr din Avrig.

Fostul meu director de la Seminarul „Nifon" din București, preotul Grigore N. Popescu, profesor de istorie, a scris două volume despre clerici prezenți alături de ostași în primul război mondial.

Salutăm acum hotărârea conducerii de a veni în întâmpinarea dorinței Bisericii de reinstituire a clerului militar. N-aș vrea să intru în amănunte și nici să mă lansez în demonstrații sau justificări. Câteva lucruri însă, care nu mă îndoiesc că se vor spune și de către alți vorbitori, aș vrea măcar să le amintesc, pentru prevenirea unor posibile răstălmăciri.

Românii n-au dus niciodată război de cucerire. Mi se pare că acest adevăr este esențial pentru înțelegerea și justificarea instituirii și existenței clerului militar la noi. Românul e om care se apără. Nu e om care atacă. Românul își apără vatra sa originară care i-a fost rânduită de Dumnezeu. Bătătura sa. Gospodăria sa. Hotarul său. Românul nu cucerește ce nu-i al lui. Românul n-a venit de nicăieri aici. El s-a născut pe pământul lui. În anul 1896 mitropolitul Miron Romanul al Transilvaniei, cu sediul aici la Sibiu, într-o Transilvanie sub ocupație maghiară, a fost invitat de autoritățile maghiare să ia parte împreună cu clerul și credincioșii săi la sărbătorirea împlinirii a o mie de ani de la sosirea maghiarilor în Câmpia Panonică. Cu acest prilej mitropolitul a emis o Circulară rămasă în istorie sub numele de *Epocalul circular milenar*, în care își sfătuia clerul și credincioșii să nu participe la sărbătoare ci, în ziua respectivă, să meargă în biserici și să se roage pentru ei înșiși și să ceară de la Dumnezeu eliberarea lor. Autoritățile maghiare, înfuriate, l-au chemat la ordine și a circulat zvonul că va fi chemat la împărat *ad audiendum verbum*. Adică să se explice. O astfel de chemare era egală cu destituirea, cum se întâmplase cu episcopul croat Josip Juraj Strassmayer (1895—1905). Miron Romanul a răspuns, cu acel prilej, celor care îi cereau socoteală că românii n-au participat la sărbătorirea Mileniului sosirii ungurilor în Europa: *Noi românii nu avem ce sărbători. Noi n-am venit de nicăieri. Noi suntem de aici.*

Preotul trebuie să fie cu oștirea, pentru că oștașii sunt poporenii lui. El trebuie să-i încurajeze să se apere și să le insufle credința în dreptul lor de a-și stăpâni și de a-și apăra pământul. Țara e moșia tuturor. Numai anumite împrejurări istorice au deturnat înțelesul originar al cuvântului *moșie*. El vine de la moștenirea din moși-strămoși asupra pământului rânduit de Dumnezeu neamului. E glia tuturor.

Dreptul la apărare e consfințit în legile scrise și nescrise ale tuturor oamenilor, ale tuturor neamurilor.

Preotul în oștire trebuie să fie unitatea de măsură a îndatoririi sfinte de apărare a patrimoniului strămoșesc. El trebuie să lucreze asupra sufletelor ca să întrețină focul credinței în dreptate și apărarea acesteia până la sacrificiu. Eroul și sfântul sunt nu numai vecini, ci în cazuri de mari confruntări cu nedreptate, se suprapun. De aceea s-a instituit un cult al sfinților, dar și un cult al eroilor. Cuvântul n-a fost ales la întâmplare.

Menirea preotului care va face misiune în armată va fi o menire sfântă, și ea va reclama de la început bune selecționări de preoți care să se implice în misiunea aceasta cu dăruire și pricepere, cu păstrarea misiunii în limitele unui creștinism autentic, în așa fel încât până în conștiința celui din urmă oștaș să fie bine implantată convingerea că misiunea lui e bine justificată și bine împăcată cu conștiința creștină și cu îndatoririle ei.

Sunt convins că misiunea printre militari e necesară și că ea va lucra în inimile lor și va promova responsabilitate față de Dumnezeu și față de Patrie. Ea va da un sens profund acestei responsabilități și cuvântul „datorie" va căpăta temeiuri noi în conștiința oștirii.

La aceasta va fi chemat clerul militar în curs de reinstituire și Biserica este convinsă că asistența religioasă în armată nu poate fi decât utilă și binecuvântată, *„căci oastea e creștină"* utilă și binecuvântată. Biserica, familia, școala și armata vor fi întotdeauna pilonii care vor ține în echilibru sănătos, în liniște și în dezvoltarea creatoare neamul nostru românesc care își revine astfel la starea lui firească, aceea care i-a asigurat trecerea prin istorie două mii de ani. Timpul dăinuirii lui să fie fără sfârșit.

*

— O interesantă și atractivă prezentare a bisericii Stavropoleos din București, ctitorie a arhiereului grec Ioanichie Stavropoleos, publică revista „Peiraïki Ekklisia", jurnalul oficial al Mitropoliei din Pireu (Grecia).

Prin stilul său aparte biserica Stavropoleos constituie una din bijuteriile arhitecturale ale Bucureștiului.

*

— Sub titlul sugestiv preluat de la Iorga, „Bizanț după Bizanț", revista „PAREMBOLI", editată de Asociația Studenților Ortodocși din Grecia, publică în nr. 27/sept. — dec. 1994, o bogată și documentată prezentare a iconografiei mânăstirilor din Nordul Moldovei.

Arhid. Visarion Bălțat

Semnalăm... Semnalăm...

Am citit cu interes și cu strângere de inimă un articol al istoricului englez Dennis Deletant, în revista „22" (8—14 martie 1995, nr. 10, p. 11): **POLITICA BRITANICĂ FAȚĂ DE ROMÂNIA — 23 aug. 1944 — 10 martie 1945.** Dennis Deletant notează că ceea ce s-a hotărât la Ialta **„a fost considerat ca „o vânzare rușilor", ca o trădare de către vest a unei jumătăți a Europei".** Istoricul englez lămurește că nu e adevărat. Nu la Ialta, pe celebra hârtiuță ruptă dintr-un colț de ziar, s-a hotărât destinul României, predată rușilor, scrie domnia sa. **„Au fost, de fapt, deciziile politice și militare luate mai devreme".** Autorul vrea să ne provoace hazul. Parcă timpul trădării contează aici! Domnul Deletant știe totuși că **„Churchill a propus celebrul acord procentual"** la 9 oct. 1944.

Domnul Deletant, pe care îl cunoaștem și îl apreciem ca pe un istoric onest, știe și scrie și faptul că „procentul" de doar 10% interes anglo-american în România, care în cele din urmă i-a făcut pe anglo-americani doar **„spectatori"** (nota sa), nu era cunoscut nici vice-mareșalului de aviație englez Stevenson și, deși a întrebat cu insistență, nici lui Iuliu Maniu nu i-a fost deconspirat de către Churchill. Maniu a întrebat Londra printr-un mesaj trimis la 1 Decembrie 1944. Citâm chiar pe domnul Deletant: **„Maniu a rugat în repetate rânduri să fie informat dacă România a fost cedată sferei de influență sovietică, dar de fiecare dată reprezentanții britanici au primit instrucțiuni să nege acest lucru".** Dacă aceasta se cheamă diplomație! . . .

Articolul lui Dennis Deletant se încheia așa: **„Aceasta a fost greșeala pe care a făcut-o Occidentul. Aceasta nu trebuie să se mai repete".** Frumos! Frumos și faptul că Churchill a numit aceasta mai târziu **„forță și înșelăciune"** din partea Moscovei. Dar cât de târziu a venit această recunoaștere! După ce Maniu și o întreagă pleiadă de oameni politici, istorici, militari, preoți, țărani, au murit în închisori sau au făcut ani grei de închisoare.

Toți așteptam **„să vină americanii"** și cu această speranță am umplut închisorile. Eram chiar asigurați prin posturile de radio apusene că vor veni dacă nu la 1, la 15 ale lunii viitoare. Aceasta în timp ce și americanii, ca și englezii, știau că nu vor veni. Dar pe noi ne lăsau să credem că vor veni, îndemnându-ne la o rezistență care era de dinainte sortită eșecului și represiunilor locale manevrate de sovietici și de comuniști.

Se știe că pentru Holocaustul evreilor, germanii și-au cerut iertare după război și au plătit și despăgubiri!

Dl. Deletant încheie, D-sa în numele a două națiuni: **„Aceasta nu trebuie să se mai repete".** Foarte frumos!

Atât?

Care e distanța dintre „diplomație" și fărădelege, în general și în cazul acesta special?

* * *

„O ctitorie românească în Germania" prezintă Pr. Radu Mironovici în „Magazinul istoric" (martie 1995, p. 29—30). E vorba de Capela Sturdza, și casa de lângă ea de la Baden-Baden. Capela a fost ctitorită de fostul domnitor al Moldovei Mihail Sturdza (1834—1849) pentru fiul său Mihail (născut din căsătoria cu Smaragda Vogoride, fiica prințului de Sames), mort la vârsta de 17 ani, la Paris, în anul 1863, deci după ce Mihail Sturdza-tatăl nu mai era domn. Din 1882 capela a fost scoasă de sub jurisdicția Constantinopolului și trecută sub jurisdicția canonică a Mitropoliei Moldovei, precum este și astăzi. Tot acolo au fost înmormântați și ctitorii, Mihail Sturdza domnitorul, soția sa Smaragda și fiica lor Maria. Un petec de pământ și istorie românească departe, la granița de vest a Germaniei!

* * *

Meșterul tiparelor — Mitrofan este titlul unui articol scris de Gabriel Strempel, membru de onoare al Academiei Române, în „Magazin istoric" (XXIX, 3, 1995, p. 33 și urm.). E vorba de Mitrofan, episcop de Huși (1683—1686) și de Buzău (1691—1702). Colaborator al Mitropolitului Dosoftei la imprimarea de cărți bisericești, constructor al tipografiei din Iași (1680) și apoi colaborator al Fraților Greceanu la realizarea **Bibliei de la București,** între ocuparea scaunelor de Huși și Buzău (1688), Mitrofan este una din personalitățile mari ale istoriei culturii vechi românești. Remarcăm studiul acad. Gabriel Strempel, pentru că Mitrofan e mai mare decât se știe și se scrie, în general, despre dânsul.

* * *

„Luminătorul" (nr. 3, 1994) care și-a reluat apariția la Chișinău sub redacția prot. pr. Petru Buburuz, ca revistă a Societății culturale și bisericești „Mitropolitul Varlaam" și a Mitropoliei Basarabiei, reia din „Telegraful român" notele semnate de Dr. Antonie Plămădeală, mitropolitul Ardealului, intitulate **„Biserica și femeile".** Sunt de fapt câteva observații cu privire la unele direcții și orientări feministe actuale din Consiliul-Ecumenic al Bisericilor care, sunt în măsură să îngrijoreze Bisericile membre.

Să sperăm că fenomenele sesizate sunt doar accidentale și că nu pe această linie va merge Consiliul Ecumenic, care urmărește unitatea, nu dezmembrarea Bisericilor, și nici promovarea unor inovații menite să-i despartă pe creștini, mai mult decât să-i unească.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — președinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Aurel Jivi** — redactor adjunct; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

ABONAMENTUL pe un an: 5000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A. Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

BIBLIOTECA
SIBIU

Fondator:
Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 142
SIBIU
15 aprilie
şi
1 mai
Nr. 15—18
1995

VENIŢI DE LUAŢI LUMINĂ!

HRISTOS A ÎNVIAT! ŞI NOI VOM ÎNVIA*

În slujbele Bisericii şi în predici, în oraşe şi sate, am rememorat în tot cursul anului activitatea şi slujirea pământească a Mântuitorului şi întreaga Sa învăţătură. Iată-ne acum în faţa celui mai mare eveniment al tuturor timpurilor, care s-a putut petrece în lumea noastră, şi anume evenimentul Învierii Sale din morţi.

Săptămâna Patimilor de dinainte de Înviere i-a înspăimântat şi i-a descurajat pe ucenici şi pe toţi cei care L-au cunoscut şi I-au ascultat învăţăturile şi pildele, care i-au văzut minunile săvârşite cu oamenii şi cu natura. Vindecase ologi, orbi, slăbănogi, înviase morţi, precum pe Lazăr, pe fiul văduvei din Nain şi pe fiica lui Iair, dar acum El însuşi nu putuse evita răstignirea şi moartea Sa pe cruce.

Toţi L-au părăsit. Toţi s-au îndoit de El. Până şi Petru care se lăudase cu vitejia lui şi promisese că îi va rămâne credincios până la urmă, şi el s-a lepădat de trei ori, de frică, în faţa unui slujitor mărunt al curţii Marelui Arhiereu.

Deşi ucenicilor le spusese dinainte „că va învia", toţi au uitat. La picioarele crucii n-au mai rămas să-L plângă decât Maica Domnului şi tânărul apostol Ioan. Să-L plângă şi să-L îngroape.

E drept să ne punem întrebarea: cum a fost cu putinţă ca tocmai ucenicii Lui să-L părăsească? Răspunsuri găsim, chiar dacă, la prima vedere, ele ne par nesatisfăcătoare. Erau oameni şi nu fuseseră încă întăriţi cu putere de Sus, cum vor fi întăriţi la Pogorârea Duhului Sfânt. Erau oameni fricoşi şi slabi. Şi-apoi, văzându-L pe Iisus judecat, condamnat, batjocorit, răstignit, nu puteau înţelege cum de nu-şi arătase puterea faţă de cei care Îl judecau şi Îl batjocoreau, aşa cum şi-o arătase de atâtea ori în cei trei ani şi jumătate de când Îl cunoşteau.

Nici noi n-am înţelege, dacă n-am şti, acum, că era hotărât în Sfatul Treimic ca aşa să se petreacă lucrurile. Iisus s-a lăsat pe Sine judecăţii, batjocurii şi morţii, ca oricare dintre pământeni, s-a lăsat îngropat, pentru ca minunea Învierii a treia zi să fie cu atât mai copleşitoare. Să fie argumentul suprem că avea putere şi stăpânire asupra vieţii şi a morţii. Ştia că numai aşa îşi va putea impune învăţătura fără putinţă de tăgadă şi că, numai aşa, îi va convinge definitiv, pe toţi, că era Dumnezeu, unul din Treime, şi că învăţătura Lui era dumnezeiască şi obligatorie pentru toată suflarea omenească de atunci şi din totdeauna. Căci de ceea ce vine de la oameni te mai poţi îndoi, dar nu te poţi îndoi de ceea ce vine de la Dumnezeu.

Învierea a făcut din creştinism o religie universală. Şi iată că ea s-a şi întins în toată lumea şi a devenit poarta prin care oamenii pot, de atunci încoace, să-şi priceapă rostul pe pământ şi să-şi pregătească cu grijă viaţa viitoare. Căci Învierea Domnului a vrut să ne spună şi acest lucru: că şi noi vom învia. Că moartea nu e dispariţie în nimic, ci e o trecere într-o altă viaţă din care este întoarcere. Din Învierea Domnului vine credinţa noastră în nemurire. Sfântul apostol Pavel gândeşte corect atunci când proclamă: Dacă Hristos a înviat, şi noi vom învia **(I Cor. XV, 12). Dacă Hristos a înviat, există nemurire. Există înviere.**

Minunea Învierii Mântuitorului e o minune săvârşită cu Sine. Ea se adaugă şi le încununează pe toate celelalte, săvârşite cu natura — de exemplu potolirea furtunii — şi cu oamenii.

Poporul nostru binecredincios crede în Înviere, aşa cum crede că după azi urmează un mâine, şi după iarnă urmează primăvară. De aceea în toate familiile de creştini ortodocşi, slujba înmormântării nu e o slujbă a disperării ci e o slujbă a speranţei. E afirmarea puternică a credinţei că despărţirea e temporară. Şi cât de mult cei care rămân se roagă pentru cei care pleacă, dau de pomană în numele lor, îi vizitează la morminte, tot aşa cum noi toţi, prin fapte de milostenie şi prin credinţă dreaptă, prin mergerea la biserică şi prin spovedanie, ca şi prin celelalte Sfinte Taine, ne pregătim un loc bun în lumea de dincolo.

Toate aceste fapte ale noastre vin din credinţa în faptul Învierii Domnului şi în învierea noastră.

* * *

Noi n-am fost contemporani cu Învierea. Totuşi o credem cu toată forţa inimii şi a minţii noastre, aşa cum au crezut-o de două mii de ani moşii şi strămoşii noştri. Şi cum să n-o credem? Ce-am şti noi despre noi înşine, despre viaţă şi despre moarte, despre pământ şi despre cer, despre arbori şi despre stele, despre tot ce există, dacă n-am crede în Dumnezeu şi în Înviere? Am fi nişte rătăciţi, şi nici o

(Continuare în pag. a 2-a)

Al vostru al tuturor de tot binele voitor şi pururea rugător către Domnul

† ANTONIE
Arhiepiscop al Sibiului şi Mitropolit al Ardealului, Crişanei şi Maramureşului

* Pastorală la Ziua Învierii Domnului, 1995.

Învierea ca eliberare

„Veniţi toţi credincioşii
să ne închinăm
Sfintei Învieri a lui Hristos,
că iată,
a venit prin cruce
bucurie la toată lumea".

Învierea din morţi îl arată pe Mântuitorul Hristos ca eliberator al celor din captivitate; al celor care aici sunt în captivitatea ignoranţei şi a păcatelor, a celor din iad aflaţi în captivitatea directă a satanei.

Pentru viaţa noastră de aici, care de multe ori nu este decât un prizonierat în prejudicii, în îngustimea minţii şi micimea sufletească, Învierea Domnului reprezintă aşadar o eliberare, o înlăturare a oricărui lanţ interior, blocaj, a oricăror bariere.

Dacă însă ne-am eliberat de păcat şi bariere, ce mai rămâne dincolo de ele? Desigur rămâne *adevărul* despre om, despre cine suntem, despre destinul nostru în lume. Şi întrucât adevărul ne va face liberi (Ioan 8, 32), Iisus Hristos tocmai de aceea a venit, să ne descopere adevărul despre om, şi aceasta confirmă funcţia Sa de eliberator manifestată culminant în Înviere.

Într-adevăr, deşi vorbeşte despre Dumnezeu Cel ce restaurează pe om, Sf. Scriptură este o carte ce are în vedere îndreptarea şi mântuirea omului, deci este mai curând o carte despre om.

Care este aşadar adevărul eliberator despre noi? Adevărul este că noi suntem chipul lui Dumnezeu şi deci chemaţi la Împărăţie.

E drept că înainte de Hristos s-a tras un semnal de alarmă cu privire la necesitatea cunoaşterii adevărului despre noi: „Cunoaşte-te pe tine însuţi!" spuneau grecii, încercând parcă să conştientizeze lumea de importanţa identităţii noastre autentice. Dar cum să te cunoşti fără un ghid? „Cum voi cunoaşte de nu voi avea un povăţuitor?" (Fapt. Ap. 8, 31) răspunde famenul etiopian. Şi atunci Mântuitorul intervine, descoperă, luminează, îndrumă, eliberează, mântuieşte.

Mântuitorul ne arată că adevărata cunoştinţă de sine nu se poate realiza decât prin credinţă şi în Hristos.

Învierea Fiului lui Dumnezeu confirmă toată învăţătura Sa despre om, este o pecete şi o garanţie a validităţii şi superiorităţii acestei învăţături, este o

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. Dr. Theodor Damian

Învierea sufletului din moartea păcatului

Aceste două fenomene sufleteşti, unul cauză a celuilalt, sunt — de multe ori — chiar hotărâtoare pentru lămurirea proceselor morale din sufletul omenesc. Cu toate acestea, fenomenele menţionate nu sunt apreciate de toţi la valoarea lor morală. Sunt oameni care nu voiesc să le înregistreze, iar alţii — credincioşii formali — le neglijează, prin faptul că ei nu raportează viaţa lor la mântuirea sufletului. În ochii acestora fenomenele amintite sunt desconsiderate ca un fapt care nu le poate răscoli adâncul sufletului, ca ceva fără nici o rezonanţă sufletească. Această apreciere morală, firească, nu poate fi acceptată.

Fenomenele de mai sus departe de a nu fi înregistrate sau neglijate, au valoarea lor morală specifică: nu-i totuna să trăieşti şi să mori în păcate sau să trăieşti şi să mori renăscut, restaurat sufleteşte. Aspectul din urmă este de o covârşitoare valoare morală.

Învierea sufletească, renaşterea spirituală este făgăduită de Dumnezeu: „Vă voi da inimă nouă şi duh nou voi pune în voi" (Iezechiel 36, 28); „Atunci voi da popoarelor buze curate, ca toate să se roage Domnului şi cu râv-

(Continuare în pag. a 2-a)

Prot. Ieremia B. Ghiţa

Adeverirea Învierii Domnului

Pentru oricare creştin, care îl mărturiseşte pe Hristos ca Domn şi Mântuitor al său, învierea este o problemă de destin, de viaţă şi de moarte. Din ea pleacă şi în ea se sfârşeşte întreaga existenţă creştină: „Dacă Hristos n-a înviat — spune Apostolul — zadarnică este credinţa voastră, sunteţi încă în păcatele voastre; şi atunci şi cei ce au adormit în Hristos au pierit. Şi de nădăjduim în Hristos numai în viaţa aceasta suntem mai de plâns decât toţi oamenii. Dar acum, Hristos a înviat din morţi, s-a făcut începătură celor adormiţi" (I Corinteni 15, 17—20).

Învierea Domnului se înscrie în primul rând şi în mod esenţial ca o biruinţă a vieţii asupra păcatului şi a morţii, „căci deoarece moartea a venit prin om, prin om şi învierea morţilor; căci precum toţi mor în Adam, aşa toţi vor fi făcuţi vii în Hristos" (I Corinteni 15, 21—22).

Dar nu toţi oamenii pot înţelege această minune, şi de aici au apărut de-a lungul vremii îndoielile. Mintea vrea să ştie, să cunoască, să verifice, să nu se înşele... Este iscoditoare, caută mereu, este neliniştită, formulează concepte, combate idei, pune mereu întrebări asupra existenţei şi destinului uman, este de multe ori oscilantă şi chiar derutantă...

Şi astfel încă dintru început a apărut diversitatea întrebărilor şi îndoielilor cu privire la învierea Domnului. Pentru cei ce au văzut mormântul gol şi cei ce s-au întâlnit cu Iisus cel înviat, neîncrederea şi teama s-au transformat în bucurie, credinţă şi mărturisire. Ei au devenit primii propovăduitori ai Învierii. Ei l-au văzut, au stat de vorbă cu Domnul sculat din morţi şi nu puteau tăcea, încât mărturisirea lor că Hristos a înviat devine însuşi salutul de întâlnire şi de despărţire. Era un salut deosebit, ce nu se mai întâlnise până atunci, ca minunea însăşi. El exprima însă o convingere fermă, o bucurie de neclintit, ceva ce se cerea să fie comunicat şi altora. Nu putea fi reţinut numai pentru sine. E mărturisirea unei irevocabile convingeri ce se vrea comunicată şi împărtăşită.

Dar au fost chiar atunci şi din aceia care nevăzându-L pe Iisus cel înviat, s-au îndoit. Nu au putut crede până ce nu au văzut şi până ce nu au constatat că este un adevăr. Abia atunci au fost şi ei inundaţi de bucuria biruinţei mormântului gol...

Au apărut însă şi vrăjmaşii învierii, ca unii pe care această minune îi incomoda cumplit.

Le anula toate planurile şi toate acţiunile pornite împotriva Galileanului crucificat. Învierea ar fi făcut ca biruinţa lor pe care o considerau sigură la un moment dat să se destrame şi atunci „sminteala de pe urmă ar fi fost mai mare decât cea dintâi". Şi au pornit repede la fapte. Evanghelia ne spune că cei ce erau duşmanii învierii Domnului „adunându-se împreună au dat ostaşilor arginţi mulţi, zicând: Spuneţi aşa: ucenicii Lui venind noaptea, L-au furat, pe când noi dormeam. Şi de se vor auzi acestea la dregătorul, noi îl vom îmbuna şi pe voi fără grijă vă vom face. Iar ei luând arginţii au făcut

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. Prof. Sorin Cosma

Sfântul GHEORGHE: Răbdare în suferinţă

Sfântul mare mucenic Gheorghe a fost unul dintre numeroşii creştini de la începutul secolului patru, care şi-au dat viaţa pentru Iisus Hristos, atunci când asupra Bisericii s-a abătut ultima şi deosebit de sângeroasa prigoană dezlănţuită de împăratul roman Diocleţian.

Sf. mucenic Gheorghe s-a născut în provincia Capadocia, din părinţi evlavioşi creştini şi a primit o educaţie aleasă si o cultură temeinică în şcolile înalte ale timpului. Tatăl său era un militar distins şi ajunsese la o dregătorie mare şi de încredere în conducerea treburilor de stat. Muri, însă, de tânăr, iar mama nu se mai recăsători, ci se dedică educaţiei fiului său, Gheorghe, în duhul frumuseţii duhovniceşti de învăţătură a scrierilor sfinte, a rugăciunii şi a unei purtări frumoase faţă de oameni.

Urmând profesiunea tatălui său, tânărul Gheorghe a intrat în cariera militară şi a ajuns repede, la vârsta de numai 30 de ani, general

(Continuare în pag. a 4-a)

Arhid. Achim Băcilă

ÎNVIERE

Am fost cândva mormântul nou, în care
Nicicând vreun mort nu mai fusese pus;
Mormânt deschis în lungă aşteptare
Ca să-l primesc în mine pe Iisus.

Şi iată, mâini de ucenic pioase,
Mi L-au adus în giulgi înfăşurat;
Cu zvon de rugăciuni şi de prinoase,
În mine, ca în groapă L-au culcat.

A stat dormind sub lespedea uitării,
Cu străji de gânduri aspre străjuit
Înmormântat în noaptea nepăsării
Şi cu tăceri adânci pecetluit.

Dar Tu ai înviat, Lumină Lină,
Şi totul s-a umplut de străluciri
Azi bucuria, trâmbiţă divină,
Zvoneşte imnul veşnicei iubiri.

Acum, mormântul este Basilică,
În care gândurile — perelini —
Cucernici către Tine se ridică
Şi Tu spre ele mila ţi-o înclini.

Maica TEODOSIA

(Urmare din pag. 1)

dovadă ireductibilă a măreției demnității umane.

Pentru noi cei ce trăim în perioada de după Înviere credința în Înviere este capitală în înțelegerea de sine, cunoașterea și definirea propriei noastre persoane, în devenirea și mântuirea noastră. Aceasta pentru că ceea ce cred mă face să fiu cel ce sunt. Ce cred aceea devin. Credința formează, reformează, transformă omul, sufletul său, viața și gândirea sa. De aici și riscul credinței, căci dacă nu cred în ceea ce trebuie să cred atunci devin ceea ce nu trebuie să devin, și deci în loc să-mi re-formez viața, mi-o de-formez și mă pierd. Așadar în acest sens, a crede e important, dar a crede *în Hristos* este capital, decisiv.

Riscul credinței mai are și un alt aspect: de obicei noi credem (în) ceea ce *vrem* să credem, și sunt așa de multe lucruri care se cer crezute! În ce să credem? Cum știm că lucrurile, ideile și idealurile, persoanele, învățăturile în care credem sunt cele adevărate? Și iată aici iarăși Învierea Domnului ne apare ca un criteriu de selecție, temei și garanție a puterii, superiorității, veridicității, unicității credinței în Hristos Dumnezeu.

Dacă omul este o creatură specială extraordinară, dacă posibilitățile sale sunt extraordinare, atunci și criteriile sale trebuie să fie extraordinare, iar Învierea lui Hristos este un fapt și un criteriu extraordinar. Cum știm că Învierea este un criteriu extraordinar, valid și real? Pentru că ea coîncide cu cea mai constantă și profundă (adesea ascunsă, neconștientizată pe deplin) aspirație a omului dintotdeauna: *nemurirea*.

Învierea este dovada posibilității de a nu muri, *posse non mori*, dată de Dumnezeu omului și pierdută de om în paradis din pricina neascultării. In Hristos ea se dă a doua oară, Invierea lui Hristos reprezentând continuarea drumului întrerupt de om demult, ea este o întoarcere la origini și o așezare a omului cu fața spre nemurire.

Într-o lume în care moartea face ravagii, pe o planetă considerată deja suprapopulată, într-o societate plină de tot felul de crize, probleme, dileme, maladii, contradicții, manipulare și ignoranță, Învierea lui Hristos devine din ce în ce mai necesar și imperativ relevantă, mai vital semnificativă. Avem vreo alternativă? Cine ne va mântui? Știința și tehnica? Filosofiile materialiste sau raționaliste? Magia și ocultismul? La timpuri grele trebuie o credință mare; la timpuri extraordinare trebuie o credință extraordinară; ori Învierea lui Hristos este acest act extraordinar iar credința în Învierea Lui și a noastră este un act de curaj extraordinar de asemenea, chiar dacă ea poate să pară nebunie și sminteală pentru păgâni sau necredincioși, tocmai de aceea, și cu atât mai extraordinară.

* * *

Credința în Înviere ne introduce în taina vieții și a morții. Taina este ascunsă și mare: „Cine ne va prăvăli nouă piatra de pe ușa mormântului?" (Marcu 16, 3). Mormântul este taina. Deci cine ne-o va descoperi pentru a ști cum să trăim drept? Numai unul singur: Hristos Domnul. El este cel ce a zis: „Eu sunt *viața*", „Eu sunt Învierea" (Ioan 11, 25); El este cel ce a înviat din morți „cu moartea pe moarte călcând". Cine va ridica pânza de întuneric de pe ochii lumii? Învierea lui Hristos. Ea este răspunsul la orice întrebare.

„Cine ne va ridica nouă piatra...?" Piatra este pecetea, iar pecetea este cifrul, iar cifrul stă mut ca o piatră, și în fața cifrului stăm neputincioși ca în fața greutății pietrei ce depășește puterile umane de ridicare. Trebuie deci o intervenție extraordinară, supranaturală: Îngerul! El ridică piatra, îndepărtarea pietrei descoperă Învierea, Învierea e calea.

* * *

Mulți cred în Înviere pentru că nu se întâmplă în fiecare zi. Ar fi însă anormal ca să se întâmple în fiecare zi! Ideea de Înviere, aceasta este ceea ce contează, ceea ce ne înterpelează, ne frapează, ne trezește la realitate. Ideea de Înviere este ceea ce ne trebuie. Învierea lui Hristos a dovedit că ideea de Inviere nu este o abstracțiune a minții umane, ci o realitate posibilă.

Încă o dată, ideea de Înviere, confirmată de Învierea lui Hristos, adevereste și dă un nou temei celei mai intime, mai curajoase, mai incredibile și adânci dorințe a omului și omenirii: *nemurirea*. Ea arată convingător că omului nu putea să-i fie dor de ceva ireal, inexistent. Îți este dor de ceea ce nu mai ai dar care ți-a aparținut în mod real. Deci dorul omului după Dumnezeu manifestat în nenumărate feluri de către om de la începuturile sale și până azi se dovedește a nu fi nicidecum o caracteristică patologică a comportamentului său ori o deviație a unei minți alienate, ci dimpotrivă, dovada supremă a celei mai nobile și sănătoase vieți, singura în strictă conformitate cu destinul dat de Dumnezeu omului.

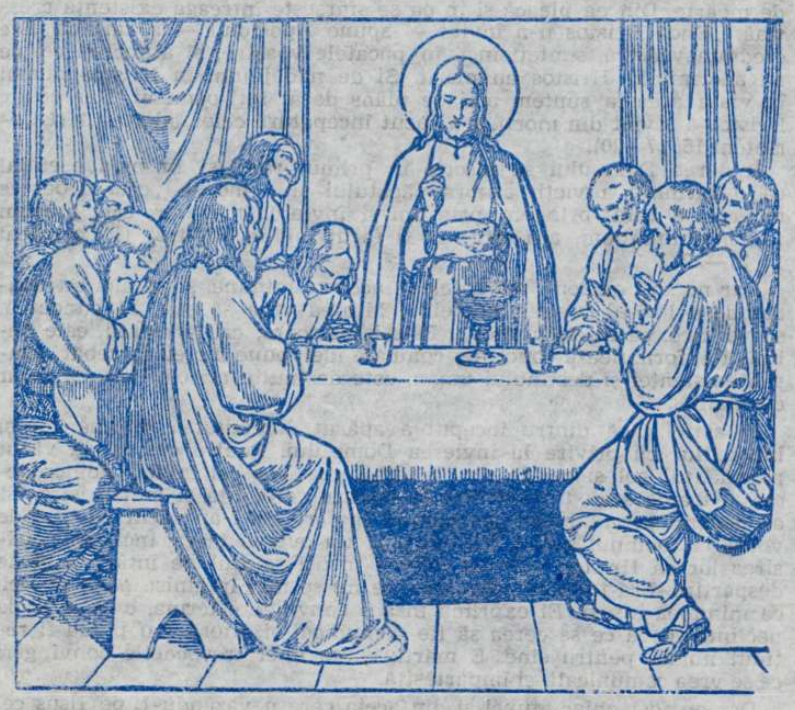

Învierea ca eliberare

Popas spiritual la Vălenii de Munte

Vălenii de Munte este o localitate cu adânci rezonanțe în istoria și spiritulitatea românească, datorită personalității excepționale a marelui Nicolae Iorga, istoric și om de cultură de înalt prestigiu pe plan intern și extern, supranumit pe bună dreptate de contemporani „apostolul neamului", pentru patetica sa identificare cu marile momente și idealuri ale istoriei noastre naționale.

Deși orginar din nordul Moldovei, mai precis din Botoșani, o mare parte din viață și-a legat-o de acest pitoresc orășel din centrul țării, în care a întemeiat vestita Universitate de vară și alte așezăminte de cultură, de unde au pornit raze de lumină și impulsuri de avânt național pentru întreaga suflare românească.

Dacă, într-o conjunctură istorică nefercită, N. Iorga a fost răpus trupește de unii, regimul opresiunii comuniste a căutat să-i ucidă spiritul, să șteargă până și urmele pașilor lui, pași de pelerin neobosit, care a străbătut cu o neîntrecută dragoste de neam toate plaiurile românești. Dar, „biruit-a gândul" după vorba cronicarului. Cu ani în urmă s-a înființat aici „Muzeul Nicolae Iorga", iar în 6 decembrie 1991 — ziua Sfântului Nicolae — s-a înființat tot la Vălenii de Munte Fundația „Nicolae Iorga" datorită unui grup de entuziaști, între care chiar domnul Mihai Drăgănescu, pe atunci președintele Academiei Române iar pe plan local neobosita și însufletita doamnă Voichița Dimitriu, devenită președintele executiv al noului așezământ. Scopul acestui nou așezământ, conform statutului, este multiplu, în primul rând reînvierea activităților de altădată, în spiritul lui N. Iorga, ba chiar și mai mult.

Aceste lucrări le-am aflat cu ocazia popasului petrecut aici de Sfintele Paști, la invitația părintelui Ion Albescu, parohul bisericii „Mânăstirea" din centrul orașului. Popasul a durat de la începutul Săptămânii Mari până la Duminica Tomii. Vreau să precizez că, deși octogenar, semnatarul acestor rânduri a fost hirotonit la începutul anului 1992 ca preot misionar în cadrul nou-înființatei eparhii a Târgoviștei și Muscelului, de către I. P. S. Arhiepiscop Vasile, titularul eparhiei. În această calitate am fost invitat de părintele Albescu, pentru a-l ajuta la sfintele slujbe și în întreaga activitate legată de marea sărbătoare a creștinătății, parohia sa fiind cea mai mare nu numai din oraș, unde sunt trei parohii, dar din întreg protopopiatul din care face parte. A fost un fericit prilej de a-i fi util în sensul înalt al cuvântului părintelui paroh și alesei sale obști de credincioși, dar și de a lua cunoștință, cu interes și bucurie, de unele aspecte mai deosebite ale activității religioase din această parohie. Unele din aceste aspecte au constituit pentru mine noutăți, iar altele mi s-au părut ca având valoare de sugestii și exemple de urmat pentru alții, și unele și altele poate demne de a fi cunoscute de cercuri mai largi în cadrul vieții noastre bisericești.

Mă refer mai întâi la sfintele slujbe din Săptămâna Patimilor. A fost o săptămână de intensă activitate și trăire spirituală, în fiecare zi slujbele rânduite fiind însoțite de cuvinte de învățătură cu caracter de cateheze — meditații, legate de momentele succesive ale judecării și calvarului Mântuitorului. Participarea credincioșilor a fost numeroasă, între aceștia remarcându-se numărul mare al copiilor și tineretului. De notat că, dacă maturii au fost împărtășiți în Joia Mare, dimineața — bineînțeles, cu obligația de a posti până la Sfintele Paști —, tineretul și copiii s-au împărtășit sâmbătă dimi-

(Continuare în pag. a 4-a)

Preot prof. Ion Apostol
Dragoslavele

Învierea sufletului din moartea păcatului

(Urmare din pag. 1)

nă să slujească Lui" (Sofonie 3, 9).

În Sf. Scriptură învierea sufletească este descrisă ca o creație nouă (II Corinteni 5, 17); chemare din întuneric la lumină (I Petru 2, 9); înviere din moartea păcatului (Ioan 5, 25); viață nouă (Romani 6, 4); spirit nou (Romani 7, 16); îmbrăcare în omul cel nou (Romani 6, 6); moarte pentru păcat și viață pentru dreptate (Romani 6, 13); înnoire și sfințenie după chipul Creatorului (Coloseni 3, 10); naștere de la Dumnezeu (Romani 8, 14—16); creațiune și viețuire în Hristos (Efeseni 2, 10), coborârea Lui în noi (Galateni 4, 19).

Învierea sufletească are efecte binefăcătoare. Produce: cunoștința (Ieremia 24, 7; Evrei 8, 10) și dragostea de Dumnezeu (Deuteronom 30, 6); asemănarea cu El (Efeseni 4, 2—4) și cu Hristos (Romani 8, 29); intrarea în împărăția lui Dumnezeu (Ioan 3, 3); gândul la cele cerești (Coloseni 3, 1); biruința asupra lumii (I Ioan, 5, 4) și a satanei (I Ioan 5, 18); ura și părăsirea păcatului (Iezechiel 18, 31; Romani 6, 4).

În procesul de înviere sufletească vom pleca de la existența păcatului, care duce la moartea sufletului și oprește transformarea trecutului păcătos al omului în izvor de viață nouă.

Într-adevăr, păcatul este o realitate funestă, răul sub toate formele lui, dezacordul cu legile vieții și fericirii omenești și dumnezeiești. El nimicește sănătatea trupească și morală a credinciosului, aduce dezordine interioară: „Pentru păcatele mele mi se îmbolnăvește trupul și slăbește sufletul" spune Paraclisul Maicii Domnului. Păcatul este un permanent și periculos factor de dezagregare totală. Prin el credinciosul atentează la propria lui demnitate, își denigrează valoarea sa umană și își tulbură viața harică necesară mântuirii. Omul păcătos „devine rob păcatului" (Ioan 8, 34), „trăiește, dar este mort" (I Ioan 3, 1).

În fața realității păcatului și a urmărilor lui distrugătoare este necesară analiza sistematică a conștiinței, cu sesizarea progresului sau regresului duhovnicesc, a modului în care am reușit să învingem păcatul și mai ales să-l înlocuim cu virtutea. Păcatul omoară sufletul, iar acesta învie, se înnoiește din moartea păcatului. Acest proces sufletesc este firesc, pentru că ființa umană — capodopera creațiunii — a fost chemată la progres spiritual, la situarea ei pe o treaptă de înaltă desăvârșire morală, nu să rămână neclintită în trecutul ei păcătos și iremediabil.

Dar, este oare posibilă această înviere a sufletului păcătos? Răspunsul este afirmativ.

Trecând peste cazurile izolate ale unor păcătoși învechiți, care se complac în starea euforică a păcatului și-și consideră trecutul ca ceva încheiat definitiv și irecuperabil, pentru cei dornici de mântuire orice trezire spirituală este posibilă, orice om se poate angaja la un proces de purificare și de spiritualizare, după cuvintele biblice: „Fiind noi morți pentru păcate, ne-am făcut vii împreună cu Hristos — prin har suntem mântuiți" (Efeseni 2, 5).

Învierea sufletească, înlocuirea trecutului păcătos cu un prezent și viitor de sfințenie sunt fenomene sufletești posibile și din alte puncte de vedere.

Trecutul păcătos nu este ceva terminat și neschimbat ca fenomenele naturale; el rămâne neschimbat cronologic-istoric, dar poate fi înviat și transformat ca sens, valoare și direcție. După cum curățim un izvor de noroiul din el, tot așa orice clipă din viața noastră spirituală o putem curăți de răul din ea. Nu se poate spune de o faptă trecută că și-a epuizat valoarea sa și puterea de determinare. Numai după moarte viața devine ceva încheiat (Pr. Prof. Dr. D. Stăniloae, Căință și înviere sufletească, art. în „Revista Teologică" No. 1—2, 1945, pg. 9—10).

Păcatul distruge existența morală. Cu toată nocivitatea lui el naște și dorul după mântuire, pentru că „inima omului este din fire sanctuarul lui Dumnezeu" (Fer. Augustin), pentru că în sufletul lui a rămas o sămânță de har și puteri necariate, plus imboldul spre desăvârșire, punctul terminus al vieții creștinești. Orice om, oricât de păcătos ar fi, are potențial de speranță care-i dinamizează faptele prezente și viitoare. Pentru acest motiv omul trebuie să-și înscrie trecutul păcătos pe o nouă traiectorie spirituală.

La cele de mai sus se mai adaugă și faptul că omul este o ființă în veșnică devenire. „A deveni este mai important decât a fi" (Iohan Galtung), Sf. Ioan Gură de Aur completează: „Nu-i de ajuns să recunoști că ești păcătos, ci trebuie să te ridici și să te schimbi". Tot el spune: „Dacă ești păcătos nu deznădăjdui... înnoiește-te prin pocăință". Sf. Scriptură confirmă că sufletul păcătos va muri (Iezechiel 18, 4) și cine se va lepăda de nelegiuirea sa își va întoarce sufletul la viață (v. 28). De aceea „lepădați de la voi toate păcatele voastre cu care ați greșit și vă faceți o inimă nouă; întorceți-vă și veți trăi" (v. 31—32).

Mijloacele prin care omul lucrează la învierea sa sufletească, la transformarea trecutului său păcătos sunt amintirea și căința (vezi pe larg Prot. Ieremia B. Ghita, Restaurarea sufletească, art. în Telegraful Român no. 19—20, 1991).

Cunoscând natura învierii spirituale, urmările ei binefăcătoare și posibilitatea realizării ei, cade-se să începem de la început viața sufletească, printr-o nouă naștere, cum spune sf. Evanghelie, spre a se împlini cuvintele sf. Apostol Pavel care spune: „După cum odinioară v-ați făcut mădularele voastre roabe ale necurăteniei și păcatelor, așa acum să le faceți roabe neprihănirii, ca să ajungeți sfințirea voastră" (Romani 6, 19).

Fiecare credincios să lucreze la învierea sa sufletească și la marele proces de îndumnezeire al lumii contemporane!

Adeverirea Învierii Domnului

(Urmare din pag. 1)

precum i-au învățat..." (Matei 28, 11—15). Numai că acest mod de a combate învierea Domnului nu a primit creditul scontat. După cum am văzut, intră în discuție Apostolii care ar fi furat trupul lui Iisus și străjerii care au adormit. Apare inevitabil întrebarea: cum puteau Apostolii să fure trupul lui Iisus, din moment ce ei, fiind plini de teamă, s-au risipit? Unul dintre ei chiar s-a lepădat. Nu-și puteau în nici un caz asuma riscul unei eventuale confruntări cu garda romană în disciplină de fier... Cât privește pe străjeri, un dascăl al Bisericii se întreabă: „dacă străjerii dormeau, cum puteau să vadă (că l-au furat ucencii?) Iar dacă nu au văzut, cum pot da mărturie?...

Învierea Domnului a biruit răutatea și dușmănia omenească prin credința și bucuria fără margini a celor ce au propovăduit-o, renăscând din mormântul întunecos al păcatului la o viață înduhovnicită. Și astfel pe temelia celor ce mărturisesc învierea Domnului s-a întemeiat Biserica care străbate peste veacuri cu steagul biruinței Învierii lui Hristos.

Întrebările și îndoielile legate de Învierea Domnului au continuat însă de-a lungul timpului. S-a formulat astfel ipoteza numită „a morții aparente", ai căror susținători afirmă că Iisus nu ar fi murit cu adevărat, ci a căzut doar într-o moarte aparentă, ca un leșin prelungit (sincopă), fiind apoi trezit la viață de răceala mormântului și de mirosul aromatelor.

Dar această ipoteză nu-și poate găsi temeinicia, atât timp cât nici potrivnicii lui Iisus nu au pus la îndoială moartea Lui reală. Evanghelia arată dar că Pilat acceptă luarea de pe cruce a Trupului Domnului numai după ce s-a convins că moartea a avut loc în mod real. Sutașul face proba cu sulița, împungându-I coasta... Apoi, aromatele cu care I-a fost uns Trupul și giulgiurile în care L-au înfășurat i-ar fi produs ele însele moartea prin asfixiere, și nicidecum nu l-ar fi stimulat spre trezirea la viață. Apoi, ce impresie putea lăsa asupra Apostolilor Iisus trezit din letargie?...

Iată ce spune despre aceasta un critic care el însuși a renunțat la această ipoteză: „Un om care a ieșit din mormânt pe jumătate mort, care se târa bolnav, care avea trebuință de îngrijire medicală, de bandaje, de întărire și de menajare și care la sfârșit era totuși copleșit de suferință, era imposibil să poată face asupra ucenicilor impresia biruitorului asupra morții și mormântului.... Cel mult le-ar fi putut da senzația de milă și compătimire, însă e cu neputință să le preschimbe întristarea în entuziasm, să le ridice cinstirea până la adorație" (F. D. Strauss).

Datorită netrebniciei ei și această ipoteză a fost abandonată și înlocuită cu cea a „viziunii, a iluziei sau a halucinației", ca și cum toți martorii învierii ar fi avut halucinații, sau vedenii. Este știut că halucinația aparține în cele mai multe cazuri nevropaților sau psihopaților dominați de o idee fixă. Ori, atât Apostolii, cât și cei foarte mulți martori ai Învierii nu au fost dominați de ideea sculării din mormânt a lui Iisus și în nici un caz nu aveau maladii psihice, sau boli nervoase. Apostolii erau oameni simpli și sănătoși. Moartea Învățătorului le-a produs teamă și nesiguranță și nicidecum obsesia biruinței asupra morții. Numai după ce constată adevărul învierii, sufletele lor se umplu de o bucurie sfântă, aducătoare de liniște și curaj, care să le dea puteri să meargă în toată lumea și să înfrunte toate greutățile, numai ca să fie martori ai biruinței învierii de care erau pe deplin convinși...

Vedem de aci că dincolo de obiecțiunile îndreptate împotriva Învierii Domnului, ea rămâne totuși biruitoare. Răspunsurile la obiecțiunile ridicate împotriva Învierii Domnului satisface mai mult căutările iscoditoare ale gândului omenesc. Ele răspund astfel întrebărilor omenești. Minunea Învierii Domnului nu este însă o problemă de cunoaștere empirică, prin simțuri cum a fost cazul la Sfântul Apostol Toma..., nici o cunoaștere strict rațională, ci mai presus de orice, o cunoaștere și o acceptiune a ei în viața noastră prin forța credinței: „Fericiți cei ce nu au văzut și au crezut!" Prin credință noi ne manifestăm adeziunea la această minune, iar ea devine biruitoare în sufletele și-n viața noastră. Ea ne înnoiește neîntrerupt prin ridicarea din moartea păcatului, la o viață a duhului lui Hristos care a biruit păcatul și moartea prin învierea Sa, după cum spune Apostolul: „...Iar dacă am murit împreună cu Hristos credem că și vom viețui împreună cu El, știind că Hristos înviat din morți nu mai moare, că moartea nu-L mai stăpânește... Așa și voi socotiți-vă a fi morți păcatului, viețuind însă lui Dumnezeu în Iisus Hristos, Domnul nostru" (Romani 6, 8—11). Așadar: „curățiți aluatul cel vechi, ca să fiți frământătură nouă, căci Paștele nostru Hristos s-a jertfit pentru noi; de aceea să prăznuim nu cu aluatul cel vechi, nici cu aluatul răutății și al vicleșugului, ci cu azimile curăției și ale adevărului" (I Corinteni 5, 7—8).

În felul acesta putem conchide că numai prin credință și reînnoire duhovnicească avem certitudinea Învierii lui Hristos în sufletele și viața noastră creștinească.

HRISTOS A ÎNVIAT!...

(Urmare din pag. 1)

bucurie n-ar fi bucurie adevărată, și totul ar fi fără rost.

Învierea lui Hristos ne-a luminat totul. De aceea Ziua Învierii este Zi de bucurie. **Zi de lămurire. Zi de pătrundere în taina cea mare a vieții și a morții. Zi de deschidere a ferestrelor către lumea de dincolo, de după moarte.**

Că Mântuitorul a înviat cu adevărat, ne-o spun cei care L-au văzut după înviere: „Dumnezeu a înviat pe Iisus și la aceasta noi toți suntem martori", **se dă mărturie în Faptele Apostolilor (II, 32, III, 15).**

Să ne aducem aminte ce au răspuns Petru și Ioan celor care se îndoiau de Înviere și care le interziceau s-o propovăduiască: „Nu putem să nu grăim cele ce am văzut și am auzit" **(F. Ap. IV, 20). Sau altă dată:** „Am mâncat și am băut cu Dânsul după Învierea lui din morți". **(F. Ap. X, 41). După Înviere** „L-au văzut peste cinci sute de frați deodată" **(I Cor. XV, 6). Saul din Tars, mare prigonitor al creștinilor, s-a întâlnit cu El pe drumul Damascului, a vorbit cu El, și convertindu-se a devenit Apostolul Pavel. Toată propovăduirea lui și epistolele pe care le-a scris, sunt urmarea acestei întâlniri față către față,** după Înviere.

Apostolul Toma, unul din cei doisprezece, n-a vrut să creadă în Înviere până ce nu I-a pipăit lui Iisus ranele din mâini și din coastă. După aceea a îngenunchiat și L-a mărturisit: „Domnul meu și Dumnezeul meu" **(Ioan XX, 28). Luca și Cleopa L-au întâlnit pe drumul Damascului (Luca XXIV). Mironosițele L-au văzut chiar în dimineața Învierii.**

Toate aceste mărturii, și altele încă, au fost copleșitoare la vremea lor și rămân tot așa până în ziua de azi.

Ce ne spun aceste mărturii? Ne spun că Învierea a fost fapt adevărat. Și că: „dacă Hristos a înviat, și noi vom învia".

* * *

Să ne bucurăm azi de Ziua Învierii. Ați auzit în cântările Bisericii: tot îndemnul e spre bucurie. Ziua Învierii, să ne bucurăm popoare, **și ca la o mare bucurie comună,** unul pe altul să ne îmbrățișăm. **Să ne iertăm unii pe alții, să nu ne mai facem rău, să ne schimbăm viața căci, dacă Hristos a Înviat, există nemurire, ne vom întâlni dincolo și vom da socoteală pentru felul cum ne-am purtat unii cu alții. Să facem în așa fel, încât atunci când ne vom întâlni dincolo, să nu ne fie rușine unii de alții, și nici să ajungem acolo unde nu este lumină, ci plângere și suferință.**

Duceți în casele Dumneavoastră vestea Învierii și bucuria ei. Hotărâți-vă în sufletul dumneavoastră să nu mai faceți rău nimănui și să îndreptați relele pe care le-ați făcut până acum. Nu mai faceți pe nimeni să plângă din cauza dumneavoastră, căci vom da socoteală pentru fiecare lacrimă care s-a vărsat pe nedrept din cauza noastră.

Fie ca Domnul cel Înviat să vă facă parte numai de bucurii, fiecăruia în parte și familiilor dumneavoastră.

Și în zilele acestea, până la Înălțare, vestiți tuturor celor cu care vă întâlniți că Hristos a Înviat, și mărturisiți celor care vă salută astfel, că Adevărat a Înviat!

O femeie vrednică de pomenire

Ne este cunoscut faptul că, înainte de sfintele Sale pătimiri, pentru mântuirea noastră, Domnul nostru Iisus Hristos, în Betania, în casa lui Simon Leprosul, a fost uns cu mir, de către o femeie cinstitoare. Mirul, pe care femeia l-a turnat pe capul Mântuitorului, era „mir de nard curat, de mare preţ" (Marcu 14, 3); care, dacă ar fi fost vândut, s-ar fi putut lua pe el „mai mult decât trei sute de dinari" (Marcu 14, 5); un preţ mare, dacă ne gândim că un dinar era preţul unei zile de lucru (Matei 20, 2).

Turnând mirul de mare preţ asupra Domnului, femeia îşi arăta prin aceasta cinstirea faţă de Învăţătorul cu faimă mare, despre care desigur auzise multe lucruri minunate. Ea se gândea la un singur lucru: cum să-şi manifeste iubirea şi cinstirea faţă de Acela Care primea la Sine pe vameşi şi pe păcătoşi şi stătea cu ei la masă (Luca 15, 1—2).

Fapta de cinstire a femeii era pornită din inimă, iar mirul de mare preţ era doar o dovadă despre cinstirea ei, şi mai presus de ceea ce putea exprima mirul cel costisitor. Nu înţelegeau aceasta cei ce erau de faţă, când femeia şi-a revărsat mirul şi cinstirea peste „Mielul lui Dumnezeu, Cel ce ridică păcatele lumii" (Ioan 1, 29). Ei au reproşat femeii „risipa" ce s-a făcut cu mirul şi au opinat că ar fi fost mai bine ca acel mir să se fi vândut, iar banii să se fi dat săracilor (Marcu 14, 5) şi pentru că femeia n-a lucrat cu mintea lor, ci cu mintea ei, împotrivitorii „erau mânioşi pe femeie" (Marcu 14, 5). A trebuit intervenţia Mântuitorului, ca lucrurile să fie lămurite. Şi ea a venit. Căci Fiul lui Dumnezeu le-a spus celor ce condamnau pe femeie, pentru fapta ei: „Daţi-i bună pace. Pentru ce îi faceţi supărare?" Ce a făcut ea pentru Mine este un lucru bun. Că pe săraci pururea îi aveţi cu voi şi oricând voiţi puteţi să le faceţi bine, ci pe Mine nu mă aveţi pururea. Ea ce avea (de gând) a făcut: mai dinainte a apucat a unge trupul Meu spre înmormântare" (Marcu 14, 6—8).

Iată gândurile omului şi gândurile Domnului. Oamenii depreciau fapta femeii şi voiau să bage în sufletul ei nedumerire şi îndoială. În felul acesta, o nelinişteau şi îi făceau supărare. Domnul Hristos însă a pus în valoare fapta femeii, nu numai ca faptă de cinstire, cum şi era, dar şi ca pe o faptă care preînchipuia ungerea de la înmormântarea Lui, care avea să se întâmple în curând. Fără îndoială că femeia nu s-a gândit la aceasta. Ea a făcut o faptă de cinstire. Mântuitorul însă a primit fapta femeii cu adaos şi chiar a pus accent pe acest adaos. Aşa face Dumnezeu, Cel ce miluieşte şi mântuieşte. Omul scade şi coboară chiar şi faptele cele bune, iar Dumnezeu le ridică şi le sfinţeşte şi mai pune şi de la El, nu numai când ceva lipseşte, ci chiar şi atunci când nu mai trebuie de adăugat nimic. Şi nu e de mirare că e aşa, că doar El este „Dumnezeul milei şi al îndurărilor şi al iubirii de oameni" şi lucrează „cu mila şi cu îndurările şi cu iubirea de oameni".

Să nu uităm cuvântul: „Daţi-i bună pace. Pentru ce-i faceţi supărare?" E şi acesta un cuvânt veşnic care ne îndeamnă să înmulţim pacea şi binele şi să evităm orice lucru de supărare.

Drept încununare a celor la care ne este luarea aminte, mai presus de orice aşteptări, Domnul şi Mântuitorul nostru a rânduit ca fapta femeii ca şi femeia însăşi, să fie propovăduită pretutindeni, de vreme ce a zis: „Adevăr grăiesc vouă, oriunde se va predica Evanghelia, în toată lumea, se va spune şi ce a făcut femeia aceasta, întru pomenirea ei" (Marcu 14, 9).

Să punem faţă în faţă afirmaţia împotrivitorilor, „pentru ce s-a făcut această risipă cu mirul?", cu afirmaţia Mântuitorului: „Oriunde se va predica Evanghelia aceasta, în toată lumea, se va spune şi ce a făcut femeia aceasta, întru pomenirea ei". Şi luând aminte la acestea, vom înţelege că gândurile omului sunt la măsurile omului, şi anume, nu numai la măsură „de om", ci chiar la măsurile celui ce le gândeşte, ca om, pe când gândurile Domnului sunt mai presus de om, sunt la măsură dumnezeiască. Se potriveşte şi în împrejurarea aceasta, ceea ce a spus Mântuitorul cu un alt prilej, când a zis: „Nu cugeţi cele ce sunt ale lui Dumnezeu, ci cele ce sunt ale oamenilor" (Matei 16, 23).

Mântuitorul a rânduit ca femeia, care L-a cinstit turnând asupra Lui mir de mare preţ, să fie pomenită, împreună cu fapta ei de către toţi cei ce vor şti despre ea. Şi ca să ştie despre ea cât mai mulţi, a dat poruncă să se spună despre ea pretutindenea, unde se va propovădui Evanghelia. Asta înseamnă că unde se va propovădui despre întruparea Fiului lui Dumnezeu, despre naşterea Lui cea mai presus de fire, despre dumnezeieştile Sale minuni şi despre cuvântul Său cel veşnic; unde se va pomeni jertfa Sa cea mântuitoare şi Învierea Lui cea mai presus de lume, unde va fi vorba despre înălţarea Sa la cer, acolo să se pomenească şi despre femeia care L-a uns cu mir, întru amintirea ei, căci vrednică este de pomenire. Şi dacă şi noi vrem să fim vrednici de pomenire, să fim şi noi cinstitori ai Mântuitorului şi „în loc de mir, cântare să aducem Stăpânului"; mirul nostru fiind „viaţă curată, întru pocăinţă agonisită". Şi să nu uităm că Domnul ne vrea oameni de pace, oameni care nu fac supărare, ci înmulţesc binele şi bucuria.

Arhimandritul Teofil Părăian

CRUCEA ŞI ÎNVIEREA

Unii creştini susţin că „Crucea e o spânzurătoare. Ori este cu totul nefiresc să cinstim un obiect care a servit ca spânzurătoare unei persoane iubite de noi. Cum e posibil să cinstim noi obiectul care a servit ca instrument de chinuire pentru Mântuitorul nostru?".

Părerea aceasta o avea şi Sf. Ap. Petru, precum ne relatează Matei Apostolul şi Evanghelistul: „De atunci a început Iisus să arate ucenicilor Lui că El trebuie să meargă la Ierusalim şi să pătimească multe de la bătrâni şi de la arhierei şi de la cărturari şi să fie ucis, şi a treia zi să învieze. Şi Petru, luându-L la o parte, a început să-L dojenească, zicându-I: Fie-ţi milă de Tine, să nu Ţi se întâmple Ţie aceasta. Iar El, întorcându-se, a zis lui Petru: Mergi înapoia Mea, satano! Sminteală Imi eşti; că nu cugeţi cele ale lui Dumnezeu, ci cele ale oamenilor" (Matei XVI, 21—23). Asemenea ne relatează şi Marcu Evanghelistul (Marcu VIII, 31—33) şi Luca Evanghelistul (Luca IX, 22).

Foarte aspre sunt cuvintele pe care le adresează Mântuitorul Hristos lui Petru, numindu-l *satano* şi tot aşa numeşte Mântuitorul Hristos şi pe acei creştini care consideră Crucea ca instrument de chinuire. De ce? Pentru că şi Petru şi unii creştini prin această atitudine nu arată iubire faţă de Mântuitorul, fiindcă ei cugetă cele ale oamenilor şi nu cele ale lui Dumnezeu şi prin aceasta ei sunt sminteală pentru Mântuitorul Hristos, *Care şi-a ales calea Crucii pentru ca să ajungă la Inviere.* Cu alt prilej Mântuitorul spune: „O, nepricepuţilor şi zăbavnici cu inima ca să credeţi toate câte au spus proorocii! Nu trebuia, oare, ca Hristos să pătimească acestea şi să intre în slava Sa? Şi începând de la Moise şi de la toţi proorocii, le-a tâlcuit lor, din toate scripturile cele despre El" (Luca XXIV, 25—27).

Scripturile spun despre Mântuitorul Hristos cele ce sunt ale lui Dumnezeu, iar Apostolii şi unii creştini cugetă cele ce sunt ale oamenilor: „Iar noi nădăjduiam că El este Cel ce avea să izbăvească pe Israel" (Luca XXIV, 21). Mântuitorul a spus mamei fiilor lui Zevedei: „Ce voieşti? Ea a zis Lui: Zi ca să şadă aceşti doi fii ai mei, unul de-a dreapta şi altul de-a stânga Ta, întru împărăţia Ta. Dar Iisus, răspunzând, a zis: Nu ştiţi ce cereţi... A şedea de-a dreapta şi de-a stânga Mea nu este al Meu a da, ci se va da celor pentru care s-a pregătit de către Tatăl Meu" (Matei XX, 21—23).

Este vreo legătură între Cruce şi Înviere? Crucea este singurul drum, care duce la Înviere. Alt drum nu există. Cel ce crede în Înviere, trebuie să creadă — în prealabil — şi în Cruce. Altfel nu se mântuieşte. Mântuitorul spune: „Cel ce nu-şi ia crucea şi nu-Mi urmează Mie nu este vrednic de Mine" (Matei X, 38). Iar Sf. Ap. Pavel spune: „Cuvântul crucii, pentru cei ce pier, este nebunie; iar pentru noi, cei ce ne mântuim, este puterea lui Dumnezeu" (I Cor. I, 18).

În istoria patimilor Mântuitorului este menţionat cuvântul Învierii: „De atunci a început Iisus să arate ucenicilor Lui că El trebuie... să fie ucis, şi a *treia zi să învieze*" (Matei XVI, 21). „Şi-L vor omorî, dar a *treia zi va învia*" (Matei XVII, 23). „Şi Îl vor da pe mâna păgânilor... să-L răstignească, dar *a treia zi va învia*" (Matei XX, 19). Şi a început să-i înveţe că Fiul Omului trebuie să pătimească multe... iar după trei zile *să învieze*" (Marcu VIII, 31). „Căci învăţa pe ucenicii Săi şi le spunea că Fiul Omului..., după ce-L vor ucide, *a treia zi va învia*" (Marcu IX, 31). „Şi-l vor omorî, dar după trei zile *va învia*" (Marcu X, 34). „Fiul Omului trebuie să pătimească multe... să fie omorât, iar *a treia să învieze*" (Luca IX, 22).

Cine crede în Înviere, acela — în prealabil — trebuie să creadă şi în Cruce care duce la Înviere şi fără Înviere nu este nici mântuire. *Iar cine nu crede în Cruce, acela nu crede nici în Inviere.*

„Şi dacă Hristos n-a înviat, zadarnică este atunci propovăduirea noastră, zadarnică şi credinţa voastră (I. Cor. XV, 14).

Protos. Ipolit Ciubotaru

TOLERANŢĂ ŞI DIPLOMAŢIE*

Când mi s-a dat tema pentru această **masă rotundă** cu o intervenţie de şapte minute, am crezut că e mult. După aceea mi s-a transmis că mă pot întinde până la 10—15 minute. Aproape m-am speriat. Se profila o intervenţie care urma să fie **o comunicare,** cum se spune într-un termen tehnic.

Când am început ieri să meditez, cam în neorânduială, aşternând pe hârtie gânduri disparate — precum veţi şi constata — m-am speriat din nou dar, de data aceasta, pentru că timpul mi se părea insuficient. Depăşeam timpul acordat şi nu reuşeam să încheg ceva coherent, după regula introducere, tratare, încheiere. Pierdut complet într-o temă care mi se părea că e fără sfârşit — în orice caz poate alcătui mai mult de o carte — mi-am adus aminte că mi s-a spus că e vorba de o intervenţie la o **masă rotundă** şi nu de o conferinţă. Deci urma să comprim, nu să dilatez.

Aşa se face că am optat pentru o expunere mai degrabă aforistică şi, mai mult sub formă de întrebări care să provoace discuţii, decât să ofere soluţii. M-am trezit mai interesat de **Toleranţă,** decât de **Diplomaţie,** deşi o oarecare relaţie între ele e uşor de stabilit. Metoda aleasă de mine, adică aceea a întrebărilor, cu uşoare comentarii ici şi colo, e desigur cea mai comodă. Se zice însă că cel ce ştie să formuleze întrebări, şi cel care şi le însuşeşte, amândoi au şi răspunsurile pe jumătate. Şi acest lucru e greu.

Aşadar, fără cap şi fără coadă, iată în ce încurcături te poate pune o problemă ca aceasta care vrea să descurce, să lămurească ce este **Toleranţa** şi ce este **Diplomaţia.**

Nu ştiu cu ce gânduri a fost formulată această temă, dar e sigur că s-a avut în vedere promovarea unui climat pozitiv în lumea noastră de azi, prin toleranţă şi, ici şi colo, recomandarea **Diplomaţiei** ca metodă de lucru, acolo unde Toleranţa întâmpină piedici. E desigur una din perspective, dar pot fi şi altele. Eu pornesc de la buna intenţie, gândindu-mă la ochiul cel bun al organizatorilor. Ştiţi, există o apoftegmă veche care povesteşte că Iisus, împreună cu apostolii, mergea pe o cărare prin grâu copt, vara pe arşiţă. Pe cărare era un câine mort. Apostolii l-au ocolit, au întors capetele, şi-au astupat nările şi unul din ei a zis: **„Ce urât miroase!"** Când a ajuns Iisus în dreptul câinelui, s-a uitat la el şi a zis blând: **„Ce dinţi frumoşi are"!** Mi-ar plăcea să fiu în postura lui Iisus. Şi chiar cu acest gând mi-am şi început meditaţia. M-am şi gândit: ce comod şi ce frumos e să apăr şi, într-un fel, să propovăduiesc **Toleranţa,** înţelegerea şi pacea dintre oameni, să vă vorbesc despre **„dinţii frumoşi"** ai temei. Gândul mi-a zburat o clipă şi la Gandhi.

Mă voi strădui totuşi să nu dezamăgesc pe nimeni dacă, din când în când, mă voi alătura apostolilor. Voi începe chiar prin a declara: **Ce temă grea!** Preocupă omenirea de când a început să gândească şi, n-aş zice că e limpede pentru toată lumea chiar şi în vremea noastră. Între toleranţă şi diplomaţie există o relaţie de adversitate, sau una de complementaritate? Cred că e una de complementaritate, aşa încât alăturarea lor nu mi se pare hazardată. Numai că, în cazul acesta, bolile uneia o vor afecta şi pe cealaltă.

*

Diplomaţia e solicitarea limbajului şi a anumitor artificii bine alese, pentru netezirea relaţiilor dintre oameni/popoare şi, dincolo şi în afară de limbaj, implică şi folosirea de metode uneori conforme, dar alteori mai puţin conforme cu normele etice. Am de gând să dau chiar un exemplu concret mai spre sfârşit.

Uneori pentru un scop bun în general, alteori însă pentru un scop egoist al unei persoane, al unui grup, al unei naţiuni, se calcă vinovat normele morale, chiar cu consecinţe catastrofale.

*

Diplomaţia îşi are o anumită relevanţă mai ales în stabilirea de relaţii bune între grupuri, naţiuni. Uneori şi între indivizi. Uneori asigură pacea socială şi politică, dar alteori urmăreşte biruinţa şi impunerea soluţiei unei părţi în avantajul propriu, şi nu neapărat în limitele dreptului, ale moralei şi ale interesului reciproc, care ar trebui să fie norma moralităţii relaţiilor de orice fel. Este acesta motiv de blamare a diplomaţiei? Dar în cazul acesta ce punem în loc?

*

Conotaţiile de dicţionar ale ambelor concepte — Toleranţă şi Diplomaţie — sunt pozitive sau negative? Ne aşteptăm să fie pozitive. Să vedem.

În Dicţionarele noastre, inspirate mai ales din cele latine şi franceze, **a tolera** înseamnă **a îngădui, a admite, a suporta, a trece cu vederea,** dar în primul rând: **a îngădui un fapt nepermis.** Scrie aşa negru pe alb. **Tolerant** înseamnă **indulgent, îngăduitor,** cu subînţelesul de a manifesta o atitudine de acceptare a ceva ce n-ar trebui acceptat. Cuvântul mai are o conotaţie medicală: a tolera un medicament care pentru unii e intolerabil, care nu face bine la gust sau la stomac. Dar mai are şi o altă conotaţie socială — tot negativă: casele de toleranţă. Şi are şi una ştiinţifică: abaterea de la exactitate, o toleranţă de plus-minus atâta, de pildă la dimensiunea unui obiect.

Aş spune după toate acestea, fără să mă grăbesc, fiindcă îi ştiu şi valenţele pozitive, dar pornind numai de la valoarea semantică, termenul nu e tocmai cuminte.

Tot aşa stau lucrurile şi cu celălalt: **diplomaţie. Diplomat** se traduce cu **dibaci, şiret,** dar şi cu **viclean.** Aceste înţelesuri şi le păstrează mai ales în vorbirea curentă dar, cu eleganţă, şi în conţinutul profesiunii. De altfel şi **diplomatic** e explicat prin **conduita abilă,** dar Dicţionarul mai adaugă: **„uneori peiorativ".** Să-mi fie iertat un cuvânt cu care se mai traduce în popor: **„ce diplomat!",** e egal adesea cu **„ce şmecher"!** Nu mai mergem şi la înţelesul cuvântului şmecher.

Iată cum ambele cuvinte, pe lângă conotaţiile lor pozitive, ascund pe după colţuri ciomăgari!

Şi dacă Toleranţa şi Diplomaţia sunt în parte negative, dincolo de „comanda socială", care sunt sensurile lor axiologice?

Englezii (de fapt anglicanii) au introdus şi admit în teologie, în deosebi în morală, termenul de **comprehensiveness** şi circulaţia lui e liberă. E un fel de acceptare a coexistenţei contrariilor, sau măcar a opiniilor şi practicilor care se contrazic sau, în orice caz, nu se acoperă reciproc. Ei au trei tipuri de Biserici: High, Low, Broad Church (Înaltă, Joasă şi Largă) care se înşiră de la cel mai sec protestantism (J.A.T. Robinson) până la catolicism (Maurice, Newman) şi ortodoxie (Allchin).

Poate fi acesta un exemplu de toleranţă? Poate. Dar când discuţi cu un anglican, nu ştii dacă vorbeşti cu Biserica Angliei, nici cu care din ea.

*

Toleranţa e mai mult şi îndeosebi un concept social, sau unul valoric? E drum lung până la a putea fi un concept valoric. E mai mult practic.

*

Toleranţa e un **modus vivendi** într-o lume pluralistă. Aş răspunde că poate fi. Şi chiar că trebuie să fie.

*

Dictatura este expresia unui singur „adevăr" — democraţia tolerează mai multe, permiţând competitivitatea, dar în teologie votul nu operează. Numai consensul. Democraţia e guvernarea celor mulţi, sub autoritatea votului. Opţiunea e pusă la vot şi supusă jocului opiniilor, majoritatea având dreptul la decizie. Mai departe învingătorii îi tolerează pe cei învinşi. Şi invers. În teologie metoda merge numai în administraţie, nu şi în deciziile dogmatice.

*

Toleranţa e dictată de necesitatea coexistenţei paşnice a contrariilor pentru a menţine pacea socială? Am răspunde că da.

Toleranţa e acceptarea unui rău necesar? Sau chiar a unui rău catalogat moral printre păcate? Spre exemplu în ce categorie intră **Casele de toleranţă,** acolo unde există?

Şi care e conotaţia lor axiologică?

*

În legătură cu aceasta e obligatorie o altă întrebare: Toleranţa poate încălca normele morale divine, care sunt şi normele raţiunii sănătoase? În virtutea cărui drept sau a cărei justificări? Intră toleranţa între limitele unei **Minima moralia?** Am pus întrebarea anume. Toleranţa îşi are relevanţa mai ales în domeniul convingerilor absolute (în religie). Abia după aceea în politică, cerută mai ales de drepturile omului şi de trebuinţa de principii de organizare a societăţii, spre a scăpa de tiranie, de dictatură şi exclusivism. Dar drepturile omului sunt subiecte ale votului?

Cât e de grea toleranţa în religie, ne-o spun luptele confesionale. Cât e de grea în politică, ne-o spun încrâncenările partinice. Fiecare partid îşi arogă dreptatea împotriva tuturor.

*

Intoleranţa s-a manifestat mai ales în domeniul religios pentru că aici se operează cu absolutul: ceva ori e **adevărat,** ori e **fals.** Amândouă nu pot coexista. În principiu. În practică, s-a dovedit că, în funcţie de nivelul culturii şi al civilizaţiei subiecţilor, se mai poate! În istorie creştinii au fost intolerabili cu evreii, şi invers. Inchiziţia e o instituţie rămasă **celebră.** Opinia Fericitului Augustin a guvernat aproape un mileniu gândirea catolică apuseană, cu interpretarea pieziş a textului **„Sileşte-i pe toţi să intre"** (Luca XIV, 23). În anumite împrejurări a justificat pedeapsa cu moartea, a admis tortura, persecuţia.

Ereticii erau socotiţi şi în catolicism şi în protestantism, duşmani ai statului şi trădători.

Până şi protestanţii, în genere pretinşi liberali, au ars pe Miguel Servet şi pe Ian Hus, iar Luther i-a persecutat pe anabaptişti. Inchiziţia a continuat persecuţiile.

În protestantism, toleranţa merge astăzi prea departe. Bultman nu crede în Învierea Domnului şi e socotit cel mai mare teolog protestant. Deci creştin! La vechii greci intoleranţa mergea până la **ori-ori.** Socrate a fost silit să se otrăvească pentru că nu credea în zei, şi **astfel punea în pericol** ordinea de stat.

Şi Platon cerea pedeapsa cu moartea pentru impietatea incorigibilă (cf. Evangelical Dictionary of Theology Avon (Anglia, 1985, **p. 1099) în „Legile", cartea a X-a.**

Abia societăţile pluraliste moderne au putut impune **toleranţa** ca relaţie absolut necesară între state şi credinţe, dar **Declaraţia Universală a Drepturilor omului** a fost acceptată abia în 1948, şi nu de toate statele. Ea se referă şi la toleranţa religioasă. Dar să ne amintim de intoleranţa islamică din zilele noastre, şi de intoleranţa unor secte. Dar e cazul să ne întrebăm de ce a mai fost nevoie de o asemenea **Declaraţie** când, un **Act de Toleranţă** exista, e drept numai în Anglia, din 1689?

Aşa-numitul **fundamentalism** religios al unor secte este şi astăzi o formă deschisă de **intoleranţă.** Teoretic e foarte greu să fie combătuţi.

Consiliul Ecumenic al Bisericilor, în numele unei Toleranţe planificate, a început deja să fie un eşec. Fundamentaliştii nici nu vor să audă de aşa ceva. Nici romano-catolicii. În ultima vreme nici grecii, nici ierusalimitenii! Toleranţa vine dintr-un anumit **relativism** filosofic. Şi religios.

În vechime s-a zis că **„omul e măsura tuturor lucrurilor"** (Protagoras), iar Gorgias spunea că nimic nu poate fi demonstrat că ar putea fi obligatoriu. În teologie teza nu e acceptată.

*

În creştinism, şi nu numai în trecut, adesea au prevalat măsurile de intoleranţă. Tertulian cerea toleranţă pentru creştini dar, după Edictul de la Milan, 313, mulţi împăraţi şi teologi au fost intoleranţi cu păgânii.

*

Mai târziu, începând cu sec. al XVI-lea intoleranţa a apărut şi sub forma principiului **Cujus regio, ejus religio.** A apărut în Germania, mai întâi sub calvini, dar mai apoi şi catolicii s-au folosit de acest principiu când le-a venit bine, e.g. uniatismul impus de Habsburgii catolici în Transilvania. Când principele a fost calvin, în secolul al XVIII-lea, acela a vrut să calvinizeze Transilvania. Când au venit la guvernare catolicii, au impus catolicismul.

A defini toleranţa ca **răbdare** este nesatisfăcător. E o poziţie relativistă şi auto-distrugătoare. În politică nu merge, pentru că presupune libertate de grup care va căuta să se întărească şi să limiteze libertatea altora, adică devine intoleranţă. Am citat dintr-o Enciclopedie Teologică patronată de Catolici (K. Rahner).

Unii justifică **Toleranţa** prin imposibilitatea ajungerii la adevărul absolut. Soluţiile pragmatice pot oferi ceva în loc, dar nu pot fi baze obiective pentru justificarea toleranţei.

Scopul toleranţei — în alt domeniu — este să protejeze minorităţile şi să asigure un spectru larg al libertăţii de opinie, cu scopul totuşi de a ajunge la adevăr şi obiectivitate... Aceasta se poate într-o **„societate comunicativă".** (Idem). Nu e prea limpede însă ce e aceea **societate comunicativă!**

Toleranţa îşi poate găsi o justificare numai dacă o scoatem din domeniul teologiei. Biserica mai mult depinde de Toleranţă, decât **decide** asupra ei. (Werner Post, în **Encyclopedia of Theology.** ed. de Karl Rahner, London 1981, p. 1721—1727). Când se iau în serios, Bisericile redevin intolerante. Miza e adevărul şi acesta nu poate fi decât unul. Teoria mai multor adevăruri n-a căpătat autoritate.

Toleranţa, chiar dacă nu se suprapune exact, este foarte vecină cu indulgenţa. E acceptarea celuilalt sau a unei idei, credinţe, opinii, nu pentru că e dreaptă, ci pentru că oamenii trebuie să găsească un **modus vivendi.** Oricum, când tolerezi ceva, în principiu nu eşti de acord cu ceea ce tolerezi.

În istorie **toleranţa** şi **religia** n-au fost aliate bune. Şi de câte ori le-a venit bine, s-au ciocnit. Intoleranţa a provocat războaie religioase şi persecuţii.

Românii — se zice — au fost toleranţi. Câteva exemple par concludente: primirea **evreilor,** primirea **armenilor,** primirea **găgăuzilor,** primirea **tătarilor** şi la sfârşitul mileniului I şi la începutul mileniului II, pe vremea lui Menumorut, primirea **ungurilor.** Mulţi deplâng însă această toleranţă. De ce? Pentru că, cu unii s-a întâmplat ca în

(Continuare în pag. a 4-a)

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

* Masă rotundă cu tema *„Toleranţă şi Diplomaţie"*, 2 aprilie 1995, la Universitatea din Sibiu.

Scopul şi importanţa disciplinei „Formarea duhovnicească" pentru pregătirea şi formarea slujitorilor Bisericii

In cadrul consideraţiunilor introductive în studiul formării duhovniceşti şi misionare, se cuvine să arătăm care este scopul şi în ce constă importanţa acestei discipline în contextul studiilor teologice.

„Înaintarea în studiul Teologiei trece de obicei prin două stadii succesive. Cel dintâi cuprinde cunoştinţele de istorie bisericească şi studiul Sfintei Scripturi, adică exegeza cu toate ştiinţele auxiliare ale ei. Cel de al doilea stadiu este reprezentat cu deosebire prin studiul dogmelor şi în parte prin morală". Ca o încoronare a acestor cunoştinţe este nevoie de un studiu menit să pună în practică cele învăţate, să transforme principiile de credinţă, preceptele de morală în viaţă". Teologia pastorală urmăreşte să formeze nişte buni păstori, prin însuşirea de către viitorii preoţi a artei bunei conduceri a obştei creştine, pe calea mântuirii. În completarea acestei preocupări, disciplina nou introdusă în studiile teologice, respectiv „Formarea duhovnicească şi misionară" a viitorilor preoţi, vine să întregească pregătirea acestora în domeniul *vieţii lăuntrice*, a trăirii adevărurilor de credinţă învăţate, să determine formarea a ceea ce numim un om duhovnicesc. Acesta este deci scopul ultim al acestei discipline. Importanţa ei reiese din necesitatea de a se forma în viitorii preoţi acele *deprinderi duhovniceşti* care fac nu numai frumuseţea vieţii şi calea spre mântuirea sufletului ci şi cheia succesului în pastoraţie. Omul duhovnicesc din preotul păstor de suflete este şi un bun misionar. El predică pe Hristos nu numai prin predicile şi catehezele rostite de pe amvon, ci şi prin strălucirile harului care emană din fiinţa lui înduhovnicită.

Cu privire la importanţa disciplinei Formării duhovniceşti pentru întregirea cunoştinţelor unei depline pregătiri a viitorilor preoţi, reproducem aprecierile Părintelui Stăniloae, cu care a contribuit mai mult la formarea unui curent de viaţă duhovnicească la noi. Apreciind că scrierile duhovniceşti „se adresează monahilor noştri", dânsul proclamă un adevăr de care trebuie să se ţină seama şi anume: „în Biserica Ortodoxă socotim că nu este o linie de separaţie netă între viaţa monahului şi viaţa creştinească în general (adăugăm noi: cu atât mai puţină deosebire este între viaţa monahilor şi a clerului de mir, în ce priveşte îndatoririle morale); fiecare este dator să se înalţe cât mai mult spre idealul desăvârşirii; fiecare este dator să lupte pentru curăţirea de patimi şi pentru dobândirea virtuţilor care culminează în dragoste. Este vorba numai de o deosebire graduală... nu de una calitativ deosebită".

Este subliniată necesitatea cunoaşterii izvoarelor patristice; importanţa lor pentru a se da o substanţă mai precisă şi mai specific ortodoxă predicii şi trăirii creştine. „Vorbim despre Dumnezeu cu multă simţire, cunoaştem destul de bine dogmele credinţei noastre şi spunem multe generalităţi interesante despre ortodoxia noastră... cu toate acestea *nu ştim deajuns cum să le prefacem metodic în valori practice, în puteri care să ne transforme din zi în zi*... Sfinţii Părinţi sunt maeştri neîntrecuţi într-o ştiinţă pe care noi am lăsat-o să ne fie răpită, în ştiinţa sufletului, care e cea mai scumpă realitate după Dumnezeu".

Îndrumarea în duhul Sfinţilor Părinţi, care au fixat în toate amănuntele legile acestei formări duhovniceşti este scopul acestei discipline. „Dintr-o mulţime de motive trebuie să ne întregim *îndeletnicirile spirituale* cu această ştiinţă a prefacerii în valori practice a tezaurului credin-

(Continuare în pag. a 5-a)

Pr. prof. Dr. Gheorghe Liţiu

Toleranţă şi Diplomaţie

(Urmare din pag. a 3-a)

istoria cu **arabul şi cămila.** Mai întâi cămila a cerut voie să-şi bage capul în cort că era vânt afară, apoi jumătate de corp, apoi a intrat cu tot corpul şi l-a scos afară pe arab. Mă abţin de la comparaţii locale contemporane, şi de la noi şi din ceea ce se numeşte Republica Moldova!

O foarte apropiată expresie modernă a toleranţei şi diplomaţiei este **comprehensiveness**-ul englez (înţelegerea ca relaţie) şi ecumenismul contemporan, intercreştin şi interreligios. La amândouă ne-am referit mai înainte.

Merg şi nu merg! Să luăm în considerare doar ceea ce merge:

Merge şederea împreună reciprocă, în biserici. Chiar rugăciunea comună. Nu intercomuniunea. Fiecare vine cu mâncare şi cu lingura de acasă, **dar mănâncă toţi împreună.** E ceva nou. Până în secolul nostru (1948 — şi după) rugăciunea comună era interzisă şi imposibilă. Intrarea în biserica celuilalt era de asemenea interzisă.

Eu, la Atena — deşi veneam de la un colegiu catolic din Anglia, Heythrop College — am fost oprit să intru într-o biserică romano-catolică.

Evident că la nivel uman, concret, uneori, relaţiile sunt mai îngăduitoare.

Patriarhul ortodox poate sta politicos de vorbă cu un rabin de mare inimă (rabinul Safran al Genevei), ba chiar poate merge în sinagogă, iar şeful rabin a venit în biserică la noi (Moses Rosen).

Dar pe linie bisericească, creştină, în 1923, uniţii n-au intrat în Catedrala Reîntregirii de la Alba Iulia pentru că le-a interzis Arhiepiscopul **Marmagi,** nunţiul papal.

Aceasta s-ar putea numi **intoleranţă?** E drept că astăzi dialogul a mai îmbunătăţit situaţia.

Dar relaţiile celor doi (patriarh şi rabin) sunt de toleranţă sau diplomaţie? Sau de amândouă?

Se poate aborda problema din acest unghi de vedere.

Dar se poate aborda şi dintr-un unghi mai profund: relaţia a **doi oameni de credinţă** nu se poate oare produce în spaţiul profund, cel de dincolo de confesiune şi chiar de religie, în spaţiul spiritului originar, cel de la uşa lui Dumnezeu? Aceasta ar fi toleranţă, diplomaţie, sau trebuie să capete alt nume? Şi care? Suntem oare în domeniul literaturii de anticipaţie?

Diplomaţia presupune mijloace inteligente pentru obţinerea unui avantaj, a unui rezultat greu de obţinut prin mijloace directe. Nu vreau să spun **imorale** sau **nedrepte,** dar ar fi cam acelaşi lucru.

Întrebarea e: rămâne diplomaţia **întotdeauna** la mijloacele inteligente de comunicare, fără să alunece în imoralitate?

Ce am avea de spus despre diplomaţia care este sau frizează uneori imoralitatea?

Evident că am putea găsi exemple de diplomaţie care au salvat oameni, au evitat războaie. Probabil aici s-ar justifica acel principiu pus pe seama iezuiţilor sau a lui Machiavelli: **scopul scuză mijloacele,** dar alegem anume un exemplu cumplit, catastrofal, de diplomaţie ale cărei consecinţe le-a suportat generaţia noastră şi cea imediat anterioară: **Înţelegerea de la Ialta.**

Iată ce spune chiar un istoric englez, azi: **Dennis Deletant** (în Rev. „22", nr. 10, 1995): Diplomaţia a impus înţelegerea criminală de la Ialta şi apoi secretul care a dus la moartea unei generaţii de mari oameni de stat şi la închisoarea şi moartea a sute de mii de oameni, ţărani, intelectuali dintre care un număr imens de studenţi, amăgiţi deschis de himera venirii americanilor, **deşi se ştia precis că nu vor veni niciodată.**

Iată ce scrie Dl. Deletant: **„Maniu a rugat în repetate rânduri (guvernele englez şi american n.n.) să fie informat dacă România a fost cedată sferei de influenţă sovietice, dar de fiecare dată reprezentanţii britanici au primit instrucţiuni să nege acest lucru".**

Aşa am umplut noi închisorile, aşteptând să vină englezii şi americanii! O ştiu din propria experienţă.

Aceasta se poate numi diplomaţie? Ar trebui în cazul acesta să deschidem un nou capitol în discuţia noastră, despre moralitatea diplomaţiei.

Şi **Toleranţa** şi **Diplomaţia** mai pun încă probleme. Dar e tot atât de adevărat că fără ele nu s-ar putea realiza climatul acelor înţelegeri între oameni şi popoare, care să îngăduie oamenii să coexiste şi să caute împreună drumul spre acea stare ideală care să-i împace în numele unor principii de toţi acceptate. Ce păcat că noi nu vom apuca astfel de vremuri când „da" să fie „da", şi „nu" să fie „nu" (Matei V, 37). Noi mai trebuie să ne acoperim gândurile ascunse prin „da" şi „nu" care ascund vicleniile şi să ne tolerăm vicleniile, ca să nu ajungem la stări şi mai rele, cele mai rele fiind violenţa şi **moartea.**

Părintele meu duhovnicesc, cel care m-a luat sub mantie la călugărie, ieroschimonahul Daniil de pe muntele Rarău, (poetul şi scriitorul Sandu Tudor) mort la Aiud, dacă ar fi fost prezent aici m-ar fi întrebat tranşant: **„Fiule, eşti pentru Toleranţă sau împotriva ei? Ne-ai purtat printr-o seamă de sugestii, întrebări şi ipoteze. Hotărăşte-te"!**

Ce i-aş răspunde? — Că într-o lume ca a noastră care încă nu poate gândi unitar, în care toate conflictele de idei şi de interese degenerează uşor în conflicte armate, **Toleranţa** e singura soluţie a înţelegerii, în ciuda tuturor compromisurilor de principii pe care le presupune. Tot e mai bine să te confrunţi prin idei, decât prin gloanţe şi bombe şi embargouri care duc la înfometare. Suntem încă o cultură şi o civilizaţie şchioape şi avem nevoie de proteze. Altă soluţie nu există. Deocamdată.

Sper, doamnelor şi domnilor, că nimeni nu s-a aşteptat să rezolv eu problema Toleranţei şi a Diplomaţiei în câteva minute. Am pus doar câteva probleme. Cu Diplomaţia nu ştiu cum stau dar Tolerant mă pretind a fi! Mai sper să nu-mi luaţi această declaraţie drept diplomaţie!

Sfântul GHEORGHE: Răbdare în suferinţă

(Urmare din pag. 1)

în armata romană. Împăratul îl preţuia pentru cunoştinţele sale şi caracterul neîntinat de viciile vremii. Personalitatea tânărului câştigase destulă popularitate, datorită unui tact de fineţe sufletească în comportamentul său faţă de oameni. Era apropiat şi prietenos, drept şi bun cu toţi, fără mândrie şi fără a privi pe cineva de sus. Blândeţea faţă de cei necăjiţi, solidaritatea cu cei oprimaţi şi fermitatea faţă de corupţie şi linguşire i-a sporit prestigiul de suflet ales, în care se vedeau roadele educaţiei creştine. Se părea că în faţa sa era deschisă perspectiva unui viitor strălucit. Dar rânduiala lui Dumnezeu a fost ca nu un viitor pământesc, ci un viitor al vieţii veşnice cereşti şi al unei străluciri dumnezeieşti neapuse să încununeze pe Sfântul Gheorghe, iar pomenirea lui să rămână până la sfârşitul veacurilor.

În acele vremuri creştinii treceau prin încercări grele.

Împăratul Diocleţian îi socotea vinovaţi de toate relele care se abăteau asupra imperiului roman. Superficial şi cu sufletul deformat de felurite superstiţii şi credinţe religioase necreştine, incapabil să înţeleagă duhul vremii, Diocleţian nu cunoştea şi nici nu voia să cunoască învăţătura Domnului Iisus Hristos. El ţinea cu încăpăţânare la zeii romani şi mai ales la cultul persoanei împăratului Romei, care se numea pe sine zeu şi domn, şi cerea ca cetăţenii să fie obligaţi să-i aducă jertfe şi închinare ca unei făpturi cereşti. Creştinii nu puteau să se supună unei asemenea porunci. Ei nu se opuneau legilor statului şi nici persoanei împăratului, ca om de stat. În această privinţă, Sf. Apostol Petru îndemna pe creştini să se supună împăratului şi să-l cinstească ca deţinător al autorităţii lumeşti a statului (I Petru 2, 13), ceea ce creştinii au respectat totdeauna. Dar a-i aduce împăratului jertfe şi închinăciune ca unui Dumnezeu, aceasta nu putea fi admis de învăţătura şi de credinţa creştină. Ca urmare, creştinii erau persecutaţi, supuşi la diferite chinuri şi dacă stăruiau în credinţă erau condamnaţi la moarte. Diocleţian a dat trei edicte, adică decrete împotriva creştinilor în care erau legiferate persecuţiile.

Pentru a le intensifica şi mai mult, împăratul Diocleţian a ţinut cu demnitarii săi un sfat, în anul 303, în oraşul Nicomidia, spre a adopta cele mai severe măsuri de nimicire a creştinilor.

În timpul discuţiilor care au avut loc în acest sfat, Sf. Gheorghe a luat apărarea creştinilor. El afirma că din punct de vedere juridic nu există nici un temei de a pedepsi pe oamenii cărora nu li se pot imputa delicte, sau abateri morale ori fapte defăimătoare împotriva imperiului. Cine cunoaşte învăţătura creştină îşi poate da seama că ea nu prezintă nici un pericol şi prigonirea ei este o greşeală. Diocleţian rămase însă neînduplecat în hotărârea sa şi totodată surprins că Sf. Gheorghe apăra pe creştini. La întrebarea dacă şi el este creştin, Sf. Gheorghe răspunse afirmativ. Împăratul încercă la început să-l câştige pe sfânt cu promisiuni ademenitoare, oferindu-i ranguri mari în treburile statului, dacă el va părăsi credinţa creştină. Dar nici un îndemn al împăratului n-a găsit răsunet în inima Sf. Gheorghe şi nu i-a slăbit credinţa. Atunci împăratul a poruncit ca Sfântul să fie supus la chinuri grele. I s-a pus o piatră grea pe piept şi a fost bătut. Apoi trupul i-a fost sfâşiat de o roată cu fiare ascuţite, după care a fost aruncat într-o groapă cu var. Din toate aceste chinuri sfântul a ieşit nevătămat, încât mulţi au crezut în puterea Mântuitorului Iisus, între care a fost şi împărăteasa Alexandra, soţia lui Diocleţian.

Plin de mânie, împăratul a poruncit ca sfântul să fie supus la alte chinuri şi mai grele. I s-au pus în picioare sandale cu cuie ascuţite care i-au rănit cumplit picioarele în timpul mersului, la care a fost silit. Dar rănile s-au vindecat în chip minunat. Apoi un vrăjitor i-a dat o otravă puternică, pe care sfântul a luat-o, fără să i se întâmple ceva rău. Într-o noapte sfântului i s-a arătat în vis Mântuitorul şi l-a îmbărbătat că în curând va birui toate chinurile şi va primi cununa veşniciei. A doua zi, Sf. Gheorghe a fost dus la un templu cu idoli şi i s-a poruncit să jertfească zeilor. Dar sfântul a refuzat şi s-a rugat lui Dumnezeu să arate puterea adevăratei credinţe. Rugăciunea a fost ascultă şi statuile idolilor au căzut de pe locurile lor.

Diocleţian n-a mai putut să rabde minunile sfântului şi a poruncit să i se taie capul. Aceeaşi pedeapsă a fost dată şi împărătesei Alexandra. În drum spre locul de osândă, împărăteasa a murit de frică, iar Sfântului Gheorghe i s-a tăiat capul în ziua de 23 aprilie, anul 303.

Astfel s-a încheiat viaţa pământească a unuia dintre marii luptători pentru cauza Bisericii lui Hristos. Mucenicia lui a impresionat pe mulţi, iar pomenirea sa, la 23 aprilie, a fost prilej de întărire a credinţei şi a rezistenţei împotriva persecuţiilor.

Sf. Gheorghe, în viaţa şi în mucenicia sa, a mărturisit cu mult curaj pe Hristos Domnul şi a murit pentru El, dovedind o stăruinţă uimitoare în credinţă şi o tărie de caracter creştin rar întâlnită. Pentru aceasta s-a învrednicit să fie făcător de minuni — aşa cum aminteşte sinaxarul — şi să fie preţuit de Mântuitorul potrivit cuvintelor Sf. Evanghelii: „Oricine va mărturisi pentru Mine înaintea oamenilor şi Eu mărturisi-voi pentru el înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri" (Mat. 10, 32).

Sf. Gheorghe e numit într-o cântare bisericească „lucrător preacinstit al bunei credinţe, care pătimind a dobândit pe Hristos" (condacul). Iar a pătimi pentru Hristos aduce bucurie fără seamăn celor drepţi, după cum scrie Sf. Apostol Petru: „Întrucât sunteţi părtaşi la suferinţele lui Hristos, bucuraţi-vă, pentru ca şi la arătarea slavei lui să vă bucuraţi cu bucurie mare" (I Petru 4, 13).

Mântuitorul a proorocit despre sfinţii mucenici şi mărturisitori că Duhul Sfânt îi va povăţui ce să răspundă înaintea dregătorilor: „La dregători şi la regi veţi fi duşi pentru Mine spre mărturie lor şi păgânilor. Iar când vă vor da pe mâna lor, nu vă îngrijoraţi cum sau ce veţi vorbi, căci se va da vouă în ceasul acela ce să vorbiţi, fiindcă nu voi sunteţi care vorbiţi, ci Duhul Tatălui vostru este care grăieşte într-u voi" (Mat. 10, 18—20; Luca 12, 11—12). Prezenţa Duhului lui Dumnezeu în sfinţi îi face pe aceştia să fie părtaşi la slava cerească, să moştenească viaţă veşnică (Mat. 19, 29) şi să judece lumea cu Mântuitorul la Judecata cea din urmă (Mat. 19, 28; I Cor. 6, 2—3). Gradul acesta înalt de sfinţenie al sfinţilor explică de ce în Sf. Scriptură stă scris că Dumnezeu „va veni să se preamărească întru sfinţii Săi" (II Tes. 1, 10; Ps. 15, 1). În acelaşi timp celor sfinţi le este dată puterea să se roage pentru lume. Ne descoperă acest adevăr Sf. Apostol Evanghelist Ioan în Apocalipsă, scriind: „Şi când a luat cartea, cele patru fiinţe şi cei 24 de bătrâni au căzut înaintea Mielului, având fiecare alăută şi cupe de aur, pline cu tămâie, care sunt rugăciunile Sfinţilor" (5, 8). În aceeaşi scriere, la cap. 8, 3—4, se spune: „Şi a venit un alt înger şi a stat la altar, având cădelniţă de aur, şi i s-a dat lui tămâie multă ca s-o aducă împreună cu rugăciunile tuturor sfinţilor, pe altarul de aur dinaintea tronului. Şi fumul tămâiei s-a suit, din mâna îngerului, înaintea lui Dumnezeu, împreună cu rugăciunile sfinţilor".

Iată de ce Biserica noastră cinsteşte şi prăznuieşte pe sfinţi. Ei sunt nu numai persoane istorice care au pătimit cu vitejie şi cu credinţă şi-au dat viaţa pentru HRISTOS Domnul, ci şi purtători ai sfinţeniei şi ai rugăciunii permanente pentru credincioşii de totdeauna ai Bisericii. Sfinţii vor rămâne chipuri de oameni care au biruit slăbiciunile şi păcatele şi au dobândit harul lui Dumnezeu într-o măsură atât de mare, încât rugăciunile lor au putere să ajute credincioşilor la întărirea şi creşterea vieţii duhovniceşti.

Personalitatea Sf. mucenic Gheorghe este una din aceste lumini şi modele permanente pentru credinţa şi dragostea faţă de Hristos Mântuitorul lumii. El a primit „cununa dreptăţii" (II Tim. 4, 8) în Biserica cerească cea biruitoare.

(Urmare din pag. a 2-a)

neaţa. În ceea ce priveşte copiii sub 7 ani, împărtăşiţi fără spovedanie, aceştia au fost în număr de aproximativ 1500, numărul lor putând fi apreciat după numărul lumânărilor de ceară curată pe care le ţin aprinse în mână la împărtăşire, lumânări care apoi rămân la biserică.

Legat de Săptămâna Patimilor şi de Înviere, se păstrează aici un frumos obicei privind ouăle roşii. Anume, în Joia Mare la denie un număr însemnat de credincioase aduc la biserică într-un coşuleţ cu iarbă proaspătă 12 ouă, după numărul celor 12 evanghelii, coşuleţe care se aşează lângă altar, sub tetrapodul de unde se citesc Sfintele Evanghelii sau în jurul lui. În ziua de Paşti fiecare din familia respectivă opreşte câte un ou roşu, iar ce prisoseşte se împarte altora. Iar în Vinerea Mare există obiceiul ca pentru cei care au murit neîmpărtăşiţi, nespovediţi şi fără lumânare să se aducă la biserică o lumânare de ceară curată, vin, prescură şi untdelemn, preotul făcând pomenirea acestora la fiecare Sfântă Liturghie de la Paşti până la Înălţarea Domnului.

Ceea ce trebuie subliniat şi care atrage atenţia în mod plăcut în biserica de la Vălenii de Munte este faptul că la toate slujbele din duminici şi sărbători importante sunt prezenţi în altar un număr de patru sau chiar şi mai mulţi elevi din clasele mijlocii, rareori mai puţini, care sunt ajutoarele preotului, având grija cădelniţei (aprinderea, înmânarea sau primirea de la preot), aprinderea sau stingerea lumânărilor, însoţirea preotului la ieşirea cu vohodul sau la cădeniţarea în biserică, grijă la curăţirea altarului sau alte treburi din

Popas spiritual la Vălenii de Munte

timpul slujbelor. Aceste lucruri sunt făcute de elevi cu tragere de inimă, în mod disciplinat şi cu îndemânare. Faptul se explică prin aceea că părintele este prezent la şcoală în cadrul orelor de religie, cultivând relaţii strânse cu elevii, iar pe de altă parte, că găseşte mijlocul potrivit pentru unele stimulente materiale, din când în când, stimulentul moral nelipsind niciodată.

În ceea ce priveşte slujba din noaptea Învierii, trebuie menţionat faptul că, deşi numărul credincioşilor a fost foarte mare — ca, de altfel, în toate bisericile noastre cu această ocazie —, s-a menţinut tot timpul ordinea şi disciplina, ceea ce asigură păstrarea unei atmosfere de evlavie şi reculegere în timpul slujbei. Mai trebuie adăugat şi faptul că răspunsurile la sfintele slujbe sunt date de un cor de femei pe două voci, cântările fiind executate cu talent, evlavie şi sensibilitate. Nu e lipsit de interes nici faptul că grupul coral îşi îndeplineşte această frumoasă menire fără dirijor.

Un moment important, mai deosebit, s-a petrecut în această parohie în prima zi de Paşti la amiază, după slujba de la a doua Înviere. Preotul paroh, cu epitrahilul la gât şi cu Sf. Cruce în mână, însoţit de circa 150 elevi, mai mari şi mai mici, au cutreierat cartierul cu blocuri din oraş cântând „Hristos a înviat" şi oprindu-se din loc în loc, cu predilecţie la intersecţii, preotul rostind cu voce tare „Hristos a înviat", iar copiii răspunzând în cor: „Adevărat a înviat!". Bineînţeles că locatarii blocurilor n-au rămas indiferenţi, ieşind în balcoane sau în faţa uşilor şi manifestându-şi bucuria, fiecare în felul său. A urmat o agapă a elevilor, în frunte cu preoţii şi o parte din părinţi, agapă aranjată pe platoul de lângă biserică unde s-a ridicat o împunătoare Cruce din lemn, în amintirea eroilor din decembrie 1989. Nici la această agapă n-a lipsit un cuvânt de învăţătură potrivit momentului.

De asemenea, merită consemnat şi un alt fapt, acesta în legătură cu o altă parohie din zonă, petrecut tot în zilele Sfintelor Paşti. Anume, hramul unei biserici din filia Bodeşti, parohia Poseşti, situată la oarecare distanţă faţă de Vălenii de Munte. Hramul fusese la Sf. Gheorghe, sărbătoare care căzuse în Joia Mare. Dar, potrivit rânduielii, el s-a prăznuit a doua zi de Paşti. În ajunul hramului au fost invitaţi şi preoţii de la Vălenii de Munte, precum şi din alte parohii din jur, în total zece preoţi, în frunte cu părintele protopop Ilie Vasile. A fost o vecernie a hramului cu caracter de mare sărbătoare, cu cântări înălţătoare, cu predică rostită de părintele protopop, într-o atmosferă de evlavie şi însufleţire, prezentă fiind cam toată suflarea creştinească din cătunul respectiv care numără 50—60 de case. Am aflat cu această ocazie că acest hram, sărbătorit într-un asemenea cadru, nu a fost o excepţie, ci aceasta e regula în cuprinsul Protopopiatului de la Vălenii de Munte. De menţionat că aproape toţi preoţii prezenţi au fost tineri, cu relaţii umane şi de colaborare între dânşii din cele mai frumoase. Agapa care a urmat, prezente fiind şi doamnele preotese, a fost în primul rând un prilej de ziditoare discuţii în probleme teologice şi bisericeşti şi totodată de reală înălţare sufletească.

BISERICA ISTORICĂ

de Frank Schaeffer

Marele teolog George Florovski, care a predat Istoria bisericească răsăriteană la Universitatea Haward, a subliniat în lucrarea sa „Biblie, Biserică şi Tradiţie — O privire din punctul de vedere ortodox răsăritean", faptul că: „Biserica este lucrarea lui Hristos pe pământ, este icoana şi locaşul prezenţei Sale Sfinte în lume".

În afara Bisericii nu există mântuire, pentru că mântuirea este descoperirea căii pentru oricine care crede în numele lui Hristos. Iar această Revelaţie o aflăm doar în Biserică.

„Însuşirea esenţială a Bisericii este unitatea. Şi desigur că această unitate nu este una exterioară ci una interioară, intimă şi organică". Este unitatea trupului viu, unitatea organismului. Biserica nu este o unitate doar în sensul că este una şi unică; Ea este o unitate în primul rând pentru faptul că însăşi fiinţa ei constă în unirea umanităţii separată şi divizată. În Biserică umanitatea trece într-un alt plan, începe un nou mod de existenţă. Devine posibilă o nouă viaţă, şi anume una adevărată, completă o viaţă sobornicească „în unitatea duhului şi în legătura păcii". Începe o nouă existenţă, un nou principiu al vieţii: „după cum Tu, Părinte, eşti întru Mine şi Eu întru Tine, tot astfel şi ei să fie una întru Noi, ca lumea să creadă că Tu M-ai trimis"...

Conform Sfântului Părinte martir Ignatie din Antiohia, care a scris pe la anul 110, Biserica este locul ordinii, unităţii şi autorităţii apostolice. În Epistola sa către Magnezieni el scria: „Aveţi grijă să săvârşiţi toate lucrurile în armonie cu Dumnezeu, cu preoţii, care ţin locul sinodului apostolilor, şi cu diaconii, care-mi sunt atât de dragi mie şi care sunt însărcinaţi cu cele ale lui Iisus Hristos (Care a fost cu Tatăl de la început şi Care în cele din urmă S-a făcut văzut). Nu vă lăsaţi rătăciţi de către alte învăţături şi nici de către vechi fabulaţii care sunt fără valoare".

Sfântul Ignatie a fost episcop în cetatea Antiohiei şi a urmat Sfântului Evodie. Acesta a fost hirotonit de către Sfântul Petru. Sfântul Ignatie a scris mai multe epistole, adresându-le unor Biserici din Asia (Mică - n.tr.), care toate confirmau autoritatea şi succesiunea apostolică — temelie a Bisericii — „Una, Sfântă, Sobornicească şi Apostolească". Aceste epistole remarcabile, scrise pe drumul său spre crudul martiriu în arenă, au stabilit ordinea şi disciplina, indispensabile pentru o practicare autentică a creştinismului. Sfântul Ignatie a fost ucis în Roma, însă după ce epistolele sale fuseseră expediate celor şapte Biserici. Pentru că epistolele sale au fost scrise într-o perioadă atât de îndepărtată (sunt printre primele opere scrise de primii creştini de după Sf. Apostoli - n.n.) şi pentru că stabilesc atât de clar autoritatea apostolică, ierarhia şi Sf. Tradiţie, schismaticii, ereticii iar mai nou protestanţii au încercat de-a lungul timpului să pună în discuţie legitimitatea lor. Însă autenticitatea acestor epistole a fost stabilită şi recunoscută de o seamă de mari teologi...

Multe secte îşi revendică numele de „Biserică". Dar dacă numele de „Biserică" păstrază vreo semnificaţie, atunci noi trebuie să ne întrebăm care este ea. Este „Biserica" o mare adunare a oamenilor care spun că sunt creştini? Sau acest cuvânt are şi o semnificaţie istorică în acelaşi timp, precum termeni ca „Franţa" sau „Marea Britanie" indicau nu doar sentimentul de a fi francez sau britanic ci şi locuri geografice!

Cunoscutul autor şi preot ortodox Anthony M. Coniaris scrie în lucrarea sa „Introducere în Biserica Ortodoxă (Minneapolis, S.U.A., 1982): „Ce înţelegem noi când folosim cuvântul „Biserica"? Priviţi marea varietate a grupurilor care se autointitulează „Biserica". De fapt, oricine ar putea acum să întemeieze o Biserică pentru sine... Dar sunt acestea Biserici adevărate? Au fost ele întemeiate de Iisus Hristos şi de Apostoli? Ce fel de legătură istorică au ele cu Apostolii? Noi, creştinii ortodocşi înţelegem prin Biserică - trupul prin care este prezent astăzi Hristos în lume. Ea a fost întemeiată de Însuşi Hristos, prin Apostoli, şi a păstrat o legătură vie, istorică cu Apostolii prin hirotonia clericilor. Faptul că un episcop care hirotoneşte astăzi un preot ortodox respectă din punct de vedere istoric succesiunea apostolică, că hirotonia sa pur-

(Continuare în pag. a 6-a)

Traducere din revista „The Christian Activist", vol. IV, 1994 de Stud. teol. Paul Brusanovski, anul III

Apostolul din Ziua de Paşti: Fapte I, 1-8

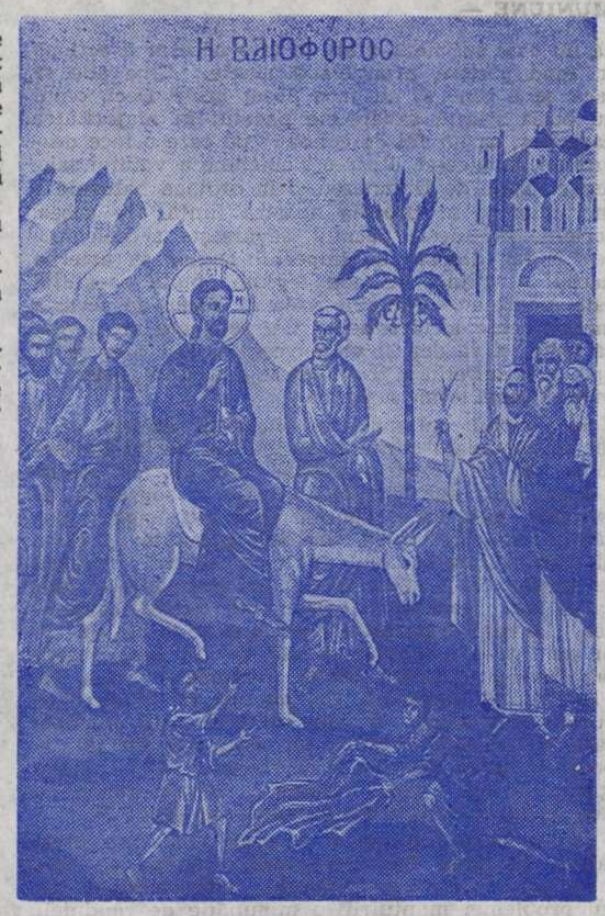

In ceea ce priveşte citirea Apostolului şi a Sfintei Evanghelii, anul bisericesc începe în ziua de Paşti. De aceea, cele două cărţi liturgice, Apostolul şi Evanghelia, încep cu pericopele din ziua de Paşti.

Cuvântul pericopă este de origine grecească „perihopi" şi înseamnă, între altele, tăietură circulară. Pericopa apostolică sau evanghelică este deci un pasaj desprins din Noul Testament, cuprinzând o învăţătură divină bine conturată, cum o arată şi numele grecesc, expusă, fie direct, ca în predica de pe munte, fie indirect, prin parabole. La fiecare liturghie se citeşte câte o pericopă apostolică şi evanghelică, arătate într-un îndrumar special. In ceea ce priveşte conţinutul, ambele pericope sunt în perfectă concordanţă, lămurindu-se şi întregindu-se reciproc. Ele conţin una sau mai multe idei dogmatice sau morale, bine precizate, constituind o lecţie pentru fiecare zi din anul bisericesc, uşor de învăţat de către creştinii participanţi la liturghie. Toate pericopele de peste an, la un loc, constituie deci un manual de catehism creştin, cu sute de lecţii, pedagogic rânduite. Ex.: în ziua de Paşti: învăţătura despre împărăţia lui Dumnezeu (Fapte I, 1—8); luni: alegerea apostolului Matia în locul lui Iuda Iscarioteanul (Fapte I, 12—17; 21—26); marţi: explicarea minunii Pogorârii Duhului Sfânt peste Apostoli, dată de Sfântul Petru (Fapte II, 14—21), etc.

Pericopele apostolice şi evanghelice care se citesc în toate zilele de peste an se împart în trei cicluri:

Ciclul I cuprinde opt săptămâni, începând de la Paşti şi terminându-se cu săptămâna de după Duminica Mare;

Ciclul al II-lea cuprinde treizeci şi şase de săptămâni, începând cu Duminica I după Cincizecime şi terminându-se la Postul Mare.

Ciclul al III-lea cuprinde săptămânile Postului Mare.

Pericopele apostolice din ciclul I sunt luate din Faptele Apostolilor, prima carte de istorie a Bisericii creştine, iar cele din ultimele două cicluri sunt luate din epistolele pauline şi sobornicesti.

*

Prima pericopă apostolică din ciclul I, care se citeşte la liturghie, în ziua de Paşti şi pe care o vom expune aici, este aceasta:

Textul pericopei. — *„1. Teofile, eu am scris cartea întâi despre toate câte a făcut şi a învăţat Iisus, de la început.*

2. până în ziua în care s-a înălţat (la cer), după ce a dat porunci Apostolilor, pe care-i alesese prin Duhul Sfânt;

3. lor li s-a arătat pe Sine viu, prin multe semne doveditoare, după ce a pătimit, fiind văzut de ei, timp de patruzeci de zile, vorbindu-le cele despre împărăţia lui Dumnezeu;

4. şi fiind împreună cu ei la masă, le-a poruncit să nu se depărteze de Ierusalim, ci să aştepte făgăduinţa Tatălui, pe care aţi auzit-o de la Mine;

5. că Ioan a botezat cu apă, iar voi veţi fi botezaţi cu Duh Sfânt, nu mult după aceste zile.

6. Iar ei, adunându-se, Îl întrebau zicând: Doamne, oare în acest timp statornicesti iarăşi împărăţia lui Israel?

7. El a zis către ei: Nu este al vostru a şti timpurile şi momentele pe care Tatăl le-a pus în stăpânirea Sa.

8. Dar veţi lua putere, când va veni Duhul Sfânt peste voi şi veţi fi martori ai Mei, în Ierusalim şi în toată Iudeea şi în Samaria şi până la marginea pământului". (Fapte I, 1—8).

Explicarea pericopei. — Începutul pericopei este propriu zis prologul (termen grecesc) sau preambulul (termen latinesc) cărţii Faptele Apostolilor. Aici, Sfântul Luca, autorul acestei cărţi, face legătura între Fapte şi Evanghelia a treia, pe care a scris-o tot el, aducându-i completări, cu privire la Învierea Domnului şi la dovezile pe care El însuşi le-a dat Apostolilor, după învierea Sa. Expresia *„li s-a arătat pe Sine viu prin multe semne doveditoare"* este o întărire a mărturiilor scripturistice, că Domnul, în timpul celor patruzeci de zile de la Înviere până la înălţare, s-a arătat de mai multe ori, în mai multe locuri şi la mai multe persoane, spre a se înlătura orice presupunere despre vreo iluzie optică sau moarte părută.

Sfântul Evanghelist Luca, istoric, medic şi zugrav, spune cu exactitate, accentuat, *„fiind văzut de ei înşişi"* (optanomenos). Certitudinea învierii Domnului a făcut să tâşnească, spontan, pe toate undele văzduhului cântarea melodioasă: *„De bucurie toate s-au umplut, luând dovedirea Învierii"* (Stihira a treia a învierii de la Utrenia glasului al III-lea). Cu siguranţă că cele două expresii de mai sus sunt o aluzie a Sfântului Luca la mai multe locuri din Noul Testament, în care se dau mărturii despre *„dovedirea învierii":* Matei XVIII, 16; Marcu XVI, 14—18; Luca XXIV, 34, 36; Ioan XX, 19; XXI, 1; Fapte I, 4; II, 32; I. Cor. XV, 4—8, etc.

Teofil, căruia Sfântul Luca îi închină ambele cărţi, este un creştin cu vază, grec de origine, din Antiohia, capitala Siriei, al treilea oraş mare în împărăţia romană, după Roma şi Alexandria. Tot în Antiohia s-a născut şi Sfântul Luca. Numele acesta, Teofil, este un cuvânt compus, de origine greacă ce înseamnă *„iubit de Dumnezeu"* sau *„iubitor de Dumnezeu"*, după cum se pronunţă cu accentul pe prima parte a sa — Teó-fil — sau, pus accentul pe a doua parte a cuvântului — Teo-fíl. Numele său de origine, ca păgân, era altul şi numai după convertire a primit acest nume simbolic.

După titlul pe care-l dă Sfântul Luca *„prea puternice Teofile"* (Luca I ,3), se vede că Teofil era o persoană cu o funcţie politică înaltă, pentru că acest atribut şi mod de adresare se folosea pentru demnitarii politici, guvernatori şi procuratori romani (Fapte XXIII, 26; XXIV, 3; XXVI, 25).

După prolog, urmează cuprinsul propriu-zis al acestei pericope, în care se vorbeşte despre arătarea lui Iisus, după înviere, despre învăţătura dată Apostolilor, cu privire la *„împărăţia lui Dumnezeu"* şi despre făgăduinţa venirii Sfântului Duh, Care le va da puterea să predice Evanghelia în toată lumea.

„Împărăţia lui Dumnezeu" despre care vorbeşte Domnul, va rămâne tema cea mare, pe care Apostolii o vor predica în lume, după Înălţarea Domnului: Fapte VIII, 12; XIX, 8; XX, 25; XXVIII, 31, etc.

Prin *„împărăţia lui Dumnezeu"* care se mai numeşte şi *„împărăţia cerurilor"*, se înţelege învăţătura lui Hristos, adică religia Sa şi Biserica Sa, în înţeles de obşte, a celor ce cred că Iisus este Fiul lui Dumnezeu şi Mântuitorul lumii. Intemeierea Bisericii avea să aibă loc în Ierusalim, în urma minunii pogorârii Sfântului Duh asupra Apostolilor (Fapte II).

Expresia *„şi fiind împreună cu ei la masă"* este o mărturie că înainte de a se înălţa, Domnul Iisus a mâncat cu Apostolii la o masă comună şi aici, iarăşi a avut loc *„frângerea pâinii"*, din care s-au împărtăşit Apostolii, cum ne mărturiseşte Sfântul Luca şi în altă parte: Fapte II, 42, 46; X, 41; Luca XIV, 35.

„Voi veţi fi botezaţi cu Duh Sfânt" sunt cuvinte prin care însuşi Domnul Hristos făgăduieşte pogorârea Duhului Sfânt peste Apostoli, la ziua Cincizecimii, ca botez special *„prin limbi împărţite, ca de foc"* (Fapte II, 3). Botezul acesta special a fost vestit mai înainte şi de Sfântul Ioan Botezătorul (Matei III, 11).

„Doamne, oare în acest timp statornicesti iarăşi împărăţia lui Israel?". Această întrebare, pusă de Apostolii Domnului Hristos, dovedeşte că, chiar după moartea şi învierea Domnului, în mintea lor mai stăruie încă ideea greşită, că întemeierea împărăţiei lui Dumnezeu despre care li se vorbea, însemna restaurarea regatului unitar al evreilor, pe care îl avuseseră în timpul celor trei regi: *Saul, David* şi *Solomon*. Chiar dacă auziseră că împărăţia mesianică are caracterele ei proprii, esenţial deosebite de cele ale împărăţiilor lumeşti (vezi Matei XX, 25—26; Marcu X, 42—44; Luca XXII, 26 etc.), apostolii, chiar după învierea Domnului, socoteau totuşi că aceasta va începe cu reclădirea şi întărirea statului politic al evreilor. Înainte de răstignirea Domnului, ideea aceasta este adânc înrădăcinată în mintea tuturor evreilor, care gemeau sub jugul dominaţiei romane, de sub care aşteptau să-i scape Domnul Iisus. Domnul Hristos, Dascăl şi Părinte cu bunătate supremă, nu se supără pe Ucenicii Săi pentru această nesocotinţă a lor, ştiind că şi ei sunt *„nepricepuţi şi zăbavnici cu inima a crede toate câte au spus proorocii"* (Luca XXIV, 25) şi le dă răspuns încurajator, cum vom vedea mai jos, arătându-le că El vorbeşte despre o împărăţie mesianică, iar nu de o împărăţie politică. Ceva mai mult, Domnul le spune că vor avea şi aici un mare rol, că vor primi puterea Duhului Sfânt şi vor fi vestitori ai acestei împărăţii *„până la marginile pământului"*, precum le mai spusese şi altă dată (Matei XXVIII, 19).

Iată răspunsul Domnului: *„Nu este al vostru a şti timpurile sau momentele (soroacele) pe care Tatăl le-a pus în stăpânirea Sa"*. Fiindcă ucenicii Îl întrebau despre timpul restaurării împărăţiei lui Israel, Domnul, în mod indirect, îi corectează, făcându-i să înţeleagă că El vorbeşte de timpurile şi de momentele temporale ale împărăţiei lui Dumnezeu, dar nici pe acestea nu le pot ei cunoaşte acum, fiindcă acestea numai Tatăl le are în *„stăpânirea Sa"*. Altădată, Domnul Hristos spune că nici El nu ştie momentul venirii Sale pentru a doua oară (Parusia), ci numai Tatăl (Matei XXIV, 36; Marcu XIII, 32, etc.).

Aceasta înseamnă că Tatăl Şi-a păstrat pentru El însuşi planul împărăţiei mesianice şi cunoaşterea etapelor şi momentelor desfăşurării ei, în istoria lumii. Desigur că iconomia divină cu privire la „timpurile şi momentele" întemeierii şi lărgirii împărăţiei cereşti, în istoria lumii, le cunoaşte şi Fiul, egal şi consubstanţial în Tatăl, dar, venit pe pământ, ca Om-Dumnezeu, El a vorbit oamenilor numai ce I s-a spus de către Tatăl. Pentru deslusirea acestor teme, despre împărăţia lui Dumnezeu, Domnul Hristos n-a primit poruncă de la Tatăl. Însuşi El mărturiseşte aceasta: *„pentru că Eu n-am vorbit de la Mine Însumi, ci, Tatăl care M-a trimis, El însuşi Mi-a dat poruncă, ce să zic şi ce să vorbesc"* (Ioan XII, 49; VIII, 28). Domnul mai adaugă că El a venit să facă

(Continuare în pag. a 6-a)

Pr. prof. Nicolae Petrescu

TERTULIAN — opera

2. Scrieri polemice (Contra ereziilor).

De praescriptione haereticorum. (Prescrierea ereticilor). Este una din scrierile cele mai bune ale lui Tertulian. Conţine combaterea juridică a tuturor ereziilor, atacând însuşi dreptul lor la existenţă şi temelia pe care sunt clădite. Prescripţie înseamnă în drept trecerea unei posesiuni în proprietatea cuiva, pe baza faptului că o posedă de mai demult timp. Dar cum explicăm acest termen de prescripţiune? La romani, cineva care nu era cetăţean ci un peregrin oarecare, putea să aibă o bucată de pământ spre fructificare personală. Dacă o stăpânise 10 ani el putea să respingă pe vechiul stăpân al pământului respectiv cu ajutorul unei excepţii juridice, numită prescrierea de lungă posesiune. Cu toate acestea însă, dacă venea adevăratul stăpân şi reclama dreptul de posesiune, după constatarea că el l-a avut în mod legal, i se dădea acestuia. O astfel de proprietate a Bisericii este şi Sfânta Tradiţie Apostolică cea arătată în Sfânta Scriptură. Ereticii nu pot formula pretenţii de a expune credinţa creştină fiindcă ei, fiind apariţii noi, fără vechime, nu sunt în posesia Sfintelor Scripturi, care sunt proprietatea Bisericii. Tertulian le spune creştinilor să se ferească de eretici, fiindcă ereziile sunt un pericol pentru Biserică şi un scandal pentru orice creştin. Creştinii trebuie să se conducă după regula adevăratei credinţe. Ori ereziile sunt împrumuturi false din filozofia păgână şi primite de la diavol. Biserica este stăpânul legal al adevărului din Sfânta Scriptură şi tot ea este anterioară ereziilor. Ereticii sunt în afară de Biserică. Dacă încearcă să posede adevărata credinţă şi Sf. Scriptură, sunt îndrăzneţi şi hoţi. In ultima parte a scrierii, Tertulian arată deosebirile doctrinale între eretici şi le prezintă viaţa lor nedisciplinată, luându-i chiar în batjocură. Aduce apoi ca argument pentru susţinerea adevărului religiei creştine, tradiţia. La fel încercase mai înainte Irineu şi Ipolit. In plus, Tertulian o sprijineşte pe formule juridice. După această combatere generală a ereziilor din vremea sa gnosticismul şi monarhianismul, această scriere este considerată ca apogeul activităţii sale. Este scrisă pe la anul 200. Ea apare ca oglinda conştiinţei Bisericii, iar Tertulian ca purtătorul ei.

Adversus Marcionem. Această scriere a fost editată încă în timpul lui Tertulian de trei ori. Ea este compusă în cinci cărţi şi are ca scop să dovedească următoarele: Dumnezeul cel bun este tot una cu Dumnezeul cel drept; Dumnezeu este identic creatorului; respinge scrierea lui Marcion „Antiteze". Combate canonul lui Marcion, fapt foarte important pentru Canonul Bibliei. Tot aici arată că păcatul îşi are originea în libertatea voinţii omului. Trupul omenesc — spune Tertulian — este nedemn de Dumnezeu. Explică nepotrivirile dintre Noul şi Vechiul Testament. Scrierea poartă semne montaniste fiind scrisă între 208—211.

Adversus Hermogenem. Hermogene a fost un discipol al lui Marcion şi a trăit în Cartagina. El învăţa că lumea este eternă ca şi Dumnezeu. Făcea din ea un al doilea principiu. Tertulian îi scrie această lucrare şi caută să respingă orice afirmaţie asemănătoare. Îi demonstrează că numai Dumnezeu este etern şi că numai El este creatorul lumii, că materia este creată de Dumnezeu şi deci nu e veşnică. Nu-i lipseşte lui Tertulian nici o ironie fină faţă de Hermogene. Este scrisă între 200—206.

Adversus Valentinianos. Este o încercare de combatere a ereziei valentiniene, parodiind aventurile eonilor din sistemul emanaţionist al acestor gnostici. Este mai mult o plagiere superficială, după datele autorilor anteriori, mai ales Sf. Irineu.

3. Scrieri dogmatice.

Acest grupaj de scrieri s-ar putea uni cu cele polemice fiindcă ambele categorii au scopul de a expune adevărul creştin.

De baptismo. Scrierea este îndreptată împotriva „viperei Quintilla" care nega valabilitatea botezului. Această erezie o numeşte „venin eretic" şi caută să ferească pe catehumeni de acest pericol. Tertulian este preocupat de această Sfântă Taină, arătând necesitatea ei şi modul cum se săvârşeşte. Aici vorbeşte despre materia, forma şi efectele botezului. Apa din care se compunea la început universul şi peste care se purta Duhul Domnului, a fost de ajutor la crearea omului şi este elementul indispensabil pentru existenţa lumii. Botezul ne curăţă de păcate. El este orânduit de Mântuitorul. Tertulian recunoaşte valabil şi botezul sângelui. Arată apoi că numai episcopii, preoţii şi diaconii au dreptul să-l administreze. În caz de pericol însă, poate să-l administreze şi un laic, dar rostind formula completă. Arată apoi timpul săvârşirii botezului şi cum trebuie să se pregătească cel care doreşte să se boteze. Ereticii trebuiesc rebotezaţi. In afară de rigorismul faţă de botezul copiilor, scrierea prezintă un deosebit interes dogmatic şi istoric. E scrisă între 200—206.

De carne Christi. (Despre întruparea lui Hristos). În această scriere Tertulian combate pe docheţi care negau realitatea trupului Domnului nostru Iisus Hristos, arătând că fără realitatea acestui trup, nu există mântuire pentru creştini. Hristos a luat trup omenesc pentru că El a venit să mântuiască pe oameni; n-a luat chip de înger, pentru că Hristos nu avea misiunea de la Tatăl să mântuiască pe îngeri. Trupul lui Hristos a fost fără de păcat. Hristos a avut trup real primit prin naştere din Fecioara Maria. Tertulian merge însă prea departe şi-i neagă virginitatea; nu înainte de naşterea Mântuitorului, ci în timpul acestei naşteri, precum şi după ea. Se pare că a făcut această mărturisire cu scopul de a afirma mai puternic realitatea întrupării Mântuitorului. In scriere se observă influenţă montanistă.

De resurrectione carnis. (Despre învierea trupului). Este o scriere îndreptată împotriva gnosticilor şi încearcă să susţină dogma învierii noastre. Fiindcă această înviere se bazează pe învierea Mântuitorului — care pentru a învia a trebuit să aibă trup real — autorul a tratat mai întâi despre realitatea fizică a Mântuitorului. În această scriere (are 36 de capitole), după ce spune că trupul este opera lui Dumnezeu şi deci nu trebuie disprețuit, Tertulian vorbeşte despre învierea lui şi arată că va fi cu adevărat. Trupul care în această lume ia parte cu sufletul la diferite acţiuni fie bune fie rele, trebuie să primească şi el o răsplată sau o pedeapsă. Pentru că trupul era opera principiului rău, de aceea trebuia distrus. Pentru susţinerea învierii trupului, Tertulian aduce argumente raţionale şi scripturistice. Opera este una din cele mai de seamă. Tertulian are însă aici o afirmaţie deosebită de învăţătura Bisericii: El concepe învierea într-un trup transformat. E scrisă între anii 208—211.

De anima. (Despre suflet). În această scriere Tertulian tratează despre natura şi originea sufletului, despre moarte şi despre somn, care este ca o imagine a acestuia. Lucrarea este îndreptată împotriva filozofilor şi ereticilor şi se poate împărţi în trei părţi. În prima parte se ocupă de existenţa sufletului, în a doua de originea lui, iar în a treia de starea lui după moarte (destinaţia sufletului după moarte). În studierea acestor trei probleme, Tertulian foloseşte Sf. Scriptură şi mai mult filozofia; în special cea stoică. Totuşi el face erori grave. El admite că sufletul e corporal şi că vine ca şi trupul de la părinţi. Afirmă deci traducianismul (că sufletul se naşte din sufletele părinţilor prin aceeaşi sămânţă care naşte trupul). Admite apoi că sufletele, în afară de cele ale martirilor, vor coborî într-un loc subteran şi acolo vor aştepta învierea trupurilor pentru răsplata finală. Ceea ce trebuie însă remarcat este faptul că Tertulian este cel dintâi care face un studiu psihologic creştin şi totodată el afirmă libertatea omului.

Scorpiace. (adică, leac contra muşcăturii scorpionilor). Scrierea este adresată împotriva ereticilor gnostici (mai cu seamă contra Caianiţilor) pe ale căror învăţături le aseamănă cu înţepăturile otrăvitoare ale scorpionului. Aceşti eretici negau obligativitatea de a se mărturisi credinţa până la moarte şi de a suferi martiriul. Câtă vreme Hristos a murit pentru noi — spuneau ei — nu mai este nevoie ca noi să ne mărturisim credinţa pentru El, vărsându-ne sângele pe acest pământ. Numai în cer trebuie să-L mărturisim. Tertulian le dovedeşte cu argumente din Sfânta Scriptură că martiriul este necesar, el este garanţia gloriei veşnice. E scrisă între 211—212.

Adversus Praxean. (Împotriva lui Praxea). Acesta era de loc din Asia Mică şi era un monarhianist modalist (un patripasian) care înlăturase pe Sfântul Duh şi răstignea pe cruce pe Tatăl. Învăţătura lui şi-o propagase prin Africa venind chiar şi la Roma. Tertulian îl acuză de patripasianism şi de alungarea Paracletului. Tertulian vorbeşte de Sfânta Treime întrebuinţând chiar cuvântul „Trinitas". Vorbeşte despre întruparea Mântuitorului şi de Sfântul Duh — în special —. El este singurul scriitor — până la Sf. Atanasie — care a afirmat categoric dumnezeirea Sfântului Duh. E scrisă după 213.

Arhid. prof. dr. Constantin Voicu

Scopul şi importanţa disciplinei „Formarea duhovnicească"...

(Urmare din pag. a 4-a)

ţei, umplându-ne sufletul cu substanţa densă a trăirii religioase precis îndrumate, cum nu este decât cea ortodoxă".

Teologia apuseană a fost mult consultată la noi. Raritatea traducerilor din Sfinţii Părinţi (atât de dese în secolele mai demult) a contribuit la necunoaşterea mai bună a valorilor practice ale tezaurului Ortodoxiei. Protestantismul nu-şi pune deloc problema desăvârşirii omului prin sfinţirea lui lăuntrică, iar catolicismul urmăreşte mai mult idealul unui om corect sau destoinic la exterior, pe când Ortodoxia pune accentul pe *„omul cel dinlăuntru al inimii"* întru nestricăcioasa podoabă a duhului blând şi liniştit care este de mare preţ înaintea lui Dumnezeu" (1 Petru III, 4; Romani VII, 22; 2 Corinteni IV, 16).

(după D. Stăniloae, *Cuvânt înainte la volumul Filocalia sfintelor nevoinţe ale desăvârşirii*, vol. I, Ed. II, Sibiu 1947, p. VIII—XI).

Sfânta Liturghie — Marea Iubire (XVII)

— TAINĂ ŞI COMUNIUNE —

„Şi ne iartă nouă greşelile noastre, precum şi noi iertăm greşiţilor noştri". Sub dogoarea Iubirii nemărginite a lui Dumnezeu parcă, atunci când ne rugăm, se topeşte în noi orice urmă de egoism. Simţim că avem un Tată, bun, iubitor, milostiv şi iertător. Şi, ne ruşinăm să stăm în faţa Lui oricum. Şi, aşa trebuie să fie, cu fiecare cuvânt de rugăciune pe care-l rostim, trudind în comuniunea liturgică spre Împărăţia lui Dumnezeu, pentru a ne întâlni cu Tatăl, cu Fiul şi cu Duhul Sfânt, Treimea cea mult iubitoare.

Iar, dacă fiecare ne-am rugat nu numai pentru sine, pentru **pâinea mea,** ci ne-am rugat pentru toţi, pentru **„pâinea noastră",** ca să ne-o dea **Tatăl nostru,** tot aşa, şi în cea de-a cincea cerere, nu ne rugăm numai fiecare pentru sine, ci într-o solidaritate umană cerem şi, aşa ar trebui să facem întotdeauna: **„şi ne iartă nouă greşelile noastre".**

Depăşind acel egoism sălbatic care dormitează în fiecare om, simţindu-ne acum, tot mai lângă olaltă în marea familie a lui Dumnezeu, ne gândim la toţi semenii noştri, ca peste toţi să se aştearnă iertarea divină şi mila cerească. Nu numai peste mine sau numai peste tine, avansând în iubirea care ne apropie şi ne înfrăţeşte, — aşa vrea Dumnezeu! — cerem iertare pentru toţi oamenii. Dar, ca să dobândim o asemenea iertare părintească, e neapărată nevoie de o consecvenţă continuă, în relaţiile cu semenii noştri şi cu Dumnezeu. În faţa lui Dumnezeu, nu sunt singur nici eu şi nici fiecare, ci suntem toţi, întorşi **„acasă"**! Şi, aici, noi condiţionăm iertarea noastră pe care o cerem de la Mult Milostivul Dumnezeu-Tatăl nostru, de modul cum noi iertăm greşiţilor noştri.

Nimeni nu este fără de păcat! Aşa cum spune Sfânta Scriptură: „Toţi s-au abătut, împreună netrebnici s-au făcut. Nu este cine să facă bine, nici măcar unul nu este...".[1] În taina Sfântului Maslu, unde omul îşi cere vindecarea sufletească şi trupească, se şi menţionează în rugăciunea a şaptea: „Că nu este om care să viеţuiască şi să nu greşească, că numai Tu singur eşti fără păcat; dreptatea Ta este dreptate în veac şi Cuvântul Tău, adevărul. Că n-ai zidit pe om spre pieire, ci spre paza poruncilor Tale şi spre moştenirea vieţii celei nestricăcioase".[2] Singur Iisus Hristos, ca Om adevărat şi Dumnezeu adevărat, este fără de păcat. El Însuşi întreabă: „Cine dintre voi Mă vădeşte de păcat? Dacă spun adevărul, de ce voi nu Mă credeţi?".[3] Şi tocmai de aceea, El poate să ne scape pe noi de păcat, să ne ierte greşelile noastre, prin jertfa Lui supremă, pe cruce. „Voi ştiţi că El s-a arătat ca să ridice păcatele şi păcat în El nu este".[4]

Iisus Hristos, învăţându-ne această **rugăciune domnească,** ne-a deschis totodată şi calea spre mântuire, nu numai învăţându-ne, dar şi jertfindu-se pentru noi. Mila şi Iubirea dumnezeiască, au mers atât de departe, încât, răstignit fiind între doi făcători de rele, în cea mai dramatică suferinţă, El se roagă pentru cei ce L-au răstignit şi batjocorit, zicând: **„Părinte, iartă-le lor, că nu ştiu ce fac...".**[5] Ne-a copleşit astfel, Iubirea şi bunătatea divină încât orice om cu raţiunea sănătoasă nu poate rămâne într-o stare de amorţeală sufletească. Trebuie să se mişte, să încerce să fie „om după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu".

Astfel, în rugăciunea **„Tatăl nostru",** Hristos ne-a învăţat nu numai să socotim pe Dumnezeu ca Tată, asemenea Lui, ci şi **să cerem iertare** păcatelor noastre. Dar cine iartă mai sigur ca un Tată, căruia ne-am făcut fii şi pentru care a venit însuşi Fiul Lui, Unul Născut, să ne facă fii asemenea Lui? Şi cum nu ne-ar ierta şi Fiul care S-a făcut prin întrupare în mod deplin Fratele nostru? Mai mult, Acesta făcându-se Om, a luat păcatele noastre şi a pătimit pentru ele în locul nostru, ca unul care s-a identificat tainic cu noi... pentru extrema sensibilitate a iubirii Lui faţă de noi".[6] De aceea, Sfântul Apostol Pavel îndeamnă să urmăm pilda Mântuitorului, în calitatea noastră de zidire a lui Dumnezeu, zicând: „Îmbrăcaţi-vă dar, ca aleşi ai lui Dumnezeu, sfinţi şi preaiubiţi, cu milostivirile îndurării, cu bunătate, cu smerenie, cu blândeţe, cu îndelungărăbdare. Îngăduindu-vă unii pe alţii şi iertând unii altora, dacă are cineva vreo plângere împotriva cuiva; **după cum şi Hristos v-a iertat vouă, aşa să iertaţi şi voi".**[7] Deci, noi, păcătoşii, avem lipsă de iertare de la Dumnezeu, pentru greşelile noastre, sau cum scrie Sfântul Evanghelist Luca: „Şi ne iartă nouă păcatele noastre, căci şi noi înşine iertăm tuturor celor ce ne greşesc nouă".[8] Cu alte cuvinte, nu se poate concepe a cere iertarea păcatelor, fără ca noi să nu procedăm întocmai şi în mod automat să iertăm greşiţilor noştri.

Păcatul, sub orice formă, este o nesocotire, o călcare a poruncilor lui Dumnezeu, o nepăsare faţă de ordinea divină. Prin mijlocirea conştiinţei noastre, fiecare om ştie ce e bine şi ce este rău. Numai că nu este suficient a şti, ci este necesar a acţiona în mod pozitiv, promovând binele. „Cine ştie să facă ce e bine şi nu face păcat are".[9] Deci, omul cu bună ştiinţă săvârşeşte păcatul în majoritatea cazurilor, ca un fel de concesie pe care o face dezordinei, încălcând, dintr-o slăbiciune a voinţei sale, legile lăsate de Dumnezeu şi în ordinea naturală a lucrurilor şi în propria noastră fiinţă. De aceea, „oricine făptuieşte păcatul, săvârşeşte şi nelegiuirea".[10] Iar dincolo de imperiul legilor se aşterne haosul şi atunci în mod legitim „plata păcatului este moartea".[11] Iar cine vrea să scape de această moarte cere iertare de la Cel ce poate nu numai să ierte, ci să dea şi viaţă veşnică, mai ales că El „poate şi sufletul şi trupul să le piardă în gheena",[12] în cazul unei totale nepăsări.

În Canonul cel mare al Sfântului Andrei, cântat în rânduiala sfintelor slujbe din Postul Păresimilor (al Sf. Paşti), alcătuit din 324 de stihiri (strofe), într-una din ele, creaţie imnografică de excepţie, pare că se concentrează tot strigătul pocăinţei, răsunând cu o elocvenţă presantă: „Suflete al meu, suflete al meu! Pentru ce dormi? Sfârşitul se apropie, şi vrei să te tulburi. Deşteaptă-te dar, ca să se milostivească spre tine Hristos-Dumnezeu, Cel ce este pretutindenea şi toate le plineşte".[13] Şi ca într-o disperare dozată de tot ce-a greşit, omul strigă: „Cruţă, cruţă, Doamne, zidirea Ta. Păcătuit-am, iartă-mă, Cel ce eşti însuţi din fire curat, căci afară de Tine nimeni altul nu este fără de păcat".[14] Pentru un asemenea strigăt de pocăinţă, omul are nevoie de credinţă, acea candelă spirituală sub a cărei lumină se separă binele de rău, „şi tot ce nu este din credinţă este păcat".[15]

Întreg cultul liturgic al Bisericii Ortodoxe, cristalizat în albia Tradiţiei sacre începând cu primele veacuri ale Creştinismului, a promovat în jurul problemei mântuirii, o minunaţie de rânduieli sfinte şi de rugăciuni odihnitoare. Toate acestea converg spre izbăvirea sufletului de păcate şi dobândirea iertării de la Părintele ceresc. Astfel, în atât de mult răspândita Psaltire, care nu lipseşte aproape din nici o familie a poporului nostru dreptcredincios, în rugăciunea de încheiere de la cea de-a douăzecea catismă, se înmănunchează o multitudine de stări de decădere morală, pentru care omul păcătos cere iertarea Domnului, zicând: „Doamne, Iisuse Hristoase, Dumnezeul meu, miluieşte-mă pe mine păcătosul şi-mi iartă mie, nevrednicului robului Tău, câte Ţi-am greşit în toată vremea vieţii mele până acum şi orice am păcătuit ca om, cu voie sau fără de voie, cu lucrul sau cu cuvântul, cu mintea sau cu gândul, din nesocotinţe sau din înfumurare, din multă trândăvie sau din lenevie; ori de m-am jurat pe numele Tău cel sfânt, ori de am jurat strâmb, ori de am hulit în gândul meu, ori am ocărât pe cineva, ori de am năpăstuit, sau am întristat, sau am mâniat cu ceva, sau am furat sau m-am desfrânat, sau am minţit, sau am mâncat pe ascuns, sau pe vreun prieten care a năzuit la mine l-am trecut cu vederea, sau pe vreun frate l-am necăjit şi l-am amărât, sau stând la rugăciune şi la cântare, mintea mea cea rea a alunecat spre răutăţi; sau m-am desfătat peste cuviinţă, sau am râs nebuneşte, sau am spus glume, sau m-am trufit, sau la măriri deşarte m-am gândit, sau la frumuseţe deşartă am privit şi m-am biruit de ea, sau am bârfit, sau m-am lenevit la rugăciune, sau porunca duhovnicului nu am păzit, sau vorbe deşarte am grăit, sau altceva rău am făcut, sau acestea toate şi mai mult decât acestea am făcut şi nu le mai ţin minte, miluieşte-mă, Doamne, şi **mi le iartă,** toate, ca un bun şi de oameni iubitor".[16]

O astfel de rugăciune e ca o mărturisire a sufletului care ştie că peregrinăm mereu şi că „nu avem aici cetate stătătoare, ci o căutăm pe aceea ce va să fie".[17] Omul nefiind stăpân absolut al propriei sale vieţi, neştiind când vine moartea, cum zice Psalmistul (43, 24), trebuie să fie în bună

(Continuare în pag. a 7-a)

1 Ro. 3, 12 şi Ps. 52, 4.
2 vezi Aghiazmatar, cit. p. 138.
3 In. 8, 46.
4 I In. 3, 5.
5 Lc. 23, 34.
6 Dumitru Stăniloae: Trăirea lui Dumnezeu în Ortodoxie. Antologie şi studiu şi note de Sandu Frunză, Edit. Dacia, Cluj-Napoca, 1993, p. 79.
7 Col. 3, 12—13.
8 Lc. 11 4.
9 Iac. 4, 17.
10 I In. 3, 4.
11 Ro. 6, 23.
12 Mt. 10, 28.
13 Triod. cit., p. 133.
14 Idem, p. 415.
15 Ro. 14, 23.
16 Psaltirea, Bucureşti, Edit. Instit. Biblic Ort. 1981, p. 269.
17 Evr. 13, 14.

Biserica istorică

(Urmare din pag. a 5-a)

cede de la apostoli, şi prin ei de la Hristos, este o garanţie că Biserica Ortodoxă nu a fost întemeiată de vreunul pe numele Joe Smith, acum câteva secole, ci de Hristos Însuşi".

Pentru ca termenul de „Biserică" să aibă un înţeles mai mult decât relativ, nu se poate să facem abstracţie de contextul istoric, bogat în documente al Bisericii, de învăţăturile ei, de fiinţa sa, cât şi de trecutul ei istoric în lume. Biserica apostolică a învăţat întotdeauna că cei care pretind că sunt episcopi ori preoţi, trebuie să fie în stare să prezinte o continuitate istorică neîntreruptă cu Biserica apostolică primară care a fost întemeiată de Iisus, după cum arăta şi Sf. Ap. Pavel: „Căci nimeni nu poate pune altă temelie, decât cea pusă, care este Hristos" (I Cor. 3, 11)...

Trăsătura de seamă şi distinctă a Bisericii istorice este lipsa de schimbare, este continuitatea, este plinătatea credinţei transmisă din generaţie în generaţie, ca şi hirotoniile săvârşite prin succesiunea apostolică...

Conform Sfintei Tradiţii, misiunea Bisericii, care consta în a continua ceea ce a fost început de Hristos, nu s-a stabilit dintr-o coincidenţă, ci a fost hotărâtă de Hristos Însuşi. Iată ce spune pe la anul 180 d.Hr., Sfântul Irineu în lucrarea sa „Împotriva ereziilor": „Propovăduirea Bisericii continuă într-adevăr fără schimbare, ea este peste tot aceeaşi... Ea este sporită constant prin Duhul Sfânt... Dumnezeu a aşezat în Biserică apostoli, profeţi, doctori şi alte mijloace prin care lucrează Duhul... Pentru că, acolo unde este Biserica, acolo este şi Duhul Sfânt". Iar din Scriptură aflăm că „venind Iisus în părţile Cezareii lui Filip, îi întreba pe ucenicii Săi, zicând: Cine zic oamenii că sunt Eu, Fiul Omului? Iar ei au răspuns: Unii, Ioan Botezătorul, alţii, Ilie, alţii, Ieremia sau unul dintre proroci. Şi le-a zis: Dar voi, cine credeţi că sunt? Răspunzând, Simon-Petru a zis: Tu eşti Hristosul, Fiul lui Dumnezeu celui viu. Iar Iisus răspunzând, i-a zis: Fericit eşti Simon, fiul lui Iona, că nu trup şi sânge ţi-au descoperit ţie aceasta, ci Tatăl Meu, Cel din ceruri. Şi Eu zic ţie, că tu eşti Petru şi pe această piatră voi zidi Biserica Mea, şi porţile iadului nu o vor birui pe ea. Şi îţi voi da cheile împărăţiei cerurilor, şi orice vei dezlega pe pământ va fi dezlegat şi în ceruri. Atunci a poruncit ucenicilor Lui să nu spună nimănui că El este Hristosul" (Rom. 16, 13—20).

Primii episcopi

Iudeii din timpul Mântuitorului erau foarte dezorientaţi cu privire la persoana lui Iisus. Ei credeau că s-ar putea să fie un profet reîntors pe pământ. Ucenicii Lui au demonstrat de asemenea de mai multe ori că sunt incapabili să-L înţeleagă, precum şi mulţimile care-L urmau. Iisus i-a dezvăluit lui Petru că diferenţa dintre orbimea mulţimilor şi putinţa lui de a înţelege nu provine din inteligenţa lui Petru, nici chiar din credinţa sau bunătatea lui; nu, ci Dumnezeu a hotărât să descopere adevărul lui Petru şi celorlalţi apostoli, înainte de a-l descoperi şi mulţimilor. Petru şi ceilalţi apostoli aveau o anumită sarcină de îndeplinit, şi din această cauză li s-a dat lor un grad mai mare de cunoaştere.

Dumnezeu i-a ales pe Petru şi pe ceilalţi apostoli într-un mod unic, pentru a institui pe pământ Biserica cea veşnică. Mântuitorul a desfăşurat o mare parte din activitatea Sa pregătindu-i şi învăţându-i pe apostoli pentru misiunea lor istorică. Departe de a propovădui în timpul epocii Sale doar un egalitarism social, Hristos şi-a folosit majoritatea energiilor Sale pregătind un grup mic, select, alcătuit dintr-un număr de persoane alese, cu scopul de a-i forma pe aceştia ca viitori cârmuitori. Cu alte cuvinte, conform Evangheliei, Hristos Şi-a îndeplinit slujirea Sa mai degrabă stabilind şi pregătind bărbaţii care vor conduce Biserica decât învăţând masele largi.

Iisus a promis conflict şi triumf pentru Biserica Sa. Iadul va porni război împotriva ei, însă n-o va birui (Mt. 16, 18). La fel cum şi Tatăl L-a trimis pe Fiul, aşa şi Iisus i-a ales pe apostoli care vor continua opera Sa. Evident este faptul că aceştia astfel şi-au înţeles misiunea acordată lor, căci documentele vechi ale Bisericii primare demonstrează fără echivoc că apostolii au numit succesori înainte de a trece la Domnul.

Iisus le-a dat apostolilor puteri speciale de a lega şi dezlega pe pământ (Mt. 16, 19). Dacă dăm crezare scrierilor Noului Testament cât şi operelor pline de adevăr ale Sfinţilor Părinţi, atunci trebuie să admitem că Hristos Însuşi a stabilit autoritatea Bisericii cât şi slujirea acesteia. Chiar de la început Părinţii Bisericii au respectat şi au urmat cu seriozitate, în conducerea Bisericii, modelul autorităţii bisericeşti realizat de Hristos: „Într-adevăr, aceia care aparţin de Dumnezeu şi de Iisus Hristos, sunt cu episcopul". „Dacă cineva urmează pe un schismatic, nu va moşteni Împărăţia lui Dumnezeu..." scria Sf. Ignatie în Epistola sa adresată filadelfienilor. Deci Părinţii au apărat cu vigoare autoritatea Bisericii, la fel cum au procedat şi Sfinţii Petru, Pavel sau ceilalţi apostoli, înaintea lor.

Documentele istorice arată că Biserica primară a avut o singură concepţie cu privire la autoritatea apostolică şi la legitimitate. Astfel, putem citi în Didahie (scrisă între anii 80—140 d.Hr.): „Alegeţi, prin urmare, episcopi şi diaconi, vrednici de Dumnezeu, bărbaţi smeriţi şi nu iubitori de arginţi, plini de încredere, adeveriţi; pentru că ei de asemenea vă ajută în slujirea profetică şi învăţătorească. Prin urmare, nu-i dispreţuiţi, deoarece ei sunt, împreună cu profeţii şi învăţătorii, bărbaţii voştri preacinstiţi".

Încă într-o vreme mai îndepărtată (cca 75—80 d.Hr.), când amintirea apostolilor era încă foarte vie, Sf. Clement Romanul (hirotonit, numit şi învăţat personal de către Sf. Apostol Petru) scria în cuvintele cele mai clare în legătură cu succesiunea ordonată a episcopilor: „— Hristos — a poruncit ca darurile şi slujirile să fie celebrate nu fără grijă sau în dezordine, ci în timpuri anume, la ore fixate. El a stabilit, conform voii Sale supreme, unde şi cine să le îndeplinească, astfel încât toate slujirile să fie săvârşite într-o manieră sfântă, ... Marelui Preot i se atribuie într-adevăr administrare corectă, preotului i se indica locul potrivit iar leviţilor li se impun serviciile potrivite. Laicul este legat prin hirotonia laicilor (a preoţilor).

Apostolii au primit pentru noi Evanghelia de la Domnul Iisus Hristos, iar Iisus Hristos a fost trimis de Dumnezeu-Tatăl. Prin urmare, Hristos este de la Dumnezeu, iar apostolii de la Hristos. Fiecare dintre aceste rânduieli sunt astfel voia lui Dumnezeu. Apostolii au ştiut, prin Domnul nostru Iisus Hristos, că ar putea fi conflicte în legătură cu ocuparea funcţiilor de episcopi. Din acest motiv, primind o „înainte-cunoaştere" deplină, au numit pe aceia care fuseseră deja adeveriţi, după care au adăugat prevederea ca, în cazul în care aceştia ar muri, alţi bărbaţi încercaţi să le urmeze în slujirea lor".

Sf. Ignatie al Antiohiei este considerat a fi un Părinte Apostolic, din cauză că l-a avut drept dascăl pe Sf. Ap. şi Evanghelist Ioan. După cum am văzut, pe calea martiriului de la Antiohia la Roma, a scris şapte epistole prin care apără nu doar succesiunea apostolică ci şi mandatul preoţesc dat de Dumnezeu Bisericii adevărate — una sfântă, sobornicească şi apostolească.

Sfântul Ignatie a acordat o importanţă atât de mare continuităţii sacramentale a Bisericii Apostolice, încât şi în ultimele zile ale vieţii sale martirice pământeşti, a apărat cu toată puterea fiinţei lui, modul de cârmuire al Bisericii, stabilit de Hristos. Astfel, în anul 180 el scria: „Pentru că Iisus, izvorul vieţii noastre, este expresia voii lui Dumnezeu după cum şi episcopii, care au fost numiţi în lume, sunt expresia voinţei lui Hristos este potrivit să trăiţi în armonie cu voinţa episcopului... Să fim cu luare aminte, dacă suntem supuşi lui Dumnezeu, să nu ne opunem episcopilor... Este limpede, atunci, că trebuie să-l privim pe episcop ca pe Domnul Însuşi. Într-adevăr, dacă vă supuneţi episcopului cum v-aţi supune lui Iisus Hristos, atunci sunt convins că nu mai trăiţi după chipul omenesc, ci după cel al lui Iisus Hristos Care a murit pentru noi şi că murind, veţi afla izbăvirea." Şi iarăşi: „... În acelaşi fel respectaţi diaconii cum L-aţi respecta pe Iisus Hristos, la fel cum şi ei îi respectă pe episcopi ca pe un părinte şi pe prezbiteri ca adunarea lui Dumnezeu şi colegiul apostolic. Fără acestea nu poate fi numită Biserica adevărată... Cu alte cuvinte, oricine lucrează fără episcop, prezbiteri şi diaconi, nu are conştiinţă curată".

Sfântul Irineu, al doilea episcop al Lyonului şi discipol al lui Policarp, care la rândul lui a fost discipolul Sf. Evanghelist Ioan, scria şi el în anul 180: „... Biserica, deşi răspândită în întreaga lume, chiar până la marginile ei, a primit de la Apostoli şi de la ucenicii lor credinţa în Dumnezeul Cel Unul... Ea proclamă armonios adevărul, îl predă şi altora şi-l transmite mai departe din generaţie în generaţie... Căci, în timp ce limbile lumii sunt diverse, totuşi autoritatea Tradiţiei este una şi aceeaşi...

Nici unul din conducătorii Bisericii, oricare ar fi puterea elocinţei sale, nu va învăţa altceva, pentru că nimeni nu este deasupra învăţătorului; nici nu va ştirbi tradiţia, el, care este şubred la vorbă".

Este poate prostesc să presupunem că bărbaţi ca Sf. Ignatie şi Sf. Irineu — moştenitorii direcţi ai învăţăturii Apostolilor — nu au înţeles credinţa creştină şi ordinea dumnezeiască în conducerea Bisericii, care le-au fost date lor. Consider că este o aroganţă supremă şi o eroare crasă să credem că noi, aflaţi la 2000 de ani mai târziu, avem o idee mai bună decât realii ascultători ai Apostolilor şi decât a doua generaţie a episcopilor creştini, mulţi dintre ei martirizaţi pentru credinţa lor cu privire la planul lui Dumnezeu faţă de ordinea din Biserică!

Şi totuşi, sunt unii care banalizează autoritatea dată lui Iacob, care a fost primul episcop al Bisericii din Ierusalim, lui Petru ca şi celorlalţi apostoli cât şi episcopilor numiţi de aceştia, spunând că această autoritate a fost dată „tuturor credincioşilor". Această credinţă a stat, desigur, la baza anarhiei anabaptiste şi a privatizării credinţei din partea quakerilor.

În perioada recentă a protestanţilor rebeli se anulează cuvintele lui Hristos (In. 20, 21—23). Aceştia nu mai menţionează felul în care prima generaţie de creştini şi nici cei care i-au urmat, au înţeles practic modul de conducere al Bisericii. De asemenea epistolelor adresate de Pavel, Bisericilor nu li se mai acorda nici o importanţă.

Este clar însă că în epistolele Sf. Ap. Pavel, Sf. Ap. Petru şi celorlalţi se **cere să fim supuşi.** Dacă nu ar fi existat o structură ordonată în Biserică, o disciplină bisericească, atunci epistolele la care ne-am referit n-ar mai fi avut nici o importanţă.

Apostolul din Ziua de Paşti: Fapte I, 1-8

(Urmare din pag. a 5-a)

voia Tatălui (Ioan IV, 34; VI, 38).

Noi surprindem aici şi o notă educativă divină şi anume că Domnul le dă Apostolilor şi o poveaţă, de a nu cere drepturi pe care nu este în firea omenească sau nu se cade să le aibă. Principiul acesta trebuie să fie călăuză în societatea creştină în toate timpurile.

Împărăţia lui Dumnezeu este, deci, o taină pentru credincioşi. Totuşi, taina aceasta a timpurilor şi momentelor împărăţiei lui Dumnezeu, „din veci ascunsă" (vezi: Rom. XVI, 25; I Cor. II, 7; Efes. I, 9; Colos. I, 26 etc.), o putem cunoaşte acum, în parte, atât cât ne este necesar pentru mântuirea noastră, fiindcă ni s-a făcut cunoscută prin descoperirea divină, în Sfânta Scriptură şi Sfânta Tradiţie, *„după rânduiala veşnicului Dumnezeu; adusă la cunoştinţă între neamuri spre ascultarea credinţei"* (Rom. XVI, 26).

„Timpurile şi momentele" istorice ale împărăţiei cerurilor, pe care Tatăl le-a fixat din eternitate şi la care se gândea Domnul Iisus, când vorbea cu Apostolii, pe pământ, pentru ultima dată, sunt: 1) Timpul pentru pregătirea omenirii în general şi a poporului evreu în special, pentru primirea împărăţiei mesianice (Evrei I, 1—2; IX, 9; I Petru I, II), timp de răbdare şi pocăinţă (Rom. III, 26; Fapte XVII, 30). 2) Momentul de împlinire a făgăduinţelor mesianice „e arătat prin Scripturile proorocilor" (Rom. XVI, 26), adică „plinirea vremii", după cuvântul Sfântului Pavel (Gal. IV, 4). Acesta este momentul istoric ales de Tatăl pentru venirea Fiului Său pe pământ, spre a desfăşura cele trei slujiri divine, pentru mântuirea noastră: slujirea profetică sau didactică, slujirea împărătească şi slujirea arhierească. 3) Timpul care se va scurge de la înălţare până la parusie (a doua venire a Domnului „cu slavă"), (Cor. VI, 2, 4). 4) Viaţa viitoare, după „arătarea dreptei judecăţi a lui Dumnezeu" (Rom. II, 5—10; I Cor. I, 8), adică judecata obştească şi ultimă. Această ultimă etapă este împărăţia cerurilor, în forma sa cea mai desăvârşită. Natura şi istoricul acesta al împărăţiei lui Dumnezeu nu-l înţelegeau Apostolii. Domnul le spune Apostolilor că nu li se cade să ştie tainele împărăţiei lui Dumnezeu, dar, în schimb, le spune, încurajator, că vor primi putere şi cunoştinţă deplină de la Duhul Sfânt, pentru misiunea lor de *„martori până la marginea pământului"*. Aceasta înseamnă că împărăţia mesianică, nu va fi numai pentru Israel, cum credeau evreii şi cum socoteau Apostolii, încă şi acum, ci va fi pentru toate popoarele, adică religia şi Biserica creştină sunt universale (Matei XXVIII, 19), *„Slujitorul Domnului este lumina neamurilor"*, zice profetul Isaia, vorbind despre Domnul Hristos (Isaia XLIX, 6). Toate popoarele vor fi chemate la mântuire prin Apostoli şi urmaşii lor, întăriţi de puterea Duhului Sfânt, de care vorbea Domnul Hristos. De aici mai rezultă că parusia nu va avea loc mai înainte de predicarea Evangheliei, „până la marginile pământului" (Matei XXIV, 14).

Istoricul Eusebiu al Cezareei (265—340?) a consemnat o tradiţie, că Apostolii, ca să împlinească ultima poruncă a Domnului, chiar şi-au împărţit pământul pentru evanghelizare: *Toma* a luat ţinutul parţilor; *Andrei*, Scytia; *Ioan*, Asia, unde a şi trăit; *Petru* a luat Pontul, Galiţia, Bitinia, Capadocia şi Asia, predicând la iudeii din diaspora. Esenţa predicilor, numită în greceşte kerigma — vestire, a constituit-o mărturia despre învierea Domnului şi întreaga Lui viaţă publică (Fapte II, 32; Luca I, 2 etc.).

Cu privire la *observaţiile stilistice*, legate de forma acestei pericope, reţinem următoarele:

„Nu este al vostru a şti" este o formă sintactică biblică, folosită în limbile aramaică, greacă şi latină, nefolosită în limba română. Aici este un predicat nominal în cazul genitiv — al vostru — care, în realitate, este un atribut pe lângă un *substantiv subînţeles*, adevăratul nume predicativ. De aceea, în limba română, trebuie să adăugăm înainte de genitiv substantivele subînţelese: datoria, semnul, treaba, sarcina, caracterul, însuşirea, puse la nominativ sau precedate de prepoziţia „de". Exemplu: *„Nu este (de) datoria voastră să ştiţi"*. Biblia (1944), chiar traduce: *„Nu-i treaba voastră să ştiţi vremurile sau soroacele"*.

Expresia *„nu după multe zile"* este de asemenea, o figură stilistică des folosită de Sfântul Luca şi de scriitorii latini, numită litotă, cuvânt grecesc, care înseamnă ceva simplu, sobru, lipsit de ornamente, şi afectare în vorbire. Această figură exprimă o afirmaţie puternică, prin negarea contrariilor, folosind deci adverbul de negaţie „nu". Se întâlneşte şi în limba română, ca figură retorică: *„nu mică mi-a fost mirarea"* etc.

La sfârşitul pericopei există o suită de conjuncţii identice *„şi"* („şi în toată Iudeea şi în Samaria şi până la marginea pământului"). Această grupă de *„şi"* este tot o figură stilistică, cu efecte retorice, care se numeşte *polysyntheton* (cuvânt grecesc, care înseamnă *mai mulţi „şi"* puşi unul lângă altul).

Din analiza acestei pericope, ca şi din analiza celor ce vor urma, se observă că Sfântul Luca este un scriitor distins, şi din punct de vedere al stilului artistic.

ÎNVĂŢĂTURI DOGMATICE ŞI MORALE

Lectura acestei pericope apostolice zămisleşte în mintea noastră următoarele gânduri:

a) Porunca pe care au primit-o Apostolii, de a nu se depărta de Ierusalim, cetatea teocratică, pentru a primi pe Sfântul Duh, trebuie s-o împlinim şi noi, creştinii de azi: să nu ne îndepărtăm de biserică, lăcaşul sfânt, unde se pogoară Sfântul Duh şi ne împărtăşeşte darurile Sale mântuitoare, prin rugăciunile ierarhiei bisericeşti.

6) Apostolii au predicat învăţătura Domnului în toată lumea cunoscută atunci (*„până la marginile pământului"*). Urmând pilda lor, preoţii, urmaşii de azi ai Apostolilor, să predice învăţătura Bisericii creştine, împărăţia lui Dumnezeu pe pământ: *iubirea frăţească între oameni, pacea, dreptatea şi fericirea; valori permanente ale omenirii din toate timpurile.*

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Semnificaţia celor şapte cuvinte ale Mântuitorului pe cruce

Mântuitorul moare pe cruce pentru răscumpărarea omului din păcatul neascultării şi pentru a vesti unei lumi sfâşiată de ură, porunca iubirii consfinţită prin jertfa Sa. Din acel moment izbăvitor, iubirea scrisă cu slove înmuiate în sângele Său, pe frontispiciul Crucii, a rămas ca deviză nepieritoare pentru oamenii din toate vremurile. De aceea cele şapte cuvinte, rostite pe Crucea Golgotei, îşi au rolul lor în iconomia mântuirii. Le vom reda în ordinea cronologică după sf. evanghelişti.

1) Mântuitorul judecat şi osândit la răstignire, primeşte: bătăi, loviri brutale, insulte, hule, hlamidă roşie, biciuiri, cunună de spini şi răstignirea pe Cruce. Cu toate aceste chinuri primite din partea răstignitorilor, El grăieşte: *„Părinte, iartă-le lor, că nu ştiu ce fac"* (Lc. 23, 34).

Domnul Iisus în nemărginita Lui îndurare, se roagă Tatălui să ierte pe răstignitorii Săi, de ceea ce fac. În această rugăciune adresată Tatălui, cuprinde pe toţi vrăjmaşii Lui, din toate locurile şi din toate timpurile. Ura împotriva lui Iisus merge până acolo, încât şi în chinurile răstignirii, înţeleg să-L insulte; dar Domnul cu toate acestea se roagă Tatălui pentru iertarea lor. O! de ar vrea ca, măcar astăzi aceşti adversari ai lui Iisus să ia aminte la rugăciunea Lui de iertare. Pentru că această rugăciune, de iertare, în agonia morţii, reprezintă un semn al iubirii Sale totale, faţă de oamenii vrăjmaşi ai Crucii.

2) Hristos pe cruce fiind pironit, a încredinţat pe Mama Sa lui Ioan, apostolul iubit, să-i poarte de grijă: „Iisus văzând pe Mama Sa şi pe ucenicul pe care-l iubea stând alături, a zis Mamei Sale: *Femeie, iată fiul tău!* Apoi a zis ucenicului: *Iată mama ta! Şi din ceasul acela ucenicul a luat-o la sine"* (In. 19, 26—27). Redăm după notele din versiunea revizuită, redactată şi comentată de I.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu, al Clujului, apărută recent, a cuvintelor: *„Femeie"* şi *„Iată mama ta!... şi a luat-o la sine"*, pentru cei care şi în vremea de acum, tălmăcesc incorect acest termen: „Adresare aparent ireverenţioasă a unui fiu faţă de mama sa, dar familiară în limbaj ebraic. Iisus o foloseşte intenţionat, atât aici — adică la nunta din Cana Galileii — cât şi pe cruce (In. 19, 26), ca o rezonanţă a textului din Fac. 3, 15—20, dar cu o semnificaţie duhovnicească; aşa cum femeia Eva devine „mama tuturor celor vii", femeia Maria „Eva cea nouă" — devine mama lui Mesia şi, prin El, a tuturor viilor din Împărăţia lui Dumnezeu. Această dispoziţie testamentară: *„Iată mama ta!...* a luat-o la sine" (In. 19, 27) consemnată de însuşi Ioan, cel implicat în ea, de unde reiese limpede că Iisus era unicul fiu al Mariei, şi că aceasta, după moartea Lui, nu mai avea pe nimeni care s-o ocrotească. Dimensiunii filiale i se adaugă cea duhovnicească, prin care Maria, „Eva cea nouă", devine Maica tuturor credincioşilor". (Conf. N. Testament 1993, comentat pag. 150, nota 5 şi pag. 185 nota 6).

3) „Unul dintre făcătorii de rele răstigniţi îl hulea zicând: Nu eşti Tu Hristosul? Mântuieşte-Te pe Tine însuţi şi pe noi. Şi celălalt, răspunzând, îl certa, zicând: Nu te temi tu de Dumnezeu, că eşti în aceeaşi osândă cu El? Şi noi pe drept, căci noi primim cele cuvenite după faptele noastre. Acesta însă n-a făcut nici un rău şi zicea lui Iisus: *Pomeneşte-mă Doamne, când vei veni întru împărăţia Ta.* Şi Iisus i-a zis: *Adevărat grăiesc ţie, astăzi vei fi cu Mine în rai"*. (Lc. 23, 39—43; Mc. 15, 32; Mt. 27, 44). Iată aici două caractere de oameni: Un făcător de rele „îl huleşte pe Iisus"; iar celălalt îl ceartă, adeverind dumnezeirea lui Iisus şi recunoscându-şi vina, cere Mântuitorului ca să fie pomenit în Împărăţia Sa, iar Iisus i-a zis: „astăzi vei fi cu Mine în rai". Tâlharul acesta, care n-a hulit pe Iisus, dar care se roagă pe cruce, spunând: „Pomeneşte-mă, Doamne când vei veni întru Împărăţia Ta", va rămâne de-a pururi cea mai zguduitoare priveliştе de om păcătos, care se pocăieşte în ultima clipă a vieţii lui. Din pilda acestuia s-au inspirat şi s-au mântuit un mare număr de oameni, socotiţi pierduţi din pricina păcatelor lor, ei care în ultima clipă a vieţii s-au întors la Dumnezeu şi s-au mântuit.

4) „Iar în ceasul al nouălea a strigat Iisus cu glas mare: Eli, Eli, lama sabahtani, care se tălmăceşte: *Dumnezeul Meu, Dumnezeul Meu, pentru ce M-ai părăsit"* (Mt. 27, 46; Mc. 15, 34).

„Fiul lui Dumnezeu vine înaintea Tatălui Său ca „Fiu al omului": Suferinţa firii umane a lui Hristos este resimţită în Ipostaza Sa; îşi are deci echivalentul în unitatea treimică a lui Dumnezeu. „Duhul Sfânt este bucuria în care cei Trei binevoiesc împreună". Însă, strigătul care se aude pe cruce:

„Dumnezeul Meu, de ce M-ai părăsit", vrea să spună că Duhul nu-L mai uneşte pe Fiul cu Tatăl, „Dătătorul de viaţă" îl părăseşte pe Fiu, aşa cum şi Tatăl L-a părăsit. Duhul Sfânt devine suferinţa de neocolit întru care Cei Trei se unesc. Tatăl se lipseşte de Fiu şi Acesta trece, ca într-o clipă de eternitate, prin nemărginirea dumnezeiască a singurătăţii. Duhul Sfânt, dragostea reciprocă a Tatălui şi Fiului, se oferă ca jertfă, îşi însuşeşte într-un mod specific Crucea, pentru a deveni „puterea de nebiruit a Crucii". „Pe Cruce, Dumnezeu împotriva lui Dumnezeu, l-a părăsit pe om. L-a jertfit pe Fiul Său fără ca vreun înger să zădărnicească acest lucru şi fără a avea vreo garanţie: „Fiul omului când va veni, va găsi El oare, credinţă pe pământ?" (Lc. 18, 8). Crucea dătătoare de viaţă este unicul răspuns *în procesul ateismului*, împotriva domniei răului din lume. E loc pentru a-i fi atribuit lui Dumnezeu noţiunea cea mai paradoxală, cea de slăbiciune, care înseamnă mântuirea prin dragoste neconstrânsă. Iată cum tâlcuieşte aceasta N. Cabasilas: „Dumnezeu se arată şi-şi vădeşte dragostea, roagă să se plătească la întoarcere... refuzat aşteaptă la uşă... Pentru tot binele pe care ni-L face, nu ne cere la întoarcere decât dragostea, în schimbul dragostei noastre ne iartă de toate datoriile". „Pe Cruce Hristos a luat asupra Lui moartea însăşi. Puterea morţii stă în autonomia ei, dar Hristos Îşi dăruieşte moartea Tatălui şi de aceea în Hristos cea care moare e moartea: „cu moartea pre moarte călcând". De atunci, nici un om nu mai moare singur; Hristos moare cu el, pentru a-l învia odată cu El" (N. Cabasilas — Viaţa în Iisus Hristos VI — apud Evdochimov. Arta Icoanei o teologie a frumuseţii, pg. 261).

5) Al cincilea cuvânt al Mântuitorului *„Mi-e sete"*, enunţat de psalmistul David şi consemnat de Sfinţii evanghelişti Matei şi Ioan (Ps. 68, 25; Mt. 27, 48; In. 19, 28) arată că, Domnul Iisus nici o clipă nu-şi pierde conştiinţa în mijlocul chinurilor răstignirii, pricinuite de ura răstignitorilor Săi. Voia Lui toată este îndreptată spre Voia Tatălui Său, pe care vrea să o împlinească în cel mai mic amănunt. De aceea El cere să bea, cum grăieşte psalmistul: „Şi mi-au dat spre mâncarea mea fiere şi în setea mea m-au adăpat cu oţet". (Ps. 68, 25) ştiind că şi acest amănunt fusese rânduit de Tatăl, în planul mântuirii omului. Suflete, întreabă-te: nu cumva şi tu ai fost acolo, cu păcatele tale, şi L-ai chinuit pe Domnul Hristos în sfânta Lui sete?

6) După ce a fost adăpat cu oţet, Iisus a zis: *„Săvârşitu-s-a"* (In. 19, 30). Acum Domnul Hristos a terminat toată lucrarea Lui: „Eu Te-am preamărit pe Tine pe pământ; lucrul pe care Mi l-ai dat să-l fac, l-am săvârşit" (In. 17, 4). Voia Tatălui s-a împlinit! Fiul a răscumpărat prin jertfa Lui pe Cruce toate păcatele lumii. Slujirea arhierească Iisus a exercitat-o îndeosebi pe Cruce, când a jertfit fiind Arhiereu şi Preot unic şi s-a jertfit ca „Mielul lui Dumnezeu, Care ridică păcatele lumii". (In. 1, 29). Când rosteşte pe Cruce cuvintele: „Săvârşitu-s-a" „Şi plecându-şi capul, şi-a dat Duhul" (In. 19, 30) „în mâinile Tatălui" (Lc. 23, 46) o face ca Arhiereu. Şi prin această jertfă a Lui, El împacă pe oameni cu Dumnezeu (Ef. 2, 14—16) şi pe neamuri între ele. Opera Sa de răscumpărare s-a încheiat. „Care (Hristos) Dumnezeu fiind în chip şi egal cu Dumnezeu, S-a dezbrăcat pe Sine, luând chip de rob şi făcându-se asemenea oamenilor, — aflându-se la înfăţişare ca om — S-a smerit pe Sine, ascultător făcându-se până la moarte şi încă moartea pe cruce" (2 Filip. 6—8) (Text redactat de Pr. Dr. Ioan Mircea în rev. Studii Teologice Nr. 3—4/982 pg. 167).

Fiul lui Dumnezeu şi-a arătat prin moartea Sa pe Crucea de pe Golgota, marea iubire faţă de oameni, voind prin această ascultare, a dezrobi pe pământeni de povara păcatelor şi să instituie dreptatea.

7) *„Părinte în mâinile Tale încredinţez duhul Meu. Şi acestea zicând: „Şi-a dat duhul"*. (Lc. 23, 46). Sufletul său de om îl încredinţează Fiul în mâinile Tatălui, fiindcă, cu Duhul Lui de Dumnezeu, El întotdeauna a fost una cu Tatăl. Treizeci şi trei de ani, 3 luni şi 13 zile a fost viaţa pământească a Domnului Hristos, ca om, a Celui Care, veşnic fiind, s-a jertfit cu omenirea Lui, pe Cruce, între doi tâlhari, pe Golgota. Ar putea zice cineva, că atât e prea puţin, pentru atât de mult, cât a vrut El să realizeze mântuirea omului de pretutindeni şi de totdeauna, din robia păcatului neascultării şi a morţii. Să privim însă, cu luare aminte, la cele ce vor urma şi ne vom încredinţa, cu îndestulare, că e tocmai contrariul. Niciodată nu s-au adunat, într-o singură faptă, ca cea a răstignirii, atât de multe şi nemărginite merite, pentru a acoperi cu ele, cu prisosinţă, oceanul cel cumplit de păcate al sărmanei omeniri, actul acesta săvârşit de Mântuitorul Iisus Hristos, prin jertfa de pe Cruce, de a lua asupra Lui păcatele noastre! El a plătit pentru noi, ne-a iertat şi ne-a împăcat cu Dumnezeu. El ne-a eliberat, răscumpărându-ne de sub robia apăsătoare a păcatului morţii şi a diavolului. Răscumpărarea este făcută şi acordată gratuit, fără nici o participare din partea omului. Este darul lui Dumnezeu prin Hristos Iisus. „El ne-a mântuit şi ne-a chemat cu chemare sfântă, nu după faptele noastre, ci după a Sa hotărâre şi după harul ce ne-a fost dat în Hristos Iisus, mai înainte de începutul veacurilor" (II Tim. 1, 9; Tit. 3, 4—5). Iar în epistola către Efeseni, Sf. Ap. Pavel, completând cele de mai sus, grăieşte: „În har sunteţi mântuiţi prin credinţă şi aceasta nu e de la voi: este darul lui Dumnezeu" (Ef. 2, 8). Harul este prima lucrare în actul mântuirii, la care se adaugă, ca sinergii, credinţa şi faptele bune din partea omului. Acesta este „harul mântuitor", căci cu harul, urmat de credinţă şi fapte bune, se lucrează mântuirea, de către fiecare, cu „frică şi cu cutremur" (Filip. 2, 12—13). Însă pentru însuşirea mântuirii, este necesară acceptarea Crucii lui Hristos şi punerea în lucrare a acestui har din partea noastră prin credinţă şi fapte bune.

Iată deci că cele şapte cuvinte ale Mântuitorului pe Cruce, ca un ultim mesaj, îşi au rolul şi rostul lor în iconomia mântuirii noastre.

Preot Iorgu Codreanu

Sfânta Liturghie — Marea Iubire

(Urmare din pag. a 6-a)

pace cu toţi oamenii şi în toată vremea. Sfântul Maxim Mărturisitorul zice: „De aceea, se împacă cu toţi, ca să nu ducă cu sine vreun semn al răutăţii veacului de acum, când se va muta la viaţa cea fără bătrâneţe, şi să ia de la Judecătorul şi Mântuitorul tuturor, răsplata egală a celor ce le-a făcut aici".[18] Sentinţa veşnică o condiţionăm fiecare, după cum iertăm sau nu, greşiţilor noştri!

Mântuitorul Iisus Hristos revine în rugăciunea „Tatăl nostru" în mod special, numai asupra acestei părţi, cumpănă între ură şi iubire, zicând: „De veţi ierta oamenilor greşelile lor, ierta-va şi Tatăl vostru Cel ceresc; Iar de nu veţi ierta oamenilor greşelile lor, nici Tatăl vostru nu va ierta greşelile voastre".[19] O rugăciune rostită fără iertare este ineficientă. De aceea Iisus, vorbind despre rugăciune şi cereri, zice: „Când staţi de vă rugaţi, iertaţi orice aveţi împotriva cuiva, ca şi Tatăl vostru cel din ceruri să vă ierte vouă greşelile voastre. Că de nu iertaţi voi, nici Tatăl vostru Cel din ceruri nu vă va ierta vouă **greşelile voastre**".[20]

Într-o altă împrejurare, Mântuitorul atrage atenţia asupra relaţiilor interumane şi care trebuiesc fundamentate pe **„iertare"**, zicând: „Luaţi aminte la voi înşivă. De-ţi va greşi fratele tău, dojeneşte-l şi dacă se va pocăi, iartă-l. Şi chiar dacă-ţi va greşi de şapte ori într-o zi şi de şapte ori se va întoarce către tine, zicând: Mă căiesc, iartă-l".[21] Şi nu numai atât, dar bunătatea, răbdarea şi iubirea lui Dumnezeu faţă de noi oamenii, nu se opresc aici, ci sunt nelimitate. De aceea, ne cere şi nouă celor făcuţi „după chipul şi asemănarea Sa", să nu păstrăm numai chipul Său în noi, ci să silim a câştiga şi „asemănarea Sa". Şi atunci când apostolul Petru, apropiindu-se de El şi L-a întrebat: „Doamne, de câte ori va greşi faţă de mine fratele meu şi-i voi ierta lui; Oare până de şapte ori? Iisus i-a zis: Nu zic ţie până de şapte ori, ci până de şaptezeci de ori câte şapte".[22] Deci nelimitat!

Ca să ne ajute şi mai mult în a ierta pe cei ce ne greşesc nouă, Mântuitorul ne-a lăsat şi câteva pilde prin care iese în evidenţă bunătatea şi iertarea lui Dumnezeu faţă de cei ce greşesc, dar se întorc, precum şi pedeapsa pentru cei ce nu-s în stare să ierte pe semenii lor. Astfel, când fiul risipitor s-a întors „acasă" şi a cerut iertare, Tatăl nu numai că l-a iertat, dar l-a îmbrăţişat cu dragostea părintească şi îmbrăcându-l în haine noi, l-a ospătat în chip deosebit, pentru că „mort era şi a înviat, pierdut era şi s-a aflat. Şi-au început să se veselească".[23] Dar când omul este ingrat şi aşteaptă iertare fără ca el să procedeze întocmai cu cel care i-a greşit, Dumnezeu nu mai iartă şi expune o pildă prin care ne determină să evităm o asemenea procedură. E vorba de pilda celui ce datora zece mii de talanţi — o datorie enormă —, dar care rugându-se să mai fie îngăduit până va plăti, nu numai că i s-a dat drumul, dar i s-a iertat şi toată datoria! În schimb el, întâlnindu-se cu un coleg de muncă ce-i datora o sumă infimă (o sută de dinari), deşi a fost rugat să mai fie îngăduit până va plăti, a pus mâna pe el, sugrumându-l şi cerându-i să-i plătească pe loc, datoria. Fireşte că Stăpânul, aflând, l-a chemat la ordine, i-a anulat iertarea şi i-a aplicat pedeapsa capitală.[24] Deci, nu se poate concepe să fie cineva iertat de greşelile lui, dacă el însuşi nu iartă pe cel ce i-a greşit lui.

Sunt unii care sub presiunea fricii de-a nu fi iertat sau din neputinţa firii, spun: „am iertat pe N, dar nu pot uita ce mi-a făcut sau ce mi-a zis". Ori, aceasta nu mai poate fi considerată drept iertare, ci un simulacru de credinţă acoperită de ambiţie sau amor propriu. Dumnezeul nostru, când iartă pe cineva, îl cheamă şi la „ospăţul" iubirii Sale! De ce nu vrem şi noi să fim integrali în a ierta şi a iubi pe cel iertat? Tatăl nostru, aşa ne vrea! Ţinerea minte de rău, nu aduce iertare şi nici mântuire. Cu jumătate de măsură, nimeni nu va intra în Împărăţia Tatălui. Drept aceea, Apostolul Pavel, ataşat până la moarte, de învăţătura Mântuitorului îşi îndeamnă credincioşii şi implicit şi pe noi, zicând: „Fiţi buni între voi şi milostivi, iertând unul altuia precum şi Dumnezeu v-a iertat vouă, în Hristos! Fiţi dar următori **(„asemenea")** ai lui Dumnezeu, **ca nişte fii** iubiţi. Şi umblaţi întru iubire, precum şi Hristos ne-a iubit pe noi şi S-a dat pe Sine pentru noi, prinos de jertfă lui Dumnezeu, întru miros de bună mireasmă".[25] Asociindu-şi credincioşii la exemplul Mântuitorului, Apostolul îndeamnă stăruitor zicând: „Îngăduiţi-vă unii pe alţii şi iertând unii altora, dacă are cineva vreo plângere împotriva cuiva; **după cum şi Hristos v-a iertat vouă, aşa să iertaţi şi voi"**.[26] Numai astfel va străluci chipul lui Dumnezeu, pe care-l purtăm în noi şi vom descătuşa aspiraţia sufletului nostru către asemănarea cu Dumnezeu,[27] spre care ne-a creat Ziditorul a toate, Dumnezeu.

18 Filocalia II cit., p. 280—281.
19 Mt. 6, 14—15.
20 Mc. 11, 25—26.
21 Lc. 17, 3—4.
22 Mt. 18, 21—22.
23 Lc. 15, 24.
24 Vezi Mt. 18, 23—35.
25 Ef. 4, 32 şi 5, 1—2.
26 Col. 3, 13.
27 Fac. 1, 26.

Biserica ortodoxă „Sfântul Nicolae" din Agnita la ceas aniversar

Agnita — oraşul din centrul ţării. Agnita — oraş situat la convergenţa drumurilor ce leagă zona Târnavelor de cea a Oltului, la distanţă aproape egală de Mediaş, Sighişoara şi Făgăraş.

Agnita — nume de legendă: Pe dealul dintre Agnita şi localitatea Dealul Frumos, deasupra pârâului bisericuţei (în locul unde se află pădurea nmită Lempes) se spune că ar fi fost un castel ce aparţinea unui nobil băştinaş pe numele de Gruna. Ultimul descendent al acestei familii care avea în stăpânire întreaga regiune, avea trei fete necăsătorite. În urma uneia dintre desele ciocniri armate cele trei fete cu numele de Ruja, Margareta şi Agneta s-au călugărit. Ele au ridicat în mijlocul pădurii, lângă castelul lor o mânăstire.

După numele acestor trei călugăriţe şi-au luat numele trei localităţi învecinate şi anume: Ruja, Merghindeal şi Agnita.

După moartea celor trei călugăriţe mânăstirea şi castelul au rămas în paragină. Legenda spune că din pietrele mânăstirii şi ale castelului şi-au clădit mai târziu coloniştii o parte din locuinţele lor, biserica şi zidul apărător din jurul ei.

Numele de Agnita este păstrat până astăzi, el a fost adoptat de saşi şi de populaţia maghiară, adaptându-l fiecare la limba sa — Agnetheln şi Szentagota.

În secolele XI şi XII când saşii au fost colonizaţi aici, Agnita era formată şi bine organizată ca aşezare românească. Numele localităţii este Sancta Agatha şi vine din denumirea latină a localităţii.

Datorită unui act de la 1280 avem prima mărturie scrisă despre Agnita, act care reglementa disputa pentru un teren aflat între localităţile Agnita, Proştia şi Dealul Frumos. Este vorba despre vânzarea unei moşii lui Gherloch din Dealul Frumos şi lui Henric din Agnita pentru „o marcă şi jumătate din argint fin".

Începuturile vieţii religioase pe aceste meleaguri se pierd şi ele în negura vremurilor. Tradiţia orală spune că în drum spre satul Veseud, peste dealul dinspre miazăzi de oraş, pe valea unui afluent al Hârtibaciului, numit Olboc — ar fi fost aşezări omeneşti mai vechi decât cetatea Agnita.

În apa Olbocului se varsă un pârâiaş numit „pârâul bisericuţei". Denumirea acestui pârâiaş păstrată până în zilele noastre, indică existenţa unei biserici foarte vechi, mică de construcţie, poate chiar de lemn care a grupat în jurul ei credincioşii unei parohii vechi, despre care nu avem date scrise.

Această aşezare a fost pustiită de mongoli în 1242. Locuitorii acestei aşezări au trecut dealul şi s-au aşezat pe Valea Hârtibaciului pe vatra oraşului de astăzi.

De bună seamă credincioşii ortodocşi au strămutat odată cu familiile lor şi locaşul de închinare, biserica ce-i ţinea strânşi în unitate de credinţă, de limbă, de obiceiuri şi de iubire de pământ strămoşesc.

Piatra de temelie a actualei biserici ortodoxe „Sfântul Nicolae" a fost pusă în 25 aprilie 1795. Ctitorii bisericii sunt doi negustori braşoveni: Dumitru Orghidan şi Radu Bogdan — care au mai ridicat şi alte biserici în Ardeal. Zidirea ei s-a terminat în 1797.

Deci anul acesta a 3-a zi de Sfintele Paşti s-a potrivit ca biserica noastră să împlinească exact 200 de ani de existenţă.

În peretele din dreapta bisericii, în sfântul altar se găseşte inscripţia săpată în piatră cu numele ctitorilor şi data zidirii acesteia: „În anul 1795, 25 aprilie s-a ridicat această sfântă biserică de această grecească neunită în hramul S. Nicolae prin cheltuiala jp. (jupân) Dumitru Orghidan... Braşov şi din cheltuiala lui Radu Bogdan..."

În exterior biserica are formă de corabie iar în interior respectă stilul bizantin cu cupolă şi bolţi în altar, naos şi pronaos. Cupola şi bolţile sunt zidite din cărămidă. Biserica a fost sfinţită în 24 iulie 1821 de către episcopul Vasile Moga.

Prima renovare a edificiului s-a făcut în anul 1890. Biserica a avut de suferit de pe urma cutremurului din 1916. Atunci a fost prinsă în legături de fier, a mai cunoscut renovări în anii 1924 şi 1954. Ultimile lucrări s-au efectuat între anii 1979—1983 sub păstorirea pr. Simion Săsăujan când biserica a fost îmbrăcată într-o frumoasă haină picturală.

Binecuvântarea bisericii după lucrările de pictură s-a făcut de către I.P.S. Antonie Plămădeală în 5 iunie 1983.

Pentru a o proteja s-a impus coborârea clopotelor din turnul bisericii iar închinătorii sfântului locaş s-au gândit ca la ceas aniversar să-i alăture o frumoasă clopotniţă cu cheltuiala şi truda lor dar şi cu sprijinul material şi financiar al unor societăţi comerciale din oraşul nostru, efortul tuturor ridicându-se la peste 20 milioane lei.

O familie plecată din această parohie peste ocean cu ani în urmă ing. Cioca Gheorghe cu soţia şi fiul au donat pe seama bisericii noastre un clopot în valoare de peste 4 milioane şi jumătate cu inscripţia: ... la 200 de ani de la zidirea bisericii — 25 aprilie 1995.

La casa parohială de lângă biserică tot din anul 1795 a funcţionat prima şcoală românească din Agnita. Azi în sala respectivă fiind amenajat un frumos muzeu de icoane şi carte românească ca şi obiecte de cult.

Biserica este într-o stare bună şi ea este pregătită să-şi primească pe credincioşii ei şi pe toţi iubitorii şi cinstitorii de Dumnezeu la fiecare Sfântă Liturghie în zilele de duminici şi sărbători şi în mod deosebit ne aşteaptă pe toţi ca o „mireasă a lui Hristos" a 3-a zi de Sfintele Paşti — 25 aprilie 1995, rugându-ne împreună lui Dumnezeu să o întărească şi să o poarte prin vremi până la sfârşitul veacurilor.

Pe fericiţii şi pururea pomeniţii ctitori ai sfântului locaşului acestuia şi pe alţi ctitori, miluitori şi făcători de bine să-i pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăţia Sa.

Pr. Jurca Ioan

Simion Florea Marian, **Sărbătorile la români. Studiu etnografic,** Ediţie îngrijită şi introducere de Iordan Datcu — vol. I, 320 p. şi vol. II, 359 p., Bucureşti, 1994

Opera marelui nostru folclorist şi etnograf, preotul-profesor academician, Simion Florea Marian, *Sărbătorile la români*, I. *Cârnilegile*, 1898; II. *Păresimile*, 1899; III, *Cincizecimea*, 1901, a fost reeditată şi însoţită de o *Introducere* documentată de Iordan Datcu, unul din cei mai avizaţi etnografi ai noştri, în care motivează că, „la mai bine de nouă decenii de la apariţia sa şi după 87 de ani de la moartea etnografului, are valoarea unei lucrări de referinţă, a unei lucrări clasice, care a propus o imagine rotundă, am putea zice completă a sărbătorilor şi obiceiurilor pe care le-a cercetat, a lumii patriarhale care le practica. O lume care trăia fără cărţi de astronomie, fără termometre, fără calendare tipărite, o lume care se conducea după o străveche ştiinţă dobândită prin observarea naturii, a vieţii". Lucrarea s-a impus să fie retipărită pentru a umplea un gol creat de rolul „monstruos" îndeplinit de comunismul totalitar în ultimii 45 de ani în România. „În programul ucigaş de distrugere a tradiţiilor, a memoriei românilor, sărbătorile au fost permanent vizate, sărbătorile şi lăcaşurile sfinte unde ele din străvechime se celebrează.

Iată de ce, arată editorul, în procesul de recuperare a spiritualităţii şi civilizaţiei noastre tradiţionale un rost adânc dobândeşte şi reeditarea acelor lucrări fundamentale care le-au surprins în deplinătatea manifestărilor lor. Lucrarea lui Sim. Fl. Marian este una dintre acestea".

Pentru vremea sa, opera lui Sim. Fl. Marian se ridică la nivelul ştiinţific, prin documentarea exhaustivă şi prin metoda critică, ce o impun ca una din operele mari de cultură ale spiritualităţii poporului român. Astăzi, nu se poate vorbi despre cultura populară şi spiritualitatea poporului român fără cunoaşterea operei lui Sim. Fl. Marian.

Spre sfârşitul secolului trecut, după ce tipărise un mare număr de cărţi, cuprinzând creaţii populare din cele mai diverse domenii ale spiritualităţii populare, Sim. Fl. Marian, „cu o viziune, cu o metodă şi un elan care amintesc de B. P. Haşdeu (s-a spus, de altfel, că dintre discipolii acestuia cel care s-a apropiat cel mai mult de viziunea autorului celebrei *Etymologicum Magnum Romaniae* a fost cărturarul bucovinean), a început elaborarea unei noi trilogii, consacrate de data aceasta ciclului calendaristic, calendarului popular. Când a apărut primul volum al acestui monumental studiu, Marian împlinise 51 de ani şi era celebru, cărţi ale sale erau deja cunoscute şi peste hotarele ţării noastre. Îşi vedea tipărită ultima sa mare lucrare.

(Continuare în pag. a 8-a)

Pr. I. Ionescu

In memoriam

Preot dr. SIMION RADU

Joi, 30 martie 1995, a pornit pe calea veşniciei, cel care a fost un zelos şi luminat slujitor al Bisericii şi Teologiei — pr. prof. dr. Simion Radu.

Adormitul în Domnul s-a născut în 18 noiembrie 1906, în localitatea Mohu, de lângă Sibiu. A absolvit Şcoala Normală „Andrei Şaguna" din Sibiu, în 1926 şi a funcţionat apoi ca învăţător, pe durata unui an, în localitatea Târlungeni din jud. Braşov. Între 1927—1931 a frecventat cursurile Academiei Teologice „Andreiene", din Sibiu, răstimp în care şi-a dat şi diferenţa de liceu şi a luat bacalaureatul. Examenul de licenţă l-a susţinut la Cernăuţi în 1935, iar doctoratul în Teologie, la Facultatea de Teologie din Bucureşti, în 1949, cu teza: „Iubirea creştină şi realitatea socială. Studiu critic de sinteză etico-socială". În 1944 a susţinut al doilea examen de licenţă, în Litere şi Filozofie, la Universitatea din Cluj — Sibiu.

Între 1931—1948 a funcţionat ca profesor de religie la următoarele şcoli: Şcoala Comercială Superioară şi Gimnaziul din Haţeg, Şcoala Normală din Cristurul Secuiesc, Liceele teoretice de băieţi şi fete din Sighişoara şi Liceul „Gheorghe Lazăr" din Sibiu. La Cristurul Secuiesc a îndeplinit şi funcţia de paroh, pe parcursul a cinci ani.

În urma reformei învăţământului din 1948 a fost numit profesor suplinitor de Matematică şi Fizică, la Şcoala generală din Guşteriţa — Sibiu, unde a funcţionat până în 1950.

În 1951 a fost numit asistent la Secţia de Teologie Sistematică a Institutului Teologic Universitar din Sibiu, dar datorită convingerilor sale anticomuniste a fost arestat în 1952 şi deportat la Canal. După eliberarea din detenţie este numit în noiembrie 1955, bibliotecar ajutător la Biblioteca Institutului Teologic, iar, după un an, duhovnic al studenţilor în Teologie, funcţionând în această calitate până la pensionare. Şi-a valorificat în această ultimă etapă a activităţii întreg potenţialul intelectual şi de slujitor la altar, arătându-se preocupat de formarea duhovnicească a studenţilor. Din păcate, timpul şi împrejurările nu i-au fost întotdeauna favorabile. Dar, ar fi nedrept să i se treacă sub tăcere stăruinţa cu care s-a dăruit muncii sale duhovniceşti. A susţinut, în această perioadă, în mod frecvent, meditaţii în capela Institutului, care dacă s-ar aduna într-un volum, ar alcătui un substanţial curs de „Formare duhovnicească", disciplină care a fost introdusă abia după revoluţie, în învăţământul teologic, pe care însă părintele Simion Radu a anticipat-o cu mai multe decenii. De altfel, celui mutat acum la cele veşnice nu i s-a ostoit în suflet, o viaţă întreagă, dorul după misiunea de dascăl, pentru care s-a pregătit vreme îndelungată, în tinereţea sa.

După pensionare, s-a dedicat cu stăruinţă scrisului teologic, publicând frecvent articole în „Telegraful Român". De altfel, şi înainte s-a remarcat ca un bun condeier, publicând interesante cărţi şi studii. Amintim astfel: „Duh creştin şi duh românesc. Îndemnuri către tineri", Sibiu, 1942, 128 p.; „Evanghelia şi democraţia. Încercare critică de orientare socială", Sibiu, 1945, 96 p.; „Infinitul — esenţa realităţii cosmice — Funcţiunea axiologică a credinţei", Sibiu, 1946, 16 p.; „Doctrina despre canon şi satisfacţiune la romano-catolici", în „Revista Teologică", nr. 3—4/1936; „Doctrina romano-catolică despre indulgenţe", în „Revista Teologică" nr. 6/1937, 7—8/1937, 7—8/1938; „Măreţia omului sau gândirea onestă şi justă", în „Revista Teologică" nr. 3—4/1946.

Un eveniment aparte, care i-a marcat ultima parte a vieţii, a fost pelerinajul la locurile sfinte. A scris cu acel prilej un amplu reportaj, din care a publicat părţi în „Telegraful Român" şi rev. „Mitropolia Ardealului". Şi-a intensificat, pornind de la acel eveniment, şi activitatea predicatorială la mai multe biserici din Sibiu.

Un alt aspect care se cuvine menţionat în legătură cu preotul dr. Simion Radu este pilduitoarea sa viaţă de familie. A fost un soţ şi un tată dăruit căminului său conjugal. Pierderea soţiei, în urmă cu câţiva ani, i-a înnourat amurgul vieţii. Şi-a găsit consolare în pomenirea ei la Sfânta Liturghie. Astfel, duminică de duminică putea fi auzit, la ectenia pentru cei adormiţi, numele preotesei Patriţa.

Slujba înmormântării prot. dr. Simion Radu a avut loc în ziua de 1 aprilie 1995, în catedrala mitropolitană, fiind oficiată de către un sobor de preoţi. I.P.S. dr. Antonie Plămădeală, mitropolitul Ardealului, a adresat îndureratei familii o scrisoare de condoleanţe.

Înhumarea a avut loc în satul Mohu.

Dumnezeu să-l odihnească în împărăţia Sa cerească! Veşnică să-i fie pomenirea!

Pr. prof. Dumitru Abrudan

Semnalăm... Semnalăm...

Magazinul istoric continuă să ne ofere număr de număr studii şi informaţii istorice mereu interesante. E, poate, una din revistele care nu alunecă în partizanate politice. Îşi menţine de la un număr la altul ţinuta, în acelaşi timp ştiinţifică şi de popularizare, ştiind să se facă aşteptată.

Ne oprim de data aceasta asupra însemnărilor acad. Virgil Cândea **„Athosul şi românii"** (an XXIX, nr. 2, 1995, p. 3—6). Sunt evocate legăturile spirituale şi culturale cu Ţările Române de-a lungul unei istorii îndelungate, începând cu secolul al XIV-lea (1361—1364), evocându-se cele mai vechi legături cu Mânăstirea Cutlumuş, zisă chiar „Lavra Ţării Româneşti" sau „Mânăstirea Voievodului", având în vedere darurile lui Vladislav I, pe timpul starețului Hariton.

Acad. Virgil Cândea identifică unele din cauzele care i-au legat pe domnitorii Ţării Române de Athos. Prin cele dintâi evocă **„solidaritatea în istoria Bisericii Orientale"**. Aceasta a mers atât de departe încât Porfirie Uspenski, un învăţat rus, a putut spune că **„nici un alt popor ortodox n-a făcut atât bine pentru Athos cât au făcut românii"**.

După **solidaritatea** ortodoxă, citându-l pe Petre Şt. Năsturel, Virgil Cândea evocă faptul că românii şi-au făcut o **datorie creştină,** de a da la Athos pomeni pentru mântuirea sufletelor rudelor dispărute şi pentru iertarea păcatelor lor. De data aceasta, am spune noi, e vorba tot de o **solidaritate creştină,** dar nu numai cu aşezământul monahal ci, mai profund, cu cei plecaţi. Faptul că se alegea Athosul pentru aceste pomeni, denotă şi el marea consideraţie de care locul se bucura în evlavia românilor.

Se mai notează apoi printre cauzele legăturilor spirituale româno-athonite şi **„dorinţa evergeţilor de a-şi câştiga prin fapte bune sănătatea, prosperitatea şi siguranţa în viaţa aceasta. Şi nu în ultimă instanţă, dorinţa lor de a-şi câştiga preţuirea contemporanilor, de a fi recunoscuţi ca filantropi şi ctitori".**

A fost o vreme când Principatele Române erau principala resursă financiară a întregii Biserici din Orient, precum, până azi idealul atonit mai constituie pentru mulţi monahi români idealul de monah, locul ideal pentru desăvârşire deşi, în timp, Carpaţii au putut şi ei oferi, şi oferă şi azi, o spiritualitate de mare calitate, asemănătoare celei din Athos. Pomeneşte de Sihăstria şi de Frăsinei. Virgil Cândea trece în revistă toate acestea, fără să uite bunurile culturale româneşti care, în timp, au ajuns la Athos şi au rămas acolo. De altfel domnia sa a consacrat patru decenii de cercetări pentru inventarierea acestor bunuri, păstrate astăzi în colecţiile Athosului. La sfârşitul însemnărilor sale deplânge faptul că **tocmai noi,** cei mai mari binefăcători ai Athosului, n-am avut şi nu avem acolo o mânăstire a noastră, românească, precum au alte naţii. **Prodromul** e doar schit. Am mai adăuga la aceasta şi faptul că tocmai noi trebuie să ne luptăm cu îndârjire să mai putem trimite acolo, în schiturile noastre, din când în când, câte un monah. Nu pentru că n-am avea doritori de viaţă monahală, ca şi în trecut, ci pentru că nu ni se deschid porţile!

Ne mângâiem şi în această privinţă cu apelul românului, în vremuri şi întâmplări care îl nedreptăţesc sau îl năpăstuiesc: **Există un Dumnezeu în cer care pe toate le vede şi face El dreptate!**

* * *

Revista „Literatorul" (nr. 7, 1995) închină câteva pagini poetului Grigore Vieru care a împlinit 60 de ani. Îl sărbătoresc texte de Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Eugen Simion, D.R. Popescu, Ioan Alexandru, Adrian Păunescu, Gheorghe Tomozei, Ion Brad, Mihai Cimpoi ş.a. Pentru prefaţarea textelor revista a ales un text scris chiar de Grigore Vieru din care spicuim: **„Cred în restabilirea hotarelor strămoşeşti şi doresc această legitimă restabilire... Ştiu că Moriţa s-a născut în Vrancea, că mântuirea noastră cea mare şi adâncă este Putna... Ştiu că mitropoliţii cei mai mari şi înţelepţi se numesc Antonie, Nestor şi Daniel, iar Patriarhia noastră este Patriarhia Română, ale cărei răbdare şi înţelepciune au ştiut, totuşi, să ferească Biserica neamului de tăvălugul comunist... Nu putem fi o cultură, o ştiinţă şi o istorie naţională fără Eminescu şi Creangă... fără Ştefan cel Mare şi Sfânt... fără Bălcescu şi Iorga, fără Enescu şi Maria Tănase, fără Blaga şi Arghezi, fără Brâncuşi şi Coandă... Cred cu toată inima că Reunirea cu Ţara-mamă este inevitabilă. Nu am nimic împotriva Republicii Moldova, pe care am susţinut-o de la bun început, şi o susţin, dar nu altfel decât ca o treaptă către Reîntregire".**

Tot românul gândeşte la fel.

ANTONIE P.

Simion Florea Marian, **Sărbătorile la români. Studiu etnografic,** Ediţie îngrijită şi introducere de Iordan Datcu — vol. I, 320 p. şi vol. II, 359 p., Bucureşti, 1994

(Urmare din pag. a 7-a)

Subiectul fusese tratat de alţii fragmentar, într-o serie de studii şi articole şi făcuse obiectul unor mici colecţii. Câteva chestionare (B. P. Haşdeu, Nic. Densuşianu), recoltaseră un bogat fond documentar. B. P. Haşdeu utilizase răspunsuri primite la chestionarul său în celebrul *Etymologicum Magnum Romaniae*. Lipsea însă sinteza. At. M. Marienescu, care concepuse un studiu mai amplu, în mai multe volume, a tipărit doar pe primul, consacrat sărbătorilor romane.

O serie de note caracteristice cărturarului bucovinean îl făceau să fie mai îndreptăţit, în momentul acela, să abordeze cu succes vastul domeniu al sărbătorilor poporului român. Era mai întâi îndelungata sa experienţă, în urma căreia agonisise un tezaur fără egal. Era, totodată, favorizantă pentru tratarea subiectului amintit, formaţia cărturarului bucovinean, egala sa competenţă de etnograf şi teolog, care-l făceau apt, ca pe nimeni altcineva, în epocă, să discearnă cu siguranţă între ceea ce este creştin şi ceea ce este păgân într-o sărbătoare. Şi modul de apropiere de sărbătorile poporului este unul nou. Dacă în diferite luări de cuvânt despre sărbători se exprimase, nu o dată, un punct de vedere luminat, care propunea eradicarea sărbătorilor superstiţioase, în trilogia lui Marian perspectiva este alta: de **examinare, cu egal interes, a tuturor.** Prudenţa l-a sfătuit să se menţină strict pe terenul faptelor controlabile, să nu avanseze în necunoscut, să nu se aventureze în ipostaze riscante. De aceea notează frecvent: „după cât ştiu eu până acum", „după cât mi s-a spus".

Din puţinele consideraţii teoretice pe care le face şi din citatele pe care le dă din alţi autori, la care subscrie, se desprinde, între altele, convingerea sa că în decursul vremii unele obiceiuri dispar, altele luându-le locul. Studierea lor îi este necesară istoricului, antropologului, etnografului.

Cercetarea monografică l-a obligat să acorde egală atenţie şi sărbătorilor nelegate de Biserică, sărbătorilor păgâne, dar încreştinate de poporul român, pe care poporul le celebrează „adeseori cu mai mare solemnitate" decât pe cele creştineşti. Adică, în conştiinţa poporului român, sărbătorile nu sunt unele creştine şi altele păgâne. El este popor creştin de la naşterea sa şi moştenirea sărbătorilor are un caracter sacru pentru el.

Pentru examinarea acestui complex de sărbători cercetate a dobândit o extensiune şi o adâncime care depăşesc prin efort şi prin rezultate poate că tot ceea ce realizase Sim. Fl. Marian până atunci. Relatările din corpul studiului său şi din notele de subsol — acestea atât de ample şi de numeroase încât alcătuiesc ele însele un alt studiu — nu mai sunt însoţite doar de numele celui ce le-a cules, ci şi de al acelora care le-au furnizat, precum şi de ocupaţia acestora, localitatea, districtul. De asemenea, spune editorul, poate că nici o altă lucrare a etnografului nu conţine, deodată, mai multe relatări despre aceleaşi credinţe şi datini, obţinute de la mai mulţi subiecţi din aceeaşi localitate. Pivotul documentar al lucrării îl constituie firesc Bucovina (de aici a avut 140 de informatori, iar din celelalte provincii doar 26), însă se observă că nu i-a scăpat nimic din ceea ce se scrisese în şi privind celelalte provincii ale ţării.

Cu prilejul primirii sale ca membru al Academiei Române, în 1882, în răspunsul la discursul său de recepţie, B. P. Haşdeu i-a spus, între altele, că este „singurul etnograf român" din sânul prestigiosului for de cultură. Opera sa era unică „prin multitudinea domeniilor prospectate, prin noutatea adusă în multe studii ale sale, prin scrupulozitatea cu care a investigat zone etnografice până atunci virgine, prin talentul cu care a ştiut să antreneze un număr record de colaboratori benevoli".

Sim. Fl. Marian s-a născut la 1 septembrie 1847, în satul Ilişeşti, de lângă Suceava, într-o familie de ţărani, tatăl său fiind fiu de preot, iar mama sa fiică de dascăl. A urmat trei clase la şcoala primară din Ilişeşti (1859—1860), după care a continuat la Şcoala populară germană din Suceava; este apoi elev la liceul cezaro-crăiesc cu limba de predare germană, unde are profesori cehi, polonezi şi germani. Şi-a continuat studiile la Gimnaziul superior românesc grăniceresc greco-catolic din Năsăud, unde a terminat clasa a VII-a, şi apoi la liceul din Beiuş clasa a VIII-a şi examenul de maturitate în 1871.

Între anii 1871 şi 1875 a studiat la Facultatea de Teologie de la Cernăuţi. După absolvire a ocupat funcţia de preot la Poiana Stampii (14 iulie — 10 octombrie 1876), la Cândreni, la Voloca, la Siret, unde, începând de la 8 august 1879 a fost catehet la şcoala populară mixtă şi apoi la şcoala reală inferioară, din mai 1883 a funcţionat ca învăţător provizoriu la gimnaziul superior ortodox din Suceava, învăţător definitiv de la 17 iulie 1885, iar de la 21 decembrie 1894 — este profesor definitiv. Se stabileşte în Suceava şi desfăşoară de acum şi până la trecerea sa în lumea dreptilor o însufleţită activitate în învăţământul local, în viaţa culturală a oraşului. Ca publicist a scos, între anii 1886 şi 1891, împreună cu T. V. Stefanelli, St. Stefureac şi Matei Lupu, *Revista politică*, prima gazetă românească din Suceava, care şi-a propus „să apere poziţia românilor în viaţa publică din Bucovina şi să ţie viu sentimentul de solidaritate". Opera sa etnografică şi activitatea sa culturală i-au atras stima şi simpatia multor personalităţi, care i-au vizitat locuinţa din Suceava, cum au fost: Ion Bogdan, G. Bogdan-Duică, T. T. Burada, Mihai Eminescu, C. I. Istrati, G. Musicescu, G. Weigand, A. D. Xenopol şi mulţi alţii.

Etapa suceveană a vieţii sale a fost cea mai prolifică. Acum elaborează şi tipăreşte lucrări privind cele mai diverse componente ale culturii populare: *Ornitologia poporană română*, I—II (1883), *Descântece poporane române* (1886), *Nunta la români*, studiul istorico-etnografic comparativ (1890), *Inmormântarea la români*, studiu etnografic (1892), *Naşterea la români*, studiu etnografic, (1892), *Satire poporane române* (1893), *Vrăji, farmece şi deşteaceri* (1893), *Răsplata. Poveşti din Bucovina* (1897), *Sărbătorile la români*, I (1898), II (1899), III (1901), *Poezii populare despre Avram Iancu* (1900), *Insectele în limba, credinţele şi obiceiurile românilor*, studiu folcloric (1903), *Legendele Maicii Domnului*, studiu folcloristic (1904), pe a cărui documentaţie avea să-şi scrie Mircea Eliade articolul *Maica Domnului* (în revista Familia, Oradea, an. II, nr. 6, iulie-august, 1936, p. 33—38). Unele lucrări i-au apărut şi postum, ca *Hore şi chiuituri din Bucovina* (1910), iar altele i-au rămas în manuscris până acum, cea mai importantă fiind *Botanica poporală*. Toate la un loc, spune editorul, alcătuiesc o operă pentru care autorul ei a fost calificat „figura dominantă în etapa de elaborare a etnologiei române, care profesează un *romantism* etnografic de bună calitate" (Romulus Vulcănescu, *Etnologia*, 1975, p. 35).

Sim. Fl. Marian, cum îl caracterizează editorul, a fost o energie. Pe lângă activitatea sa de preot şi militant pentru drepturile românilor bucovineni, dimensiuni care au făcut din el — cum a scris Leonida Bodnărescu — „duhovnic adevărat şi strajă a românismului", a fost colaborator la Dicţionarul Academiei Române, la sfârşitul anului 1897.

Căsătorit în anul 1875 cu Leontina Piotrovschi, fiica parohului din Siret, şi-au crescut în demnitate trei copii: Inocenţiu, care a urmat Facultatea de hidrotehnică la Viena, Liviu, publicist şi profesor, figură marcantă a Bucovinei, şi Maria, profesoară.

S-a bucurat în timpul vieţii de o preţuire meritată: Academia Română i-a decernat Premiul Năsturel-Herescu, pentru lucrarea *Ornitologia poporană*. În mai 1882 regele Carol I l-a decorat cu medalia Bene Merenti clasa I, „pentru scrierile poporane", iar la 24 septembrie 1904 l-a decorat cu Coroana României în gradul de ofiţer şi cu medalia jubiliară. Pe linie bisericească, în aprilie 1896 a primit din partea mitropolitului Arcadie titlul de exarh şi brâul roşu, iar la 2/15 noiembrie 1903 a fost hirotesit protopresviter. Poartă corespondenţă cu savanţi de prestigiu de peste hotare, care i-au scris, ca: dr. J. Ulrich, profesor de filologie romanică la Universitatea din Zürich, Auguste-Emile Picot, Henry Carnoy, de Beaurepaire-Froment, Achille Millien, tuspatru din Paris, Julian Jaworskij, din Lemberg, Vladimir Lamansky din St. Petersburg, Hugo Schuchardt, romanist austriac de la Graz, J. Urban Jarnik şi P. Polivka de la Praga. A devenit membru al unor societăţi străine, cum a fost Societatea Etnografică din Austria.

Simion Florea Marian s-a stins din viaţă în urma unei pneumonii, la Suceava, la 11/24 aprilie 1907, în vârstă de 60 de ani, lăsând o uriaşă moştenire culturală.

În anul 1932 a fost fixată pe zidul casei sale de la Suceava o placă comemorativă şi, în faţa aceleiaşi case, i-a fost ridicat un bust. În anul 1974 s-a deschis Casa Memorială şi Fondul memorial şi documentar „S. Fl. Marian". Operele sale esenţiale, consemnează editorul, urmează abia de acum să fie reeditate. Este o restituire necesară, fiindcă îşi păstrează valabilitatea observaţia lui N. Iorga: „Astăzi nu se poate încerca pătrunderea ştiinţifică în sufletul acestui neam fără întrebuinţarea integrală a trebuincioaselor cărţi pe care le-a pregătit, poate fără a-şi da seama pe deplin de toată însemnătatea lor, harnicul şi modestul cleric". (în *Oameni care au fost*, I, 1967, p. 169).

Alături de marii cărturari şi creatori de cultură românească, veniţi din plaiurile Moldovei, Varlaam, Dosoftei, Ion Creangă, Mihai Eminescu, N. Iorga, Vasile Pârvan şi atâţia alţii, se află şi „harnicul şi modestul cleric", Simion Florea Marian, a cărui operă, ţinută sub indexul cenzurii comuniste, se cere popularizată şi cunoscută, şi aceasta în special de clericii şi teologii români. Este motivul pentru care suntem recunoscători editorului Iordan Datcu şi-i mulţumim, şi aşteptăm restituirea anunţată a întregii opere, şi a celei publicate şi a celei încă în manuscrise, a venerabilului academician, „harnicul şi modestul cleric", Simion Florea Marian.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Aurel Jivi** — redactor adjunct; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

ABONAMENTUL pe un an: 5000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A. Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

SIBIU

Fondator:

Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 142

SIBIU

15 mai

Nr. 19—20

1995

PSALTIREA ÎN EVLAVIA ORTODOXĂ*

Psaltirea proorocului şi împăratului David este, dintre cărţile canonice ale Vechiului Testament, poate cea mai citită carte în rândul credincioşilor noştri. Psalmii sunt rugăciuni de laudă a lui Dumnezeu şi, în acelaşi timp, rugăciuni de pocăinţă. Ei exprimă frământările din sufletul omului, poate mai bine decât oricare alte texte sfinte şi, în aceeaşi măsură, recunosc în faţa lui Dumnezeu păcătoşenia oamenilor, dar şi părerea lor de rău, şi dorinţa lor de îndreptare. **„Miluieşte-mă, Dumnezeule, după mare mila Ta şi după mulţimea îndurărilor Tale, şterge fărădelegea mea. Mai vârtos mă spală de fărădelegea mea şi de păcatul meu mă curăţeşte".**

Psalmul 50 din care am citat cele de mai sus, parcă ar izvorî din cele mai adânci simţiri ale sufletului omenesc. Iată şi mai departe. **„Întoarce faţa de către păcatele mele şi toate fărădelegile mele şterge-le. Inimă curată zideşte întru mine, Dumnezeule, şi duh drept înnoieşte întru cele dinlăuntru ale mele".**

Psaltirea e o carte dramatică. E cartea fiecărui suflet „necăjit şi dosădit", cum se spune în limbaj vechi românesc.

Fiecare se regăseşte în ea. E de ajuns să începi lectura ca să n-o mai lepezi din mână. Simţi că e cartea ta. Simţi că e cartea credinţei tale. Simţi că e cartea căderilor tale. Simţi însă că e şi cartea speranţelor tale. E cartea împăcării cu Dumnezeu.

Numai Mântuitorul în Evanghelii va mai găsi asemenea cuvinte şi accente atât de potrivite sufletului omului.

Fiecare o citeşte şi se simte autorul ei. „Parcă aş fi scris-o eu", pare a zice fiecare cititor. Mă descrie pe mine.

Omul, citind Psaltirea, trece prin toate stările posibile în faţa lui Dumnezeu.

Iată-l adresând lui Dumnezeu „strigare" aproape disperată:

„Doamne, strigat-am către Tine, auzi-mă; ia aminte la glasul rugăciunii mele când strig către Tine" (140, 1).

Uneori, cum zice românul, ne ia gura pe dinainte şi vorbim ce nu trebuie, şi atunci ne rugăm:

„Pune, Doamne, strajă gurii mele şi uşă de îngrădire împrejurul buzelor mele" (140, 3). Cerem santinelă la gură, dar nu ca toate santinelele care apără intrările. Noi cerem să împiedice ieşirile cuvintelor noastre, pentru că nu totdeauna ştim şi putem să ni le oprim singuri.

De câte ori în viaţă nu suntem în necazuri? De nenumărate ori. Psalmistul ştie acest lucru şi ne învaţă ca la vreme de necaz să ne adresăm lui Dumnezeu ca la ultima şi unica soluţie:

„Necazurile inimii mele s-au înmulţit, din nevoile mele scoate-mă". Şi cum omul îşi dă seama că necazurile îi vin din cauza păcatelor, se roagă:

„Vezi smerenia mea şi osteneala mea, şi-mi iartă toate păcatele... păzeşte sufletul meu şi mă izbăveşte, ca să nu mă ruşinez că am nădăjduit întru Tine" (24, 19—21). Fiindcă cel rău nu doarme, fiindcă oamenii sunt răi şi adesea ne vrăjmăşim între noi, şi totdeauna credeam că alţii sunt vinovaţi, iată că Psalmistul ştie şi ne pune să ne rugăm cu cuvintele:

„Vezi pe vrăjmaşii mei, că s-au înmulţit şi cu ură

(Continuare în pag. a 2-a)

† ANTONIE
Mitropolitul Ardealului

* Cuvânt rostit în catedrala din Sibiu la „Serbările Ortodoxiei" organizate de Liga Tineretului Ortodox din Sibiu.

9 Mai 1945 – REFACEREA SPIRITUALĂ*

„Alături de problema păcii, omenirea este preocupată şi frământată astăzi intens de problema aşa-zisei „reconstrucţii" de pe urma distrugerilor pricinuite de războiul abia sfârşit. Cutremurată stihial de puterea distrugătoare a războiului, omenirea este hotărâtă acum să-şi pregătească o pace trainică, pentru ca să se refacă din ruine şi să păşească spre o perioadă de propăşire.

Dar însuşi termenul tehnic de „reconstrucţie" — menit să definească problema respectivă — arată că problema refacerii se pune unilateral. De fapt, termenul „reconstrucţie" poate avea aplicare numai în domeniul vieţii materiale, pentru că referitor la sfera vieţii spirituale nu se potriveşte. Şi dacă lumea vorbeşte astăzi numai de „reconstrucţie", înseamnă că ea este preocupată exclusiv de refacerea vieţii sale sub aspect material-bologic. Dovadă despre aceasta este şi faptul că însuşi soluţia problemei o reduce la refacerea materială a vieţii şi la organizarea ei cât mai potrivită. Ceea ce înseamnă că se acordă o importanţă exagerată laturei materiale a vieţii, precum şi o încredere prea mare organizatorismului tehnic modern. Termenii şi soluţia problemei se reduc deci la materie şi tehnică.

Felul cum se pune azi problema „reconstrucţiei" este semnificativ şi concludent pentru duhul lumii de azi: spiritul este aproape total neglijat sau predominat de materie. Lui nu i se atribuie nici un rol în problema refacerii lumii de pe urmele războiului.

Este adevărat că problema „reconstrucţiei" n-a ajuns încă la contururi mature şi definitive şi-n consecinţă n-o putem aprecia deplin adecvat. Totuşi, faptul că până acum spiritul este absent din termenii problemei, este foarte îngrijorător.

Ori, esenţialul **problemei refacerii** de pe urmele războiului se reduce la spirit şi nicidecum la materie...

În consecinţă, problema „reconstrucţie" postbelică trebuie să sufere o transformare radicală. Ea trebuie să pornească de la spirit şi să fie preocupată în primul rând de spirit, de redresarea acestuia...

Toată tragedia actuală a omenirii este simptomul unei totale deplasări a centrului de gravitate al vieţii autentic umane. Şi întrucât unicul şi adevăratul centru de gravitate al vieţii, cu adevărat umane este Dumnezeu, înseamnă că zbuciumul actual al omenirii are drept cauză desprinderea lumii de legătura filială cu Tatăl ceresc şi prăvălirea ei în mocirla unei vieţi cu totul contrare voinţei divine.

Aşa stând lucrurile, însemnează că singura cale de refacere spirituală a omenirii este revenirea ei la Dumnezeu, ceea ce echivalează cu reconvertirea ei la creştinism...

Ranele războiului recent sunt încă proaspete şi vii în conştiinţa omenirii. Cugetând la grozăviile lor, omenirea n-are decât să scoată din ele temei de viaţă nouă pentru viitor. Văzându-le în lumina lor adevărată drept consecinţe ale depărtării ei de Dumnezeu, ea trebuie să scoată din semnificaţia lor hotărârea de a trăi după voia lui Dumnezeu. Iar încheierea firească a acestui proces sufletesc să-i fie convingerea că echilibrul, liniştea, pacea şi propăşirea le va găsi numai în comuniune de viaţă cu Dumnezeu.

În acest efort de ridicare a omenirii pe culmile refacerii spirituale şi ale creaţiei, rolul creştinismului este de prim ordin. El e chemat ca prin îndoctrinarea omenirii în duhul învăţăturii sale, să redea vieţii adevăratul ei sens şi să repună omenirea în făgaşul adevăratului progres spiritual..

Cât priveşte în special neamul nostru, rolul Bisericii ortodoxe în refacerea lui spirituală apare şi mai reliefat. Dacă ea a prezidat naşterea lui şi l-a adus la realizările istorice de până acum, înseamnă că aceeaşi funcţiune trebuie să o aibă şi de aici înainte. Căci elementul care a avut o parte atât de însemnată în plămădirea fiinţei lui, nu poate nicidecum să fie absent în truda de ridicare a neamului la împlinirea destinului său istoric".

Pr. prof. Corneliu Sârbu

* Ecouri din paginile **„Telegrafului Român"** (Nr. 39 din 30 sept. 1945), privind dezideratele de reaşezare a normalităţii în viaţa poporului român, după încheierea războiului, deziderate dintre care cele mai multe au rămas neîmplinite.

BIOETICA: UN RĂSPUNS PENTRU PREZENT, O „PUNTE" SPRE VIITOR

La 25 de ani de la folosirea termenului şi de la constituirea ca disciplină autonomă, bioetica are încă numeroşi contestatari, în pofida răspândirii cu repeziciune în toate ţările europene şi în America. Faptul însă e explicabil, în sensul în care bioetica însăşi îşi propune să activeze într-un „mediu de frontieră"[1], încercând să unească două moduri de gândire diferite: gândirea ştiinţifică şi cea teologică.

Cuvântul „bioetică" (bio-etica) ne oferă o primă idee asupra a ceea ce vrea să ne spună această tânără ştiinţă. (De altfel, e cea mai tânără disciplină, atât între ştiinţele biologice, cât şi teologice[2].) Ea priveşte deci un raport între cercetarea ştiinţifică în domeniul viului şi valorile şi morala socială. Cu alte cuvinte, cercetătorul va trebui să se conducă de o morală autentică, pusă în slujba vieţii, de vreme ce omul a pătruns cu cunoaşterea în vistieriile vieţii, iar rezultatele sunt adesea imprevizibile.

Intrarea moralei în câmpul biologiei a fost privită ca o tendinţă de „ideologizare" a ştiinţei, de vreme ce aceasta din urmă are de-a face doar cu „fapte", de aceea trebuie să se ţină departe de orice etică. În acest mod se deschidea o veche polemică, aceea a contrastului între ştiinţă şi etică. O asemenea concepţie a fost exprimată de bioeticianul de orientare marxistă L. Battaglia: „Parabola bioeticii — în pendularea sa între speranţe şi temeri — pare să abordeze un raport interdisciplinar ştiinţă-etică, ce a favorizat, într-o primă fază, un proiect de scientizare a eticii şi, într-o fază succesivă, s-a orientat spre un proiect de eticizare a ştiinţei".[3] Observăm tonul ironic al autorului. Dar în acelaşi timp şi trasarea unor posibile pericole ce ar putea ameninţa evoluţia bioeticii, ca ştiinţă.

Cu timpul însă, clarificându-se sfera de acţiune a bioeticii, s-a conştientizat tot mai mult necesitatea acesteia, întrucât cercetarea ştiinţifică se vede expusă pericolului de a fi utilizată necontrolat de către puterea poli-

(Continuare în pag. a 3-a)

Ierom. Iuvenalie Ionaşcu

1 Elio Sgreccia (episcop) — „Manual de Bioetică", Ed. Vita e Pensiero, Milano, 1994, vol. I, p. 30.

2 În Occident, se tipăreşte anual un număr considerabil de lucrări în domeniul bioeticii. Cu toate acestea, nu putem spune că avem o bioetică substanţială. În România, după cunoştinţa noastră, se prezintă un curs de bioetică la Facultăţile de Medicină din Iaşi şi Cluj (informaţie neverificată). De asemenea, la Facultatea de Teologie din Sibiu, vrednicul Părinte Profesor Ilie Moldovan susţine un seminar de „Ecoteologie şi Bioetică". Lucrări de specialitate sunt extrem de puţine.

3 L. Battaglia — „Responsabilită, potere, ragione: la questione dei limiti nella Bioetica", în rev. „Notizie di Politeia", nr. 18/1990, p. 7—11.

Cinstirea femeii în lumina Evangheliei

Faptul că Domnul se arată după înviere unor femei, ele fiind primii martori ai Învierii, ca apoi să devină primele propovăduitoare ale veştii celei bune că Iisus Domnul a înviat, că mormântul Lui e gol, arată importanţa deosebită pe care Fiul lui Dumnezeu cel înviat o acordă femeii, care în timpul când El îşi desfăşura activitatea în lume era nesocotită, dispreţuită, considerată roaba bărbatului ei.

Pentru a înţelege mai bine acest lucru să vedem mai îndeaproape cum a fost tratată femeia înainte de venirea Mântuitorului în lumea în care şi-a desfăşurat El activitatea, adică în lumea în care urma să fie propovăduită Evanghelia Sa.

În Roma antică femeia era considerată ca o „fiică" a bărbatului, care se numea „părintele familiei" („pater familias") care domina cu atotputernicia sa nelimitată întreaga familie (soţie, copii, sclavi) atât asupra persoanelor, cât şi asupra bunurilor lor, precum era de pildă zestrea soţiei...

Soţul avea dreptul de repudiere asupra soţiei şi dreptul de viaţă şi de moarte asupra întregii familii. Pe timpul lui Cato cel Bătrân adulterul unei femei era considerat o crimă, soţul putând-o omorî. Bărbatul însă, chiar dacă săvârşea aceeaşi faptă nu i se lua în considerare. Femeia nu se putea căsători după dorinţă. Sentimentele ei nu se luau în considerare de nimeni, nu valorau nimic, ea era măritată aşa cum hotăra tatăl ei, în funcţie de interesele lui economice şi politice.

În lumea greacă femeia îşi trăia viaţa în izolare faţă de soţul ei, petrecând timpul alături de sclave în camere separate. Ea nu putea fi considerată o tovarăşă de viaţă a soţului ei, ci mai de grabă o servitoare a lui. În Atena, de pildă, locul femeilor era alături de al străinilor, sclavilor, copiilor. Femeia ateniană era la dispoziţia soţului ei, care pentru ea era un „kyrios", adică un domn, un stăpân, putând să o vândă, sau să o omoare fără să dea socoteală cuiva de aceasta. Mai mult chiar, tatăl putea să-şi mărite fiica şi prin testament, iar moştenitorii testamentului puteau face acelaşi lucru.

Dacă aceasta era situaţia femeii în lumea greco-romană în care apare religia creştină, ea nu era mai fericită nici în lumea religioasă a poporului ales de pe timpul Mântuitorului. După cum ştim din Sfânta Scriptură a Vechiului Testament femeia a fost creată de Dumnezeu din coasta lui Adam, adică din fiinţa primului om, având menirea să-i fie acestuia tovarăşă de viaţă şi împreună cu el să stăpânească pământul, pentru că era trup din trupul lui şi suflet din sufletul lui. Eva avea menirea înaltă de a perpetua neamul omenesc, ceea ce rezultă din însăşi numele ei („Eva" însemnând „viaţă"). Totul ar fi decurs în cele mai bune condiţii, dacă nu ar fi apărut păcatul în lume. Intervenţia păcatului a determinat ca instinctele şi poftele oarbe să răbufnească tiranic în fiinţa urmaşilor acelora care au fost lăsaţi de Dumnezeu să continue opera Lui de desăvârşire a lumii.

După căderea în păcat s-a alterat şi raportul de egalitate, de bună înţelegere şi de bună unitate între bărbat şi femeie în urmaşii primilor oameni. Bărbatul fiind mai tare a devenit stăpânul femeii, iar femeia supusă lui. S-a ajuns ca părintele să-şi poată vinde chiar fiicele, iar un bărbat putea lua ca femeie chiar două surori, din cadrul aceleiaşi rudenii.

Pentru a pune ordine în viaţa de familie, Dumnezeu a dat lui Moise tablele Legii în care desfrâul era pedepsit cu severitate.

(Continuare în pag. a 2-a)

Preot Prof. Sorin Cosma

Harul necreat după Sf. Grigorie Palama*

Sf. Grigorie Palama este numit în slujba şi în cele mai multe din imnele sărbătorii lui ca „propovăduitor al harului" pentru că într-adevăr, atât ca teolog şi scriitor, cât şi ca păstor şi dascăl al credincioşilor a vestit cu prioritate harul lui Dumnezeu către om. Harul lui Dumnezeu, ca nemijlocita energie personală a Lui pentru mântuirea omului, este necreat. Aceasta au învăţat-o Părinţii Bisericii şi a susţinut-o Sf. Grigorie Palama în aproape toate scrierile sale, combătând părerile potrivnice ale concepţiei lui Varlaam şi ale adepţilor lui. El scrie că „necreată este numai energia şi aceasta ni se dă nouă în mod strălucitor de la Dumnezeu prin sfinţi şi, prin toate scrierile noastre, am arătat şi am învăţat că aceasta este împreună cu Dumnezeu".[1] Această învăţătură nu constituie o concepţie teologică ciudată a Sf. Grigorie Palama sau a Părinţilor Bisericii, ci este un adevăr primordial al credinţei creştine.

Energia creată indică fire creată, pe când energia necreată caracterizează Fiinţa Necreată, „căci se arată că totdeauna cele naturale sunt corespunzătoare celor firesti".[2] Însă în afară de harul sau energia necreată a lui Dumnezeu, există pentru oameni şi cele create, care au fost făcute pentru ei. Prin urmare, omul are posibilitatea să-L cunoască pe Dumnezeu pe două căi: prima prin participarea la harul Său cel necreat şi a doua, prin contactul cu făpturile Lui create. Astfel, avem revelaţia naturală şi cea supranaturală. Pe de o parte, revelaţia naturală îl ajută pe om să accepte existenţa lui Dumnezeu, fără însă ca aceasta să-i aducă şi mântuirea, iar pe de altă parte, revelaţia supranaturală îl mântuieşte şi îl reînnoieşte pe om.

Revelaţia naturală se prezintă ca rezultat al energiei creatoare şi proniatoare a lui Dumnezeu, adică, ca „haruri naturale", care sunt create.[3] Revelaţia supranaturală ne oferă harul restaurator al lui Dumnezeu care este necreat. Harul creat nu constituie nemijlocit energia persoanei, ci obiectul sau posibilitatea necesară existenţei ei prin aceasta. Harul creat, sau mai simplu creaţia în devenire, este fundamental diferit de Dumnezeu cel Necreat. Aceasta adevereşte nu numai existenţa şi înţelepciunea Creatorului, ci şi absenţa Lui. După cum opera de artă, în vreme ce descoperă în mod pozitiv trăsăturile artistului, îl delimitează în acelaşi timp pe artist în mod apofatic, ca pe ceva diferit de ea; tot astfel, şi harul creat în timp ce exprimă însuşirile lui Dumnezeu, îl deosebeşte pe Dumnezeu în mod apofatic ca diferit de acesta. Opera de artă îl trimite pe privitor la artist. Harul creat îl trimite pe om la Creator.

Harul creat nu este în stare să ne ofere posibilitatea contactului şi a comuniunii cu Dumnezeu, ca şi opera unui artist care nu poate să ne mijlocească o întâlnire personală şi o comuniune cu acesta. Prin harul creat putem s-o avem sau s-o dezvoltăm, precum putem s-o avem sau s-o întreţinem prin opera unui artist. Numai prin harul necreat putem s-o simţim şi s-o trăim, după cum putem să simţim şi să experiem prezenţa unui artist.

Harul necreat nu se oferă într-un mod magic printr-o potenţare a puterilor firesti, sau a făcultăţilor spirituale ale omului. Un astfel de har ar fi creat, deoarece, în cele din urmă nu va duce la o relaţie personală, ci va fi un dar subiectiv. Harul necreat este lumina lui Dumnezeu,

(Continuare în pag. a 3-a)

Traducere din Prof. Georgios Mantzaridis, *Palamika* ed. a II-a, Tesalonic, 1983, pag. 33-38, de protos. lect. Daniil Stoenescu.

* Comunicare susţinută în 22 martie 1970, cu prilejul prăznuirii Sf. Grigorie Palama, în aula „Societăţii Studiilor Macedonene" din Tesalonic.

1 *Impotriva lui Gregora*, IV, mss. Dionis. 192, fila 158 a.

2 Sf. Ioan Damaschin, *Dogmatica* III, 15; P.G. 94, 1056 BC. Sf. Grigorie Palama, *Despre energiile divine*, 26, în *Scrieri*, vol. II, ed. P. Hristou, Tesalonic, 1966, p. 115.

3. Sf. Grigorie Palama, *Către Atanasie de Cizic*, 15, ed. cit., p., 425.

Şaptezeci de ani de la elaborarea Legii şi Statutului de Organizare a Bisericii Ortodoxe Române (1925 – 1995)

Reîntregirea Statului Naţional Român la 1918 a însemnat şi unificarea Bisericii Ortodoxe Române.

Datorită condiţiilor vitrege de dezvoltare istorică a celor patru teritorii naţionale ce alcătuiesc România Mare, Biserica Ortodoxă Română a vieţuit sub patru regimuri deosebite care s-au imprimat şi asupra organizării Bisericii, şi anume: Biserica din vechiul regat (Muntenia şi Moldova) era organizată potrivit Legii Sinodale (1872) şi era în strânsă legătură cu Statul, pe linia tradiţiei ortodoxe; Biserica din Ardeal era organizată ca Mitropolie autonomă — constituţional democratică — potrivit Statutului Organic Şagunian (1868); Biserica din Bucovina era organizată potrivit Planului regulativ bisericesc (1786); iar Biserica din Basarabia avea o organizaţie proprie Bisericii fostului imperiu rusesc.

Problema ce s-a pus imediat după unificarea Statului şi a Bisericii a fost uniformizarea organizatorică şi administrativă a Bisericii unitare române.

Pentru atingerea acestui deziderat s-a început încă din 1919 acţiunea de alcătuire a unei legislaţii unice care să armonizeze cele patru tradiţii. În acest sens Sf. Sinod a făcut la 30 noiembrie 1919 următoarea propunere, primită cu unanimitate şi cu mare însufleţire, şi anume:

„Unirea politică înfăptuită între toate provinciile naţiunii române să se extindă şi asupra Sfintei noastre Biserici strămoşeşti, aşa că Biserica Ortodoxă a Basarabiei, Bucovinei, Ardealului, Banatului, Crişanei şi a părţilor ungurene să alcătuiască o singură Biserică autocefală ortodoxă naţională română, a cărei autoritate supremă este Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe autocefale, al României întregite".

La puţin timp (25 februarie 1920) Congresul Naţional Bisericesc al Mitropoliei Ardealului declară:

„Mitropolia Românilor ortodocşi din Transilvania şi fosta Ungarie se uneşte pentru vecie cu Biserica vechiului Regat, a Basarabiei şi Bucovinei, alcătuind o singură Biserică Ortodoxă Română autocefală", solicitând însă ca „până la înfăptuirea unei organizaţiuni bisericeşti unitare, Biserica din provincia noastră să-şi susţină în întregime actuala sa organizaţiune autonomă, călăuzită de conştiinţa, că principiile depuse în Statutul Organic trebuiesc să servească drept temelie la viitoarea organizaţiune unitară a Bisericii Ortodoxe din România întregită".

În lumina acestor deziderate, însuşite şi de Sf. Sinod, Mitropolitul Primat Pimen comunică Senatului în şedinţa din 29 februarie 1920:

(Continuare în pag. a 2-a)

Arhid. prof. dr. Ioan N. Floca

(Urmare din pag. 1)

nedreaptă m-au urât" (24, 20). Ce bine ar fi ca ura lor să fie întotdeauna nedreaptă. Pe aceasta n-o îngăduie Dumnezeu la nesfârşit. Dar situaţia aceasta de duşmănie între oameni e deasă, de aceea Psalmistul o invocă foarte des:

„Izbăveşte-mă de vrăjmaşii mei cei tari, şi de cei ce mă urăsc pe mine, că s-au întărit mai mult decât mine" (17, 20). Nu ne simţim bine când oamenii ne urăsc! Mie mi se pare că acesta e un lucru foarte interesant. Nu suntem făcuţi pentru ură. Toţi ne vrem iubiţi. Aceasta e starea normală pentru care ne-a făcut Dumnezeu: **„În mâinile Tale, Doamne, e soarta mea; izbăveşte-mă din mâna vrăjmaşilor şi de cei ce mă prigonesc"** (30, 15). Nu ne simţim bine când avem duşmani. De aceea Psalmistul se roagă: **„Mântuieşte-mă de toţi cei ce mă prigonesc şi mă izbăveşte"** (7, 1). Şi apoi îşi mărturiseşte speranţa: **„Când se vor întoarce vrăjmaşii mei înapoi, slăbi-vor şi vor pieri de la faţa Ta"** (9, 3). Şi în alt Psalm: **„Pleacă spre mine urechea Ta, grăbeşte de mă scoate (din necaz). Fii mie Dumnezeu apărător şi casă de scăpare ca să mă mântuieşti"** (30, 2).

Izbăvirea de vrăjmaşi e una din cererile dese ale Psaltirii. Oamenii sunt răi. Se bucură adesea de nenorocirile noastre. Mai ales vrăjmaşii noştri. Dar când Dumnezeu ne apără, vrăjmaşii n-au de ce se bucura. Mai degrabă se întristează. Cunoscător al inimii omeneşti, Psalmistul slăveşte pe Dumnezeu când îl apără pe om de bucuria vrăjmaşilor: **„Înalţa-Te-voi, Doamne, că m-ai ridicat şi n-ai veselit pe vrăjmaşii mei împotriva mea"** (29, 1).

Psalmistul are cuvinte aspre despre clevetire şi clevetitori. Cine scapă de clevetire? Psalmistul dă însă şi soluţia scăpării:

„Gura vicleanului asupra mea s-a deschis... În loc să mă iubească, mă cleveteau, iar eu mă rugam" (108, 1—3). Şi în alt loc condamnă clevetirea: **„Pe cel ce clevetea în ascuns pe vecinul său, pe acela l-am izgonit"** (100, 6). Şi apoi rugăciunea: **„Scoate-mă, Doamne, de la omul viclean şi de omul nedrept mă izbăveşte"** (139, 1).

Sunt atât de omeneşti aceste rugăciuni, atât de ieşite din experienţa de suferinţă morală a fiecăruia, încât e ca şi cum Psalmistul ar vorbi despre fiecare din noi. Psalmii dau satisfacţie şi speranţă tuturor celor nedreptăţiţi.

Uneori însă, când sufletul omului e covârşit de vicleniile altora, de boală şi de alte nenorociri, el devine îndrăzneţ în faţa lui Dumnezeu, ajunge chiar să-i ceară socoteală lui Dumnezeu pentru cele ce pătimeşte, dar întotdeauna o face cu smerenie. Îi plac lui Dumnezeu asemenea atitudini? Îi plac, atâta vreme cât ele vin din credinţa că Dumnezeu poate îndrepta relele care vin asupra noastră. Iată câteva exemple:

„Până când, Doamne, te vei mânia pe mine până la sfârşit? Până când se va aprinde ca focul mânia Ta?" (Ps. 78, 5) sau: **„Până când păcătoşii, Doamne, se vor făli? Până când vor spune şi vor grăi nedreptate?"** (93, 3—4). Şi iată texte şi mai îndrăzneţe: **„Pentru ce, Doamne, stai departe? Pentru ce treci cu vederea la vreme de necaz?"** Dar credinciosul ştie că Dumnezeu judecă cu dreptate. **„El va judeca lumea, cu dreptate va judeca popoarele".**

În cele din urmă credinciosul îşi afirmă credinţa în judecata lui Dumnezeu şi zice: **„Domnul este luminarea mea şi mântuirea mea; de cine mă voi teme?"** (26, 1). Şi, mai potolit se roagă: **„Către Tine, Doamne, am strigat, Dumnezeul meu, ia aminte! Că de nu mă auzi, mă voi asemăna cu cel ce se pogoară în groapă"** (27, 1).

Iată rugăciuni de umilinţă, aproape sfâşietoare, care sunt în acelaşi timp cereri şi mărturisiri:

„Necazurile inimii mele s-au înmulţit; din nevoile mele scoate-mă".

„Vezi smerenia mea şi osteneala mea, şi-mi iartă toate păcatele mele" (24, 18—19).

Afirmarea credinţei în Dumnezeu este prezentă pe toate paginile Psaltirii. Totul e de la Dumnezeu:

„De n-ar zidi Domnul casa, în zadar s-ar osteni cei ce o zidesc; de n-ar păzi Domnul cetatea, în zadar ar priveghea cel ce o păzeşte" (126, 1).

„Cerurile spun slava lui Dumnezeu şi facerea mâinilor Lui o vesteşte tăria" (18, 1).

„Al Domnului este pământul şi plinirea Lui; lumea şi toţi cei ce locuiesc într-însa" (23, 1).

„Dintru început Tu, Doamne, ai întemeiat pământul şi lucrul mâinilor Tale sunt cerurile" (101, 26). Şi tot ce e pe lume e opera lui Dumnezeu. Ar trebui să citâm tot Psalmul 103, în care sunt pomenite toate lucrările Domnului, izvoarele, păsările, munţii, iarba, pâinea, vinul, untdelemnul. De aceea Psalmul 97 începe cu cuvintele: **„Cântaţi Domnului cântare nouă, că lucruri minunate a făcut Domnul"**! Atât de minunate încât iată o metaforă neaşteptată a Psalmistului: **„Râurile vor bate din palme deodată şi munţii se vor bucura de faţa Domnului"** (97, 10). Râurile vor bate din palme!

Psaltirea în evlavia ortodoxă

Psaltirea se citeşte mult de către credincioşii ortodocşi. Psalmii sunt mângâietori. Îndeamnă la pocăinţă. Prin ei se cere iertare de păcate. Se recunoaşte slăbiciunea firii omeneşti şi se cere întărire în lupta cu ispitele şi cu diavolul. Psalmii se citesc în orice zi a anului, dar mai ales la vreme de necaz şi de supărări şi, întotdeauna, credinciosul simte ajutorul lui Dumnezeu după citirea lor. Toţi psalmii sunt atât de potriviţi sufletului omenesc, încât par a fi rugăciunea inimii fiecăruia din cei care îi citesc. Psalmistul David a prins în cuvinte, cele mai adânci simţăminte de umilinţă ale sufletului omenesc.

Psalmii exprimă umilinţă şi speranţă în acelaşi timp: **„Cu glasul meu către Domnul am strigat şi m-a auzit din muntele cel sfânt al Lui".** (Ps. 3, V. 4). E de la sine înţeles că aici, prin **„muntele cel sfânt al lui"**, trebuie să înţelegem **Împărăţia cerurilor.** În psalmul 4 din nou se mărturiseşte încrederea în Dumnezeu. **„Când Te-am chemat, m-ai auzit, Dumnezeul dreptăţii mele! Întru necaz m-ai desfătat!**

Cel care se roagă şi se pocăieşte îl simte pe Dumnezeu aproape: **„Însemnatu-s-a peste noi lumina feţei Tale"** (Ps. 4, V. 6), sau: **„Auzit-a Domnul cererea mea, Domnul rugăciunea mea a primit"** (Ps. 6, V, 9).

Psalmii sunt, uneori, păreri de rău sfâşietoare pentru viaţa păcătoasă, păreri de rău prinse în cuvinte simple dar adânci. Sunt invocări menite să-L îmblânzească pe Marele Judecător ca să folosească faţă de noi mila şi iertarea, nu judecata şi condamnarea. Dumnezeu e chemat să fie cu noi în permanenţă şi să răspundă nevoilor şi nădejdilor noastre: **„În Tine au nădăjduit părinţii noştri, nădăjduit-au întru Tine şi i-ai izbăvit pe ei"** (Ps. 21, V. 4).

Peste tot în Psalmi se mărturiseşte încrederea în Dumnezeu şi aceasta, pentru că se mărturiseşte mai întâi credinţa în El şi în atotputernicia Lui: **„Că a Domnului este Împărăţia şi El stăpâneşte peste neamuri"** (Ps. 21, V. 33). Toate destinele individuale şi ale popoarelor sunt rânduite de Dumnezeu. De aceea pentru cel credincios nici moartea nu mai este motiv de teamă şi spaimă. **„Că de voi umbla şi în mijlocul morţii, nu mă voi teme de rele, căci Tu cu mine eşti"** (Ps. 22, V.4). Psalmii afirmă cu putere atotprezenţa lui Dumnezeu şi încredinţarea în biruinţa iertării Lui, atunci când aceasta este cerută cu smerenie, cu îndrăzneală şi căinţă.

Este însă tot atât de adevărat că omul care se roagă cu cuvintele Psalmistului, ştie că cel care nu se îndreaptă şi rămâne în păcat, rămâne sub judecată: **„Să nu grăiţi nedreptate împotriva lui Dumnezeu. Căci nici de la răsărit, nici de la apus, nici din munţii pustiei nu vine ajutorul. Ci Dumnezeu este Judecătorul. Pe unul îl smereşte şi pe altul îl înalţă. Paharul este în mâna Domnului plin cu vin curat bine-mirositor, şi-l trece de la unul la altul. Dar drojdia lui nu s-a vărsat; din ea vor bea toţi păcătoşii pământului"** (Ps. 74, V. 5—8).

În unii psalmi, cei care se pocăiesc, şi gustă din bucuria iertării, îi avertizează pe cei care rămân în păcat că vor pătimi rău pentru păcatele lor nepocăite.

Toţi **Psalmii** sunt alcătuiri poetice de mare frumuseţe, vorbirea psalmistului fiind plină de metafore care spun, pe înţelesul tuturor, adevărul despre viaţă şi despre moarte şi, mai ales, despre om ca fiinţă trecătoare. **„Omul ca iarba, zilele lui ca floarea câmpului, aşa va înflori. Că vânt a trecut peste el şi nu va mai fi şi nu se va mai cunoaşte locul său"** (Ps. 102, V 15—16). Prin ce cuvinte simple, dar adevărate ştie să vorbească psalmistul despre viaţa omenească! Şi tot aşa, cât de profund şi, în acelaşi timp, cu ce simplitate îl descrie psalmistul pe Dumnezeu în Psalmul 103. Tot ce spune e pe înţelesul celui mai simplu om, dar e convingător şi pentru cel mai învăţat. El arată cum s-au alcătuit pământul, cerul, munţii, văile, izvoarele, fiarele câmpului, păsările cerului, şi cum toate îşi au rostul lor pentru om şi pentru toate vieţuitoarele. Nimic nu e întâmplător pe lume. În toate se citeşte intenţia şi rostul pus de Dumnezeu pentru ca opera Sa, creaţia să dureze. **„Cât s-au mărit lucrurile Tale, Doamne, toate cu înţelepciune le-ai făcut"**, exclamă psalmistul. Argumentele sale deşi sunt simple, sunt convingătoare pentru că sunt de ordinea evidenţei.

După toate acestea, după ce se arată că totul vine de la Dumnezeu, în alt Psalm, pe bună dreptate psalmistul va exclama: **„Fericit bărbatul care se teme de Domnul"** (Ps. 111, V. 1).

Nu e de mirare că **Psaltirea** este, poate, cartea cea mai citită după Evanghelii. Aici sufletul omenesc găseşte tot ce-i trebuie, hrană sufletească, speranţă, linişte. Şi e, poate, cartea care, prin cuvântul ei ne provoacă cele mai profunde meditaţii şi ne dă cea mai mare linişte sufletească. Nu e de mirare că mulţi duhovnici dau credincioşilor drept canon citirea Psaltirii. Ea duce la îndreptarea păcatelor şi la mântuire.

Se ştie că **Psaltirea** conţine şi foarte multe profeţii mesianice. De aceea Psalmistul David e numit şi **proorocul** David. El a prevestit venirea Mântuitorului, care urma să fie din seminţia sa.

Modelul **Fericirilor** rostite de Mântuitorul, acelea pe care le-a rostit pe munte şi pe care le auzim în timpul Sf. Liturghii se află fără îndoială în **Cartea Psalmilor.**

„Fericit este omul care-şi umple casa de copii. Acesta nu se va ruşina când va grăi cu duşmanii săi în poartă" (Ps. 120, V.5).

„Fericiţi toţi cei ce se tem de Domnul, care umblă în căile Lui" (Ps. 127, V. 1; Vezi şi 83, 5—6; 93, 12; 105, 3; 111, 1; 118, 1—2)

Nimeni n-ar putea rezuma bogăţia de învăţături cuprinse în **Psalmi.** Ea se descoperă însă celui care citeşte **Psalmii** cu evlavie şi cu mare atenţie.

Psalmii ne fac mai buni. Mai credincioşi. Mai atenţi faţă de Dumnezeu şi faţă de aproapele nostru. Mai atenţi cu viaţa noastră de aici şi cu cea din veşnicie. Iată cuvinte vrednice de luare aminte cu care vom şi încheia această smerită vorbire şi acest îndemn la citirea Psalmilor.

„Adusu-mi-am aminte de zilele cele de demult; cugetat-am la toate lucrurile Tale, la faptele mâinilor Tale m-am gândit". Adică la creaţie şi la Creator.

„Întins-am către Tine mâinile mele, sufletul meu ca un pământ însetoşat. Degrab auzi-mă, Doamne, că a slăbit duhul meu. Nu-ţi întoarce faţa Ta de la mine, ca să nu mă asemăn celor ce se pogoară în mormânt" (Ps. 142, V. 5—7).

Psaltirea e o carte-miracol. În popor există o vorbă, la supărare: **Te pun la Psaltire!** Adică voi citi **Psaltirea** cu speranţa că Dumnezeu va lămuri lucrurile. Căci ea se citeşte cu umilinţă şi cu speranţă şi, după lectura ei, vine lămurirea şi se înfăptuieşte dreptatea lui Dumnezeu, ca după orice rugăciune.

Psaltirea se termină prin cuvinte de slăvire a lui Dumnezeu: **„Toată suflarea să laude pe Domnul"** (Ps. 150, V. 6).

Dumnezeu să-i binecuvinteze pe toţi cei care vor citi această dumnezeiască **Psaltire** şi să-i ajute în toate cererile lor. S-o aveţi şi s-o dăruiţi şi altora.

Cinstirea femeii în lumina Evangheliei

(Urmare din pag. 1)

Femeia prinsă în desfrâu era omorâtă cu pietre. În general Vechiul Testament acordă o importanţă deosebită rolului pe care îl are femeia în familie. Înţeleptul Solomon arată că femeia bună, cinstită este o cunună pe capul soţului ei, pe când „frumuseţea într-un trup necinstit e ca un inel de aur în râtul unui porc" (Pilde 11, 23). Cu toate acestea, în cadrul cultului religios, în cadrul cultului divin public de la templu sau de la sinagogi, locul femeii nu putea fi nicidecum alături de al bărbatului, ea rămânea undeva în spatele locaşului de închinare. Apoi, dacă cineva primea oaspeţi, femeia nu stătea cu ei la masă, ci îi slujea, alături de sclavi.

Iisus Hristos aduce o nouă religie şi o nouă morală, în sensul că El a venit să restabilească pe om în starea lui dinainte de căderea în păcat, să repună femeia în relaţii egale cu bărbatul, fiindcă aşa au fost creaţi de Dumnezeu.

Mântuitorul nu a condamnat niciodată fiinţa păcătoşilor, ci păcatul din fiinţa lor. Oricât de păcătos ar fi cineva, el poartă totuşi chipul lui Dumnezeu în fiinţa sa; iar chipul lui Dumnezeu reprezintă cea mai mare valoare din lume. Când, de pildă, cărturarii şi fariseii aduc la Iisus o femeie prinsă în desfrânare şi care după legea lor trebuia să fie omorâtă cu pietre, Iisus devine Salvatorul ei, văzând alături de răutatea lor, păcatul din ei înşişi: „Cine nu a greşit niciodată în viaţă să ia primul piatră şi să arunce în ea", este riposta Mântuitorului, la care cei împovăraţi de păcate nu mai pot decât să plece ochii ruşinaţi, şi astfel Domnul salvează viaţa unei femei căreia îi spune în final: „Nici Eu nu te osândesc, dar de acum să nu mai păcătuieşti". Din femeia păcătoasă de la fântâna lui Iacob, Iisus face un „izvor de apă vie", un mesager al dragostei lui Dumnezeu, o descoperitoare a lui Mesia, Mântuitorul ei, iar în fiinţa Mariei Magdalena răbufneşte o trezire la o viaţă nouă, clădită pe ruinele unui regret profund, a unei căinţe ce o determină să se proştearnă la picioarele lui Iisus, să-şi plângă păcatul, să regrete viaţa ei de altădată şi cu părul capului să-şi şteargă lacrimile ce curgeau pe picioarele lui Iisus... Şi astfel numele păcătoaselor de altădată a trecut în calendarul sfinţeniei creştine, şi din dispreţuite au ajuns să fie cinstite la rang de sfinţi.

Aşadar, Biserica creştină reconsideră moral egalitatea femeii şi a bărbatului pe baza dragostei lui Dumnezeu arătată în Iisus Hristos, care şi-a vărsat scump Sângele Său pentru toţi păcătoşii din lume, indiferent cărui sex, sau cărui neam ar aparţine: „Nu mai este iudeu, nici elin, nu mai este rob, nici slobod, nu mai este parte bărbătească sau femeiască, pentru că toţi sunteţi una în Hristos" (Galateni 3, 28). Sfântul Apostol Pavel arată că „bărbatul se sfinţeşte prin femeie şi femeia se sfinţeşte prin bărbat". Acelaşi sfânt Apostol consideră şi ridică legătura dintre bărbat şi femeie, adică căsătoria la rangul de Sfântă Taină, spunând că „bărbatul trebuie să-şi iubească femeia, precum Hristos îşi iubeşte Biserica şi s-a dat pe Sine pentru ea... Aşa sunt datori bărbaţii să-şi iubească femeile lor, ca şi trupurile lor. Cel ce îşi iubeşte femeia, pe sine se iubeşte... Taina aceasta mare este, iar eu zic în Hristos şi în Biserică". Astfel de cuvinte nu puteau fi auzite în lumea greco-romană cu două milenii în urmă, decât din partea unui Apostol al lui Hristos, în numele Evangheliei lui Hristos.

Dată fiind această nouă poziţie pe care o aduce Evanghelia lui Hristos faţă de femeie, în Biserica creştină primară s-au creat adevărate instituţii de asistenţă socială, primele în lume. Erau azilele pentru văduve, unde văduvele vârstnice care duceau o viaţă cinstită, aveau întreţinerea asigurată de către comunitatea credincioşilor. La fel erau şi casele de adăpost pentru fecioarele care îşi dedicau viaţa slujirii Bisericii. Fecioarele puteau locui şi în familiile lor sau în comunităţi creştine sub îndrumarea văduvelor dedicate aceleiaşi slujiri a Bisericii. În aceste case de adăpost pentru fecioare puteau fi primite şi acelea ce se aflau în diferite primejdii, orfane sau lipsite de mijloace de trai.

În Biserica creştină primară participând la cultul divin public, poziţia femeii devine bine stabilită alături de cea a bărbatului şi nu „aruncată" în spatele locaşului de cult. Aceasta datorită faptului că ea este considerată soră în Hristos, iar bărbaţii, fraţi în Hristos, egali unul cu altul, chemaţi la aceeaşi mântuire adusă de Hristos cel înviat.

În acest context şi moralitatea femeii primeşte amprenta specifică noii învăţături creştine. Iată sfatul sfântului Apostol Petru adresat femeilor creştine: „Podoaba voastră să nu fie cea din afară, ca: împletirea părului, podoabele de aur şi îmbrăcarea hainelor scumpe, ci să fie omul cel tainic al inimii întru nestricăcioasa podoabă a duhului blând şi liniştit care este de mare preţ înaintea lui Dumnezeu... Voi bărbaţilor, de asemenea, trăiţi înţelepţeşte cu femeile voastre ca fiind făpturi mai slabe şi faceţi-le parte de cinste, ca unora care împreună cu voi sunt moştenitoare ale harului" (1 Petru 3, 3—8). De aici vedem că accentul cade pe aspectul interior, sufletesc, duhovnicesc, care trebuie totdeauna să domine viaţa credincioşilor.

Văzând cinstirea de care se bucură femeia în lumina Evangheliei, ne punem fireasca întrebare: care este menirea ei astăzi?

Fiind egală cu bărbatul, ea îşi îndeplineşte misiunea cu demnitatea şi calitatea de soră, având în cadrul serviciilor religioase (a cultului divin public) poziţia alături de bărbat şi nu în spatele lui; împărtăşindu-se ca şi bărbatul cu harul aceloraşi Sfinte Taine spre desăvârşirea vieţii duhovniceşti, şi aducându-şi contribuţia la cântarea în comun şi la înfrumuseţarea sfinţitului locaş de cult.

În societate trebuie să activeze, făcându-şi prezenţa în cadrul acţiunilor caritative în spitale, azile şi orfelinate.

Ca soţie trebuie să fie sufletul familiei, alături de soţul ei, atât la bine, cât şi la rău. Să evite cu desăvârşire avortul şi să-şi crească copiii cu iubire, dreptate şi gingăşie, imprimându-le pietatea creştină, care să nu-i părăsească niciodată în drumul vieţii lor. Să nu uităm că dacă în calendarul sfinţeniei creştine strălucesc chipurile marilor personalităţi, numele lor stau alături de numele mamei lor, care de mici le-a imprimat în suflet pecetea dragostei faţă de Dumnezeu.

În sfârşit, atât în ţinută, cât şi în comportare, în viaţa femeii creştine trebuie să strălucească învăţătura Evangheliei lui Hristos. Şi astfel va reuşi să schimbe chipul lumii şi să o transforme după voia şi planul lui Dumnezeu.

70 de ani de la elaborarea Legii şi Statutului de Organizare a B.O.R.

(Urmare din pag. 1)

1. „Până la votarea Legii generale de organizare unitară, Bisericile provinciale să rămână sub regimul după care s-au condus până la Unire, în frunte însă cu Sf. Sinod".

2. „Pentru stabilirea principiilor şi directivelor de bază ale viitoarei organizaţii bisericeşti să se convoace ad-hoc o adunare bisericească".

Adunarea aceasta, numită apoi „Constituanta bisericească, convocată în septembrie 1920, a ales din sânul ei o Comisiune de unificare din 15, care la 2 noiembrie 1920 a prezentat un „ante-proiect de lege pentru organizarea Bisericii autocefale Ortodoxe Române".

Ţinând seama de acest proiect Ministerul Cultelor, ministru fiind Octavian Goga, a prezentat un proiect al ministerului (1921), care urma a fi supus Parlamentului. Nu s-a făcut aceasta întrucât s-a considerat oportun şi legal să se elaboreze mai întâi o Constituţie şi apoi legile comune.

Constituţia din martie 1923 a stabilit principiile de organizare ale Bisericii Creştin Ortodoxe din tot cuprinsul Regatului, şi anume:

1. „Organizaţiune unitară, cu participarea elementelor ei constitutive, clerici şi mireni".

2. „Dreptul de a-şi reglementa, conduce şi administra — prin organe proprii şi sub controlul Statului — chestiunile sale religioase, cuturale, fundaţionale şi epitropeşti".

Pe baza acestor principii constituţionale ministrul cultelor, Constantin Banu elaborează un nou proiect de Lege şi Statut.

Din examinarea şi utilizarea celor trei proiecte: Octavian Goga (1921), Constantin Banu (1923) şi proiectul oficial al Bisericii (1923), prin eliminarea dispoziţiunilor excepţionale pe seama uneia sau alteia dintre Bisericile provinciale, prin punerea de acord a principiilor constituţionale cu cele ierarhice şi prin precizarea raporturilor dintre Stat şi Biserică, în ce priveşte ajutorul material, ministrul cultelor Alexandru Lapedatu a alcătuit anteproiectul Legii şi Statutului de organizare a Bisericii, care a fost prezentat Parlamentului pentru aprobare şi care a fost apoi sancţionat prin Decretul regal nr. 1402 din 4 mai şi publicat în M.O. nr. 97 din 6 mai 1925.

Proiectul se prezintă din două părţi: o Lege specială, care statorniceşte principiile organizaţiunii unitare a Bisericii Ortodoxe Române şi un Statut care cuprinde modalităţile după care Biserica îşi va exercita dreptul de a reglementa, conduce şi administra — prin organe proprii şi sub controlul Statului — chestiunile sale religioase, culturale, fundaţionale şi epitropeşti. Aşadar de o parte: principiile, care ţin de competenţa Parlamentului şi de altă parte: modalităţile, care ţin de competenţa Bisericii, părţi unite pentru a putea căpăta putere de lege.

LEGEA determină poziţia Bisericii înlăuntrul Statului faţă de celelalte culte (dominantă), stabileşte poziţia în afară faţă de celelalte Biserici ortodoxe (autocefală), stabileşte orânduirea canonică şi administrativă şi arată organele prin care se asigură unitatea de conducere şi de organizare a Bisericii.

Unitatea de conducere e asigurată prin organele cârmuirii centrale: Sf. Sinod, Congresul Naţional Bisericesc şi Consiliul Central Bisericesc. Unitatea de organizare este asigurată prin uniformitatea organelor diferitelor părţi constitutive ale Bisericii: Parohia, Protopopiatul, Eparhia. În modul de constituire a organelor reprezentative, deliberative: adunarea parohială, adunarea protopopească, adunarea eparhială, şi executive: consiliul parohial, consiliul protopopesc, consiliul eparhial, se validează cele două principii canonice fundamentale ale viitoarei organizaţiuni bisericeşti: principiul reprezentativ constituţional şi principiul participării elementului mirean la conducerea afacerilor administrative ale Bisericii. Aceasta deoarece din toate aceste organe fac parte de drept clerici şi mireni. Unitatea de organizaţie mai e asigurată şi prin uniformitatea de constituire şi de funcţionare a instanţelor disciplinare şi de judecată: consistoriul protopopesc ca instanţă de fond, consistoriul spiritual eparhial ca instanţă de apel şi consistoriul spiritual central ca instanţă de recurs.

Prin toate aceste dispoziţii legale se validează principiile fundamentale ale organizaţiei unitare ale Bisericii noastre naţionale.

STATUTUL cuprinde modalităţile potrivit cărora Biserica îşi va exercita dreptul de a reglementa, conduce şi administra, prin organele sale proprii, afacerile religioase, culturale, fundaţionale şi epitropeşti. Întocmit în proiect de Comisiunea de unificare bisericească şi aprobat de Sf. Sinod pe baza principiilor cuprinse în Lege, cu scop de a determina precis modul de constituire, de funcţionare, precum şi atribuţiunile diferitelor organe reprezentative, deliberative şi executive ale Bisericii, Statutul cuprinde două părţi:

Una privitoare la cârmuirea centrală şi organele ei: Sf. Sinod, Congresul Naţional Bisericesc, Consiliul central bisericesc, Consistoriul spiritual Central şi Eforia Bisericii; a doua, referitoare la părţile constitutive ale Bisericii şi organele ei: Parohia, Protopopiatul, Episcopia, Mitropolia şi Mânăstirea. În plus Statutul cuprinde şi dispoziţii privitoare la: edificiile bisericeşti, cimitirele rurale, incompatibilităţi.

Din cele de mai sus se poate constata cu uşurinţă că principiile care stau la baza organizării unitare a Bisericii şi modalităţile potrivit cărora aceasta îşi exercită dreptul înscris în Constituţie, sunt cele cuprinse şi în Statutul Organic Şagunian (1868) al Mitropoliei românilor ortodocşi din Transilvania, organizată în spirit democratic şi în sens constituţional.

Prin aceasta se asigură Bisericii naţionale în Statul Naţional Român o adevărată şi sigură autonomie, Statul neamestecându-se întru nimic, dar absolut nimic, în acest drept. Chiar controlul Statului se reduce numai la chestiuni de ordin material. În felul acesta între Stat şi Biserică s-au stabilit raporturi de reciprocă şi perfectă încredere, respect şi sprijin reciproc.

Privită în perspectivă istorică relaţia dintre Biserică şi Stat constatăm cu satisfacţie că şi Statutul de organizare şi funcţionare a Bisericii din 1948, elaborat cu respectarea prevederilor Constituţiei şi Legii Cultelor din 1948 a păstrat aceeaşi structură din 1925, fapt care i-a permis să elaboreze şi 12 Regulamente speciale privind organizarea şi funcţionarea diferitelor Instituţii ale Bisericii, a organelor ei centrale şi locale şi a diferitelor sectoare de activitate din cadrul ei. Faptul că Biserica s-a păstrat pe aceeaşi structură organizatorică devenită tradiţională, fixată prin Legea şi Regulamentul din 1925, a dat posibilitatea de a funcţiona şi în perioada totalitarismului (1948—1989) normal, având o bază solidă şi reală, care a permis Bisericii să se regăsească cu uşurinţă şi după evenimentele din vremea noastră, când suntem chemaţi să vieţuim într-un stat de drept şi în deplină libertate. Acesta este meritul conducerii Bisericii care a avut în frunte personalităţi de seamă, ca mitropolitul Bălan şi patriarhii Miron Cristea şi Justinian Marina, pe care i-a urmat cu cinste patriarhul Justin şi actualul patriarh P. F. Teoctist şi membrii Sf. Sinod.

Datorită acestor atitudini şi fapte avem certitudinea că Biserica Ortodoxă Română se găseşte pe adevăratul drum al tradiţiei ortodoxe şi româneşti în slujirea dreptcredinciosului popor român.

„SF. IOAN GURĂ DE AUR"

— Despre educaţia copiilor —

Nu voi înceta să vă rog şi să vă îndemn aceasta: „să daţi locul de căpetenie bunei educaţii a copiilor voştri".

Dacă îţi iubeşti copilul tău, dovedeşte-o aceasta prin buna educaţie pe care i-o dai. Să fie deci preocuparea noastră în a ne forma şi a ne îndruma atât pe noi înşine cât şi pe aceia în concordanţă cu ceea ce este corect.

Se spune că mărgăritarele când sunt scoase din mare sunt ca nişte picături de apă. Dacă este priceput pescarul de mărgăritare le ia îndată, le pune în palmă şi după ce le învârte şi le freacă le face în cele din urmă să ia formă rotunjită.

Când însă se întăresc, atunci nu mai poate să le dea vreo altă formă. Şi aceasta pentru că materialul moale, până a nu se întări poate să ia orice formă. După ce se întăreşte, nu-şi mai pierde uşor această proprietate. Precum deci, pictorii cu mare atenţie şi dibăcie îşi lucrează tablourile iar cioplitorii sculpturile, tot aşa trebuie să facă şi fiecare părinte şi mamă pentru aceste minunate sculpturi care sunt copiii lor, purtând grijă de ei. În fiecare zi zugravii stau în faţa tablourilor lor şi le colorează cum se cade. La fel fac şi sculptorii. Scot ceea ce prisoseşte şi adaugă ceea ce trebuie.

Aşa să faceţi şi voi!

Ca nişte sculptori să depuneţi toată străduinţa aşa încât să faceţi din copiii voştri minunate sculpturi care să se asemene cu Dumnezeu. Vor deveni aşa însă dacă veţi scoate din ei ceea ce este inutil şi veţi adăuga ceea ce foloseşte ...

Pentru averile care trebuie să le dăm copiilor purtăm de grijă nu însă şi de sufletele lor.

Vezi nesăbuinţa!

Cultivă mai întâi sufletul copilului tău şi după aceea vor veni şi toate celelalte. Când sufletul copilului nu este virtuos la nimic nu-i vor folosi banii, iar când sufletul este virtuos, cu nimic nu-l va vătăma sărăcia. Vrei să-l laşi pe copilul tău bogat (atunci când mori)? Învaţă-l să fie om bun. Cu acest lucru şi cu moştenirea pe care i-o vei lăsa se va întreţine, şi chiar dacă nu va avea atâta bogăţie cu nimic nu va fi mai prejos decât cei ce au. Dacă însă el va fi un om rău iar tu-i laşi avere nemăsurată, nu-i vei putea lăsa şi paza acesteia şi astfel îl vei face să fie într-o stare mai rea decât acela care este în mare sărăcie.

Pentru copiii care nu se educă de la bun început este mai preferabilă sărăcia decât bogăţia, pentru că aceasta fără să o vrea el îl va menţine în virtute, în timp ce bogăţia şi să o vrea el, nu-l va lăsa să se găsească în cumineţenie, ci o va diviniza şi îl va distruge şi-l va duce în multe necazuri. Pentru că averile chiar dacă sunt multe şi de mult preţ, dacă cel ce le are nu este înţelept, toate se vor pierde şi vor dispărea împreună cu cel ce le are şi îi vor produce aceluia şi mare durere. Dacă însă sufletul are noblеţe şi cuvenită cumineţenie, chiar dacă nu are nimic material (bogăţii) uşor va dobândi toate bunătăţile.

Să fim deci cu luare aminte nu cum să dobândim bogăţii de aur, de argint sau altele asemănătoare ci cum să devină copiii noştri mai bogaţi în evlavie, în ştiinţă şi virtute, cum să nu aibă multe necazuri şi cum să nu fie robiţi de poftele frumuseţii şi plăcerilor tinereţii. Mulţi dintre părinţi, de multe ori, fac toate şi întreprind orice pentru ca să dobândească copilul lor un cal bun, o casă frumoasă, un ogor de mare preţ. Dar cum să devină sufletul lui bun şi voinţa lui cucernică nu se îngrijesc de loc.

Abia se naşte copilul şi părintele se gândeşte prin orice mijloc, nu cum să-i îndrume viaţa lui spre cele bune ci cum să-l împodobească şi să-l îmbrace în haine aurite. De ce faci aceasta omule? Pentru ce-i pui podoabe la gât? De la un pedagog înţelept are nevoie ca să fie condus spre cele bune şi nu spre cele deşarte.

Nu este oare ciudat să trimitem copiii noştri la meşteşuguri şi la şcoală şi să facem orice pentru acest scop, dar nu-i educăm şi cu învăţătura şi cu frica Domnului? Pentru aceasta cu siguranţă noi vom secera cei dintâi roadele ... Până când vom fi trupuri, până când ne vom apleca tot spre pământ. Toate trebuie să le vedem pe al doilea plan faţă de grija copiilor şi faţă de educarea lor cu învăţătura şi cu frica lui Dumnezeu. Dacă copilul ştie de mic să gândească corect a dobândit o bogăţie mai mare şi mai strălucită decât orice bogăţie şi slavă.

Nu-ţi va folosi la nimic atâta străduinţă să-l înveţi pe copilul tău meşteşugul şi educaţia profană cu care să poată câştiga bani, dacă nu-l vei învăţa arta de a putea să dispreţuiască banii. Dacă vrei să fie bogat aşa să faci. Pentru că bogat nu este acela care are nevoie de bani mulţi şi care se înconjoară de multe bogăţii peste măsură, ci acela care nu are nevoie de nimic. Aceasta învaţă-l pe fiul tău, aceasta arată-i-o, şi va fi cel mai bogat. Nu căuta cum să reuşeşti să-l faci să se procopsească în cunoştinţele lumeşti, cum să devină slăvit, ci din contră gândeşte-te în ce chip să-l înveţi să dispreţuiască slava pământească şi prin aceasta el va putea să devină şi mai strălucit şi mai mărit. Acest lucru poate să-l facă şi bogatul şi săracul, aceasta nu se învaţă de către nimeni cu dascăl nici cu reguli precise ci cu cuvintele cele dumnezeieşti. Nu

(Continuare în pag. a 4-a)

Traducere de
Arhid. Visarion Bălţat

TERTULIAN — opera

4. Scrieri morale şi disciplinare.

În acest grupaj de scrieri (16), Tertulian este preocupat fie de o problemă morală, fie de una disciplinară bisericească sau de împăcarea în urma ivirii unor neînţelegeri practice între creştini şi păgâni.

Ad martyres. (Către martiri). Datează din anul 197 şi este cea mai veche dintre scrierile lui Tertulian. Este scrisă când el era în plină vigoare ortodoxă şi ne-o lasă în 6 capitole. Ea este adresată creştinilor aflaţi în închisoare. Pe aceştia îi îndeamnă la o viaţă paşnică şi la îndurarea morţii pentru credinţa lor.

De spectaculis. (Despre spectacole). În această scriere Tertulian ne dă răspuns la următoarele întrebări: „Creştinii pot asista la spectacolele păgâne: la stadion, la teatru, la amfiteatru, la serbările oficiale date în cinstea vreunui zeu la templu? „El răspunde categoric: NU! Creştinii nu trebuie să le frecventeze. Toate spectacolele păgâne sunt imorale şi idolatre. Ele sunt şi o pierdere de vreme şi le dovedeşte acestea cu citate din Sf. Scriptură. El le cere să admire luptele martirilor şi întreg convoiul de suferinţe şi fapte alese pentru Iisus. Şi aceasta este o scriere de începuturi (197) şi este adresată catehumenilor.

De oratione. (Despre rugăciune). Tot catehumenilor se adresează şi această scriere. Sunt de fapt instrucţiuni pentru ei. În ea explică amănunţit rugăciunea domnească (Tatăl nostru). Această rugăciune este un mănunchi de adevăruri creştine aflate şi în Noul Testament. Prezintă apoi condiţiile morale, fizice şi liturgice pe care trebuie să le aibă o rugăciune bună. În partea finală înfăţişează roadele minunate ale rugăciunii. Scrierea este importantă şi formează o parte din istoria cultului creştin. Este scrisă între 200—206.

De patientia. (Despre răbdare). Răbdarea este necesară în toate cele ce se săvârşesc pentru Dumnezeu, încât nici un precept şi nimic plăcut Domnului nu se poate realiza fără ea. Prin răbdare, Tertulian înţelege dispoziţia omului de a suferi pentru Dumnezeu orice nenorocire. Această răbdare vine de la Dumnezeu care îndură orice vorbire rea a creaturilor sale. Este mai mult o mărturisire individuală, este o nevoie pe care singur şi-o împlineşte. El face deosebire între răbdarea creştinilor şi apatia stoicilor. Arată foloasele mari ale acestei virtuţi de-a lungul istoriei; modele de răbdare: Dumnezeu, Mântuitorul şi Sfinţii. Este scrisă între 200—206.

De paenitentia. (Despre pocăinţă). In această scriere Tertulian tratează despre sensul pocăinţei şi felurile ei. Este adresată catehumenilor şi celor slabi în credinţă. În prima parte vorbeşte despre pocăinţa care trebuie făcută înainte de botez, iar în a doua parte despre pocăinţa post-batismală. Tertulian admite ca eficace numai pocăinţa după botez. Pentru acest motiv el a intrat în conflict cu Biserica. Mai mult el cerea o mărturisire publică.

De cultu feminarum. (Despre împodobirea femeilor). Cere femeilor creştine să nu se lase amăgite de obiceiurile păgâne. Le îndeamnă să se poarte curate. Îmbrăcămintea şi orice împodobire a lor să fie simplă. Dă apoi sfaturi pentru îngrijirea trupului şi a feţei. Face o critică cochetăriei femeilor arătând că haina cea mai potrivită pentru fiicele Evei este pocăinţa. Este scrisă înainte de a trece la montanism între anii 200—206.

Ad uxorem. (Către soţia sa). În această scriere face consideraţii asupra căsătoriei. Este împărţită în două cărţi. În prima el se adresează soţiei sale şi-i spune să nu se mai căsătorească după moartea lui. Deşi Tertulian propune abstinenţa şi consideră căsătoria ca un bun inferior şi prilejuitoare de orice rău, totuşi vorbeşte de ea cu stimă considerând-o ca o taină sfântă şi deci indisolubilă. După el adulterul nu pricinuieşte ruperea căsătoriei. În a doua parte se ocupă de căsătoria a doua. Tertulian îi spune soţiei sale că dacă vrea să se căsătorească să ia de soţ un creştin. După cum vedem, admite a doua căsătorie, dar cu rezerve. El combate căsătoriile mixte. Căsătoria cu un păgân aduce mari neajunsuri: trăind în comun cu un păgân faci ceea ce face şi el şi poţi merge până la abjurarea credinţei. Este scrisă între 200—206.

De virginibus velandis. (Despre acoperirea fecioarelor). Scrierea aceasta face parte din cele ce privesc modestia îmbrăcămintei (mai înainte a tratat în „De cultu feminarum"). Femeile îşi acopereau capul atât în Biserică cât şi pe stradă. La tinerele fete nu era acest obicei. De aceea Tertulian le îndeamnă să poarte voal, asemenea femeilor măritate. Numai aşa îşi vor putea păstra fecioria, îmbrăcându-se cu hainele pudoarei. Este scrisă pe la anul 200.

De pallio. (Despre manta). În această scriere justifică schimbarea togei de cetăţean roman cu mantaua de filozof, numită palium. Acesta era un îmbrăcând-o a fost luat în râs: „din cal a ajuns asin". Atunci el începe să arate avantajele pentru trup ale acestei mantale. Este o scriere mai mult satirică şi de ocazie. Este plină de fantezie şi de retorism.

De exhortatione castitatis. (Despre îndemnul la castitate). Este adresată unui prieten care rămăsese văduv şi pe care îl îndeamnă să nu se mai căsătorească. Combate deci căsătoria a doua şi mai ales a clericilor. Tot aici el condamnă chiar şi prima căsătorie. Dă dovadă de inconsecvenţă.

De corona militis. Prilej pentru întocmirea acestei scrieri i-o dă următorul fapt: după o luptă în care unii dintre soldaţi s-au evidenţiat, aceştia urmau să primească de la împărat daruri în arginţi (donativum) şi erau obligaţi să meargă acoperiţi pe cap cu câte o cunună de lauri. Unul dintre soldaţi, care era creştin, nu a primit să pună pe cap această coroană. Atunci a fost aruncat în închisoare şi pedepsit cu moartea. Actul soldatului a fost considerat ca excesiv de întreaga comunitate creştină. Tertulian îi ia însă apărarea, arătând că această coroană este un simbol al idolatriei. El opreşte categoric pe creştini să satisfacă serviciul militar. Datoria de creştin te opreşte de la serviciul armelor. Creştinul este soldat al lui Hristos. În acel timp serviciul militar nu era obligatoriu. Este scrisă pe la anul 211.

De idololatria. Prin modul cum rezolvă problema raporturilor dintre creştini şi păgâni, în această operă, Tertulian adânceşte prăpastia dintre creştinism şi păgânism. Până acum a explicat numai fapte răzlеţe. El consideră idolatria cea mai mare crimă faţă de Dumnezeu. De aceea el interzice creştinilor fabricarea de idoli şi construirea templelor: le interzice chiar să fie comercianţi, conducători de şcoli, soldaţi, funcţionari. Îi izolează complet de societate. Numai copiilor le permite să urmeze la şcolile păgâne. Este scrisă între 211—212.

De fuga in persecutione. (Despre fuga în timpul persecuţiilor). Un creştin îl întreabă pe Tertulian, dacă este îngăduit să fugă de persecuţie sau să plătească pe magistraţi să scape de urmărire. Tertulian condamnă ca pe o apostazie, fuga de persecuţie sau răscumpărarea cu bani daţi magistraţilor. Persecuţia este considerată de Tertulian ca îngăduită de Dumnezeu. Ea este un mijloc al Lui de a alege grâul de paie. Deci trebuie suferinţă. Tertulian merge şi mai departe şi opreşte pe creştini să-şi vindece bolile pe cale medicală. Trebuie să le suporţi ca venite de la Dumnezeu. Este o scriere rigoristă, fiind scrisă în perioada montanistă, pe la anul 213.

De monogamia. În această scriere se referă la căsătoria a doua. El se pronunţă categoric împotriva acesteia în numele Paracletului, care a corectat cele spuse de Vechiul Testament şi Sf. Ap. Pavel. El spune că autorul căsătoriei a doua este nelegiuitul Lameh. Este o scriere tot cu caracter rigorist, scrisă după 213.

De jejunio (Despre post). În această scriere apără posturile montaniştilor şi critică pe cele ale creştinilor. El consideră pe creştini mai rău decât păgâni. Aici îi numeşte pe creştini psihici. Este scrisă tot după 213.

De pudicitia (Despre castitate). Este o scriere din perioada de culme a montanismului în care pune problema evoluţiei credinţei prin principiul progresului. Este un atac împotriva unei hotărâri papale (un edictum peremptorium al papii Calist), în care se arată că papa iartă păcatele de desfrânare şi adulter în urma unei penitenţe. Tertulian împarte păcatele în păcate care se pot ierta şi grele. El spune că ierarhia nu poate ierta păcatele grele (adulterul, idolatria, omuciderea) şi ca să-şi susţină această părere recurge la argumente destul de meşteşugite. El spune că numai Sfinţii Apostoli au avut disciplina şi puterea (potestas). Prin „disciplină" Tertulian înţelege puterea de a învăţa şi de a conduce pe credincioşi. Prin „potestas" sau „imperium" el înţelege o harismă extraordinară, dată direct de Sf. Duh aleşilor lui Paraclet. Sfinţii Apostoli le-au avut pe amândouă. „Potestas" au avut-o şi Sfinţii Apostoli numai personal iar urmaşilor nu au dat-o. Numai cei „spirituali" (aleşii Paracletului) o au. Datorită ei, păcatele pot fi iertate. Dar fiindcă nu există astfel de harismatici, numai Dumnezeu le poate ierta. Astfel, Tertulian neagă puterea Bisericii de a ierta şi păcatele grele, îndeosebi desfrânarea.

Lui Tertulian i se mai atribuie şi alte lucrări, dar care nu au ajuns până la noi. Acestea ar fi: Despre nădejdea credincioşilor, era o lucrare împotriva iudeilor; Împotriva urmaşilor lui Apellos; Despre originea sufletului, împotriva lui Hermogen; Despre destin. Fer. Ieronim mai menţionează: Despre extaz; Către un prieten filozof; Asupra inconvenientelor căsătoriei; Despre veşmintele lui Aaron; Despre rai. Unele dintre lucrările pe care le-a scris iniţial în limba latină le-a scris apoi şi în limba greacă: De spectaculis; De virginibus velandis; De baptismo. Unii dintre istorici îi mai atribuie tot lui Tertulian redactarea actelor martirice ale Perpetuii şi Felicitas.

Operele lui Tertulian se disting printr-o limbă cu totul deosebită, el fiind creatorul limbii latine bisericeşti. Spre deosebire de teologii orientali contemporani, Tertulian nu este deloc filozof. El nu neglijează aportul filozofiei pentru suflet, dar o dispreţuieşte şi vede în ea un izvor al tuturor ereziilor. Pentru el, filozofii sunt patriarhii ereziilor. El, deci, nu se ocupă cu speculaţia. În schimb însă, Tertulian aduce un mare avantaj juridic operelor compuse. El a îmbogăţit teologia cu multe argumente raţionale şi de ordin juridic. Ca alţii dinaintea lui (Irineu şi Ipolit), Tertulian aduce argumentul tradiţiei şi-l formează într-un sens juridic sub numele de praescriptio. Învăţătura întreagă a Bisericii o mărturiseşte, ca şi alţi scriitori creştini, în simbolul de credinţă. Acest Simbol este regula credinţei creştine. Tertulian o numeşte într-un sens juridic legea credinţei.

Arhid. prof. dr. C-tin Voicu

Harul necreat după Sf. Grigorie Palama

(Urmare din pag. 1)

este pogorârea şi sălăşluirea acestuia înlăuntrul credinciosului (Ioan 14, 23).[4] Har necreat este Hristos, care „stă la uşă şi bate" (Apoc. 3, 20). Este Duhul Fiului lui Dumnezeu care striga în inimile noastre „Avva, adică Tată" (Gal. 4, 6). Har necreat este slava Schimbării la Faţă, suflarea Cincizecimii, energia Duhului Sfânt care-l naşte din nou pe om prin Botez şi-l uneşte pe acesta cu Trupul lui Hristos prin dumnezeiasca Euharistie (I Cor. 12, 13).[5] Har necreat este viaţa lui Hristos înlăuntrul credinciosului şi viaţa credinciosului în Hristos.

Respingerea harului necreat înseamnă refuzul legăturii personale şi a comuniunii cu Hristos. Acest refuz duce la pierderea comuniunii posibile cu El în Dumnezeul Treimic. Harul necreat ca energie personală a lui Dumnezeu, nu se desparte de el, ci-l uneşte pe om cu El.[6] Prin harul necreat se înlătură orice element interpus între Dumnezeu şi om, se dă la o parte litera care ucide şi se face loc duhului care face viu. Se desfiinţează legea robiei şi se introduce libertatea înfierii, se trece umbra şi vine Persoana. Harul lui Dumnezeu îl apropie pe om de Biserică şi-l cheamă pe acesta la o viaţă nouă. Această chemare presupune răspuns. Când chemarea este refuzată, devine zadarnică. Când harul nu găseşte răspuns, rămâne deşert (I. Cor. 15, 20). Când omul răspunde chemării pe care i-o adresează Dumnezeu prin harul Său, atunci harul lui Dumnezeu se sălăşluieşte lucrător înlăuntrul lui şi aduce rod.

Harul necreat l-a unit pe om cu Dumnezeu, care este izvorul vieţii, înlăturând moartea şi aducând adevărata viaţă. În acest fel, se realizează prin harul necreat restaurarea ontologică a omului. Trebuie să spunem, însă, că harul necreat nu se păstrează independent de Dumnezeu, nici nu se depozitează înlăuntrul naturii create a omului, ci se experiază şi se comunică. Cu alte cuvinte, biruinţa împotriva morţii şi participarea la noua viaţă nu se dobândeşte în mod magic şi nici nu se menţine în mod mecanic, ci se trăieşte tainic în Biserică prin împreună-participarea omului la moartea şi Învierea lui Hristos. Această coparticipare a omului are consecinţe nu numai ontologice, ci şi morale. Consecinţele morale exprimă pe cele ontologice. Sf. Apostol Pavel scrie că participarea la moartea lui Hristos are ca şi consecinţă pentru viaţa prezentă umblarea întru înnoirea vieţii, iar pentru cea viitoare, trăirea întru înnoirea existenţei. „Deci, ne-am îngropat în el, în moarte, prin Botez, pentru ca, precum Hristos a înviat din morţi, prin slava Tatălui, aşa să umblăm şi noi întru înnoirea vieţii. Căci dacă am fost altoiţi pe el prin asemănarea morţii, atunci vom fi părtaşi şi ai Învierii Lui" şi „dacă am murit împreună cu Hristos, credem că vom şi vieţui cu El" (Rom. 6, 4—5, 8).

Atunci când credinciosul trăieşte mistic şi moral moartea şi Învierea lui Hristos şi-L are pe Hristos viu şi lucrător înlăuntrul lui, atunci este părtaş comuniunii harului dumnezeiesc necreat.

Harul lui Dumnezeu nu se află numai în Tainele Bisericii, ci şi în chemarea pe care Hristos i-o adresează personal omului ca să-şi ia crucea şi să-i urmeze Lui. Harul lui Dumnezeu nu-l scuteşte pe om de la jertfă, pentru că de fapt, se împărtăşeşte numai prin jertfă.[7] Dacă omul nu-şi jertfeşte sinele său (eul), nu poate avea harul lui Dumnezeu în viaţa sa. De altfel, după cum scrie Sf. Grigorie Palama, prin Taine nu ne hrănim numai duhovniceşte, ci „ne învăţăm să fim părtaşii virtuţilor şi patimilor lui".[8] Deci, harul lui Dumnezeu nu trebuie să fie căutat numai în Botez sau în dumnezeiasca Euharistie, ci şi în viaţa care se trăieşte după modelul Botezului sau al Sf. Euharistii.

Tainele Bisericii şi viaţa omului cea trăită după modelul Tainelor şi a poruncilor lui Hristos, constituie cadrul deplin al manifestării harului necreat în vederea unei legături personale cu Dumnezeu, posibilă pentru om. Sf. Grigorie Palama a fost „propovăduitor al harului" pentru că a experiat puterea lui restauratoare şi a simţit puterea lui energică. Viaţa lui, ca viaţă de asceză şi sfinţenie, contemplativă şi practică, nu poate fi înţeleasă altfel, decât numai în lumina harului necreat al lui Dumnezeu.

---

4 Idem, *Despre împărtăşirea dumnezeiască şi îndumnezeitoare*, 19, ed. cit., p. 153—154 (vezi şi în Filoc. rom. vol. VII) şi *Către Akidin*, VII, 14, 3, mms. Bodl. Land., gr. 87, fila 336a;

5 Idem, *Despre împărtăşirea dumnezeiască şi îndumnezeitoare*, 3, p. 139—140.

6 Idem, *Aratari*, (Theofanes), 19, ed. cit. p. 244—245.

7 vezi, D. Bonhoeffer, *Hachfolge*, München, 1964, p. 20.

8 Sf. Grigorie Palama, *Omilia* 56, 10, ed. lui S. Oiconomu, Atena 1861, p. 221.

BIOETICA...

(Urmare din pag. 1)

tică sau ideologică[4]. În timpul celui de-al doilea război mondial, medicina s-a văzut dezarmată. Medicii au aplicat eutanasia activă, au făcut inadmisibile experienţe pe oameni, iar savanţii au căutat să justifice ştiinţific superioritatea rasei ariene. Azi, într-o ţară suprapopulată, cum este China, avortul provocat are caracter de obligativitate. Din aceleaşi considerente, în alte ţări, liberalizarea avortului provocat e completată de o vastă reţea contraceptivă. Ca expresie a neo-malthusianismului contemporan, şi în ţara noastră s-au înfiinţat numeroase centre de planificare familială.

A fost resimţită, mai ales în medicină, dar şi în ingineria genetică, nevoia restabilirii demnităţii fiinţei umane, ameninţată de dezvoltarea biotehnologiilor. Astfel, chiar de la început, bioetica s-a aflat în interiorul raportului dintre „puterea" tehnico-ştiinţifică şi „responsabilitatea" etică, întrucât „materialul" cercetării biomedicale şi biogenetice este omul însuşi.

Imperativul era cu atât mai stringent, cu cât rezultatele ingineriei genetice pot fi catastrofale. Transferul de material genetic de la o celulă la alta poate duce la înlăturarea unei maladii grave. Dar poate duce şi la malformaţii încă greu de imaginat. Şi odată rezultaţi nişte „monştri", cum va reacţiona omenirea? Îi va lichida? Sunt şi oameni în acelaşi timp. Îi va lăsa să supravieţuiască? Maladia se transmite ereditar. Dacă asemenea fiinţe vor manifesta o rezistenţă mai mare decât omul actual, omenirea va supravieţui prin aceste exemplare? Iată întrebări care ne înfricoşează şi care au făcut să se pună interdicţie categorică asupra experienţelor pe celulele sexuale (gameţi). Dar va fi respectată interdicţia?

Iată puţinele din motivele care au văzut necesară introducerea unei etici, în virtutea căreia să se restabilească o ierarhie de valori în sfera cercetării biologice. De altfel, bioetica a fost înţeleasă ca o încercare de a arunca o „punte" peste abisul ce separa lumea „faptelor ştiinţifice" şi cea a „valorilor etice". În sensul acesta, lucrarea lui Van Rensselaer Potter: „Bioethics, Bridge to the Future"[5], care utiliza pentru prima dată termenul „bioetică", avea o valenţă profetică[6].

S-a cerut adesea oamenilor de ştiinţă să renunţe la „experienţe periculoase". „Cum se renunţă la anumite experienţe sau produse chimice şi nucleare pentru că sunt prea periculcase, chiar dacă oferă avantaje pentru viitorul omului, aşa şi în cazul experienţei embrionare: dacă nu e un bine în sine să se facă, să nu se facă!"[7]. Însă simplele „renunţări" ocazionale nu sunt suficiente. E nevoie de o morală, care să fundamenteze temeinic valoarea fiinţei umane şi semnificaţia vieţii.

Această morală nu poate fi decât cea ortodoxă. Şi ea trebuie afirmată. Căci numai bazată pe o morală ortodoxă, bioetica va putea răspunde optim la marile probleme pe care le ridică ştiinţa contemporană.

S-a auzit adesea, din rândul oamenilor de ştiinţă, glasuri acuzatoare la adresa Bisericii noastre, că nu poate şi nu e interesată să răspundă acestor probleme actuale. Aşa se exprimă o lucrare de bioetică apărută recent: „Fascinaţia imposibilului. Bioetica", semnată de Constantin Maximilian, Ştefan M. Milcu şi Silvayn Poenaru. Iată ce spune unul din autori: „Biserica Ortodoxă este liniştită. Abia se trezeşte din lungul somn comunist. Nici biotehnologiile nu au trecut dincolo de pragul intenţiilor. Oricum, ea nu are forţa de a impune poziţii clare"[8]. No comment!

Vom căuta, în articole viitoare, să arătăm că învăţătura Bisericii Ortodoxe oferă cele mai serioase temeiuri pentru a fundamenta o bioetică autentică şi că poate răspunde marilor probleme ce frământă lumea ştiinţifică, dar şi omenirea, în general. O bioetică pentru care viaţa, ca dar şi revelaţie, este valoarea fundamentală şi în care suferinţa, sexualitatea şi moartea îşi găsesc semnificaţia profundă.

---

4 Această idee a fost emisă cu ocazia Colocviului Internaţional de Bioetică, cu tema: „Ştiinţa şi etica orientate spre om", organizat la Milano, în 7—10 aprilie 1988.

5 V.R. Potter — „Bioethics, Bridge of the Future", Prince-Hall, Englewood Cliffs, 1971.

6 C. Viafora — „Douăzeci de ani de Bioetică. Un cadru istoric şi sistematic", Padova, 1990, p.

7 F. Compagnoni — „Validitatea şi actualitatea conceptului de natură umană în chestiunea ingineriei genetice", în vol. „Teologia e bioetica laica", îngrijit de L. Lorenzzetti, Bologna, 1994, p. 51—52.

8 C. Maximilian, Şt. M. Milcu, S. Poenaru — „Fascinaţia imposibilului. Bioetica", Editura pentru Tineret şi Sport — Editis, Bucureşti, 1994, p. 173.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

Sâmbătă, 1 aprilie 1995 — a acordat un interviu pentru Televiziunea Română, **Viaţa Spirituală**, realizat de redactorul Mihaela Serşun.

În după-masa aceleiaşi zile a primit în vizită pe Dl. Sorin Dumitrescu — pictor care a participat la Serbările Ortodoxiei organizate de Liga Studenţilor Ortodocşi din Sibiu.

Duminică, 2 aprilie — a participat, în Sala Senatului Universităţii din Sibiu, ca invitat, la Colocviul „Toleranţă şi Diplomaţie".

În cadrul acestui Colocviu a susţinut o Conferinţă pe tema mai sus menţionată.

În după-masa aceleiaşi zile a primit pe ambasadorul Poloniei la Bucureşti, dl. Bogumil Luft, împreună cu soţia şi Consilierul cultural al Ambasadei, dl. Jerzy Kotlinsky.

Joi, 6 aprilie 1995 a participat la Patriarhia Română din Bucureşti la o discuţie cu un grup Parlamentar NATO, condus de vicepreşedintele acestei organizaţii Dl. Xavier Ruperez.

Din partea Bisericii Ortodoxe Române au mai participat, P.F. Patriarh **Teoctist**, Î.P.S. Mitropolit Nicolae Corneanu al Banatului, P.S. Teofan Sinaitul, episcop vicar patriarhal şi Pr. prof. Dr. Dumitru Popescu, Decanul Facultăţii de Teologie din Bucureşti.

Sâmbătă, 8 aprilie 1995 — a plecat la Geneva, la Centrul Patriarhiei Ecumenice, Chambesy, pentru o consfătuire în cadrul Comitetului pentru pregătirea Sfântului şi Marelui Sinod Ortodox.

Duminică, 9 aprilie a.c., a participat la Sf. Liturghie în Biserica ortodoxă română din Geneva. A predicat şi a stat de vorbă cu credincioşii. La Geneva s-a întâlnit cu preoţii români Virgil Vâlcu, Ioan Sauca, Viorel Ioniţă, şi Ioan Bria.

Duminică, 16 aprilie 1995 — „Duminica Floriilor" a slujit Sf. Liturghie în Catedrala mitropolitană. La momentul potrivit a hirotonit întru preot pe seama Capelei Spital Mediaş, Protopopiatul Mediaş pe Diac. Guliman Romeo. La sfârşitul Sf. Liturghii a rostit cuvânt de învăţătură.

Luni, 17 aprilie 1995 — acordă un amplu interviu pentru postul de Televiziune B.B.C. Londra.

Marţi, 18 aprilie 1995 — a acordat un interviu telefonic, cu ocazia sărbătoririi Sf. Paşti, pentru Radio Australia — Melbourne, în limba română, interlocutor fiind preot Coman Dumitru.

Miercuri, 19 aprilie 1995 — a acordat un interviu domnului Ioan Vulcan, corespondentul postului Radio-România Actualităţi, legat de sărbătoarea Sfintelor Paşti.

Joi, 20 aprilie 1995 — a primit o delegaţie de la Universitatea Bath din Anglia, alcătuită din două profesoare şi 5 studente, însoţite de pr. prof. dr. Jivi Aurel de la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu.

În aceeaşi zi a acordat un interviu pentru Televiziunea din Braşov cu ocazia Sf. Paşti. A publicat în ziarul „Rondul" două articole, unul „Despre Săptămâna Patimilor", şi altul despre „Săptămâna Luminată".

În după-masa aceleiaşi zile a slujit Vecernia la Catedrala mitropolitană, la Denia celor 12 Evanghelii.

Vineri, 21 aprilie 1995 — a acrodat un interviu pentru Radio Cluj şi un interviu pentru Televiziunea prin Cablu C.R.D. Baia Mare.

A slujit la catedrală Prohodul Domnului.

Sâmbătă, 22 aprilie 1995 a acordat un interviu, Tv. Târgul Neamţ, prin directorul general Vasile Zaharia.

Duminică, 23 aprilie 1995 — La ora 4 dimineaţa a slujit în Catedrala mitropolitană „Slujba Învierii", înconjurat de un mare sobor de preoţi şi diaconi, urmată de Sf. Liturghie. A prezentat Pastorala adresată tuturor credincioşilor. După terminarea Sf. Slujbe, a invitat la o recepţie, la Reşedinţă, parohii slujitori şi alţi ostenitori ai Catedralei.

După masă, la ora 18,00, a slujit la Vecernie în Catedrală.

Marţi, 25 aprilie 1995 — a treia zi de Paşti a slujit la Parohia ort. română „Sf. Nicolae" din Agnita, prot. Agnita, care a împlinit 200 de ani de existenţă. Cu această ocazie a sfinţit o clopotniţă şi un clopot.

La momentul potrivit a hirotonit întru diacon pe tânărul Petian Gligor, absolvent al Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu.

La sfârşitul Sf. Liturghii, pentru strădaniile depuse şi munca rodnică a acordat rangul de iconom stavrofor pr. Jurca Ioan şi acte de apreciere epitropului, cântăreţilor, Consiliului Parohial, Comitetului Parohial şi unui donator aflat în prezent cu domiciliul în S.U.A.

Miercuri, 26 aprilie 1995 — a primit în vizită pe Dl. Alfred Stirnemann, preşedintele Asociaţiei „Pro Oriente" Viena, însoţit de Arhim. Ioan Irineu Mălinaş, vicarul episcopiei greco-catolice de Oradea.

Vineri, 27 aprilie 1995 — la Sf. Mânăstire Sâmbăta, cu prilejul hramului „Izvorul Tămăduirii" a slujit Sf. Liturghie la Altarul din pădure, înconjurat de un sobor de 39 preoţi şi cinci diaconi.

A hirotonit pe tânărul diacon Gligor Petian întru preot, pe seama parohiei Alămor, prot. Sibiu şi pe monahul Justinian Momanu întru ierodiacon pe seama Mânăstirii Sâmbăta. La terminarea Sf. Liturghii a rostit cuvânt de învăţătură.

Hramul de la Sâmbăta de Sus s-a bucurat de participarea câtorva mii de credincioşi din zona Făgăraşilor şi împrejurimi.

Pr. Valentin Sicoe
secretar eparhial

Oaspeţi de la Bath la Facultatea de Teologie din Sibiu

In perioada 20—25 aprilie s-a aflat în vizită de studiu la Facultatea de Teologie din Sibiu un grup de cinci studente ale Facultăţii de Educaţie şi Ştiinţe Umane din Bath (Anglia), condus de Doamna Prof. Heather Williamson, prodecan al acelei Facultăţi şi de Doamna Prof. Denise Cush. Pe timpul şederii la Sibiu studentele din Anglia au fost găzduite de colege ale lor de la Facultatea de Teologie de aici.

Vizita a debutat în dimineaţa Joii Mari printr-o prezentare a principalelor momente ale Săptămânii Patimilor în contextul general al Postului Sfintelor Paşti, făcută de Pr. Prof. Liviu Streza, secretarul ştiinţific al Facultăţii de Teologie. După ce le-a fost arătată biblioteca şi muzeul, membrele grupului au fost primite de către I.P.S. Sa Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Transilvaniei, care le-a vorbit despre semnificaţia schimbărilor din ultimii ani pentru viaţa bisericească de la noi, stăruind asupra rosturilor introducerii educaţiei religioase în şcoli şi a activităţilor sociale ale Bisericii, care au avut ca rezultat şi apariţia unor secţii noi la facultăţile de teologie.

După ce au asistat la denia celor 12 Evanghelii la biserica aflată încă în construcţie din Piaţa Prahova, vizitatoarele din Anglia au fost prezente la slujba Prohodului Domnului şi la cea a Invierii în Catedrala mitropolitană din Sibiu, după care au participat la recepţia de la reşedinţa mitropolitană. A doua zi a Sfintelor Paşti, însoţite de colege ale lor de la Facultatea noastră de Teologie, cadrele didactice şi studentele de la Bath au poposit la Mânăstirea Râmeţ, unde au asistat la Sfânta Liturghie şi au vizitat apoi biserica veche, muzeul şi atelierul de covoare, bucurându-se de cunoscuta ospitalitate a comunităţii, conduse de maica stareţă Ierusalima, a acestui vechi aşezământ monahal.

Pregătindu-se să devină profesoare de religie, studentele din Anglia au dorit să facă cunoştinţă cu felul în care această disciplină se predă la noi, lucru care s-a realizat prin vizitarea Liceului Pedagogic „Andrei Şaguna" din Sibiu. Aici, Domnul Profesor Dumitru Gândilă, directorul şcolii, a făcut o prezentare generală a procesului de învăţământ în liceul pe care îl conduce, arătând şi schimbările care s-au produs după decembrie 1989. La clasele a IX-a şi a X-a, vizitatoarele din Anglia au asistat la orele de religie ale Părintelui Diacon Achim Băcilă.

În cadrul unei întâlniri la Facultatea de Teologie, Diacon Prof. Dorin Oancea a vorbit despre locul disciplinei Istoriei Religiilor în învăţământul teologic de la noi şi despre raportul dintre Creştinism şi alte religii. Pr. Prof. Ilie Moldovan a împărtăşit din preocupările P.C. Sale privind ecoteologia şi a prezentat punctul de vedere ortodox privitor la unele probleme care confruntă societatea vremii noastre. Despre pastoraţia şi educaţia religioasă în mediul rural a vorbit preotul Nicolae Laţchescu din parohia Dobârca.

La Institutul Teologic Protestant, secţia evanghelică-luterană din Sibiu, Domnul Prof. Hans Klein a înfăţişat activitatea acestei şcoli de teologie în zilele noastre şi perspectivele unei cooperări ecumenice cu Facultatea de Teologie ortodoxă.

Vizita grupului de cadre didactice şi studente de la Bath la Facultatea de Teologie din Sibiu a constituit un bun început al unei colaborări între cele două şcoli în domeniul pregătirii cadrelor didactice pentru învăţământul religios.

Aurel Jivi

Scrisoare deschisă din America

Primesc ziarul „Telegraful Român" de mulţi ani. Mă ţine în contact cu România şi mai ales cu Biserica Ortodoxă de acolo. Deşi sunt născut în America, — dar am făcut studiile teologice la Sibiu şi Bucureşti, — întotdeauna soarta Bisericii Ortodoxe şi ţara în general, mi-au fost aproape de inimă. În timpul războiului, am predicat în continuu la „Vocea Americii" şi „Europa Liberă". Când a fost vorba de-a veni într-ajutorul fraţilor suferinzi, am făcut tot posibilul de a le ameliora suferinţele, trimiţând ajutoare de îmbrăcăminte, mâncare şi medicamente când era cazul.

Fiţi asiguraţi că românii din America îşi iubesc originea şi fac tot ce este posibil pentru a promova interesele milenare ale românilor aici, în America.

Ne-a bucurat că am putut facilita călătoria Părintelui profesor dr. Mircea Păcurariu vara trecută aici, în America. Ne-a plăcut seria de articole cu impresiile de aici. Românii din ţară şi-au putut da seama de situaţia Bisericii Ortodoxe Române din America. Totodată ne-a părut bine că am putut fi de folos I.P.S. Antonie Plămădeală şi P.C. arhimandrit Sofian Boghiu pentru îngrijirea lor medicală.

Ceea ce ne întristează este faptul că se face atâta prozelitism neoprotestant în România. Mulţi din aceşti sectanţi au emigrat în America, şi în România îşi continuă prozelitismul.

Aici în America, unde sunt peste 5 milioane de ortodocşi de diferite origini etnice, cu aproximativ 50 episcopi, 3 000 preoţi şi peste 2 500 biserici, suntem în curs de-a ne uni într-o singură Biserică ortodoxă. Sunt multe probleme, nu se va întâmpla deodată, dar direcţia în acest sens este definită. Personal public un ziar „Orthodox Unity" în acest scop. Aceasta nu înseamnă că ne vom lăpăda de Biserica mamă sau vom uita neamurile noastre de acolo, dar vom fi în stare să le fim şi de mai mare ajutor, uniţi.

Preoţii ortodocşi de acolo au o grea, dar importantă misiune, de-a face credinţa viabilă în viaţa credincioşilor, ca să-i apere de sectari şi să asigure viitorul ei. Trecut-a timpul când Biserica era chemată numai să boteze, să cunune şi să înmormânteze pe membrii ei. Trebuie să predicăm pe Hristos Mântuitorul nostru, care a venit între noi să ne mântuiască.

Hristos a înviat!

Preot pensionar Vasile Haţegan,
Cleveland, Ohio.

Semnalăm... Semnalăm...

Despre morţi se vorbeşte numai de bine, spuneau strămoşii noştri latini **(De mortuis nil nisi bene)**. E înţeleaptă zicala, pentru că morţii nu se mai pot apăra. Asta când ar avea ce apăra!

Se va înţelege uşor de ce ne-am introdus prin cele de mai sus, dorind să semnalăm un articol semnat Cornel Ungureanu în „România literară" (8, 1995, p. 14—15) şi intitulat CONSTANTIN VIRGIL GHEORGHIU ŞI MOMENTELE (NE)FASTE ALE ROMÂNULUI. Pe părintele Constantin-Virgil Gheorghiu l-am cunoscut şi eu în casa unui mitropolit grec rezident la Geneva, Emilianos Timiadis. Eram împreună cu mitropolitul (pe atunci, apoi un viitor patriarh) Justin Moisescu. După aceea Constantin-Virgil Gheorghiu va scrie o carte murdară — nici roman, nici eseu, nici reportaj — în care eroul va fi tocmai mitropolitul Justin, uşor de identificat şi, dacă îmi aduc bine aminte, chiar numit.

La Geneva Constantin-Virgil Gheorghiu a îngenunchiat în faţa mitropolitului Justin cerându-i într-un gest, excesiv de umilit, iertare şi binecuvântare. N-am prea înţeles de ce şi, cred că nici mitropolitul n-a înţeles. Mai târziu am înţeles că scriitorul îşi asigura iertarea pentru cartea pe care o scrisese despre mitropolit, dar încă n-o publicase!

Citind acum articolul lui Cornel Ungureanu, am înţeles că asemenea practici nu trebuiau să mire când veneau din partea „preotului-scriitor" Constantin-Virgil Gheorghiu de la Paris.

Cornel Ungureanu se ocupă doar de romanul **„Ora 25"**. Am citit-o şi eu, în apus, în franţuzeşte, şi am văzut şi filmul făcut după ea. Cartea e tipărită acum şi în România, în româneşte. O poate citi oricine. Ar fi bine să se aducă şi filmul, pentru o şi mai bună testare chiar în faţa celor despre care se narează: românii. Am văzut filmul şi în Franţa şi în Statele Unite, la televizor. Nu ştiu ce recepţie va fi avut la public, direct, în cinematografe. America înghite orice, mai ales când eroul principal, ţăranul român Iohann Moritz (!) e interpretat de... Anthony Quinn. Nu ştiu cum va fi fost receptat în Franţa. Cartea a cunoscut însă un număr mare de ediţii. Poate de aceea e mai mult decât interesant felul cum o prezintă la noi Cornel Ungureanu.

Ei bine, ne aflăm în faţa unei prezentări care demitizează şi pe autor şi cartea lui. Cornel Ungureanu nu s-a lăsat intimidat de nume ca ale lui Gabriel Marcel şi Mircea Eliade care au lăudat cartea la vremea ei. Ba mai mult, ne descopere acum câteva lucruri pe care mulţi nu le-au ştiut. Să nu ne referim la cele privitoare la credinţele politice ale autorului până în 1944, nici la legăturile lui cu Eugen Cristescu. Marin Preda scria că romanul e prost. **„La apariţia cărţii,** scrie Cornel Ungureanu, **nimeni nu a sesizat că autorul populează Ardealul cu o lume de imbecili"**. Cornel Ungureanu se sprijină şi pe opinia lui Virgil Ierunca: **„Jurnalul lui Virgil Ierunca transcrie nu numai stupoarea, ci şi umilinţa celui silit să accepte succesul acestei cărţi româneşti. În definitiv, o carte foarte proastă (arată pe bună dreptate Virgil Ierunca) care falsifică imaginea culturii române"** (p. 5, col. a II-a).

În toată povestea Cornel Ungureanu vede o **„cacialma"**. Dincolo de scriitura cărţii pe care o rezumă ridiculizând-o, el mai sesizează două lucruri: titlul e **„împrumutat"** de la un volum de versuri tipărit de Alexandru Lungu în 1946, **Ora 25,** iar numele de Virgil Gheorghiu sub care a fost publicat romanul, e fals. Pe autor îl chema Constantin-Virgil Gheorghiu. În România a existat un alt scriitor, un poet, cu numele de Virgil Gheorghiu. Preluîndu-i numele, era ca şi cum el ar fi fost şi poetul. De aici vine şi „cacialmaua" şi „farsa". Doi bibliografi onorabili, Florea Firan şi Constantin M. Popa, într-un studiu recent, **Literatura diasporei,** îl fac astfel pe autorul romanului **Ora 25** şi poet, atribuindu-i şi opera poetului Virgil Gheorghiu, fapt pe care autorul **Orei 25** l-a provocat prescurtându-şi numele! Să nu fi ştiut el de un poet cu numele Virgil Gheorghiu, contemporan cu el la Bucureşti? Noi doar am însemnat, cu tristeţe, ceea ce a constatat Cornel Ungureanu care, desigur, n-are nici o vină în toată povestea.

* * *

În revista **„Opinia naţională"** Dr. Augustin Deac semnează articolul: **„Monstruosul genocid din 1848 împotriva românilor transilvăneni"**. (Nr. 86, 20 martie 1995, p. 7). **„Pe noi** (românii) — spunea Avram Iancu — **ne-au răsculat nerecunoaşterea naţionalităţii în politică, tiraniile şi barbariile feudalilor şi aristocraţilor transilvăneni maghiari pe care poporul în această epocă nu le-a mai putut suferi"**.

Autorul arată că au fost şi voci maghiare care recunoşteau dreptul românilor la autodeterminare, dar guvernul lui Kossuth a trimis unităţi militare împotriva românilor răsculaţi în Munţii Apuseni, conduşi de Avram Iancu. Aşa s-a operat alipirea forţată a Transilvaniei la Ungaria. În judeţele de astăzi Covasna şi Harghita au fost **„rase de pe suprafaţa Transilvaniei, 230 de sate româneşti, peste 40 000 de români au fost înjunghiaţi, ucişi cu armele sau spânzuraţi, alte zeci de mii de români fiind bătuţi, schingiuiţi, torturaţi şi închişi"**.

Aşa s-a făcut „istoria", dacă asta mai poate fi numită istorie! Şi dacă asta mai poate fi evocată de foştii ocupanţi de atunci ca sursă de drepturi!

ANTONIE P.

Ajutor umanitar, la Mediaş

Receptivi, nu numai cu sfatul dar şi cu fapta, la necazurile semenilor noştri, credincioşii şi slujitorii Bisericii noastre ortodoxe, din Arhiepiscopia Sibiului, sub directa îndrumare a Înalt Prea Sfinţitului nostru Arhipăstor, Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Transilvaniei, au răspuns şi răspund cu măsuri practice la ajutorarea celor în suferinţă şi nevoi. Demn de amintit este Fondul Filantropic Eparhial. Pe lângă acesta credincioşii şi parohiile noastre au răspuns şi răspund la multe cereri ale celor în necazuri şi nevoi. La o asemenea cerere au răspuns favorabil credincioşii parohiilor ortodoxe române: Mediaş — Catedrală I, II şi III, oferind, prin hotărârea Consiliului Parohial şi aprobată de Înalt Prea Sfinţitul nostru Părinte Arhiepiscop şi Mitropolit Antonie Plămădeală, al Transilvaniei, credinciosului Cătană Dan din Mediaş, Str. 9 Mai, nr. 6, jud. Sibiu, suma de 800 000 lei (adică opt sute mii lei), ca ajutor pentru operaţia ce urmează să i se facă, în străinătate, pentru transplant de rinichi. Suma a fost virată, de la parohia ortodoxă română Mediaş — Catedrala I, în contul bolnavului, deschis la Banca Dacia Felix, filiala Mediaş. La această sumă se adaugă şi altele depuse personal, de către credincioşii noştri, în contul acestui bolnav.

Socotim acest ajutor ca o mică împlinire a poruncii Mântuitorului Iisus Hristos, de-a fi lângă durerile semenilor noştri, socotindu-l ca un ajutor direct adus Celui ce-a spus: „Bolnav am fost şi M-aţi ajutat!"

Protopop pr. Ioan Găban

„Sf. Ioan Gură de Aur" — Despre educaţia copiilor —

(Urmare din pag. a 3-a)

dori să trăiască copilul tău aici viaţă îndelungată (în plăceri) ci să trăiască acolo (în cer) viaţă fără de grijă şi fără de sfârşit.

Hărăzeşte-i lui lucrurile cele mari şi nu pe cele mici. Ascultă-l pe Pavel care zice „să fie crescuţi copiii în învăţătura şi frica Domnului" (Ef. 6, 4).

Sunt de folos exemple, şi nu vorbe, pilde şi nu îndemnuri, fapte şi nu idei. Acestea aduc împărăţia lui Dumnezeu, acestea dăruiesc lucrurile cele bune. Nu cultiva numai mintea (copilului) ci curăţeşte-i şi sufletul. Aceasta n-o spun însă ca să te împiedic să studiezi şi să-l înveţi aşa şi pe copilul tău ci să te învăţ să dai atenţie numai celor vrednice de învăţat. Să nu-ţi închipui cumva că învăţăturile ce vin din Sf. Scriptură sunt folositoare numai pentru cel ce este monah. Dimpotrivă aceste exemple sunt mult mai folositoare copiilor care se pregătesc pentru viaţă. Dar precum atunci când trimitem copiii noştri la şcoală, avem pretenţia să înveţe lecţiile lor, tot aşa să facem şi când îi trimitem la biserică, ba mai mult să-i însoţim chiar noi.

Pentru că nu-i de ajuns să-i îndemnăm pe alţii să meargă (la biserică). Noi înşine să-i luăm de mână şi să mergem acolo şi să ne străduim ca ei să păzească cele ce au auzit şi au învăţat. Şi părintele care va învăţa acestea va deveni mult mai bun şi va educa el însuşi mult mai bine, nu din alt motiv ci pentru că nu va vătăma pe copilul lui cu exemplul său rău.

Aşa se va îndrepta mult şi copilul său.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Aurel Jivi** — redactor adjunct; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

ABONAMENTUL pe un an: 5000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A. Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Fondator:
Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 142
SIBIU
1 şi 15 iunie
Nr. 21—24
1995

ÎNĂLŢAREA DOMNULUI

„Iar Domnul, după ce a vorbit cu ei, S-a înălţat la cer şi a şezut de-a dreapta lui Dumnezeu".
(Mc. 16, 20)

Prin negrăita şi nemărginita Sa purtare de grijă, Dumnezeu Tatăl a orânduit ca la anumite soroace ale vremurilor să se înfăptuiască lucruri mari şi minunate, din care să ţâşnească şi să se reverse cu rodnicie, noian de binefaceri pentru întreg neamul omenesc.

Aşa bunăoară, „la plinirea vremii", adică la timpul cel mai potrivit, cel mai de trebuinţă, S-a născut din Fecioara Maria, dumnezeiescul Prunc Iisus Hristos, Mântuitorul lumii (Lc. 2, 6—7).

În planul divin a fost rânduit ca acest „Unul născut" (Mt. 1, 25), mai presus de legile firii, tot la plinirea vremii, la opt zile după naştere să primească numele de „Emanuel", care se tâlcuieşte „Cu noi este Dumnezeu" (Mt. 1, 23) şi în conformitate cu legile Vechiului Testament, pruncul să fie tăiat împrejur.

După ce s-a botezat în râul Iordan, Mântuitorul a ieşit la propoveduirea în lume a Evangheliei, a suferit moartea pe Cruce pentru izbăvirea neamului omenesc din robia păcatelor, înviind din morţi a treia zi după şederea în mormânt.

La plinirea vremii, adică la patruzeci de zile după înviere, Mântuitorul Iisus S-a înălţat de pe pământ la cer. S-a reîntors din nou în patria Cerească, ca să ne trimită nouă pe Prea Sfântul Duh, pe Mângâietorul şi Sfinţitorul lumii, care va continua până la sfârşitul veacurilor opera de mântuire începută de Fiul lui Dumnezeu.

Sfinţii Evanghelişti Marcu (16, 19) şi Luca (24, 50—53) au înscris în Sfintele lor Evanghelii, împrejurările şi felul în care s-a săvârşit acest minunat fapt. Dumnezeiasca Înălţare s-a petrecut pe muntele Măslinilor, nu departe de Ierusalim, în prezenţa soborului apostolilor şi a solilor cereşti, Sfinţii îngeri. Când s-a născut Domnul Iisus Hristos, îngerii au adus vestea păstorilor „că s-a născut lumii Mântuitor" (Lc. 2, 11).

Acum la înălţare, Mântuitorul mângâie pe Sfinţii Apostoli, promiţându-le că nu vor rămâne singuri şi că Duhul Sfânt le va veni într-ajutor şi va fi pururea cu ei. Cu acest prilej Sfinţii Apostoli au primit înţelepte povăţuiri, dumnezeiasca binecuvântare şi pe când erau binecuvântaţi de Iisus, El s-a înălţat la cer (In. 14, 26; Lc. 24, 52—53).

„Printr-o astfel de înălţare — spune Sf. Ioan Gură de Aur — se pecetluieşte taina întrupării şi răscumpărării noastre şi redeschiderea drumului nostru de întoarcere spre lumea şi slava pe care

(Continuare în pag. a 2-a)

Preot Ioan Năftănăilă

CÂNTAREA CÂNTĂRILOR

— Trei mii de ani de frumuseţe —

Cântarea Cântărilor (sec. X—IX, înainte de Hristos) a pus multe probleme, atât exegeţilor Vechiului Testament, cât şi celor ai Noului Testament. Un punct de vedere comun ar putea fi văzut doar în faptul că textul a fost totuşi reţinut de marii exegeţi de dinainte de Hristos în canonul Vechiului Testament, fiind primit apoi şi în ceea ce s-a adunat global sub forma Sfintei Scripturi, adică în Biblia Vechiului şi Noului Testament, acordându-i-se încă odată atributul canonicităţii. Decizia n-a fost uşoară şi nici lipsită de mari controverse. Ea a izbutit totuşi să se menţină în ceea ce se numeşte **canonul biblic.** Interesant este faptul că, motivele care au dus la decizia menţinerii, n-au fost aceleaşi pentru canoniştii Vechiului Testament şi cei ai Noului Testament.

În Vechiul Testament **Cântarea Cântărilor** a fost socotită o carte alegorică. Altfel, textul ei laic (cuvântul Dumnezeu nici nu e amintit) ar fi trebuit să ducă la excluderea cărţii din canonul biblic. În acest sens, dragostea dintre bărbat şi femeie a fost socotită a sugera raportul dintre Dumnezeu şi Israel sau peripeţiile Exodului spre Ţara Făgăduinţei.

În Noul Testament tot alegoria i-a salvat rămânerea în cuprinul Sfintei Scripturi, dar, de data aceasta, teza acceptată n-a mai fost raportul dintre Dumnezeu şi Israel, ci raportul dintre Hristos şi Biserică, socotit ca o viziune profetică despre viitorul în care avea să vină Mesia. Adică e o prefigurare a Bisericii ca mireasă a lui Hristos.

E greu de spus în ce măsură, luaţi în parte, exegeţii au convingeri depline. Profesorul român Popescu-Mălăieşti, o autoritate în teologia românească, spune că **„e foarte posibil** (ca autorul) **să fi avut în mintea lui, luminată de duhul divin, şi această chestiune viitoare"** (venirea lui Mesia şi întemeierea Bisericii). E foarte posibil! Profesorul Nicolae Neaga de al cărui studiu ne folosim (Sibiu 1931), nu poate nici el găsi o altă explicaţie a prezenţei Cântării Cântărilor în canonul biblic, decât tot **„alegoria de conţinut supranatural". Dar** adaugă îndată: **„deşi nici explicările alegorice nu se pot aplica peste tot".** În cele din urmă se întoarce totuşi la **„alegoria teocratic-mesianică".**

Textul e uneori atât de laic, încât exegeţii îşi rezervă, cu timiditate, şi anumite îndoieli. Cei ce şi-au tranşat hotărât îndoielile, considerând **Cân-**

(Continuare în pag. a 2-a)

† ANTONIE PLĂMĂDEALA
Mitropolitul Transilvaniei

Sfânta Liturghie — Marea Iubire (XVIII)

TAINĂ ŞI COMUNIUNE

„Şi nu ne duce pe noi în ispită", este a şasea cerere pe care Iisus Mântuitorul ne-a învăţat, în rugăciunea TATĂL NOSTRU, ca să o îndreptăm către Dumnezeu, pentru ocrotirea părintească, în vâltoarea acestei vieţi, cum se exprimă atât de intuitiv, una din cele mai expresive cântări funebrale, ale Bisericii Ortodoxe: „Marea vieţii văzând-o înălţându-se de **viforul ispitelor,** la limanul Tău cel lin alergând, strig către Tine: scoate din stricăciune viaţa mea, mult Milostive".[1]

Şi Biserica, mama noastră duhovnicească, cea care ne-a născut prin taina Sfântului Botez, la o nouă viaţă, ne îndeamnă prin rugăciunile ei, să cerem şi ajutorul Maicii Domnului, pentru a fi scăpaţi din ispite: „O, Maică prea lăudată, care ai născut pe Cuvântul, Cel ce este mai sfânt decât toţi sfinţii, primind acest dar de acum, izbăveşte de **toată ispita** şi scoate din munca ce va să fie, pe toţi cei ce-ţi cântă ţie: Aliluia".[2]

Ce este ispita? O încercare diferită, prin care trece fiecare om, în urcuşul lui spre mântuire. Ispita în sine nu este păcat, ci acceptarea ei, consimţirea este păcat! Este momeala din care cine muşcă se prinde în plasa răului.

După cum nimeni nu este fără păcat,[3] tot aşa nimeni nu este scutit de ispită. Ea, nu vine de la Dumnezeu, căci El nu ispiteşte pe nimeni, respectând toată libertatea pe care ca Tată a dat-o fiilor. De aceea, Sfântul Apostol Iacov scrie că: „Nimeni să nu zică, atunci când este ispitit: De la Dumnezeu sunt ispitit, pentru că Dumnezeu nu este ispitit de rele şi El însuşi nu ispiteşte pe nimeni. Ci fiecare este ispitit când este tras şi momit de însăşi pofta sa. Apoi pofta, zămislind, naşte păcatul, iar păcatul odată săvârşit aduce moarte".[4]

De unde vine ispita? De la diavolul, care de la căderea lui în întuneric, „umblă răcnind ca un leu, căutând pe cine să înghită",[5] iar sfântul apostol Pavel atenţionează „să nu ne lăsăm covârşiţi de Satana (potrivnicul, vrăjmaşul), căci gândurile lui nu ne sunt necunoscute".[6] De aceea, pe lângă necontenita priveghere, e necesară îndreptarea gândului către Dumnezeu, prin rugăciune fierbinte. Şi rugăciunea stăruitoare, făcută cu pocăinţă, îndepărtează ispita, sau chiar o paralizează. Sfântul Isac Sirul spune: „Dacă toţi suntem păcătoşi şi nimeni nu e deasupra ispitelor, nici una dintre virtuţi nu e mai mare ca pocăinţa".[7] Ea ne ajută să biruim încercarea care ne vine de la cel rău şi este îngăduită de Dumnezeu. Ispita vine şi din prea marea încredere în sine, dar se

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. Nichifor Todor

1 Aghiasmatar cit., peasna 6, p. 197.
2 Ceaslov, cit.: Acatistul Bunei-vestiri, Condacul al 13-lea, p. 276 (ed. din 1970, p. 268).
3 I In. 1,8.
4 Iac. 1, 13—15.
5 I Petru 5, 8.
6 II Cor. 2, 11.
7 Vezi la Dumitru Stăniloae: Trăirea în Dumnezeu, op. cit., p. 141.

Să cinstim memoria Eroilor

În ziua de 1 iunie, ziua Înălţării Domnului, poporul român sărbătoreşte şi Ziua Eroilor neamului nostru românesc, care pe câmpurile de luptă din sud, est şi vest au oferit mari şi înălţătoare exemple, prin jertfa lor pentru independenţa şi integritatea ţării noastre.

Revoluţia din decembrie 1989 ne-a dat posibilitatea de a reveni la vechea tradiţie a poporului român de a sărbători cu adâncă pioşenie pe toţi eroii patriei, în această zi de Înălţare. Ei sunt cei care prin jertfa lor au ridicat prestigiul oştirii române spre cele mai înalte culmi, atât în primul cât şi în al doilea război mondial, garantându-ne existenţa şi independenţa.

Recunoştinţa noastră a fost concretizată prin:

— Aşezarea lor în cimitire separate de eroi;
— Ridicarea de monumente în diferite localităţi;
— Ridicarea de troiţe la diferite răspântii;
— Atribuirea de nume de eroi unor străzi;
— Sărbătorirea Zilei Eroilor pe tot cuprinsul Patriei;
— Diferite expuneri de fapte de arme, şi conferinţe în şcoli, în case de cultură, în întreprinderi şi în unităţile militare.

Timp de 45 de ani regimul comunist a încercat să schimbe adevăratul mers al istoriei, căutând să aştearnă sub vălul uitării pe cei ce s-au jertfit pe câmpurile de luptă, mergând până acolo încât au înlocuit crucile creştine de la mormintele celor căzuţi în crâncenele bătălii cu bare din beton, pentru a lovi şi pe această cale în tăria credinţei poporului român.

După revoluţie s-a căutat să se revină la tradiţia noastră creştinească. Şi în Cimitirul Eroilor din Dumbrava Sibiului, unde se odihnesc o mare parte din camarazii noştri de luptă, s-a ridicat o troiţă, în semn de adâncă recunoştinţă a noastră, a celor de azi, confirmând astfel caracterul creştin al oştirii române, aşa cum a prevăzut-o şi poetul Andrei Mureşanu în al său **„Răsunet"**, prin cuvintele: „Preoţi cu crucea-n frunte, că oastea e creştină....".

În luptele duse de armata română în cele două războaie mondiale zeci de mii de ostaşi, de toate gradele, şi-au jertfit viaţa pentru existenţa poporului nostru.

Din a doua parte a celui de al doilea război mondial amintesc câţiva sibieni eroi, căzuţi în luptele duse de unităţile Diviziei 18 infanterie din Sibiu:

— Colonel Popa Petre, comandant Reg. 90 inf., căzut la 15.10.1944;
— Caporal Toader Ion, originar din Ocna Sibiului, comandant grupă mitraliere, căzut la 21.10.1944;
— Maior Prică Vasile din Tilişca, comandant batalion, căzut la 25.01.1945;
— Subloc. Ludu Mircea, ofiţer cu operaţiile la regt. 90 inf., căzut la 15.10.1944;
— Serg. major Dejeu Gheorghe comandant pluton, căzut la 10.09.1944;
— Subloc. Dincă Vasile, comandant pluton, căzut la 19.11.1944;
— Serg. T. R. Boieriu Nicolae comandant de grupă;
— Subloc. Sadoveanu Mihu Paul moare grav rănit în spitalul de campanie din Alba-Iulia a treia zi de la internare. (Era student, ofiţer de rezervă, fiul marelui nostru prozator Mihail Sadoveanu).

Pentru toţi eroii neamului păstrăm în sufletele noastre de bătrâni ostaşi durerea şi recunoştinţa, cu toată sinceritatea, căci nu trebuie să uităm, că sinceritatea este cea mai perfectă formă a recunoştinţei.

Eroii au dreptul la această recunoştinţă veşnică, pentru că şi-au dat, în lupte sângeroase, suprema jertfă. Ceea ce suntem noi azi o datorăm lor şi ca atare lor le aparţine cinstea, onoarea şi gloria, în primul rând şi numai apoi supravieţuitorilor.

Aceşti eroi pentru noi nu sunt morţi, ei trăiesc în veşnicie şi sunt mândria neamului românesc. Cu aşa eroi un neam e greu să piară.

Ioan Cristea
veteran de război

Regretatul Episcop al Armatei Dr. PARTENIE CIOPRON

Toamna anului 1948 se lăsa cu o ceaţă densă, pe fundalul speranţelor sleite de foamete şi boli, culminând cu ocupaţia străină a unei puteri nesăţioase în rapt, execuţii şi deportări spre nesfârşitele Maidanek-uri siberiene. În fapt de seară, când şi soarele se ascunsese, la mânăstirea „Sfântul Ioan" din Suceava poposea, spre a-şi afla adăpost, cel ce fusese popularul Episcop al Armatei, dr. Partenie Ciopron. I se prezervase scaunul de egumen al acestui sfânt aşezământ. Era vorba, în fapt, de un refugiu nedeclarat. Aşa îşi începea o viaţă nouă ierarhul admirat de toată suflarea românească pe parcursul ultimului război mondial când s-a aflat în mijlocul Armatelor Române pentru a le sluji, a le îmbărbăta, a-i ajuta pe răniţi, a-i înmormânta pe eroii căzuţi la datorie, chemând în ajutor Puterile Cereşti.

Născut în com. Păltiniş, jud. Botoşani, în 1896, copilul Ciopron Petre provenea dintr-o familie trăită în sunetele clopotelor bisericii. Absolvind şcoala primară din satul natal, merge la Iaşi pentru a urma vestita Şcoală de Cântăreţi Bisericeşti. Însă traseul idealurilor lui a fost întrerupt de evenimente ce angajau soarta neamului românesc. La doi ani după izbucnirea primei conflagraţii mondiale, România, prin Declaraţia din 27 august 1916, in-

(Continuare în pag. a 3-a)

Arhid. Prof. Foca Pavel
Veteran de război, decorat pe frontul de luptă

Pentru eroii noştri

Voi, cei ce ţărâna
Cu sângele vostru
Mai rodnic-o faceţi
În oameni şi-n gând

A voastre morminte
Ca moaştele sfinte
Noi le cinstim cu flori
Şi cu-aducerea aminte

V-aţi jertfit viaţa
Să ne-aduceţi bine
Slobozi să se-nchine
Sărmanii creştini

Schiturile toate
Care au fost prădate
Să le populeze
Iar călugări buni

Pentru neamul nostru
Multă pătimire
Aţi răbdat eroic
Râvnind vremuri noi.

Ne-aţi adus în ţară
Nouă primăvară
Zorii de lumină
Pe cer aţi aprins.

Pentru vitejie
Noi cu mulţumire
Sfânta pomenire-n cânt
Vi-o prăznuim!

Maica Teodosia Laţcu

Îndatoriri şi responsabilităţi ale preotului, astăzi

— Educaţia religios-morală a tineretului —

Este de prisos să spunem că în regimul totalitar şi ateu alăturarea celor doi termeni: preot şi tineret era socotită o contradicţie în sine. Se împiedica pe orice cale ca tinerii şi copiii să aibă legătură cu Biserica şi cu slujitorii altarelor.

Cu prilejul marilor sărbători, când familiile căutau totuşi să-şi aducă şi copiii la slujbă, în virtutea tradiţiei creştine, care n-a putut fi stinsă de tot, şcoala, organizaţiile de copii şi tineret aveau datoria, trasată strict pe linie de partid, de a organiza diferite acţiuni, care să-i împiedice pe tineri de a participa la astfel de evenimente cu caracter religios.

Referirile la religie, călugări şi preoţi erau totdeauna negative, astfel încât să se inoculeze în sufletele tinerilor ideea că este nedemn să aibă vreo preocupare sau legătură cu tot ceea ce ţine de domeniul credinţei şi al evlaviei.

Preoţii zeloşi, care au socotit că, în pofida interdicţiilor, au o responsabilitate înaintea lui Dumnezeu de a se ocupa şi de copii şi de tineret, în general, în lucrarea lor pastorală-misionară, au fost atenţionaţi să renunţe la zelul lor, iar dacă s-au dovedit persistenţi, au fost sancţionaţi, găsindu-se evident cu totul alte motive, care să stea la baza sancţionării lor.

Revoluţia din 1989 a pus capăt acestei triste şi păgubitoare stări de lucruri. Şcoala a încetat de a se mai afla în totală opoziţie faţă de Biserică. „Religia" a devenit, cum a fost şi până în 1948, obiect de învăţământ, iar slujitorii cultelor au şi această sarcină de a preda „Religia" la ciclul elementar şi la cel liceal, deocamdată numai în cazul liceelor pedagogice.

Suntem însă numai la început de drum. Este dificil să putem vorbi de o schimbare spectaculoasă în societatea românească. Se observă mai degrabă o accentuată criză pe planul conduitei şi moralităţii. Libertatea de care dispun tinerii a fost greşit înţeleasă şi ca urmare şi din nefericire, în cazurile de abateri morale, care sunt foarte frecvente, se constată implicarea mai ales a persoanelor tinere. Violurile, tâlhăriile, scandalurile şi crimele au ca autori de cele mai multe ori tineri refractari ideii de autoritate, lege, morală, credinţă.

În imaginile pe care le vedem frecvent la televiziune şi care reflectă aspecte din activitatea penitenciarelor, se poate sesiza cu uşurinţă că între cei care populează astfel de aşezăminte, numărul predominant este al tinerilor. Au crescut îngrijorător şi cazurile minorilor delicvenţi iar copiii străzii au devenit o serioasă problemă.

În astfel de împrejurări, întrebarea care se pune este: ce-i de făcut şi desigur, care sunt factorii care trebuie să se implice în redresarea morală a societăţii şi, în primul rând a generaţiei tinere.

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. prof. Dumitru Abrudan

Mesajul luminii

... Lumina nu trebuie pusă sub obroc. Aşa am învăţat de la Mântuitorul Hristos şi aşa ne spune şi simţul nostru interior despre lucrurile care luminează şi cu care venim în contact. Dar orice lucru luminează, conţine o taină ce este pusă spre a fi descifrată, conţine un mesaj. Descifrând taina, atât cât ne este cu putinţă, afirmând mesajul şi punându-l în valoare, noi facem o mărturisire despre acel lucru, aşa după cum faptul de a pune o lumină în sfeşnic este o mărturisire despre acea lumină.

Orice fapt, eveniment, stare, care ne înalţă sufleteşte, care ne produce bucurie, nu se poate să nu devină obiect de mărturisire.

Astfel, dacă privim cu atenţie, remarcăm că în jurul nostru, totul e mărturisire.

O haină mărturiseşte despre cel ce a făcut-o; o casă despre stăpânul ei, cât este de gospodar; universul, despre Dumnezeu, cum şi psalmistul remarcă: „Cerurile spun slava lui Dumnezeu şi facerea mâinilor Lui o vesteşte tăria" (Psalm 18, 1).

Iisus însuşi mărturiseşte despre Tatăl, oamenii mărturisec despre ei şi despre trăirile lor.

Deci, cum spuneam, totul în jurul nostru e mărturisire. A fi deci mărturisitor este o caracteristică, o necesitate firească, o obligaţie naturală a omului ...

Preot Dr. Theodor Damian

Cântarea cântărilor

(Urmare din pag. 1)

tarea Cântărilor pur şi simplu o carte laică, au avut de întâmpinat rigorile alegoriştilor.

Dintre evrei, învăţatul rabin Şamai, contemporan cu Hristos, era pentru interpretarea literală. O carte **despre dragoste.** Nu am investigat literatura iudaică de specialitate ca să văd cum a fost tratat Şamai!

Un exeget iudaic mai târziu (135 după Hr.), rabi Akiba o consideră însă o carte alegorică şi interzice lectura ei la nunţi, cum probabil era obiceiul.

Un creştin însă, de mare suprafaţă în vremea lui, Teodor de Mopsuestia (350—428), mergând tot pe linia interpretării istorice-literale — o dragoste între Solomon şi Sulamita, căreia cel dintâi i-a dedicat un poem — a suferit o condamnare din partea unui sinod ecumenic (al cincilea) ţinut la Constantinopol în anul 553. Sinodul a apreciat că dacă ar fi aşa, adică un simplu poem de dragoste, el ar conţine **„lucruri urâte pentru urechile creştinilor".**

Tot spre o interpretare literală, apreciind că poemul exaltează candoarea în dragoste, merge şi Johann Gottfried Herder (1778).

Cu o condamnare, tot pentru interpretare literală, s-a ales şi reformatul Sebastian Castelio, pe care Calvin l-a alungat din Geneva. Mulţi alţii au mers totuşi pe interpretarea literală, unii nuanţând-o prin aprecierea că, în **Cântarea cântărilor** se glorifică dragostea pură, în opoziţie cu cea senzuală şi vulgară, şi se afirmă **superioritatea monogamiei faţă de poligamie.** Şi în asemenea se elogiază căsătoria, fidelitatea. Şi în această interpretare textul e, totuşi, considerat laic, un poem dramatic (Iacobi, H. Ewald, E. Meyer, Renan ş.a.).

Interpretarea alegorică a câştigat în cele din urmă adeziunea oficială. S-a pornit de la faptul că în Noul Testament Iisus Hristos e de multe ori numit mire, iar Biserica e numită mireasă (Matei IX, 19; Ioan III, 29; II Cor. XI, 12; ş.a.). Slujba tainei cununiei e adesea introdusă prin cântarea **„Vino, vino din Liban mireasă",** text chiar din **Cântarea Cântărilor** (VI, 8), dar cu acest prilej, fiind vorba de cununie, plasarea Cântării în acest context e mai degrabă literală, decât alegorică. Atât numai că însăşi cununia e interpretată de Sfântul Pavel ca şi uniunea dintre Hristos şi Biserică, deci tot spre alegorie se înclină.

Aşa vor interpreta prezenţa **Cântării cântărilor** în canonul biblic şi Origen (a scris două volume despre aceasta) şi Sf. Ciprian, şi Sf. Atanasie, şi Sf. Vasile cel Mare, şi Sf. Grigore de Nisa şi alţii, iar din Biserica Apuseană Grigore cel Mare şi Beda Venerabilul. Tot spre alegorie merg Fericitul Ieronim şi Fericitul Augustin. Teologii moderni, ortodocşi şi catolici, şi-au însuşit interpretarea devenită tradiţională, alegorică. Şi nu cred că doar din conformism şi comoditate.

Alţi cercetători dau cărţii o interpretare **mariologică:** Rupert von Deutz (1070—1129), Bernard de Clairvaux (1090—1153) care scrie peste 80 de omilii despre aceasta, şi mulţi alţii. Aceste interpretări şi altele, se pot găsi în introducerea lui Ioan Alexandru la traducerea făcută de el **Cântării Cântărilor** (Buc., 1977).

Doamna Zoe Dumitrescu-Buşulenga interpretează chemările dragostei dintre mire şi mireasă, ca fiind **„preţioase piese lirice",** fără a fi clar dacă înclină spre interpretarea literală. Consideraţiile sale mi se par interesante şi îndrumătoare spre alegorie şi, nu cred că e o adaptare modernă la interpretări teologice deja sugerate de alţii mai înanite. Merită citate consideraţiile sale din introducerea la textul **Cântării Cântărilor** tradus de poetul Ioan Alexandru: Chemarea reciprocă a sufletelor îndrăgostite „îngăduie transcenderea frumuseţii imaginilor, a tipului de sensibilitate vorbind despre iubirea ipostaziată într-o lume a unui moment istoric, a unei societăţi, în haina liriciii vechilor evrei. Privirea aruncată asupra iubirii se duce dincolo de aspectele ei imediate, ca şi privirea aruncată asupra frumuseţii. Ca în marea poezie a lumii, aici nu mai e vorba de simple figuri de retorică, ci de **simboluri care revelă adâncimile arhetipale, unice, esenţiale ale iubirii"** (s.n.).

S-ar putea crede că de fapt e o ingenioasă întoarcere, totuşi, la o interpretare literală, dacă ar fi vorba doar de **„adâncimile arhetipale",** dar cele din **Cântarea Cântărilor** sunt totuşi **„simboluri",** alegorii, socotind că în cazul acesta termenii sunt sinonimi.

Ca şi toate celelalte scrieri din Sfânta Scriptură, **Cântarea cântărilor** e un poem de mare frumuseţe. Metafora e aici la ea acasă. Puţine cărţi mai folosesc metafora în aşa măsură, şi de o mai frumoasă calitate decât **Cântarea cântărilor,** chiar dacă metaforele sunt preponderent rurale, pastorale. Acestea erau cele mai la îndemână autorului şi, poate, la acea vreme nu prea avea de unde alege. Să nu uităm că Solomon a fost rege cu aproape zece secole înainte de Hristos.

Cât despre alegorie, să ne amintim că ea a fost folosită de profeţii mesianici, vechi şi ei. Şi-apoi mai este ceva: metaforele solomonice sunt decente. Oare să mai apelăm la unele comparaţii baudelairiene sau argheziene, spre a demonstra decenţa autorului **Cântării cântarilor?** Nici flori de mucigai, nici flori ale răului. În **Cântarea cântărilor** există o puritate a acelor detalii care sub pana altora devin vulgare. Şi de ce ne-am mira? Dumnezeu şi-a voit creaţia pură şi El a înzestrat-o cu frumuseţi şi forţe de atracţie omeneşte inexplicabile. Dar puritatea lor originară e în afară de orice îndoială. Şi ea intră în viziunea originară a Creatorului care şi-a înzestrat creaţia cu ceea ce urma să-i asigure, frumos şi precis permanenţa. S-ar putea spune că în carte există pasiuni. Da, dar nu patimi. Iubirea e un dar originar aşezat de Dumnezeu în creaţia Sa. Evident, o frunză acoperă şi la protopărinţi anumite părţi ale trupului, în viziunea artiştilor mai ales, dar şi alte funcţiuni ale trupului reclamă discreţie. Aceasta nici nu împiedică, nici nu contrazice puritatea. Totul trebuie văzut cu ochi curat. Pudoarea, chiar dacă a apărut ca urmare a unui eveniment care a depins de voinţa oamenilor, ea a apărut totuşi în Rai, şi a fost un semn al acomodării la o nouă situaţie şi a unui nou fel de respect. Abia atunci Adam şi Eva şi-au dat seama că sunt goi. Atunci a apărut frunza. Ea a fost o treaptă spre restaurarea purităţii. Şi aici suntem în mare măsură în istoria une alegorii originare care mai rămâne încă ascunsă printre tainele pe care şi le-a rezervat Dumnezeu.

Poate că şi alegoria care se ascunde sub cuvintele şi în cuvintele **Cântării cântărilor** e din aceeaşi substanţă originară care solicită bunăvoinţa transcenderii materiei metaforei. Poate că rabi Akiba exagera puţin când interzicea citirea la nunţi a **Cântării cântărilor.** La nunta sa el însuşi îi va fi vorbit, poate, alesei lui în termenii poemului. Dar probabil el s-a gândit şi la trebuinţa unei fireşti discreţii în anumite privinţe, şi apără mai ales alegoria cărţii.

Solomon (nu intarăm aici în detaliile problemei autorului!) a alcătuit **Cântarea cântărilor,** exaltând viaţa, dragostea şi frumuseţea. Pe creator şi opera Sa, chiar dacă nu-l pomeneşte, îl face prezent în sufletul cărţii, căci se va spune în Noul Testament că **„Dumnezeu este dragoste".** Dar tot Solomon a scris şi **Eclesiastul.** Dacă în **Cântarea cântărilor** şi-a dat frâu liber bucuriei de a exista, sentimentul din **Eclesiast** e motivat foarte bine de tristeţea dispariţiei. Cărţile trebuie citite pe rând, precum e şi succesiunea vieţii şi a morţii în destinul pământesc al oamenilor.

Sfânta Liturghie — Marea Iubire

(Urmare din pag. 1)

poate alunga prin smerenie. Iată de pildă, Părintele Avacum de la Sfânta Mânăstire Lavra, decedat în anul 1979, aflându-se sihăstrind în pustia Siglei (în Muntele Athos) „se ruga cu şiragul de mătănii sus pe o stâncă şi deodată a apărut în faţa lui diavolul ca înger al luminii şi i-a spus: Avacume, Avacume, Dumnezeu m-a trimis să te iau în rai, pentru că tu eşti deja înger. Hai să zburăm! Bătrânul Avacum încurcat şi speriat i-a răspuns: Dar cum să zbor? Eu nu am aripi ca tine. Iar aşa-zisul înger, i-a spus: Şi tu, Avacume, ai aripi, ai devenit înger, dar nu le vezi. Atunci bătrânul Avacum şi-a făcut o cruce cu smerenie şi a spus: Maica Domnului, cine sunt eu ca să zbor? N-a apucat să-şi termine cuvântul şi a văzut cum aşa-zisul înger se transforma dintr-o dată într-o capră urâtă, cu aripi de liliac şi zboară în josul prăpastiei către mare şi dispare. Îngrozit bătrânul Avacum, mulţumindu-i Maicii Domnului că l-a apărat, ...a plecat la mânăstirea Lavra".[8]

Şi câte încercări nu vin peste om şi câte nu-i trec prin minte, în mod haotic, mai ales că „mintea omului stă între Sfintele Puteri şi cetele diavoleşti. Şi îndată ce el simte că-l ispitesc diavolii din stânga, (dacă) aleargă la Iisus prin rugăciune, atunci se bucură de Sfintele Puteri şi biruinţa-i de partea noastră. Iar dacă vom sta de vorbă cu gândurile şi ne îndulcim cu ele, tot timpul stăm de vorbă cu diavolul".[9] Mântuitorul a avertizat pe ucenicii Săi, şi prin ei, întreaga suflare omenească, zicând: „Priveghiaţi şi vă rugaţi, ca să nu intraţi în ispită. Căci duhul este osârditor, dar trupul neputincios".[10] Omul trece uneori prin momente de grea cumpănă, când ispita îl poate răpune, dacă nu priveghează cu adevărat.

Ispita este îngăduită de Dumnezeu, pentru verificarea şi întărirea credinţei noastre, aşa cum Dumnezeu a îngăduit ca dreptul Iov să fie ispitit de diavolul, în tot ce avea el, doar mai puţin viaţa lui[11] şi Iov a biruit ispita atât de cumplită, prin credinţă şi prin răbdare, fără să cârtească împotriva lui Dumnezeu. Sfântul Apostol Pavel scrie că: „Nu va cuprins ispită care să fi fost peste puterea omenească... Credincios este Dumnezeu; El nu va îngădui ca să fiţi ispitiţi mai mult decât puteţi, ci odată cu isptia va aduce şi scăparea din ea, ca să puteţi răbda".[12] Şi aceasta, pentru că Dumnezeu, din Marea Sa Iubire, şi-a asumat firea omenească, pentru ca El însuşi să sufere pentru noi şi pentru păcatele noastre. „Căci prin ceea ce a pătimit, fiind El însuşi ispitit, poate şi celor ce se ispitesc să le ajute".[13] Şi acest ajutor vine de la Dumnezeu atunci când omul are credinţă şi se luptă cu răbdare şi stăruinţă. „Domnul poate să scape din ispite pe cei credincioşi, iar pe cei nedrepţi să-i păstreze, ca să fie pedepsiţi în ziua judecăţii. Şi mai vârtos pe cei ce umblă după îmboldirile cărnii, în pofte spurcate şi disprepuiesc domnia cerească. Îndrăzneţi, îngâmfaţi..."[14]. Sfântul Maxim Mărturisitorul zice: „Chipul ispitelor e îndoit; unul e din plăcere, iar altul din durere. Cel dintâi e ales de bună voie, iar celălalt fără voie. Primul e născătorul păcatului şi de el ni s-a poruncit să ne păzim (Mt. 26, 41), iar celălalt e pedepsitorul păcatului, chinuind prin dureri şi necazuri dispoziţia iubitoare de păcat".[15]

Şi Mântuitorul Iisus Hristos deşi era fără păcat, a fost ispitit şi de diavol şi de oameni. Astfel, după postul de patruzeci de zile, din pustia Carantaniei, Iisus de trei ori este ispitit de diavolul, încercare încheiată cu un eşec zdrobitor pentru vicleanul ispititor, căruia „Iisus i-a zis: Piei, Satano, căci scris este: „Domnului Dumnezeului tău să te închini şi Lui singur să-I slujeşti".[16]

În activitatea Sa mesianică, Mântuitorul a fost ispitit şi de Petru, care a vrut să-L împiedice a-şi duce la îndeplinire opera Sa de răscumpărare, fapt pentru care Domnul mustră pe Petru, zicând: „Mergi înapoia Mea, Satano! Sminteală Îmi eşti; că nu cugeţi cele ale lui Dumnezeu, ci cele ale oamenilor" (Mt. 16, 23).

Ispită a fost când mulţimile hrănite de El, cu cele cinci pâini şi doi peşti, au voit să-L proclame apoi Rege, când a intrat în Ierusalim, călare pe mânzul asinei, smerit, spre a împlini proorociile (In. 12, 12—15). **Ispită** a fost şi acuzaţia că scoate demonii cu Belzebul (Mt. 12, 24), îndeosebi din partea fariseilor, a cărturarilor, irodienii şi saduceii, în diferite împrejurări, cu banul dajdiei, etc. De aceea, le spune: **„Ce Mă ispitiţi,** făţarnicilor? (Mt. 22, 18 ss). De asemenea a fost **ispitit** de căpeteniile iudeilor, când era pe cruce, cerându-i să se coboare de pe cruce, ca să creadă în El (Mt. 22, 31).[17]

Deci, cu atât mai mult, noi, oamenii de rând, trebuie mereu să fim în gardă, de pază la porţile minţii, ale inimii şi ale sufletului, „luând seama la tine însuţi, ca să nu cazi şi tu în ispită".[18]

Iată dar că vicleanul diavol nu se ruşinează să ispitească tot ce-i stă în cale. Mai mult, se poate spune că „oamenii cei mai bântuiţi de ispite sunt cei care se tem mai mult de Dumnezeu şi fac voia Lui. Căci Satana nu ispiteşte pe cel ce-l are în mână, ci pe acela care-i scapă, sau îi zădărniceşte planurile lui. Sfântul Efrem Sirul a văzut în vedenie, tolănit pe ziduri, la poarta unei cetăţi, pline de desfrâu, un singur diavol, care nu făcea altceva decât să se sucească leneş, când pe de o parte, când pe alta. În schimb, în pustie a văzut un viespar întreg de diavoli dând târcoale în jurul unui singur pustnic îmbunătăţit. **Unde ispita bântuieşte mai aprig, se poate spune, că şi virtutea este mai mare".**[19]

Valurile mari se ridică unde-i şi apa adâncă. Într-o băltoacă nu se stârneşte furtună! Ispitele sunt un fel de barometru al credinţei. Ele nu trebuie căutate, ci întâmpinate şi biruite prin statornicia în credinţă, luptă continuă şi cu priveghere „ca la graniţă", mereu apelând la mila lui Dumnezeu. „Cununa fără încercare nu se poate; — zice Sfântul Ioan Gură de Aur — nici răsplată fără luptă".[20] Şi încă ce fel de luptă?! Dacă orice luptă produce dureri şi suferinţă şi-l scoate pe om din starea de comoditate şi-l face „străjer" al sufletului său, atunci „noi trebuie să luptăm cu suferinţa stăpâniţi de gândul că putem să nu cădem în ispită şi dacă vom cădea suntem vinovaţi. Dacă vom lupta astfel nu vom cădea".[21] Lupta noastră cu ispita este ca şi lupta cu un şarpe. Dacă nu-i distrugi capul te încolăceşte şi te muşcă. Nu este bine să te joci cu el! Şi lupta omului cu ispita nu trebuie redusă la o hărţuială timidă, cu concesii şi reveniri. E necesar un adevărat asalt sufletesc. Omul trebuie să-şi mobilizeze atunci întreaga lui energie, „pe moarte şi pe viaţă", strigând după ajutor: „Doamne, ajută-mi!", „Doamne, nu mă lăsa"! Aceasta este semnificaţia a ceea ce cerem lui Dumnezeu: **„şi nu ne duce pe noi în ispită",** adică, nu ne lăsa, Doamne, să cădem pradă ispitei pe care o întâmpinăm, sau încercării Tale, Doamne! Adică „să nu ne lase să fim ispitiţi de voia noastră şi de pofta noastră, căci din căderea într-o astfel de ispită se naşte moartea. Psalmistul zicea: „Cercetează-mă, Doamne, şi mă cearcă" (Ps. 25, 2). De aceea, dreptul face amândouă cererile. Pe de o parte cere să fie ispitit (cercat) cu îngăduinţa lui Dumnezeu, spre probare în vederea mântuirii; pe de alta cere să nu fie ispitit de voia şi de pofta sa spre pieirea sufletului".[21a] Sfântul Apostol Pavel scria că: „În lupta voastră cu păcatul, nu v-aţi împotrivit încă până la sânge. Şi aţi uitat îndemnul care Vă grăieşte ca unor fii: „Fiul meu, nu dispreţui certarea Domnului, nici nu te descuraja, când eşti mustrat de El, căci pe cine-l iubeşte Domnul, îl ceartă, şi biciuieşte pe tot fiul pe care-l iubeşte... Căci care este fiul pe care tatăl său nu-l pedepseşte?".[22]

Sfinţii apostoli considerau ispitele ca o bucurie, ele fiind prilej de curăţirea credinţei. „Întru aceasta vă bucuraţi măcar că acum ar trebui să fiţi trişti, încercaţi fiind de multe feluri de ispite pentru puţină vreme. Pentru că credinţa voastră încercată, mult mai de preţ decât aurul cel pieritor, dar lămurit prin foc, să fie găsită spre laudă şi spre slavă şi spre cinste, la arătarea lui Iisus Hristos".[23] Şi mai mult, „Mare bucurie să socotiţi, fraţii mei, când căderi în felurite ispite ştiind că încercarea credinţei voastre lucrează răbdarea".[24] Şi numai „prin răbdarea voastră — a zis Mântuitorul — veţi dobândi sufletele voastre".[25] Nici o luptă fără răbdare nu poate asigura biruinţa finală. Sfântul Efrem Sirul ne îndeamnă la rugăciune... „Iar duhul curăţiei, al gândului smerit, **al răbdării** şi al dragostei, dăruieşte-l mie, slugii Tale...".

---

8 Pateric Athonit, Trad. de Prof. Florian Stroe, Col. Anastasia, Bucureşti, 1995, p. 115—116.

9 Arhim. Ioanichie Bălan: Ne vorbeşte Părintele Cleopa I, Huşi, 1995, p. 42.

10 Mc. 14, 38 şi Lc. 22, 40.

11 Biblia, cit., ed. 1988, Iov, cap. 1—42, p. 534—564.

12 I Cor. 10, 13.

13 Evr. 2, 18.

14 II Petru, 2, 9, 10.

15 Filocalie II, cit. p. 284.

16 Mt. 4, 1—10.

17 Preot Dr. Ioan Mircea: Dicţionar al Noului Testament, cit. p. 222—223.

18 Gal. 6, 1.

19 Învăţătura de credinţă ortodoxă, cit., p. 217. Vezi şi Sf. Ioan Gură de Aur: Omilia despre Statui, 1—2, vol. II, p. 567—568.

20 Predici despre statui, vol. I, partea I-a. Trad. de Şt. Bezdechi, R. Vâlcea, 1937, p. 96.

21 Prot. Dr. Dumitru Stăniloae: Iisus Hristos sau Restaurarea omului, Sibiu, 1943, p. 172.

21a Filocalia vol. XI. Sfinţii Varsanufie şi Ioan. Trad. de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae. Edit. Episcopiei Romanului şi Huşilor, 1990, p. 399.

22 Evr. 12, 4—7.

23 I Petru, 1, 6—7.

24 Iac. 1, 2—4.

25 Lc. 21, 19.

Îndatoriri şi responsabilităţi ale preotului

(Urmare din pag. 1)

Un posibil răspuns ar fi: legea trebuie să fie precumpănitoare şi cei care o aplică să fie persoane cu o autoritate morală ireproşabilă. Un orizont nelimitat rămâne educaţiei, creşterii în duhul credinţei, al virtuţilor şi al cinstei a generaţiei care ne succede.

Şcoala românească de toate nivelele încearcă, pe de o parte, să-şi valorifice bunele ei tradiţii, iar pe de alta să se restructureze, tinzând către ceea ce îndeobşte numim astăzi „standardele europene". Nu întâmplător, factori de decizie din învăţământ, chiar de la cel mai înalt nivel cum este cel ministerial, se află în dialog cu forurile mondiale de profil sau interesate în a sprijini acţiuni în domeniul educaţiei şi învăţământului, cum ar fi UNESCO şi Banca mondială.

În acest context nou de dezvoltare şi perfecţionare a învăţământului românesc este chemată şi Biserica să-şi desfăşoare, prin slujitorii ei, funcţia învăţătorească. Accesul ei în şcoală este reglementat prin lege, rămânând ca lucrarea la care este chemată să o săvârşească să se armonizeze cu tot ceea ce se preconizează în domeniul instrucţiei şi educaţiei.

Responsabilitatea persoanelor care predau religia este mare, în primul rând pentru că şi obiectivul de studiu pe care îl propun este total diferit de celelalte obiecte sau discipline de învăţământ. Dacă acestea din urmă au în vedere imanentul, realităţile lumii văzute, religia înalţă sufletele copiilor şi tinerilor spre lumea veşniciei, spre Dumnezeu şi realităţile inefabile ale spiritului.

Scopul pe care trebuie să-l urmărească profesorul de religie este nu numai cunoaşterea doctrinei creştine ci şi trăirea adevărului revelat şi peste tot — transpunerea în practică a preceptelor evanghelice. A îmbogăţi numai intelectul cu cunoştinţe şi a lăsa în nelucrare inima, înseamnă a parcurge doar pe jumătate calea care duce la acel ideal al unei temeinice şi profunde educaţii moral-religioase.

Din nefericire, nu toţi cei care s-au implicat în procesul de predare a religiei în şcoală beneficiază şi de o pregătire teologică şi pedagogică-metodologică satisfăcătoare. Există apoi şi lipsa de manuale, pentru că, până în prezent, au fost elaborate şi editate doar manualele pentru primele trei clase elementare.

Toate aceste situaţii pun în inferioritate obiectul „Religiei", faţă de celelalte obiecte de învăţământ, unde există cadre didactice cu pregătire universitară, cu definitivat şi grade didactice şi în plus manuale tipărite.

Dacă în privinţa cadrelor didactice, începând cu noul an şcolar, situaţia va începe să se amelioreze, în sensul că vor apare primele serii de licenţiaţi ai facultăţilor de Teologie-Litere, cât priveşte manualele, lucrurile nu par a fi tot atât de promiţătoare. Este greu de înţeles încetineala cu care se merge în această direcţie. Lipsa manualelor lasă câmp deschis improvizaţiei, amatorismului şi lipsei de calitate în activitatea didactică şi de aici pericolul formării unei mentalităţi că educaţia religioasă se face la voia întâmplării şi că utilitatea ei este departe de a sta pe acelaşi plan cu pregătirea cultural-profesională.

Ar rezulta de aici obligativitatea unei mai serioase preocupări, la nivel eparhial, pentru asigurarea unor condiţii ca acest esenţial aspect al formării personalităţii tinerilor şi sub raport moral-spiritual să fie bine instrumentat, cântărindu-se capacitatea celui ce-şi asumă responsabilitatea predării religiei de a presta o muncă de calitate şi susţinută în acelaşi timp, pentru că absenţele catehetului de la orele de religie favorizează acea mentalitate păgubitoare la care ne-am referit cum că educaţia religioasă este ocazională şi periferică, dovadă că decenii de-a rândul a şi fost absentă cu desăvârşire din peisajul educativ al şcolii româneşti.

În etapa în care ne găsim, contribuţia preoţilor, mai ales în mediul rural, este hotărâtoare.

Aportul lor va fi tot atât de necesar şi după completarea posturilor didactice cu profesori de specialitate, deoarece educaţia religioasă şi formarea caracterului moral se va continua şi consolida permanent în biserică şi prin contribuţia directă a preotului slujitor. Legătura preotului cu şcoala trebuie să fie permanentă şi la cea mai înaltă cotă a eficienţei. În faţa conducerii şcolii, a colectivului de cadre didactice şi a elevilor, preotul nu se poate prezenta decât cu autoritatea înaltei sale pregătiri teologice şi a unei pilduitoare ţinute morale. Responsabilitatea pentru instruirea şi educaţia tinerei generaţii presupune din partea preotului o atenţie maximă îndreptată asupra propriei sale persoane, asupra convingerilor şi trăirii sale creştine. Să mulţumim lui Dumnezeu că misiunea noastră faţă de lume a dobândit o altă deschidere, în sensul că nu ne mai sunt limitate îndatoririle numai la altar şi în incinta locaşurilor de închinăciune, ci ni s-au deschis şi porţile şcolii, această tindă binecuvântată a bisericii. Să intrăm aici cu acelaşi fior al sacralităţii şi smereniei cu care intrăm în sfintele lui Dumnezeu biserici. Să aducem cu noi imaginea unor oameni dăruiţi misiunii, a unor părinţi care sunt pătrunşi de grija şi responsabilitatea creşterii şi formării nu numai pentru viaţa şi lumea aceasta a celor ce ne sunt încredinţaţi ci şi pentru viaţa şi lumea de dincolo.

ÎNĂLŢAREA DOMNULUI

(Urmare din pag. 1)

am pierdut-o prin păcat. Căci noi care eram ca nişte nevrednici pe pământ, odată cu Hristos ne înălţam şi noi la cer. Noi care nu eram vrednici de nici o cinste pe pământ, ne-am înălţat la Împărăţia cea de sus. Firea noastră ce fusese alungată din paradis de către Arhangheli, acum s-a ridicat mai mult decât aceştia, căci nu se putea sta mai jos decât Adam şi nici nu se putea ridica mai sus decât a rânduit Hristos".

Prin înălţarea la cer, Mântuitorul Iisus Hristos aduce cu El, înaintea lui Dumnezeu Tatăl, firea omenească sfinţită, curată, drept pârgă a toată firea noastră, căci mărturiseşte renumitul predicator Ilie Mimat: „după cum vulturul, cutezătoarea pasăre a văzduhului, arată puilor săi meşteşugul zborului, pe calea cea neumblată a cerului, mergând el înainte şi învăţându-i cum să zboare, tot aşa şi Domnul Iisus Hristos a mers înainte pe calea cea neumblată a cerului, învăţând pe cei care-L iubeau, cum să tindă şi ei spre patria cerească, ca în felul acesta să fie solie între Dumnezeu şi oameni".

Înălţarea Domnului „podoaba praznicelor", cum o caracterizează Sf. Epifanie, însemnează sărbătorirea reîntoarcerii Mântuitorului la opera de cârmuire a lumii, pe care a răscumpărat-o cu scump sângele Său. Scopul misionar al acestei Înălţări îl certifică Sf. Apostol Pavel când zice într-un mare text hristologic: „Dumnezeu L-a înălţat nespus de mult pe Fiul Său şi I-a dat un nume mai presus de orice nume, ca înaintea lui Iisus să se plece tot genunchiul, al celor cereşti şi al celor pământeşti şi al celor dedesubt şi orice limbă să mărturisească spre mărirea lui Dumnezeu că, Iisus Hristos Domn este" (Filip. 2, 9—11).

Mântuitorul Iisus Hristos S-a înălţat la cer, ca să privească de acolo asupra Sfintei Sale Biserici, care este Trupul Său Tainic. Prin această slăvită Înălţare, El ne-a pregătit cale continuă spre suirea la patria cerească; ne-a deschis pentru totdeauna uşile raiului, care au fost închise prin neascultarea celor dintâi oameni, căci El însuşi a zis: „Mă duc să vă pregătesc vouă loc, iar după aceea Mă voi întoarce şi vă voi lua cu Mine" (In. 14, 3). Aşadar, prin această Înălţare, Mântuitorul a dat un sens sublim nu numai vieţii terestre ci şi extraterestre. Prin acest minunat fapt ne-a arătat că viaţa noastră pământească are lipsă de o noblеţe, de o altitudine spirituală, pe care o câştigăm dincolo de tot ceea ce este pământesc, o câştigăm în vecinale lăcaşuri, nezidite de mână omenească.

Când S-a înălţat Mântuitorul Iisus Hristos la cer, Sfinţii Apostoli au privit ţintă la El, urmărind clipă de clipă slăvita Sa Înălţare şi închinându-I-se Lui, s-au întors în Ierusalim cu mare bucurie, fiind toată vremea în Biserică, lăudând şi binecuvântând pe Dumnezeu" (Lc. 24, 51—53). Tot aşa se cade să facem şi noi. Neîncetat să privim cu ochii sufletului spre Domnul, ca atâta timp cât trăim viaţa pământească, să ne alcătuim scări de urcuş la cer, prin săvârşirea faptelor bune.

Să ne trăim viaţa în Ierusalimul păcii sufleteşti, lăudând şi binecuvântând pe Dumnezeu prin stăruitoare rugăciuni zilnice, ca în felul acesta să putem contribui eficient la sporirea şi înălţarea religios-morală a semenilor noştri şi concomitent la continua bunăstare a Sfintei noastre Biserici ortodoxe, ai cărei fii duhovniceşti suntem.

„LUCIAN BLAGA", numele Universităţii din Sibiu*

În 12 mai 1995 au avut loc festivităţile legate de atribuirea numelui de „Lucian Blaga", Universităţii din Sibiu. Concomitent i-a fost recunoscut oficial şi Facultăţii de Teologie numele de „Andrei Şaguna". De asemenea, Facultatea de Medicină, din cadrul aceleiaşi Universităţi, a primit numele lui „Victor Papilian".

La festivitate au luat parte: Dl. Oliviu Gherman, preşedintele Senatului României, Dl. prof. universitar Liviu Maior, ministrul Învăţământului, consulul Germaniei la Sibiu, reprezentanţi ai autorităţilor locale şi ai cultelor, profesori, studenţi şi alţi invitaţi.

A fost de faţă D-na Dorli Blaga, fiica poetului.

Dl. Victor Opaski a transmis un mesaj din partea preşedintelui României, Dl. Ion Iliescu.

Istoria începuturilor lumii, aşa cum ne-o prezintă Cartea Cărţilor (Geneză, cap. II), reţine printre momentele ei esenţiale şi faptul că, îndată după creaţie, Adam îndemnat de Dumnezeu a dat nume la tot ceea ce constata cu uimire că îl înconjoară: păsărilor cerului, animalelor domestice, fiarelor câmpului şi, fără îndoială, florilor, copacilor, fluturilor... Nevoia de identitate se înscrie printre fenomenele originare şi ar fi fost de neînţeles dacă vizionarului momentelor Genezei i-ar fi scăpat acest lucru.

Cea dintâi misiune a lui Adam a fost, aşadar, aceea de a da nume. I-a zis cerbului, cerb, căprioarei, căprioară, lebedei, lebădă, rândunicii, rândunică, trandafirului, trandafir şi tot aşa mai departe, până le-a numit pe toate, de parcă le-a citit în gândul lui Dumnezeu care le crease şi care, parcă, nici nu s-ar fi putut numi altfel. Toate numele, ca şi numele oamenilor, seamănă cu ceea ce numesc sau, dacă vrem s-o întoarcem, ceea ce e numit parcă seamănă numelui. Ne vin în gând **Ideile** platonice!

Şi oamenii, de la Adam şi Eva încoace, capătă şi ei nume. O identitate. De cele mai multe ori numele sugerează că destinul celui numit e încredinţat unui model, unui sfânt, unui om mare. Capătă nume şi instituţiile, ţările...

Universitatea din Sibiu, atribuindu-şi numele lui Lucian Blaga, cinsteşte un mare fiu al Transilvaniei şi îşi oferă un model. Lucian Blaga a fost un mare poet, dramaturg, eseist, filozof, un model cultural fără de care **matricea stilistică** românească n-ar fi fost suficient exprimată şi s-ar simţi un gol, o discontinuitate în desfăşurarea ei. S-a şi văzut acest lucru atunci când, pentru o vreme, sub zodia totalitarismului, s-a încercat îndepărtarea lui Blaga din cultura românească. Aberaţiile, prin chiar faptul că sunt aberaţii, nu pot avea durată. Nemurirea cuiva într-o cultură nu se proclamă şi nu se poate anula. Este. Şi fiind, rămâne. Nu există mijloace care s-o îndepărteze în fapt. Pot veni valuri de năpăstuiri nedrepte, dar **„ce e val, ca valul trece"**.

Într-o vorbire despre Lucian Blaga, de câteva minute, s-ar putea spune mai cu folos, doar un poem. Un poem de Blaga, bineînţeles. Cred că şi lui i-ar conveni mai mult decât o încercare de a-l defini schematic în spaţiul culturii şi, cadrul ei, în spaţiul filosofiei şi, neapărat, şi al religiei. Ceea ce nu înseamnă că, pe răgaz, acestea nu trebuiesc făcute. Aripile lui i-au fost frânte pe când se mai afla încă în zbor, cum au fost frânte şi ale celor

(Continuare în pag. a 4-a)

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

* Cuvânt la solemnitatea de atribuire a numelui poetului Universităţii din Sibiu în ziua de 12 mai 1995.

DUMINICA RUSALIILOR (CINCIZECIMII): Fapte II, 1—11

Praznicul împărătesc, sărbătorit la 50 de zile după Înviere şi la 10 zile după Înălţare, poartă numele de Duminica Rusaliilor sau Duminica Pogorârii Duhului Sfânt. În popor, acest praznic este numit şi Duminica Mare. Ziua aceasta este mult respectată, fiind sărbătorită cu mare veselie, cu cântece şi jocuri de căluşari, în special în Oltenia.

Denumirea de „Rusalii" este de origine romană. Substantivul plural latin **„rosalia-ium"** desemnează sărbătorile romane în timpul cărora se depuneau coroane de trandafiri la morminte. Era sărbătoarea numită a trandafirilor (**rosa-ae**-trandafir, cunună de trandafiri), în care se dădea şi masă.

În Biserica noastră, Sâmbăta Rusaliilor este numită şi Sâmbăta moşilor, adică ziua de pomenire a moşilor şi strămoşilor noştri. Se pomenesc cei morţi cu o zi înainte de Rusalii, pentru ca Pogorârea Sfântului Duh, care se va serba a doua zi, să se facă şi asupra celor morţi, izbăvindu-i din strâcăciune şi de pedeapsă. Se aduc atunci la biserică şi se împart la morminte: mâncăruri, fructe, haine şi vase (oale şi strachini).

Poate că Biserica a rânduit să se pomenească morţii şi să se viziteze mormintele şi în această zi, tot sub influenţa sărbătorii Rosalia de la romani, când se vizitau şi se încoronau mormintele cu flori. Asemănarea, însă, nu înseamnă identitate. Numai ca formă este o asemănare aici, dar în fond, pomenirea morţilor în Biserica noastră, în această zi, are alt conţinut, aşa cum am arătat mai sus.

Aici avem practica unui cult spiritual, **„cu duhul şi cu adevărul"** (Ioan IV, 24). A fost o măsură pedagogică, de spiritualizare a sărbătorilor păgâne, spre a nu se leza sentimentele păgânilor şi prozeliţilor care îmbrăţişau creştinismul. Aceştia au găsit şi aici „Rusaliile" lor, dar într-un duh cu totul nou. Trebuia o tranziţie de la cultul material păgân, la cultul spiritual creştin, dar făcută înţelepţeşte, aşa cum a procedat Biserica.

„Cincizecimea", denumire biblică a sărbătorii, făcea parte din cele trei mari sărbători iudaice: Paştele, Cincizecimea şi Corturile. Paştele şi Cincizecimea le-au ţinut de timpuriu şi creştinii, dar tot aşa, cu înţeles nou de mari minuni: Învierea Domnului şi Pogorârea Duhului Sfânt. Sfântul Apostol Pavel aminteşte praznicul Cincizecimii (I Corinteni XVI, 8 şi Fapte XX, 16), de unde se deduce vechimea apostolică a acestei sărbători în creştinism, într-un duh nou.

Cincizecimea se mai numea „sărbătoarea Săptămânilor".

Începutul pericopei de azi, **„Şi când a sosit ziua Cincizecimii"** este identic cu expresia **„şi când se împliniseră săptămânile"** (cf. Tobie II, 1). Ea se prăznuia în luna Sivan, ziua a 7-a, a cincizecea zi după 16 Nisan (Penticosti) (Levitic XXIII, 15—16), adică la cincizeci de zile după a doua zi a Paştilor evreilor, care se sărbătorea între 15—27 Nisan. În Pentateuh, Cincizecimea poartă numele de sărbătoarea Săptămânilor, tocmai pentru că se serba la şapte săptămâni după Paşti, adică la o săptămână de săptămâni (la 50 de zile), (Exod XXXIV, 22; Levitic XXIII, 15; Deuteronum XVI, 16). Se mai numea şi sărbătoarea Secerişului (Exod XXIII, 16), fiind instituită şi cu scopul de a se aduce mulţumiri lui Dumnezeu pentru prima recoltă de orz şi grâu, după terminarea secerişului. Se mai numea şi sărbătoarea Primiţiilor (Trufandalelor), (Numeri XXVIII, 26; Levitic XXIII, 15), pentru că în această zi se aduceau Domnului, ca un adaos la jertfa de animale, primele pâini făcute din grâu nou.

Cincizecimea mai aminteşte şi ziua când Dumnezeu a dat lui Moise Tablele Legii şi le-a citit în faţa poporului evreu. Termenul Penticosti (Cincizecimea) se găseşte în multe cărţi ale Vechiului Testament (Tobie II, 1; II Macabei XII, 32).

Textul pericopei. — „1. Şi când a fost ziua Cincizecimii, erau toţi Apostolii împreună la un loc.

2. Şi din cer, fără de veste, s-a făcut un vuiet, ca de sufare de vânt ce vine repede şi a umplut toată casa unde şedeau ei.

3. Şi li s-au arătat, împărţite, limbi ca de foc şi au şezut pe fiecare dintre ei.

4. Şi s-au umplut toţi de Duhul Sfânt şi au început să vorbească în alte limbi, precum le dădea lor Duhul a grăi.

5. Şi erau în Ierusalim locuitori iudei, bărbaţi cucernici, din toate neamurile care sunt sub cer.

6. Şi, făcându-se glasul acela, s-a adunat mulţimea şi s-a tulburat, căci fiecare îi auzea pe ei vorbind în limba sa.

7. Şi erau uimiţi toţi şi se minunau zicând: Iată, nu sunt aceştia care vorbesc toţi galileeni?

8. Şi cum auzim noi fiecare limba noastră, în care ne-am născut?

9. Parţi şi mezi şi elamiţi şi cei ce locuiesc în Mesopotamia, în Iudeea şi în Capadocia, în Pont şi în Asia,

10. În Frigia şi în Pamfilia, în Egipt şi în părţile Libiei cea de lângă Cirene şi romani în treacăt, iudei şi prozeliţi.

11. Cretani şi arabi, îi auzim pe ei vorbind în limbile noastre despre faptele minunate ale lui Dumnezeu" (Fapte II, 1—11).

Tâlcuirea pericopei — Sărbătoarea Cincizecimii atrăgea la Ierusalim un mare număr de iudei pioşi, nu numai din Palestina, dar şi din întreg imperiul roman, în care se găseau iudei împrăştiaţi, numiţi iudei din diaspora (Diaspora = împrăştiere). Veneau aici

(Continuare în pag. a 4-a)

Pr. prof. Nicolae Petrescu

Regretatul Episcop al Armatei Dr. Partenie Ciopron

(Urmare din pag. 1)

tră în război împotriva Austro-Ungariei. Tânărul Ciopron Petre împlinind vârsta de 20 ani, este chemat sub arme. Incorporat în Regimentul 29 Infanterie, ajunge pe frontul din Moldova unde se retrăseseră Armatele Române, după o suită de grele încercări nereuşite. La 24 iulie 1917, Armata a II-a, condusă de faimosul general Alexandru Averescu, sparge frontul german al lui Makensen la Mărăşeşti. Ostaşul Ciopron Petre cade rănit în ziua de 29 iulie şi este trimis în spitalele de companie unde cu greu îşi va reface sănătatea. La încheierea războiului, lăsat la vatră, tânărul ia calea mânăstirii pentru a mulţumi lui Dumnezeu că războiul s-a terminat în favoarea României, că el a scăpat cu viaţă şi că poporul român şi-a văzut realizat visul secular, întregirea ţării. Se cuvine să amintim că în aceeaşi zonă de război s-a aflat, şi acolo şi-a găsit sfârşitul vieţii pământeşti, preotul confesor Alexei Mateevici care, printre tranşee, a compus capodopera „Limba noastră", cel mai desăvârşit imn-monument dedicat limbii române, rămas fără egal. Aşadar, prin preoţi de renume, prin teologi şi cântăreţi bisericeşti, chiar prin ierarhii săi, Biserica noastră strămună a fost o prezenţă activă în toate momentele dramatice ale istoriei neamului, aducându-şi tributul eroic întru salvarea fiinţei naţionale şi spre slava Bisericii noastre.

La Mânăstirea Slatina din jud. Suceava, tânărul Petre îmbracă haina de monah, primind numele de Partenie. Aşa îşi inaugurează ascensiunea, la care nu visase iniţial, pe treptele ierarhiei bisericeşti căci, spre fericirea lui, slăvitul mitropolit al Moldovei, Pimen Georgescu, un excelent pedagog, i-a descifrat calităţile şi l-a adus la Iaşi, ajutându-l să urmeze Seminarul „Veniamin Costache". Cu diploma de absolvent al Seminarului Teologic, a mers la Cernăuţi unde a urmat până a obţinut Licenţa în Teologie, după care s-a străduit de şi-a cucerit şi titlul de Doctor în Teologie. Ambele titluri, în contextul obţinerii lor, atestau calităţi distinse ce urmau să-i marcheze viitorul. Model de intelectual înzestrat, monah cu viaţă exemplară, dispunând de o agilitate specifică spiritului organizatoric — întreprinzător, devotat ţării pentru care sângerase pe câmpiile de bătaie în 1917, dispunând de darul oratoriei şi de o irezistibilă dorinţă de activitate roditoare în slujba Bisericii, în anul 1937, la vârsta de 41 ani, este înscăunat ca Episcop al Armatei cu reşedinţa la Alba Iulia. Bunul Dumnezeu a voit ca în atmosfera ce anunţa tulburări pe cerul Europei, când marile state se pregăteau pentru un nou război ce devenea iminent, pe scaunul de Episcop al Armatei să urce o figură vrednică de a cinsti locul ce i s-a încredinţat. Spre sfârşitul deceniului al IV-lea, dramele în plan intern şi prăbuşirile în plan european definesc, la 1 sept. 1939, începutul celui de al doilea război mondial. Trupul ţării noastre este sfâşiat de armata roşie după ultimatumul din 26 iunie 1940 când sunt cotropite Basarabia şi Bucovina de Nord. Apoi este amputat Ardealul de Nord în urma Dictatului de la Viena din 30 august 1940. Ca urmare, la 22 iunie 1941, când eroica Oaste Română primeşte comanda „Români, vă ordon treceţi Prutul"!, episcopul Partenie Ciopron începuse să capete o popularitate crescândă prin prezenţa sa pretutindeni. Slujbele de mare fast, acţiunile de repunere în slujba liturghisirii a bisericilor şi mânăstirilor, transformate de bolşevici în cârciumi, săli de distracţie sau chiar grajduri, readuceau speranţa de libertate populaţiei eliberate de sub jugul hain bolşevic. Şi totuşi, după un tragism de proporţii înfiorătoare, războiul nostru drept este pierdut din motive ce nu ni se pot imputa. Nu uităm că şi „poporul ales" a fost învins, dezrădăcinat, dus în captivitatea babilonică de unde abia după 70 de ani s-a întors de s-a realtoit pe propria-i tulpină istorică, în propriul său pământ. După încheierea ultimului război mondial, Episcopul Armatei, Dr. Partenie Ciopron, distins, spre sfârşitul războiului, cu o înaltă decoraţie sovietică la propunerea generalului rus Susaikov, pentru corectitudinea de susţinere a moralului trupelor române, începe să fie neglijat. Stalin, care el însuşi reactivase scaunul de patriarh al Moscovei şi Rusiei pentru ca să poată mobiliza toată suflarea colosului ruso-sovietic spre înfrângerea Germaniei lui Hitler, începe să-şi întoarcă faţa de la toţi cei cărora le ceruse, chiar le cersise ajutorul. În locul declaraţiilor şi angajamentelor liniştitoare faţă de poporul român, începe instaurarea forţată, chiar sângeroasă a comunismului. Episcopul Ciopron, care vreme de câţiva ani s-a documentat asupra „tacticei şi strategiei" comunismului sovietic, chiar pe terenul acestuia, a înţeles cum trebuie să se apere în condiţiile asupririi de către ateismul înrobitor. Îndată după desfiinţarea Episcopiei Militare, se gândeşte să se retragă pentru a dispare din câmpul obiectivelor urmărite de agresori. Drept urmare, pleacă la mânăstirea „Sf. Ioan" din Suceava ca egumen. Nu din teama că ar fi făcut vreun rău cuiva ci din înţelepciunea ce-l caracteriza. Ştim că după vindecarea slăbănogului de la scăldătoarea Vitezda în zi de sâmbătă, când iudeii l-au întrebat pe acesta cine l-a făcut sănătos „cel vindecat nu ştia cine este căci Iisus se dăduse la o parte din mulţimea care era în acel loc" (Ioan 5—13). Că înţelepciunea experimentatului episcop îi inspira întregul comportament o dovedeşte şi faptul că imediat ce s-a instalat la mânăstirea „Sf. Ioan", primul drum l-a făcut la Securitatea locală unde le-a făcut cunoscut acelora reziденţa sa în Suceava pentru a le dovedi că nu are nimic de ascuns. La puţin timp, tot în Suceava s-a oprit, în trecere, căpetenia comunistă Emil Dodnăraş care i-a cerut egumenului o întrevedere şi i-a propus să accepte scaunul de arhiepiscop al Clujului. Dr. Ciopron însă i-a solicitat un timp de gândire urmând să-i dea răspuns după zece zile. La împlinirea soroculuі, Bodnăraş s-a ţinut de cuvânt şi a venit după răspuns. Egumenul însă i-a sugerat lui Bodnăraş ideea că la Cluj e bine venit numai un ardelean, aşa că el, fiind moldovean, se consideră contraindicat. Adevărul însă stătea ascuns sub această motivaţie declarată. Fostul episcop se informase prea temeinic asupra strategiei ateo-comuniste şi nu voia să se lase prins uşor în vreun joc periculos. El ştia prea bine — ceea ce noi aveam să aflăm mai târziu — în ce fel sfârşeşte „tovarăşul de drum" al bolşevicilor. De asemenea el ştia — ceea ce noi încă nu învăţasem — că strategia bolşevică, atunci când îşi propunea să-l nimicească pe cineva, întâi îl ademenea într-un post înalt, de unde, după ticluirea dosarului cu ajutorul trădătorilor, îl arunca „la munca de jos" zdrobindu-l printr-o propagandă ticăloasă. În cazul înţeleptului ierarh, strategia comunistă nu a reuşit, ea fiind prevenită la timp prin refuzul scaunului ierarhic de Cluj unde planul răufăcătorilor ar fi fost facilitat de elemente străine. Este momentul să scoatem în evidenţă că în toată această perioadă de tatonare, episcopul s-a sprijinit mult pe consultările cu propriul său ucenic pe care singur şi-l adoptase, în perspectiva succesiunii pe scaunul ierarhic militar. În acest scop l-a hirotonit în cadrul clerului militar, socotindu-l vrednic şi înzestrat cu tot ceea ce prefigura imaginea unui ierarh în fruntea Oştirii Române. Ucenicul era de pe aceleaşi plaiuri botoşenene şi îi inspira mare încredere. Este vorba de actualul paroh al bisericii „Aşezământul Brâncovenesc Domniţa Bălaşa" din Bucureşti, preot iconom stavrofor Zuzu Pavel. Autor al multor studii şi articole de largă amplitudine tematică pentru Biserică, pentru adevărurile de vitală necesitate actuală, apărute în publicaţii din ţară sau din străinătate; predicator de talent şi prestigiu, cu calităţi confirmate chiar de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, care l-a distins recent cu Crucea Patriarhală, continuă să păstreze în suflet speranţa că-i va veni ceasul când binecuvântarea mentorului său va fi încununată de recunoaşterea reală. S-a bucurat nespus de mult când a văzut că drumul unui ierarh atât de îndrăgit şi slăvit de toată suflarea românească nu putea rămâne definitiv trunchiat. S-au găsit forţe luminate care, după ce l-au ţinut pe dr. Partenie Ciopron ca director al Seminarului Teologic de la Mânăstirea Neamţ, unde vrednicia de organizator, însufleţitor şi gospodar s-au confirmat din plin, au străpuns opreliştile comuniste şi l-au înscăunat ca episcop al Romanului. A păstorit, cu dăruire neistovită, mulţimea de credincioşi ce i se încredinţase, din anul 1962 până la 1 ianuarie 1978 când, obosit şi suferind, s-a retras din scaun pentru a se odihni în casa-i proprie ridicată la Mânăstirea Văratec. Acolo a fost îngrijit zi şi noapte de maica Augustina, sora sa, de nepoata sa Adriana, de alte măicuţe în frunte cu maica stareţă Nazaria Niţă, până la 30 iulie 1980, când, împlinind exact 63 ani din ziua în care căzuse rănit la Mărăşeşti, a trecut în lumea dreptilor. Şi oricât de impenetrant era sistemul comunist în faţa acestor evenimente, ştirea s-a răspândit ca fulgerul. Aşa se face că multă lume s-a adunat la înmormântarea din 30 iulie când au fost de faţă I.P.S. Mitropolitul Moldovei, actualmente Prea Fericitul Patriarh Teoctist, înconjurat de P. S. Eftimie, Episcop al Romanului — succesor în scaun al regretatului Dr. Partenie Ciopron; P. S. Roman Ialomiteanu de la Arhiepiscopia Bucureştilor, P. S. Gherasim de la Episcopia Râmnicului şi Argeşului, Arhimandritul Vartolomeu Anania, în prezent Arhiepiscop al Vadului, Feleacului şi Clujului, consilieri, profesori şi elevi ai Seminarului Teologic de la Mânăstirea Neamţ, multe măicuţe, mult popor binecredincios beneficiar al păstoririi celui adormit întru Domnul.

Avem obligaţia de cuget să menţionăm că Prea Fericitul Patriarh Teoctist, pe atunci Mitropolit al Moldovei, s-a îngrijit de soarta fostului Episcop al Armatei pe care, atunci când a venit ceasul trimis de Bunul Dumnezeu, l-a ridicat (1962) în scaunul de episcop al Romanului spre luminarea adevărului istoriei, spre mulţumirea Oştirii Române pe care o păstorise cu credinţă, devotament, demnitate şi spirit de sacrificiu. Iar această înscăunare se petrecea în plină „epocă de aur" a ateismului opresor. În lumina acestui context am privit ca pe o neinspirată simplitate ipoteza că în timpul demolării bisericii „Sf. Vineri", ar fi trebuit să se afle la faţa locului şi vârful Bisericii „care să conducă turma în împiedicarea acestei nelegiuiri, poate împreună reuşeam ceva". (Rom. lib. 25 febr. 95). Ca unul care am făcut parte activă în „turma respectivă" ce nu s-a putut manifesta nici măcar la nivelul stadionului sportiv, fie-mi permis a decodifica ceea ce se ascundea sub ipoteza că „poate împreună reuşeam ceva". Se ştie că Elena Ceauşescu, incitată de poeţii linguşitori care azi se află în vârfurile extremiste ale p.c.r.-ului pentagonal, dădea — brânci ca să preia conducerea statului. În această situaţie urma să facă o mişcare de forţă prin care să se „eternizeze", să apară în ochii lumii ca „omul surpriză". Exemplul Albaniei, „primul stat ateu din lume", îi era un reper. În ferocitatea-i cunoscută, aştepta un pretext major, eventual o demonstraţie condusă de vârful Bisericii împotriva ei, aşa cum propune, acum, dl Prodan, ca analfabeta să instituie un stat ateu prin lichidarea fizică a ierarhiei şi preoţimii, căci bisericile deja începuse să le demoleze. În acest caz, întreb, era mai bine? Iar dacă dl Prodan vine cu „soluţii" abia acum, eu pot dovedi că de codificarea de mai sus am exprimat-o chiar în acele zile. Por şi astăzi convingerea că tocma demolarea bisericii „Sf. Vineri" făcut să curgă paharul răbdări divine, ceea ce a avut ca urma re izbucnirea populaţiei la 16 dec 1989 în Timişoara, culminând î Bucureşti. Astăzi este în văzu lumii că e mai uşor să reclădir sfintele lăcaşuri demolate de c ce împilau şi distrugeau ţara, d cât să fi fost nevoiţi să reedif căm întreaga Biserică străbun Cât despre vietile ce ar fi fo sacrificate, oricum, nu mai p teau fi reconstituite. Să nu fi a zit, atunci, cei care astăzi su plini de idei şi soluţii, la post rile de radio străine de tenta va analfabetei de a dezrădăci şi deporta însăşi Patriarhia R mână?!. Faptul că luminatul Epi cop al Armatei, dr. Partenie Ci pron, nu s-a luat de piept hoardele comuniste nu înseamn nici pe departe, că le-ar fi acce tat. Cât de mult am fi benefici azi de înţelepciunea şi vasta e perienţă a regretatului episc dacă Bunul Dumnezeu ni l-ar ţinut în viaţă până în aceste zi opinează cu adâncă reflecţie p zumtivul său succesor, P. C. Pr Pavel Zuzu. Înţelepciunea con cerii Oştirii Române nu se d minte când consemnează că sul P. C. Sale „este de fapt, reparaţie morală". Iată confirm rea unei viziuni rarisime în bloul zilelor noastre. Da, o re raţie „legitimă". Şi, ceea ce s prinde, o dreaptă „reparaţie r rală". „Doamne, nu am om c să mă arunce în scăldătoare c până vin eu, alţii..." (Ioan 5— Cred însă, aşa cum afirmă şi ţii, că a sosit cu prisosinţă c sul înfăptuirii actului binecuv tat al regretatului Episcop Partenie Ciopron. Cât des cei ce pândesc din umbră, „S împotriva diavolului şi el va gi de voi" (Iacob 4, 7). Este, c timpul să ne amintim cu r noştinţă de fruntea ierarhului re a purtat gândul eroilor mâni, de inima care a palp pe câmpiile de jertfă, de cr pe care o înălţa în slujbele presionante închinate Dumne lui Ceresc chiar în mijlocul taşilor Armatei Române ang în bătălii pentru ţară, neam ş serică, îndemnând, cu înalta-i toritate a popularului Episco Armatei Dr. Partenie Cio „Apropiaţi-vă de Dumnezeu s va apropia şi el de voi!" (I 4, 8).

SFÂNTUL SIMEON AL TESALONICULUI († 1429)

„Despre sfânta şi îndumnezeitoarea rugăciune“ *

1. Această dumnezeiască rugăciune şi chemare a Mântuitorului nostru „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă“ este şi *rugăciune* şi *binecuvântare* şi *mărturisire* a credinţei. Dăruindu-ne pe Duhul Sfânt ea este: împărtăşire a dumnezeieştilor daruri, curăţire a inimii, alungare a demonilor, sălăşluire a lui Iisus Hristos înlăuntrul nostru, izvor al înţelesurilor duhovniceşti şi al dumnezeieştilor gânduri, izbăvire de păcoate, vindecarea sufletelor şi a trupurilor, dăruire a dumnezeieştii iluminări, adânc al milei lui Dumnezeu, dătătoare a dumnezeieştilor descoperiri şi iniţieri celui smerit, singura mântuitoare pentru că are numele mântuitor al Dumnezeului nostru şi care este singurul nume care ni s-a dat, numele lui Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, şi nu e cu putinţă să ne mântuim prin nici un alt nume, precum spune Apostolul (F. A. 2, 14).

Mai întâi este rugăciune pentru că prin ea cerem mila dumnezeiască. Şi binecuvântare pentru că ne oferim pe noi înşine lui Hristos prin invocarea Lui. Şi mărturisire pentru că a mărturisit Petru şi a fost fericit de Domnul (Mt. 16, 16—17). Şi ne dăruieşte pe Duhul pentru că nimeni nu-l numeşte pe Iisus Doamne decât prin Duhul Sfânt (I Cor. 12, 3). Este şi împărtăşire a dumnezeieştilor daruri pentru că după această mărturisire Hristos a făgăduit lui Petru că-i va da cheile Împărăţiei cerurilor şi curăţire a inimii pentru că vede şi cheamă pe Dumnezeu şi-l curăţeşte pe cel ce-L vede. Şi alungare a demonilor deoarece prin numele lui Iisus Hristos s-au alungat şi se alungă toţi demonii. Şi sălăşluire a lui Iisus Hristos înlăuntrul nostru, pentru că prin pomenirea Lui, Iisus Hristos este înlăuntrul nostru şi prin aceasta locuieşte în noi şi ne umple de bucurie după cum spune şi psalmistul: „Adusu-mi-am aminte de Dumnezeu şi m-am umplut de bucurie“ (Ps. 76, 3). Şi izvor al înţelesurilor şi gândurilor duhovniceşti, pentru că Hristos e comoara oricărei înţelepciuni şi cunoştinţe (Col. 2, 3) şi le dăruieşte celor în care locuieşte. Şi izbăvire de păcate deoarece pentru această mărturisire Domnul a zis lui Petru: „Oricâte veţi dezlega vor fi dezlegate şi în ceruri“ (Mt. 16, 19) şi vindecare a sufletelor şi trupurilor pentru că Petru a zis: „În numele lui Iisus Hristos scoală-te şi umblă“ (F. A. 3, 6) şi „Enea, te vindecă Iisus Hristos“ (F. A. 9, 34). Şi dătătoare a dumnezeieştii iluminări pentru că Hristos e lumina cea adevărată (In. 1, 9) şi împărtăşeşte strălucirea şi harul Său celor ce-L cheamă, după cum zice şi psalmistul: „Şi să fie lumina Domnului şi Dumnezeului nostru peste noi“ (Ps. 89, 17) şi Domnul: „Cel ce-Mi urmează Mie va avea lumina vieţii“ (In. 8, 12). Şi adânc al milei dumnezeieşti pentru că cerem mila şi Domnul este milostiv şi se îndură de toţi cei ce-L cheamă (Ps. 144, 8) şi ia aminte îndată spre cei ce strigă către El (Lc. 18, 7). Şi dătătoare a dumnezeieştilor descoperiri şi iniţieri (taine) celor smeriţi pentru că ea însăşi s-a dat prin descoperire de la Tatăl ceresc lui Petru (Mt. 14, 17) care era un pescar smerit, iar Pavel a fost răpit întru numele lui Iisus Hristos şi a auzit descoperiri (II Cor. 12, 2) şi întotdeauna lucrează în acest fel. Şi singura mântuitoare pentru că în numele nimănui altcuiva nu ne putem mântui după cum zice Apostolul (F. A. 4, 12): „Şi El este Mântuitorul lumii“ (In. 4, 42), pentru aceea şi în ziua cea mai de pe urmă (de apoi) toţi vor mărturisi şi vor slăvi vrând-nevrând că Domn este Iisus Hristos prin slava lui Dumnezeu Tatăl (Filip. 2, 11). Acesta este semnul credinţei noastre şi dovada că suntem şi ne numim creştini şi dovada că aparţinem lui Dumnezeu pentru că zice Apostolul: „orice duh care mărturiseşte Domn pe Iisus Hristos că a venit în trup este

(Continuare în pag. 5-a)

Pr. Daniil

* *Filocalia Părinţilor Neptici*, vol. 5, ediţie îngrijită de Georgios Galitis, cu o introducere a pr. Teoclit Dionisiatul, Ed. „Grădina Maicii Domnului“, Tesalonic, 1983, p. 281—283, trad. protos. *Daniil Stoenescu*; Menţionăm că acesta este singurul text al Sf. Simeon al Tesalonicului inclus în Filocalia greacă şi care lipseşte din Filocalia română.

NICOLAE BĂLCESCU

175 de ani de la naştere

În calendarul aniversărilor din acest an figurează şi împlinirea a 175 de ani de la naşterea lui Nicolae Bălcescu (29 iunie 1819). S-a născut în Bucureşti. Aici studiază la şcoala Sf. Sava, dovedind o dragoste deosebită pentru studiile istorice. Devine apoi autodidact.

La 19 ani intră în rândurile armatei şi devine profesor la şcoala militară din Dudeşti.

În 1838, din motive politice, este osândit la moarte, pedeapsă comutată în închisoare pe viaţă. După doi ani de pedeapsă este eliberat. În 1844 îşi începe activitatea publicitară la „Propăşirea“ din Iaşi. Pleacă apoi în Apus. În 1848 se află la Paris, unde participă la mişcarea revoluţionară din februarie. În aprilie revine în ţară şi ia parte la mişcarea revoluţionară din Bucureşti. După revoluţie este arestat şi expulzat. În 1849 călătoreşte la Triest, Atena, Constantinopol, apoi la Pesta şi Cluj, fiind ascuns de Avram Iancu, până în octombrie. În 1850 ajunge la Londra, apoi revine la Paris, unde publică revista „România viitoare“. Sănătatea şubredă îl sileşte să plece în sudul Franţei (1851), apoi în Italia, la Palermo, unde va muri la 29 noiembrie 1852.

Cu N. Bălcescu se inaugurează o nouă şcoală istorică. Curentul istoric al Şcolii Ardelene a avut ca rezultat deşteptarea conştiinţei naţionale, în lumina latinităţii noastre. În faza a doua a acestei curent, reprezentanţii ei exageraţi aveau credinţa că istoria neamului nostru începe odată cu întemeierea Romei. Spre deosebire de aceştia, în Principate apare o altă mişcare istorică, reprezentată de M. Kogălniceanu şi N. Bălcescu, care dau istoriografiei noastre o direcţie nouă.

Promotorii noului curent, ca şi Ardelenii, au convingerea că istoria trebuie să fie expresia strălucirii trecute, în vederea înfăptuirii aspiraţiilor naţionale în viitor. Cu alte cuvinte, istoria ne lumi-

(Continuare în pag. 5-a)

Prot. Ieremia B. Ghita

Ce-i dragostea?

Ce-i dragostea? Sfânta legătură
Ce leagă ca un nod nedezlegat
Pe Făcătorul de umila făptură,
De omul cel căzut şi întinat.

Ce-i dragostea? E limba înflăcărată,
Chemarea aspră a vechilor profeţi,
E jertfa crucii cea însângerată
De câte ori cu ruga o repeţi.

Ce-i dragostea? Slujirea lungă şi tăcută,
Prinos al bietei inimi omeneşti,
E tămâierea în veci neabătută
Spre scaunul frumuseţilor cereşti.

Ce-i dragostea? Un munte de trăire
Zidit pe al smereniei ocean,
Al harurilor floare şi rodire
Şi moarte pentru şarpele viclean.

Dar vorbele, oricât ar fi de-alese
Şi oricât ar fi de dulce viersul meu,
Nu-s pe potriva tainei ne-nţelese
Căci DRAGOSTEA e însuşi DUMNEZEU.

de Maica Teodosia Laţcu

Duminica Rusaliilor

(Urmare din pag. a 3-a)

şi prozeliţi. Sfântul Luca, după ce enumeră „toate neamurile de sub cer“, participante la Cincizecime (versetele 9—11), având drept criterii ţara în care locuiesc, le clasifică, recapitulativ, în două grupe, din punct de vedere religios: **„iudei şi prozeliţi“**. Aceste două denumiri califică toate popoarele menţionate mai înainte, fiindcă la toate aceste popoare se aflau iudei şi prozeliţi. Prozeliţii sunt de neam străin, dar au îmbrăţişat religia iudaică şi au acceptat circumciziunea.

După tradiţia creştină şi după calculul cu Paştile din acel an, cincizecimea a căzut într-o duminică. Dacă se numără cincizeci de zile, începând de la 16 Nisan, prima sâmbătă după Paştile iudeilor, se ajunge într-o zi de duminică. **„Erau toţi Apostolii împreună la un loc“** (V. 1). Expresia precizează că aici nu era adunarea celor 120, despre care se vorbeşte în Fapte I, 13—15, unde este redat şi catalogul nominal al Sfinţilor Apostoli. Este de reţinut această precizare, pentru a nu se crede că Sfântul Duh s-a pogorât, în chip de limbi ca de foc, peste toată mulţimea, ci numai peste cei 12 Apostoli. Apostolii se găseau „împreună la un loc“, într-o casă particulară, nu în Templu. În versetul 2 se precizează acest lucru, spunându-se că **vuietul „a umplut toată casa unde şedeau ei“**. Faptul că Sfântul Luca nu menţionează locul unde se găseau adunaţi Apostolii, ne încredinţează că sediul Sfinţilor Apostoli, la Ierusalim era destul de cunoscut de toată lumea. Era foişorul, denumit „camera de sus“ (To iperoon) unde locuiau (Fapte I, 13). Faptul că erau adunaţi toţi cei 12 Apostoli şi faptul că erau adunaţi tot în foişor ne ajută să înţelegem, stricto sensu, cuvintele din versetul 3 în care se spune că Sfântul Duh s-a pogorât în chip de limbi ca de foc **„şi a şezut pe fiecare dintre ei“**, adică numai asupra fiecăruia din cei 12 Apostoli şi, în acelaşi timp, ne fereşte de eroarea dogmatică protestantă, că botezul cu Sfântul Duh s-ar fi săvârşit asupra fiecăruia din numărul celor strânşi acolo — ca la o sută douăzeci de inşi — cărora le-a vorbit Sfântul Apostol Petru (cf. Fapte I, 15). Pronumele „anton“ = (pe fiecare) **„dintre ei“**, folosit în versetul 3, se referă numai la ceata Sfinţilor Apostoli. Gramatical vorbind, în forma aceasta, pronumele grecesc arătat este un **genitivus partitivus**, care reprezintă un tot sau un întreg — Ceata Sfinţilor Apostoli — cu precizarea că peste fiecare dintre ei s-a pogorât Sfântul Duh, în chip de limbi ca de foc, fără nici un fel de deosebire. În minunea pogorârii Sfântului Duh asupra Apostolilor n-a fost deci nici o omitere din numărul lor şi nici un privilegiu, ca să ne ducă la altă eroare dogmatică, despre vreun primat apostolic. Cei **„ca la o sută douăzeci“** (Fapte I, 15) constituiau adunarea căreia i-a vorbit Sfântul Apostol Petru, despre necesitatea alegerii unui nou Apostol, în locul lui Iuda, dar ei nu locuiau „în încăperea de sus, unde locuiau Apostolii“ (Fapte I, 13). De altfel, ei n-ar fi avut nici loc şi nici rost în „camera de sus“. Ultimul verset, 26, al capitolului I se termină tot cu vorbirea despre Apostoli, acum 12 la număr. Primul verset din capitolul al II-lea continuă vorbirea tot despre Apostoli, ca subiect subînţeles, în textul grec, al predicatului nominal „erau toţi“. Fiind aşa de strânsă unitatea dintre ultimul verset al capitolului I şi primul verset al capitolului al II-ea, autorul nu se mai consideră obligat să mai repete subiectul prin substantivul „Apostolii“, prin vreun pronume personal sau de întărire. Traducătorii au adăugat acest substantiv ca o precizare că şi aici se vorbeşte tot despre Apostoli. Pronumele „toţi“, din Fapte II, 1, se referă numai la Apostoli şi nu la „fraţii care erau acolo „o sută douăzeci“.

„S-a făcut un vuiet ca de suflare de vânt“ (v. 2). Este pregătirea minunii, Pogorârea Sfântului Duh, prin mijloace senzoriale, aşa precum s-a făcut pregătirea pentru primirea Legii prin „tunete, fulgere şi nor des pe muntele Sinai şi sunete de trâmbiţe foarte puternice“ (Ieşirea XIX, 16). Acest vuiet era un act divin, care avea scopul să deştepte atenţia specială a Apostolilor şi a evreilor adunaţi, asupra măreţiei minunii ce va urma. Vuietul a umplut toată casa unde şedeau Apostolii, dar s-a răspândit şi s-a auzit şi în afară şi mulţimea s-a strâns imediat în jurul casei unde se produsese vuietul, fără să se urce în „Camera de sus“ unde erau Apostolii.

„Limbi ca de foc“ (v. 2). Limbile ca de foc constituie simbolul râvnei Apostolilor, la predicare, a căror limbă a glăsuit popoarelor cu tot focul. Ele sunt şi semnul intuitiv al curăţirii, al înnoirii şi al renaşterii prin Evanghelie şi al arderii păcatelor, „precum focul mistuie paiele“ (Isaia V, 24). Limbile ca de foc simbolizează şi cărbunele de foc, luat cu cleştele de pe jertfelnic şi care, atingându-se de buze, şterge toate păcatele şi curăţă fărădelegile (cf. Isaia VI, 6—7). Precum cărbunele arzător a curăţat limba lui Isaia (VI, 6), tot aşa limbile ca de foc trebuiau să cureţe şi să sfinţească pe ucenici, ca şi ei să sfinţească şi să cureţe lumea.

În Vechiul Testament, focul era simbolul prezenţei şi puterii lui Dumnezeu şi al Duhului Sfânt, care curăţă şi sfinţeşte (Exod II, 2; Isaia IV, 4; Iezechiel I, 13, etc.).

Sfântul Ioan Botezătorul prooroceşte despre Domnul Hristos că va boteza **„cu Duh Sfânt şi cu foc“** (Matei II, 11; Luca III, 16).

Şi în literatura clasică focul era simbolul prezenţei divinităţii. În Eneida, de exemplu, cartea a II-a, versurile 655—680, Virgiliu spune că nu numai o grozavă minune (mirabile monstrum) a unei uşoare flăcări (levis flamma) l-a determinat pe Anchises, tatăl lui Eneas, să plece din Troia distrusă de greci. Flacăra aceasta a apărut pe creştetul nepotului său Iulius şi l-a făcut să plece cu Eneas, eroul troian supravieţuitor, să-şi caute undeva un pământ potrivit, ca să-şi clădească altă cetate. În istoria legendară a Romei se spune, de asemenea, că tot o astfel de flacără ar fi încins şi fruntea lui Servius Tulius, înainte de a ajunge rege (al şaselea şi penultimul rege al Romei). Trebuie să înţelegem din textul grecesc că limbile ca de foc s-au desprins singure dintr-o fascicolă de limbi şi s-au aşezat câte una pe fiecare Apostol, iar nu mai multe.

„Au început să vorbească în alte limbi, precum le dădea lor Duhul a grăi“ (V. 4). Apostolii au început să vorbească limbi necunoscute de ei până acum, adică limbile popoarelor enumerate în versetele 9—11. Minunea vorbirii în diferite limbi, la Cincizecime, **este, propriu-zis, harisma specială a glasolaliei**, des întâlnită la începutul Bisericii creştine şi menţionată în multe locuri din Noul Testament. Este rodul credinţei în Domnul Hristos, la care se adaugă multe altele: **„Iar celor ce vor crede, le vor urma aceste semne: În numele Meu, demonii vor izgoni, în limbi noi vor grăi“** etc., spune Sfânta Evanghelie (Marcu XVI, 17; cf. I Cor. XII, 10; XIV, 2 etc.). Glasolalia Noului Testament a fost una din împlinirile proorocirilor Vechiului Testament. A fost în planul divin de descoperire, răspândire şi întărire a religiei noi, între multe alte mijloace încă şi mijlocul vorbirii în limbi deosebite şi de aceea se găsesc multe profeţii în Vechiul Testament despre vorbirea în limbi. În cartea Numeri XI, 25—27, de exemplu, se spune că **„îndată ce a odihnit duhul peste cei şaptezeci de bărbaţi căpetenii**, au început a prooroci“ (cf. I Regi X, 5—6). În cuvântarea sa catehetică, Sfântul Petru citează în întregime textul profetului Iona, II, 1—5, care prezice şi explică minunea Pogorârii Sfântului Duh.

Trebuie să mai reţinem din acest verset că vorbirea în alte limbi a Apostolilor era sub directa inspiraţie a Sfântului Duh, Care-i îndruma în permanenţă, pentru a nu greşi. În text este folosit imperfectul **„precum le dădea lor Duhul a grăi“**, pentru a se arăta continuitatea conlucrării Sfântului Duh cu Apostolii şi apoi cu urmaşii lor de azi.

„Fiecare îi auzea pe ei vorbind în limba sa“ (v. 6). Neamurile prezente la Cincizecime vorbeau, cu aproximaţie, patru limbi, în afară de dialecte: limba zendă, cea mai veche limbă a Perşilor (mezii şi elamiţii); limba semită, vorbită de mesopotamieni, iudei şi arabi; limba greacă, vorbită de asiatici şi egipteni; limba latină, vorbită de romani.

Se înţelege că Apostolii trebuie să fi vorbit unei astfel de mulţimi, într-unul din porticele templului. Se poate presupune că şi ei se vor fi dus la templu la „al treilea ceas din zi“ (v. 15), oră de rugăciune, ca să facă o rugăciune de mulţumire către Dumnezeu pentru această minune şi-i va fi urmat şi mulţimea şi fiecare îşi auzea vorbirea în limba în care s-a născut (v. 8). Nu ni se dau alte amănunte: dacă mulţimile s-au grupat pe limbi şi dialecte, dacă fiecărui grup le vorbea câte un Apostol, etc. Precizarea este că Apostolii au vorbit limbile tuturor popoarelor. Popoarele au ajuns la împrăştierea lor, la neînţelegerea lor, la sumedenia de limbi şi la amestecarea lor după cutezanţa peste măsură, de a zidi Turnul Babel (Facere XI, 7—8). Până atunci, după potop, „era o singură limbă şi un singur grai la toţi“ (Facere XI, 1). Minunea pogorârii limbilor este un act al restaurării unităţii universale a lumii întru Domnul Hristos aici pe pământ, dar desăvârşirea acestei uniuni originare sfărâmate va fi în ceruri. **„Şi iată mulţime multă, pe care nimeni nu putea s-o numere, din tot neamul şi seminţiile şi popoarele şi limbile, stând înaintea tronului şi înaintea Mielului**, îmbrăcată în veşminte albe şi având în mână **ramuri de finic“** se spune la Apocalipsa VII, 9.

În faza finală a minunii, Sfântul Petru „a ridicat glasul şi a vorbit“ (v. 14). El trebuie să fi vorbit în limba aramaică, limba naţională de atunci a evreilor, nu în cele patru limbi şi a fost înţeles de toată mulţimea. În acest caz, aici, mai este cuprinsă încă o minune, o minune auditivă, săvârşită de Dumnezeu, pe lângă cele de mai sus.

„Faptele minunate ale lui Dumnezeu“ (v. 11), despre care au vorbit Apostolii, ne aduc în minte lucrările lui Dumnezeu pentru mântuirea întregii omeniri: trimiterea Fiului Său pe pământ, moartea, învierea şi înălţarea Sa, pogorârea Sfântului Duh şi întemeierea Bisericii Creştine pe pământ (cf. I Tim. III, 16).

Citirea atentă a acestei pericope ne duce la intuirea unei pluralităţi de minuni; a) vuietul ca de suflare de vânt (v. 2); b) coborârea limbilor ca de foc peste Apostoli (v. 3); c) vorbirea în multe limbi a Apostolilor (glosolalia), (v. 4); d) minunea auditivă asupra mulţimii, care asculta şi înţelegea pe Sfântul Petru (v. 14—41).

ÎNVĂŢĂTURI DOGMATICE ŞI MORALE

a) Textul acestei pericope este mărturia clară, că Sfântul Duh s-a coborât în ziua Cincizecimii numai asupra Apostolilor, nu şi asupra altor credincioşi ai Domnului Hristos. Aceasta dovedeşte că numai Apostolilor şi urmaşilor lor direcţi — episcopii şi preoţii — li s-a dat puterea de a învăţa, a conduce şi a sfinţi în Biserică, sub directa şi permanenta îndrumare a Sfântului Duh (v. 4).

b) Prin Taina Hirotoniei, primesc darul Sfântului Duh şi arhiereii, preoţii şi diaconii, pentru a-şi îndeplini cele trei serviri.

c) Ceilalţi credincioşi din Biserică primesc harul Sfântului Duh prin cele şapte Taine, săvârşite de clericii Bisericii.

d) Adunarea „tuturor neamurilor sub cer“ (v. 5), la Ierusalim, în ziua Cincizecimii, unite în acelaşi gând, ascultând şi înţelegând aceeaşi vorbire despre „faptele minunate ale lui Dumnezeu“ (v. 11), oferă o pildă vie, despre putinţa de a se închega şi azi o unitate ecumenică între toţi creştinii de pe pământ, cu puterea Sfântului Duh, vorbind una şi aceeaşi limbă a credinţei şi a dragostei frăţeşti, care a stat la baza întemeierii Bisericii creştine în ziua Cincizecimii.

„Lucian Blaga“ — numele Universităţii din Sibiu

(Urmare din pag. a 3-a)

care ar fi putut zbura cu el, l-ar fi putut comenta, folosi, dar epoca noastră îl va relua desigur în studiu, în libertate. La urma urmei suntem datori s-o facem. Marele poet e singurul filozof român cu sistem. Cel puţin până acum.

Poezia lui va rămâne mare peste veacuri. Îmi aduc aminte că, elev fiind, în clasa mea se discuta înflăcărat despre cine vine după Eminescu în poezia românească. Puneam cultura la cale într-un seminar românesc din Chişinăul românesc al Basarabiei. Opţiunile mergeau spre Blaga şi Arghezi şi, nu ştiu dacă o clasificare unanim acceptată s-a făcut până astăzi. Clasa mea era împărţită.

Şi cu privire la filozofia lui Blaga au fost şi mai sunt moduri diferite de receptare. E cunoscută cartea polemică din anul 1943 a părintelui Stăniloae. Polemica n-a mai putut continua în ultimii 50 de ani. Poate că va fi reluată astăzi şi în viitor de alţii şi, nu va fi rău deloc. Eu chiar aş îndemna la aceasta.

Lucian Blaga nu s-a dorit şi n-a fost un conformist în filozofie. Dacă ar fi fost, numărul celor care şi-ar mai aminti de dânsul ca filozof, la 100 de ani de la naştere, ar fi destul de mic. Şi e destul de mare. Foarte mare.

Poetul Blaga încă în anii tinereţii, intrase şi fusese publicat în colecţia clasicilor români. E aproape sigur că Lucian Blaga şi după 200 de ani de la naştere, şi după aceea va rămâne mare şi, **pietrele templului său** nu se vor măcina. Uitarea care, în rol de judecător necruţător, nivelează tot ceea ce n-a strălucit prin **orizont şi stil**, şi-i trece pe toţi sub orizont, în groapa comună, pe Blaga nu-l va înghiţi. Cenzura transcendentă cu care s-a confruntat dramatic, constrânsă poate şi de obstacolele pe care filozoful riguros şi le-a mai impus şi singur, nu-i va fi luminat tot ceea ce ar fi vrut să ştie despre Dincolo, dar pe pământ şi, îndeosebi **în spaţiul mioritic**, el va rămâne până la sfârşitul istoriei să dea mărturie despre **feţele unui veac** în efervescentă căutare, şi despre minţile mari ale acestui veac românesc, al nostru, printre care a lui a fost dintre cele mai scăpărătoare.

Salutăm revenirea în triumf la Sibiu a lui Lucian Blaga pe frontispiciul şi în identitatea Universităţii sibiene. Ca în fapt de Geneză, ca la botez, Universităţii i s-a dat un nume. Ea va intra cu acesta în istorie de acum încolo.

Un cuvânt de mulţumire se cuvine şi celor care i-au redat mitropolitului Andrei Şaguna şcoala întemeiată de el, prima şcoală de nivel universitar din Sibiu, numind Facultatea de Teologie: **„Andrei Şaguna“**.

Să-mi îngăduiţi să-mi închei celebrarea ambelor evenimente prin vechea urare strămoşească latină: **VIVAT, CRESCAT, FLOREAT!** Şi Universitatea şi geniul ei protector Lucian Blaga şi Facultatea de Teologie şi geniul ei creator Andrei Şaguna.

Să fie cu binecuvântarea lui Dumnezeu.

Calvarul unui duhovnic

Cu „CALVARUL UNUI DUHOVNIC“ îmi împlinesc încă o sarcină duhovnicească, pe care mi-am asumat-o, de a descoperi şi descrie vieţile preoţilor care au înfruntat şi suportat prigoane şi temniţele comuniste.

Preotul Dumitru Bejan a făcut parte din elita Bisericii noastre. Era moldovean de la Hârlău. A fost înrolat în armată confesor militar. Înainte a fost profesor de religie în Bucureşti.

În 1942, a căzut prizonier la Stalingrad şi aşa urmează epopeea martirică a unui duhovnic. A peregrinat prin multe lagăre de prizonieri: români, italieni, germani, unguri, spanioli şi japonezi, de la Moscova, la Vorkuta. Avea un prieten, ca un frate de cruce — pe căpitanul Vântu şi se pare că ei au fost port-drapelul creştinesc şi românesc al batalioanelor de prizonieri. Un exemplu: prin 1943—44, a venit o comisie din România, în frunte cu Ana Pauker, pentru a recruta voluntari, s-a urcat la tribună şi s-a auzit o voce:

— Dă-te jos, nemernico, n-avem nevoie de sfaturile tale!

Era vocea căpitanului Vântu. Numai el ştie câte zile de carceră aspră a făcut.

Şi, povesteşte în continuare preotul D. Bejan: treceam prin pădurile seculare ale Siberiei şi deodată ne-au apărut printre ramurile de mesteceni pavilioane cu 2—3 etaje.

„ — A fost o mânăstire de călugări!“ Explica sergentul din escortă. Acolo au tăbărat noaptea, pe priciuri, la 3 rânduri.

— Părinte Dumitre, să reţinem visurile din noaptea aceasta că dormim în altarul mânăstirii! — l-a atenţionat căpitanul Vântu.

Într-un lagăr au nimerit cu prizonieri unguri. S-au confruntat cu discuţii aprinse din istoria Ardealului, cu Horea şi Avram Iancu. Ungurii au rămas năuciţi auzind adevărul istoric faţă de cum au deformat ei istoria altora, netezind-o pe a lor. Discuţie tare ca între cavaleri: „Eroii voştri ne-au ucis părinţii noştri“. Au promis că întorşi acasă vor corecta istoria.

Au ajuns la Vorkuta, dincolo de arcul polar, preciza pr. D. Bejan şi cele văzute depăşeau orice imaginaţie de regizor de filme de groază sau a unui autor de romane de senzaţie.

La Vorkuta, moartea îl pândea pe om la fiecare pas, ca în scena următoare: Baraca-WC era izolată şi trebuia să te legi cu o

(Continuare în pag. 5-a)

Preot Ioan Bărdaş
— fost deţinut politic —

Sfântul Mucenic IOAN CEL NOU de la Suceava

De la începutul veacului al XV-lea, străvechea cetate voievodală Suceava adăpostește moaștele unuia din cei mai cunoscuți sfinți cinstiți de credincioșii din Moldova și anume Sfântul Ioan, supranumit „cel Nou". Din puținele știri rămase în legătură cu pătimirea sa, se pot desprinde și câteva date biografice. Era originar din orașul Trapezunt (sau Trebizonda azi Trabzon în Turcia), oraș situat pe țărmul sud-estic al Mării Negre. Din 1204 până în 1261 a fost capitala unui mic „imperiu", desprins din cel bizantin. De vreme ce a pătimit în jurul anului 1330, presupunem că s-a născut spre sfârșitul veacului al XIII-lea. Statornicia sa în dreapta credință, care a mers până la sacrificiul vieții, ne face să credem că a primit o frumoasă educație religioasă atât în familie cât și de la unii din preoții numeroaselor biserici din Trapezuntul natal și chiar de la dascălii care l-au învățat carte. La vremea pătimirii sale se ocupa cu negustoria, ca mulți alți locuitori ai orașului. Așa se face că de multe ori călătorea în diferite orașe de pe țărmurile Mării Negre cu treburi negustorești. Cu prilejul acestor călătorii, se întărea, însă, și în dreapta credință, căci cunoștea biserici și mânăstiri, preoți și călugări cu viață îmbunătățită.

Prin anul 1330 sau 1331, s-a îndreptat din Trapezunt spre „Cetatea Albă" pe corabia unui oarecare Reiz, catolic din Veneția sau din Genova. Pe drum, a avut cu el discuții privitoare la credință, susținând cu dârzenie adevărurile Ortodoxiei. Ajungând în Cetatea Albă ,Reiz și-a pus în gând să se răzbune pe cucernicul Ioan, care-l înfruntase în discuțiile purtate pe corabie. Pe atunci, Cetatea Albă și ținutul înconjurător erau stăpânite de tătarii nogai. Drept aceea, Reiz s-a prezentat la conducătorul cetății (numit și ighemon sau eparh), spunându-i că Ioan dorește să treacă la religia tătarilor. Desigur, dregătorul s-a bucurat de această veste, poruncind ostașilor lui să aducă în fața lui pe negustorul din Trapezunt. Fiind adus înaintea sa, dregătorul i-a grăit: „Am auzit că ești unul dintre bărbații aleși și înțelepți din Trapezunt și că ai dori să îmbrățișezi străvechea noastră credință. Deci, alesule prieten, lepădându-te de credința cea în Hristos, în fața acestei adunări adaugă-te celor care se bucură de dragostea și de oblăduirea mea". Ioan a înțeles de îndată uneltirile lui Reiz, drept care a răspuns cu îndrăzneală eparhului: „Să nu-mi fie mie a mă lepăda de Hristos ,căci ce-ar putea despărți inima mea de „Soarele dreptății" și de „Răsăritul cel de sus" și a mă întoarce în întunericul necunoștinței de Dumnezeu? Preaputernice eparhe, vorbele care ți s-au spus despre mine sunt mincinoase, sunt iscodiri răutăcioase. Eu nu voiesc să disprețuiesc bunătatea care mi-ai arătat-o, dar nu pot să mă lepăd de Hristos — lumina lumii".

Cuvintele alesului creștin au îndârjit pe dregătorul cetății, considerându-le ca disprețuitoare față de credința tătarilor. Drept aceea, a poruncit ca binecredinciosul Ioan să fie întins pe pământ și bătut cu toiege, socotind că în felul acesta îl va sili să treacă la religia lui. Spre surprinderea chinuitorilor săi, Ioan mărturisea cu și mai mult curaj credința cea adevărată zicând: „Binecuvântat ești Dumnezeule și preamărită ești Lumină în trei străluciri: Tatăl, Fiul și Sfântul Duh. Să nu-mi fie mie niciodată a mă închina soarelui și focului, ci Părintelui luminilor și slavei celei neînserate. Mulțumescu-ți Ție, Hristoase, că m-ai învrednicit a-mi spăla păcatele cu sângele meu și a mă sfinți cu puterea Sfântului Duh spre dobândirea vieții celei veșnice. Aceasta este ziua în care bucuria mea este deplină pe care nimeni n-o va lua de la mine. Dă-mi mie, Dumnezeule, să mă împărtășesc mai cu adevărat din slava zilei celei prealuminoase a Împărăției Tale". După ce a fost îndelung chinuit, a fost legat în lanțuri și aruncat în închisoare.

Plin de răni, a doua zi dimineața, a fost dus din nou în fața ighemonului, care a încercat din nou să-l convingă să treacă la credința lui. Și de data aceasta preavrednicul mărturisitor al lui Hristos s-a împotrivit zicând: „Numai cel ce rabdă până la sfârșit se va mântui, iar mie să nu-mi fie a mă sfinți și a mă încununa decât prin răbdarea chinurilor pentru mărturisirea lui Hristos, care a spus că „în lume necazuri veți avea, dar îndrăzniți, Eu am biruit lumea". Aceste cuvinte l-au mâniat și mai mult pe dregătorul păgân, care a poruncit ca Ioan să fie supus la chinuri și mai înfricoșate. A fost din nou întins la pământ și bătut, apoi legat de coada unui cal și târât pe drumurile cetății, trupul fiindu-i astfel sfâșiat de pietre.

Unul din chinuitori, văzând tăria sa în credință, cuprins de ură și de mânie împotriva mărturisitorului lui Hristos, a scos sabia și i-a tăiat capul. După unele știri, cel care l-a ucis ar fi fost un evreu. În felul acesta, noul mucenic al lui Hristos s-a învrednicit să se facă părtaș tuturor darurilor dumnezeiești și a dobândi „cununa vieții veșnice".

Ighemonul și ceilalți dregători tătari din cetate n-au dat voie creștinilor să ia cinstitul trup de pe drum și să-l îngroape după rânduiala creștinească. Dar Dumnezeu, în dragostea sa nemărginită față de alesii Săi, a trimis trei îngeri din cer care i-au tâmâiat trupul. Un necredincios din cetate, văzând această arătare a îngerilor în veșminte strălucitoare, a crezut că sunt preoți creștini, care, nesocotind porunca ighemonului au venit să facă slujba prohodirii lui Ioan. A scos arcul și săgeata ca să tragă asupra lor, dar atunci s-a petrecut a doua minune, căci mâinile i-au rămas lipite de arc și de săgeată; a fost izbăvit de pedeapsa cerească numai după ce a mărturisit ce urmărea să facă.

Aceste minuni l-au înfricoșat pe conducătorul cetății, care a îngăduit creștinilor să ridice trupul lui Ioan și să-l înmormânteze după rânduiala creștinească. A fost îngropat în cimitirul din Cetatea Albă.

Nevrednicul Reiz, fără să aibă mustrări de conștiință pentru uciderea lui Ioan, și-a pus în gând să mai săvârșească o nelegiuire. Văzând el însuși ce minuni s-au petrecut cu trupul lui Ioan, s-a gândit să-l dezgroape în ascuns și să-l ducă în țara sa, pentru ca de asemenea revărsări de daruri minunate care aveau loc în jurul trupului său să se bucure concetățenii săi. Dar și de data aceasta s-a întâmplat o minune. Pe când încerca să-l dezgroape, noul mucenic i s-a arătat în vis preotului care slujea la biserica cimitirului, descoperindu-i gândul lui Reiz. Într-adevăr, mergând la cimitir, l-a surprins pe acesta cu oamenii lui, încercând să ia trupul lui Ioan. Drept aceea, preotul a înștiințat obștea credincioșilor din Cetatea Albă care au ridicat trupul neputrezit al noului mărturisitor al lui Hristos și l-au dus în altarul unei biserici din oraș. Rămășițele sale pământești, neputrezite și răspândind bună mireasmă, puteau fi considerate acum ca sfinte moaște. Ele au rămas în această biserică mai bine de 80 de ani, revărsând multe daruri asupra creștinilor care veneau și îngenunchiau în fața lor, cerând mijlocirile sale în fața Părintelui ceresc.

În legătură cu orașul în care a pătimit Sfântul Ioan — numit acum „cel nou", spre a se deosebi de Sfântul Ioan Botezătorul sau de alți sfinți cu acest nume —, s-a crezut mult timp că este vorba de Cetatea Albă de la gurile Nistrului, oraș care a aparținut secole în șir Moldovei, apoi României întregite. Mai nou, unii învățați consideră că este vorba de o localitate cu același nume lângă strâmtoarea Kerci, din Crimeea.

Vestea despre cinstitele sale moaște, și mai ales despre minunile care se săvârșeau în jurul lor, a ajuns curând și în Țara Moldovei, întemeiată pe la mijlocul veacului al XIV-lea și consolidată apoi în cursul domniei îndelungate și pașnice a lui Alexandru cel Bun (1400—1432). Acest evlavios domnitor — la stăruințele căruia a fost recunoscută oficial Mitropolia Moldovei de către Patriarhia ecumenică din Constantinopol — în dorința de a ridica prestigiul noii Mitropolii dar și pentru ca țara lui să aibă un sfânt ocrotitor, — a socotit că e bine să aducă moaștele Sfântului Ioan cel Nou din Cetatea Albă la Suceava, capitala sa și reședința Mitropoliei. Astfel, în anul 1415 „au fost aduse cu multă cheltuială moaștele Sfântului mucenic Ioan Novăi de la Cetatea Albă **de la păgâni** și le-au așezat în târgu în Suceava, la Mitropolie, cu mare cinste și cu litie, pentru paza și ferința (ocrotirea n.n.) scaunului domniei sale, carile să prăznuiește miercuri și joi în săptămâna Rusaliilor". Așa scria Axinte Uricariul în întregirile (sau interpolările) pe care le-a făcut la **Cronica sau Letopisețul** lui Grigore Ureche.

Alaiul cu moaștele Sfântului Ioan au fost întâmpinate la locul numit „Poiana Vlădicăi", în apropiere de Iași, de către domnitor și soția sa, de mitropolitul Iosif, de marii dregători, egumeni, călugări, preoți și credincioși, care le-au însoțit până la Suceava. Acolo au fost așezate în biserica Mirăuți, care, cu multe refaceri de mai târziu, dăinuește până azi.

Cu prilejul aducerii moaștelor sale la Suceava — sau poate câțiva ani mai târziu —, s-a alcătuit o scurtă lucrare istorico-aghiografică intitulată: **Mucenicia sfântului și slăvitului mucenic Ioan cel Nou care a fost chinuit la Cetatea Albă.** Mult timp s-a crezut că autorul acestei lucrări ar fi un învățat ieromonah din sudul Dunării, Grigorie Țamblac, care a ajuns apoi mitropolit al Kievului. În anii din urmă, s-a dovedit că este vorba de un localnic, cu numele Grigorie, care se intitula „monahul și presbiterul marii Biserici a Moldovei". În această primă lucrare originală scrisă în Moldova — în slavonește — sunt prezentate câteva date despre pătimirea Sfântului Ioan, dar este descrisă și aducerea cistitelor sale moaște la Suceava.

În felul acesta, Sfântul Ioan cel Nou a devenit „apărătorul și ocrotitorul" întregii țări a Moldovei, din Carpați până la Nistru. În curgerea veacurilor, binecredincioșii români de pretutindeni — dar mai ales cei din nordul Moldovei, din părțile de răsărit ale Transilvaniei și din Maramureș — au cinstit după cuviință pe acest ales mucenic al lui Hristos. Mitropolitul Varlaam, în cunoscuta sa **Cazanie,** tipărită la Iași în 1643, scria că era prăznuit în fiecare

(Continuare în pag. a 6-a)

Pr. prof. Mircea Păcurariu

Cine poate intra în sfântul altar?

Altarul este spațiul încărcat de maximă sacralitate. În altar are loc întâlnirea tainică dintre Dumnezeu și om, dintre Hristos-euharistic și omul chemat la slujirea preoțească. Aici comunicarea și comuniunea divinului cu umanul ia forma văzută a sfintei Cuminecături. Altarul este spațiul în care Dumnezeu Se comunică spre mântuire omului, iar omul este ridicat la împărtășirea cu Dumnezeu. Din acest motiv altarul se separă — fără a se despărți! — de naosul bisericii și de spațiul (profan) din afara bisericii, ca un spațiu în care taina „cea din veac ascunsă și de îngeri neștiută" se comunică acum și întotdeauna omului dornic de mântuire.

În altar, adevărata vocație a umanității și a întregului cosmos își găsește concretizarea. Îndumnezeirea lumii se prefigurează în altarul bisericii unde omul, spațiul și timpul se încarcă de energiile necreate ale lui Dumnezeu. În acest sens înțelegem cuvintele Părintelui Stăniloae care spune că naosul bisericii — și împreună cu el, întregul cosmos — este un altar în devenire.

Altarul, așadar, ține de ordinea sacramentală a existenței, iar cel care voiește să intre în altar trebuie să țină cont de responsabilitatea acestei chemări (vocații). Căci în altar nu se intră sau se iese ca dintr-o gară, ci actul acesta are o semnificație liturgică ce implică întreaga ta existență.

Potrivit acestei convingeri ortodoxe, sfinții Părinți au stabilit la sinodul din Laodiceea (an. 343), prin canonul 19, că *„numai celor sfințiți le este îngăduit să intre în altar și să se cuminece"*, iar la sinodul VI ecumenic (sesiunea Trulan, an. 692), prin canonul 69, ca *„să nu-i fie îngăduit vreunuia din laici să intre în sfântul altar"*. Tot legat de aceasta, Sf. Nichifor Mărturisitorul (+818), în canonul 15, spune că *„se cuvine călugărițelor a intra în sfântul altar, să aprindă lumânări și candele, să-l curețe și să-l măture"*.

Prin urmare, din textul acestor canoane, rezultă că motivul îngăduinței de a intra în sfântul altar ține nu de ordinea naturală, ci de ordinea sacramentală a existenței, adică în altar pot intra acele persoane care au fost sfințite, indiferent că ele sunt bărbați sau femei (preoți, călugări și călugărițe).

Pornind de la această rânduială în Biserica Ortodoxă, s-a îngăduit prin iconomie intrarea în altar a laicilor numai cu binecuvântarea sau dezlegarea din partea persoanelor hirotonite. Astfel, paraclisierul (crâsnicul), ca laic, care ajută la Sf. Liturghie, poate intra în altar în virtutea dezlegării primite de la preot, la fel și prescurarul sau prescurărița, în virtutea binecuvântării primite de la preot de a face prescuri, poate aduce prescurile direct în altar. Aceste dezlegări, însă, nu se dau întâmplător, ci numai acelor persoane care duc o viață morală ireproșabilă. Astfel, prescurarul sau prescurărița trebuie să fie persoane necăsătorite sau văduve care duc o viață în curăție trupească, iar crâsnicul, dacă este căsătorit, trebuie să respecte rânduielile vieții conjugale la fel ca și preotul.

O altă dezlegare dată laicilor, bărbați și femei, de a intra în altar, se dă în ziua sfințirii altarului unei biserici nou-zidite. După slujba târnosirii noii biserici, toți creștinii pot intra să se închine în sfântul altar, ca semn al nemărginitei bucurii că s-a ridicat un nou locaș închinat lui Dumnezeu spre mântuirea oamenilor.

Toate aceste pogoăminte (ca orice pogorământ) întăresc rânduiala generală că laicii, bărbați și femei, nu pot intra în altar fără dezlegare, rânduială ce se impune a fi respectată cu mare strictețe, căci trăirea celor sfinte se reflectă, în primul rând, în rânduiala și respectul față de sfântul altar.

Această rânduială, pe alocuri, a fost denaturată sub influența greco-catolicismului. Astfel, în unele biserici parohiale, se săvârșește sfânta Spovedanie a tuturor creștinilor în sfântul altar. Este o mare greșeală!

Când vrei să intri într-o casă și ești murdar pe picioare și pe haine, nu intri direct în casa mare și acolo pe covoarele curate te lepezi de praful și noroiul de pe tine, ci stai la ușă, te cureți, te descalți și abia apoi, când te poftește gazda, îndrăznești să intri. La fel este și cu sfânta Spovedanie, care înseam-

(Continuare în pag. a 6-a)

Pr. Asist. Irimie Marga

NICOLAE BĂLCESCU

(Urmare din pag. a 4-a)

nează trecutul în vederea făuririi viitorului. Spre deosebire de ardeleni, care s-au încălzit la măreția trecutului roman, muntenii pun în fața contemporanilor lor, paginile de glorie ale trecutului românesc. În acesta ei caută soluții pentru problemele prezentului și norme pentru crearea viitorului. Adresându-se conaționalilor lor, ei luptă totodată să câștige și opinia publică europeană pentru marile aspirații ale neamului. De aceea activitatea lor istorică este în strânsă legătură cu cea politică, cu care formează un tot unic.

Imboldul acestui nou curent istoric vine din Apus, întronând prin istoricul francez Jules Michelet (1798—1874) ideea că istoricul trebuie să dea imaginea completă a vieții naționale trecute, în tot ce are ea mai caracteristic pentru ca apoi să arate calea ridicării viitoare.

Cea dintâi lucrare istorică a lui Bălcescu este „Puterea armată și arta militară la Români" (1844). Pe lângă scopul ei științific, opera urmărește să trezească în cititori entuziasm și cult pentru instituția armatei. Este prima încercare de felul acesta în literatura română. Numai printr-o armată bine organizată ne vom putea ridica la înălțimea slavei trecute.

Pentru înfăptuirea operei sale istorice, Bălcescu avea nevoie de material. De aceea, împreună cu A. T. Laurian, începe publicarea revistei „Magazin istoric pentru Dacia", 5 vol. (1845—1847). În această revistă publică biografii, mici monografii, cronici, studii, articole, informații etc., toate din domeniul istoriei naționale. Pornind de la ideea unității etnice, Bălcescu analizează în spirit modern izvoarele noastre istorice, inclusiv poeziile populare. În același timp, el înțelege să publice izvoarele istoriei românilor de pretutindeni și să scrie istoria în sensul cel mai nou, ocupându-se nu numai de istoria politică, ci și de cea culturală.

Altă carte este „Starea socială a muncitorilor plugari" (1846), primul studiu social în literatura română. Lucrarea se impune prin noutatea și îndrăzneala ideilor. „O națiune nu poate fi înrobită.. se poate mântui numai prin sine însuși". Preconizează revoluția ca „drept legitim al popoarelor înrobite"; ea poate realiza un mare proces de regenerare națională și socială.

Opera lui capitală, neterminată, este „Istoria Românilor sub Mihai Vodă Viteazul", începută în 1846. Scrierea urma să cuprindă o introducere și șase capitole: Libertatea națiunilor, Călugărenii, Robirea țăranului, Unitatea națională, Mirăslău și Guraslău. Primele patru capitole și jumătate au fost terminate de Bălcescu, iar restul a fost completat de Al. Odobescu și a apărut în întregime postum, în 1878. Prin această carte de temelie a neamului nostru Bălcescu devine începătorul prozei noastre din Muntenia. Autorul a urmărit să facă din această istorie o operă de românism și apoteoză. Animator al naționalismului român, N. Bălcescu face din Mihai un simbol al independenței și unirii noastre, o pilduitoare icoană vie pentru prezent, iar din povestea faptelor lui un crâmpei de epopee.

N. Bălcescu își concepe opera istorică nu în înțeles restrâns pragmatic, ci își lărgește cadrul preocupărilor și pune toată greutatea pe însăși viața trecutului, așa cum apare ea îndeosebi din așezămintele neamului. „Istoria — zice el — trebuie să ne arate poporul român, cu instituțiile, ideile, sentimentele și obiceiurile lui, în deosebite veacuri". Bălcescu își scrie cartea, concepând-o nu ca pe o istorie rigidă a celor întâmplate ci ca „o predică, o lucrare de propagandă, animatoare, o armă de luptă, un argument pentru putința unor noi lupte naționale, la care să ia parte poporul întreg, însuflețit pentru libertate" (N. Iorga).

În opera lui N. Bălcescu vibrează un mare suflet de român. Călătorind în toate părțile locuite de români, el a prins de pretutindeni ecoul durerilor și bucuriilor întregului neam. În opera sa se întrupează tot ce poate fi mai înalt ca aspirație națională. A fost un istoric iubitor de patrie, un tribun al norodului gemând sub apăsare, un revoluționar al energiilor naționale și un răscolitor de baci al îndemnurilor spre mai bine, un adevărat profet al viitorului nostru național.

Calvarul unui duhovnic

(Urmare din pag. a 4-a)

frânghie să nu te smulgă „purgaua", un vânt puternic. Dacă te lua vântul te rostogolea prin zăpadă și în depărtări se auzeau lupii urlând. Nenorocitul putea să fie oricine. Cine să-l salveze? Japonezii erau exclusiviști, italienii și ungurii cu moralа lor de paradă, nemții și norvegienii cu indiferența lor. Ieșeau 30—40 de români ținându-se de mâini și-l salvau. Această calitate de „samarineni" au avut-o românii peste tot; aceasta este virtutea Ortodoxiei.

Altă scenă din lagărul femeilor: O grupă de soldați aduceau cazanul cu ciorbă, la intrare. Dacă femeile reușeau să smulgă un soldat, acela era pierdut. Nimeni nu-l mai putea salva.

Codurile lui Lenin și Stalin deschideau cele mai negre zări pentru omenire dar tot oamenii le-au aruncat la lada cu gunoi a istoriei.

— Ne-am cutremurat, conchidea pr. Bejan, când am văzut că omului i s-a luat rațiunea și conștiința, aruncându-l în câmpul sălbatic al instinctelor, reeditând pagini de apocalipsă.

Cea mai sinistră imagine pe care ne-a dat-o păr. Bejan, a fost aceea cu experiențele pedagogiei psihopaților Dzârjinschi și Macarenco, făcute pe viu în lagărele bolșevice. Toată „reeducarea" era condusă de echipe de pușcăriași detracați, dresați anume, care terorizau și dezumanizau oamenii. Asta voia și stăpânirea, să se „topească" dușmanul de clasă să nu se mai întoarcă la vatra lui. „Am avut și noi infernul de la Pitești", completa păr. Bejan.

Spun unii că numai în Apus a fost holocaust. Dar în dosul cortinei de fier, de la Berlin la Vladivostoc, ce a fost? Nici o deosebire între Auschwitz și Vorkuta. Hitler îi topea pe oameni într-o clipă, Stalin îi topea în 5—10 ani; omul ajungea un cadavru viu, psihologicește era mort, poate era și mai inuman.

În 1952, păr. Bejan s-a întors din prizonierat. În gara de Nord cineva l-a oprit zicând:

— Intră în mașina asta și nu te uita în jur!

A fost dus la MAI, condamnat și depus la Aiud. După ispășirea condamnării a fost dus în Bărăgan, cu domiciliu forțat. Putea să se miște și l-a căutat pe fostul mitropolit și profesor de la Cernăuți, Tit Simedrea, care servea la o biserică din București.

Bătrânul l-a recunoscut și păr. Bejan i-a spus:

— Înalt Prea Sfințite, am o problemă duhovnicească... Căzând prizonier în 1942, am pierdut lada de campanie cu Sf. Împărtășanie pentru soldați și pentru mine este o povară duhovnicească!

— Părinte Dumitre, a fost un caz de forță majoră... Dar ca să-ți recapeți liniștea sufletească îți dau un canon!...

În 1956, după revoluția din Ungaria, păr. Bejan a fost arestat și condamnat la 25 de ani muncă silnică. Așa l-am cunoscut în celularul și în Zarca din Aiud în 1963—64. În 1964 ne-am eliberat.

Păr. Bejan nu are nevoie de elogii. Vocația lui pentru Evanghelie a fost aceeași și la Aiud și în Bărăgan și la Vorkuta. Avea o robustă erudiție teologică mai ales în cunoașterea ortodoxiei ruse. Avea subtilități duhovnicești, care-l făceau simpatizat și solicitat.

Preotul Dumitru Bejan are un loc asigurat în frontul marii Armate a rezistenței românești împotriva tiraniei comuniste.

Sf. Simeon al Tesalonicului

(Urmare din pag. a 4-a)

de la Dumnezeu (I In. 4, 2), după cum am spus mai înainte, iar cel ce nu mărturisește aceasta nu este de la Dumnezeu, ci este de la Antihrist care nu-L mărturisește pe Iisus Hristos. De aceea trebuie ca toți creștinii să mărturisim neîncetat acest Nume, atât pentru propovăduirea credinței, cât și din dragoste pentru Mântuitorul nostru Iisus Hristos, dragoste de care nimic nu trebuie să ne despartă niciodată (Rom. 18, 35), dar și pentru că Numele lui ne dă har și iertare și izbăvire și vindecare, sfințire și iluminare și mai presus de toate mântuirea. Pentru că prin a est dumnezeiesc Nume Apostolii au făcut și au arătat mari minuni. Iar dumnezeiescul Evanghelist zice (In. 20, 31): „Acestea s-au scris pentru ca să credeți că Iisus este Hristos, Fiul lui Dumnezeu" — iată credința — „și arzând viață să aveți în Numele Lui" — iată mântuirea și viața.

2. Deci această numire (a lui Iisus Hristos) ca rugăciune să o zică fiecare evlavios (credincios) continuu, cu mintea lui și cu buzele și când stă, și când umblă, și când se așează, și când se culcă și orice ar face sau ar spune să se silească la aceasta. Astfel va afla mai mare liniște și bucuie după cum cunosc din experiența lor cei ce se îngrijesc de acestea. Deoarece însă această lucrare este mai presus de cei ce trăiesc în lume, dar chiar și pentru monahii care au griji, de aceea toți aceștia să aibă cel puțin un anumit timp pentru această lucrare și, pe cât le stă în putință toți să aibă ca pe un canon îndeletnicirea cu această rugăciune, atât clericii, cât și monahii, cât și laicii. Deci monahii, ca unii ce sunt înrolați (în această lucrare) și pentru că o au ca pe o obligație a lor necesară, chiar dacă sunt (prinși) în grija slujirilor (ascultărilor), trebuie însă să se silească pe ei înșiși, întrucât se cuvine să se nevoiască cu această rugăciune și să se roage Domnului neîncetat, (I. Tes. 5, 17), chiar dacă se găsesc în reverie, tulburare și într-un fel de stare de robie a minții să nu se lase batjocoriți de vrăjmașul, ci să se întoarcă spre rugăciune și să se bucure cum se întorc. Clericii să se silească spre aceasta ca spre o lucrare apostolică și predică dumnezeiască și pentru că această rugăciune împlinește lucrări dumnezeiești și exprimă dragostea lui Hristos. Mirenii să se nevoiască după putere cu rugăciunea ca și cu o pecete a lor înșiși și semn al credinței și apărare și sfințire și alungare a oricărei ispite.

Prin urmare toți, clerici, laici și monahi, îndată ce ne trezim din somn, trebuie să punem în mintea noastră pe Hristos și pe Hristos să-L pomenim mai întâi. Și aceasta să I-o aducem lui Hristos ca pe un început al oricărei cugetări și ca pe o jertfă. Deoarece mai înainte de orice altă cugetare trebuie să-L pomenim pe Hristos, Care ne-a mântuit și ne-a iubit atât și pentru că suntem și ne numim creștini și ne-am îmbrăcat în El prin dumnezeiescul Botez (Gal. 3, 27), am fost pecetluiți prin Mirul Lui și ne-am împărtășit și ne împărtășim cu Sf. Său trup și sânge și suntem mădulare ale Lui (I Cor. 13, 27) și templu (II Cor. 6, 16) și ne-am îmbrăcat întru El și I-a cuvenit înlăuntrul nostru. De aceea deci se cuvine să-L iubim și să-L pomenim mereu. Pentru aceasta fiecare să-și aibă un anumit timp, după puterea lui și o carecare măsură (regulă) a acestei rugăciuni, ca pe o obligație. Să ne oprim aici în această problemă, pentru că pentru cei ce doresc să afle despre aceasta există foarte multe (lucruri) pentru informarea lor.

130 de ani de activitate teologică neîntreruptă la Caransebeş

Împlinirea în 1995 a 130 de ani de activitate teologică neîntreruptă la Caransebeş, nu numai că ne oferă posibilitatea, dar ne şi obligă, să aruncăm chiar şi numai o privire asupra rolului pe care învăţământul teologic de aici l-a avut în cadrul activităţii teologice din Biserica Ortodoxă Română, sau de aportul pe care l-a adus sub aspect religios-patriotic, pe plan local.

Deşi învăţământul teologic propriu-zis a luat naştere şi s-a organizat în Caransebeş odată cu reînfiinţarea în 1865 a Episcopiei de aici există totuşi indicii sigure că Biserica Ortodoxă Română de pe aceste meleaguri nu a fost lipsită de-a lungul vremii de posibilitatea de a-şi forma mereu slujitori ai Sfintelor Altare.

S-a subliniat pe bună dreptate că, oraşul „Caransebeş reprezintă pentru bănăţeni, ceea ce este Braşovul pentru ardeleni". Printre cei care au tradus Palia de la Orăştie în anul 1582, se numără şi Ştefan Herce, „propovăduitorul" din Caransebeş, precum şi Efrem Zăcan, „dascăl de dăscălie" de aici. Nu poate fi trecut cu vederea nici numele eruditului Mihail Halici, corifeu al latinităţii românilor şi autorul primului dicţionar român.

— În acest context cultural nu putem pune la îndoială faptul că nu s-ar fi aflat la Caransebeş şi o şcoală mănăstirească, pe lângă mănăstirea de aici, unde îşi avea reşedinţa episcopul. La astfel de şcoli mănăstireşti se pregăteau viitorii cantori, învăţători şi preoţi.

Datorită deselor războaie cu turcii, episcopul Ioan Georgevici mută în anul 1759 Episcopia din Caransebeş, la Vârşeţ. Nu peste mult timp se va deschide aici institutul teologic ortodox în limba sârbă, iar în anul 1822 „stăpânirea cea mai înaltă ocârmuitoare bine a voit a introduce sistemirizuite şcoli clericeşti pră limbă românească", cum sună documentul vremii, prin care se recunoaşte secţia românească a institutului teologic ortodox din Vârşeţ. Printre dascălii acestei secţii se numără şi Andrei Şaguna, Ignatie Vuia, Nicolae Tincu Velea.

După reînfiinţarea Episcopiei Ortodoxe Române din Caransebeş în anul 1865, primul episcop Ioan Popasu, numit de Ştefan Velovan „semănător de aşezăminte culturale, tot atâtea monumente nepieritoare, care sunt o mândrie naţională şi garanţă pentru un mai bun viitor", reuşeşte încă din noiembrie acelaşi an, să mute la Caransebeş secţia românească a institutului teologic de la Vârşeţ. În primul an şcoala se deschide cu 12 elevi şi doi profesori: George Peştean adus de la Vârşeţ, şi Mihai Velcean, preot în Dognecea, numit la catedră prin concurs. La început şcoala s-a numit „Institut teologic diecezan", având cursurile de 2 ani. Apoi cursurile s-au ridicat la durata de 3 ani. În 1876 acelaşi vrednic episcop înfiinţează şi preparandia (pentru învăţători), institutul purtând de acum numirea de „Institut teologic-pedagogic diecezan", funcţionând sub aceeaşi conducere până în 1924, când pedagogia se transformă în şcoală normală de stat. La institutul teologic diecezan erau primiţi absolvenţi de liceu. În mod excepţional se primeau şi absolvenţi a şase clase gimnaziale (la început chiar cu patru clase) pentru parohiile vacante de categorie inferioară, cu condiţia ca după absolvirea institutului să-şi termine studiile. Din lipsă de învăţători, până la înfiinţarea preparandiei absolvenţii institutului erau obligaţi să îndeplinească, până la ocuparea parohiei, funcţia de dascăli în diferite localităţi. Deşi erau multe parohii vacante şi numărul elevilor destul de mic totuşi cei fără vocaţie preoţească nu erau promovaţi pentru misiunea preoţească. Cât privesc materiile de învăţământ, ele se înmulţesc şi se perfecţionează de-a lungul anilor. Bunăoară, în primul an de învăţământ se preda: Teologia dogmatică, morală, exegetică, polemică, pastorală, Catehetica, Retorica, Metodica, Pedagogia, Istoria bisericească, Cântarea şi Tipicul, Limba română. Din anul şcolar 1896/1897 se introduce facultativ gimnastica, iar pe parcursul vremii se mai adaugă şi Dreptul canonic, Isagogia, Istoria biblică, Arheologia biblică, Teologia fundamentală, Liturgica, Contabilitatea bisericească, Economia, Stilistica, Literatura română, Igiena, Muzica vocală şi instrumentală. Problema manualelor şcolare şi a cărţilor de cult se rezolvă abia după 1885, când se înfiinţează aici tipografia diecezană.

Printre dascălii Institutului teologic diecezan se remarcă Filaret Musta, elev din prima promoţie, devenit directorul institutului şi apoi arhiereu vicar al Episcopiei Caransebeşului. Succesorul lui la direcţiune este bine cunoscutul teolog Iosif Iuliu Olariu, care a ‚introdus cel dintâi la noi modelul comentariilor ştiinţifice", şi care — după cum declară un biograf al său — „a slujit şcoala şi neamul românesc 35 de ani încheiaţi, din care 33 sub asuprirea străină. Vrednic de reţinut este şi numele celui de al treilea director al institutului, Petru Barbu, cunoscut prin tipărirea manualelor de Catehetică şi religie şcolară. Pentru patriotismul său înflăcărat a fost depus de la catedră în anul 1908, fiind reactivat abia după Marea Unire din 1918. Cel care a continuat şi cimentat pe aceste meleaguri tradiţia muzicii bisericeşti, timp de patru decenii, a fost preotul profesor Gheorghe Petrescu, iar lui Antoniu Seqvens îi revine meritul de a fi cultivat muzica instrumentală, formând dirijori şi coruri. Nu poate fi trecută cu vederea activitatea desfăşurată la acest institut de profesorul Vasile Loichiţă, timp de 16 ani, precum şi rodnica activitate a preotului profesor Dr. Moise Ienciu, sau a protopopului de mai târziu, Andrei Ghidiu, care a scris Monografia oraşului şi a ţinut cu demnitate înălţat steagul românesc, timp de jumătate de veac de asuprire străină.

Sub aspect educativ se cuvine să remarcăm faptul că fiind întemeiat de Biserică, şi desfăşurându-şi activitatea sub directa oblăduire a Bisericii, Institutul teologic este legat organic de duhul Bisericii, el având menirea de a forma preoţi cărora să le insufle năzuinţele sprituale care animau deopotrivă Biserica şi poporul pe aceste meleaguri, încât studenţii care se formau la acest institut îşi dăltuiau personalitatea religios-morală, lăsându-se pătrunşi şi cultivând mai departe cele mai frumoase tradiţii bisericeşti şi româneşti, aducându-şi în mod real aportul la păstrarea conştiinţei de neam a poporului pe care îl slujeau. Acest fapt este remarcat şi de Nicolae Iorga, care vizitând în 1921 Institutul teologic-pedagogic diecezan, putea spune: „Mă bucur încă odată la vederea acestor tineri inimoşi şi mândri de neamul lor ce învaţă astăzi în deosebite şcoli pe care le ţinea ţărănimea noastră din aceste părţi supuse străinului şi care mâine vor da o nouă îndreptare, mai sigură şi mai puternică, hotărât românească tuturor puterilor de viaţă ale neamului nostru de aice".

În anul 1924, Adunarea Eparhială din Caransebeş propune ridicarea Institutului de la 3 ani la 4 ani, sub formă de Academie teologică. Lipsa de profesori împiedică însă realizarea acestui deziderat până în anul 1927, când noua şcoală academică îşi va deschide cursurile de 4 ani, funcţionând până în 1948. O galerie de profesori activând aici îşi vor înscrie numele cu litere de aur în patrimoniul teologiei româneşti. Operele lor tipărite la Tipografia Diecezană din Caransebeş, întemeiată încă în 1885, rămân lucrări de referinţă pentru întreaga teologie românească. Iată şi numele lor, care nu mai necesită nici un fel de prezentare: Petru Barbu, Dimitrie Ciolaca, Ioan David, Zeno Muntean, Gheorghe Cotoşman, Laurenţiu Busuioc, Constantin Vladu, Petru Rezuş, Mircea Chialda, Dumitru Belu, Sofron Vlad, Iova Firca, Teodor Savu, Marcu Bănescu, Nicolae Corneanu (actualmente: I. P. S. Sa Mitropolitul Banatului). Pe lângă remarcabilele cărţi scrise aici, profesorii Academiei teologice au colaborat la „Foaia Diecezană" a Eparhiei, au publicat studii în „Anuarul Academiei teologice", ca şi în celelalte reviste bisericeşti din ţară, şi au editat între 1944—1947 revista „Altarul Banatului", redactor fiind preotul profesor dr. Petru Rezuş.

Pentru a crea elemente corespunzătoare la stranele Bisericii de pe aceste meleaguri, ia fiinţă la Caransebeş, sub episcopul Iosif Bădescu, în 1931 o şcoală de cântăreţi bisericeşti cu durata de 3 ani. Aici se preda, pe lângă Cântare bisericească şi Tipic, mai multe materii menite să deschidă orizontul teologic şi intelectual al viitorilor cantori. Nu lipsea din programa analitică Catehismul, Istoria Bisericii Române, Istoria Bisericească Universală, Administraţia bisericească, Limba română, Istoria României, Geografie, etc. Corpul didactic al acestei şcoli era format din profesorii de la Academia teologică şi cadre ale administraţiei locale bisericeşti.

După reorganizarea învăţământului teologic din 1948 rămâne la Caransebeş, ca şi în alte centre eparhiale din cuprinsul Patriarhiei Române, o şcoală teologică cu durata de 2 ani, transformată nu după mult timp în şcoală medie, cu durata de 3 ani, apoi de 4 ani, iar începând cu anul şcolar 1955/1956 se ridică durata anilor de studii la 5 ani, cunoscută sub numele de Şcoală de cântăreţi bisericeşti (primii doi ani) şi seminarul teologic (ultimii trei ani). Absolvenţii de seminar puteau deveni preoţi în parohii de grad inferior şi se puteau înscrie la unul din cele două institute teologice de grad universitar, din Bucureşti şi Sibiu. Începând cu anul şcolar 1976/1977 seminarul devine de sine stătător, cu o durată de cinci ani, iar şcoala de cântăreţi bisericeşti, despărţită de seminar, cu o durată de doi ani, va funcţiona doar 4 ani, până în anul 1980.

Odată cu zorii anului 1990 seminarul a primit numele primului episcop al Caransebeşului, întemeietorul şcolii teologice de aici, Ioan Popasu, fapt ce dă expresie, odată în plus, continuităţii învăţământului teologic pe aceste meleaguri.

Din anul 1990 îşi redeschide cursurile şi şcoala de cântăreţi bisericeşti, cu durata de 2 ani, care va funcţiona până în 1993, când îi va lua locul o şcoală post liceală de învăţători şi cântăreţi bisericeşti cu durata de trei ani. Aceasta nu va şcolariza însă decât o singură promoţie, fiindcă din 1994 îi va lua locul din nou şcoala de cântăreţi bisericeşti, cu o durată de trei ani.

Din 1991 seminarul teologic se încadrează în reţeaua învăţământului de stat primind numele de liceu teologic seminarial, cu durata de 5 ani; iar din 1994 va primi amprenta specifică a liceului de filologie, fără a-şi pierde specificul teologic.

Învăţământul teologic organizat unitar la nivelul Patriarhiei Române se află în acelaşi timp şi sub oblăduirea şi coordonarea administrativă a Conducerii Eparhiale locale, încât se poate vorbi de o reală continuitate a învăţământului teologic din Caransebeş, prin cultivarea aceloraşi tradiţii bisericeşti şi româneşti statornicite pe aceste meleaguri. Tot în contextul acestei continuităţi se înscrie şi străduania conducerii eparhiale de a crea condiţii mereu îmbunătăţite formării viitorilor preoţi atât sub aspect didactic-educativ, cât şi administrativ-gospodăresc. Astfel, şcoala dispune de unele construcţii date în folosinţă în ultimii 30 de ani, precum: un cămin internat cu două nivele, reamenajat în anul 1990 şi dotat cu mobilierul necesar; o biserică-capelă în parcul şcolii (construită între 1978—1982), o sală festivă, o sală de mese cu bucătărie, un cabinet metodic de muzică, iar sălile de clasă au fost reamenajate şi dotate cu mobilierul corespunzător.

Folosind după cuviinţă condiţiile de studiu create în seminar, mulţi absolvenţi îşi îndeplinesc cu cinste şi devotament misiunea preoţească, desăvârşindu-şi studiile în ţară şi străinătate, ocupând posturi de conducere la Centrele Eparhiale, sau Protopopeşti, iar alţii onorează catedre universitare, păstrând vie amintirea şcolii din Caransebeş.

Preot Prof. Sorin Cosma

Cine poate intra în sfântul altar?

(Urmare din pag. a 5-a)

nă curăţirea de noroiul păcatelor: se stă în faţa preotului ca în faţa lui Hristos şi în faţa altarului ca în faţa Împărăţiei lui Dumnezeu. Şi dacă preotul te goneşte la masa liturgică, abia atunci îndrăzneşti să te apropii de sfântul altar, cu frică de Dumnezeu, cu credinţă şi cu dragoste, ca să primeşti sfânta Cuminecătură. Iar dacă nu, stai şi te pocăieşti în nădejdea că iubirea şi iertarea lui Dumnezeu te va face vrednic de sfinţenia altarului.

Iată de ce sfânta Spovedanie nu se poate face în sfântul altar, iar preotul care face aceasta riscă să-şi ia asupra lui mulţime de păcate străine.

Sfinţenia altarului este păzită cu acrivie şi în Biserica rusă unde crâsnicul, ori de câte ori intră în altar, face o metanie mare, iar în timpul Sf. Liturghii crâsnicul stă în faţa iconostasului şi intră în sfântul altar numai în momentele în care se impune ajutorul dat preotului.

Cu şi mai multă cutremurare se păstrează această rânduială în Biserica Coptă (Biserica vechilor egipteni creştinaţi care a refăcut comuniunea cu Biserica Ortodoxă, după sute de ani de separaţie, anul trecut, în 1994) unde se descalţă toţi cei care păşesc în sfântul altar, potrivit cuvintelor scripturistice „Scoate-ţi încălţămintea din picioarele tale, căci locul pe care calci, pământ sfânt este" (Ieşire 3, 5).

Deseori, la întrebarea „cine poate intra în sfântul altar?" se răspunde uşor: „bărbaţii-da, iar femeile-nu!", răspuns pe cât de simplist, pe atât de greşit. Criteriul după care se poate intra în altar nu ţine de ordinea naturală, că eşti bărbat sau femeie. Această perspectivă, pe lângă faptul că este neortodoxă, mai poate şi alimenta opinia născută de aşa-numita „teologie feministă" cum că femeile în Biserică ar fi „discriminate" de bărbaţi. Este logic ca dintr-un criteriu greşit să se nască o opinie mai mult decât falsă, pentru că, am văzut, că în altar pot intra şi femei în anumite împrejurări.

Rânduiala intrării în sfântul altar ţine, aşadar, de ordinea sacramentală potrivit căreia pot intra în altar persoanele sfinţite; acestea pot da dezlegare, în anumite împrejurări, şi altor creştini laici, bărbaţi şi femei. Pe scurt, s-ar putea spune că în sfântul altar se intră numai cu binecuvântare. Această rânduială trebuie respectată cu toată sfinţenia, altfel — Doamne fereşte! — se poate confunda sfântul altar cu oficiul parohial, iar sfânta Masă cu biroul de lucru al preotului.

Drumul spre altar este un drum spre Împărăţia lui Dumnezeu, este un drum spre împărtăşirea cât mai adevărată cu Hristos în ziua cea neînserată a Împărăţiei Sale. Sensul existenţei umane îşi are epicentrul în sfântul altar. Mare sau mic, geniu sau analfabet, bărbat sau femeie, toţi îşi găsesc desăvârşirea în sfântul altar, prin care devin împreună fraţi întru Hristos. Cu cât eşti mai conştient de această realitate, cu atât cutremurarea este mai profundă că altarul este loc de vrednicie şi de sfinţenie de care depinde însăşi mântuirea fiecăruia.

Sf. Mucenic Ioan cel Nou de la Suceava

(Urmare din pag. a 5-a)

an, joia după Rusalii. Axinte Uricariul, în întregirile sale la **Letopiseţul** lui Grigore Ureche scria că i se face pomenirea, miercuri şi joi în săptămâna Rusaliilor". Se pare că încă din secolul al XVI-lea era prăznuit la 24 iunie, ziua Naşterii Sfântului Ioan Botezătorul (Sânzienele), aşa cum se face până astăzi.

Cinstitele sale moaşte au rămas în biserica Mirăuţi până în anul 1589, când au fost mutate în noua catedrală mitropolitană din Suceava — cu hramul Sfântul Gheorghe — ctitorită în prima jumătate a secolului al XVI-lea de domnitorii Bogdan III şi fiul său Ştefăniţă.

Se cunosc multe minuni săvârşite prin puterea rugăciunilor Sfântului Ioan. Câteva din ele sunt amintite de mitropolitul Petru Movilă al Kievului. De pildă, scria că la 2 iunie 1622 Suceava era ameninţată să fie cotropită de tătari. Locuitorii se refugiau în toate părţile. Preoţii slujitori la biserica în care erau adăpostite moaştele au voit să ia racla să o ducă în cetatea Suceava, dar n-au putut să o ridice. Au înţeles că Sfântul nu voia să fie dus în altă parte şi că îi va ocroti, încât au continuat să se roage ca oraşul să nu cadă în mâna cotropitorilor. Într-adevăr, o ploaie torenţială a împiedicat pe tătari să mai asedieze oraşul.

Moaştele au rămas în Suceava până în anul 1686, când a intrat cu oaste în Moldova regele Jan Sobieski al Poloniei. La retragere, a luat cu sine în Polonia şi pe mitropolitul cărturar Dosoftei. De teama unor jafuri, mitropolitul a luat cu el, din Suceava, moaştele Sfântului Ioan cel Nou, odoarele şi documentele Mitropoliei. Au fost duse şi aşezate la Jolkiev, unde a vieţuit şi mitropolitul Dosoftei până la moarte (1693). Cinstitele moaşte au rămas în pământ străin până în 1783, când episcopul Dosoftei Herescu de la Rădăuţi a reuşit să le readucă acasă, fiind reaşezate tot în fosta catedrală mitropolitană cu hramul Sfântul Gheorghe. Aducerea lor a fost posibilă pentru că la acea dată atât partea de nord a Moldovei (Bucovina), cu oraşul Suceava, cât şi o parte din Polonia (cu oraşul Jolkiev) erau încorporate în imperiul austriac sau habsburgic. O nouă strămutare a lor a avut loc în cursul primului război mondial, când, spre a fi ocrotite, au fost duse la Viena şi adăpostite în capela ortodoxă română din acel oraş. Revenirea Bucovinei şi a Basarabiei la ţara-mamă, în 1918, a făcut ca Sfântul Ioan să devină iarăşi ceea ce a fost veacuri de-a rândul, adică „ocrotitorul a toată ţara Moldovei".

Patimile Sfântului Ioan cel Nou au fost înfăţişate în pictura multor biserici din Moldova. Chipul său apare pentru prima oară în pronaosul bisericii de la Dobrovăţ, de lângă Iaşi, în 1529. Câţiva ani mai târziu, în 1546, a fost zugrăvită viaţa şi pătimirea sa în 12 scene, pe peretele de sud al bisericii mănăstirii Voroneţ, ctitoria lui Ştefan cel Mare. Scene asemănătoare apar şi în pictura catedralei episcopale din Roman. În pridvorul închis al bisericii mănăstirii Sucevita, ctitoria Movileştilor, apar 14 scene din viaţa şi pătimirea sa.

Cu viaţa şi pătimirea lui s-au ocupat mai mulţi cărturari români. Acatistul său a fost tipărit în mai multe rânduri. Chipul său apare în icoane, care împodobesc casele credincioşilor sau este pictat în biserici, din toate zonele ţării.

Fiind cinstit atât de mult de credincioşii români de pretutindeni, să ne rugăm şi noi acestui sfânt ocrotitor al Bucovinei zicând: „Prealăudatule Ioane, pe tine nici sălbăticia tiranului, nici amăgirea cuvintelor, nici groaza chinurilor, nici bătăile cele cumplite nu te-au despărţit de Hristos, pe Care din pruncie L-ai iubit; Căruia te şi roagă să se dăruiască sufletelor noastre pace şi mare milă". (Podobia la Laude, din Utrenia zilei de 2 iunie).

TERTULIAN — doctrina

Doctrina lui Tertulian o extragem din însăşi operele lui. El este creatorul teologiei de limbă latină în Apus. Credinţa sa profundă, vasta sa cultură şi geniul său ştiinţific şi moral, au elaborat o teologie de mare adâncime, de o covârşitoare originalitate şi de un incomparabil orizont spiritual. Această originalitate nu-l împiedică pe Tertulian să fie de acord cu liniile mari ale teologiei patristice din Răsărit. Doctrina lui o putem împărţi în două categorii: cea creştină ortodoxă şi cea montanistă.

Doctrina creştină ortodoxă. Cu privire la Sfânta Treime.

I Dumnezeu. Tertulian spune că Dumnezeu este unul: „Dumnezeu pe care noi Îl adorăm este unul. Nimic nu poate să-I fie egal, fiindcă El este absolutul. Iar dacă ar fi un alt absolut, acesta ar fi ceva contradictoriu, fiindcă absolutul nu este nimic. Dumnezeu este etern, fără început şi fără sfârşit. El este atotputernic şi nevăzut". Tertulian spune că Dumnezeu este spirit adevărat. Totuşi el întrebuinţează cuvântul trup pentru divinitate, potrivit principiului: „Tot ceea ce există (adică Dumnezeu) este corp în felul său: nu e incorporal decât ceea ce nu există" (Despre trupul lui Hristos, II). „Cine va tăgădui că Dumnezeu e corp, deşi Dumnezeu e spirit?" (Adversus Praxem, VII). Când întrebuinţează această expresie, Tertulian se referă numai la substanţa reală a lui Dumnezeu, adică la existenţa Lui cu adevărat. (Avem totuşi o influenţă stoică). Tot el este cel care — primul dintre latini — vorbeşte despre Sfânta Treime dând şi termenul Trinitas. Tertulian recunoaşte în unitatea divină trei persoane: Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh. „Legătura Tatălui cu Fiul şi a Fiului cu Paracletul fac trei uniţi în unul" (Adversus Praxem, 25). „Sunt trei cu o singură substanţă, o singură stare, o singură putere" (Ibidem, 2). Aceste trei persoane sunt însă una în ceea ce priveşte esenţa şi substanţa. Persoana nu e identică cu substanţa: ea distinge nu împarte în trei. Dumnezeu este unul, o singură substanţă (o singură realitate, o singură putere). E în Treime prin formă şi aspecte (tres personae una substantie).

II Hristologia lui Tertulian, în general e ortodoxă. El a introdus termenul şi noţiunea de persoană în domeniul Sfintei Treimi. Acest termen e introdus şi în hristologie. În Iisus Hristos sunt două firi — substantie, cum le spune el: firea divină şi firea umană. Hristos n-ar fi numit om şi fiul omului, dacă n-ar avea trup. El e om prin trupul Său, cum e Dumnezeu prin duhul Său, şi Fiu al lui Dumnezeu prin Dumnezeu-Tatăl. Cele două substanţe unite în persoana Sa se deosebesc prin originea şi caracterele lor. Firea divină se recunoaşte prin minunile pe care le săvârşeşte Hristos, firea umană se recunoaşte prin suferinţele Sale. Tertulian demonstrează cu argumente că unirea celor două firi neştirbite şi neamestecate în persoana lui Hristos s-a petrecut fără ca firea divină să se prefacă în trup sau trupul să se prefacă în fire divină şi n-a rezultat nici un amestec al acestora dând o a treia fire. Prin aceasta el devine călăuza occidentului. Dar Tertulian recunoaşte trei grade subordinaţianiste: a. Fiul a fost imanent Tatălui, b. a ieşit din Tatăl — prin naştere — pentru crearea lumii şi c. a venit în lume făcându-se om. Tertulian insistă foarte mult asupra întrupării Mântuitorului (asupra realităţii Lui corporale).

El are, după cum vedem, o înclinare către subordinaţianism. A fost un timp, când Fiul n-a existat. Totuşi acest subordinaţianism nu trebuie raportat la natura Fiului cu Tatăl (căci El este una cu Tatăl) ci la originea lor.

III Sfântul Duh ocupă şi El un loc de seamă în învăţătura lui Tertulian. El este o fire cu Tatăl; într-un cuvânt este Dumnezeu. Dintre înaintaşii lui, până la Sf. Atanasie, Tertulian a afirmat categoric şi clar divinitatea Sfântului Duh. În privinţa purcederii, el exprimă formula „a Pater per Filium", asemănătoare celei greceşti.

În privinţa mariologiei Tertulian, pentru a dovedi realitatea întrupării lui Hristos, merge până la tăgăduirea fecioriei Mariei, în timpul naşterii şi după naştere. Această afirmaţie o avem pentru prima dată în evanghelia apocrifă a lui Iacob. Maria a fost fecioară în timpul zămislirii, dar nu a mai fost fecioară în timpul naşterii şi după naştere. „Fecioară, cât priveşte raportul ei cu vreun bărbat; nefecioară cât priveşte naşterea; ...dacă fecioară fiind a zămislit, prin naştere a căpătat calitatea de măritată" (Despre trupul lui Hristos, 23). Se pare că Tertulian face această afirmaţie împotriva docheţilor, care susţineau că Hristos nu a avut trup real, uman ci El a fost zămislit şi născut în chip aparent. Tertulian face

(Continuare în pag. a 7-a)

Arhid. prof. dr. Constantin Voicu

Sfintele Paşti în mină

Datorită peregrinărilor mele — mai bine de 22 de ani — prin temniţele şi lagărele comuniste, anul 1951 m-a găsit în lagărul de muncă al minei de plumb, foarte vătămătoare, de la Baia Sprie.

Se apropiau Sfintele Paşti, Învierea Domnului nostru Iisus Hristos. Cugetam la acest mare şi sfânt praznic. In iconomia mântuirii, Domnul a rânduit ca Învierii să-i premeargă Patima, chinurile şi jertfa cea izbăvitoare a Mântuitorului. Trebuia să trecem şi noi prin focul suferinţei, ca să ne curăţim şi apoi să aşteptăm învierea.

Deţinuţii noştri politici erau văzuţi tot mai des în atitudini de meditaţie şi rugăciune. Cu fumul lămpilor de carbid, în abatoare sau pe stâncile galeriilor, făceau cruci, unele mai mari până la o jumătate de metru, altele mai mici. Spuneau: „E semnul izbăvirii, părinte, şi noi vrem să-l vedem peste tot. Suntem creştini şi credem că şi de la crucea Domnului putem primi un ajutor".

Păşind în săptămâna Patimilor, unii deţinuţi au zis: „Ce-ar fi, părinte, ca la Sfintele Paşti să facem o slujbă în mină? Să serbăm şi noi Învierea!"

Le-am zis: „Ştim că nu ne este îngăduit, dar dacă o dorim cu ardoare şi suntem hotărâţi să suportăm consecinţele, încercăm să o facem. Păstraţi o discreţie totală, ca să nu afle agenţii-turnători, informatorii administraţiei.

De la om la om au fost anunţaţi cei ce trebuiau să participe la slujbă, căci de unii ne temeam să-i anunţăm.

Cu o bucurie ascunsă se aştepta Ziua Învierii.

Veni Vinerea Mare, ziua Sfintelor Patimi. Administraţia ne-a dat, după ciorbă, cea mai bună mâncare, dar deţinuţii au preferat să poştească, unii nevoind să primească friptura. Eu am primit-o, dar am păstrat-o pentru Ziua Învierii.

Niciodată nu s-a mai dat friptură, dar de acum se va da deţinuţilor regulat în viitor, în Vinerea Patimilor, ca să se „spurce" cu mâncare de dulce.

La orizontul 12 unde lucram eu, la 560 metri adâncime, mai lucra şi preotul Valeriu Antal din Toplita — nepot al patriarhului Miron Cristea — căzut cu „Sumanele Negre", bun preot, credincios, viteaz, cântăreţ excelent, om în vârstă, cu patru copii. Mai era şi diaconul Teodor Bej de la Arad, tânăr şi foarte

(Continuare în pag. a 7-a)

Preot Nicolae Grebenea

MIHAI EMINESCU ŞI NICOLAE IORGA

S-a scris mult despre poetul M. Eminescu şi istoricul N. Iorga, şi acesta despre poet, dar nu s-a scos în relief ideologia lor culturală, care duce la un paralelism de idei, revelator, privind poporul român şi patrimoniul lui popular.

M. Eminescu a cunoscut de tânăr poporul şi pământul românesc: **„Întâmplarea m-a făcut** — a mărturisit el — **din copilărie încă, să cunosc poporul românesc din apele Nistrului începând în cruciş şi-n curmeziş până-n Tisa şi-n Dunăre".**

În drumeţiile sale, N. Iorga a străbătut şi el întreg pământul românesc, însemnându-şi tot ce i se părea valoros din punctul de vedere al locuitorilor, al frumuseţii peisajului, al istoriei şi etnografiei: **„Am descoperit, vale de vale, povârniş de povârniş, tot cuprinsul ţării mele..."** — nota el.

M. Eminescu a scris despre fiinţa noastră etnică, despre cultura materială şi spirituală, despre particularităţile, îndeletnicirile şi specificul naţional românesc.

Descriind înfăţişarea fizică şi psihică a poporului român, poetul l-a caracterizat cu o siguranţă rar întâlnită. Dintre trăsăturile fundamentale ale poporului nostru, el a subliniat bunătatea, blândeţea şi omenia: **„Iubesc acest popor** — scria el — **bun, blând, omenos..."** Etica lui e un reflex al felului de trai.

Poetul mai menţionează şi explică şi alte trăsături specifice ale poporului nostru:

„Românii au fost popor de ciobani... de acolo multele tipuri frumoase... de-acolo cumineţia românului, care ca cioban a avut multă vreme ca să se ocupe cu sine însuşi, de acolo limba spornică şi plină de figuri, de acolo simţământul adânc pentru frumuseţile naturii, prietenia lui cu codrul, cu calul frumos, cu turmele bogate, de acolo poveşti, cântece, legende —, cu-n cuvânt, de acolo un popor plin de originalitate şi de-o feciorească putere, formată printr-o muncă plăcută, fără trudă".

Scriind despre trăsăturile definitorii, autentice, prin realismul lor, poetul remarca: **„multe din trăsăturile specifice, caracteristice** porului nostru. Toate la un loc au făurit fiinţa noastră naţională cu

M. Eminescu a reţinut trăsăturile definitorii autentice ale poporul ui nostru. Toate la un loc au făurit fiinţa noastră naţională cu originalitatea şi specificul ei propriu, cu cultura şi civilizaţia lui.

El a scris despre **„unitatea de limbă, de datine juridice, religioase şi de viaţă familiară"**, care întăresc caracterul poporului.

Poporul nostru, cu trecutul lui istoric, în care şi-a modelat firea, e o adevărată conştiinţă, ce **„îşi are conţinutul său spiritual: limba, literatura, obiceiurile, religia;** e un **„popor cinstit, inimos, capabil de adevăr şi patriotism"** insistând asupra particularităţilor lui psihice. Poporul român e unul — scria poetul — **„din cele mai inteligente şi din cele mai drepte popoare..., căci are o inteligenţă caldă şi deschisă adevărului"**; cinstit în ce priveşte cugetarea şi înclinările sale, dotat cu spirit de dreptate şi curat la suflet. El a subliniat, de asemenea gustul şi simţul artistic, ataşamentul pentru pitorescul naturii şi al obiceiurilor, dragostea pentru trecutul naţional.

M. Eminescu a mai reţinut ca trăsătură distinctă francheţea, remarcând spiritul loial, deschis al românului.

Scriind despre ţărănime, poetul a remarcat că ţăranul e **„blând, deştept, vesel, generos"; „viteaz în războaie, muncitor şi liniştit în timp de pace, grăitor de adevăr şi senin, drept şi bun la inimă..."**; ţărănimea **„păstrează prin limbă şi datini unitatea noastră naţională"**, fiindcă e **„conservatoare în limbă, port, obiceiuri".** El vedea în ţărănime, clasa cea mai pozitivă din toate: producătoarea de bunuri materiale şi spirituale, iar pe lângă acestea purtătoarea istoriei poporului: **„Aceasta [ţărănimea] este într-o ţară clasa cea mai pozitivă din toate, cea mai conservatoare în limbă, port, obiceiuri, purtătorul istoriei unui popor, naţia în înţelesul cel mai adevărat al cuvântului".**

„Din popor face parte mai ales ţăranul, — scria şi N. Iorga — **apărătorul şi muncitorul acestui pământ românesc... E cel mai cinstit, mai moral şi mai harnic din locuitorii ţării, şi aşa a fost totdeauna... sapa n-a căzut din mâna ţăranului, toporul i-a rămas la îndemână: ţara a rămas bogată, fiindcă pământul a fost lucrat...".**

Poporul este însă pentru M. Eminescu realitatea primordială, **„o realitate etnologică"**, căreia îi caracterizează firea şi cultura populară. Poetul a arătat că literatura naţională trebuie să se întemeieze pe patrimoniul popular, **„pe graiul viu al poporului nostru propriu, pe tradiţiile, obiceiurile şi istoria lui, pe geniul lui". „Literatura este puternică** — nota el pe un manuscris — **numai întemeindu-se pe baza largă a geniului naţional"**, înţelegând prin **„geniul poporului"** tradiţiile şi datinile acestuia, tot ceea ce izvorăşte din factura lui psihică. El a văzut în patrimoniul popular însăşi matca originară a creaţiei. Ea e temelia culturii şi literaturii scrise, a cărei putere de iradiere e capabilă **„să determine spiritul unui popor"**, având intuiţia dezvoltării şi transformării poeziei populare, precum şi a adaptării ei la noile structuri şi idei sociale, numind-o **„izvor pururea reîntineritor".**

În scrierile sale, N. Iorga se referă deseori la cultura populară, la factura psihică a poporului nostru, subliniind funcţia tradiţiei, a datinilor şi obiceiurilor populare, felul în care acestea menţin coeziunea în sânul poporului şi rezistă influenţelor urbane moderne: **„nu împiedică dăinuirea în conştiinţa poporului a acelor lucruri foarte vechi, pe care nici o putere de pe lume nu e în stare a le distruge şi care se găsesc întruchipate în obiceiurile populare".** Cultura populară e depozitara celor mai vechi moşteniri: **„Se vor urmări aceste culturi** — scria N. Iorga — **în datinile şi însemnările practice şi artistice ale poporului nostru de la ţară, bun şi sigur păstrător al moştenirii celor mai îndepărtaţi strămoşi".**

Marele savant a scris mult despre folclorul românesc, a clasificat literatura populară în trei părţi: **„umor sătesc şi sentinţe săteşti, poveşti în proză şi în sfârşit — adevărata esenţă a spiritului poporului — creaţiunea sa poetică în înţeles mai restrâns, adică rimată, însoţită de anumite melodii".**

Preconizând un fel de **corpus** al folclorului românesc, autorul **Istoriei românilor** se gândea că acesta ar putea avea şi eficienţă literară: **„să poată influenţa în bine literatura cultă, ce va trebui, ca să capete o adevărată viaţă, să se inspire din gândurile şi sentimentele încercate de veacuri, ale maselor adevărat româneşti, în care trăieşte sufletul neamului".**

Scriind despre capodopera poeziei noastre păstoreşti, poetul **Luceafărului** menţiona: **„Închipuiţi-vă de pildă un păstor rătăcit pe Carpaţi, petrecând lungile nopţi înstelate în mijlocul turmei sale, neavând altă petrecere decât din timp în timp lătratul câinilor săi sau strigătul plângător al oilor sale... şi iată MIORIŢA, acea inspiraţiune fără seamăn, acel suspin al brazilor şi al izvoarelor de pe Carpaţi; acea doină măiastră care s-a publicat în capul frumoasei culegeri a lui Alecsandri. Ce se află totuşi, în acest cântec? NIMIC şi TOT. NIMIC căci cugetările nu sunt decât cugetările simple ce le poate avea un adevărat cioban. TOT fiindcă aceste cugetări simple şi primitive sunt îmbrăcate în mantia regală a poesiei...".**

Relativ la ideile poetului în legătură cu **Miorița,** observăm că el a surprins cu finețe valoarea esențială a fondului și măiestria artistică a baladei păstorești: o numește cu calificativele de **„suspin" și „doină măiastră".**

Întrebarea poetului, dictată de puţinătatea elementului epic, deci de structura preponderent lirică, reflexivă a cântecului bătrânesc, arată că el a intuit valoarea ei: simplitatea gândirii şi simţirii, îmbrăcate **„în mantia regală a poeziei"**, adică în imagini poetice.

La fel scria şi N. Iorga: **„Frumuseţea MIORIŢEI nu stă în povestire, ci în elementul liric, sentimental al plângerii ciobanului tânăr ce va muri şi în chemarea întregii naturi spre a-i întovărăşi dulce sfârşitul".**

Aliniatele de mai sus, puse faţă în faţă, dezvăluie asemănări uimitoare, gândiri şi simţiri de mare adâncime şi forţă expresivă, privind virtuţile poporului şi patrimoniului nostru popular, convingerile amândurora că literatura cultă nu se poate întemeia decât pe patrimoniul nostru popular.

Astfel: şi M. Eminescu şi N. Iorga reprezintă piloni înfipţi în spiritualitatea românească, atestând, prin geniul lor, puterea de creaţie a poporului nostru.

Graţian Jucan

Eminescu

Oricât aş tot citi cu mult înalt glas
Din Poe, Verlaine, Arghezi ori Moréas,
Cel mai înalt glas Lui i se cuvine —
Lui **Eminescu.** Vecinicul în mine.

Hugo, Baudelaire, Bacovia, Shakespeare:
Eternităţi Vă rog să mai înşir?
Un nume ştiu, o, mult mai mult, mai bine:
Eminescu. Vecinicul în mine.

Petre Pascu

IN MEMORIAM

Episcopul Dr. VASILE STAN

— pedagog luminat şi ierarh patriot —

S-au împlinit în acest an, „120 de ani" de la nasterea Episcopului Dr. Vasile Stan şi „50 de ani" de la trecerea sa în veşnicie.

Această personalitate a culturii şi a Bisericii Ortodoxe din Ardeal, puţin cunoscută, pe nedrept uitată — merită acum la această aniversare de pioasă amintire să-i aducem la lumină bogata-i activitate.

O datorie sfântă ne îndeamnă să-l facem cunoscut, căci întreaga-i viaţă a fost închinată şcolii şi Bisericii poporului său pe care l-a slujit şi iubit.

Născut la 30 ian. 1875 în loc. Sohodol din Ţara Moţilor, din părinţi ţărani, a făcut studiile liceale şi bacalaureatul la Brad, Beiuş şi Braşov. S-a înscris la Institutul Teologic Sibiu pe care l-a terminat în 1897. Biserica l-a trimis cu bursă la Facultatea de Litere şi Filozofie din Budapesta, unde îşi ia doctoratul în 1908, în limba română.

Activitatea Dr. Vasile Stan este vastă. Este închinată luminării şi binelui poporului său.

Activitatea *didactică:* A funcţionat ca profesor la Institutul Teologic — secţia pedagogică din Sibiu.

În anul 1920 după separarea celor două secţii a fost numit „director" al „Secţiei Pedagogice", devenită Şcoala Normală „ANDREI ŞAGUNA", pe care a condus-o până în anul 1928.

În această calitate de director de şcoală normală, Pr. Dr. Vasile Stan a fost un „şagunian autentic", pedagog, un educator desăvârşit. Pasiunea sacră cu care s-a îngrijit de buna creştere a viitorilor învăţători l-a făcut stimat şi iubit. Inima sa, părintească, plină de văpaia dragostei se îndrepta în special spre copiii de ţărani săraci, veniţi la şcoală (dornici de învăţătură) să se lumineze la izvoarele culturii. După anul 1918, anul întregirii neamului românesc, de astfel de „oameni providenţiali" avea nevoie şcoala ardeleană.

Peste vremi, el a rămas un conducător model de şcoală, un „Dascăl de cuget şi simţire românească", educator înţelept, un apostol de vocaţie.

Farul luminos care i-a călăuzit viaţa acestui dascăl a fost ridicarea poporului prin şcoală, către lumină şi cultură, către bunătate şi frumuseţe morală, bunăstare materială, alături de alte popoare avansate din Europa.

La sfârşitul anului şcolar 1926 Pr. Dr. Vasile Stan îşi îndemna astfel elevii care se întorceau ca luminători ai satelor: „In lume nu este ceva mai nobil, mai măreţ, mai sublim decât să dai lumină — binele dumnezeiesc, după care suspină toată făptura. ... Voi sunteţi chemaţi să încheagaţi prin cultură marea cucerire a neamului nostru — „România întregită"..., pe care au visat-o şi pentru care au luptat şi au murit marii noştri înaintaşi, cu arma, cu scrisul, cu braţele". Sau: „Înălţarea neamului este în mâna învăţătorului. Munca este grea. ... Să mergeţi pe urmele înaintaşilor gl rioşi care ne-au dat la Mărăşeşti cea mai strălucită probă despre vitalitatea acestui neam. Un Mărăşeşti

(Continuare în pag. a 8-a)

Pr. Eugen Goia
Sohodol

Sfintele Paşti în mină

(Urmare din pag. a 6-a)

evlavios, ştia pe de rost toate rugăciunile sfintei şi dumnezeieştii liturghii. Ne-am înţeles împreună cu bucurie şi entuziasm.

Am intrat seara în mină, în noaptea Paştilor. Cei anunţaţi ştiau ce se va petrece.

Mai înainte de orele 12 noaptea s-au tras „clopotele". Cum? Nişte sfredele de perforat roca, legate unul de altul în poziţie verticală, erau ciocnite cu alt sfredel şi sunetul trecea de la unul la altul, încât aveai impresia că sunt chiar clopote adevărate. Tragerea „clopotelor" era anunţul să coboare oamenii pe galerie la locul stabilit pentru sfânta slujire.

Din toate părţile coborau oamenii cu lămpile de carbid aprinse şi luau loc. Noi, preoţii, n-aveam nici sfinte odăjdii, nici sfinte vase, ci eram în salopete şi opinci. Aşa am început slujirea.

Am cerut tuturor să stingă lămpile, apoi s-a aprins lampa părintelui Antal, care a strigat de trei ori: „Veniţi de luaţi lumină!" Toţi au aprins lămpile de la flacăra părintelui şi slujba a continuat cu un avânt sublim. Din toate piepturile răsuna cântecul de slavă: „Hristos a înviat!" Slujba era ascultată în genunchi. Formidabila memorie a părintelui diacon Bej ne-a înlesnit să parcurgem aproape toate cântările atât de frumoase ale Utreniei Învierii şi Sfânta Liturghie a Paştilor, până la capăt.

Pe la mijlocul slujbei veni spre noi şeful informatorilor, fostul căpitan de jandarmi Petrescu, deţinut ca şi noi. În paranteză fie zis, el a fost observat de camarazii lui de cameră că se ruga cu pătura trasă peste cap. Puţină tresărire când a fost văzut că vine. Colegii de slujire m-au întrebat: „Ce facem?" — „Continuăm", am răspuns, şi Petrescu, văzând liniştea noastră, nu îndrăzni să zică nimic şi s-a aşezat în linişte printre ceilalţi, ascultând până la capăt sfânta slujbă. Apoi toţi s-au retras la locurile lor de muncă.

A fost ceva fantastic! Atmosfera de taină a minei, la 560 de metri sub pământ, a dat sfintei slujbe o notă atât de intimă, atât de tainică, atât de profundă şi măreaţă, încât toţi au fost foarte mişcaţi. Misterul credinţei le-a produs o înfiorare sfântă şi o mulţumire negrăită. Câteva clipe au trăit uitând de condiţia lor de deţinuţi. Care mai de care afirma că slujba Învierii săvârşită în mină a fost de-a dreptul zguduitoare de suflete.

Într-adevăr, în situaţia în care ne aflam, acest act îndrăzneţ ne-a ridicat spre sfere înalte, ne-a întărit sufleteşte şi ne-a dăruit tuturor o bucurie neaşteptată şi neasemuită.

Efectul slujbei a fost cuceritor. Condor, maistrul ungur care era cu noi în mină — fost şef comunist pe întreg Ardealul în timpul când comuniştii se aflau în ilegalitate — am aflat mai târziu că, retras să nu fie văzut, la mică distanţă, a ascultat slujba în genunchi.

La ieşirea din mină, în lift, toţi cântau „Hristos a înviat", deşi ofiţerii lagărului şi cei cu paza ne aşteptau afară şi erau văzuţi de noi. Bucuria era pe feţele tuturor şi nimic nu i-a putut opri.

Şi, minune dumnezeiască: N-am avut neplăceri în urma celor petrecute, fapt nemaiîntâlnit, ştiind cât de aspru pedepseau cei fără Dumnezeu o cât de mică manifestare religioasă a celor încătuşaţi trupeşte, dar nu şi sufleteşte.

TERTULIAN — doctrina

(Urmare din pag. a 6-a)

o paralelă între Eva şi Maria, în mare parte imitând pe Sf. Iustin Martirul şi Filozoful. „Aşa cum Adam a fost din pământul fecioarelnic, tot aşa Hristos trebuia să se nască dintr-o mamă fecioară. Eva era încă fecioară când a primit cuvântul morţii. Maria trebuia să fie fecioară spre a primi cuvântul vieţii. Eva crezuse în şarpe, Maria trebuia să creadă în Gavriil. Păcatul pe care Eva l-a săvârşit prin încrederea ei (în şarpe), Maria l-a şters prin încrederea ei (în Gavriil). Eva osândită la naştere dureroasă a născut pe Cain fratricidul. Maria trebuia să nască pe Iisus, fratele, victima şi mântuitorul lui Israel" (Despre trupul lui Hristos, 17).

Tertulian combate pe valentinieni privind falsa interpretare a unor pasaje din Noul Testament referitoare la felul naşterii lui Iisus, de ex. Matei 1, 20: „că ce s-a zămislit în ea", vrând să înţeleagă că Iisus nu s-a născut, ci numai a fost sau a trecut prin Maria. El s-a născut prin, nu din Fecioara, întrucât El a ieşit din ea nu prin naştere, ci prin trecere. El a venit prin ea, nu din ea, Maria fiindu-i nu mamă, ci drum, canal" (Împotriva lui Valentin, 27). Tertulian prezintă texte care afirmă că Iisus s-a născut din Maria (Gal. 4, 4; Ps. XXI, 10, 11). La fel vine cu argumentul genealogiei istorico-umane a Mariei, care urcă până la David şi mai sus până la Abraham şi Iesei şi prin aceasta până la Adam. Deci mariologia lui Tertulian nu este nici completă şi nici în întregime ortodoxă.

În privinţa antropologiei, Tertulian arată că omul e făcut după chipul lui Dumnezeu şi că este compus din trup şi suflet. O interesantă teorie are el asupra sufletului. „Definim sufletul ca suflare a lui Dumnezeu, născut, nemuritor, corporal, întruchipat, simplu ca substanţă, înţelept din sine însuşi, dezvoltându-se în chip felurit, având liber arbitru, supus unor modificări ulterioare, schimbător prin dispoziţiile native, raţional, stăpânitor, ghicitor al viitorului, revărsându-se din matca sa" (Despre suflet, XXII, 2). Sufletul e material (corporal) pentru că potrivit cunoscutei teorii a lui Tertulian, materialitatea este condiţia existenţei: „ceea ce nu e alcătuit din materie, nu există" (Despre trupul lui Hristos, 11). După Tertulian, sufletul se naşte din cel al părinţilor (afirmă traducianismul) şi are o formă corporală (şi Sf. Irineu afirmă întrucâtva acest lucru).

Despre Biserică. Afirmând credinţa cea adevărată pe baza tradiţiei, Tertulian se ocupă implicit şi de Biserică. În ea numai, poate găsi cineva doctrina creştină cea adevărată, fiindcă numai în Biserică s-a păstrat tradiţia. Tertulian ia cuvântul Biserică în trei moduri: unul care înseamnă edificiu, altul care înseamnă Biserica particulară numită mai târziu dioceză (eparhie); iar alta totalitatea credincioşilor care constituie lumea creştină. Vorbeşte apoi despre cei care compun Biserica: clerul şi laicii. Clerul se compune din: episcopi, preoţi şi diaconi. În perioada montanistă Tertulian concepe Biserica potrivit principiilor montaniste, în sensul că acolo unde se află trei e Biserică, chiar dacă sunt laici. Toţi creştinii pot fi preoţi. Nu pot fi preoţi cei căsătoriţi a doua oară (Despre îndemn la castitate, 7). E o concepţie pur montanistă.

Păcatul originar a introdus în firea umană otrava poftelor păcătoase. Toţi oamenii vin în lume cu păcatul strămoşesc. Singur Dumnezeu e fără păcat, iar dintre oameni singur Hristos e fără păcat, fiindcă Hristos e şi Dumnezeu (Despre suflet, 41). În privinţa răsplăţii divine, Tertulian aduce noţiunile de merit şi vină (lipsă de merit). Făcând faptă bună, Dumnezeu îţi este dator cu o răsplată; comiţând păcatul, eşti debitor faţă de Dumnezeu şi El are dreptul la o satisfacţie, la o pocăinţă din partea ta, care e preţul de răscumpărare, al iertării. Tertulian arată binefacerile pocăinţei lăsate de Dumnezeu pentru mântuirea noastră. „Şi arătând după făgăduinţa lui Dumnezeu că pocăinţa este dată pentru curăţirea minţii, pentru că orice întinăciune ar fi pricinuit, orice pete ar fi adus neştiinţa în inima omului, pe acestea mărturisindu-le, înlăturându-le şi dându-le afară, pocăinţa să-i pregătească Duhului Sfânt un sălaş curat în inimi, unde El să vină să se aşeze de bunăvoie, împreună cu bunurile Sale cereşti". (Despre pocăinţă, II, 6). Tertulian nu rezolvă însă problema puterii de iertare a păcatelor de către Biserică chiar şi a celor mai mari. Într-o lucrare admite iar în alta nu. Pe vremea lui Tertulian pocăinţa era publică.

Sfintele Taine de care se ocupă Tertulian sunt: botezul, mirungerea, pocăinţa, euharistia, căsătoria şi preoţia. Tertulian întrebuinţează termenul sacramentum (taină) în felurite sensuri: religie, doctrină, simbol, profeţie, mituri de iniţiere, fie la păgâni, fie la creştini. Întrebuinţat ca taină, este un rit sfinţitor, care produce graţia divină. Vorbeşte, însă, prea puţin de formă şi simbolul, pe care le cere o taină. Se ocupă mai mult de materia tainei.

Taina Sfântului Botez o pot săvârşi numai episcopii, preoţii şi diaconii. În caz de nevoie şi laicii. El insistă mult în ceea ce priveşte administrarea botezului, asupra întrebuinţării apei pentru ca „garanţia să lucreze". Arată că „nu e nici o deosebire dacă ne botezăm în mare sau iaz, în râu sau la izvor, în lac sau în albie" (Despre botez, IV). El admite şi botezul sângelui. Nu admite botezul copiilor şi respinge ca nevalabil botezul ereticilor. „Actul botezului se aseamănă cu acela al spălării de murdării: păcatele nu apar pe trup, căci nimeni nu vede pe piele pata idolatriei, a desfrânării sau a înşelăciunii; dar aceste pete apar în substanţa duhului" (Despre botez, IV). Botezul trebuie săvârşit în numele Sfintei Treimi, mai ales la Paşti şi Epifanie.

Despre mirungere, arată că îndată după ieşirea din apă (deci botezul se săvârşeşte prin afundare) cel botezat e uns cu untdelemn, i se pun mâinile pe cap şi i se face semnul crucii.

Sfânta Euharistie o denumeşte Tertulian „Cina lui Dumnezeu", care leagă pe credincios de Dumnezeu mai mult ca orice rugăciune. Exprimă prezenţa reală a Mântuitorului în pâine şi vin. Pâinea şi vinul se prefac în trupul şi sângele Mântuitorului. „Hristos este pâinea noastră, pentru că El este viaţa şi pâinea vieţii".

Doctrina montanistă. Trecând la montanism, Tertulian învaţă următoarele: imediata venire a Domnului (parusia) şi domnia de o mie de ani, mai întâi domnia paracletului şi împărţirea oamenilor în ilici, psihici şi spirituali; obligaţia de a înfrunta orice persecuţie; respinge căsătoria a doua; un rigorism excesiv prin postiri şi doctrina celor trei păcate de neiertat. Tot el neagă şi primirea cheilor din partea Apostolilor de către clerici. În montanism orice creştin este preot.

Tertulian a fost o personalitate deosebită pentru cultura mediteraneană păgână şi creştină, a Africii Proconsulare. Înaintea sa numai Sf. Apostol Pavel şi-a putut pune tot sufletul său în scrieri. Tertulian e plin de ardoare şi vigoare. Ieronim vorbeşte de „talentul său ager şi puternic". Tot Ieronim ne informează că Sf. Ciprian citea zilnic din operele lui Tertulian, cerându-le secretarului său, Paul de Concordia, cu cuvintele „Da magistrum" (De viris illustribus, 53). Vincenţiu de Lerin ne spune că Tertulian a fost pentru latini, ceea ce a fost Origen pentru greci. „Cine a fost mai savant ca acest om? Cine a avut competenţa sa în lucrările divine şi umane? Toată filozofia, toate şcolile filozofice, fondatorii şi partizanii lor, sistemele apărate de aceştia istoria şi ştiinţa sub multiplele lor forme, iată ce cuprindea admirabila amploare a ştiinţei sale". A fost un om de acţiune, dintr-o bucată, adversar al compromisurilor, om de principii, cu o rară putere de voinţă, satiric, dispreţuitor, ager, talentat, înflăcărat. Patrologul Tixeront îl caracterizează astfel: „Tertulian are defectul calităţilor sale". Viaţa lui a fost o luptă continuă. Stilul oglindeşte de asemenea omul. „Le style c'est l'homme". Scrisul său e plin de mişcare, curgător şi convingător, adesea e combatant şi aspru. Creează cuvinte dându-le ce sens doreşte. Caută să producă efecte, întrebuinţând comparaţii şi antiteze. E un adevărat inventator în stil şi formă. E creatorul limbii latine creştine şi întemeietorul teologiei occidentale. E primul care întrebuinţează termenii: Trinitas, sacramentum, substantie, satisfactio etc. E maestru în compunere, compunând deopotrivă de uşor atât în limba greacă cât şi în latină şi era iniţiat în majoritatea marilor sisteme filozofice ale timpului, din care ştia să-şi însuşească idei de seamă care să servească intereselor sale ştiinţifice sau apologetice. Lucrează cu plan şi metodă. Limba sa este bogată şi variată. Limbile neo-romanice datorează mult lui Tertulian. El face cultură şi teologie în limba latină. Greutatea pentru el este că nu a avut un înaintaş. Tertulian a îmbrăţişat orice ramură a teologiei. El a făcut epocă în viaţa Bisericii creştine. A fost apologet, polemist, dogmatist şi moralist de seamă. A fost şi un mare misionar. Din cauza erorilor sale e trecut între scriitorii bisericeşti. Totuşi este foarte mult studiat şi citat.

Cunoaşterea de sine – cale către Dumnezeu, cale către mântuire

Există un foarte mare număr de încercări de a defini fiinţa umană, de a surprinde şi explicita ceea ce este ea în esenţa ei, încercări venind din partea unor specialişti din cele mai diverse domenii, fie ei filosofi, antropologi, sociologi sau politologi. Amintesc câteva dintre ele, tocmai pentru a ilustra acest fapt. Pentru filosoful german Heidegger, spre ex., omul este „fiinţă destinată morţii", deci întreaga noastră existenţă nu este din punctul lui de vedere, decât o curgere înceată, dar sigură şi inexorabilă, spre neant, spre nefiinţă. Unul dintre teologii catolici contemporani, Th. de Chardain, vedea omul ca pe o inflorescenţă terminală a naturii, iar P. Ţuţea îl definea drept un „perpetuu neîmplinit", sortit, cu alte cuvinte, unei veşnice căutări de sine, fără a se putea regăsi vreodată sau înţelege cu adevărat. Pentru poetul german Hölderlin, fiinţa umană şi existenţa ei ca atare nu sunt nimic în ele însele, valoarea şi sensul lor constau tocmai în efortul de a-şi căuta şi afla identitatea „nu suntem nimic, ceea ce căutăm este totul". Cea mai nefericită şi nerealistă dintre toate aceste definiţii, este cea susţinută de reprezentanţii materialismului ateu, pentru care omul şi existenţa lui, s-ar reduce strict la biologic, ignorând întru totul latura sa spirituală.

Faptul că există un număr aşa de mare şi atât de divers de definiţii date omului, nu trebuie nici să deconcerteze, nici să nedumirească, pentru că într-o anumită măsură, aceste definiţii, fiecare în parte, surprind ceva din complexitatea fiinţei umane, fără să poată avea însă pretenţia că sunt definitive, sau că ar exprima adevărul în totalitatea lui. Această multitudine de opinii şi încercări de definire a omului nu fac în fond altceva decât să confirme faptul că fiinţa umană este în esenţa ei o realitate cu mult mai complexă, care nu poate fi surprinsă sau epuizată printr-o simplă formulă sau definiţie lapidară; aş îndrăzni să spun că în fond cunoaşterea de sine este un demers cu mult mai anevoios decât însăşi cunoaşterea universului în care existăm.

Dificultatea în a se cunoaşte pe sine însuşi, rezidă în primul rând în faptul că omul este cuprins într-o existenţă mărginită, el fiind doar o parte a ei, cuprins şi condiţionat de acesta. Drama omului constă tocmai în faptul că se ştie cuprins şi dependent de această existenţă mărginită, el fiind nedeplin în el însuşi, dar căutând mereu să se explice şi să se regăsească în afară de sine: „Omul este o existenţă care ştie că în sine nu este deplin şi deci nu poate fi fără început, că în ea nu poate cuprinde toate cele ce pot exista" (Pr. Dumitru Stăniloae, Sf. Treime . . ., p. 12).

Ontologic, omul este o finitudine, dar o finitudine **conştientă** de sine şi în acelaşi timp „deschisă dialogului infinit cu Infinitul divin" (Păr. C. Galeriu, Dialoguri de seară, p. 123). Există **ceva** în intimitatea fiinţei noastre care ne împinge mereu în afara noastră, şi care ne face să încercăm mereu să ne depăşim propriile limite; există o anumită disponibilitate în a ne deschide spre tot, spre infinit: „omul este făcut spre a înainta spre cunoaşterea totului" (Pr. Dumitru Stăniloae, op. cit., p. 13). Atâta timp cât se va complace în propria-i lume mărginită, omul nu va face altceva decât să-şi refuze sieşi şansa de a se înţelege. Acest **ceva** din fiinţa noastră este ceea ce ne îndeamnă mereu să ne depăşim, să căutăm dincolo de noi, într-o veşnică năzuinţă şi nestinsă tensiune de a ne transcende propriile noastre limite. Omul e conştient că în această lume este doar o existenţă efemeră, „călător şi oaspete" (Ps. 38, 17), că taina vieţii sale se află în afară şi dincolo de sine, că el este destinat acestui **dincolo** în care se va putea regăsi şi înţelege cu adevărat: „N-am putea năzui în afară de noi dacă n-am fi rânduiţi unei existenţe care ne depăşeşte, dacă n-am purta în noi mărturia unei chemări către altceva decât ceea ce suntem" (M. Vulcănescu, Logos şi eros, p. 102).

Fiinţa umană este în alcătuirea ei cea mai intimă o mărturie despre existenţa Creatorului său, „o oglindă transparentă prin care să se vadă Dumnezeu" (Teolipt, mitr. Filadelfiei, Filoc., vol. 7, p. 44), ea neputând fi explicată şi înţeleasă decât teologic. Purtând în sine „chipul lui Dumnezeu, înţeles ca o pecete, ca o amprentă a lui Dumnezeu cel necuprins în fiinţa noastră mărginită, rezultă cu necesitate că existenţa umană este ea însăşi infinită „întinzându-se în infinit dincolo de sine" (Pr. Dumitru Stăniloae, TDO, vol. 1, p. 495), dar nu în sensul că această calitate îi este intrinsecă, ci doar în acela că el **este chemat** să se facă pe sine şi să devină infinit, în măsura în care se deschide şi se împărtăşeşte din infinitul divin: „Măreţia omului nu constă în calitatea lui de microcosmos — ci **în destinaţia lui** — el fiind chemat să devină o lume mare într-una mică, un dumnezeu după har" (L. Uspenski, Teologia icoanei, p. 208).

În esenţa lui, omul este şi rămâne o taină începând din primul moment al existenţei sale pământeşti şi traversând întreg parcursul său terestru, până în momentul dramatic al morţii, totul stă sub pecetea tainei. El este în integralitatea existenţei sale o taină, dar „o taină afundată în taina infinită a lui Dumnezeu" (Pr. D. Stăniloae, Chipul nemuritor al lui Dumnezeu, p. 68). Privind lucrurile din această perspectivă, putem afirma că în fapt, niciodată nu este posibilă o cunoaştere completă a fiinţei umane, ea având „rădăcinile în nişte adâncimi spirituale care nu se poate şti până unde merg. Din acest motiv omul nu poate fi niciodată cunoscut complet. El rămâne mereu un mare mister" (ibidem).

Omul se va putea cunoaşte pe sine doar în măsura în care se va recunoaşte ontologic dependent de Dumnezeu; şi îl va cunoaşte pe Dumnezeu, în măsura în care va reuşi să se înţeleagă în acest mod: „Dumnezeu te cunoaşte pe tine, şi te face să te cunoşti pe tine însuţi în El, şi cunoscând pe Dumnezeu, şi cunoscând drumul ce te poate duce la adevărata ta realizare, nu mai slujeşti lumii trecătoare, ci lui Dumnezeu, care-ţi asigură viaţa veşnică" (Pr. D. Stăniloae, Sf. Treime . . ., p. 84). Cunoaşterea de sine este premiza sigură a cunoaşterii lui Dumnezeu, iar cine se cunoaşte pe sine în acest mod, va trebui să recunoască dependenţa sa faţă de Dumnezeu, dependenţă care îi va revela responsabilitatea faţă de sine şi faţă de Dumnezeu. Însă la adevărata cunoaştere de sine, omul nu poate accede doar prin propriile sale mijloace omeneşti, sau numai prin propria sa putere, aceasta fiind doar o rezultantă, o consecinţă exclusivă a deschiderii sale spre Dumnezeu, un rod al comuniunii cu El. Numai în măsura în care ne deschidem spre harul cel sfânt şi sfinţitor al lui Dumnezeu, începem să ne cunoaştem şi să ne vedem pe noi înşine în adevărata noastră valoare: „Numesc însă om, pe cel ce a ieşit departe din umanitate şi a înaintat spre Dumnezeu însuşi" (P. Nellas, Omul-animal îndumnezeit, p. 1). Ar putea să pară paradoxal, dar cu cât înaintează mai mult în cunoaşterea lui Dumnezeu, cu atât omul se apropie mai mult de propria sa identitate, care i se arată cu atât mai mult dependentă de Dumnezeu. „Profunzimea abisală, omul nu şi-o poate descoperi decât când se deschide în profunzimea infinită a lui Dumnezeu în care subzistă" (Sf. Simeon Noul Teolog, Filoc., vol. 6, p. 72).

Recunoscându-se pe sine drept „chip" al lui Dumnezeu cel infinit, omul va trebui să recunoască implicit infinitatea existenţei sale şi complexitatea ei, din aceasta rezultând faptul că infinitatea în cunoaşterea lui Dumnezeu atrage după sine infinitatea în cunoaşterea de sine. Cu cât va înainta mai mult în cunoaşterea lui Dumnezeu, cu atât va înainta mai mult în recunoaşterea sinelui ca dependent de Dumnezeu. Nu poate fi vorba de o cunoaştere de sine a omului în afara cunoaşterii lui Dumnezeu, pentru că „conştiinţa de sine a omului şi conştiinţa prezenţei lui Dumnezeu coincid" (Pr. D. Stăniloae, Chipul . . ., p. 418), şi invers, cu cât se va păstra mai în afara lui Dumnezeu, cu atât se va înstrăina mai mult de sine. „Când îl neagă pe Dumnezeu omul se neagă pe sine însuşi. Când vieţuieşte teocentric, el se pune în valoare la infinit pe sine însuşi, se dezvoltă şi se întregeşte în veşnicie" (P. Nellas, op. cit., p. 23).

Este cu totul exclusă o cunoaştere de sine a omului, reală şi adevărată, în afara cunoaşterii lui Dumnezeu, iar recunoaşterea dependenţei noastre de Dumnezeu trebuie să ne impulsioneze la o continuă depăşire şi trecere dincolo de noi înşine. În afara acestei dependenţe, viaţa omului cade în biologic, deci în absurd şi non-sens, nemaiputându-se justifica în nici un fel. „Viaţa omului nu are nici un sens decât în funcţie de transfigurarea existenţei în Dumnezeu. Omul e pe pământ prin voia lui Dumnezeu, creat pentru această transfigurare" (M. Vulcănescu, op. cit. p. 51).

De modul cum va reuşi să se cunoască pe sine însuşi, depinde modul în care va putea înţelege celelalte lucruri. Universul ca atare, nu poate fi înţeles fără om, pentru că omul este raţiunea lui de a exista iar fără existenţa omului, universul ne va apare absurd considerat doar în el însuşi.

În ultimă instanţă, însăşi mântuirea omului este exclusă în afara cunoaşterii de sine, pentru că a te cunoaşte pe tine însuţi înseamnă finalmente, să cunoşti drumul pe care trebuie să-l urmezi. „Cunoaşterea de sine este începutul mântuirii" (B. Garcian, Criticonul, vol. 1, p. 25). Faptul că se recunoaşte dependent de Dumnezeu cel infinit îl face pe om să nu se poată considera că a ajuns vreodată cu adevărat la mântuire. „Această dependenţă nu-ţi îngăduie să te simţi „mântuit", ci te face să te gândeşti neîncetat la mântuire" (P. Evdokimov, Vârstele vieţii spirituale, p. 141). Dumnezeu fiind ţinta şi scopul ultim al vieţii noastre, şi fiind infinit în Sine, nu ne putem socoti niciodată „ajunşi" la acest scop, mântuirea devenind în acest fel un demers fără capăt, o dorire infinită; infinită ca însăşi ţinta mântuirii noastre: Dumnezeu.

Pr. N. Stoia

Episcop Dr. VASILE STAN

(Urmare din pag. a 7-a)

vă aşteaptă şi pe voi, ca să secerati prin munca voastră, un triumf tot atât de strălucit în cultură ca şi pe terenul armelor.

(Cf. AN ŞC. Norm. „A. Şaguna, Sibiu, 1926, pg. 20).

Ce „CREZ" măreţ, cât patriotism şi dragoste pt. poporul său îl anima pe Pr. Vasile Stan!

În calitatea SA de *„Creator de OAMENI"* prin şcoală nu a uitat de „Moţii" de a cărui obârşie era mândru. Mulţi copii de ţărani „fii de moţi" au fost duşi de Pr. Dr. Vasile Stan la Şcoala pe care o conducea, pentru a deveni dascăli, să contribuie la ridicarea şi luminarea poporului.

Amintim numai un exemplu din multele-i fapte de omenie.

Revenind pe meleagurile natale, Pr. Vasile Stan a găsit în satul său un copil de moţ, orfan de amândoi părinţii, pe care învăţătorul satului îl descria astfel: . . . „este un copil silitor la carte, cu bună ţinere de minte, inteligenţă ageră, ştiind să scrie şi să citească ca învăţătorul". Pe acest copil cu numele ION Petru Stan, încălţat în opinci şi îmbrăcat în straie moţeşti îl duce la Sibiu şi-l înscrie la Şcoala Normală din Sibiu. Prin purtarea de grijă a binefăcătorului său acest fiu de moţ a ajuns un nume cunoscut în lumea literară sibiană, devenind scriitorul Ion Stan Arieşanu, care a publicat în revistele: „Gândul Nostru", „Luceafărul Literar". A publicat poezii satirice sub titlul: „VAI DE MINE" cu aluzie la viaţa plină de nevoi a moţului.

Înrolat în armata română a luptat cu eroism împotriva trupelor hitleriste. A căzut erou la 6 mart. 1945 pe câmpul de luptă din Cehoslovacia, fiind înmormântat în cimitirul eroilor din Lucenek. IATĂ ce fel de oameni a crescut acest mare pedagog. Oameni purtători de lumină, de cultură, oameni care să-şi apere glia străbună până la jertfa supremă.

Pr. Dr. Vasile Stan a desfăşurat şi o bogată *activitate literară:* A scris mult făcând din condeiul său o misiune. A tratat în special probleme de pedagogie pentru ridicarea culturală a celor care doreau să devină învăţători. În acest scop a redactat revista „Vatra Şcolară". A scris articole de interes religios-moral şi cultural-social. Cuvântările sale la încheierea anilor şcolari 1924—1925—1926 sunt şi astăzi de actualitate, le fac demne de cea mai înaltă etică umanitară.

Dar, părintele Dr. Vasile Stan a fost şi *un mare patriot.* Fiul de moţ nu şi-a uitat moţii rămaşi acasă. În multe împrejurări grele i-a ajutat. El a luptat pentru progresul atât material, ajutorarea ţăranilor săraci, cât şi spiritual — luminarea prin cultură a poporului. În calitatea sa de preşedinte al Federalei „INFRĂŢIREA" în urma secetei din 1914 a ajutat locuitorii, ţăranii săraci din Ţara Moţilor cu porumb pentru hrană.

Bunul Dumnezeu a rânduit ca la vremuri de încercare, de cumpănă pentru Biserica neamului să rânduiască conducători destoinici care să ducă la liman destinele ei. ÎN ANUL 1928 Pr. Dr. Vasile Stan pentru merite deosebite aduse şcoalei şi Bisericii ARDELENE şi la recomandarea marelui istoric Nicolae Iorga — care-l aprecia mult — a fost ales de mitropolitul Nicolae Bălan „ARHIEREU-Vicar" al Mitropoliei Ardelene cu sediul la Sibiu. Timp de zece ani i-a fost „sfetnic preţios" şi un ajutor de mare încredere în îndrumarea vieţii bisericeşti.

Anul 1938 a adus în Biserica Ardeleană prin hotărârea Sfântului Sinod înnoiri. S-a înfiinţat noua Episcopie a Maramureşului cu reşedinţa la Sighet. Erau vremuri tulburi ce prevesteau zile grele pentru românii din această parte a Ardealului. Trebuia ales un episcop care să întruchipeze virtuţile strămoşilor. Apărător al pământului şi al credinţei străbune.

Arhiereul-Vicar Dr. Vasile Stan este ales ca prim Episcop al nou înfiinţatei Episcopii a Maramureşului. Datorită experienţei sale bogate, în scurt timp o organizează cu instituţiile necesare în grele împrejurări.

Prin nenorocitul Diktat de la Viena şi cotropirea Ardealului de Nord de fascişti, anul 1940 i-a adus episcopului Dr. Vasile Stan mari nedreptăţi şi supărări. Cotropitorii pământului sfânt „Numit Ardeal" îl silesc pe Vlădica Vasile să i-a drumul pribegiei.

Revine la Sibiu. Aici în tăcere îşi duce durerea pentru suferinţa turmei rămase fără păstor, în gura lupilor. Revine de mai multe ori la reşedinţa SA — în Maramureşul lui Dragoş Vodă.

Reşedinţa i-a fost luată, instituţiile desfiinţate şi steagul maghiar trona pe clădirea episcopiei.

Participând afectiv la suferinţele ce le-au îndurat păstoriţii săi se îmbolnăveşte. Bolnav sufleteşte şi trupeşte Dumnezeu l-a chemat la El în ziua de 13 aprilie 1945.

La RĂŞINARI, lângă mausoleul mitropolitului ANDREI ŞAGUNA la umbra cetinii de brad şi sub streşina bisericii, odihneşte în Domnul primul episcop al Maramureşului Dr. VASILE STAN.

Acum la ceas de sfântă amintire şi pomenire a Episcopului, Vasile Stan, Biserica şi slujitorii ei, nepoţii, fiii parohiei Sohodol îi aducem un profund omagiu pentru devotamentul cu care a slujit altarul sfânt al Bisericii şi al patriei. Exemplul vieţii, faptele lui vor rămâne pildă vie de urmat pentru generaţiile de azi şi de mâine.

FACĂ BUNUL DUMNEZEU ca să se ridice în prezent şi viitor din sânul poporului nostru astfel de dascăli entuziaşti, preoţi-apostoli şi arhierei cu vocaţie, după modelul Părintelui Episcop Dr. VASILE STAN.

DIN SF. SCRIPTURĂ

Un nume (bun) este mai de preţ decât bogăţia; cinstea este mai preţioasă decât argintul şi decât aurul (Pilde 22, 1).

Cel ce lucrează pământul lui se va îndestula de pâine, iar cel ce umblă după lucruri de nimic se va sătura de sărăcie (Pilde 28, 19).

Cel care ceartă pe un om va avea mai multă mulţumire decât cel care-l linguşeşte (Pilde 28, 23).

Cine despoaie pe tatăl său şi pe mama sa şi zice: „Nu-i păcat!" este tovarăş cu făcătorul de rele (Pilde 28, 24).

Semnalăm... Semnalăm...

Am citit cu emoţie un „dialog" între Alexandru Bantoş şi poetul Grigore Vieru pe o întreagă pagină a revistei româneşti **„Literatura şi Arta"** (nr. 7, febr. 1995, p. 4) care apare la Chişinău, sub conducerea lui Nicolae Dabija cu care face corp comun un întreg colectiv de suflete mari şi curate, redactând împreună una din cele mai bune reviste româneşti din vremea noastră. Bună mai ales pentru că ştie ce vrea şi pentru că apare într-un spaţiu în care, vrăjmăşia oficială locală o pândeşte din toate părţile, dar ea rămâne pură şi neînfricată.

„Fără Limba română n-aş fi ajuns poet", se intitulează dialogul cu Grigore Vieru. Limba română e Limba Basarabiei, partea de Moldovă pe care o istorie negociată de duşmani peste capetele noastre, o mai ţine încă dezlipită de Ţară. Ceea ce n-o împiedică să fie, chiar aşa ca „Republica Moldova", o Românie mică alături de cea mare, având amândouă un suflet comun. De aceea Grigore Vieru e acasă şi la Bucureşti, şi la Chişinău, precum spune chiar el.

De curând i-a apărut în Editura Didactică şi Pedagogică (Bucureşti, 1994) un fel de **Abecedar** pentru cei de la grădiniţă, frumos ilustrat de Lică Sainciuc, intitulat **Albinuţa.** Cartea se încheie, simbolic, cu **Hora Unirii** a lui Vasile Alecsandri, pusă şi pe note. De altfel **Abecedare** i-au apărut lui Grigore Vieru şi la Chişinău (1970—1983). Membru corespondent al Academiei Române, poetul a fost propus de Academia Română pentru Premiul Nobel pentru pace (adresa din 16 ianuarie 1992).

Fănuş Băileşteanu a scris o monografie **„Grigore Vieru, Omul şi Poetul"** (ed. Iriana, Bucureşti, 1995, 127 p.) care se încheie printr-un **„Portret final"** care ar merita să fie reprodus în întregime. Vom reproduce aici doar câteva fraze care ne vor spune aproape totul despre poet: **„Grigore Vieru este un mare poet român contemporan. Şi, deopotrivă un erou al provinciei sale — Basarabia. A luptat din răsputeri — alături de o întreagă generaţie de tineri scriitori, generaţie căreia i se spune acum, „generaţia Vieru", mai întâi pentru dreptul de a se exprima în limba sa — Limba română; apoi pentru dreptul acesteia de a deveni limba oficială; şi pentru scrierea ei în alfabetul latin, apoi pentru câştigarea independenţei „ţării" sale, în fine pentru reunirea acesteia cu Ţara-Mamă, pentru reîntregirea României în hotarele ei firesti, de după 1 Decembrie 1918 . . .".**

„A reuşit, în bună măsură (în privinţa Limbii române şi alfabetului ei Latin). Dar nori negri s-au abătut, din nou, în ultimii ani, asupra Basarabiei sale şi poetul a trecut prin momente grele. Dar . . . lupta continuă" (p. 122—123).

Fănuş Băileşteanu — pe care îl felicităm — a oficiat un ritual sacru, care îl va înscrie în istoria literaturii româneşti ca pe cel dintâi autor al unei monografii Grigore Vieru, aşa cum Elie Miron Cristea a fost primul autor al unei monografii **Mihai Eminescu** (teză de doctorat, Budapesta, 1895, trad. Antonie Plămădeală în vol. **Pagini dintr-o arhivă inedită,** Bucureşti, 1984, p. 249—289).

Grigore Vieru mi-a înmânat cartea lui Fănuş Băileşteanu (o aveam de altfel şi de la autor, dar nu i-am spus) scriindu-mi pe ea cuvinte emoţionate, din care aş cita sfârşitul: **„în credinţa că anul 2000 ne va găsi împreună pe toţi".** Oricare ar fi anul, el va fi anul nostru, anul bucuriei. Grigore Vieru îl va ajunge. E încă tânăr. Abia a împlinit anul acesta 60 de ani. Îi facem cele mai bune urări de sănătate şi viaţă lungă.

* * *

Un **Jurnal** al cuiva se citeşte tot aşa cum a fost scris: pe bucăţele, cu intermitenţe. Omul dintr-un **Jurnal** (Jurnal care nu înseamnă că se scrie chiar în fiecare zi) e discontinuu, e pe bucăţele. Ar trebui să fie şi adevărat. Dar oare este aşa? Aş zice că în mare măsură este, dar nu de tot. De vreme ce se scriu, **Jurnalele** se doresc a fi citite. Autorii ştiu că vor fi citite. Scriu cu grijă. Altfel nu s-ar mai obosi să le scrie. Să nu zicem că şi în **Jurnale** fac literatură (deşi fac şi asta), dar că ar fi mult mai adevăraţi în **Jurnale** decât în viaţă şi în cărţi, e greu de crezut. Îşi rotunjesc portretul. Asta fac. Dacă ar fi să credem că se dezvăluiesc aşa cum au fost de fapt şi cum nu i-a cunoscut nimeni, probabil ne-am înşela. Cred totuşi că în **Jurnale,** uneori, scriitorii, ne spun mai mult decât ni s-au dezvăluit în scris sau în viaţă.

Cu aceste gânduri am vrut să-mi introduc recomandarea spre lectură a **Jurnalului** lui Mircea Eliade (I, ed. Humanitas, 1993, 607 p.). Voi exemplifica aproape la întâmplare această recomandare prin citarea câtorva noutăţi: **„Ceea ce mă împiedică să trăiesc aşa cum mi-ar place, este conştiinţa că trebuie să fac ceea ce oricine altcineva ar face mai puţin bine decât mine"** (p. 11). **„Câte libertăţi nu mi-aş fi îngăduit, dacă nu m-aş simţi legat de cărţile pe care nu le-am scris"** (p. 119).

O informaţie despre George Enescu: **„doarme numai patru ore pe noapte şi scrie tot timpul"** (p. 130).

O altă informaţie despre Nicolae Iorga: **„Îmi amintesc ce-mi spunea Ioan Coman** (prof. meu de Patrologie de la Bucureşti, n. mea), **prin 1938: Iorga în timp ce lucra la Istoria Românilor în zece volume, mărturisise odată: „Scriu foarte încet, domnule Coman. Abia cincisprezece pagini pe zi . . ." Cincisprezece pagini de tipar in octavo! Şi pe de lături mai scria nu ştiu câte cărţi şi articole, şi ţinea lecţiile la Universitate şi Conferinţe fără număr"** (p. 177).

„O cultură se face prin necontenite sacrificii în folosul altuia" (p. 227).

Cartea trebuie citită.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Aurel Jivi** — redactor adjunct; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

ABONAMENTUL pe un an: 5000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A. Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Fondator:

Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 142
SIBIU
1 şi 15 iulie
Nr. 25—28
1995

Monahismul în timpul domniei lui Ştefan Cel Mare şi Sfânt

— 3 ani de la canonizare —

Creştinismul nu-l putem concepe fără un nucleu de asceţi, care privind la Iisus Hristos Mântuitorul lumii, perfecţiunea însăşi, care întrupându-se a luat chip omenesc, făcându-se ascultător până la moarte (Filipeni II, 7—8), trăind în sărăcie (Luca IX, 58) şi într-o desăvârşită morală (Matei V, 48), şi-au asumat sarcina de a fi imitatorii voluntari ai Domnului, premergători ai monahismului, a cărui organizare aşa cum o cunoaştem astăzi, va începe în sec. IV şi V. Nu putem crede că monahismul, aşa de răspândit şi de înfloritor în toată lumea creştină, tocmai în ţara noastră, să nu fi existat chiar de la început, când după romani şi greci, suntem al treilea popor creştinat din Europa.

Teza veche a istoriografiei monahismului românesc, potrivit căreia Sfântul Nicodim (26 dec mbrie), ctitorul Mânăstirii Vodiţa şi Tismana, din timpul lui Vladislav I (Vlaicu Vodă 1364—1377), a fost întemeietorul vieţii călugăreşti în ţara noastră, trebuie înţeleasă doar în sensul că el a fost un priceput organizator şi îndrumător al ei, după izvodul şi modelul bizantin athonit, de unde a venit, potrivit suflului duhovnicesc de isihasm şi aceasta întru cât începuturile vieţii monahale de la noi, se află încă din sec. al IV-lea.[1]

Părţile Dobrogei — Schiţia Minor — au fost primele care au primit misionarii greci şi din alte părţi ale lumii creştine, care au venit să desăvârşească opera începută deja de Sfântul Apostol Andrei cel întâi chemat. (Matei IV, 18). Aceştia au întemeiat şi primele vetre de credinţă şi nevoinţă pustn cească, atât de înfloritoare pe vremea păstoriei episcopilor străromâni de la Tomis (Constanţa de astăzi).

Tocmai aceasta a determinat pe Sfântul Vasile cel Mare, Arhiepiscopul Cezareiei Capadochiei (329—379), considerat reorganizatorul monahismului, promotorul social al vieţii călugăreşti şi cel dintâi făuritor de pravile şi rânduieli monastice şi pe Sfântul Epifanie să menţioneze încă pe vremea lor de existenţa călugărilor „sciţi şi audieni".

Întemeierea vieţii monahale şi sihăstreşti în ţara noastră este argumentată şi de numeroase locuri şi localităţi de rezonanţă şi provenienţă călugărească.

Pe întreg cuprinsul patriei noastre, de la Vodiţa la Perii Maramureşului; de la Mare, în centrul şi Nordul Moldovei, liniştea şi frumuseţea locurilor oferite cu dăruire de peisajul ţării noastre fac ca numărul aşezărilor sihăstreşti şi monahale să fie impresionant, aceasta şi pentru că poporul nostru a fost înzestrat din belşug cu acest dar dumnezeiesc al liniştii, al armoniei cu sine şi cu întreaga zidire. Acest popor a iubit dintotdeauna trăirea în mijlocul naturii, liniştea sufletească, cuminţenia şi de aceea el a trăit de-a lungul Carpaţilor, ca într-o uriaşă şi mirifică catedrală ortodoxă, ctitorită de însuşi Ziditorul tuturor.

Aşadar, deducem că erau numeroşi monahi şi pustnici pe tot cuprinsul patriei noastre, care odată intraţi în tagma monahală, renunţau la tot ce îi împiedicau să-şi îndeplinească scopul vocaţiei lor lăuntrice şi se nevoiau să deprindă rânduiala şi tainele vieţii ascetice, să se curăţească de patimi, prin rugăciune, ascultare, post, priveghere, metanii şi alte virtuţi creştine.

De altfel, toţi se sârguiau să fie la înălţimea chemării lor fără să-i silească cineva. Din proprie iniţiativă şi hotărâre fermă, deveneau, cu timpul, oameni ai rugăciunii neîncetate, iscusiţi lucrători ai rugăciunii lui Iisus, de o înaltă ţinută morală, harnici, smeriţi, tăcuţi, silitori la Sfintele Slujbe zilnice de zi şi noapte şi la deprinderile practice. Permanent ocupaţi de mântuirea lor şi deschişi către credincioşii care cercetau schiturile şi mânăstirile, oferindu-le asistenţă religioasă şi duhovnicească după caz.

La urcarea pe tronul Moldovei a lui Ştefan cel Mare şi Sfânt, (12 aprilie 1457) a fost întâmpinat pe Câmpia Dreptăţii, pe lângă dregători, popor numeros şi de Mitropolitul Ţării Teoctist I, (1452—1477) „cu mulţi călugări".[2]

Tagma clericilor şi monahilor de toate gradele şi categoriile, era destul de numeroasă, o confirmă şi cronica lui Grigore Ureche, că la sfinţirea voievodalei mânăstiri Putna din 3 septembrie 1470, „au fost 64 slujitori numai la Altar". Fără să exagerăm putem spune că au fost şi monahi fără hirotonie, care au asistat la Sfânta Slujbă, alături de credincioşi.[3]

Biserica Ortodoxă era organizată în mitropolie cu reşedinţa la Suceava, cu două episcopii: Rădăuţi şi Roman, unde nu lipseau monahii recrutaţi pentru nevoile acestor eparhii.

(Continuare în pag. a 8-a)

Ierodiacon Ciobâcă Teofilact

1 Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, „Istoria Bisericii Ortodoxe Române", vol. I., Bucureşti, 1980, pag. 284—293.

2 Grigore Ureche, „Letopiseţul Ţării Moldovei", Bucureşti, 1978, pag. 37.

3 Idem, ibidem, pag. 42.

Introducere în studiul FILOCALIEI*

Din bogatul şi nepreţuitul tezaur al cărţilor duhovniceşti, se impune cu prioritate cunoaşterea FILOCALIEI, cu titlul întreg, FILOCALIA SFINTELOR NEVOINŢE ALE DESĂVÂRŞIRII. Cuvântul **Filocalia** înseamnă „iubirea de frumuseţe" care este totodată şi „bunătate". Cei care l-au folosit mai întâi ca titlu pentru o antologie din scrierile lui Origen au fost Sfinţii Vasile cel Mare şi Grigorie Teologul. Ea este o mare colecţie de scrieri ascetice şi mistice, alcătuite de marii trăitori de viaţă duhovnicească, între secolele IV şi XIV. Cel care le-a adunat, le-a întocmit şi le-a tipărit la Veneţia (1782) a fost cunoscutul scriitor bisericesc din secolul al XVIII-lea, **Nicodim Aghioritul**, vieţuitor la Muntele Athos (de unde şi numele de Aghioritul), mort în 1809, recent canonizat ca sfânt în Biserica ortodoxă din Grecia.

Filocalia, ca şi multe alte cărţi duhovniceşti, au constituit hrana duhovnicească a monahilor din mânăstirile româneşti din cele mai vechi timpuri, dovadă mulţimea cărţilor manuscrise aflătoare în arhivele mânăstireşti, dar mai ales la Academia Română. Precum constata unul dintre marii cunoscători şi iubitori ai acestor cărţi, Înalt Prea Sfinţitul Mitropolit Nicolae Corneanu al Banatului, ele au ieşit curând din biserici şi mânăstiri spre a intra în casele clericilor şi credincioşilor iubitori de Dumnezeu şi de înaintare spre El, prin curăţire de patimi, prin credinţă „lucrătoare de fapte bune" (Iacob II, 17—20).

Părintele Stăniloae, ctitorul Filocaliei româneşti şi îndrumătorul multor generaţii de călugări, clerici, credincioşi chiar, constată că „la noi, în ultima jumătate de veac, s-au împuţinat **izvoarele patristice,** menite să dea o substanţă mai precisă şi mai specific ortodoxă predicii şi trăirii creştine". El are meritul de a fi înfruntat toate piedicile şi a trece peste greutăţile din prima jumătate a secolului nostru până azi, şi de a fi dat pe româneşte această comoară a spiritualităţii ortodoxe, în cele 12 volume ale Filocaliei apărute până azi. Pentru setea duhovnicească a poporului nostru cu care a primit apariţia primului volum (1947) este semnificativ faptul că prima ediţie **s-a epuizat în câteva săptămâni,** fiind necesară scoaterea lui în a doua ediţie, înainte de a purcede la publicarea celorlalte volume.

Pentru istoria apariţiei primelor volume din Filocalia românească, notăm următoarele date, mai puţin cunoscute:

Volumul I, în cele două ediţii, a apărut în anul 1947, cu colaborarea ieromonahului Serafim Popescu, de la mânăstirea Brâncoveanu şi a ieromonahului Arsenie Boca, pe care traducătorul îl numeşte „bunul meu student de odinioară, care mi-a rămas mereu aproape".

(Continuare în pag. a 8-a)

Pr. prof. Dr. Gheorghe Liţiu

* Contribuţie la elaborarea unei tematici pentru disciplina de învăţământ: „Formarea duhovnicească şi misionară", existentă în planul de învăţământ al Facultăţilor de Teologie.

Prea Fericitului Părinte TEOCTIST, Patriarhul României, i s-a conferit titlul de „Doctor Honoris Causa" de către Universitatea din Oradea

Împlinirea, în februarie trecut, a venerabilei vârste de 80 de ani, de către Prea Fericitul Părinte Teoctist, patriarhul României, a prilejuit acordarea de către Senatul Universităţii din Oradea, Înaltului ierarh, a titlului de „Doctor Honoris Causa", ca semn de cinstire pentru îndelungata Sa slujire la altar şi în scopul consolidării unităţii de credinţă a tuturor românilor.

Hotărârea Senatului Universităţii i-a fost adusă la cunoştinţă Prea Fericirii Sale, de către Domnul rector, prof. ing. dr. Teodor Maghiar, cu prilejul festivităţilor de comemorare a împlinirii a 70 de ani de când Biserica noastră a fost ridicată la rang de Patriarhie şi a 110 ani de la dobândirea autocefaliei.

Pentru înmânarea titlului a fost fixată data de 2 iunie 1995, în cadrul celei de a V-a Sesiuni de Comunicări ştiinţifice, când Prea Fericirea Sa a întreprins o vizitaţie canonică în Eparhia Oradiei.

1. Sosirea la Oradea

Sosirea a avut loc în după amiaza Praznicului Înălţării Domnului (joi, 1 iunie 1995), Întâistătătorul Bisericii noastre fiind întâmpinat la aeroport de către Prea Sfinţitul Episcop dr. Ioan Mihălţan, al Oradiei, Prea Sfinţitul Justinian Chira, al Maramureşului şi Sătmarului, Prea Sfinţitul Iustin Sigheteanul, arhiereu vicar al Episcopiei Maramureşului şi Sătmarului.

Din partea Universităţii Oradea a venit în întâmpinare Dl. rector profesor inginer dr. Teodor Maghiar, membri ai Senatului Universităţii şi studenţi.

Au fost prezenţi, de asemenea, Dl. Ionel Ungur, prefectul Judeţului Bihor, Dl. Petru Filip, primarul Municipiului Oradea, alţi reprezentanţi ai unor instituţii

publice din Oradea, ai Adunării eparhiale şi Consiliului eparhial, ai Protopopiatelor şi mânăstirilor din Eparhie.

Prea Sfinţitul Episcop Ioan şi Dl. rector Teodor Maghiar au adresat Înaltului oaspete un scurt cuvânt de bun venit, după care Prea Fericirea Sa a dat expresie bucuriei şi emoţiei de a fi revenit „după mulţi ani de împreună lucrare cu preoţimea şi credincioşii bihoreni pe sfintele plaiuri ale acestui minunat colţ de ţa-

(Continuare în pag. a 3-a)

Preot prof. dr. Dumitru Abrudan

Clipe de mare însemnătate şi de meditaţie profundă*

Cuvântul P. F. Patriarh Teoctist după acordarea titlului

Am reflectat de acasă la o temă pe care am intitulat-o: **„Cultură şi Biserică"** şi pe care intenţionam să o prezint, cum se obişnuieşte, în astfel de împrejurări, în faţa Domniilor Voastre. Regăsindu-mă însă într-un moment atât de emoţionant, m-am decis să încredinţez Domnului Rector tema tratată, spre a fi eventual publicată în analele Universităţii şi voi încerca să răspund cinstirii ce mi-aţi făcut printr-o altă cuvântare, inspirată din sentimentele profunde trăite de mine astăzi.

Tânărul părinte decan, care a înfăţişat modesta mea prezenţă în viaţa Bisericii, în cei mai bine de 60 de ani de slujire ca preot şi ierarh, a reuşit să mă transpună în planul realităţilor pe care le-am trăit şi să-mi reîmprospăteze amintirea preocupărilor şi idealurilor ce m-au însufleţit încă din tinereţe.

Ceea ce doresc să subliniez în legătură cu propria mea persoană este că am aparţinut unei familii de oameni credincioşi, pe care nu pot să nu o pomenesc şi să nu o îmbrăţişez cu sufletul, în aceste clipe atât de impresionante.

Faptul că, astăzi, o instituţie de un asemenea prestigiu, cum este Universitatea din Oradea, a găsit cu cale să marcheze printr-o manifestare specială împlinirea vârstei de 80 de ani, la care bunul Dumnezeu m-a învrednicit să ajung şi să-mi confere ca semn al preţuirii ostenelilor mele, în slujirea Bisericii Mântuitorului, distincţia de „Doctor Honoris Causa", nu poate fi interpretat decât ca un rod şi o consecinţă directă a jertfelor din decembrie 1989, care au înlăturat bariere ce păreau de netrecut şi au permis ca iată, eu, un slujitor al

(Continuare în pag. a 2-a)

† **TEOCTIST**
Patriarhul României

* Cuvântarea rostită de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist cu prilejul acordării de către Universitatea din Oradea a titlului de „Doctor Honoris Causa".

Din întâmplare nu poate rezulta nici măcar o linie dreaptă*

Prea Fericite Părinte Patriarh,
Prea Sfinţiile Voastre,
Onorate autorităţi,

Este o bucurie deosebită să fim astăzi la această slujbă în aer liber, împreună cu un număr atât de mare de credincioşi, pe locul unde se va zidi viitoarea catedrală a Oradiei. Sfinţirea locului s-a făcut mai înainte. Noi ne aflăm aici cu un prilej anume, pe care ni l-a oferit Universitatea din Oradea, domnul rector T. Maghiar şi Senatul Universităţii, şi anume decernarea titlului de doctor honoris causa, P. F. Părinte Patriarh Teoctist.

Este un omagiu pe care, iată, Universitatea din Oradea s-a gândit să-l aducă, cea dintâi, personalităţii şi activităţii deosebite, desfăşurate timp de foarte mulţi ani, în slujba B.O.R., în vremuri grele, de către Părintele Patriarh Teoctist.

Întâi monah la o mânăstire din Moldova, apoi vicar în Moldova, episcop vicar patriarhal, apoi episcop la Arad, apoi mitropolit la Craiova, mitropolit la Iaşi şi în cele din urmă Patriarh al tuturor românilor, până în ziua de astăzi, P. F. Teoctist stă în mijlocul nostru acum, cu o incredibilă tinereţe, la o vârstă cu adevărat patriarhală.

Aş vrea să vă asociez pe toţi cei prezenţi să-i facem P. F. Sale o urare de multă sănătate şi de mulţi ani fericiţi şi de acum încolo după ce, incredibil — uitaţi-vă la Prea Fericirea Sa — nu de mult l-am sărbătorit la împli-

(Continuare în pag. a 7-a)

† **ANTONIE**
Mitropolitul Ardealului

* Cuvânt rostit la Sf. Liturghie din data de 4 iunie 1995, la Oradea.

O pilduitoare slujire închinată credinţei străbune şi unităţii neamului*

Încredinţarea ce mi s-a făcut de către Rectoratul Universităţii din Oradea spre a rosti tradiţionala „laudatio", cu prilejul acordării de către Senatul universitar a titlului de „Doctor Honoris Causa" Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul României, reprezintă pentru mine o mare onoare, dar, în acelaşi timp, şi o sarcină de mare răspundere.

Dificultatea examenului la care sunt supus constă în aceea că personalitatea Întâistătătorului Bisericii Ortodoxe Române nu poate fi abordată separat, ci în strânsă corelaţie cu Instituţia divino-umană pe care o reprezintă şi ca atare, a înfăţişa, fie şi succint date şi înfăptuiri din venerabila viaţă a Prea Fericirii Sale înseamnă de fapt a sintetiza un capitol de istorie bisericească ce acoperă o perioadă de timp de mai bine de o jumătate de secol, perioadă marcată, precum se ştie, în plan mai îndepărtat, de urmările dureroase şi grele ale celui de-al doilea război mondial, iar mai apoi de cumplita apăsare şi dominaţie comunistă.

Adoptând decizia de a-i acorda Prea Fericirii Sale, ca prinos de cinstire, acest titlu academic, Senatul Universităţii Oradea şi Dl. Rector personal au luat în considerare **îndelungata şi pilduitoarea slujire închinată Bisericii şi ţării, credinţei străbune şi unităţii neamului** de către Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist şi în egală măsură, ataşamentul şi dragostea părintească manifestate permanent de Prea Fericirea Sa faţă de plaiurile şi oamenii Bihorului şi faţă de instituţiile şi aşezămintele noastre de cultură şi spiritualitate.

Hotărârea, care îşi află concretizarea în festivitatea de azi, a fost luată în contextul împlinirii, în februarie a.c., de către Prea Fericirea Sa a venerabilei vârste de 80 de ani.

Psalmistul mărturiseşte că o astfel de vârstă este hărăzită doar celor mai tari dintre oameni. Prea Fericirea Sa face parte dintre aceştia.

Tăria care îl caracterizează pe Întâistătătorul Bisericii noastre este în primul rând cea a credinţei şi a vocaţiei pentru cele sfinte. Din impulsul unei astfel de credinţe şi al unei astfel de vocaţii şi-a îndreptat Prea Fericirea Sa paşii, încă de la vârsta de 14 ani spre mânăstire, ucenicind întru rugăciune şi ascultare la Vorona şi mai apoi la marea lavră a Moldovei — Mânăstirea Neamţ.

În toamna anului 1932 şi-a început studiile seminariale la Cernica, lângă Bucureşti, unde funcţiona un Seminar monahal de prestigiu, iar după absolvire a urmat cursurile Facultăţii de Teologie, din cadrul Universităţii Bucureşti, devenind licenţiat în 1945. Între timp, fusese hirotonit ierodiacon, pe seama catedralei patriarhale din Bucureşti.

Dorul după plaiurile natale îl va readuce însă în Moldova, unde este numit şi hirotonit preot, la catedrala mitropolitană din Iaşi. Aici se înscrie şi frecventează cursurile, pe timp de doi ani, la Facultatea de Litere şi Filosofie.

Beneficiind de acum de o pregătire teologică superioară a fost numit, concomitent cu slujirea la altar şi exarh al mânăstirilor din Moldova, iar din 1948 — vicar administrativ al Mitropoliei. La cârma acestei Eparhii se afla pe atunci mitropolitul Justinian Marina, viitor patriarh al României. Alături de acesta, tânărul vicar s-a dăruit trup şi suflet Moldovei, copleşită la vremea aceea de sărăcie, suferinţă şi foamete, în urma războiului şi a îndelungatei secete.

Văzând în sârguinciosul său vicar un om dăruit slujirii, mitropolitul Justinian, ales în iunie 1948 ca patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, îl va aduce cu sine la Bucureşti şi în martie 1950 îl va propune Sfântului Sinod pentru promovare ca episcop vicar patriarhal. Timp de 12 ani îl va seconda Prea Sfinţitul Episcop vicar patriarhal Teoctist Botoşăneanu pe patriarhul Justinian în rezolvarea spinoaselor probleme ale Bisericii, într-o epocă în care abuzul ateismului şi duritatea măsurilor statului comunist au afectat profund viaţa Bisericii.

Desigur că purtării de grijă a lui Dumnezeu se datorează, în primul rând, faptul că Biserica Ortodoxă Română n-a cunoscut totuşi, în acei cumpliţi ani, încercările de care a avut parte Biserica Ortodoxă Rusă, de pildă, unde sfintele altare au fost profanate, lăcaşurile de închinăciune dărâmate şi închise pe de-a rândul, iar preoţii arestaţi şi martirizaţi. Dar nu trebuie trecute sub tăcere nici aportul şi tactul patriarhului Justinian în a cârmui cu înţelepciune şi prudenţă corabia Bisericii, ferind-o de zdruncinături şi lovituri care să-i fi fost fatale. Ca prim sfetnic l-a avut, aşa cum am spus, pe vicarul său patriarhal Teoctist Botoşăneanu.

Între 1950 şi 1954 episcopul vicar patriarhal de atunci P.S. Teoctist a îndeplinit şi funcţia de rector al Institutului Teologic Universitar din Bucureşti, răstimp în care, s-au adoptat o serie de măsuri privind învăţământul teologic de toate gradele, între care şi redactarea şi tipărirea de manuale şi cursuri universitare utilizate şi azi, cu îmbunătăţirile de rigoare.

Când în 1962 a devenit vacant scaunul de episcop al Aradului, Colegiul Electoral Bisericesc l-a rânduit pe Prea Sfinţitul Episcop Vicar patriarhal Teoctist să păstorească această Eparhie de la graniţa de vest a ţării. Începea astfel un itinerar pastoral-misionar, care se va desfăşura pe un lung traseu în absolut toate provinciile istorice ale României.

Timp de 11 ani de zile a activat Prea Fericirea Sa ca episcop al Aradului.

La Bucureşti activase aşa cum am spus 12 ani. Accentuez acest lucru pentru a arăta că peste tot unde a poposit, n-a fost vorba doar de o trecere ocazională ci de o temeinică şi deosebit de fructuoasă slujire.

În timpul cât a fost episcop al Aradului, Prea Fericirea Sa a devenit pentru un an şi diriguitorul treburilor bisericeşti ale Episcopiei Oradiei, în calitate de episcop locotenent. Aceasta s-a întâmplat în 1969 când a devenit vacantă această Eparhie.

De acest popas la Oradea se leagă unele măsuri care au vizat consolidarea unităţii noastre de credinţă şi îndreptarea unor stări de lucruri ce se impuneau a fi luate în considerare.

De atunci îl socotesc bihorenii pe Prea Fericirea Sa ca pe propriul lor păstor sufletesc şi tot de atunci a rămas şi Prea Fericirea Sa legat sufleteşte de Oradea, de Zalău, de Beiuş, de Aleşd şi Tinca şi, în general, de toţi slujitorii altarelor şi de credincioşii de pe aceste meleaguri.

În 1973, Prea Fericirea Sa a preluat cârma Mitropoliei Olteniei. Aşa precum atunci când a venit să păstorească în Ardeal a adus de peste munţi unele rânduieli şi tradiţii specifice acelor părţi de ţară, tot astfel şi acum va căuta să îmbogăţească viaţa bisericească a Olteniei cu rânduieli şi tradiţii specifice Ardealului.

Voia lui Dumnezeu a fost ca de la Craiova, Prea Fericirea Sa să se întoarcă pe plaiurile natale, în Moldova. În 1977 a fost ales mitropolit al Moldovei şi Sucevei.

Se părea că după mitropolitul de pioasă memorie Iustin Moisescu, care îl precedase şi care a lăsat în urmă, în Arhiepiscopia Iaşilor, împliniri cu adevărat remarcabile, succesorul său n-ar prea avea multe de făcut. Dar vocaţia de ctitor şi păstor încercat i-au ajutat Prea Fericirii Sale să adauge la acele înfăptuiri, altele pe potrivă. Astfel, de numele Prea Fericirii Sale se leagă ampla lucrare de restaurare a pa-

(Continuare în pag. a 7-a)

Pr. prof. dr. Dumitru Abrudan

* Cuvânt rostit cu prilejul acordării de către Universitatea din Oradea a titlului de „Doctor Honoris Causa" Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul României.

Clipe de mare însemnătate şi de meditaţie profundă

(Urmare din pag. 1)

Bisericii, să pot reflecta la o temă ca cea care priveşte cultura şi credinţa, Biserica şi Şcoala, religia şi ştiinţa, amvonul şi catedra. Datorită unor astfel de profunde transformări mereu va trebui să ne raportăm la evenimentele din decembrie 1989, ca la un prim moment în cronica vieţii şi devenirii noastre ulterioare.

Desfăşurată pe parcursul a mai multor decenii, înainte şi după decembrie 1989, viaţa mea am închinat-o într-adevăr slujirii Bisericii şi semenilor mei, dar cu toate acestea n-aş dori să primesc şi să interpretez omagiul Dumneavoastră, ca adresat mie personal, ci mai degrabă să-l îndrept spre Biserica noastră, care a comemorat în acest an, cu profunde rezonanţe în veşnicie, şapte decenii de când ea a devenit Patriarhie şi 110 ani de când şi-a dobândit autocefalia.

Aş dori, de asemenea, să interpretez omagiul Dumneavoastră ca adus eroilor şi martirilor neamului nostru, pe care i-am cinstit ieri, de ziua Înălţării Domnului, hărăzită din timpuri străvechi să fie şi zi de pomenire şi slăvire a tuturor celor ce şi-au jertfit viaţa pe altarul patriei.

De asemenea, aş dori ca cinstirea şi preţuirea Dumneavoastră să fie închinată aleselor chipuri de ierarhi şi cărturari de mare faimă, care au trăit şi au luptat în acest colţ de ţară românească pentru continuitatea credinţei noastre şi apărarea fiinţei naţionale.

Sunt recunoscător bunului Dumnezeu că mi-a rânduit să ajung şi să slujesc şi aici, în ţinutul Bihorului, în anii amintiţi de părintele decan, cunoscând preoţi devotaţi misiunii lor, ca şi mulţi intelectuali de prestigiu, ctitori de învăţământ universitari şi făuritori de cultură. Dar, chiar mai de dinainte de a fi ajuns în părţile Bihorului, mi-a fost dat să cunosc, nu numai din istorie, ci şi personal chipurile ierarh lor care au păstorit aici, unul mai luminat decât celălalt. Pe episcopul Roman Ciorogariu, participant la actul sfânt de la Alba Iulia, din 1 Decembrie 1918, şi împreună lucrător cu fruntaşii români de atunci pentru Unirea cea mare, am apucat să-l cunosc din presa vremii, din paginile sale bogate de ziaristică şi memorialistică, drept un bărbat înzestrat cu înţelepciune şi un luptător neînfricat pentru drepturile confraţilor săi, chemat să fie primul episcop al Oradiei şi să reînnoade astfel firul străvechii tradiţii ortodoxe, aici în părţile Bihorului.

I-am găsit urmele şi în arhiva Episcopiei Aradului, putând să mă edific astfel şi mai mult asupra personalităţii sale de excepţie şi a virtuţilor care i-au înfrumuseţat chipul său de patriarh.

Ce pot spune despre cel care i-a succedat în scaun lui Roman Ciorogariu şi care a fost episcopul martir Nicolae Popovici? A vrut Dumnezeu ca prin anii 40—41, când el a cunoscut grelele suferinţe ale izgonirii sale din eparhie de către ocupanţii horthyşti, să-l întâlnesc la Patriarhie, unde aşa cum s-a spus eram diacon. Episcopul Nicolae Popovici m-a abordat direct şi m-a chemat să-i fiu secretar eparhial. Gestul său m-a impresionat profund şi deşi vremurile nespus de grele m-au împiedicat, pe mine un fiu al Moldovei să vin şi să fac ascultare sub păstorirea lui în ţinutul acesta de o bogăţie spirituală inegalabilă al Bihorului, eu am continuat să mă simt foarte aproape de el, să-l admir şi să-l preţuiesc pentru vrednicia lui. Mult m-au întristat apoi suferinţele sale de la Mânăstirea Cheia.

Şi de celălalt ierarh care a păstorit mai apoi la Oradea şi care a fost vrednicul de pomenire episcop Vasile Coman am fost foarte mult legat sufleteşte. Într-un astfel de moment pot să spun că între cei care l-au determinat pe vrednicul protopop de Braşov, tată de familie şi părinte duhovnicesc foarte stimat, să accepte a deveni episcop al Oradiei, m-am numărat şi eu, care l-am preţuit şi am văzut în el un urmaş demn al vrednicilor bărbaţi care i-au precedat. I-am fost prieten şi mi-a dăruit şi el prietenia sa, încă de pe când eram episcop vicar patriarhal. Ajungând să fie ales episcop al Oradiei, personal i-am pregătit instalarea, reşedinţa şi buna primire în eparhie, aşa cum ştiu toţi cei de aici, care au tâmplele albe ca şi mine.

Dar nu numai de astfel de mari personalităţi din părţile Bihorului mă simt legat sufleteşte şi le port o adâncă preţuire ci cu multă pioşenie îmi aduc aminte ataşamentul şi jertfelnicia credincioşilor bihoreni pentru ortodoxia lor strămoşească. Mi-au rămas vii în memorie întâlnirile cu ei la sfinţirile de biserici şi la alte popasuri pe care le-am făcut în această eparhie, ca episcop locotenent. Am sărutat atunci cu privirea inimile lor pline de iubire şi i-am încurajat în strădania lor de a-şi păstra identitatea naţională şi spirituală.

Neuitate au rămas pentru mine şi întâlnirile cu protopopii şi preoţii atât de disciplinaţi şi atât de osârduitori din Bihor şi Sălaj. Amintirea lor o voi duce cu mine în veşnicie.

Iată că acum, fără să mă aştept, Dumnezeu m-a readus în mijlocul lor, ca să trăiesc **clipe de mare intensitate** şi de meditaţie profundă la responsabilitatea care îmi apasă pe umeri.

Reflectând la tot trecutul meu, îmi dau seama că Bisericii îi datorez tot ce am înfăptuit bun până în prezent. Încă din pruncie m-am simţit ocrotit la sânul ei şi tot aşa am fost îndrumat şi povăţuit de ea şi în anii în care am învăţat carte şi m-am format ca om.

Pregătirea mea teologică am început-o, aşa cum s-a spus, în seminarul monahal de la Mânăstirea Cernica, ctitorit de primul patriarh al ţării — Miron Cristea, un strălucit ardelean din părţile Topliţei. Eu şi mai mulţi ierarhi, care mai suntem în viaţă am învăţat acolo timp de 8 ani, sub îndrumarea şi severa disciplină a eruditului profesor Chesarie Păunescu, devenit ulterior episcop la Galaţi, şi în egală măsură sub atenta purtare de grijă şi dragostea părintească a profesorului de geografie — Firmilian Marin, viitorul mitropolit al Olteniei. Acesta din urmă şi împreună cu patriarhul Justinian Marina m-au hirotonit în 5 martie 1950, în biserica Sf. Spiridon din Bucureşti, ca episcop vicar patriarhal.

Şi ajungând la numele patriarhului Justinian, doresc să spun că nu numai în acele momente, dar în toată viaţa mea am purtat în minte şi în inimă imaginea chipului său. Chiar şi în clipele de la revoluţia din decembrie 1989 şi de la începutul lui ianuarie 1990, peste care părintele decan a trecut foarte uşor, spre a nu mai răscoli amintiri ale unor firesti şi omeneşti frământări, l-am avut ca model pe patriarhul Justinian.

Tinereţea mea ca şi vârsta la care am ajuns mă leagă de patriarhul Justinian. Dintru început am împletit cu el râvna mea de vieţuitor la Mânăstire cu râvna lui de preot de enorie, entuziasmul meu de proaspăt licenţiat în teologie, cu responsabilitatea şi maturitatea sa de preot şi tată de familie, pregătit mai apoi de a îmbrăţişa şi el monahismul şi a deveni ierarh, în vremuri de răscruce pentru Biserica noastră, cum au fost cele din 1945. De atunci am gândit şi am activat mereu împreună. Ne-am împărtăşit bucuriile şi necazurile. Am fost martor al tuturor biruinţelor şi înfrângerilor sale, pe parcursul celor cinci ani, cât i-am fost vicar la Iaşi şi, ulterior, pe parcursul celor aproape 30 de ani de patriarhat al său. M-au cutremurat, nu odată, marile dificultăţi în care s-a aflat. Iată de ce m-au durut atât de mult şi mă dor şi acum cele ce cu rea voinţă s-au scris şi se mai scriu şi acum despre patriarhul de atunci al Bisericii Ortodoxe Române. Ca funcţie, patriarhul însumează responsabilitatea în slujire, după cum tot el însumează şi reprezintă activitatea Ortodoxiei noastre. Cât îl priveşte pe patriarhul Justinian, martor i-am fost că niciodată n-a cedat în faţa puterii seculare nici „o iotă sau o cârtă" din drepturile Bisericii şi dacă viaţa i-a fost scurtată atât de mult s-a datorat faptului că a jertfit-o pe altarul sacru al credinţei şi slujirii preoţeşti. Acest vâlcean a avut o concepţie extraordinară despre Biserică şi despre menirea ei în viaţa neamului. Era conştient că străbate nişte vremuri extrem de grele, dar le-a străbătut cu curaj, nelăsându-se îngenunchiat de ele. De la el am învăţat foarte multe lucruri pentru viaţa şi slujirea mea. Sub urmaşul său Patriarhul Justin şi sub păstorirea mea dificultăţile nu s-au împuţinat ci s-au înmulţit, devenind copleşitoare uneori. Conştiinţa creştină a fost tulburată de nelegiuiri şi abuzuri cum au fost dărâmările de biserici, mai ales în Bucureşti. Astfel de nefericite întâmplări le vom purta mereu ca pe o rană în sufletele noastre. Fără a căuta scuze, dorim a arăta totuşi că nu s-a dat vreodată aprobare sau consimţământ tacit pentru astfel de acţiuni diabolice. Dacă ar fi să liniştim totuşi conştiinţa fiilor noştri duhovniceşti ar fi de datoria noastră a ierarhiilor şi a mea în primul rând să spunem că în toţi aceşti ani de dificultăţi şi persecuţii s-au zidit totuşi sute de biserici, s-au restaurat şi s-au întreţinut mânăstirile noastre, e adevărat, cu jertfe neprecupeţite din partea credincioşilor.

Ceea ce nu trebuie să uităm, iubiţi fraţi şi surori, e faptul că din cei 70 de ani de Patriarhat, 45 de ani i-am străbătut în vremurile de prigoană a ateismului militant când trebuia să se plătească scump orice fel de activitate misionară, catehetică şi pastorală. În ciuda multor îngrădiri, Biserica noastră, cu ierarhii şi preoţii ei s-au zbătut să reziste totuşi şi să-şi facă datoria.

Iată, de ce, într-un moment de sinceritate ca acesta, nu pot să nu spun cât de nedrepte sunt unele acuze şi insinuări care ni se aduc din partea unor fraţi episcopi din „cealaltă strană" sau din partea unor fii duhovniceşti de ai noştri, care n-au avut cum cunoaşte realităţile. Noi nu le socotim lor ca un păcat judecăţile ce le rostesc asupra noastră pentru că suntem convinşi că dacă ar fi fost în miezul frământărilor şi încercărilor prin care a trecut Biserica, ar fi mai reţinuţi în atitudinea lor.

Dar, să-mi îndrept acum gândul spre Dumneavoastră, „Soborul" de decani, în frunte cu Domnul Rector şi să vă spun cât de mult şi cu câtă sete a aşteptat Biserica noastră, cu clerul şi credincioşii ei, să apuce o astfel de zi când porţile Universităţii şi ale şcolilor, să-i fie şi ei deschise, iar universitarii, dascălii, studenţii şi elevii să cerceteze şi ei biserica.

Chiar dacă statul ateu n-a permis să existe legături oficiale şi decise între noi, este cu dreptate să spunem că şi în timpul dominaţiei comuniste, colegi de ai Dumneavoastră ştiuţi şi neştiuţi, intelectuali de prestigiu şi chiar oameni cu funcţii de răspundere în administraţie s-au expus pe ei înşişi şi şi-au periclitat situaţiile ajutându-ne în lucrarea noastră bisericească.

Deşi astăzi, în libertatea de care dispunem, nu ne mai simţim ameninţaţi pentru deciziile pe care le adoptăm, totuşi vreau să spun că m-a impresionat şi a fost cu totul neaşteptat gestul Dumneavoastră faţă de mine şi hotărârea pe care aţi luat-o de a-mi acorda o asemenea onoare, îmi întăreşte convingerea că aţi ajuns şi Dumneavoastră la convingerea că ştiinţa şi cultura fără credinţă nu pot aduce roadele pe care le preconizăm. Un vestit profesor, de pe vremuri, de istoria bisericească universală, de la Facultatea de Teologie din Bucureşti stăruia mult asupra lucrului acestuia. Dar şi ierarhii Bisericii noastre, profesorii de Teologie şi credincioşii noştri de azi împărtăşesc aceeaşi convingere că între religie şi cultură, între ştiinţă şi credinţă nu poate fi decât o relaţie firească, de armonie şi preţuire reciprocă. Cele două realităţi ale sufletului: raţiunea şi credinţa trebuie să fie în consonanţă şi dialog una cu alta.

Cu multă recunoştinţă doresc să Vă mulţumesc pentru dragostea cu care m-aţi tratat astăzi şi să arăt că pentru mine este o mare cinste să fac parte din rândurile Dumneavoastră, a membrilor Senatului Universităţii din Oradea.

La rândul meu, doresc să Vă împărtăşesc preţuirea şi profundul respect pe care le nutrim noi, oamenii Bisericii faţă de Dumneavoastră şi faţă de toţi cei care lucrează la catedră, în ateliere şi laboratoare sau în institutiile de cercetare. Când toate strădaniile pe care le depuneţi Dumneavoastră sunt însoţite şi de credinţa în Dumnezeu, atunci există o garanţie că rezultatul lor nu poate fi decât spre binele tinerilor pe care îi formaţi şi a noastră a tuturor.

Aş dori să îndrept un cuvânt şi către studenţii Dumneavoastră, către întregul tineret orădean. Îmi îngădui ca la vârsta şi responsabilitatea mea să le adresez cu dragoste părintească îndemnul de a studia şi a se forma fiecare cât mai temeinic în domeniul său, dar să nu ezite a aprofunda şi cunoaşterea lui Dumnezeu, a adevărurilor de credinţă creştină, de a bătători şi calea rugăciunii şi a evlaviei. Lucrul acesta e de altfel valabil pentru oricine pentru că vremurile sunt grele şi le simţim fiecare în locul şi în starea în care se află, încât, fără ajutorul lui Dumnezeu şi fără credinţa noastră în El nu vedem cum s-ar putea îndrepta lucrurile şi cum am putea aşeza dreptatea, pacea şi moralitatea în societatea noastră actuală. Dintotdeauna şi peste tot în lume, deci şi la noi în România, idealurile şi năzuinţele oamenilor s-au putut concretiza şi au avut şanse de dăinuire numai când au fost zidite pe adevăr, dreptate şi credinţă.

Trăim într-o Europă care se preocupă de unitatea ei şi care urmăreşte integrarea tuturor statelor şi popoarelor în această unitate. Este important însă să nu se uite că această Europă este şi creştină. Popoarele europene au, în totalitate, o îndelungată tradiţie şi istorie creştină. Nu trebuie ignorat acest element unificator care este Creştinismul nostru european şi mai ales nu trebuie ca tocmai acest element să fie folosit pentru accentuarea dezbinărilor, disensiunilor şi chiar confruntărilor. Mesajul creştin al păcii şi bunelvoiri între oameni a fost vestit peste tot în Europa şi datoria noastră, a slujitorilor Bisericii, în primul rând, este să-l valorificăm şi să-l facem credibil prin ataşamentul şi identificarea noastră cu el.

Sunt bucuros să văd că se află în sală şi fraţii noştri episcopi ai celorlalte Biserici din Oradea, respectiv Prea Sfinţitul Episcop Vasile Hosu al Episcopiei Catolice de Rit bizantin şi Prea Sfinţitul Episcop Iosif Temple al Episcopiei Romano-Catolice din Oradea. Sunt încredinţat că şi Prea Sfinţiile Lor împărtăşesc aceeaşi convingere că ne revine tuturor datoria de a vesti aici la noi şi peste tot în Europa şi în lume mesajul creştin al dragostei, al păcii şi al toleranţei.

În calitatea noastră de creştini, trebuie să recunoaştem că avuţia noastră cea mai mare este credinţa în Dumnezeu, în acelaşi Dumnezeu al tuturor neamurilor. Şi pentru că ne aflăm aici la Oradea, la numai câţiva kilometri de graniţă, nu trebuie să ignorăm faptul că în Duminici şi Sărbători acelaşi clopot ne adună şi pe noi românii, din Ţara Românească şi pe ungurii din Ţara Ungurească, în bisericile noastre, în care îi înălţăm rugăciuni, cereri şi laude Aceluiaşi Părinte ceresc. Auzim şi unii şi alţii glasul clopotelor de la bisericile şi din ţara celorlalţi. Dacă aceste clopote ne cheamă pe toţi cu acelaş glas la rugăciune, la pocăinţă şi înţelegere, de ce nu ne-am asculta şi glasul inimilor noastre care ar putea fi tot atât de clar şi purtător al aceluiaş mesaj evanghelic ce se vesteşte în lume de aproape 2000 de ani. Oare Hristos nu este Acelaşi dincoace şi dincolo de graniţele care ne despart şi care nu sunt decât o fâşie îngustă de pământ.

Să păşim, iubiţi fraţi cu acest mesaj, unii spre alţii având mai multă încredere în viitorul nostru pentru că cu acest mesaj a străbătut omenirea un drum atât de lung şi atât de greu. Cu cât vom fi mai mult ataşaţi de el, cu atât se vor potoli şi se vor stinge mai repede luptele şi războaiele, confruntările armate şi vărsările de sânge pe care din nefericire le vedem aici în Europa, în imediata noastră vecinătate, dar şi în alte părţi ale lumii. Câţi morţi, câţi răniţi, câţi orfani şi câte văduve n-au rămas de pe urma focarelor de război care există de atâţia ani în Europa şi în Asia.

Oamenii de bine, credincioşii care mărturisesc crezul creştin trebuie să-şi facă auzite glasurile spre a se pune capăt vrajbei, urii şi războaielor.

Biserica noastră, şi nu numai ea, ci toate Bisericile din Europa şi din lume îmbrăţişesc o mare îngrijorare în legătură cu neliniştea şi instabilitatea ce se observă azi în diferite părţi ale globului. Ele, Bisericile nu pot fi nepăsătoare faţă de cei suferinzi şi nedreptăţiţi, faţă de păcat, abuzuri şi moarte.

Aş vrea să arăt că m-a impresionat spiritul de deschidere şi apropiere de care a făcut dovadă Universitatea din Oradea, invitând la această sesiune de comunicări şi reprezentanţi ai altor Universităţi din ţară şi de peste hotare. Am reţinut din luările lor de cuvânt aceleaşi interes şi aceeaşi dorinţă pentru pace şi bună înţelegere.

Încheind acest cuvânt al meu aş dori, Domnule Rector, să răspund bucuriei ce mi-aţi făcut cu o caldă îmbrăţişare, iar pe Dnii decani şi pe studenţii Universităţii să-i asigur de cea mai înaltă preţuire.

Totodată, aş dori să arăt că cinstirea pe care mi-aţi acordat-o o voi împărţi cu fraţii mei întru slujire, membrii sfântului Sinod al B.O.R., cu toţi care fac parte din forurile de conducere ale Bisericii, respectiv cu membrii Adunării Naţionale Bisericeşti, între care vă număraţi şi Dvs. Domnule Rector. Îi mai adaug şi pe bunii credincioşi ai Bisericii noastre şi pe vrednicii preoţi de la parohii şi din mânăstiri.

Să-mi îngăduiţi ca să Vă ofer şi eu, la rândul meu, Dumneavoastră şi Universităţii pe care o reprezentaţi o lucrare binecunoscută şi care cred că a fost luată în considerare când aţi adoptat hotărârea de a-mi acorda acest titlu de „Doctor Honoris Causa". Este vorba de „Biblia lui Şerban Cantacuzino", de la 1688, ediţia jubiliară, pe care am retipărit-o în 1988.

Oferim, de asemenea, Universităţii o icoană cu sfinţii Brâncoveni. Perioada brâncovenească, arta şi cultura ce s-au plămădit în ea este la loc de mare cinste în istoria noastră naţională şi a Bisericii.

Aş vrea apoi, D-le Rector, ca Dumneavoastră personal să Vă ofer, şi nu în schimbul togei acesteia, pe care o preţuiesc foarte mult, ci pentru vrednicia şi prietenia cu care m-aţi onorat, să Vă ofer cea mai înaltă distincţie pentru laici a Patriarhiei noastre, care este crucea patriarhală, fondată de primul patriarh al României — Miron Cristea. Sunt recunoscător bunului Dumnezeu că Dumneavoastră sunteţi primul rector căruia i-am oferit-o.

Facultăţii de Teologie din Oradea îi ofer, prin decanul ei, o icoană cu Sf. Trei Ierarhi, Patronii învăţământului teologic şi un set din cărţile pe care le-am publicat.

Mulţumesc din toată inima onoratei asistenţe pentru cinstea acordată momentului acestuia şi smeritei mele persoane.

Binecuvântarea Domnului să fie peste noi toţi.

Prea Fericitului Părinte TEOCTIST, Patriarhul României, i s-a conferit titlul de „Doctor Honoris Causa" de către Universitatea din Oradea

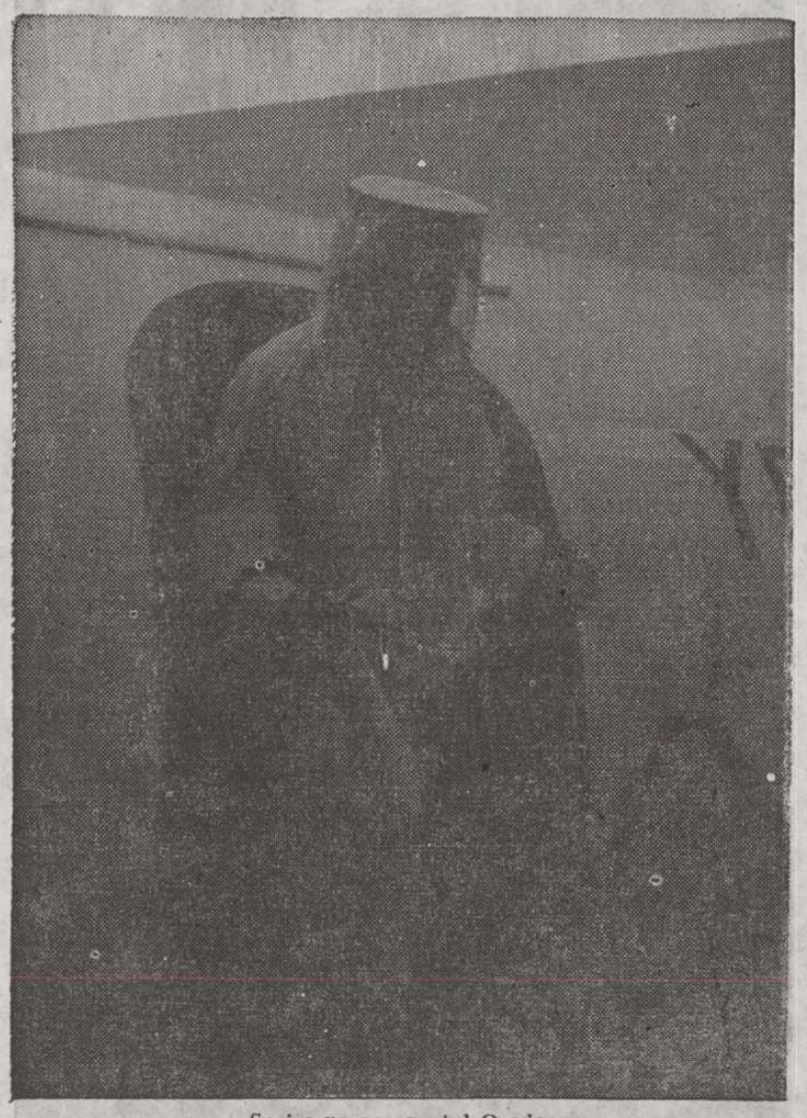

Sosire pe aeroportul Oradea

După sosire, pe aeroportul Oradea

Dl. Rector al Universității Oradea dă citire diplomei de „Doctor Honoris Causa" acordată P. F. Patriarh Teoctist

După acordarea titlului P. F. Patriarh Teoctist, purtând toga de membru al Senatului Universității Oradea

Dl. prof. dr. ing. Teodor Maghiar — rectorul Universității Oradea, adresează cuvânt de bun venit

Popas la catedrala din Oradea, 3 iunie 1995

Pe scările teatrului de Stat din Oradea, după acordarea titlului

La teatrul de stat. În mijlocul Senatului Universității Oradea

Cuvânt după sosire pe aeroportul Oradea

În incinta Universității din Oradea

ră". Fiind Praznicul Înălțării Domnului și de asemenea și ziua Eroilor neamului, Prea Fericitul Părinte Patriarh a ținut să amintească recunoștința pe care o datorăm, noi românii, eroilor și martirilor, care ne-au adus libertatea și ne-au apărat ființa, limba și credința. Prin oasele lor, care se odihnesc sub glia, pe care au stropit-o cu sânge, putem spune că avem rădăcinile adânc înfipte în solul patriei, dovadă că nici o vijelie a istoriei n-a reușit să le smulgă.

La reședința episcopală, Prea Fericirea Sa a fost întâmpinat de către Înalt Prea Sfințitul Dr. Antonie Plămădeală, sosit între timp la Oradea. În cursul serii au mai sosit și Înalt Prea Sfințitul Bartolomeu al Vadului, Feleacului și Clujului, Prea Sfințitul Andrei al Alba Iuliei și Prea Sfințitul Ioan al Covasnei și Harghitei.

2. Festivitatea de înmânare a titlului

Vineri, 2 iunie 1995, la ora 10, a avut loc deschiderea lucrărilor celei de a V-a Sesiuni de Comunicări științifice, în somptuoasa Sală a Teatrului de Stat din Oradea, prin cuvântul festiv rostit de Dl. prof. inginer dr. Teodor Maghiar, rectorul Universității. Au mai rostit cuvântări de salut prefectul județului Bihor, ca și unii reprezentanți ai mai multor universități din țară și de peste hotare.

După o scurtă pauză, la ora 11,15 a început ceremonialul acordării titlului de „Doctor Honoris Causa" Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul României. Sala teatrului a fost neîncăpătoare pentru mulțimea participanților la eveniment.

Dl. rector prof. Teodor Maghiar, în calitate de președinte al Senatului Universității, a încredințat pr. prof. dr. Dumitru Abrudan, decanul Facultății de Teologie, să rostească tradiționalul cuvânt de prezentare și omagiere a personalității Întâistătătorului Bisericii noastre. Cuvântul se publică în prezentul număr al „Telegrafului Român".

În continuare, Dl. rector a dat citire diplomei de „Doctor Honoris Causa", emisă de către Senatul Universității din Oradea, pe care i-a înmânat-o Prea Fericirii Sale, împreună cu celelalte însemne ale titlului.

Ca răspuns la acest act de cinstire, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, a dat expresie sentimentelor sincere de emoție și recunoștință, de care și-a simțit învăluit sufletul. Redăm în prezentul număr cuvântarea rostită la solemnitate de către Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist.

După încheierea acestui moment, Întâistătătorul Bisericii noastre a acordat, la rândul său, Domnului rector Teodor Maghiar, crucea patriarhală, cea mai înaltă distincție bisericească pentru laici, ca semn de prețuire pentru atașamentul Domniei Sale față de credința ortodoxă și tradițiile noastre strămoșești. A oferit, de asemenea, pentru biblioteca Universității, ediția jubiliară a Bibliei de la 1688, tipărită în 1988 și patronată de Prea Fericitul Patriarh Teoctist și soborul de ierarhi și preoți a unei troițe din mozaic ridicată în incinta Universității, în memoria Sfinților Brâncoveni.

Și cu acest prilej, Prea Fericirea Sa a rostit un scurt cuvânt arătând importanța cu totul aparte a epocii brâncovenești în cultura și spiritualitatea românească.

Prea Fericitul, împreună cu ierarhii însoțitori au făcut apoi un popas la biserica Universității, monument istoric din secolul al XVIII-lea.

La ora 15 a avut loc o agapă în sala de mese a Universității, fiind prezenți pe lângă oficialități și mulți participanți la sesiunea de comunicări științifice.

În după masa aceleiași zile, la reședința episcopală s-au derulat lucrările sinodului mitropolitan al Ardealului, care a discutat între alte probleme și problema relației cu catolicii de rit bizantin.

Pentru biblioteca Facultății de Teologie, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a oferit cele trei volume ale scrierii intitulate „Pe treptele slujirii creștine", ca și o sfântă icoană pe lemn, purtând chipul Sfinților Trei Ierarhi, Patronii școlilor ortodoxe de Teologie din toată lumea.

Încheindu-se ceremonialul decernării titlului academic, s-a dat cuvântul D-lui ambasador Traian Chebeleu, consilier prezidențial, care a făcut o amplă și documentată expunere privind drepturile

3. Popas la Universitate

La ora 14, a avut loc sfințirea, de către Prea Fericitul Părinte

4. Vecernia la Mânăstirea Sfintei Cruci

La ceasul vecerniei, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, împreună cu toți ierarhii și autoritățile locale au luat parte la slujbă, la Mânăstirea Sfintei Cruci, de lângă municipiul Oradea, mânăstire recent reînființată unde se află în construcție o frumoasă biserică și chilii, pentru călugărițele ce se nevoiesc acolo. Stareța mânăstirii, monahia Mina Bădilă a adresat un cuvânt de bun venit.

S-a sfințit cu acest prilej u

(Continuare în pag. a 4-a)

P. F. Părinte TEOCTIST, Patriarhul României, i s-a conferit titlul de „Doctor Honoris Causa"

Popas în biserica Universității din Oradea

(Urmare din pag. a 3-a)

clopot și a fost vizitat șantierul de construcții.

Mânecând de la evenimentul sărbătoririi cu o zi înainte a „Înălțării Domnului", Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a arătat că ori de câte ori ne aflăm într-o sfântă Biserică sau mănăstire, indiferent dacă aceea se află la munte sau șes, noi ne aflăm în postura ucenicilor care L-au urmat pe Domnul pe Muntele Eleonului. Ne înălțăm și noi sufletește și încercăm aceleași sentimente pe care le-au încercat Apostolii, dobândind totodată încredințarea de la Duhul cel Sfânt, că Domnul rămâne de-a pururea cu noi, deși șade de-a dreapta Tatălui.

copilașii, păziți-vă tinerii și păziți-vă pe Dumneavoastră înșivă, de aceste capcane și rătăciri. Acest ținut al Bihorului a strălucit prin virtuți foarte frumoase, mergându-se până la eroism și până la sfințenie. Acest ținut a dat neamului nostru bărbați mari, episcopi mari, luptători și eroi prin care s-au înscris în istoria neamului nostru pagini nemuritoare. Îndemnul meu de părinte este de a nu vă lua după tot felul de predicatori și așa ziși „evangheliști" care se mai abat pe aici din cele patru vânturi. Pe Hristos cel adevărat nu-L putem primi odată cu tot felul de ajutoare zis umanitare, ci Îl putem afla numai în Biserica neamului nostru, acolo unde L-au găsit de-a lungul secolelor și înaintașii noștri. Biserica noastră ortodoxă are comori inestimabile, pe care nu le putem găsi în altă parte. Ea singură ne poate oferi tot ce își dorește sufletul nostru. Știm că doar Biserica a fost întemeiată de Hristos nu și adunările sectare. Pe acestea nu le-a dorit pentru că sunt semnul fărâmițărilor, al împărțirilor și sfâșierilor, iar El s-a rugat pentru unitate. „Ca toți să fie una, precum noi Părinte una suntem". Și Sf. Apostol Pavel a spus că se cuvine a fi „un Domn, o credință și un Botez" (Gal. 3, 4).

Faptul de a se fi înălțat în Oradea o mănăstire, a fost interpretat de Prea Fericirea Sa ca un semn de renaștere și de înlăturare a unei mari nedreptăți, ce s-a făcut românilor din Transilvania între 1761—1762 când peste 200 de mânăstiri și biserici au fost distruse de Habsburgii catolici, pentru că acestea reprezentau adevărate bastioane de apărare a neamului și credinței. „Ardelenii, a continuat Prea Fericirea Sa, au însetat de atunci după aceste oaze duhovnicești, transformate în scrum. Reactivarea și rezidirea lor reprezintă o mare realizare și o binecuvântare cerească".

5. Vizita la Felix, Beiuș și Stâna de Vale

Sâmbătă, 3 iulie 1995, itinerarul vizitei P. F. Patriarh Teoctist, în Eparhia Oradiei, a cuprins localitățile: Felix, Beiuș și Stațiunea montană Stâna de Vale.

Popasul în Stațiunea Felix a fost făcut la biserica de lemn, monument istoric din secolul al XVIII-lea. Aici, Prea Fericirea Sa a avut plăcuta surpriză de a-l întâlni, în calitate de slujitor pe ierom. Iorest Grebenea, ardelean de baștină din Rășinarii Sibiului, dar format duhovnicește la Mânăstirea Putna.

Adresându-se preoților și credincioșilor veniți să-l întâmpine, Prea Fericirea Sa a apreciat ca foarte pozitiv faptul de a fi fost amplasată o biserică în stațiunea Felix, unde oamenii vin să-și îngrijească sănătatea trupească. Nu putea fi omisă nici grija față de suflet. Biserica de lemn are această menire și și-o împlinește cu prisosință. Prezența ei înfrumusețează peisajul și totodată i s-a dat și o utilitate, în acord cu menirea ei. Ani de zile biserica s-a aflat în complexul muzeal al Țării Crișurilor, din Oradea, fiind mereu închisă și rezervată în exclusivitate vizitatorilor de ocazie. Nu s-a slujit în ea niciodată. Acum, în schimb ea a devenit o biserică vie. Localnicii din împrejurimi și cei veniți în stațiune vin la ea ca la o oază duhovnicească. Se oficiază aici slujbe după rânduiala mânăstirească.

Primirea la Beiuș (3 iunie 1995) a P. F. Patriarh Teoctist

Solemnitatea primirii în fața catedralei din Beiuș

Următorul popas a fost la frumoasa paroh'e Ceica, unde de asemenea Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a fost așteptat de un număr impresionant de preoți și credincioși. Aici, la Ceica, s-a înălțat de curând un frumos monument dedicat eroilor neamului.

P. F. Patriarh Teoctist adresându-se credincioșilor din Beiuș

Din fața acestui monument, Întâistătătorul Bisericii noastre s-a adresat celor prezenți spunând:

„Dumnezeu a rânduit ca vizita la Oradea să fie tocmai în preajma praznicului Înălțării Domnului, când Biserica noastră cinstește pentru Europa. Nu odată voievozii noștri au întors roata istoriei, în această parte de lume.

Prea Fericirea Sa a arătat apoi, că și vecinii noștri din vest, respectiv ungurii, au primit la venirea lor în Europa creștinismul ortodox, de la Bizanț. Ulterior, din interese politice au devenit catolici sau protestanți. Noi românii am păstrat cu strășnicie ortodoxia noastră, în ciuda tuturor presiunilor ce s-au făcut să ne lepădăm de ea.

Aspect din timpul vizitei la Beiuș

te și memoria eroilor neamului. Aceștia s-au jertfit nu numai pentru glie, ci și pentru credința ortodoxă. Dumneavoastră sunteți urmașii acestor eroi și sunteți datori să păstrați credința pentru care ei au murit. Când ne vom lepăda de valorile acestei credințe, atunci vom fi sortiți pieirii. Dacă n-am pierdut această credință în vremea comunismului ateu, cu atât mai mult ar fi păcat să o pierdem acum în schimbul unor ajutoare materiale. Sunt tentative de a fi câștigați pentru alte credințe. Este însă un non sens să acceptăm că ar putea să ne aducă nouă credință creștină cineva care vine din America sau chiar din Europa, atâta vreme cât noi am fost creștini înaintea lor. Creștinismul nostru este de la sfinții Apostoli și de la sfinții Părinți. Nu e un creștinism ca cel pe care l-au creat unii inși care au preluat Biblia de la Biserică și au început să o interpreteze după bunul lor plac. Noi avem tradițiile noastre în purtare, în îmbrăcăminte, în cântare, în tot ceea ce ne reprezintă și nu avem cum ne vinde sufletele pentru niște amăgitoare ajutoare materiale".

Îndreptându-și cuvântul în mod special către slujitorii altarelor, Prea Fericirea Sa le-a adresat un apel stăruitor spunând: „Îi rog pe preoți să nu îngăduie ca acei pretinși „evangheliști" să propovăduiască prin orașele și satele noastre. Rog autoritățile de stat să sprijine această lucrare de apărare a spiritualității românești".

Abordând și problema navetismului, Prea Fericirea Sa a spus: „Un mare neajuns este acela că mulți preoți nu locuiesc în parohiile lor. Trebuie să ne preocupe această problemă și să ne silim cu toții ca preotul să locuiască în parohie pentru a putea pune stavilă prozelitismului sectar, care este tot mai agresiv".

O remarcă specia.ă a făcut Prea Fericirea Sa la predarea religiei în școală, apreciind că „e o mare binefacere" și îndemnând să se sprijine ideea extinderii predării ei și la liceu.

În mijlocul clerului și credincioșilor beiușeni

Reprezentanți ai altor confesiuni prezenți la manifestarea de la Beiuș

Ca peste tot pe unde a trecut, și în orașul Beiuș, centru de cultură, de credință și luptă românească, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a fost întâmpinat de o mare mulțime de credincioși. Stimulat de dragostea lor și de lacrimile de bucurie cu care l-au întâmpinat, Întâistătătorul Bisericii noastre le-a adresat un lung cuvânt de părintească povățuire și îndemnare. Datorită bogăției de idei și actualității problemelor abordate, redăm în

(Continuare în pag. a 5-a)

După vizitarea bisericii Universității din Oradea

Referindu-se la amplasarea mânăstirii pe un povârniș de deal de lângă Oradea, Prea Fericirea Sa a spus: „Parcă de aici S-a înălțat Mântuitorul la cer. Parcă de aici a răsunat glasul Lui și încredințarea pe care Le-a dat-o Apostolilor de a fi cu ei, până la sfârșitul veacurilor. Cine altcineva — a continuat Prea Fericirea Sa, ne-ar fi putut aduna astăzi, aici, într-un număr atât de impresionant, dacă nu Domnul nostru Iisus Hristos, pe care Îl vedem cu ochii credinței. În bisericile și mânăstirile noastre, nu în adunările sectanților, unde sunt tot felul de capcane sufletești, Îl aflăm și suntem împreună cu Mântuitorul Hristos". Continuând apoi, pe un ton apologetic, Prea Fericirea Sa a spus: „Păziți-vă

În timpul vizitei la Beiuș (3 iunie 1995)

(Urmare din pag. a 4-a)

paginile prezentului număr, cuvântarea Prea Fericirii Sale, la Beiuș.

În continuare, a fost vizitată stațiunea Stâna de Vale, făcându-se popas la cabana Universității și la schitul Episcop:ei Oradea, care are biserica și chiliile înălțate, dar din nefericire nu s-au găsit încă viețuitorii care să facă activ acest schit.

6. Sf. Liturghie oficiată pe locul viitoarei catedrale

Duminică, 4 iunie 1995, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și ceilalți ierarhi prezenți la Oradea, înconjurați de un impresionant sobor de preoți și diaconi au oficiat sfânta Liturghie pe locul unde s-a pus piatra de temelie a viitoarei catedrale ortodoxe a Oradiei. Esplanada Independenței a fost acoperită de o mare mulțime de credincioși.

Oradea, 4 iunie 1995. Oficierea Sf. Liturghii, pe locul viitoarei catedrale

La momentul potrivit, Prea Fericirea Sa a rostit și aici o impresionantă cuvântare.

Făcând referire la evenimentul din ziua de vineri, 2 iunie 1995, Prea Fericirea Sa a spus: „Ceea ce m-a mângâiat mult în calitatea de slujitor și ierarh al Bisericii Ortodoxe Române a fost faptul de a putea cons.ata că aici la Oradea și desigur lucrul acesta e la fel în parte pes e tot, intelectualitatea, universitarii, istoricii, oamenii dăruiți scrisului și cercetării pun preț pe adevărul cel pururea veșnic al Sfintei Scripturi. Ei ca și noi privesc viața în finalitatea ei. O socotesc ca

Credincioși participanți la Sf. Liturghie din data de 4 iunie 1995

un dar al lui Dumnezeu, care dacă are un început, tot așa va avea și un sfârșit. Știm prin urmare, prin prisma credinței noastre de unde venim și încotro ne îndreptăm. Există în această privință o mare deosebire între noi cei ce credem și ateii care resping ideea de Dumnezeu și de nemurire. Noi știm că mergem spre un sfârșit, adică spre moarte, dar mai știm că existența noastră nu se încheie la mormânt, ci continuă și dincolo de mormânt, și se îndreaptă spre înviere. Sunt bucuros — a continuat Prea Fericirea Sa, să aflu că hramul viitoarei catedrale va fi tocmai **Învierea Domnul.i.** Este minunat lucrul acesta! Dumneavoastră slujitorii și credinc:oșii ortodocși bihoreni așezați adevărul Învierii ca pe o temelie de nezdruncinat, a noii catedrale... Învierea este într-adevăr izvorul de apă vie din care ne-am potolit întotdeauna setea. Așa au făcut strămoșii noștri din toate t mpurile. Ei nu au însetat după lucruri deșarte, n-au însetat după bogăție sau stăpânire asupra altora, după hegemon i și moștenirile altora. Au însetat numai după dreptatea lui Dumnezeu, după adevărul cel veșnic al Evangheliei. Și-au apărat mereu credința „și nevoile și neamul", cum a spus atât de inspirat Luceafărul Poeziei românești.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist s-a referit și în această împrejurare la situa,iile cu greu de înțeles de după revoluție, când reprezentanți ai altor confesiuni creștine de peste hotare poposesc la noi cu gând iscoditor și de racolare de credincioși pentru crezul pe care ei îl mărturisesc. Pe de altă parte, mai ales aici, în Transilvania, credincioșii noștri sunt mereu tulburați în sufletele lor de către unii „frați", care le pretind bisericile, altarele, casele parohiale, neluând în seamă că acestea sunt ale lor, că le-au întreținut și le-au înfrumusețat pe cheltuiala și cu jertfa lor. „Oare această catedrală, care se preconizează a fi construită pe locul unde ne aflăm, și în care nădăjduim să apucăm să slujim, oare ea va aparține într-un viitor unei alte Biserici, altei confesiuni creștine, altor credincioși decât cei care o vor z di... A cui este biserica de dimensiunile unei catedrale din acel frumos sat maramureșan Rozavlea, înălțată de credincioșii locului în anii grei ai comunismului? Aparține acea biserică cuiva din Apus, ca acel cineva să poată veni acum și să dea dispoziție ca biserica din Rozavlea să fie dată unei minorități neînsemnate. Este un lucru cu totul nefiresc ceea ce ni se pretinde. Noi însă nu vom putea face niciodată să trecem peste voința credincioșilor noștri. A lor este biserica și numai ei pot hotărî pentru ea. Nu vom putea trece nici peste jertfa preoților, majoritatea formați în timpul dictatur i comuniste, dar care s-au dovedit vajnici apărători ai credinței și pricepuți gospodari și administratori ai bunurilor parohiei. Acești preoți sunt deosebit de necăj.ți pentru că sunt mereu asaltați cu pretenții dictate din altă parte. Li se pretinde să cedeze bisericile și casele în care locuiesc. Dar ei și credincioșii lor unde să se ducă?

Este regretabil că în ciuda unor documente adopta e în comisii de dialog teologic, cum este și Documentul de la Balamand, din Siria, în care se preconizează calea concilie.ii totuși reprezentanții Bisericii catolice de rit bizantin de la noi, deși știm că respectivul document a fost semnat de delegații oficiali ai Vaticanului, continuă să se manifeste cu durita e... Noi nu-i urâm pe acești frați ai noștri care ne asaltează toată ziua cu pretenții, a spus Prea Fericirea Sa. Ura este împotriva credinței creștine. Numai că ne doare faptul că cei care ne ponegresc și ne supără sunt frați de un sânge cu noi și ar fi fost de dorit ca și într-o împrejurare ca cea de az', noi să fi fost aici împreună... Dar iată că nu sun'em. Suntem pe mai departe s.parați și învrăjbiți".

În continuare, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist s-a referit la rugăciunea arhierească rostită de Mântuitorul înain e de Înălțare (In. 17), prin care El s-a rugat pentru unitatea oamenilor în Dumnezeu și pentru pacea și bunăvoirea întreolaltă. Rugăciunea a fost cuprinsă în pericopa evanghelică ce s-a citit la sf. Liturghie. „Această rugăciune trebuie să rămână ca un testament pentru noi și ca o măsură a rugăciunii noastre... Este un lucru prea bine știut, a continuat Prea Fericirea Sa, că Biserica noastră s-a implicat cu toată hotărârea în ac ivitatea și misiunea Mișcării ecumenice contemporane. A făcut lucrul acesta tocmai din conștiința datoriei pentru unitatea creștină". Revistele bisericești, centrale și mitropolitane reflectă dintru început, chiar de prin anii 1949—50 preocupările Bisericii noastre pentru o bună conlucrare pe de o parte, cu cultele din țara noastră, iar pe de altă parte cu celelalte Biserici și denominațiuni creștine din întreaga lume. Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Antonie al Ardealului, prezent la Oradea, a fost unul dintre ierarhii Bisericii noastre care are o activitate de mare însemnătate în cadrul Mișcării E-

P. F. Patriarh Teoctist înainte de a părăsi Piața Independenței

cumenice, participând la foarte importante momente ale acestui organism creștin mondial.

În altă ordine de idei, Prea Fericirea Sa a stăruit asupra responsabilităților mari ale Bisericii în contemporaneitate. „Avem misiune grea, iubiți credincioși, a precizat Prea Fericirea Sa. Sf. Liturghie de azi ne-a înseninat chipurile și ne-a revărsat bucurie în suflet, pentru că așa se cuvine să fie starea sufletească a credincioșilor care participă la oficierea Dumnezeieștii Taine a Euharistiei. Ne este chipul vesel, dar în străfundul sufletului păstrăm și grija de multele probleme cu care se confruntă Biserica și fiecare dintre noi". În primul rând, trebuie acordată toată atenția predării religiei în școală. Se preconizează ca de la toamnă, predarea acestui obiect să se extindă și la clasele de liceu. Este foarte necesar lucrul acesta pentru că tineretul are nevoie de îndrumare și formare duhovnicească, în continuare. Sunt atâtea pericole care asaltează și pun la grea încercare tocmai generația tânără. Tinerii trebuie îndrumați pentru viața de familie, pentru păstrarea personalității și sănătății lor fizice și morale. Din nefericire sunt foarte frecvente cazurile de decădere de la principiile moralei și dreptului. Și înainte dar și după ce și-au întemeiat o familie tinerii sunt supuși multor păcate. Cel mai grav păcat care sapă la temelia familiilor tinere es e avortul. Iată de ce, noi slujitorii bisericești avem mare responsabilitate pentru consolidarea familiei... Familia trebuie să con tituie pentru Biserică și națiune, pentru țară și popor o preocupare prioritară. Modelul adevăratei familii este cel al familiei creștine în care este prezent Mântuitorul Hristos ca tămăduitor și sfințitor. Atât de mult prețuiau și sfinții Părinți familia, încât au numit-o „mica Biserică". Îi dădeau o astfel de denumire pentru că în familie trebuie să se oficieze un adevărat cult. Acolo se fac rugăciuni, se meditează la Dumnezeu și la lucrurile sfinte, există preocupări pentru ajutorarea săracilor, pentru mângâierea și vindecarea celor bolnavi". Arătând că se bucură când vede prezenți la sfânta Liturghie și foarte mulți tineri, Prea Fericirea Sa a exprimat satisfacția pe care o încearcă ori de câte ori se află în misiune și are în preajmă tinerii. Mai ales la Înviere se simte înconjurat de o mare mulțime de tineri. „Ce frumoasă este biserica — a arătat Prea Fericirea Sa — când este frecventată de tineri. M-a impresionat și ieri, la Beiuș și peste tot unde am trecut, prezența tinerilor".

Adresându-li-se direct, Prea Fericirea Sa a spus: „Păstrați iubiți tineri această frumusețe pe care v-a hărăzit-o Dumnezeu... Feriți-vă în acelaș timp de păcatele tinereții. Sunt păcate grele și ispite multe care vă asaltează... M-a impresionat mult intervenția unui domn senator împotriva păcatului contra firii, atunci când s-a discutat un articol de lege referitor la această problemă. „Să ne ierte Dumnezeu" a spus senatorul acela că am ajuns să discutăm și să găsim justificare legală unor astfel de abateri de la natură și moralitate. Într-adevăr, astfel de păcate constituie o ofensă adusă Creatorului, care l-a creat pe om după chipul Său, l-a creat bărbat și femeie".

Prea Fericitul a adresat fiecărei familii îndemnul de a acorda maximă atenție educării tineretului, pentru că de buna lui creștere și de sănătatea lui depinde viitorul neamului. Dumnezeu le-a făcut pe toate cu înțelepciune. Nu e bine să stricăm chipul bunătății creației. Necuvântătoarele se supun legii înscrise în ființa lor, prin instinct. Ele nu se abat de la rosturile și legea firii lor. Oare este drept ca omul să se comporte mai rău decât aceste viețuitoare inferioare lui? Pentru că se vorbește și în legătură cu aceste păcate de drepturile omului, de libertatea lui nemărginită. Prea Fericitul Părinte Patriarh a arătat că adevărata libertate și adevăratele drepturi sunt acelea care apără demnitatea și integritatea sufletului, nu aceea care îl degradează... Dacă înainte de revoluție, aproape că ni se impunea ce să vorbim, și ce să facem, acum însă suntem liberi să facem ce dor m. Numai că Dumnezeu ne va întreba: „V-am dăruit libertatea cu destule jertfe, ce faceți cu ea, cum o folosiți? Nu cumva o puneți în slujba egoismului vostru, a setei nestăpânite de îmbogățire și a unor interese politice meschine?"

Cu ocazia vizitei P. F. Teoctist la biserica „Albastră" din cartierul Oradea „Vii", unde s-a oficiat slujba Vecerniei (4 iunie 1995)

Libertatea dobândită trebuie folosită în sensul de a fi mai credincioși, mai buni, mai stăruitori în a împlini poruncile lui Dumnezeu. Biserica ne îndeamnă și ne așteaptă să ne întoarcem la îndreptare și la pocăință. Să ne renaștem deci mereu sufletește cu ajutorul Bisericii.

În încheiere, Prea Fericitul a adresat cuvânt de încurajare credincioșilor spunând: „Nu vă lăsați copleșiți de încercările și dificultățile prin care trecem. Să nu vă simțiți jenați și marginalizați pentru că sunteți ortodocși. Faptul acesta trebuie să fie motiv de bucurie pentru dumneavoastră, pentru că Ortodoxia este credința din străbuni a românilor. Se marginalizează doar cei ce părăsesc Ortodoxia pentru că se rup de tradiția neamului lor. Ortodoxie înseamnă dreaptă credință, înseamnă cultură și artă. E adevărat că înseamnă și multă suferință și martiriu și jert.ă. Toate acestea duc însă la înviere. Ortodoxia se fundamentează pe Înviere".

La Sfânta Liturghie au mai vorbit Înalt Prea Sfințitul Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului (cuvântarea se publică în prezentul număr al „T. R."), și **P. S. Ioan al Covasnei și Harghitei** (cuvântarea se publică în prezentul număr al T. R.), și P. S. dr. Ioan Mihălțan, Episcopul Oradiei. În calitate de ierarh al locului, P. S. Ioan Mihălțan a dat expresie satisfacției că în ciuda tuturor obstacolelor lucrările pentru construirea noii catedrale vor demara în zilele următoare. Este plin de curaj, s'mțind sprijinul tuturor factorilor locali: prefectură, municipiu, universitate, armată, preoți și credincioși. În sufletele tuturor se simte vie dorința de a vedea întruchipat visul marilor înaintași: Roman Ciorogariu, N'colae Popovici și Vasile Coman.

La slujba vecerniei din ziua de Duminică, 4 iunie, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, însoțit de ceilalți ierarhi amint'ți mai sus, a poposit la biserica parohială Oradea-Vii („biserica albastră"). O parte a traseului spre această biserică a fost străbătută de Prea Fericirea Sa pe jos, fiind întâmpinat de o mare mulțime de credincioși. La acest moment din zi au fost prezenți și P. S. Vasile Hosu al Episcopiei Catolice de Rit bizantin și P. S. Josif Tempfli al Episcopiei Romano-catolice de Oradea. După oficierea slujbei, preotul Gheorghe Nemeș a adresat Prea Fe.icirii Sale și celorlalți oaspeți un cuvânt de bun venit. De menționat că prin purtarea de grijă a preotului paroh, a fost pictat în biserică portretul P. F. Patriarh, împreună cu însemnele titlului de „Doctor Honoris Causa", ce i s-a conferit. De asemenea a fost pictat și chipul ierarhului locului, P. S. dr. Ioan Mihălțan.

Plăcut impresionat de manifestarea de dragoste a credincioșilor față de persoana sa, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a arătat că starea exterioară și interioară a bisericii din parohia Oradea-Vii poate fi luată drept pi.dă de către oricare parohie din Patriarhia Română despre felul cum se îngrijeș e și se împodobește casa lui Dumnezeu. Desigur că nu numai biserica — lăcaș de închinăciune se prezintă astfel ci și Biserica cea vie a credincioșilor se vădește a fi plină de toată credința și însuflețirea creștinească.

Prea Fericirea Sa a salutat prezența și la acest moment al vizitei a înalților reprezentanți a celorlalte Bise.ici din Oradea, respectiv a P. S. Vasile Hosu și P. S. Iosif Tempfli. Din nou Prea Fericirea Sa a pus în legătură acest fapt cu rugăciunea Mântuitorului Hristos pentru unitate, mai înainte de înălțarea Sa la cer, rugăciune care a alcătuit cuprinsul per copei evanghelice ce s-a citit la Sf. Liturghie. „Tot astăzi, a arătat Prea Fericirea Sa, Bise.ica noastră pomenește pe cei 318 părinți care au participat la Sinodul I ecumenic de la Niceea din 325. Și un eveniment și altul, respectiv și rugăciunea Mântuitorului, cuprinsă în Evanghelia după Ioan la cap. 17, și Sinodul I ecumenic de la Niceea ne aduc aminte de unitate, de frățietate, de trăire în duhul dragostei creștine.

Perioada de dinainte de 313 a fost o perioadă de grea încercare pentru Biserică, o perioadă de nemaipomenite persecuții, de suferință și martiriu pentru creștini. Odată cu edictul de libertate acordat creștinilor de către evlaviosul împărat Constantin cel Mare, s-a produs acel reviriment și acea renaștere a speranței și dragostei creștine. Sinodul I ecumenic, reprezentat într-un mod cu totul sugestiv în pridvoarele mânăstirilor noastre din Bucovina, ne aduce aminte de acele timpuri când Biserica de la o margine la alta a lumii, de la Răsărit și de la Apus era una. Ea se aduna din timp în sinoade, cum a făcut și atunci, la iceea, spre a-și apăra nestematele credinței de pericolul răstălmăcirii venit din partea ereziilor, de a-și conserva unitatea în diversitatea modalităților de exprimare a ei în comunitățile locale, de a menține caracterul genuin al cultului, de a verifica modalitățile cele mai convenabile de organizare și lucrare. Nu numai sinodul I este comemorat de către Biserică ci și celelalte sinoade, astfel că s-a avut mereu în atenție grija de a pune mereu în fața conștiinței creștine popasuri duhovnicești de întărire în credință și de reîmprospătare a interesului pentru uni'ate.

Așa cum la 325, Biserica Mântuitorului a fost una, așa se dorește să revină ea, după ce, din nefericire, pe parcursul secolelor s-au produs și sfâșieri în sânul ei. Avem datoria să lucrăm pentru această unitate. Ca să putem face pași reali în direcția reconcilier.i, trebuie să ne smerim pe noi înșine și să avem în noi duhul care a fost în cei 318 părinți de la Sinodul I ecumenic.

„Între Biserica Ortodoxă și Bis:rica Romano-Catolică s-au stabilit principii de dialog și s-a ajuns la concluzia că învățătura și trăirea creștină din primul mileniu este de mare valoare și ea trebuie privită ca un patrimoniu comun. În mod concret, astăzi nu mai suntem Biserici aflate în confruntare și vră'mășie. Anatema care a fost aruncată la 1054 s-a anulat prin zelul și marea responsabilitate a doi mari cori'ei creștini: Patriarhul ecumenic Athenagoras de la Constantinopol, și papa Paul al VI-lea al Romei. De

Pe aeroportul Oradea, înaintea plecării

atunci creștinătatea a intrat pe un făgaș nou de viețuire. Din păcate, datori.ă slăbiciunilor noastre, a faptului că suntem vase de lut lucrarea noastră spre unitate mai suferă p edici și dificultăți. Noi nu putem face ca să se împlinească voia Mântui orului și dorința Sa de unitate. Încă ne asaltează din multe părți ispite și greutăți... Putea-vom noi oare să ne biruim pe noi înșine, să ne smerim, ca să răspundem la acel patos al rugăciunii Mântuitorului Hristos? Ca să putem împlini această dorință a Fiului lui Dumnezeu trebuie să u măm pilda Mântuitorului, recurgând și noi la rugăciune, precum a făcut și El. Trebuie apoi să dăm dovadă de sinc:r tate în raporturile dintre noi și de nesfârșită dragoste.

În felul de mărturisire și viețuire creștină de până la 1054 noi găsim un .ond comun deosebit de bogat, pe care d.n păcate nu l-am valorificat, nici unii nici ceilalți. Să ne rugăm lui Dumnezeu, și Maicii Domnului ca să ne dea nouă, slujitorilor bisericești de azi și Dumneavoastră credincioșilor puterea de a porni cu hotărâre pe calea unității, pentru ca să putem ajunge odată liniș iți că aparținem unei singure Biserici, că știm ai cui fii suntem că îl avem ca Tată pe Dumnezeu Mântuitor — pe Iisus Hristos și desăvârșitor și sfințitor pe Duhul cel Sfânt... Noțiunea de Biserică nu poate fi olosită așa cum ne-ar conveni nouă câteodată. Biserica este stâlpul și temelia adevărului, e te Biserica sinoadelor a autorității dogmelor și canoanelor, este, mai presus de orice Biserica Mântuitorului. El a inte

(Continuare în pag. a 6-a)

P. F. Părinte TEOCTIST, Patriarhul României, i s-a conferit titlul de „Doctor Honoris Causa"

(Urmare din pag. a 5-a)

meiat-o prin Jertfa Sa, şi o numeşte cu drept cuvânt „Biserica Mea". Este într-adevăr Biserica Sa, pentru că El este capul ei. Nu este Biserica lui Petru, sau a lui Pavel, sau a lui Apolo. Nimeni nu are dreptul să se facă stăpân peste Biserica lui Hristos, şi mai ales nimeni n-are dreptul să atenteze la unitatea ei.

Bisericile ortodoxe sunt organizate după principiul etnic. Deşi vorbim despre mai multe Biserici ortodoxe, ele fac parte din Biserica cea una, având acelaşi adevăr mântuitor, aceleaşi rânduieli canonice şi acelaş cult.

Biserica noastră Ortodoxă Română este autocefală şi este organizată ca Patriarhie. Anul acesta am comemorat 70 de ani de la înfiinţarea Patriarhiei Române şi 110 ani de la dobândirea autocefaliei. Până la 1700 Biserica noastră s-a aflat în deplină unitate. Atunci, datorită presiunilor şi imixtiunilor abuzive din partea habsburgilor catolici şi de ce să nu spunem a catolicismului roman, Biserica noastră a suferit o sciziune, în părţile acestea ale Transilvaniei, când o parte a românilor ortodocşi au fost declaraţi uniţi cu Biserica Romei. A luat fiinţă Biserica Greco-catolică, cu care, în ciuda marii nedreptăţi ce s-a făcut Bisericii Ortodoxe Române, de la sânul căreia au fost rupţi credincioşii Bisericii Greco-catolice, ne-am aflat în bune relaţii, dând împreună prigoane şi închisori, care cu siguranţă că nu vor fi zadarnice în viaţa noastră şi a poporului român. Aceste jertfe ne vor ajuta să ne apropiem, şi să ne lăsăm pătrunşi sufleteşte de lumina lui Hristos lumină care penetrează şi sufletul şi trupul, şi cele mai de jos ale pământului, ad că iadul şi toate cele întunecate din lumea aceasta: neînţelegerea, ura, bezna păcatelor. Nouă ne vine greu să înţelegem de ce astăzi se caută din nou accentuarea dezbinării noastre. Ni se cere să dăm greco-catolicilor ce este al lor, pentru că ei nu mai vor să aibă de a face cu Biserica ortodoxă, socotind-o pe aceasta Biserică compromisă. Nu este greu pentru nimeni să observe într-o astfel de atitudine un interes străin de interesele legitime şi de fericirea poporului român de a cultiva dezbinarea între fraţi. Prozelitismul, în general, este o atitudine condamnabilă, din orice parte ar veni, pentru că violentează conştiinţele şi tulbură pacea sufletelor.

O provocare şi o continuă agresiune suferă Biserica noastră şi nu numai ea ci şi celelalte Biserici istorice din ţara noastră, din partea sectarismului, care după revoluţie a pătruns şi se manifestă tot mai ameninţător în toate părţile. Doresc să-i atenţionez pe credincioşii noştri că nu orice grupare, nu orice adunare, fie ea şi creştină poate fi socotită Biserică. Biserica cea adevărată este doar una. Este Biserica strămoşilor noştri, a neamului nostru dintru începuturi. Folosesc acest prilej de a-i îndemna mai ales pe tineri să caute a cunoaşte adevărurile credinţei noastre ortodoxe, rânduielile şi datinile noastre strămoşeşti şi de a nu se lăsa atraşi de către falşii evanghelişti care vin şi în chip perfid îi momesc prin pieţe şi prin gări pe credincioşi. Să le închidem accesul în familiile noastre şi în instituţiile unde activăm. Să nu aibă acces într-o şcoală, în care se predă religie, în care este icoana lui Hristos şi crucea lui, pentru că ei sunt duşmani ai icoanelor şi ai crucii. Toate să se petreacă sub semnul autenticităţii credinţei noastre. Altfel speranţele noastre de mai bine vor fi zadarnice. Atât noi, slujitorii bisericeşti, cât şi Dumneavoastră credincioşii să fim la înălţimea chemării noastre. Să lucrăm în aşa fel ca numele Mântuitorului Hristos să se proslăvească întru noi; acest nume este armă împotriva diavolilor, împotriva urii, împotriva duşmăniei, împotriva neînţelegerilor, împotriva dezbinărilor pentru că numele lui Iisus Hristos face să rodească în suflete pacea, iertarea, bunătatea şi unitatea.

Suntem iubiţi credincioşi, aşa cum ne ştie istoria universală, un popor creştin din naşterea sa. Noi nu avem o dată de încreştinare. Toate popoarele Europei şi celelalte din Răsărit au în istoria lor un an în care s-au încreştinat. Românii nu au o astfel de dată pentru că ei s-au născut creştini, ei s-au format cu această credinţă sfântă pe care o avem noi astăzi şi cei care mergem în părţile Dobrogei şi în părţile Moldovei şi în părţile Transilvaniei, găsim mărturii vrednice de toată autenticitatea că noi am avut biserică, şi că am avut sfinţi şi că am avut părinţi ai noştri sufleteşti, adică episcopi, preoţi, diaconi. La primul sinod ecumenic, pe care l-am prăznuit azi, învăţaţii istorici ai vremii arată că a participat şi un episcop din părţile noastre. Este încă o dovadă de vechimea noastră, de existenţa episcopilor străromâni în Dobrogea, la Tomis, la Calatis şi în toate oraşele Dobrogei din secolele III, IV şi următoarele.

Suntem aşadar un popor paşnic, blând şi credincios, ospitalier. Nimeni nu poate să facă dovada unei agresivităţi a neamului nostru românesc faţă de celelalte naţionalităţi conlocuitoare, sau faţă de celelalte credinţe. Îndeosebi cu vecinii noştri de la apus, din Ungaria, cu care împreună am fost la început ortodocşi, se cuvine să cultivăm relaţii de bună vecinătate şi frăţietate creştină, chiar dacă vremile şi istoria s-au schimbat, ei devenind catolici şi protestanţi. Evanghelia nu s-a schimbat. Ea a adus roade în Europa şi în întreaga lume.

Când am vizitat toamna trecută pe românii din Ungaria, am vizitat şi Budapesta. În întâlnirile cu autorităţile de stat am aflat cu multă bucurie dorinţa lor de colaborare, de înţelegere reciprocă, ideea de o imperioasă cerinţă de a ne cunoaşte mai bine, de a şti adevărul. Aşa cum am mai spus, atunci când clopotele bisericilor sună, a diferitelor biserici, toţi creştinii se gândesc la Dumnezeu, la rugăciune, nu se gândesc la alte lucruri trecătoare, ci se gândesc numai la rugăciune. Atunci când ei văd bisericile înălţându-se în aceeaşi comună a diferitelor credinţe încearcă sentimentul de bucurie, pentru că de la fiecare biserică trebuie să radieze pace, frăţietate, înţelegere.

A rânduit Dumnezeu să fim vecini, le spuneam acolo. Dacă această rânduială este de la Dumnezeu, nu o putem schimba. Nici o forţă din lume oricât de puternică ar fi ea, nu poate schimba rânduiala făcută cu voia lui Dumnezeu. Au mărturisit acest adevăr cei 45 de ani de comunism şi peste 70 de ani de stalinism în Rusia. În ciuda măsurilor diabolice, credinţa a rămas aşa cum rămâne cărbunele în spuza lui. Şi noi aici în România, am căutat să rezistăm presiunilor şi să ne păstrăm credinţa. Indiferent de naţionalitate sau credinţă religioasă am colaborat rodnic în anii aceia, constrânşi, îngrădiţi de legile atât de aspre şi militante de ateizare şi des iinţare a crezului creştin. Aşa încât, cu atât mai mult azi, când suntem liberi, trebuie să înţelegem că într-o comună, în care se înalţă mai multe turle către cer, a diferitelor biserici, este semn că acolo sunt rugăciuni care se înalţă în diferite limbi, după diferite rânduieli liturgice, dar care totuşi se înalţă către Dumnezeu şi Dumnezeu este unul, este Dumnezeul luminii, Dumnezeul nostru, al tuturor, indiferent de naţionalitate, Dumnezeul cel bun, îndelung răbdător şi iubitor de oameni. Ne trebuie aşadar o voinţă de renaştere duhovnicească, ca să refacem aceste legături în dragoste, cu iubirea noastră şi creştinească şi omenească, pentru ca împreună să putem împlini mesajul de astăzi din Sfânta Evanghelie de unitate şi apropiere a Bisericilor. Este un drum greu, nu lipsit de necazuri, nu lipsit de obstacole, dar posibil de a fi străbătut. Trăim într-o societate pluralistă, într-o societate care încă fierbe ca un ferment.

Şi noi credincioşii, şi noi preoţii tuturor Bisericilor, avem o mare răspundere pentru tot ce se întâmplă în Societate. Trebuie să exprimăm adevărul, rămânând fideli identităţii fiecărei Biserici. Trebuie să ştim care este izvorul credinţei fiecărei Biserici, pe ce ne întemeiem structura noastră canonică, dogmatică, pe ce ne întemeiem crezul şi slujirea noastră, ca să putem apoi pe acest temei să găsim căile de colaborare, de a da întruchipare poruncilor Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Dar trebuie, repet ca, familia să aibă o trăinicie, să aibă o sănătate morală deosebită. Tineretul trebuie de asemenea să fie sănătos şi cu dor de muncă, de orice fel de muncă, căci munca îl cinsteşte, îl înnobilează pe om. Şi de aceea cuvântul meu de preţuire şi de dragoste îl repet, şi-l îndrept cu acest prilej către tineretul ţării noastre.

Vă văd şi aici şi v-am văzut şi în aula Teatrului de stat şi la slujba de astăzi, pretutindeni unde mă duc majoritatea credincioşilor sunt tineri. Trebuie să dăm atenţie multă tineretului. Părinţii să apropie tineretul, să-l înţeleagă părinteşte, să-l îndrume. Luaţi aminte iubiţi părinţi şi fraţi, mame şi surori, la creşterea şi păzirea morală a sufletului tineretului care poate să cadă în diferite capcane, fără puterea de a se redresa. De aceea, B.O.R. împreună cu celelalte Biserici adresează un apel necontenit pentru atenţie maximă la statura morală a tineretului nostru, a societăţii noastre, a familiei noastre, pentru a nu cădea în păcatul ca să vedem normal, ceea ce nu este normal, ca să vedem lumină, acolo unde este întuneric. Numai unde e cuvântul lui Dumnezeu, unde este Sf. Evanghelie, şi învăţătura Bisericii este cu adevărat lumină şi trebuie ca lumina să lumineze în întuneric. Biserica se străduieşte şi Dvs. părinţii şi mamele trebuie împreună să sprijiniţi strădania ei ca tineretul să fie în afară de orice pericol.

Legea firii a sădit-o Dumnezeu şi în om şi în natură şi omul este hărăzit a fi coroana întregii creaturi, este hărăzit a împlini o misiune sfântă pe pământ, aşa cum l-a creat Dumnezeu, aşa cum l-au născut părinţii lui.

Nu poate să aibă tineretul nostru un alt curs de viaţă şi o altă menire, o altă educaţie decât acelea pe care neamul nostru românesc le-a avut de aproape 2.000 de ani. Suferim mult când vedem că lucrurile se întâmplă altfel, suferim pentru că se desfigurează chipul omului şi este abătut omul de la vocaţia sa, de la chemarea sa. Celălalt păcat greu cu care trebuie să luptăm este acela al pierderilor de fii, din nefericire al abandonării copiilor, al acestei sălbăticii care a devenit nu numai la noi dar şi în Europa, abandonarea copiilor şi lipsa de iubire şi grijă faţă de copii. Este mare păcatul în faţa lui Dumnezeu. Iată ce fapturi minunate am văzut aici în seara aceasta. Am auzit cântarea fetiţelor, a şcolarilor. Ce minune dumnezeiască este săvârşită de familia creştină.

Cum poate Biserica, cum putem noi să trecem cu vederea această lipsă de iubire a unor părinţi, a unor mame de a îngădui să nu fie mame. Este un mare păcat aşa ceva. Este un păcat ca şi celălalt contra firii şi contra Duhului Sfânt. Aşa este numit de Biserică, dar Biserica nu condamnă aceste persoane, nu le marginalizează, nu le judecă cu asprime, pentru că Biserica urmează cuvântul Mântuitorului Iisus Hristos de blândeţe, de iertare. Spune Mântuitorul Hristos: „Am venit nu pentru cei drepţi ci pentru cei păcătoşi". Cei păcătoşi sunt în grija Bisericii. Cum am putea atunci să-i urâm pe păcătoşi, să-i îndepărtăm de Biserică, ca să-i pedepsim, ca să le punem de la început eticheta de oameni condamnaţi. Nu-i condamnăm iubiţi credincioşi pe ei, ci condamnăm păcatul şi răul cel pricinuitor de cădere pentru cei drepţi. Exemplele din vieţile sfinţilor sunt atât de numeroase despre acei păcătoşi care s-au pocăit şi au devenit apoi sfinţi.

Şi iată că multe din acestea se pot continua. Eu ştiu că sunteţi frământaţi de aceste probleme. Eu ştiu că sufletele dvs. sunt angajate pentru mai bine, pentru mântuirea familiei şi a celor dragi.

Ştiu că în inima fiecărui credincios sălăşluieşte şi o tendinţă spre înălţare, spre bine, spre frumos, dar în acelaşi timp şi necazurile vieţii îl face pe om să păcătuiască contra aproapelui contra credinţei, contra Sf. Evangheliei. Sunt zbuciume sufleteşti şi acestea iubiţi fraţi şi surori nu trebuie să vă îngrijoreze, ci trebuie doar să vă trezească atenţia, să vă întărească voinţa spre a abandona ceea ce este rău, spre a lua calea Bisericii, calea binelui, calea iubirii. Trebuie să ne privim cu mai multă dragoste unii pe alţii. Înstrăinarea, care este în societatea noastră, în societatea europeană este rezultatul lipsei iubirii. Numai interesele şi concurenţa foarte aspre şi necruţătoare faţă de aproapele îi face pe oameni mai egoişti, nepăsători faţă de ceilalţi. Trăim în blocuri, aşa cum sunt ele, bune sau mai puţin bune, oamenii au ajuns să nu se mai cunoască cu vecinii, să nu-şi mai dea bună ziua, bună seara sau Hristos a înviat sau un alt salut creştinesc. Trăim sau ne întâlnim pe stradă ca nişte străini, ca nişte oameni care nu ne cunoaştem. Cea mai grea şi cea mai nesuportată stare este aceea a înstrăinării omului de om, pentru că înstrăinarea omului de om înseamnă înstrăinarea omului de Dumnezeu. Fiecare om poartă chipul lui Dumnezeu. Când privim în faţă o persoană, chiar necunoscută, noi ne uităm la chipul lui Dumnezeu în ea şi ceva tainic ne face să ne apropiem de ea când suntem în legătură cu Biserica. Atunci când nu suntem în legătură cu Biserica îi privim pe oameni cu răceală, îi dispreţuim chiar şi ajungem pradă egoismului care este foarte periculos. Şi înstrăinarea noastră este de plâns.

Noi trebuie să revenim la bunătatea şi starea părinţilor noştri. Treceam noi în vremea copilăriei în sat, treceam oare pe la vreo poartă, văzând pe cineva în curte, să nu salutăm, să nu dăm bună ziua, să nu zicem sărut mâna naşule sau sărut mâna bunicule? Nu se putea admite aşa ceva. Era cuvântul sfânt al părinţilor noştri de acum 60—70 ani, era cuvântul sfânt al învăţătorului care ne învăluia şi pilda preotului de la biserică. De aceea sunt bunuri pe care trebuie să le redobândim, care dau valoare omului, care dau valoare societăţii umane şi cu aceste valori noi trebuie să intrăm în Europa.

Prin grija Sf. Sinod am izbutit să predăm religia în şcoală, să avem peste 20 de seminarii, să avem facultăţi de teologie. Şi nu numai noi, ci şi celelalte Biserici din ţara noastră şi chiar sectele şi celelalte culte care ne agresează cu un prozelitism foarte necreştinesc şi nefrăţesc, şi ele au şcoli. Oare nu s-ar cuveni ca să dovedim că în aceste şcoli îi pregătim pe copii şi pe tineri în spiritul adevărului şi al dreptăţii.

Am răspuns azi la o întrebare a unui ziarist: „Cu ce plec de la Oradea?". Plec cu imaginea credincioşilor orădeni, plec cu imaginea preoţilor, cu imaginea noilor mănăstiri, a măicuţelor, a călugărilor care nu erau înainte în această parte de ţară. Plec cu această imagine a tineretului care m-a întâmpinat pretutindeni pe unde am fost. Plec cu acest respect nesfârşit, iubiţii mei, faţă de dvs. toţi.

Dvs. toţi, credincioşii şi credincioasele, sunteţi comoara Bisericii. După cum Sf. Ap. Pavel îi numea pe credincioşi: „Voi sunteţi comoara apostoliei mele, oare aş putea să îndrăznesc şi eu şi să mă adresez preoţilor şi credincioşilor orădeni, şi să rostesc după vrednicie, după dreptate acest cuvânt atât de mare că sunteţi şi rămâneţi comoara apostoliei mele?

Să ne ajute Dumnezeu ca să ne învrednicim cu toţii, ca împreună să răspundem chemării la unitate a Mântuitorului Iisus Hristos, iar Biserica, ierarhii ei, preoţii ei, credincioşii ei să fie pe vecii vecilor comoara apostoliei neamului românesc, AMIN!"

*

Prezent, aşa cum am spus, la întâlnirea cu Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, la biserica Oradea-Vii, Prea Sfinţitul Vasile Hosu, al Bisericii Catolice de Rit bizantin, a luat şi P. S. Sa cuvântul spunând între altele:

Prea Fericite Părinte Patriarh,
Înalt Prea Sfinţite Părinte Mitropolit al Ardealului,
Iubiţi fraţi în Domnul,

Mă iertaţi că vin în faţa dumneavoastră după acest val de înţelepciune la care am asistat, de înţelepciune creştinească, de care este atât de însetată lumea de astăzi. Înţelepciunea aceasta a fost acumulată pe parcursul a multor ani, în care s-a adunat şi multă experienţă. Constatăm atâta îndemânare în vorbire, atâta claritate ce se desprinde de pe buzele patriarhului nostru.

Vin cu acest prilej deosebit ca să-i mulţumesc în primul rând pentru că ne-a cinstit oraşul, atât în numele diocezei noastre, greco-catolice cât şi al diocezei romano-catolice, reprezentată aici de Prea Sfinţitul Iosif Tempfli, care m-a rugat să vorbesc şi în numele lui.

Vă mulţumesc P. F. Părinte că ne-aţi deschis o cale nouă. Noi ne-am întâlnit într-o ocazie, îndată după Revoluţie, şi atunci aţi strecurat un cuvânt de încurajare. N-am să uit niciodată când mi-aţi spus: „Mi-a plăcut cum aţi vorbit părinte".

Au trecut anii şi nu puţini, de atunci. Dar eu din acel moment am rămas credincios hotărârii de a face ca această încurajare să rodească. Cu toate că nu e o roadă completă, dar nu mă las şi stărui mereu pentru că a fost prea încurajator ce mi-aţi spus atunci.

Acest cuvânt, în această împrejurare este de gravă tensiune şi vă sunt recunoscător, după cum sunt recunoscător şi Înalt Prea Sfinţitului Părinte Mitropolit Antonie al Ardealului, care dacă îşi aduce aminte, la Salzburg, în Austria, la un Simpozion ecumenic, a spus (aţi lăsat o vorbă): „Ce bine ar fi dacă noi am respecta un moratoriu, ca nici voi greco-catolicii, nici noi ortodocşii să nu ne mai jignim, să nu scriem articole jignitoare în reviste, să nu ne dăm în judecată, să nu ne bârfim unii pe alţii, ba dimpotrivă, să încercăm un an, doi sau câţi vor trebui, poate chiar cinci". Aşa mi-aţi spus atunci.

Ei, iată că aceşti ani au trecut, dar aici la Oradea experienţa mea a dovedit că într-adevăr se poate reuşi. Adică în locul triumfalismului acestuia al greco-catolicilor, care ieşind aşa cum ştim, din catacombe, nu făceam decât să ne etalăm meritele noastre, spre tristeţea Sfintei Fecioare Maria, care a învăţat modestie pe cei din jur pentru că acuma vin cu ceea ce am văzut în faţa noastră şi încă vedem şi constatăm că trebuie să lăsăm aceste strigăte, aceste ameninţări şi în locul lor să întindem, să desfacem braţele în comuniune cu Dumnezeu şi să ne însuşim acea metodă pe care au folosit-o, în timpuri grele de restrişte, înaintaşii noştri, care ştiau să se descopere unii pe alţii. Fiind vlădici de la Cluj, de la Oradea se întâlneau, se îmbrăţişau, îşi povesteau bucuriile şi necazurile şi astfel şi poporul profita, şcolile de asemenea atât la Blaj, la Arad, la Beiuş şi la Oradea, erau în bune raporturi.

Şi această reînviere a poporului a făcut ca noi să facem un salt mare în civilizaţie, care acum foarte curios lipseşte.

Noi suntem săraci într-o ţară aşa de bogată, cu atâtea resurse, suntem bârfiţi în tot felul, că suntem leneşi etc., trăim aceste momente grele.

În acelaşi timp vedem alte ţări care nu au atâta belşug, dar trăiesc mai bine.

De aceea vă sunt recunoscător P. F. Părinte că aţi venit în mijlocul nostru să verificaţi experienţa noastră de la Oradea.

Eu cu fratele Ioan încercăm să ne descoperim, e adevărat şi lipsurile, pentru că nu se poate, nu-i uşor să mergi pe un drum plin de bulgări şi denivelat, dar înaintăm totuşi şi căutăm să ne întâlnim în pace şi bunăînţelegere, în nădejdea că va veni şi ziua aceea în care aşa cum ne îmbrăţişăm şi căutăm sinceritatea acestei îmbrăţişări, ca cei care ne văd să nu se înşele în noi, acum când într-adevăr putem să ne apropiem.

Noi greco-catolicii avem acum bucuria că acea luptă pe care am dus-o noi în aceşti ani după Revoluţie, când era ameninţată catedrala să fie spartă, adică să fie ferestrele sparte, să fie sparte uşile, am izbutit de aici din Oradea să o facem să fie paşnică, să procedăm cu bunătate din partea poporului nostru, care este bun, dar trebuie trezit la această bunătate.

Şi această predică a mea, aşa cum a fost ea, a putut lămuri că într-adevăr asta lipseşte poporului, omenia care a murit în anii de ateism să fie reînnoită, să fie din nou pusă pe prim plan. Să zică întotdeauna părintele care moare: „Dragul meu să fii un om de omenie".

Eu acuma voi încheia, pentru că într-adevăr sunt foarte emoţionat şi nu pot să spun ceea ce aş dori, dar a spus destul P. F. Părinte.

Voi încheia cu o inspiraţie ce mi-a venit astăzi în biserică, atunci când dădeam prima împărtăşanie copiilor din acest cartier. Înainte de a încheia slujba am zis: „Iubiţi credincioşi, haideţi să zicem o rugăciune sfântă, ca bunul Dumnezeu să ajute pe fraţii noştri ortodocşi, care astăzi îşi pun temelie la o biserică nouă să şi-o poată vedea zidită aşa cum noi o vedem pe a noastră, din mila Fecioarei Maria.

Cu acestea închei şi vă promit că mă voi strădui împreună cu fratele Iosif, care este de aceeaşi părere, să facem totul pentru ca să putem recolta tot mai mult din aceste seminţe împrăştiate prin parohiile noastre, cu răbdare, cu dragoste, cu bunătate.

Aşa să ne ajute Dumnezeu!"

*

Vizita Prea Fericitului Părinte Patriarh, la Oradea, s-a încheiat luni, 5 iunie, când pe calea aerului Prea Fericirea Sa s-a întors la Bucureşti, lăsând în urmă bucurie şi fericire în sufletele credincioşilor, care vor păstra peste ani amintirea înţeleptelor povăţuiri şi a dragostei cu care i-a înconjurat.

Folosul duhovnicesc rezultat dintr-o asemenea vizită, va răsplăti eforturile şi osteneala Prea Fericirii Sale, ajuns la binecuvântata vârstă de 80 de ani.

Dumnezeu să-i hărăzească, în continuare, ani buni de slujire a Bisericii şi patriei.

ROMÂNIA — ţara pe care şi-a rezervat-o Dumnezeu pentru Sine*

Dintre toţi care au vorbit astăzi la acest microfon, cred că cel mai emoţionat sunt eu şi sarcina cea mai grea este a mea, pentru că rostirea mea nu va fi ascultată numai de Părintele Patriarh, de Părintele Mitropolit, de Părintele Episcop, ci şi de profesorii mei de liceu, pe care îi întrevăd printre Dvs., de colegii de muncă şi oameni cu care m-am întâlnit şi am colaborat ani de zile în Oradea.

Se spune că atunci când intri în casa unui om, mai întâi să-l lauzi, ca să-ţi facă o primire bună. Ei, să ştiţi, că eu n-am să vă laud, ci vreau să pun o întrebare, la care să răspundeţi fiecare în gând:

Totdeauna când se proiectează un obiectiv, un edificiu, se face întâi un studiu tehn co-economic, se fac multe studii, multe variante şi după aceea se aprobă şi se pune în operă. Am înţeles că deja dvs. aţi făcut proiectul pentru catedrală. Nu ştiu dacă arhitecţii sunt de faţă. Dacă sunt sau nu doresc să le pun această întrebare: nu cumva au proiectat catedrala prea mică?.

Uitaţi-vă împrejur, cât de mare ar trebui să fie catedrala Dvs. Atât cât spaţiu acoperiţi Dvs. aici. Aceasta este dimensiunea unei catedrale a spiritului românesc care acum prinde contur aici la Oradea.

Dacă părintele episcop Ioan a spus că astăzi este bucurie în cer, în sufletele episcopilor ortodocşi români care au dorit aici o mare catedrală, eu merg puţin mai departe în timp, şi mă aplec mai mult spre treptele istoriei şi spun că astăzi şi inima lui Menumorut se bucură în împărăţia lui Dumnezeu, văzând că din cetatea de la Biharia, o cărămidă de acolo s-a pus azi aici, la Oradea.

Cetatea Bihariei se mută azi la Oradea, ivindu-se o nouă cetate de apărare a sufletelor desigur, la frontiera de vest a României.

Iubiţi fraţi şi surori ai Oradiei şi Bihorului

Cei care trăiţi azi aici sunteţi grănicerii de suflet şi spirit ai patriei noastre spre frontiera de vest. Dacă întreaga noastră patrie a fost în decursul timpurilor un stăvilar împotriva otomanilor, frăţiile voastre rămâneţi aici, cu tricolorul şi cu Sfânta Cruce în mână şi rămâneţi vaşnici apărători ai spiritului românesc aici la graniţa de vest. Nu sunteţi chemaţi azi, în vremuri de pace, să luaţi arma în mână. Dumnezeu să rânduiască să nu se mai audă focuri de armă în această parte a patriei. Dar trebuie să fiţi în aceeaşi măsură apărători ai spiritului românesc.

Această catedrală va fi un far aprins de spiritualitate spre Apus. Deja prin Facultatea de Teologie care a luat fiinţă în cadrul Universităţii din Oradea, credem că profesorii şi studenţii de aici încet, încet, fără spirit de prozelitism, vor face paşi spre Apus, care are nevoie ca de oxigen, de spiritualitatea ortodoxă.

Aş vrea să vă spun doar atât că icoana ortodoxă este cotată ca cel mai de preţ obiect în Occident.

În Franţa, un profesor a cumpărat o mânăstire, care este goală şi vrea ca să o umple de icoane ortodoxe, să o transforme într-un fel de muzeu, să introducă acest duh de spiritualitate în Occident.

Aş dori să vă pun la inimă, ceea ce de altfel ştiţi, că inima ţării noastre este în Ardeal. De aceea mare vigilenţă se cere din partea tuturor românilor şi mai ales a celor ce trăiesc aici pe brazda de vest a ţării. Celor care vă vor întreba de unde aveţi voi ţara aceasta, răspundeţi-le cu această legendă. „Atunci când Dumnezeu ar fi împărţit pământul neamurilor, i-ar fi uitat pe români. Astfel o delegaţie de români au plecat la Dumnezeu şi mai întâi s-au întâlnit cu Sf. Petru şi i-au spus: Sf. Ap. Petre, iată că noi românii am rămas fără de ţară, ne-aţi uitat. S-a mâhnit Sf. Ap. Petru şi s-a dus la Dumnezeu şi i-ar fi zis: Doamne iată că au sosit aici câţiva români şi spun că lor nu le-am dat nici măcar un petec de pământ. A stat Dumnezeu puţin pe gânduri şi apoi a zis: Petre, du-te şi dă-le ţara care am oprit-o pentru noi". Iată de unde avem noi ţara cea mai frumoasă de sub soare. Dacă aici a vrut să se odihnească Dumnezeu, noi avem datoria să o facem tot mai frumoasă, să fim tot mai buni, tot mai harnici şi mai de omenie, ca să o putem prezenta înaintea lui Dumnezeu aşa cum a dorit-o El...

Dumnezeu să vă binecuvânteze pe toţi ca să puteţi construi această catedrală şi care să fie cât mai măreaţă.

Dacă fiecare orădean, fiecare bihorean ar contribui măcar cu o cărămidă la această lucrare, ea s-ar termina în scurtă vreme şi ar putea deveni o catedrală simbol al neamului românesc.

Mulţumesc în mod deosebit Prea Fericitului Părinte Patriarh, Înalt Prea Sfinţitului Părinte Antonie şi Părintelui Episcop Ioan pentru faptul că au cercetat Bihorul nostru şi ne-au prilejuit această sărbătoare.

† **Ioan**
Episcopul Covasnei şi Harghitei

* Cuvânt rostit la Sf. Liturghie, de pe platoul unde se va înălţa noua catedrală.